

वैद्य-संस्कृत-ग्रन्थावली—२

॥ समाधिराजसूत्रम् ॥

वैद्योपाह्वश्रीपरशुरामशर्मणा
पाठान्तरश्लोकसूच्याविभिः संस्कृतम् ।

मिथिलाविद्यापीठप्रधानेन प्रकाशितम् ।

शकाब्दः १८८३

संवत् २०१७

पेशवीयाब्दः १९६१

Copies of this Volume, postage paid, can be had from your usual Bookseller or from The Director, Mithila Institute, Darbhanga, on pre payment of Rs 12.00 for Ordinary edition and Rs 16.00 for Library edition either in cash, Postal Order or M O

The entire cost of preparation and production of this Volume has been met out of a subvention kindly placed at the disposal of the Institute jointly by the Government of India (Ministry of Scientific Research and Cultural Affairs) and by the State of Bihar

Printed by B C DHAWALE at KARMATAN PRINTING PRESS Karmatak House
Chira Bazar Bombay 2 and Published by Dr P L VAJDA for the Director
MITHILA INSTITUTE Darbhanga, Bihar

अनुक्रमणिका ।

Introduction in English and Hindi	...	vii
Abbreviations	xix
१ निदानपरिवर्तः	१
२ शालेन्द्रराजपूर्वयोगपरिवर्तः	८
३ भूतगुणवर्णप्रकाशनपरिवर्तः	१३
४ बुद्धानुस्मृतिपरिवर्तः	१२
५ घोषदत्तपरिवर्तः	२३
६ समाधिपरिवर्तः	३०
७ त्रिद्वान्त्यवतारपरिवर्तः	३५
८ अभावसमुद्रतपरिवर्तः	४१
९ गम्भीरधर्मक्षान्तिपरिवर्तः	४४
१० पुरप्रवेशपरिवर्तः	५४
११ सूत्रधारणापरिवर्तः	६८
१२ समाध्यनुशिक्षणापरिवर्तः	७६
१३ समाधिनिर्देशपरिवर्तः	७९
१४ स्मितसंदर्शनपरिवर्तः	८२
१५ स्मितव्याकरणपरिवर्तः	९५
१६ पूर्वयोगपरिवर्तः	९८
१७ बहुबुद्धनिर्द्धारसमाधिमुखपरिवर्तः	१०३
१८ समाध्यनुपरिन्दनपरिवर्तः	१२७
१९ अचिन्त्यबुद्धधर्मनिर्देशपरिवर्तः	१३२
२० इन्द्रकेतुध्वजराजपरिवर्तः	१३६
२१ पूर्वयोगपरिवर्तः	१३८
२२ तथागतकायनिर्देशपरिवर्तः	१४३
२३ तथागताचिन्त्यनिर्देशपरिवर्तः	१४७
२४ प्रतिसंविदावतारपरिवर्तः	१५०
२५ अनुमोदनापरिवर्तः	१५५
२६ दानानुशांसापरिवर्तः	१५८
२७ शीलनिर्देशपरिवर्तः	१६०
२८ दशानुशांसापरिवर्तः	१६१
२९ तेजगुणराजपरिवर्तः	१७३
३० अजुशांसापरिवर्तः	१८८
३१ सर्वधर्मस्वभावनिर्देशपरिवर्तः	१९०
३२ सूत्रधारणानुशांसापरिवर्तः	१९५

३३ क्षेमदत्तपरिवर्तः	२१८
३४ शानाचतीपरिवर्तः	२२३
३५ सुपुष्पचन्द्रपरिवर्तः	२३२
३६ शीलस्कन्धनिर्देशपरिवर्तः	२५४
३७ पशःप्रभपरिवर्तः	२६४
३८ कायवाङ्मनःसंवरपरिवर्तः	२८९
३९ पदत्रिंशतनिर्देशपरिवर्तः	२९६
४० परीन्दनापरिवर्तः	३०३
प्रथमं परिशिष्टम्—अतिरिक्तांशाः	३०५
द्वितीयं परिशिष्टम्—श्लोकसूची	३४२
तृतीयं परिशिष्टम्—पारिभाषिकशब्दविवरणम्	३७१

INTRODUCTION

1. PRELIMINARY

THE SAMĀDHIRĀJASŪTRA, also known as CANDRAPRADĪPA Sūtra, is one of the nine Dharmas of Nepalese Buddhism. It is held in high esteem in the Mahāyāna School as embodying the highest teachings of Lord Buddha both in Ethics and philosophy. The Chinese and Sāntideva prefer the name Candrapradīpa to Samādhirāja, while Prajñākara uses both the names as if they were two different texts. Candrakīrti invariably uses the name Samādhirāja as also the Tibetan translators who preserve the full title in Sanskrit, viz., *Sarvadharmasvabhāva-samatāvipaścita Samādhirāja*. From the introductory stanzas in the App. I (No. 1), viz., Stanzas 9, 10; and stanzas 1 and 2 in Appendix 1 (No. 2) which to me appear as later additions, as they are actually omitted in Tibetan and hence not germane to the original form of our text, it would appear that Candrapradīpa Sūtra, in its original form, was very voluminous, and only a portion of it is preserved in what is now called Samādhirāja :

समस्तसुप्रतोद्गीर्णैः सर्वसुत्राधि राजतः ।
आर्यचन्द्रप्रदीपादि ययालम्बं ब्रवीम्यहम् ॥

See also the colophon of Chapter 40. Of course, this is a later tradition recorded in only one manuscript and not preserved in the Tibetan translation. All citations from Candrapradīpa as given by Sāntideva and Prajñākara, however, are found in the existing text of Samādhirāja as given in this edition. The name Candrapradīpa, I think, may have come into vogue as the work enlightens Candraprabha Kumāra. The tradition that there must have been a more voluminous Candrapradīpa Sūtra, and the present text of Samādhirāja contains only as much portion of it as is preserved, still lacks support. On the contrary, there is an evidence that the original form of this Sūtra was much shorter than even the form as preserved in Gilgit MSS. (circa 6th or 7th century A.D.), and even after the version as preserved in Gilgit MSS. there were further additions made to the text of the Sūtra.

2. THE PRESENT EDITION

The present edition of the Samādhirāja Sūtra is based on the text and foot-notes of Dr. Nalinākṣa Dutt's edition (referred to in margin as N) contained in Gilgit MSS., Vol. II, parts i-iii, 1911-54 with such modifications as they seemed to be necessary in view of modern trends in textual criticism. There was an earlier but incomplete edition (Chapters I-IX; XVI-XVIII) of this text published by Buddhist Texts Society, Calcutta, 1897, but it was no better than a manuscript and is therefore ignored here. Dr. Constantine Règeamey published three chapters of this work in a critical edition (Chapters 8, 19, 22), and Dr. Dutt adopted his text for these chapters.

3. THE MANUSCRIPT MATERIAL

Dr. Dutt utilizes three manuscripts for his edition; C, the Gilgit MSS; A, collected from Nepal by the late Mm. Hara Prasad Shastri; and B, collected from Nepal by Hodgson. Of these three manuscripts, C contains the shortest text and hence the oldest, but the manuscript is very defective in that the folios are broken at several places, and the opening and concluding folios (see our foot-notes on pages 1 and 296) of chapters 1, 39 and 40 are lost. Of the remaining manuscripts, A is more legible

than B but the text as given here is sometimes not supported by the Tibetan translation, while B appears to have been the basis or prototype of the Tibetan translation. Dr Dutt has utilized this material and has given us a fairly readable text, particularly when his main source, C (Gilgit MS), was itself very defective. A comparison of all these manuscripts and the Tibetan translation clearly proves that the Nepalese MSS and the Tibetan translation preserve a text later than the one preserved in C. It may be said that substantial additions were made to the text, particularly in prose portions by A and B between 6th and 9th centuries A.D.

4 TIBETAN AND CHINESE TRANSLATIONS

The Tibetan work in Sanskrit viz. work in Sanskrit viz. found in Tanjur It appears that these translators had before them the prototype of MS B which omits some passages found in the Nepalese MS A, suggesting thereby a MSS chronology that C which records the shortest version is the oldest, next in order is B, and the youngest is A.

As regards Chinese translations, there is mention of three of which only one is complete. This complete translation was the work of Narendrayāśas of 557 A.D. Of the two incomplete translations one by Shih Sien Kun was done between 420-79 A.D. and the other, on the authority of Régamey, was done by Ngan She-Kao in 148 A.D. The late Dr P. C. Bagchi holds that Ngan-She Kao's translation is now lost but only referred to by Shih-Sien Kun in his translation. In Chinese translation (of Narendrayāśas) the work is said to have been called Candrapradīpāsūtra.

5 THE DATE OF THE WORK

It has been said above that the Gilgit MS, the earliest available, dates about 6th or 7th century on epigraphical evidence. The earliest Chinese translation now no longer extant, is said to be dated A.D. 148. We will not be far from wrong to assign to this work the date between 75 and 100 A.D. Dr Dutt says that the reference in chapter 5.13 of the present text to *prathama dvitīya and trītiya gana* means the three synods does not appear to me correct but this does not affect the question of the date of the work as fixed above.

6 THE TEXT

It is clear that even the text preserved in Gilgit MSS is not the oldest and shortest. There must have been an earlier and shorter version of *Samādhirāja* in which the first 12 stanzas and two more found in B but omitted in Tibetan were not included and the text proper began with *Evam me śrutam*. Candrakīrti (circa 500-550 A.D.) does not know or use the name *Candrapradīpa* nor refers to the story that *Candrapradīpa* had a bigger volume of which *Samādhirāja* is only a fraction. Śāntideva exclusively and following him *Prajñākara* (the latter uses both the names) use the name *Candrapradīpa* for the first time. To me it appears that the myth that *Samādhirāja* is only a fraction of bigger *Candrapradīpa* must have originated after Candrakīrti say between 550 and 700 A.D.

As Gilgit MS (C in foot notes) has several of its folios damaged the missing portion had been supplied and rightly by Dr Dutt from

MSS. A and B. For the last two chapters MSS. A and B are the only sources available, and this does not nullify the authenticity of the chapters, as a part of 39th is already evidenced by Gilgit MS. Similarly haplographical omissions here and there have been filled up on the authority of available sources, viz., A and B. Dr. Dutt in his edition has put all the portions missing in Gilgit MS. into [] brackets. I have not retained the brackets in the present edition as it obstructs quick understanding of the text.

7. THE CONTENTS

The text of the Samādhirājasūtra is divided into 40 chapters called Parivartas. In one MS. the number of these parivartas is 42, as the parivarta No. 38 is divided into three parivartas (Kāya, Vāk and Manas). It is surmised that the original form of the Sūtra was in verse; the earliest Chinese translation seems to support this view, and that prose portion was added later. But the practice of the age as evidenced by works outside Buddhist literature such as Carakasamhitā indicates that writers were in the habit of writing in mixed prose and verse, verses helping to memorise the contents. The subject-matter of this work is the knowledge of a form of mental state or meditation based on the equality, i.e., Sūnyatā, voidness, of all objects. This subject is treated in the form of question and answer. The questioner is Candraprabha, a member of the assembly of Bodhisattvas attending on Buddha, and Buddha answers his questions. Candraprabha puts a number of questions (see I. 15-24). To these Buddha replies by saying that all the qualities mentioned by Candraprabha can be acquired by mastering only one :

एकधर्मेण कुमार समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः एतान् गुणान् प्रतिलभते, क्षिप्रं चानुत्तरं सम्यक्सं-
बोधिमगिसंबुध्यते । कतमेनैकधर्मेण ? इह कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वेषु समचितो भवति हितचित्तो-
ऽप्रतिहतचित्तोऽविषमचित्तः ।... तत्र कुमार सर्वसत्त्वेषु... चित्त इमं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितं नाम समाधिं
प्रतिलभते । कतमञ्च स कुमार सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितो नाम समाधिः ? यदुत कायस्वरः वाक्स्वरः
मनस्वरः etc. (page 4).

It is followed by a number of terms down to सर्वधर्मस्वभावात्तु बोध प्र ति वेद्यज्ञानम्, which is the stand as proclaimed by Buddha Tathāgata. The rest of the work is a further explanation and elaboration of this theme. As this is a वैपुल्यसूत्र, the method of treatment is exhaustive and admits of repetitions time and again. The doctrine of सर्वधर्मस्वभावसमता is the doctrine of Sūnyatā, which in its turn is no other than प्रतीत्यसमुत्पाद. It will thus be clear that this sūtra was held in high esteem by the Mādhyamika School, and Candrakīrti once calls it as आद्यसमाधिराजमश्रयक, and quotes profusely from it. It may not be out of place here if I mention that the stand of the Mādhyamika School which presents a mixed character is the Lankāvātāra, which therefore we are asked to compare with the stand of these two sūtras, I may say that the use of the evolution of Buddhist doctrine than the Lankāvātāra.

8. CONSTITUTION OF THE TEXT

The difficulties of constituting the text of Samādhirāja are very great. Dr. Nalinaksa Dutt has tried his level best in constituting the same. The MSS. material is scanty, viz., the Gilgit MSS. (C), which has no beginning and no end; MS. A gives the latest amplified text; and MS. B, which seems to have been the basis of Tibetan translation. The

Chinese translations are always free renderings and do not help us much in fixing the wording of Sanskrit Texts in their original forms, as has been admitted by scholars like Nanjio Under these circumstances, it is difficult to fix up the original form of an old Buddhist Sūtra To wait for the availability of more MSS means to wait till eternity In the case of this particular sūtra I may say that the discovery of the Gilgit MS in 6th century Gupta script is itself the luckiest circumstance We cannot get at an older MS evidence It would have given us a still better and more trustworthy text if Dr Dutt had followed the readings of C barring those which are obviously corrupt, more systematically than he had done I have attempted as far as possible to adopt readings of C in preference to those of A and B as will be seen on comparison between my text and that of Dr Dutt

Coming to the text of the Sūtra as presented in this edition I like to point out that the 12 introductory stanzas in praise of the contents of the sūtra are clearly later additions and are of the nature of Praśasti stanzas which scribes add at the beginning and the end Sometimes these stanzas happen to be omitted in some MSS as in Tibetan (compare the first unnumbered stanza in Lankāvatara Suvarṇaprabhāsa and Daśabhūmika in Japanese editions) I have however, eschewed from my text all passages not supported by the unanimity of these MSS and Tibetan translation to Appendix I, following the practice adopted in the case of the critical editions of the Mahābhārata and Rāmāyana taking at the same time the authority of available MSS as a sacred trust

As regards the relative chronology of prose passages and passages in verse the contents of which are either identical or similar, I hold the view against that of Dr Dutt that it was the fashion of the age to write in prose and then give its substance in verse introduced by phrases like तदेव श्लोको भवति, श्लोको भवत, श्लोका भवन्ति, इमा गायामवापत, इमे गाये or इमा गायामवापत or गायामिगीतेन विस्तरेण संप्रकाशयति इतः to help the memory and understanding सुखप्रदाविज्ञेयम् It is not therefore right to regard the prose or versified portion as earlier or later The so-called difference in the language which for prose passages accords better with Pāṇinian grammar than verses in Buddhist Sūtras I am to say that it is due to the exigencies of metre as also to the popular dialect of Buddhist thinkers The language of the versified portion in Buddhist Sanskrit Texts as pointed out by Edgerton, represents a phase call it a phase of Gāthā-dialect with Rajendra Lal Mitra Buddhist Hybrid Sanskrit with Edgerton or the most inoffensive term Mixed Dialect and must be considered as a separate issue Luckily for us this question has been very ably studied and exhaustively dealt with by Prof Edgerton in his Buddhist Hybrid Sanskrit, Vol I Grammar Vol II Dictionary Vol III Buddhist Hybrid Sanskrit Reader Yale University 1953 and hence need not detain us Edgerton's main thesis is that the language of these works is an attempt perhaps imperfect to translate into Sanskrit works from some local and popular language the name of which has not come down to us may or may not be correct Buddha's stand was to preach in the language of the people and these sūtras are in the language of a section of his disciples The fact that a grammar i.e. a set of rules governing the language can be prepared clearly shows that it has a system of its own Just as the language of Buddha's discourses varied with his audience so also his teachings as the following passage indicates

तस्मिन् ध्यानसमापन्नं चिन्तारत्नवदास्थिते ।
निश्चरन्ति यथाकामं कुह्यादिभ्योऽपि देशान् ॥

Introduction

तोभिर्जिज्ञासितानयान् सर्वान् जानन्ति मानवाः ।
हितानि च ययामव्य क्षिप्रमासादयन्ति ते ॥

तत्त्वसंग्रह-3241-42

The language of Samādhirāja, both in prose and verse, is the same as represented by works of the class to which it belongs, viz., the nine Dharmas of Nepalese Buddhism such as Lilitavistara, Saddharmapundārika, Prajñāpāramitā, etc.

P. L. VAIDYA

Mithila Institute
Darbhanga
5-2-1957

}

प्रस्तावना ।

१ प्रारम्भिक

समाधिराज अथवा चन्द्रप्रदीपसूत्र नेपाली बौद्धधर्म के नौ धर्मों में से एक है। उच्चतम चारित्रिक एवं दार्शनिक उपदेशों के समावेश से इस ग्रन्थ को महायान शाखा में बहुत आदर मिला है। चीनवासी तथा शान्तिदेव इसे समाधिराज न कहकर चन्द्रप्रदीप कहना पसन्द करते हैं। जब कि प्रज्ञाकर ने इन दोनों नामों का प्रयोग पृथक् ग्रन्थ के रूप में किया है और इसका अनुसरण संस्कृत नाम "सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चित-समाधिराज" को सुरक्षित रखने वाले तिब्बती अनुवादकों ने भी किया है। प्रकाशित ग्रन्थ के प्रारंभिक पद्यों (परिशिष्ट १ संख्या २ में ९-१० तथा १-२ पद्य जो कि हमारी दृष्टि में क्षेपक है और इसलिये हमारे संस्करण में स्थान नहीं पा सके हैं) यह प्रतीत होगा कि चन्द्रप्रदीपसूत्र मूलतः बहुत विशाल ग्रन्थ रहा होगा और इसका एक अंश ही आज समाधि-राज के रूप में प्राप्त है।

समस्तसुगतोद्गीर्णसर्वसूत्राधिराजतः ।

आर्यचन्द्रप्रदीपाद्धि यथाख्यं प्रवीम्यहम् ॥

निश्चयतः यह एक उत्तरकालीन परम्परा है और केवल एक मातृका में ही उपलब्ध है। तिब्बति अनुवाद में यह प्राप्त नहीं। शान्तिदेव तथा प्रज्ञाकर द्वारा चन्द्रप्रदीप से लिये गए संपूर्ण उद्धरण समाधिराज के प्राप्त ग्रन्थ तथा वर्तमान संस्करण में उपलब्ध हैं। मेरे विचार में ग्रन्थ को चन्द्रप्रदीप यह नाम इसलिये दिया गया है कि इसका उद्देश्य कुमार चन्द्रप्रभ को प्रबुद्ध करना है। इस परम्परा के पक्ष में कोई युक्ति नहीं कि चन्द्रप्रदीपसूत्र इससे भी अधिक विशाल ग्रन्थ रहा होगा और समाधिराज में इसका उतना ही अंश संप्रहीत है जितना कि सुरक्षित रह पाया, प्रत्युत इसके विरुद्ध एक प्रमाण हमारे सम्मुख है कि इस ग्रन्थ का मूलरूप गिलगित मातृकासमुदाय (समय छठी या सातवीं सदी) में प्राप्त आकार, तथा उत्तरकालीन स्वरूप से बहुत छोटा था। सूत्र ग्रन्थ में कई परिवर्धन बाद में भी किये गए।

वर्तमान संस्करण

समाधिराज का वर्तमान संस्करण गिलगित मातृका-समूह संग्रह २ भाग १-३, १९४१-५४ में डा. नल्लिनाक्ष दत्त द्वारा संगृहीत मूलग्रन्थ तथा टिप्पणियों पर आधारित है और इसमें कुछ परिवर्धन ऐसे किये गए हैं जो मूलग्रन्थात्मक आलोचना पद्धति की वर्तमान प्रवृत्ति के अनुकूल हैं। इस ग्रन्थ का एक अधूरा संस्करण (अध्याय- १-९, -१६-१८ तक) सन् १८९७ में Buddhist Texts Society, Calcutta द्वारा प्रकाशित किया गया था परन्तु यह एक मातृका से अधिक नहीं था। अतः इसकी यहां उपेक्षा की गई है। डा. कॉन्स्टेंटिन रेगाभे ने इस ग्रन्थ के तीन अध्यायों का (अध्याय- १०, १९, २२)

आलोचनात्मक संस्करण तैयार किया था और डा. दत्त ने उक्त अप्पायों के लिये उनके संस्करण को स्वीकार किया है ।

३ मातृका- सामग्री

डा. दत्त ने अपने संस्करण के लिये तीन मातृकाओं का उपयोग किया है; C मिलित मातृका-समूह; A स्वर्गीय म. म. हरप्रसाद शास्त्री से प्राप्त, और B हाँगसन् द्वारा नेपाल से प्राप्त । इन तीनों में से C का पाठ सबसे संक्षिप्त है और इसलिये प्राचीनतम भी है । परन्तु यह मातृका इस कारण से त्रुटिपूर्ण है कि इसके पर कई स्थानों पर विनष्ट हैं और अध्याय १-३९ के प्रारम्भिक तथा अन्तिम पर (पृष्ठ-टिप्पणी देखिये) छूट हैं । अवशिष्ट दोनों में से A अधिक सुपाठ्य है लेकिन इसकी पाठ्यसामग्री का तिब्बती अनुवाद से सामंजस्य नहीं है, जबकि B की पाठ्यसामग्री तिब्बती अनुवाद का आधार प्रतीत होती है । डा. दत्त ने इस सामग्री का उपयोग किया है और प्रश्नों को अधिक सुपाठ्य बना सके हैं । विशेषतया जबकि उनका मुख्य स्रोत (मिलित मातृकासमूह है) स्वयं त्रुटिपूर्ण था । इन तमाम मातृकाओं और तिब्बती अनुवाद की तुलनासे यह स्पष्टतया सिद्ध है कि नेपाली मातृकासमूह तथा तिब्बती अनुवाद की पाठ्यसामग्री C मातृका की पाठ्यसामग्री से बादकी है । यह कहा जा सकता है A तथा B की पाठ्य सामग्री में खासकर गद्य भाग छठी और नवीं शताब्दी के मध्य महत्वपूर्ण परिवर्धन किये गए ।

४ तिब्बती तथा चीनी अनुवाद

तिब्बती अनुवाद जिसमें संस्कृत ग्रंथ का पूरा नाम “सर्गमंस्वभारसमता-विपश्चित समाधिराज” उपलब्ध है । तानूर Mdo IX में प्राप्त है । यह अनुवाद नवीं सदी में शैलेन्द्रबोधि तथा धर्मताशील द्वारा किया गया था । ऐसा प्रतीत होता है कि इन अनुवादकों के सम्मुख B मातृका जिसमें नेपाली A मातृका का कुछ अंश अप्राप्त है मूलस्वरूप रहा होगा इससे मातृकाओंका कालक्रम इस प्रकार किया जा सकता है कि C मातृका जिसका पाठ सबसे संक्षिप्त है प्राचीनतम है, इससे कम प्राचीन B है और सबसे आधुनिक A है ।

चीनी अनुवाद तीन बताये जाते हैं जिनमें से केवल एक पूर्ण है । इस पूर्ण अनुवाद के कर्ता ५५७ इसवी सन् के नेन्द्रयदास् थे । दो अधूरे अनुवादों में से एक ४२०-७९ इसवी सन् के मध्य शिक्-सिया-कुङ् द्वारा किया गया था और दूसरा रोगामे के कथनके अनुसार, १४८ इ. सन् में नगान-रो-कास द्वारा किया गया था । स्वर्गीय डा. पी. सी. वागाची का कहना था कि नगान-रो-कास की अनुदित वृत्ति इस समय अप्राप्य है परन्तु इसका निर्देश शिक्-सिया-कुङ् ने अपने अनुवाद में किया है । चीनी अनुवादों में इस ग्रंथ का नाम चन्द्रप्रदीपसूत्र बताया जाता है ।

प्रस्तावना ।

५ ग्रन्थ का समय

यह ऊपर कहा जा चुका है प्राचीनतम गिलगित मातृका—समुदाय का समय लिपिशास्त्र के अनुसार करीब छठी या सातवीं सदी है । प्राचीनतम चीनी अनुवाद (जो इस समय अप्राप्य है) का समय १४५ ई. सन् बताया जाता है । यह कहना असंगत न होगा कि इस का समय ७५ तथा १०० ई. सन् के मध्य है । डा. दत्त का यह कथन कि वर्तमान ग्रन्थ के अध्याय ५ - १३ में वर्णित प्रथम, द्वितीय, और तृतीयगण का तात्पर्य तीन संगीतियों से है, हमें संगत नहीं लगता, किन्तु इससे ग्रन्थ के उपर्युक्त समय निर्धारण में कोई अन्तर नहीं आता ।

६ ग्रन्थसंहिता

यह स्पष्ट है कि गिलगित मातृकासमूह में संगृहीत मूलग्रन्थ भी प्राचीनतम तथा सबसे छोटा नहीं है । इससे भी पहले समाधिराज का एक छोटा रूप रहा होगा जिसमें प्रथम परिशिष्ट में दिये गये प्रात बारह पद्य तथा B में प्रात दो अन्य पद्य जो कि तिब्बती अनुवाद में नहीं मिलते सम्मिलित नहीं थे, और मूलग्रन्थ का प्रारम्भ 'एवं मे श्रुतम्' से होता था । चन्द्रकीर्ति (समय ५००—५५० ई) को चन्द्रप्रदीप का नाम मालुम नहीं था और उन्होंने इसका कहीं उल्लेख भी नहीं किया है । उन्हें यह कया भी ज्ञात नहीं कि चन्द्रप्रदीप की संहिता समाधिराज से महत्तर आकार की रही होगी और आज उपलब्ध समाधिराज उसका एक अंश है । शान्तिदेव ने सर्वदा, तथा उसका अनुसरण करते हुए प्रज्ञाकर ने — जो कि इस ग्रन्थ के दोनों नामों का प्रयोग करते हैं ।— चन्द्रप्रदीप नाम का सर्वप्रथम प्रयोग किया है । हमारा अनुभव है कि समाधिराज को चन्द्रप्रदीप का एक अंश बताने की प्रथा चन्द्रकीर्ति के बाद यानी ५५०—७०० ई. मध्य में प्रचलित हुई होगी । फिर भी हमने A तथा B मातृका में उपलब्ध बारह पद्यों का संग्रह परिशिष्ट १ में किया है और तिब्बती अनुवाद के अनुसार इन पद्यों को मूल संहिता से हटा दिया है ।

चूँकि गिलगित—मातृका (जिसका टिप्पणियों में C नाम से उल्लेख किया है) के कुछ पद्य जीर्ण अवस्था में हैं । अतः डा. दत्त ने उसके नष्ट भाग की उपर्युक्त पूर्ति A तथा B को सहायता से की है । अन्तिम दो अध्यायों के लिये केवल A तथा B का ही आश्रय लेना पड़ता है, और इससे इन अध्यायों की प्रामाणिकता समाप्त नहीं हो जाती है क्योंकि ३९ वें अध्याय के एक अंश का समर्थन गिलगित मातृका से भी होता है । इसी प्रकार के इधर उधर के लुप्त अंशों की पूर्ति प्रात प्रमाणों (A तथा B मातृका) से कर ली गई है । डा. दत्त ने अपने संस्करण में गिलगित—मातृका के लुप्त अंशों का निर्देश कोष्ठ के अन्तर्गत करना है । हमने इन कोष्ठों को हटा दिया है क्योंकि इससे मूल ग्रन्थ को शीघ्र समझने में रुकावट होती है ।

७ ग्रन्थविषय

समाधिराज सूत्र 'परिवर्त' नामक चाटीस अध्यायों में विभक्त है । एक मातृका में इन परिवर्तों की संख्या ४२ है, क्यों कि परिवर्त संख्या ३८ को (फाय, वाक् तथा मन नामक) तीन परिवर्तों में बांट गया है । हमारा अनुमान है कि सूत्रों का मूलरूप पद्यमय था । प्राचीनतम चीनी अनुवाद से इस मत को समर्थन मिलता है और पता चलता है कि गद्यभाग बाद में जोड़ा गया है । लेकिन तन्त्रालिङ्ग परंपरा, जिसका प्रमाण चरक संहिता जैसे अत्रिद्वय साहित्य के द्वारा मिलता है, यह इंगित करती है, कि लेखकगण गद्य-पद्यमय रचनायें किया करते थे क्यों कि विषय को कंठस्थ करने में पद्य सहायक होने है ।

इस ग्रन्थ का विषय समाधि चित्तसमाधि या सर्व धर्मों की समानता पर आधारित शून्यता का प्रतिपादन है । विषय को प्रश्नोत्तर रूप में प्रतिपादित किया है । प्रश्नकर्ता चन्द्रप्रभ है, जो बुद्ध से 'बोधिसत्त्व समाज का एक सदस्य है और उसके प्रश्नों का उत्तर बुद्ध देते हैं । चन्द्रप्रभ ने कई प्रश्न किये हैं । (देखिये अध्याय १. १-१०) इसका उत्तर बुद्ध ने यह कह कर दिया है कि एक गुण पर अधिकार करने से संपूर्ण गुणों की प्राप्ति हो सकती है :-

एकधर्मेण कुमारसमन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व. एतान् गुणान् प्रतिखभते, क्षिप्रं चानुत्तरा सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते । कतमेनैकधर्मेण ! इह कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वेषु समचित्तो भवति हितचित्तो....प्रतिहतचित्तो....विप्रमचित्तः.....

तत्र कुमार सर्वसत्त्वेषु.....चित्त इमं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितं नाम समाधिं प्रतिखभते । कतमश्च स कुमार सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितो नाम समाधिः ! यदुत कायसंनरः । वाक्संनरः । मन संनरः, इत्यादि (पृष्ठ ४). इसके बाद 'सर्वधर्मस्वभावानुबोधप्रतिबोधज्ञानम्' तक जो कि बुद्ध तथागत द्वारा आधार घोषित किया गया है, कुछ व्याख्याये दी गई है । अशिश्ट ग्रन्थमें इस विषय का अधिक विवरण तथा विस्तार किया गया है । क्योंकि यह वैपुल्यसूत्र है । अतः विवरण की विधि विशद तथा पुनरावृत्तियुक्त है । 'सर्वधर्मस्वभावसमता' का सिद्धान्त ही शून्यता का सिद्धान्त है जो स्वयं 'प्रतीत्यसमुत्पाद' से भिन्न नहीं है । अतः यह स्पष्ट है कि माध्यमिक शाखा में इस सूत्र का बहुत आदर था । चन्द्रकीर्तिने इसका उल्लेख 'आर्यसमाधिराजमद्वारक' के रूप में एक बार किया है और इससे अत्यधिक उद्धरण लिये हैं । यहाँ यह कहना असंगत नहीं होगा कि माध्यमिक शाखा के सिद्धान्तों कि पुष्टि लंकातार की अपेक्षा, जो माध्यमिक तथा योगाचार सिद्धान्तों का सम्मिश्रण प्रस्तुत करते हैं, समाधिराज में अधिक की है । अतः यदि इन दोनों सूत्रों का तुलनात्मक कालानुक्रम बताना हो तो हम कह सकते हैं कि लंकातार की अपेक्षा समाधिराज में बौद्ध मत के विकास का प्राचीनतर रूप निहित है ।

९ मूलग्रन्थ की बनावट

समाधिराज के मूलग्रन्थ की बनावट तय्यार करने में बड़ी कठिनाई है । डा. दत्त ने इसकी बनावट में कोई कसर नहीं उठा रक्खी । मातृकासामग्री अत्यन्त अल्प हैं । उदा-

हरण के रूप में मातृका के प्रारंभिक व अन्तिम भाग लुप्त हैं । A मातृका ग्रन्थ अत्यन्त अर्वाचीन तथा क्षेपकमय है, और B मातृका, जो तिब्बती अनुवाद का आधार प्रतीत होती है । जैसाकी स्वयं नाजिओ महोदय जैसे विद्वानों ने स्वीकार किया है, चीनी अनुवाद मुक्तरूप से किया गया है, और इससे संस्कृत के मूलभूत ग्रन्थ के शब्दों का विश्लेषण करने में कोई सहायता नहीं मिलती । ऐसी स्थिति में प्राचीन बौद्ध सूत्र का मूल स्वरूप स्थिर करना कठिन हो जाता है । अन्य मातृकाओं की प्रतीक्षा अनन्तकाल तक नहीं की जा सकती । वर्तमान सूत्र के विषय में यह कहा जा सकता है कि छठी या सातवीं सदी की गुप्त-लिपि में प्राप्त गिलगित मातृकाओं कि उपलब्धि ही सौभाग्य का विषय है । मातृका का इससे अधिक प्राचीन प्रमाण मिल सकता संभव नहीं है । डा. दत्त यदि मातृका के स्पष्टतया अशुद्ध भाग को छोड़ कर अवशिष्ट पाठ को अधिक नियमपूर्वक अपना पाते, तो मूलग्रन्थ वर्तमान की अपेक्षा अधिक ग्राह्य और विश्वसनीय हो सकता था । हमने यथासंभव A तथा B की अपेक्षा C का पाठ स्वीकारण किया है । जैसा कि हमारे संस्करण तथा डा. दत्त के संस्करण की तुलना से ज्ञात होगा ।

वर्तमान संस्करण में प्रस्तुत किये गये सूत्र के मूलग्रन्थ के संकथ में यह कहना वांछनीय है कि सूत्र के विषयों की प्रशंसा में लिखे गए प्रारंभिक बारह पद स्पष्टतया बाद में जोड़े गए हैं और ये पद्य ग्रन्थ-प्रशंसित रूप में भी है जैसा कि मातृकाखण्डक प्रारंभ तथा अन्त में जोड़े देते हैं । कभी कभी ये पद कुछ मातृकाओं तथा तिब्बती में प्राप्त नहीं होते (तुलनाके लिये देखिये - लंकावतार, सुवर्णप्रभास और दशभूमिक के जापानी संस्करणों का प्रथम अक्षरहित पद) चूंकि गिलगित-मातृका तथा तिब्बती अनुवाद में प्रारंभिक अंश उपलब्ध नहीं हैं और अन्य दो मातृकाओं (A, C) में प्राप्त हैं, अतः मैंने इन पद्यों को परिशिष्ट १ में संगृहीत किया है । हमने महाभारतके आलोचनात्मक संस्करण की प्रथाका अनुसरण करते हुए उन अंशों को मूलग्रन्थ में न रखकर परिशिष्ट १ में संगृहीत किया है, जिनके बारे में मातृका-समूह तथा तिब्बती अनुवाद में मतैक्य नहीं है, यद्यपि प्राप्त मातृकाओं को हमने पवित्र धरोहर माना है । साधारणतया समान रूप में प्राप्त गद्य तथा पद्य भाग के तुलनात्मक कालानुक्रम के विषय में, डा. दत्त के विचार के विरुद्ध हमारी यह मान्यता है कि तात्कालिक परम्परा के अनुसार गद्य में लिखे विषय का सार स्मृति और स्पष्टीकरण के लिये पद्य रूप में “ तदेव श्लोको भवति, श्लोकौ भवतम, श्लोका भवन्ति, इमां गायाममापत, इमे गाये, इमा गायथा अमापत, अथवा गायथाभिगीतेन संप्रकाशयति स्म, ” इत्यादि वाक्यों की भूमिका के साथ दिया जाता था । अतः गद्य-पद्य को प्राचीन समझना असंगत है । गद्यांश की भाषा प्रायः पाणिनीय व्याकरण का अनुसरण करती है, इसके विपरीत पद्यांश में पाणिनीय व्याकरण के विरुद्ध आर्ष प्रयोगों का आधिक्य है । इस विषय में मेरी यह सम्मति है कि पद्यांश में, छन्दोनिबन्ध की सुश्रुति तथा बौद्ध विचारकों की साधारण जनभाषा के कारण ही अपाणिनीय प्रयोगोंका आधिक्य रहा । बौद्ध संस्कृत ग्रन्थों के

पद्य भाग की भाषा एजरटन् के अनुसार एक ऐसे स्वरूप का प्रतिनिधित्व करती है जिसे राजेन्द्रलाल मित्र ने 'गाथा' नाम दिया है। एजरटन् ने 'बौद्ध अशिष्ट संस्कृत' अथवा, जो मिश्रित जनभाषा कहा जा सकती है, और इसका विचार पृथक् रूप से किया जाना चाहिये। हमारे सौभाग्य से प्रो. एजरटन् ने इस प्रश्न का समीचीन एवं समुचित अध्ययन अपनी Buddhist Hybrid Sanskrit—Vol. I Grammar, Vol. II Dictionary; Vol. III Buddhist Hybrid Sanskrit Reader, Yale University, 1953 में प्रस्तुत किया है। अतः इस पर यहां विचार करना आवश्यक नहीं। एजरटन् की यह प्रमुख मान्यता संभवतः संगत या असंगत हो सकती है कि इन ग्रन्थों की भाषा में कुछ स्थानीय एवं प्रचलित लोक भाषा (जिनका नाम हमें ज्ञात नहीं) के ग्रन्थों का संस्कृत में अनुवाद करनेका प्रयत्न दिखाई देता है जोकि संभवतः पूर्ण नहीं हो पाया। बुद्ध की मान्यता यह थी कि उपदेश जनभाषा में दिया जाय, और यह सूत्र उनके शिष्यों के एक वर्ग की भाषा में है। यह तथ्य—कि भाषा का शासन करनेवाले नियम-समूह के रूप में एक व्याकरण बन सकता है, इस बात को सिद्ध करता है कि इसकी भी अपनी एक विधि है। बुद्ध के वार्तालाप और उपदेश श्रावकों के अनुरूप होते थे इसका प्रमाण निम्न लिखित पदों में मिलता है :-

तस्मिन् ध्यानसमापने चिन्तास्त्रनदास्थिते ।

निश्चरन्ति यथाकामं कुड्यादिभ्योऽपि देशनाः ॥

ताभिर्जिज्ञासितानर्थान् सर्वान् जानन्ति मानवा ।

हितानि च यथाभवं क्षिप्रमासादयन्ति ते ॥

तत्त्वसंग्रह - ३२४१ - ४२.

समाधिराज की भाषा गद्य तथा पद्य दोनों में नेपाली बुद्धधर्म के ललितविस्तर, सद्धर्मपुण्डरीक, प्रज्ञापारमिता इत्यादि नौ धर्मों जैसे अपने वर्ग का प्रतिनिधित्व करने वाले ग्रन्थों की भाषा को समान है।

मिथिला विद्यापीठ
दरभंगा
५.२. ५७

प. ल. वैद्य

ABBREVIATIONS

- AK (अ० क०) — *Avadāna-kalpalatā* of Kṣemendra, Bibliotheca Indica edition; our edition in BST Nos. 22-23.
- AS (अ० अ०) — *Avadāna-Sataka* by J. S. Speyer, Bibliotheca Buddhica edition; our edition is BST No. 19.
- Aṣṭa (अष्ट०) — *Aṣṭasāhasnikā Prajñāpāramitā*, ed. by Rajendralal Mitra
- BC — *Buddhacarita* of Aśvaghōṣa, edns. by Cowell and Johnstone.
- BCA — *Bodhicaryāvatāra* of Śāntideva, with *Pañjikā* of Prajñākaramati, ed. by Poussin; bare text in Zapiski; our edition in BST No. 12.
- BCP — *Bodhicaryāvatārapañjikā* of Prajñākaramati, ed. by Poussin.
- CP — *Cariyāpiṭaka*, PTS edition; also by B. C. Law.
- CS — *Catuhstava* of Nāgārjuna (I. *Nirupama*, II. *Lokānta*, III. *Acintya*, and IV. *Paramārtha*).
- DA (दिव्या०) — *Divyāvadāna*, our edition in BST No. 20; also Cowell and Neil's edition.
- DBh (द० भ०) — *Daśabhūmikasūtra* ed. by Rahder.
- GM — *Gilgit Mss.* ed. by N. Dutt.
- GV (गण्ड०) — *Gandavyūhasūtra*, ed. by Suzuki and Idzumi, Kyoto Japan, 1949, our edition in BST No. 5.
- J (जा०) — *Jātaka*, ed. by Fausbøll.
- JM (जा० मा०) — *Jātakamālā* of Ārya Sūra, ed. by H. Kern, HOS; our edition in BST No. 21.
- KV (कारण्ड०) — *Kārandavyūha*, BTS edition.
- LA (लङ्का०) — *Lankāvatārasūtra*, ed. by B. Nanjio, Kyoto Japan, 1923; reprint 1956; our edition in BST No. 3.
- LV (ललित०) — *Lalita-Vistara*, our edition in BST No. 1.
- MS (म० शा०) — *Madhyamakāśāstra* of Nāgārjuna, our edition in BST No. 10.
- MV (म० वृ०) — *Madhyamakavyūti* called *Prasannapadā* of Candrakīrti, our edition in BST No. 10.
- MVastu (म० व०) — *Mahāvastu*, ed. by E. Senart.
- MVy (म० व्यु०) — *Mahāvvyutpatti* ed. by I. P. Minayeff, Bibliotheca Buddhica.
- RP (राष्ट्र०) — *Rāṣṭrapālaparipiṭchā*, ed. by L. Feer, Bibliotheca Buddhica.
- SS (सिद्धा०) — *Śikṣāsamuccaya* of Śāntideva, ed. by Bendall in Bibliotheca Buddhica; our edition in BST No. 11.
- SA (सूत्रा०) — *Sūtrālamkāra* of Asanga, ed. by S. Lévi.
- SN — *Saundaranānda* of Aśvaghōṣa, edns. by H. P. Shastri and Johnstone.
- SR (समाधि०) — *Samādhirājasūtra* ed. by N. Dutt, in GM; our edition in BST No. 2.

- SDP (सद्धर्म०)—*Saddharmaṣuṇḍarīkasūtra*, ed. by N. Dutt; also by Kern and Nanjio; our edition in BST No. 6.
- SP (सुवर्ण०)—*Suvarṇaprabhāsaśūtra*. ed. by B. Nanjio and H. Idzumi, Kyoto, Japan, 1931; also by J. Nobel.
- SV (सुखा०)—*Sukhāvastivyaḥa*, ed. by Max Muller.
- T—Tibetan translation.
- T—(followed by number)—Tohoku Catalogue
- TG (तथा०)—*Tathāgataguhyasūtra* or *Guhyasamāja*, GOS edn.
- TS (तत्त्वस०)—*Tattvasaṅgraha* of Śāntarakṣita, GOS edition.
- TTP—*Taisho Tripiṭaka*, Tokyo, 1924-1934.
- VCh (वज्र०)—*Vajracchedikā*, ed. by Max Muller.

(N.B.—Most of the works mentioned above are planned to be included in the BUDDHIST SANSKRIT TEXTS Series. The list will be found at the end of the Volume.)

स मा धि रा ज सू त्र म् ।

निदानपरिवर्तः ।

*एवं मया श्रुतम् । एकस्मिन् सम्ये भगवान् राजगृहे विहरति स्म गृध्रकूटे पर्वते महता
 भिक्षुसंघेन सार्धं परिपूर्णं भिक्षुनियुतशतसहस्रेण अशीत्या च बोधिसत्त्वनियुतैः सार्धम् । सर्व- N 6
 रैकजातिप्रतिबद्धैरभिज्ञाभिज्ञातैर्दशदिग्लोकधातुसंनिपतितैर्धारणीसूत्रान्तगतिं गतैः सर्वसत्त्वधर्म- N 7
 दानसंतोषकैर्महाभिज्ञाज्ञानोदाहारकुशलैः सर्वपारमितापरमपारमिताप्राप्तैः सर्वबोधिसत्त्वसमाधि समा- N 8
 पत्तिव्यवस्थानज्ञानकुशलैः सर्वबुद्धस्तुतस्तोमितप्रशस्तैः सर्वबुद्धदेशत्रय्याक्रमणकुशलैः सर्वमारसंत्रासन- 5
 ज्ञानकुशलैः सर्वधर्मव्याख्यानकुशलैः सर्वसत्त्वेन्द्रियपरापरज्ञानकुशलैः बुद्धसर्वधर्मपूजा-
 संमादानप्रज्ञानकुशलैः सर्वलोकधर्मानुपलितैः कायवाक्चित्तसमलंघितैः महामैत्रीमहाकरुणासंज्ञाह-
 संतंद्धैः महावीर्यासंख्येयकल्पापरिद्वीणमानसैः महासिंहनाद्रनादिभिः सर्वप्रप्रवादानभिभूतैः
 स्ववैवर्तिकमुद्रानुदितैः सर्वबुद्धधर्मभिप्रेक्यताैः । तथा - मेरुणा च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । N 9
 सुमेरुणा च । महामेरुणा च । मेरुशिखरिधरेण च । मेरुपर्वीपराजेन च । मेरुकूटेन च 10
 मेरुवज्जेन च । मेरुजाजेन च । मेरुशिखरे संघेनराजेन च । मेरुस्वरेण च । मेरुराजेन च । दुन्दुभि-
 स्वरेण च । रत्नपाणिना च । रत्नाकरेण च । रत्नकेतुना च । रत्नशिखरेण च । रत्नसंभवेन च-
 रत्नप्रभासेन च । रत्नयष्टिना च । रत्नमुद्राहस्तेन च । रत्नव्यूहेन च । रत्नजालिना च । रत्नप्रमेण
 च । रत्नद्वीपेन च । रत्निकरेण च । धर्मव्यूहेन च । व्यूहैराजेन च । लक्षणसमलंघतेन च । स्वर-
 व्यूहेन च । स्वरविशुद्धिप्रमेण च । रत्नकूटेन च । रत्नचूडेन च । दशशतारश्मिंश्चैतानि च योति 15
 रसेन च । चन्द्रमातुना च । सहचिचोत्पादधर्मवक्रप्रवर्तिना च । शुभकनकविशुद्धिप्रमेण च ।
 सततमभ्युददानेन च नाम बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वाजितबोधिसत्त्वपूर्वगमैश्च सर्वैर्भद्रकल्पिकै-
 बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः । मञ्जुश्रीपूर्वगमैश्च पश्चिमिस्तुपमाचितैः । भद्रपात्यूर्वगमैश्च षोडशैभिः सत्पुरैः । N 10
 चतुर्माहाराजपूर्वगमैश्च चातुर्माहाराजकायिकैर्देवधुत्रैः । पेयालम् । यात्रद् ब्रह्मैर्पूर्वगमैश्च ब्रह्मकायिकैर्देव-
 पुत्रैस्तदप्यैश्च महेशाख्यमहेशाख्यैस्त्वारोश्वरैर्देवनागव्यस्रगन्धर्वासुरारुड्वितानरमहोरगमनुष्यामनुष्यै- 20

* Ms. C. (Gilgit Ms.) has lost a few folia at the commencement. Before एवं मया श्रुतम्, AB read an introductory Pras'asu given in Appendix I (No. 1) which in A is followed by (No. 2) and in B by (No. 3) T om. these passages.

१ B 'संतापकैः' for 'संतोषकैः'. २ AB 'स्तुतस्तविन' for 'स्तुतस्तोमित'. ३ A om. सर्वधर्म-
 व्याख्यानकुशलैः. ४ AB 'समुदा' for 'समादान'. ५ A 'पद्मान' for 'प्रज्ञान'. ६ B 'om.
 मेरुराजेन च. ७ A संघेनराजेन for संघेनराजेन. ८ A om. मेरुस्वरेण च. ९ A om. रत्नप्रमारोच च.
 १० Ms. व्यूहप्रमेण for 'रत्नेन'. ११ B 'द्वितायिना' for 'द्वितायिना'. १२ B षोडशशतभिः for षोडशभिः.
 १३ B ब्रह्मगमैश्च for ब्रह्मपूर्वगमैश्च.

भगवान् सैवृतो गुरवृतो मानित पूजितोऽर्चितोऽपचायितश्चतसृणामपि पर्यदा सदेवलोकस्य लो-
स्य वन्दनीय पूजनीयो नमस्करणीय । तत्र खलु भगवाननेकशतसहस्रया पर्यदा परिवृत पुरस्ततो
धर्म देशयति स्म आदौ कल्याण मध्ये कल्याण पर्यस्ताने कल्याणम् । स्वयं सुव्यञ्जन केनल
परिपूर्ण परिशुद्ध पर्यदात ब्रह्मचर्यं सप्रज्ञाशयति स्म ॥

- 6 तेन खलु पुन समयेन तस्मिन्नेव पर्यसनिपाते चन्द्रप्रभो नाम कुमारभूत
सनिपतितोऽभूत् सनिपण्य पूर्वजिनवृताधिकारोऽधरोपितपुशालमूले जातिस्मरो लब्धप्रतिभानो
महायानसप्रस्थितो महाकरणाभियुक्त । अथ खलु चन्द्रप्रभ कुमारभूत उत्थायासनादेकांस-
मुत्तरासङ्ग प्रावृत्य दक्षिण जानुमण्डल पृथिव्या प्रतिष्ठाप्य येन भगवास्तेनाञ्जलिं प्रणम्य
भगवन्तमेतदबोचत्—पृच्छेयमह भगवन्त तथागतमर्हन्त सम्यक्सुबुद्ध कचिदेव प्रदेशम्, सचे मे
10 भगवानप्रज्ञाश कुर्यात् पृष्टप्रश्नव्याकरणाय । एवमुक्ते भगवान् चन्द्रप्रभ कुमारभूतमामन्त्रयते
स्म—पृच्छ त्व कुमारभूते तथागतमर्हन्त सम्यक्सुबुद्ध यद् यदेव काङ्क्षसि । अह तस्य तस्यैव
प्रदन्स्य पृष्टस्य व्याकरणेन चित्तमाराधयिष्यामि । सर्वज्ञोऽस्मि सम्यक्सुबुद्ध कुमार सर्वदर्शी
सर्वधर्मवद्वैशारद्यवृषभतामनुप्राप्तोऽनामरणत्रिमोक्षज्ञानसमन्वागत । नास्ति कुमार तथागतस्य
सर्वधर्मैवज्ञात वा अदृष्ट वा अश्रुत वा अविदित वा असाक्षात्कृत वा अर्नभिसुबुद्ध वा
15 अनन्तापर्यन्तेषु लोकधातुषु । नित्यवृत्तस्ते कुमार अवभाशो भवतु तथागत प्रश्नपरिपृच्छनाय ।
अह ते तस्य तस्यैव प्रश्नस्य पृष्टस्य व्याकरणेन चित्तमाराधयिष्यामि ॥

अथ खलु चन्द्रप्रभ कुमारभूतस्तुष्ट उदम आत्तमना. प्रमुदित प्रीतिसौमनस्यजात
स्तस्या वेलाया भगवन्त गायामिर्ध्यभापत—

कथ चरन्त सुबुद्ध लोकनाथ प्रभकर ।

- 20 लभतेऽचिन्तिय ज्ञान व्याकुरुष्व हितकर ॥ १ ॥

कथ चरन्तु नरेन्द्र सत्यपादि

नरवृषभ नरेदेवपूजनीय ।

अतुलियु वर लब्धमप्रयाण

गिरवर पृष्ट त्रियाकुरश्च नाथ ॥ २ ॥

- 25 अब्याशयेन पृच्छामि शौठ्य मम न विद्यते ।

साक्षी न कश्चिदन्यो मे अन्यत्र पुत्रपोत्तमात् ॥ ३ ॥

त्रिपुल प्रणिधि मह्यमस्ति छन्द

धरिय प्रजानसि मद्य शाक्यसिंह ।

न च अह वर्चनवित्तको भविष्ये

लघु प्रतिपत्ति भयाहि मे नरेन्द्र ॥ ४ ॥

१ Ms C (1 e, Gilgt Ms) begins from सत्कृतो २ AB सत्करणीयो गुरुकरणीयो
माननीयोऽचनीयोऽपचायनीय for नमस्करणीय ३ AB वृत्वा for प्रावृत्य ४ A स एव for एव
५ AB भूतमेतदबोचत् for भूत ६ AB किंचिदज्ञात for अज्ञात ७ A om अविदित ८ B om
अनभिसुबुद्ध ९ AB कुमारभूतो भगवता कृतवक्राशो for कुमार अवभाशो १० A साक्षी, B साथ्य for
शाक्य ११ A वचनचिन्तको for वित्तको

कतराहारका धर्मा दुद्धयाने बहुंकराः ।
व्याकुलश्च महावीर सर्वधर्माण पारग ॥ ५ ॥

उपकरे धर्म मम ब्रुहि नाथ
यथ नर निवेदितु भोति तीक्ष्णप्रज्ञः ।
अपगतभयभैरवो अत्रस्तो

5

न च परित्यागु करोति शीलस्कन्धात् ।
व्यपगतमद्रागदोषमोह-

श्वरति च चारिकै सर्वशातदोषः ॥ ६ ॥

कथं न त्यजते शीलं कथं ध्यानं न रिञ्चति ।

N 13

कथं निवेदतेऽरुष्यं कथं प्रज्ञां प्रवर्तते ॥ ७ ॥

10

कथं दशम्रदशासने उदारे

अभिरति विन्दति शील रक्षमाणः ।

कथं भवति अष्टिदुः शीलस्कन्धः

कथं च तुलेति स्वभावु संसृतात्स्य ॥ ८ ॥

कथं कायेन वाचौ परिशुद्धो भोति पण्डितः ।

15

असंक्लिष्टेन चित्तेन बुद्धज्ञानं निवेकते ॥ ९ ॥

कथं भवति विशुद्धकायकर्मा

कथं च निवर्जितं मोन्ति बन्धदोषाः ।

कथं भवति असंक्लिष्टचित्तः

पुरुषवर मम पृष्ट व्याकुल्यै ॥ १० ॥

20

अथ खलु भगवांश्चन्द्रप्रभं कुमारभूतमेतदबोचत - एकधर्मेण कुमार सम्न्वागतो बोधिसत्वो महासत्त्व एतान् गुणान् प्रतिबभूते, क्षिप्रं चानुत्तरा सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते । कथं मेनैकधर्मेण ? इह कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वेषु समचित्तो भवति हितचित्तोऽप्रति-
हतचित्तोऽविमचित्तः । अनेन कुमार एकधर्मेण समन्वागतो बोधिसत्वो महासत्त्व एतान् गुणान् प्रतिबभूते क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते ॥

N 14

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेदायां चन्द्रप्रभं कुमारभूतं गीथाभिरभ्यागत -

१ B उपकरे मम ब्रुहि धर्मनाथा for the line. २ A तेविदु for निवेदितु ३ AB बन्धस्यान for अत्रस्तो. ४ A अपगत for व्यपगत. ५ B चारिकदोषशान्तः for चारिक सर्वशातदोषः. ६ B प्रज्ञाय कर्तते for प्रज्ञा प्रवर्तते. ७ B वाचाय विशुद्धो भोति for वाचा परिशुद्धो भोति. ८ AB गवेपते for निवेदते. ९ AB add इति after व्याकुल्यै. १० AB एकमुक्ते for अथ खलु. ११ A कथमेनैकधर्मेण समन्वागतो बोधिसत्वो महासत्त्वः एतान् गुणान् प्रतिबभूते, क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते, बहुत सर्वसत्त्वेषु समचित्तो भवति ? for कथमेनैकधर्मेण. १२ C धर्मान् for एतान् गुणान्. १३ B गीथाभिरभ्यागतेन प्रत्यागत for गीथाभिरभ्यागत.

एकधर्म समादाय बोधिसत्वो यं वर्तते ।

एतान् गुणान् स लभते क्षिप्रं बोधिं च बुध्यते ॥ ११ ॥

न च कश्चि प्रतिहन्यतेऽस्य चित्तम्

अप्रतिहतचित्तु यो भोति बोधिसत्वः ।

न च खिलं जनयति न प्रदोषं

लभति यथा परिकीर्तितान् विशेषान् ॥ १२ ॥

समं चित्तं निषेवित्वा विपाको दर्शितः समः ।

समाः पादतला भोन्ति समश्चाचारगौचरः ॥ १३ ॥

सममविमचिच्चु भ्रूययित्वा

अपगतदोषखिलः प्रहीणकाङ्क्षः ।

चरणवरतलाः समास्य भोन्ति

परमप्रभास्वर शुद्धदर्शनीयः ॥ १४ ॥

दशादिशित विरोचि बोधिसत्वः

स्फुरति शिरीय प्रभाय बुद्धक्षेत्रम् ।

यद् भवति स लब्धु शान्तभूमि

तद् बहुसत्त्व स्पेति बुद्धज्ञाने ॥ १५ ॥

तत्र कुमार सर्वसत्त्वेषु समचित्तो बोधिसत्वो महासत्वो हितचित्तोऽप्रतिहतचित्तोऽविषम-
चित्त इमं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितं नाम समाधिं प्रति लभते । कतमश्च स कुमार सर्वधर्म-
स्वभावसमताविपश्चितो नाम समाधिः ? यदुत कायसंवरः । वाक्संवरः । मनःसंवरः । कर्मपरिशुद्धिः ।
आलम्बनसमतिक्रमः । स्कन्धपरिज्ञा । धातुसमता । आयतनापकर्षः । तृष्णाप्रहाणम् । अनुत्पाद-
साक्षात्क्रियावतारः । हेतुदीपना । कर्मफलाविप्रणाशः । धर्मदर्शनम् । मार्गभावना । तयागतसम-
धानम् । तीक्ष्णप्रज्ञता । सत्यानुप्रवेशः । धर्मज्ञानम् । प्रतिसंविदवतारज्ञानम् । अक्षरपदप्रमेद-
ज्ञानम् । वस्तुतां समतिक्रमः । घोषपरिज्ञा । प्रामोद्यप्रतिलाभः । धर्मप्रीत्यनुभवनता । आर्जवता ।
मार्दवंता । ऋजुऋता । अनुदटिलता । विगतभ्रुकुटिता । सुंरतता । सुशीलता । साखिन्यम् ।
माधुर्यम् । स्मितमुखता । पूर्वाभिलाषिता । एहीति स्वागतवादिता । अनालस्यम् । गुल्मीरवता ।
गुह्यश्रुता । उपपत्तिसंशुष्टिः । शुक्लधर्मावृत्तता । आजीवविशुद्धिः । अरप्यसासानुसर्गः ।
भूमिव्यवस्थानज्ञानम् । स्मृतेरविप्रणाशः । स्कन्धसंश्लेष्यम् । धैतुकौशल्यम् । आयतन-
कौशल्यम् । अभिज्ञासाक्षात्क्रियावतारः । ज्ञेयापकर्षणम् । वासतानुसंधिसमुद्घातः । ज्ञानत्रिभो-
गामिता । भावनानिष्यन्दः । आपत्तिव्युत्थानकौशल्यम् । पर्युत्थानविक्रमणम् । अनुशयप्रहाणम् ।

१ A परतते for य वर्तते. २ AB हचिन् for कश्चि. ३ A खलु for खिल. ४ A न प्रयानि प्रदोषं.
५ A om. स. ६ AC नुप्रवेशानम् for प्रवेशः. ७ B दवतारः for वतारज्ञानम्. ८ After परिज्ञा.
C adds धातुसमता. ९ After ऋजुऋता, AB add अरप्यता. १० A om. सुरता सुशीलता.
११ A om. पादुपैश्ल्यम्.

भवसामतिक्रमः । जोतिस्मरता । निष्काङ्कता । कर्मविपाके धर्मचित्ता । श्रुतपर्येष्टिज्ञानतीक्ष्णता ।
 ज्ञानतृष्णा । ज्ञानानुबोधः । अज्ञानेयभूमिः । शैलोपमचित्ता । अकम्प्यता । अचलता ।
 अविनिवर्तनीयभूमिव्यवस्थानज्ञानम् । कुशलधर्मनिष्पदः । पापधर्मजुगुप्सुता । असंमुदाचारता
 ज्ञेयानाम् । शिक्षाया अपरित्यागः । समाधिव्यवस्थानम् । आशयज्ञानम् । सत्त्वेपुपपत्तिविशेषज्ञानम् ।
 समताज्ञानम् । वचनप्रतिसंधिज्ञानम् । गृहावासपरित्यागः । त्रैधातुकेऽनभिरतिः । अनवलीनचित्ता ।
 धर्मव्रतभिनवेशः । सद्वर्गपरिग्रहः । धर्मगुप्तिः । कर्मविपाकप्रत्ययनता । विनयकौशल्यम् । अधि-
 यत्नव्युपशमः । अविग्रहः । अविवादः । क्षान्तिभूमिः । क्षान्तिसंसादनम् । गतिसमता । धर्मप्रधि-
 चयकौशल्यम् । प्रन्याचितम् । धर्मविनिश्चयकौशल्यम् । धर्मप्रमेदज्ञानम् । धर्मपदाभिनिर्हार-
 कौशल्यम् । अर्थानर्थसंभेदपदनिर्हारकौशल्यज्ञानम् । पूर्वान्तज्ञानम् । अपरान्तज्ञानम् । प्रत्यु-
 पनज्ञानम् । स्वधसमताज्ञानम् । त्रिमण्डलपरिशुद्धिज्ञानम् । कायावस्थानज्ञानम् । चित्तावस्थान-
 ज्ञानम् । ईर्ष्यापथरक्षणम् । ईर्ष्यापथविज्ञोपनम् । ईर्ष्यापथविकल्पनम् । ईर्ष्यापथप्रासादिकता । अर्थानर्थ-
 कौशल्यज्ञानम् । युक्तभाषिता । लोकज्ञता । मुक्तभाषिता । प्रतपाषिता । अनवगृहीतचित्ता ।
 हीव्यपत्रपिता । अकुशलचित्तजुगुप्सुता । धूतगुणानुत्सर्गः । चारित्रसमादानम् । प्रियसंमुदा-
 चारता । गुरुणा प्रत्युत्थानसनेप्रदानता । माननिग्रहः । चित्तसंप्रग्रहः । चित्तसमुत्पादज्ञानम् ।
 अर्थप्रतिवेशज्ञानम् । ज्ञानप्रतिवेशज्ञानम् । ज्ञानानुबोधः । अज्ञानविगमः । चित्तप्रवेशज्ञानम् ।
 चित्तस्वभावानुबोधज्ञानम् । आहारनिर्हारकौशल्यज्ञानम् । सर्वज्ञज्ञानम् । निश्चित्यव्यवस्थानज्ञानम् ।
 अर्थविनिश्चयज्ञानम् । अनर्थविवर्जनम् । सत्पुरुषसम्बन्धानम् । संपुरुषसंसेवना । कापुरुषविवर्ज-
 नम् । ध्यानानां निष्पादनम् । तत्र चानास्वादनम् । अभिज्ञाविवर्जनम् । नौमसंकेतप्रज्ञासिस्वभावावतार-
 ज्ञानम् । प्रज्ञासिस्मुद्रतः । संस्कारेषु निर्वेदः । सत्कारेष्वनभिलाषः । असत्कारेषूपेक्षा । लभेऽन-
 र्थिकता । अलभेऽनवलीनता । यशस्यनभिलाषः । अयशस्यप्रतिषेधः । प्रशंसायामनुनयः ।
 निन्दायामविषादः । सुखेऽनभिवृद्धः । दुःखेऽवैमुल्यम् । संस्काराणामनादानता । भूतवर्णोऽसद्गः ।
 अभूतवर्णोऽधिवासनता । गृहस्थप्रवृत्तितैस्तत्त्वः । अगोचरविवर्जनम् । गोचरप्रचारः ।
 आचारसंपत् । अनाचारविवर्जनी । कुलानामभूषणता । शासनस्वारक्षणता । अल्पभाषणता ।
 भित्तभाषणता । प्रतिवचनकौशल्यम् । प्रत्यर्थिकनिग्रहः । कालप्रतिक्रमणता । अकालविवर्जनता ।
 पृथग्जनेष्वविश्वासः । दुःखितानामपरिभवनता । तेम्यश्च धनप्रदानम् । दरिद्राणामनपदादनता ।
 दुःखीलेष्वनुकम्पा । हितवस्तुता । कृपावुद्धिता । धर्मोपासनाग्रहः । आमिषपरित्यागः । असंचय-

१ B जोतिस्मरता for 'स्मरता. २ A ज्ञानतृष्णा for 'तीक्ष्णता. ३ A अनवलीनता for 'अज्ञानेयभूमिः.
 ४ B वचनप्रतिसंधिज्ञानम् for 'अविनिवर्तनीयभूमिव्यवस्थानज्ञानम्. ५ B अनवलीनता चित्तव्यव-
 असंमुदाचारता ज्ञेयानाम्. ६ A om. 'प्रति'. ७ B om. अविग्रहः. ८ AB कौशल्यम् for 'कौशल्यम्.
 ९ A om. ईर्ष्यापथविकल्पनम्. १० B 'समुदाचारिता for 'चारता ११ B 'नानुपपत्तिविशेषज्ञानम् for 'समताज्ञानता.
 C प्रत्युत्थान आसन' for 'प्रत्युत्थानसनेप्रदानता. १२ A चारित्रसंभेदः for 'संप्रग्रहः; C चित्तस्य संप्रग्रहम् for
 चित्तसंप्रग्रहः. १३ AB om. ज्ञानप्रतिवेशज्ञानम्. १४ AB om. सत्पुरुषसंसेवना. १५ ABT om.
 the word. १६ B सुखेऽनभिवृद्धः, दुःखेऽवैमुल्यम् for सुखे...दुःखे. १७ After 'विवर्जना, AB
 add 'मादंनता. १८ B कुशलता for 'कुशलता. १९ AC धर्मभाषणता. २० AB मन्दमन्त्रणता.
 २१ AT om. अक्षयविवर्जना.

स्यापिता । शीलप्रशसनता । दौ शील्यैकुसन्ता । शीलप्रतामशाव्यसेवन्ता । सर्वस्वपरित्यागिता ।
 अध्याशयनिमन्त्रणता । यथोक्तकारिता । अभीक्षणप्रयोगिता । सत्कृत्य प्रीत्यनुभवनता ।
 दृष्टान्तज्ञानम् । पूर्वयोगकौशल्यम् । कुशलमूलपूर्वगमता । उपायकौशल्यम् । निमित्त
 5 सत्यविनिश्चय । विमुक्तिसाक्षतिक्रियावतार । एकाशवचनप्रव्याहारता । यथाप्रज्ञानदर्शानुत्सर्जनम् ।
 निष्काङ्क्षचनता । शून्यताया आसेवन्ता । अनिमित्तनिषेवणता । अप्रणिहितस्वभावोप
 लक्षणता । वैशारद्यप्रतिलम्भ । ज्ञानेनावभास । शीलदृढता । समापत्यवतार । प्रज्ञाप्रति
 लम्भ । एकारामता । आत्मज्ञता । अल्पज्ञानता । सत्पुष्टि । चित्तस्थानाविलता । दृष्टिकृत-
 विवर्जनता । धारणीप्रतिलम्भ । ज्ञानावतार । स्थानास्थानप्रस्थानप्रतिपत्तिज्ञानम् । हेतुयुक्तिनय-
 10 द्वारम् । कारणम् । मार्ग । प्रतिपत्ति । संदेश । अववाद । अनुशासनी । चर्या ।
 आनुलोमिकी क्षान्ति । क्षान्तिभूमि । अक्षान्तिविगम । ज्ञानभूमि । अज्ञानप्रहाणम् । ज्ञान-
 प्रतिष्ठानम् । योगाचारभूमि । बोधिसत्त्वगोचर । सपुरपसेवना । असत्पुहयविवर्जना । सर्व-
 धर्मस्वभावानुबोधप्रतिबेधज्ञानम् । तथागतेनाख्याता बुद्धभूमि । पण्डितैरनुमोदिता । बाळै
 15 प्रतिक्षिता । दुर्विज्ञेया श्रावकै । आज्ञाता प्रत्येकबुद्धै । अभूमिस्तीर्थिकानाम् । बोधिसत्त्वै परि
 गृहीता । दशव्यैरनुबद्धा । देवै पूजनीया । ब्रह्मणा वन्दनीया । शत्रैरधिगमनीया । गौर्नैम-
 स्करणीया । यक्षैरनुमोदनीया । किन्नरै स्तोतव्या । महोरगै प्रशसनीया । बोधिसत्त्वैर्भवनीया ।
 पण्डितै पर्यग्राहव्या । धनमनुत्तरम् । दान निरामियम् । भैषज्य ग्लानानाम् ।
 मोदिता शान्तचित्तानाम् । कोशो ज्ञानस्य । अक्षय प्रतिभानस्य । नय सूत्रान्तानाम् ।
 20 विगम कोशस्य । वियय शूराणाम् । परिज्ञा त्रैधातुकस्य । कोळ पारगामिनाम् ।
 नौरोधमव्यगतानाम् । कीर्तिर्यशस्कामानाम् । वर्णो बुद्धानाम् । प्रशंसा तथागतानाम् ।
 स्तौत्रो दशग्लानाम् । गुणो बोधिसत्त्वानाम् । उपेक्षा कारणिकानाम् । मैत्री दोष
 शमयितुकामानाम् । मुदिता प्रशान्तचारिणाम् । आश्वासो महापानिकानाम् । प्रतिपत्ति
 सिंहनादनादिनाम् । मार्गो बुद्धज्ञानस्य । मोक्षं सर्वसत्त्वानाम् । मुद्रा सर्वधर्माणाम् ।
 25 आहारिकत्वं सर्वज्ञानस्य । उद्यान सर्वबोधिसत्त्वानाम् । विरासन मारसेनाया । विद्या क्षेम
 गामिनाम् । अर्थ सिद्धार्थानाम् । परिजाणमभिन्नमव्यगतानाम् । प्रत्यर्थिकनिग्रह सह धर्मेण ।
 सत्याकरो वैशारद्यानाम् । भूते पर्येष्टिर्लौकिकानाम् । पूर्वनिमित्तप्रयैदशानामावेणिकरणा बुद्ध-
 धर्माणाम् । अलकारो धर्मत्रयस्य । निव्यदश्वर्याया । आभरण बुद्धपुत्राणाम् । रतिर्मेक्षकामा-
 नाम् । प्रीतिर्व्येष्टपुत्राणाम् । परिपूर्वबुद्धज्ञानस्य । अभूमि सर्वश्रानकप्रत्येकबुद्धानाम् । विशुद्धि-
 धित्तस्य । परिशुद्धि करणस्य । परिनिपत्तिर्निमोक्षमुखानाम् । असङ्गेशो बुद्धज्ञानस्य । अनागमो

१ C प्रशसना for सनता २ AT om the word ३ A योगज्ञानकौशल्यम् for योगवैशारद्यम्
 ४ C सनापरिवर्त ५ B प्रव्याहारता for प्रव्याहरता ६ B प्रतिलम्भ for प्रतिलम्भम् ७ A विवर्जनता,
 C परिवर्जना ८ B मुदिता for मोदिता ९ ABT om विगम कोशस्य १० A यथा for प्रशसा
 ११ A वने for स्तोत्रो १२ B प्रशान्तविगम दोषस्य चित्तानाम् for प्रशान्तचारिणाम्, १३ AB om
 the phrase १४ C वर्णम् for वाचनम् १५ A अनिमित्त for पूर्वनिमित्त. १६ Com अशशरणा

रागस्य । विग्नो द्वेषस्य । अमूर्तिर्गोहस्य । आगमो ज्ञानस्य । उत्पादो विद्यायाः । प्रहणमविद्यायाः । वृत्ति-
विमुक्तिस्ताराणाम् । वृष्टिः समाधिसाराणाम् । चक्षुर्दृष्टकामानाम् । अभिज्ञा विबुधैर्वतुक्रामानाम् ।
ऋद्धिरभिनिर्हर्तुकामानाम् । धारणी श्रुतार्थिकानाम् । स्मृतेरसंप्रमोपः । अधिष्ठानं बुद्धानाम् ।
उपायकौशल्यं नायकानाम् । सूक्ष्मं दुर्विज्ञेयमनभियुक्तानाम् । अज्ञेयममृतैः । विवर्ताक्षराणां
दुर्विज्ञेयं घोषेण । आज्ञातं विज्ञैः । ज्ञातं सूत्रैः । प्रतिविद्धमल्पेच्छैः । उद्धृहीतमारुच्यीर्यैः । 5 N 23
धृतं स्मृतिमद्भिः । क्षयो दुःखस्य । अनुत्पादः सर्वधर्माणाम् । एकैः नयनिर्देशः सर्वभवाद्युप-
पत्त्यापतनानाम् । अयं स कुमार उच्यते सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितो नाम समाधिः ॥

अस्मिन् खलु पुनः सर्वधर्मपर्याये समाधिनिर्देशे भगवता भाष्यमाणे अशीतेर्नयुतानां देव-
मानुषिकायाः प्रजायाः पूर्वधर्मपर्ययताया अनुत्पत्तिकेषु धर्मेषु क्षान्तेः प्रतिलम्बोऽभूत् ।
पण्यवतेश्च नयुतानामालोमिकायाः क्षान्तेः प्रतिलम्बोऽभूत् । त्रिणयतेर्नयुतानां घोषानुगायाः 10
क्षान्तेः प्रतिलम्बोऽभूत् । परिपूर्णस्य भिक्षुशतसहस्रस्य अनुपादावाप्तवेम्यश्चित्तानि विमुक्तानि ।
पथेश्च प्रागिशतसहस्राणां देवमानुषिकायाः प्रजाया विरजो विगतमलं धर्मेषु धर्मचक्षुर्विशुद्धम् ।
अशीतेश्च भिक्षुसहस्राणामनुपादावाप्तवेम्यश्चित्तानि विमुक्तानि । पञ्चभिधोपासकव्रतैरनागामिफलं
प्राप्तम् । पथ्या चोपासिकाव्रतैः सृष्टागामिफलं प्राप्तम् । अयं च त्रिसाहस्रमहासाहस्रो
लोकधातुः पङ्क्तिः कम्पितः संप्रकम्पितः । चलितः प्रचलितः संप्रचलितः । 15
वेधितः प्रवेधितः संप्रवेधितः । क्षुभितः प्रक्षुभितः संप्रक्षुभितः । रणितः प्ररणितः संप्ररणितः ।
गर्जितः प्रगर्जितः संप्रगर्जितः । पूर्वा दिग्वनमति पश्चिमा दिग्वनमति । पश्चिमा
दिग्वनमति पूर्वा दिग्वनमति । उत्तरा दिग्वनमति दक्षिणा दिग्वनमति । दक्षिणा दिग्वनमति
उत्तरा दिग्वनमति । अन्ताद्वनमति मब्याद्वनमति । अन्ताद्वनमति मब्याद्वनमति । अप्रमेयस्य
चायमासस्य लोके प्रादुर्भावोऽभूत् । सर्वथ लोकधातुः सदेवकश्च समारकः सत्रदकः सभ्रमण- 20
नाल्लगिकः प्रजास्तेनावभासेनावभासिताः स्युटा अभूवन् । इमौ च चन्द्रसूर्यौ एवमहर्षिकौ
एवमहानुभावौ एवमदेशास्यौ न भास्तो न तपतो न विरोचतः । यौ अपि लोकान्तरीका
अन्धकरवामिद्राः, ता अपि तेनावभासेन स्युटा अभूवन् । येऽपि तासूपपत्ताः सत्त्वाः, तेऽप्यन्ये
संजानते स्म । एवं चाहुः—अन्योऽपि किल भो अयं सत्त्व इहोपपन्नः । यावददीचेर्गहानरकादिति ॥

इति श्रीसमाधिराजे निदानपरिवर्तौ नाम प्रथमः ॥

१ AB 'क्षमानाम्' for 'कानाम्'. २ C एकनिदगः for 'एकनय'. ३ AB सर्वधर्मस्वभावसमताविप-
श्चिते for सर्वधर्मपर्याये. ४ A 'नैवतीनाम्' for 'नैयुतानाम्'. ५ B om. धर्म. ६ T om. from सर्वथ
down to विरोचतः. ७ The text in C for या अपि down to the end of the para is
damaged, but the contents are similar to our text. ८ A सर्वधर्मस्वभावसमतायाः समाधि for
श्रीसमाधिराजे.

शालेन्द्रराजपूर्वयोगपरिवर्तौ द्वितीयः ।

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य एतदेव पूर्वयोगपरिवर्तौ
भूपस्या मात्रया गाथाभिगीतेन विस्तरेण संप्रकाशयति स्म—

स्मरामि दशबलान् पृथिकोटी

पुरिमभवे निर्वसिषु गृध्रकूटे ।

पुरि मम चरमाणु बोधिचर्या-

मिम वरशान्त समाधि देशयिषु ॥ १ ॥

तेषां पश्चिमको आसीद्भोकनाथः प्रभंकरः ।

शालेन्द्रराज नामेन स मया परिपुच्छितः ॥ २ ॥

अहं च क्षत्रियो आसं राजश्रेष्ठो महीपतिः ।

मम चो शत पुत्राणां पञ्चाभूवन्ननुनकाः ॥ ३ ॥

कोटीमया विहाराणां तस्य बुद्धस्य कारिता ।

चन्दनस्य विशिष्टस्य केचिद्रत्नमया अभूत् ॥ ४ ॥

प्रियो मनापथ बहुजनस्य

भीष्मोत्तरो नाम अभूषि राजा ।

अकार्षिं बुद्धस्य विशिष्टपूजा

अष्टादशवर्षसहस्रमोट्यः ॥ ५ ॥

जिनस्य तस्य द्विपदोत्तमस्य

शालेन्द्रराजस्य विनायकस्य ।

पद्मसप्ततिवर्षसहस्रमोटियो

आयुस्तदा आसि अनिन्दितस्य ॥ ६ ॥

नियुतान्यशीतिसहस्र श्रावकाणां

त्रैविद्य पडभिज्ञ जितेन्द्रियाणाम् ।

क्षीणास्रपाणान्तिमदेहधारिणां

संयस्तदा आसि नरोत्तमस्य ॥ ७ ॥

१ Before अथ, ABT insert a passage given in App. I (No. 4). २ अभाषत for संप्रकाशयति स्म. ३ AB स्मरामि for स्मरामि ४ B निवसेषु for निवसिषु. ५ C आणी for आसं. ६ A मे तथा for मम चो. ७ B मयामभूत् for मया अभूत्. ८ B भीष्मोत्तरो for भीष्मोत्तरो. ९ B अकार्षि for अकार्षि.

बहुमन्तरा मयि तस्य पूजा कृता जिनस्य द्विपदोत्तमस्य ।	
अर्षाण्य लोक्तस्य सदेवकस्य इमं समाधिं प्रतिगृह्णता सदा ॥ ८ ॥	
सपुत्रदारेण मि प्रवृजिता शालेन्द्रराजस्य जिनस्य अतिके ।	६
चतुर्दशवर्षसहस्रकोटियो अथ समाधिः परिपुच्छितो मया ॥ ९ ॥	
असीति गाथा निवृत्ता सहस्रा- ध्याये च बोटीरात निम्बैरणाम् ।	१०
तस्योद्गृहीत सुगतस्य अन्तिम- दित्त समाधे परिवर्त एव ॥ १० ॥	
हस्ता शिरा भार्य तथैव पुत्रा रत्न प्रभूत तथ खाद्यभोज्यम् ।	N 28
न किञ्चिद् द्रव्य मि न त्यक्तपूर्वम् इमं समाधिं प्रतिगृह्णता वरम् ॥ ११ ॥	१५
स्मरणं बुद्धान सहस्रकोटियो तदुत्तरे यत्किञ्च गङ्गाजलना ।	
येहि स्थित्वा इह गृहकृते अथ समाधिर्नरे शान्तं देसित ॥ १२ ॥	२०
सर्वे च शाक्यर्पणनामवेया सर्वे चो राहुल नाम पुत्रा ।	
आनन्दनामा परिचारकाश्च कपिलहृष्या प्रवृजिताश्च सर्वे ॥ १३ ॥	
अग्नेपुत्रा बोधितशारिपुत्रा सर्गनाम सर्वे च अभूयि तापिन ।	२५
समेनामिका चो ^१ तद् लोकात् सर्वेऽपि चोत्पन्न काशयकाले ॥ १४ ॥	

१ B om from 'प्रज्ञा down to मि 11 1a २ AC शिलतण for निम्बैरणाम् ३ BC मेरुनेत्का for अन्तिम ४ B एव for एव ५ B ततोत्तरे यत्किञ्च जगद्गण्डरा, C ततोत्तरे यत्किञ्च गङ्गा for the line ६ A सर्वे च for सर्वेषु चो ७ B आनन्दनाम for 'नाम ८ B सङ्घम for समनाम ९ A राहुलनामिका for समनामिका १० A च for चो

सर्वे मया सत्कृत ते नरेन्द्रा
 इमां चरन्तेन मि बोधिचारिकाम् ।
 यावन्ति चो काचि जिनान पूजा
 सर्वा कृता एतु समाधिमेपता ॥ १५ ॥

5

प्रतिपत्ति एष समाधि लभ्यते
 बहुप्रकारा प्रतिपत्तिरुक्ता ।
 गुणेषु सर्वेषु प्रतिष्ठितस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १६ ॥

10

रसेष्वगृध्रस्य अलोलपस्य
 कुलेष्वसक्तस्य अनीर्षुकस्य ।
 मन्त्रीविहारस्य अमत्सरस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १७ ॥

15

सत्कारलामेषु अनर्थिकस्य
 आजीवशुद्धस्य अकिंचनस्य ।
 विशुद्धशीलस्य विशारदस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १८ ॥

20

आरब्धवीर्यस्य अतन्द्रितस्य
 रण्याधिमुक्तस्य धृते स्थितस्य ।
 नैरात्म्यक्षान्तीय प्रतिष्ठितस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १९ ॥

25

सुदान्तचित्तस्य अनुद्धतस्य
 ईर्याय चर्याय प्रतिष्ठितस्य ।
 त्यार्गाधिमुक्तस्य अमत्सरस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ २० ॥
 अनुव्यञ्जनलक्षणा बुद्धधर्मा
 येष्यदशा कीर्तित नायकेन ।
 बलाविशारद्य न तस्य दुर्लभा
 धारेति यः शान्तमिमं समाधिम् ॥ २१ ॥

१ A च for चो. २ B समकृता for सवा कृता. ३ A पत्तिरुक्ता for पत्तिरुक्ता. ४ B मैत्राविहारस्य अक्रोधनस्य for the line. ५ A अरुण्यवातस्य ; B अरुण्यवानिस्य for रण्याधिमुक्तस्य. ६ B क्षान्तीय for क्षान्तीय. ७ A पर्याय for चर्याय. ८ B त्यार्गाधिमुक्तस्य for विमुक्तस्य.

दुष्टेन ये क्षुप दृष्ट सत्वा-	
स्तै एकत्रालस्म भवेयु बुदा ।	
तेषैकएकस्य भवेयुस्युं	
अचिन्तियाफल्यसहस्रकोटिय ॥ २२ ॥	
तेषैकैकस्य शिरो भवेयु	5 N 31
सुसुं समुद्रेषु यथैव यादृक्ता ।	
यावन्ति ते सर्गे शिरो भवेयु	
शिरो शिरे जिह्व भवेयु तास्तिन्न ॥ २३ ॥	
ते तस्य सर्गे भणि आनुदात्ता	
यो गाथ धारेय्य इत समाधित ।	10
न किंचिमात्र परिकीर्तित भवेत्	
किं वा पुनर्यो हि शिक्षित धारये ॥ २४ ॥	
धूदान् समादाय गुणाश्च वलते	
सृष्ट्वेन्ति देवासुरपक्षगुह्यका ।	
राजान भोन्ति अनुयायुं तस्य	18
धारेति य शान्त समाधि दुर्लभम् ॥ २५ ॥	
परिगृहीतो भवति जिनेमि	
द्वैवाश्च नागा स्रद आनुयात्रा ।	
प्रत्यर्पितास्तस्य श्रियं नो सृष्ट्वेन्ति	
धारेति य शान्त समाधि दुर्लभम् ॥ २६ ॥	20
अनन्तु तस्य प्रतिभानु भोन्ति	
अनन्त सूत्रन्तासहस्र भाषते ।	
न तस्य विद्या नु कदाचि भोति ^१	N 32
धारेति य शान्तमि समाधिम् ॥ २७ ॥	
द्रक्षन्ति बुद्धमग्निमानु नायक	25
सुखाकर्तौ चाप्यय लोकाधनुम् ।	
ये पश्चिमे कालि महाभयानके	
समाधि ध्रुवा इत्यु धारयेयु ॥ २८ ॥	

^१ A दुष्टसत्वा for दृष्ट सत्वा. २ B ये एकस्मिन् भवेयु बुदा. C मयेव बुदा for the line
 १ A अय for शानु ४ A om the line ५ A स्ये for सुसुं ६ A सृष्ट्वेन्ति for सृष्ट्वेन्ति
 ७ A अनुयात्रा ८ AB दुर्लभम् for दुर्लभम् ९ A धियभावदिति for श्रिय नो सृष्ट्वेन्ति १० B भोन्ति
 or भोति

सर्वे मया सत्वृत ते नरेन्द्रा
 इमां चरन्तेन मि योधिचारिकाम् ।
 यावन्ति चो क्वचि जिनान पूजा
 सर्वा कृता एतु समाधिमेवता ॥ १५ ॥
 5 प्रतिपत्तिय एप समाधि लभ्यते
 बहुप्रकारा प्रतिपत्तिस्तत्र ।
 गुणेषु सर्वेषु प्रतिष्ठितस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १६ ॥
 10 रसेष्वगृधस्य अलोलुपस्य
 कुलेष्वसक्तस्य अनीर्षुस्य ।
 मत्रीविहारस्य अमसरस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १७ ॥
 सत्कारलामेषु अनर्थिभ्यस्य
 आजीवशुद्धस्य अकिंचनस्य ।
 15 विशुद्धशीलस्य विशारदस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १८ ॥
 आरब्धवीर्यस्य अतन्द्रितस्य
 रष्याधिमुक्तस्य धृते स्थितस्य ।
 नैरात्म्यक्षान्तीय प्रतिष्ठितस्य
 20 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ १९ ॥
 सुदान्तचित्तस्य अनुद्धतस्य
 ईर्याय चैर्याप प्रतिष्ठितस्य ।
 त्यागाधिमुक्तस्य अमसरस्य
 न दुर्लभस्तस्य समाधिरेपः ॥ २० ॥
 25 अनुव्यञ्जनलक्षणा बुद्धधर्मा
 येऽष्टादशा कीर्तित नायकेन ।
 बलाविशारद्य न तस्य दुर्लभा
 धारोति यः शान्तमिमं समाधिम् ॥ २१ ॥

१ A च for चो. २ B समकृता for सवा कृता. ३ A पत्तियुक्ता for पतिरुक्ता. ४ B मैत्राविहारस्य
 अक्रोधनस्य for the line. ५ A अरष्यवासस्य ; B अरष्यवासस्य for रष्याधिमुक्तस्य. ६ B क्षान्तिये
 for क्षान्तीय. ७ A पर्याय for चर्याय. ८ B त्यागाधिमुक्तस्य for धिमुक्तस्य.

बुद्धेन ये चक्षुष दृष्ट सत्त्वा-
त्तं एककालस्मि भवेयु बुद्धाः ।
तेपैकैकस्य भवेयुरायुः

अचिन्तियाकल्पसहस्रकोटियः ॥ २२ ॥

तेपैकैकस्य शिरो भवेयुः

सर्वं समुद्रेषु यथैव बालुकाः ।

यावन्ति ते सर्वं शिरो भवेयुः

शिरो शिरो जिह्व भवेयु तात्तिकाः ॥ २३ ॥

ते तस्य सर्वे भणि आनुशंसा

यो गाय धारयेय इतः समाधितः ।

न किञ्चिमात्रं परिकीर्तितं भवेत्

किं वा पुनर्यो हि शिक्षित्व धारये ॥ २४ ॥

धृतान् समादाय गुणांश्च वर्तते

सृष्ट्वेन्ति देवासुरपक्षगुह्यकाः ।

राजान भोन्ति अनुयातुं तस्य

धारयेति यः शान्त समाधि दुर्लभम् ॥ २५ ॥

परिगृहीतो भवति जिनेभि-

देवाश्च नागाः सद् आनुयायाः ।

प्रत्यर्धिकास्तास्य श्रियं नो सहन्ति

धारयेति यः शान्त समाधि दुर्लभम् ॥ २६ ॥

अनन्तु तस्य प्रतिभातु भोति

अनन्त सूत्रान्तसहस्र भास्ते ।

न तस्य विष्टा नु कदाचि मोति

धारयेति यः शान्तमिर्म समाधिम् ॥ २७ ॥

द्रक्ष्यन्ति बुद्धमभिताभु नायकं

सुखान्तीं चाप्यथ श्रेयसात्तुम् ।

ये पश्चिमे काले महाभयानके

समाधि श्रुत्वा इमु धारयेयुः ॥ २८ ॥

5 N 31

10

15

20

N 32

25

१ A दुस्तत्त्वाः for स्य सत्त्वाः. २ B से एतस्मिन् भवेयु बुद्धाः. C भवेयु बुद्धाः for the line.
३ A अयं for आयुः. ४ A om. the line. ५ A सयैः for सयुः. ६ A सृष्ट्वेन्ति for सृष्ट्वेन्ति.
७ A अनुयाय. ८ AB दुर्लभम् for दुर्लभम्. ९ A त्रियमात्रहन्ति for त्रिय मो सहन्ति. १० B भोति
or मोति.

तथ गुण समुदानिता जिनेभिः

इमु वरु शान्त समाधिमेप्रमाणैः ॥ १ ॥

परमसुअभिरूपदर्शनीयाः

धन्य अलंवृत्तगात्र प्रेमणीयाः ।

दत्त पुरि अदीनमानसेन

इमु वरु शान्त समाधिमेप्रता मे ॥ २ ॥

तथ मपि धनधान्यदासिदासौ

तप मणिमुक्तिसुवर्णरूप्यकं च ।

त्यक्त मपि अदीनमानसेन

इमु वरु शान्त समाधिमेप्रता मे ॥ ३ ॥

मणिरतनविचित्रमुक्तहारा

रचिर पि वसंन शर्पाणाम्पुत्रा ।

त्यक्त मपि पुरा विनागामे

इमु वरु द्वागता समाधिमेप्रता मे ॥ ४ ॥

अपरिमिता शान्त कल्याणोद्यः

परमगुणभिषः धार्मिकाश्च ।

त्यक्त मपि जिनाग सेतियेषु

परमनिश्चय चित्तु संजनित्वा ॥ ५ ॥

तर्परिय मपि दत्तु धर्मदानं

पर्यगतेन जनित्व चित्रिकोरम् ।

न च मम समुत्पन्न जातु चित्तं

सिय मम ज्ञानु ददित्व धर्मदानम् ॥ ६ ॥

एतं गुण समुदानितुं मि पूर्वा

यन वरु सेवित नित्यमल्पैशब्दम् ।

कृपबहुलु भवामि नित्यकालं

सद मम चित्तु लभेय बुद्धैज्ञानम् ॥ ७ ॥

मै च मम कैचिदाग्रहो अभूषि

प्रियतरवस्तुन आत्मनोऽपि मोक्तुम् ।

१ C समुदानितु. २ BC त्यक्त मय for दत्त पुरि. ३ C तत्र अपि for तथ मपि. ४ BC दासै for दासा. ५ A निघत; B नन्दने for वसंन ६ A हर्षस्वर्ण for शंखसुवर्ण. ७ B पुराणकेषु for विनायकेषु ८ B तथपि च for तथरिच. ९ A विचित्रिकारम् for चित्रि. १० B om. st. 7. ११ AB दानिता for दानितु. १२ AC शब्दाः for शब्दम्. १३ A बुद्धज्ञाने for ज्ञानम्. १४ C reads st. 8 after st. 11; T reads st. 9 before st. 8. १५ B इति for कचिद्.

ददमि अह्म प्रभूत देयधर्म	
सद मम चित्तु लोभेय बुद्धज्ञानम् ॥ ८ ॥	
अखिलमधुरस्तंविभागशीलः	
स्मितधदनः श्रुतिधोरे स्निग्धवोयः ।	
सुमधुरवचनः प्रियो बहूनां	5
जग मम सर्वि अर्तुह दशनिव ॥ ९ ॥	
क्षणमपि च न मसरी भवामि	
भवनियुतेनै न जातु ईर्ष्यमौसीत् ।	
सद अह्म परितुह पिण्डपाते	N 38
सफल निमन्त्रण वर्जितान्शेषा ॥ १० ॥	10
बहुश्रुत श्रुतधारि ये भवन्ति	
गाथ इतो धरये चतुष्पदां पि ।	
ते मयि सद सखता अभूवन्	
परम निरुत्तर प्रेम संजनित्वा ॥ ११ ॥	
बहुविधमनन्त दानु दत्तं	15
तथपि च रक्षितु शील दीर्घरक्षणम् ।	
पूज बहु वृता विनायकेषु	
इसु बहू शान्त समाधिमेप्ता मे ॥ १२ ॥	
पृथु विविधं अनन्त लोकभादू	
मणिरतनैः परिपूर्णं दानु दर्पात् ।	20
इतु धरपि समाधितश्च गाथाम्	
इसु तत्पुण्य विशिष्यते उदारम् ॥ १३ ॥	
यावत् पृथु केचिदस्ति पुष्पा	
तथरिय गन्ध मनोरमा उदारः ।	
तोहि जितु महेश्व पुष्पकामा	25 N 39
बहुमपि कल्पे अनन्त अप्रमेयान् ॥ १४ ॥	
यावत् पृथु केचिदस्ति याथा	
तथै बहु भोजन आनपानदलाः ।	
तोहि जितु महेश्व पुष्पकामा	
बहुमपि कल्पे अनन्ता अप्रमेयान् ॥ १५ ॥	30

१ B: श्रुतधार. २ B अलुण for अलुण. ३ BC *नियुतेषु for *तेन. ४ A ईर्ष्यं आसीत्. ५ BC परितुष्ट for चित्तु. ६ A चरये for धरये. ७ A पृथु विविधमनन्तलोकभादू for the line. ८ A दत्तं for द्युता. ९ A इसु धरये for इतु धरये. १० B पुष्पकामे. ११ A कल्पमनन्तप्रमेयान्. १२ A कन्यास्तथ; B वाद्यस्तथ for तथ बहु.

चन्द्रप्रभः कुमारं दृष्टचित्तः

पुरतु जिनस्य स्थित्व वाच भाषी ।

अहं पुण्यवरस्य निर्वृतस्य

सुकिसरि कालि इदं धरिष्ये सूत्रम् ॥ ३६ ॥

काय अहं त्यजिन्व जीवितं च

तथापि च सौख्यं यदस्ति लोके ।

तत्र अहं महामयेऽपि काले

इमु वरु शान्त समाधि धारयिष्ये ॥ ३७ ॥

महामरुगं जनित्वा सत्त्वकाये

सुदुःखित सत्त्व अनाय प्राप्त दृष्ट्वा ।

तेष्वहंमुपसंहसित्व मैत्री-

मिमु वरु शान्त समाधि देशयिष्ये ॥ ३८ ॥

पञ्चशत अनून तस्मिन् काले

य उत्थित तत्र समाधिधारकाणाम् ।

पूर्वगम कुमार तेष आसी-

दिह वरसूत्रपरिग्रहे उदारे ॥ ३९ ॥

इति श्रीसमाधिराजे भूतगुणवर्णप्रकाशनपरिवर्तो नाम तृतीयः ॥

शुद्धानुस्मृतिपरिवर्तः ।

अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूतो भगवन्तमेतदवोचत्—समाधिः समाधिरिति भगवन्नुच्यते ।
 कतमस्यैतद्भर्मस्याधिवचनं समाधिरिति ? एवमुक्ते भगवांश्चन्द्रप्रभं कुमारभूतमेतदवोचत्—समाधिः
 समाधिरिति कुमार उच्यते यदुत चित्तैर्नित्यासिः । अनुपपत्तिः । अप्रतिसंधिः । प्रतिसंधिज्ञानम् ।
 अपद्धतभारता । तथागतज्ञानम् । बुद्धवृषभिता । रामचकिन्तिता । दौयच्युपसामः । मोहस्य प्रहाणम् ।
 युक्तयोगिता । अमुक्तविवर्जनता । अकुशलधर्मच्छन्दः । संसारान्मोक्षकामता । अयाशाय- 5
 प्रतिपत्तिः । जागर्तिकाया आसेवनम् । प्रहाणस्यानुस्मृतिः । आरक्षा शुक्लधर्माणां । उपपत्तिष्ववि-
 श्वासः । अनभिसंस्कारः । कर्मणामाभ्यात्मिकानामायतनानामपनसिस्कारः । बाह्यानामायतनानाम- 10
 समुदाचारः । आत्मनोऽनुत्कर्षणम् । परेषामपंसनता । कुशाडेभनव्यवसानम् । पृथग्जनेष्वविश्वासः ।
 शीलस्य नियन्दः । दुरासदता । गहीनस्वता । आत्मज्ञानम् । अचपलता । ईर्यापयसंपदव-
 स्थानम् । अव्यापादः । अपास्यम् । परेष्वनुपीडा । मित्राणामनुरक्षणा । गुह्यमन्त्राणामारक्षणा । 10
 अत्रिहिंसा । शीलवतामनुपीडेना । छद्मवचनता । सर्वत्रैवातुके अनिश्रितता । सर्वधर्मेषु
 शून्यता । आगुलोमिकी क्षान्तिः । सर्वज्ञाने तीव्रच्छन्दता समाधिः समाधिरिति कुमार उच्यते । या
 एवैश्वर्यरूपेण धर्मेण प्रतिपत्तिरिति प्रतिपत्तिः, अयं स कुमार उच्यते समाधिरिति ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमां गत्या अभाषत —

अपावृते मे अमृतस्य द्वारम् 15

आचक्षितो धर्मस्वभावु यादृशः ।

निर्द्विर्दितो मे उपपत्ति यादृशी

प्रवृत्तिता निर्वृति सादुवांसा ॥ १ ॥

विचर्जनीयाः सद पापमित्राः 17

कल्याणमित्राश्च निवेदितव्याः । 20

यनेषु वस्तव्य गणान् जहिव्वा

मैत्रं च चित्तं सद भावनीयम् ॥ २ ॥

शुद्धं च शीलं सद रक्षितव्यं

धूतेषु पुष्टिः सद चिन्दितव्या ।

त्यागश्च प्रज्ञा च निवेदितव्या । 25

न दुर्लभो एष समाधि मेयति ॥ ३ ॥

१ For अच...वोचत्, AB read a passage given in App I (No 5). २ AB चित्तस्य
 नित्यासिः. ३ B बुद्धल for अकुशल. ४ B लीडनता for लीडना. ५ B रविप्रतिपत्तिः for अप्रति.
 ६ For अयं...अभाषत, AB read: अथ खलु भगवन्तमेतद् सर्वधर्मसमतास्वभावविचरितं समाधिसुद्धानयन्
 चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य तस्यैव वेलायां भूयस्तां गत्या गत्याभियोगेन विश्वरेण संप्रहाणयति स्म. ७ B निर्द्विर्दित
 for निर्द्विर्दित. ८ C रक्षणीयं for रक्षितव्यं. ९ C चित्तनीया for चिन्दितव्या.

यश्च नरं जनित्व बोधित्तम्
 अहं जिनु मेपुं स्वयंभु धर्मराजः ।
 गायैमिसु धरे समाहितैकां
 ततो विदिष्यते पुष्यमुदारम् ॥ १६ ॥

यावत् पृथु गङ्गाख्यैः स्युः
 स्तावत् कल्प भगेप आनुशंसा ।
 न च परिस्रय शक्य कीर्त्यमाने
 बहुतर पुष्यस्माधि धारयिष्या ॥ १७ ॥

तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन उद्गृहीतव्यो धारयितव्यो वाचयितव्यः
 10 पर्यवाप्तव्यः । उद्गृह्य धारयित्वा वाचयित्वा पर्यवाप्य अरुणामावनायोगमनुयुक्तेन च भवितव्यम् । तद्
 भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय महतो जनैक्यस्यार्थाय हिताय सुखाय
 देवानां च मनुष्याणां च । अथ खलु भगवत्स्तस्यां वेदयामिमां गाया अभायत —

तस्माच्छ्रुत्वेति बुद्धनामानुशांसान् सुमद्रकान् ।
 क्षिप्रमुदिशया एतं समाधि बुद्धवर्णितम् ॥ १८ ॥
 त्रिसप्ततिबुद्धकोट्यः पूर्वजातिषु सङ्कृताः ।
 सर्वोह तेहि बुद्धेहि इदं सूत्रं प्रकाशितम् ॥ १९ ॥
 महाकरुणजेतारमिदं सूत्रं निरुच्यते ।
 बाहुश्रुत्यस्मि शिक्षित्वा बुद्धधर्मा न दुर्लभाः ॥ २० ॥

मेथ्यन्ति पश्चिमे काले निवृत्ते लोकनायके ।
 20 बहु असंपता भिक्षु बाहुश्रुत्ये अनर्थिकाः ॥ २१ ॥
 शीलस्य वर्णं वक्ष्यन्ति शीलैः च अनर्थिकाः ।
 समाधिवर्णं वक्ष्यन्ति समाधिषु अनर्थिकाः ॥ २२ ॥
 प्रज्ञाय वर्णं वक्ष्यन्ति प्रज्ञाय च अनर्थिकाः ।
 विमुक्त्या बहु भावन्ते विमुक्त्या च अनर्थिकाः ॥ २३ ॥
 चन्दनस्य यथा कश्चिद् भावते पुरयो गुणान् ।
 ईदृशं चन्दनं नाम गन्धजातं मनोरमम् ॥ २४ ॥
 अयान्यः पुरयः कश्चिदेवं पृच्छेत तं नरम् ।
 गृहीतं चन्दनं किञ्चिद् यस्य वण प्रभायसे ॥ २५ ॥

१ B मेधि for मेपु. २ A गायमित्तु धरेस्तस्माधितोर्हा for the line. ३ A वाचयित्वा for वाचयित्वा.
 ४ कीर्त्या मे for कीर्त्यमाने. ५ AB om. thus para in prose. ६ C श्रुत्वावैव for श्रुत्वावैव.
 ७ for समाधिषु. ८ ABT विमुक्तिवर्णं भावन्ते.

स नरं तं प्रतिभूयाद् गन्धर्वां ब्रवीम्यहम् ।
जीविनां येन कल्पेभि तं च गन्धं न वेदयहम् ॥ २६ ॥

एवं योगेऽप्ययुक्तानां शीलवर्णेन जीविना ।
पश्चिमे भेष्यते काले शीलं चैषां न भेष्यते ॥ २७ ॥

5 N 42

एवं योगेऽप्ययुक्तानां समाधिर्णेन जीविना ।
पश्चिमे भेष्यते काले समाधिक्षैषां न भेष्यते ॥ २८ ॥

एवं योगेऽप्ययुक्तानां प्रज्ञावर्णेन जीविना ।
भेष्यते पश्चिमे काले प्रज्ञा चैषा न भेष्यते ॥ २९ ॥

एवं योगेऽप्ययुक्तानां त्रिमुक्तिवर्णेन जीविना ।
भेष्यते पश्चिमे काले त्रिमुक्तिक्षैषां न भेष्यते ॥ ३० ॥

10

यय पुरेणु दरिद्रु कश्चिदेव
सचे परिभूत भवेन्महोजनस्य ।

स च लभति निधानु पञ्चकाले
धर्मपति भूत्व जनान सक्त्रेय्या ॥ ३१ ॥

15

एवमिमु न समाधि याव लब्धो
न च बहुमतो भवतीह बोधिसत्त्व ।

N 43

मत्सनुजबुम्भाण्डराक्षसा नो
यथे पुरस्य दरिद्रु अर्थहीनः ॥ ३२ ॥

यद् पुनरिय लब्ध भोति भूमी
अतुल्यिु धर्मनिधानु पण्डितेन ।

20

मह मनुजं सृहे जनेन्ति तत्र
स च धनु देति निरतरं प्रजानाम् ॥ ३३ ॥

तस्मै इमि शुणित्व आनुशसा
परमप्रणीतय. कीर्तिता जिनेन ।

25

सर्वं जहिय शत्रुलामसौह्य-
मिमु करुदिशाया समाधि शान्तम् ॥ ३४ ॥

ये केचि बुद्धा दिशाता मुनिर्वृता
अनागता येऽपि च प्रत्युत्पन्ना ।

सर्वे च शिक्षित्व इह समाग्रे
बोधि त्रिबुद्धा अतुलामचिन्तिथीम् ॥ ३५ ॥

30

१ C कश्चि मे for पश्चिमे. २ AC om st 28 ३ C एवमयुक्तयोगानां. ४ A अपरपुरसु for पुरस्य
५ A महाभनस्य for महाजनस्य. ६ A भवति for लभति ७ B पञ्चकाले for पञ्च. ८ B जननरि इत्यत्र
for तस्य. ९ BC यथ स for यथ १० AB शान्तभूमि for भोति भूमी ११ AB तस्य
स. २

ततो लभित्वा इमं शान्तभूमि
 यस्यागभूमिः पृथु थावक्राणाम् ।
 प्रत्यक्षभूता सुगतस्य धर्म
 प्रतिलैस्यया बुद्धगुणानचिन्तियान् ॥ ४ ॥
 5 दृष्ट्वा नरान् भाजनबुद्धिमन्तान्
 तान् बोधिचित्तैस्मि समादहेय ।
 अनुत्तरे ज्ञानि प्रतिष्ठपित्वा
 न दुर्लभो एष समाधिराजः ॥ ५ ॥
 यस्मार्य ईर्ष्या पुन संजनेष्या
 10 आहारि निष्यन्दिह प्रत्यवेशतः ।
 पर्येष्टितश्चो परिभोगतश्च
 न दुर्लभो एष समाधि भेष्यते ॥ ६ ॥
 समाधिराजो यदि वैषं शून्यतो
 विमुद्गशीलानसु नूर्ध्नि तिष्ठति ।
 15 स्वभावतो धर्म सदा समाहिता
 वाच्य न जानन्ति अयुक्तसोमाः ॥ ७ ॥
 येममयं शान्तं समाधिरिष्टो
 न तेप जातु भयबुद्धि तिष्ठति ।
 20 सदानुपश्यन्ति नराणमुत्तम-
 मिमं निरेविल प्रशान्तभूमिम् ॥ ८ ॥
 आकारतो यः स्मरते तथागतान्
 स भोति शान्तेन्द्रियु शान्तमानसः ।
 अन्नान्ताचित्तः सततं समाहितः
 श्रुतेन ज्ञानेन च सागरोपमः ॥ ९ ॥
 25 अस्मिन् समाधौ हि प्रतिष्ठित्वा
 यश्चरमे चंरमि बोधिसत्वः ।
 स परयति बुद्धसहस्रकोटिय-
 स्तदुत्तरे यात्तिकं गङ्गावद्भुवनः ॥ १० ॥
 उन्मादु गच्छेय नरस्य चित्तं
 30 यो बुद्धधर्मो ग प्रमाणु गृहीयात् ॥

१ C शान्तभाय for शान्तभूमि २ C प्रतिपत्सया for लक्ष्यया. ३ A चित्तस्य for चित्तस्मि.
 ४ B प्रतिष्ठित्वा. ५ C भेष्यय for भेष्यते. ६ B वैष for वैष.

नैवाग्रमागस्य प्रभागमस्ति

चाचिन्तिया सर्वगुणेहि नायकाः ॥ ११ ॥

न सोऽस्ति सत्त्वो दशसु दिशासु

यो लोफलायेन समः सुतोचरि ।

सर्वे हि सर्वज्ञगुणरूपेत-

5

मात्राद्वय लक्ष्यथ बुद्धज्ञानम् ॥ १२ ॥

सुवैर्णवर्णेन समुच्छ्रेण

N 50

समन्तप्रासादिकु लोफलायः ।

परुपात्र आलम्बनि चित्तु वल्ले

समाहितः सोऽप्यति बोधिसत्त्वः ॥ १३ ॥

10

असंस्कृतं संस्कृतं ज्ञानं विज्ञो

निमित्तसंज्ञाय विभाविताय ।

सो आनिमित्तो भवति प्रतिष्ठितः

प्रजान्कती शून्यक सर्वधर्मान् ॥ १४ ॥

यो धर्मकाये भवति प्रतिष्ठितो

15

अभावं जानाति स सर्वभावान् ।

अभावंसंज्ञाय विभाविताय

न रूपरूपेण जिनेन्द्रं पश्यति ॥ १५ ॥

आरोचयामि प्रतिवेदयामि वो

यथा यथा बहु च वितर्कयन्तरः ।

20

तथा तथा भवति तन्निमित्तचित्त-

स्तेहि वितर्कैर्हि तन्निमित्तोहि ।^१ १६ ॥

एवं मुनीन्द्रं स्मरतो नरस्य

N 51

आकारतो ज्ञानतो अप्रमेयतः ।

अनुस्मृतिं भावयतः सर्वैः च

25

तन्निमित्तचित्तं भरती तत्प्रोक्षणम् ॥ १७ ॥

स चक्रमस्थो न निपद्यमाश्रित

आकाङ्क्षने पुण्यदरस्य ज्ञानम् ।

आकाङ्क्षमाणः प्रणिवेति बोधये

भविष्यद्द्वे लोकं निरसरो जिनः ॥ १८ ॥

30

१ C अवर्णो for सुवर्णो, २ C सर्वधर्मान् for सर्वभावान्, ३ AB जिनेन्द्र, ४ B बहुल for बहु
च, ५ A स्मरतो for स्मरते, ६ B सदैव for सदा च, ७ B प्रणाम् for प्रणयम्.

स बुद्ध संजानति बुद्ध पश्यते
 बुद्धान चो धर्मत प्रत्यवेशने ।
 इह समाधिस्मि प्रतिष्ठित्वा
 नमस्यते बुद्ध महानुभावात् ॥ १९ ॥
 5 कथेन वोचा च प्रसन्न मानसा
 बुद्धान वषणं भणती अभीक्षणम् ।
 तथाहि सो भावितचित्तसंतती
 रात्रिदिवं पश्यति डोरतायान् ॥ २० ॥
 यदापि सो भोति गिलान आतुरः
 10 प्रपन्ते वेदन मारणांतिना ।
 न बुद्धमारम्य रमृतिः प्रमुच्यते
 न वेदनाभिरनुनंहरिषति ॥ २१ ॥
 तथा हि तेन विचिन्तित्व ज्ञाता
 अनागता आगत धर्मशून्यता ।
 15 सो तादृशे धर्मनये प्रतिष्ठितो
 न खिद्यते चित्त चरन्तु चारिणाम् ॥ २२ ॥
 तस्माच्छृणित्वा इमु आनुदांसा
 जनेथ छन्दमतुलाय बोधये ।
 मा पक्षकण्ठे परितापु मेध्वंत
 20 सुदुर्लभं सुगतपराण दर्शनम् ॥ २३ ॥
 अहं च भाषेर्य प्रणीत धर्म
 यूयं च श्रुत्वान समाचरेयाः ।
 भैषज्य वखां च गृहीत्व आतुरो-
 25 ऽपनेतुं व्याधिं न प्रमोति आत्मनः ॥ २४ ॥
 तस्माद्विधिज्ञेन विचक्षणेन
 इमं समाधिं प्रतिष्ठाड्ढता सदा ।
 शीलं^१ श्रुतं त्यागु निधेवितव्यं
 न दुर्लभो एव समाधि मेव्यति ॥ २५ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे बुद्धानुरमृतिपरिवर्तो नाम चतुर्थः ॥

१ AB कथेन चित्तेन प्रसन्नमानसो for the line. २ B यथापि; C यदा न for यदापि. ३ A मारणात्मिका for न्तिका ४ A तेनावितथेति for तेन विचिन्तित्व. ५ C आनुदांसात्. ६ B बोधयेत् for बोधये ७ AB मेव्यति ८ A भाष्येभ्य for भाषेय. ९ C धर्मान्. १० C आतुरो for आतुरो. ११ AC अपरेतु for अपनेतु. १२ C शीलं मार्ग for शील. १३ B समाधिपरिवर्तः for बुद्धानुरमृति.

घोषदत्तपरिवर्तः ।

तत्र भगवोश्चन्द्रप्रभ कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—भूतपूर्वं कुमार अतीतेऽव्ययसरयेयै^१
 कल्पे असह्येयतरे विपुलेऽप्रमेयेऽचिन्त्येऽपरिमाणे यदासीत् तेन कालेन तेन समयेन भगवान्
 घोषदत्तो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो लोके उदपादि विद्याचरणसप्तन सुगतो लोकत्रि
 ढनुत्तर पुण्यदम्पसारथि शास्ता देवाना च मनुष्याणा च बुद्धो भगवान् । तेन कालेन तेन
 समयेन तस्य भगवतो घोषदत्तस्य तथागतस्यार्हते सम्यक्संबुद्धस्य अशीति श्रावककोट्य
 प्रथमसन्निपातोऽभूत् सर्वेणामर्हताम् । द्वितीय श्रावकसन्निपात संसृतिकोट्योऽर्हतामभूत् ।
 तृतीय सन्निपात षष्टि श्रावककोट्योऽर्हतामभूत् । तेन खलु पुन समयेन तस्य भगवतो
 घोषदत्तस्यार्हत सम्यक्संबुद्धस्य चत्वारिंशद्वर्षसहस्राभ्यायु प्रमाणमभूत् । अथ च जम्बुद्वीप ऋद्ध
 स्फीतैश्च क्षेमश्च सुभिक्षश्च रमणीयश्च बहुजनाकीर्णमनुष्यश्चाभूत् । तेन खलु पुन समयेन अस्मिन्
 जम्बुद्वीपे द्वौ राजानामभूताम् । दृढबलश्च नाम महाबलश्च नाम । तत्रैको राजा अर्थे जम्बुद्वीपे^{१०}
 परिसुद्धे, द्वितीयोऽर्थे परिसुद्धे ऋद्ध च स्फीत च क्षेम च सुभिक्ष च रमणीय च बहुजनाकीर्णमनुष्य
 च ॥ तेन कालेन तेन समयेन राज्ञो महाबलस्य विजिते भगवान् घोषदत्तस्तथागतोऽर्हन्
 सम्यक्संबुद्ध उत्पन्नोऽभूत् । इति हि कुमार राज्ञो महाबलेन स घोषदत्तस्तथागत परिपूर्ण
 वर्षसहस्र निमन्त्रितोऽभूत् सार्धं बोधिसत्वसत्त्वेन भिक्षुसत्त्वेन च कल्पिकेन परिभोगेणानयत्त्वेन
 चीत्रपिण्डपात्रशयनासनगलनप्रत्ययमैषज्यपरिष्कारेण । तेन च कुमार कालेन तेन समयेन^{१५}
 तस्य भगवतो घोषदत्तस्य तथागतस्यार्हत सम्यक्संबुद्धस्य बोधिसत्वसत्त्वेन सश्रावकसत्त्वेन
 चोत्सदो लाभसत्कारलोकोऽभूत् । श्राद्धैश्च ब्राह्मणगृहपतयो भगवतो घोषदत्तस्य
 तथागतस्यार्हत सम्यक्संबुद्धस्य सत्रोपसत्त्वसत्त्वेन चोत्सद लाभसत्कारमकार्षुः । ते च श्राद्धा
 ब्राह्मणगृहपतयो भगवतो घोषदत्तस्य तथागतस्यार्हत सम्यक्संबुद्धस्य लाभसत्कारयोश्चुक्ता
 अभूवन् लोकामिपपूजायै यदुत राज एव च महाबलस्यानुशिक्षमाणैर्कर्म । इति हि कुमार^{२०}
 तस्य भगवतो घोषदत्तस्य एतदभूत्—परिहीयन्ते वनेने सत्त्वा शीलोपशमनादानतस्ताथागताना
 सुप्रसङ्गम्यातस्तत्रायत्तपूर्वप्रासस्ततो ब्रह्मचर्यावाप्तत प्रवेज्योपसप्तभिक्षुभ्यागतश्च । त एते
 सत्त्वास्तदनन्तर सुखगुल्का । तत् कस्य हेतो ? तथा हि तदनन्तर सुखमिदं यदुत
 लोकाभिपूजा । त एते सत्त्वा दृष्टधर्मगुल्काश्च सप्तमगुल्काश्चै नान्यन्तनिष्ठा
 बुशाल्मज्य । तैरेथं कुमार कतमा दुष्टैर्धर्मगुल्कता ? यदुत पञ्चजामगुणामिप्रायता ।^{२५}

N 54

N 55

N 56

१ After भगवान्, ABT add कुमारि २ After स्म ABT read a passage given in App I (No 6) ३ A अकल्पेयतरे for 'ख्येये कल्पे असह्येयतरे' ४ C अप्रमेयप्रमाणे for अप्रमेये ५ AB om अर्हते ६ C प्राणकोट्य for श्रावक ७ AB प्रथम सन्निपातितो for सन्निपातो ८ C सप्त for ससृति ९ After अभूत्, ABT add अपरिमाणश्च बोधिसत्त्वा महासत्त्वा सदमपरिहारका अभूवन्, १० B स्तुत द्वितीय for स्फीतय क्षेमश्च ११ After अर्थे AB add जम्बुद्वीपस्य १२ C थावराथ for थादाथ १३ E सत्कारलोकोमकार्षुः १४ AB घोषदत्तस्य for सम्यक्संबुद्धस्य १५ C 'रूपा दानपरमा अभूवन् दुर्गभूता पतिपया १६ B उत्पद्यते भिक्षु' for प्रवेज्योपसप्तभिक्षु १७ After 'गुल्काश्च AB add यदुत स्वर्गलोकात्मन्वतया १८ AB om इय १९ AB om दुष्ट' upto 'प्रायता

तत्र कुमार कृता सापरापिङ्गुख्यता १ यदुत स्वर्गलोनाप्यालम्बनता । कृता
 चात्यन्तनिष्ठकुशालमूळगुह्यता २ यदुतात्यन्तविशुद्धि । अत्यन्तत्रिमुक्ति । अन्यतयोगक्षेमता ।
 अत्यन्तप्रह्वचर्पाशस । अत्यन्तपर्ययसानम् । अत्यंतनुशालमूळनिष्ठ । अत्यत्तपरिनिर्माणम् ।
 यन्वहमेतेषा सत्वाना तथा तथा धर्म देशयेय यदमी सत्त्वा ययानुत्तरया धर्मपूजया धर्मप्रतिपत्या
 ५ च तथागत पूजयेयु ॥

अथ खलु कुमार घोषदत्तसायागतोऽहंन् सम्यक्नबुद्धस्तस्या वेलाया राज्ञो महान्तस्य
 तेषा च ब्राह्मणगृहपतीनां सनेजनाभिप्राय इमा गाथा अभापत-

दानप्रदानेन अन्योन्य सेवता

तेषान्यमन्यस्मि न भोति गौरवम् ।

10 ना तादृशीं सेवन वर्णयति

बुद्धा विदू येय प्रहीण वासना ॥ १ ॥

ते तादृशा भोन्ति नरा सुसेविता

ये धर्म देशेति हिताय प्राणिनाम् ।

तेषान्यमन्यस्मि अर्मेद्य प्रेम

15 यन्मारकोटीभिरशक्यु भिन्दितुम् ॥ २ ॥

लोकामिषेणो नर सेवता नृणा

सर्वेय सादृष्टिक्र भोति अर्थ ।

निरामिय धर्म निषेवता हि

महान्त अर्यो भवती नराणाम् ॥ ३ ॥

20 निरामिय चित्तु उपस्थपित्वा

निरामिय धर्म प्रकाशयित्वा ।

निरामिय येष भवेत् प्रेम

ते तादृशा क्षिप्र भवन्ति बुद्धा ॥ ४ ॥

न जातु कामान् प्रतिसेवमान

25 पुत्रेषु दारेषु जन्तित्व तृष्णाम् ।

गृह च सेवतु जुगुप्सनीय

मनुत्तरा प्राप्स्यति सोऽप्रबोधिम् ॥ ५ ॥

ये काम वर्जेन्ति यथाग्निकर्तु

पुत्रेषु दारेषु जहित्व तृष्णाम् ।

१ After ०क्षेमता, AB add तत्र कुमार कृता तदत्यन्तनिष्ठ कुशालमूले यदुतात्यन्तविशुद्धि २ AB
 अत्यन्तनिष्ठ कुशालमूळम् for the phrase ३ AB om यदमी सत्त्वा ४ B निसेवित for निषेवता
 ५ C उपस्थयित्वा ६ AC जहित्व ७ B जन्तित्व

५ घोषदत्तपरिवर्तः ।

उत्त्रस्तु गेहादभिनिक्रमन्ति

न दुर्लभा तेवियमप्रबोधिः ॥ ६ ॥

न कश्चि बुद्धः पुरिमेण आसी

अनागते भेष्यति वावतिष्ठते ।

वेहि स्थितैरेवमगारमन्थे

प्राता इपमुत्तम अप्रबोधिः ॥ ७ ॥

प्रहाय राज्यं यथ खेटपिण्डं

वसेत् रण्येषु विवेकत्तमः ।

हेहान् प्रहाय प्रैतिहल्य नारं

बुद्ध्यन्ति बोधिं विरजामसंस्कृताम् ॥ ८ ॥

यो बुद्धवीरान् यथ गङ्गाबालका

उपस्थित्येभ्यः बहुकल्पकोटियः ।

यश्चो गृहाताः परिविन्नमानसो-

ऽभिनिक्रमेभ्यः अयु तत्र उत्तमः ॥ ९ ॥

अनेहि पानेहि च चीतरेहि

पुष्येहि गन्धेहि विष्णुपनेहि ।

नोर्पस्थिता भोन्ति नरोत्तमा जिना

यय प्रव्रजित्वा चरियाण धर्मम् ॥ १० ॥

यश्चैव बोधिं प्रतिक्राहमाणः

सत्त्वार्थं निर्विण्णु कुसंस्कृतातः ।

रण्यामुखः सप्त पदानि प्रैक्रमे

अयं ततः पुण्यविशिष्टं भोति ॥ ११ ॥

अश्रीयत् खलु पुनः कुमारं राजा महाबलो भगवता घोषदत्तेन तथागतेनार्हता
सम्यक्संबुद्धेन इमामेवंरूपां प्रवर्तितां नैश्रम्यप्रतिसंयुक्तां कथाम् । श्रुत्वा च विमृशति-यथाहं

भगवतो भाषितस्वार्थमाजानामि, न भगवान् दानपारमितां वर्णयति, न शीलपारमितां 25
वर्णयति । अत्यन्तनिष्ठं संवर्णयति । अत्यन्तविशुद्धिम् । अत्यन्तब्रह्मचर्यव्रतसम् ।
अत्यन्तनिर्वाणं संवर्णयति । तत्स्यैतदभूत्-नेदं सुनतम्गारमथ्याव्रसता अनुत्तरधर्मप्रतिपत्ति
संपादयितुम्, अर्थे वा अनुप्राप्तुम् । परिहीणोऽस्म्यनुत्तराया धर्मप्रतिपत्तितः । यन्वहं केसासम्भू-
ष्यवतार्यं कर्णपायाणि वस्त्राणि परिधाय सम्यगेव श्रद्धया अगारादनगारिकां प्रक्रमेयम् । इति हि

१ AB योज्यतिष्ठते. २ AB वसेत्रण्येषु for वसेत् रण्येषु. ३ B विनिहल्य for प्रतिहल्य. ४ C
बालिका. ५ C यथोद्गीतः for यथो गृहानः. ६ B नाप्रतिना for नोपरिपत्ता. ७ A यथैव for यथैव.
८ AB अरण्या for रण्या. ९ AB प्रक्रमेद् for प्रक्रमे. १० AB 'विनिष्टो for' विशिष्ट. ११ C 'संबुद्धा
गायाः for 'संबुद्धा कथाम्. १२ A 'वर्णसवात्मम् for 'वर्णावसाम्. १३ After 'निर्वाणं, C adds
अत्यन्तपर्यवसानम्.

- कुमार राजा महाबल सार्धमशीत्या ब्राह्मणैर्गृहपतिशतसहस्रे परिवृत पुरस्ठतो येन भगवान्
घोषदत्तो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्समुत्तरेणोपसत्रामत् । उपसत्रस्य भगवतः पार्श्वे शिरसाभि
वच त्रि प्रदक्षिणीदृश्य एवान्तेऽस्यात् । अथ एतु कुमार भगवान् घोषदत्तो राज्ञो महान्वस्य
अप्याराय विदित्वा इमं सर्वधर्मस्वभासप्रतात्रिपश्चितं समाधिं देशयते । अथ एतु कुमार राजा
5 महाबल इमं समाधिं श्रुत्वा तुष्ट उदम आत्तमना केरासमश्रूय्यतार्थं वापायाणि वलाणि परिधाय
सम्यगेन श्रद्धया अगारादनगारिका प्रनजितोऽभूत् । स तथा प्रनजित सन्निम समाधिमुद्गृहीतवान् ।
उद्गृह्य पर्यगप्य धारयित्वा वाचयित्वा भावनायोगमनुयुक्तो व्यहारीत् । स तेनैव कुशलमूलेन
दशप्रत्यकोट्यो न जातु दुर्गतिमिनिपातमगमत्, विशति च बुद्धकोटीरारागयामास । तथा च
तथागतानामन्तिके इमं समाधिं श्रुत्वा तेभ्यो बुद्धेभ्यस्तेनोद्गृहीत पर्यगतो धारितो
10 वाचितो भावनायोगमनुयुक्तो व्यहारीत् । स तत पश्चात् तेनैव कुशात्मनेन दशाना कल्पकोटी
नामन्ययेन परिपूर्णं कल्पसहस्रैरनुत्तरा सम्यक्संबोधिमभिमुद्गोऽभूत् । सोऽप्रमेयाणा
सत्त्वानामर्थं कृत्वा पश्चाद् बुद्धपरिनिर्वाणेन परिनिर्वातोऽभूत् । तत्र कुमार यान्यशीतिप्राणिशत
सहस्राणि राज्ञा महाबलेन सार्धं भगवन्त घोषदत्त तथागतमुपसत्रान्ति, तेऽपि सर्वे इमं समाधिं
श्रुत्वा तुष्टा उदम आत्तमनसं प्रमुदिता प्रीतिसीमनस्यजाता केरासमश्रूय्यतार्थं वापायाणि
15 वलाणि परिधाय सम्यगेन श्रद्धया अगारादनगारिका प्रनजिता अभूवन् । तेऽपि तथा प्रनजिता इमं
समाधिमुद्गृह्य पर्यगप्य धारयित्वा वाचयित्वा भावनायोगमनुयुक्ता विद्वय तेनैव कुशलमूलेन
विंशतिकल्पकोट्यो न जातु दुर्गतिमिनिपातमगमन् । सर्वत्र च कल्पे कल्पे बुद्धकोटीर्बुद्धकोटी
रारागयामास । सर्वेषां च तेषां तथागतानामन्तिके इमं समाधिं श्रुत्वोद्गृह्य पर्यवीच्य धारयित्वा
वाचयित्वा भावनायोगमनुयुक्ता विद्वय तेनैव पूर्वकेण कुशलमूलेन विशतीना कल्पकोटीनामन्ययेन
20 तत पश्चात् परिपूर्णदशभि कल्पसहस्रैरनुत्तरा सम्यक्संबोधिमभिमुद्गोऽर्हन् दृढशूरनामानस्तथागता
अर्हन्त सम्यक्संबुद्धा लोके उपजा अभूवन् । तेऽप्यप्रमेयानसरयेयान् सत्त्वान् परिपाच्य तेषां
चार्यं कृत्वा बुद्धपरिनिर्वाता अभूवन् । तदनेनापि ते” कुमार पर्ययिण एव वेदितव्य यथाय
समाधिर्बुद्धतो बोधिसत्त्वाना महासत्त्वानामनुत्तरस्य सर्वज्ञानस्थाहरणाय समर्तत इति ॥

अथ खलु भगवाथन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य तस्या केलायानेतदेव पूर्वयोगपरिवर्त भूयस्या

30 मात्रया गाथाभिगीनेन विस्तिरेण सप्रकाशयति स्म -

N 63

स्मराम्पह पूर्वमतीतमञ्चि

अचिन्तये कल्पि नराण उत्तम ।

१ C प्राणित for ब्राह्मणैर्गृहपतिशत २ A om from नाम उपो सुबुद्ध ३ B दत्त
य गतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्ध for दत्तो ४ B इत्वा for विदित्वा ५ A om कुमार ६ After आत्तमना
BC add प्रमुदिता प्रीतिसीमनस्यजाता ७ After अरागय मास ८ C adds दशानां च कल्पकोटीनामन्ययेन
सर्वेषां C om शत ९ After भूत् B adds ज्ञानशरीरानां तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धोऽभूत् १० AB
मनसा for मनस ११ A om पर्यगप्य C उद्गृह्य for पर्यगप्य १२ C संबुद्ध for संबुद्ध
१३ After कृत्वा AB Add तत पश्चाद् बुद्धपरिनिर्वाणेन १४ AC om ते कुमार १५ AC om
महासत्त्वानाम् १६ C बुद्ध for कृत्वा १७ AC om इति १८ A om विस्तिरेण

उत्पन्न लोकार्थकतो महर्षि

नामेन सो उच्यति घोषदत्तः ॥ १२ ॥

अशीति घोष्यः परिपूर्णं तस्य

प्रथमो गणो आसि य श्रावकाणाम् ।

द्वितीय चासीत् परिपूर्णं सतति-

5

स्तृतीय चो पद्यरहन्तकोटियः ॥ १३ ॥

सत्रं च क्षीणास्तव निष्किलेशाः

सत्रं च ऋद्धीबलपारमिं गताः ।

वर्षं सहस्रांशुषि विंश चायुः

क्षेत्रं च आसीत् परिशुद्धं शोभनम् ॥ १४ ॥

10

अभिनेकप्राप्ता परहित अप्रमेया

वदितोहि भूमिहि च सुप्रतिष्ठिताः ।

आसन्न ते द्रुमवरि बोधि बोधितुं

ये बोधिसत्त्वास्त अभूवि तामिनः ॥ १५ ॥

इह जन्मुद्धीपस्मि अभूपि राजा

15

N 64

दृढबलो नाम महाबलश्च ।

उपार्थुं राज्यस्य तदेकु मुञ्जते

द्वितीय चाधस्य अभूपि राजा ॥ १६ ॥

महाबलस्यो विजितास्मि बुद्धो

उत्पन्न सो देवमनुष्यपूजितः ।

20

उभिव राजा सुगतस्मि श्रद्धाम्

उपस्थिही वर्षसहस्रं पूर्णम् ॥ १७ ॥

तस्यानुशिशी बहु अन्यसत्त्वाः

कुर्वन्ति स्कार तथागतस्य ।

लोकाभिदेयैव हि धर्मपूजया

25

सश्रावकस्य अनुलोऽभू उत्सदः ॥ १८ ॥

अभूपि चित्तं पुँल्लोत्तमस्य

देशिय्य धर्ममिमि धर्मकायाः ।

यन्मुत्तं सुधे प्रजहित्व यामा -

निह प्रज्जेयुर्मम शासनस्मिन् ॥ १९ ॥

30

समाधिपरिवर्तः ।

N 67

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभ कुमारभूतमामन्त्रयते स्म— तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन इम समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्र चानुत्तरा सम्यक्मबोधिमभिसंबोदुन्नामेन समाधिपरिकर्म
 करणीयम् । तत्र कुमार कर्तव्यत् समाधिपरिकर्म^२ इह कुमार बोधिसत्त्वो महाकण्ठासप्रस्थितेन
 चित्तेन तिष्ठता वा तथागताना परिनिर्वृताना वा पूजाकर्मणे उद्युक्तो भवति, यदुत
 5 चीवरपिण्डपातशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारे पुष्पधूपगन्धमाल्यविलेपनचूर्णचीवररुद्रवज्र-
 पताकाभिस्तूर्यतालावचरैर्वैजयन्तीभि तच्च कुरालमूल समाधिप्रतिलम्भाय परिणमयति । स न
 कचिद्धर्ममाकाङ्क्षस्तथागत पूजयति नै रूप न कामान् न भोगान् न द्यर्गान् न परिवारान् ।
 अपि तु खलु पुनर्धर्मचित्तको भवति । स आकाङ्क्षन् धर्मकायतोऽपि तथागत नोपलभते,
 N 68 किमङ्ग पुनो रूपकायत उपलभ्यते । तस्मात्तर्हि कुमार एषा सा तथागताना पूजा यदुत
 10 तथागतस्यादर्शनमात्मनश्चानुपलब्धि कर्मविपाकस्य चाप्रतिकाङ्क्षाणती । अनया कुमार त्रिमण्डल-
 परिशुद्धया पूजया तथागत पूजयित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्व इम समाधिं प्रतिर्लभते क्षिप्र
 चानुत्तरा सम्यक्सत्त्वोधिमभिसंबुध्यते ॥

अथ खलु भगवास्तस्या नेत्या वा चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य एतदेव समाधिपरिकर्मनिर्देश
 भूयस्या मात्रया गाथाभिगीतेन निस्तरेण सप्रकाशमति स्म—

15

अनन्तज्ञानस्य ददित्व गंधान्

अनन्ताग्रधो भवती नराणाम् ।

ने कल्पकोटीय प्रजन्ति दुर्गतिं

दुर्गंधिय तेषु न जातु भोति ॥ १ ॥

ते कल्पकोट्यध्वरमाणु चारिका

20

पूजित्व युद्धान सहस्रकोटिय ।

ते शानैर्गाथेन समुद्रेतेन

भवन्ति युद्धा वरशीलगन्धिका ॥ २ ॥

N 69

सचेत् पुनर्जानति वास्ति सत्पथे

यो गंधं देती तथ यस्य दीपते ।

25

एतेन चित्तेन ददाति गंधं

मेनास्य क्षान्तिर्मुदु आनुलेपिनी ॥ ३ ॥

१ C क्षर for क्षयत्, २ B om. चित्तम् ३ AB 'विग्गस' for 'पात' ४ C om
 वरपत्नीभि ५ ABT om न ह्यं ६ AB परिवार for परिवारात् ७ A च for तु ८ After 'गते
 Cadds तमनुदयति ९ C पुनरन्य धर्मज्ञयत for पुना रुतयत १० AC 'प्रतिशेषणा for
 'शान्मयता ११ After प्रतिष्ठमत्, C adds 'सो'नेन विमण्डलपरिपुद्गत परिणामेन परिणामयति,
 तस्य तानुदयत्तु मनेन्द्रविशद्यमेव च सन्धिं प्रतिभते १२ C कल्पान क्षेत्रीय गृह्णति for न कल्पक्षेत्रीय
 गतं त १३ C शानुत्तम for शागाथेन १४ A गणजन्ती for गणदत्ती १५ A गंधान् for गंधम्

तस्यैतं क्षान्तिमधिमात्रं सेवतः

सचेन्नरः क्रांकाणिच्छेद्यु छिद्यते ।

यत्पान कोटयो यय गङ्गात्राटिका

न तस्य चित्तं भवति विवर्तियम् ॥ ४ ॥

किं कारणं बुध्यति क्षान्ति नाम

5

कथं पुनो बुध्यति आनुलोमिकी ।

अविवर्तिको बुध्यति केन हेतुना

N 70

कथं पुनो बुध्यति बोधिसत्त्वः ॥ ५ ॥

क्षान्त्यरिष धर्मे प्रवृत्तौ निरात्मके

नैरात्म्यसंज्ञस्य क्लेशेषु नारित ।

10

खं यादरां जानति सर्वधर्मा-

स्तस्मादिह स्या क्व तु क्षान्ति नाम ॥ ६ ॥

अनुलोमि सर्वेषु जिनान् शिष्यतो

न चास्ति धर्मधरते विचक्षणः ।

न बुद्धधर्मेण जनेति संशया-

15

निर्यं स क्षान्तिर्भवतानुलोमिकी ॥ ७ ॥

एवं चरन्तस्य य लोकि मारा-

स्ते बुद्धरूपेण भगोष्य वाचा ।

सुदुर्लभा बोधि^१ सर्वोहि श्रावका

न गृह्णती वाक्यु न चो विवर्तते ॥ ८ ॥

20

बोधेति सत्त्वान् विनमातु दृष्टितो

N 71

न एष मार्गो अमृतस्य प्राप्तये ।

कुमार्गं वर्णित्व पथे स्पष्टेति

तं वारणमुच्यति बोधिसत्त्वः ॥ ९ ॥

क्षमिष्यन्लुभपथे स्थितस्य

25

नैरात्म्यसाहाय विबोधितस्य ।

स्वमान्तरेऽप्यस्य न जालु भोति

आस्ति नरो पुद्गल जीव सरयः ॥ १० ॥

१ B तस्यैव for तस्यैत. २ B कारणग्रथ छेद्यते for काकणिच्छेद्यु छिद्यते. ३ C भवतीति वरियम् for भवति विवर्तियम्. ४ A नुरिवर्ति यो; B अविवर्तिको for विवर्तिको. ५ B om. ए. ६ B अनुलोम for अनुलोमि. ७ AC शिष्यते for शिष्यतो. ८ C क्षान्ती भरतानुलोमिका. ९ A B भोति for बोधि. १० B यामनुलो विवर्तते; C बोधिवराहि श्रावको.

स भापते गाय नराणमुत्तमः
 संश्लेषिधर्मं सुगतान शिष्याम् ।
 गृहवासदोषांश्च अनन्तदुःखान्
 प्रतिपत्ति धर्मेष्विह धर्मज्ञा ॥ २० ॥

5 श्रुण्वित्वा मायां तद् राजपार्थिवो
 एको विचिन्तेति रहोगतो वृषः ।
 न शक्य गेहस्मि सिपहित्वा सर्वे
 प्रतिपचितुमुत्तमधर्मज्ञा ॥ २१ ॥

10 स राज्य त्यक्त्वा यथ खेटपिण्डं
 प्राणिसहस्रेभिरशीतिभिः सह ।
 उपसंक्रमी तस्य जिनस्य अन्तिकं
 बन्दित्वा पादौ पुरतः स्थितोऽभूत् ॥ २२ ॥

15 तेषां जिनो आशयु जानमानो
 देशैस्तिमं शान्त समाधि दुर्दृशम् ।
 ते प्रीतिप्रामोद्यसुखेन प्रीणितो-
 स्तथा उदभास्तद् प्रव्रजित्सु ॥ २३ ॥

20 ते प्रव्रजित्वा न इमं समाधि
 धारित्वा वाचित्वा पर्यापुणित्वा ।
 न ज्ञातु गच्छे विनिपातदुर्गतिं
 कल्पान कोट्यः परिपूर्णं त्रिशतम् ॥ २४ ॥

N 66 ते तेन सर्वे कुशलेन कर्मणा
 अब्रह्म बुद्धान सहस्रकोटिभ्यः ।
 सर्वेषु चो तेषु जिनोऽनुशासने
 ते प्रव्रजित्वेसु समाधि मानवी ॥ २५ ॥

25 ते पश्चिमे कालि अभूयि बुद्धा
 दृढशरणात्मान अनन्तवीर्याः ।
 वृत्त्वा च सर्वे बहुप्राणिकोटिनां
 ते पश्चिमात्रेस्मि शिष्योश्च निर्वृताः ॥ २६ ॥

१ A विमान् for विशाम्, २ AB सर्वे for सर्वे, ३ C अन्तिके, ४ B प्रीतिपुत्र्य for प्रीणित्वा.
 ५ C त्रिनाभ for त्रिनाभु, ६ C नानेन for नामान.

महाबलो राजा य आसि पूर्वं
 सै ज्ञानशूरो अमु बुद्ध लोके ।
 तदा बहू प्राणिसहस्रकोटियः
 स्वपेत्त्र बोधाय स पश्चि निर्वृतः ॥ २७ ॥

तस्माच्छुणित्वा इमु पश्चिकाले
 धारस्य सूत्रमिमु बुद्धवर्णितम् ।
 धारोत्विममीदृश धर्मकोषं
 भविष्यया क्षिप्र नराणमुत्तमाः ॥ २८ ॥

इति श्रीसमाधिराजे घोषदत्तपरिवर्तो नाम पञ्चमः ॥

5

सेचि मारकोऽथो यथ गङ्गवालुका-
स्ते बुद्धरूपेण उपागमिन्वा ।
भणोपुरम्पन्तरकायु जीवो
ते मं वदे नास्ति न यूय बुद्धा ॥ ११ ॥

6

ज्ञानेन जानाम्यहु स्तन्धशून्यकं
ज्ञाना च क्लेदेहि न संवसामि ।
व्याहारमात्रेण च व्योहरोमि
परिनिर्दृतो लोकमिमं चरामि ॥ १२ ॥

N 72

10

यथा हि पुत्र पुरयस्य जातु
कृतंस्ति नामा अयमेव नाम ।
नामं न तत्सो दिशता सुलभ्यते
तथास्य नामं न कुतश्चिदागतम् ॥ १३ ॥

15

तथैव नामं कृतु बोधिसत्त्वो
न चास्य नामं दिशता सुलभ्यते ।
पर्येषमाणो अयु बोधिसत्त्वो
जानाति यो एषं सु बोधिसत्त्वः ॥ १४ ॥

20

समुद्रमव्येऽपि ज्वलेत आग्निः
नं बोधिसत्त्वस्य सत्कायघट्टिः ।
यतोऽस्य बोधाय उत्प्लु चित्त-
मन्त्रान्तरे तस्य न जीवदृष्टिः ॥ १५ ॥

N 73 25

न ह्यत्र जातो नं मुलो च कश्चि-
दुत्पन्न सत्त्वो मनुजो नरो वा ।
मापोपमा धर्मं स्वभावशून्या
न शक्यते जानितु तीर्थिनेहि ॥ १६ ॥

न चापि आहारविमुक्तिरिहे
तुष्टेहे गृहेहे च पात्रचीने ।
न चोद्धतेहि नपि चोलनेहि
शक्यो इयं जानितु बुद्धबोधिः ॥ १७ ॥

१ B नवि for राचे. २ C स्तन्धशून्यता for शून्यकं. ३ C व्यवहार for व्याहार. ४ A व्याहारमि for व्योहारमि. ५ AC न च नामं for नामं न तत्सो. ६ C दिशता अलभ्यते for दिशता सुलभ्यते. ७ C एव for एव. ८ A नरोऽपि वा for नरो वा. ९ A सर्वं for धर्मं. १० C गृहेहे for तृष्टेहे. ११ C इत्वा इमं for शक्य इयं.

न स्यान्मिद्वाभिहतै दुसीदै
स्तब्धेहि मोनीहि अनौत्रोहि ।
येषा न बुद्धस्मि प्रसादु अस्ति
न शक्यते ही वरवोधि जानितुम् ॥ १८ ॥ -

5

न भिन्नवृत्तेहि पृथग्जनेहि
येषा न धर्मस्मि प्रसादु अस्ति ।
सत्रलचारीषु च नास्ति गौरव
न शक्यते ही वरवोधि बुद्धितुम् ॥ १९ ॥

अभिन्नवृत्ता हिरिमन्त लज्जिनो
येषा स्ति बुद्धे अपि धर्मे प्रेम ।
सत्रलचारीषु च तीव्रगौरव
ते प्रापुणन्ती वरवोधिमुत्तमाम् ॥ २० ॥

10

N 74

रमृतेरपस्यान इह येषं गोचर
प्राप्तोच प्रीति शयनमुपस्तृतम् ।
ध्यानानि चाहार समाधि पानिय
बुव्यन्ति तेऽपि वरवोधिमुत्तमाम् ॥ २१ ॥

15

नैरात्म्यसज्ञा च दिवाकिहरो
अनुस्मृतिश्चक्रमशून्यमान ।
बोध्यङ्गपुण्या सुरभी मनोरमा
ते युज्यमाना वरवोधि प्रापथी ॥ २२ ॥

20

या बोधिसत्त्वान चरी विद्वाना
मभूमिरन्यस्य जनस्य तन ।
प्रत्येकसुद्धान च श्रावकाण च
को वात्र विज्ञो न जनेय छन्दम् ॥ २३ ॥

N 75

25

सत्तेममा आयु मन्त्रे एत्तेक
कल्पान कोट्यो यथ गङ्गवालका ।
एकस्य रोमस्य भणेर्यं वर्ण
वौद्धेन ज्ञानेन पर्येतु नास्ति ॥ २४ ॥

१ AB मनोहि for मनीहि २ C अनौत्रोहि for अनौत्रोहि ३ AB बुद्धितुम् for जानितुम्
४ A च नास्ति for न चास्ति ५ B येषु गौरव for येष गौरव ६ AB जानिय for पानिय ७ B
शून्यमानेन for मान ८ BC छन्द ९ B यत्तक for एतक १० A भणेतुर्ण for भणेत वर्ण
स ३

तस्माच्छ्रुणित्वा इमु आनुशंसा-
 मनाभिभूतेन जिनेन देशितौम् ।
 इमं समार्धिं लघु उद्दिशेया
 न दुर्लभा भेष्यति अप्रबोधिः ॥ २५ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे समाधिपरिवर्तौ नौम पद्यैः ॥

5

त्रिश्रान्त्यवतारपरिवर्तः ।

N 76

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेनेन समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामेन त्रिश्रान्तिज्ञानकुशलेन
भवितव्यम् । तेन प्रथमा क्षान्तिः प्रज्ञातव्या । द्वितीया क्षान्तिः प्रज्ञातव्या । तृतीया क्षान्तिः प्रज्ञातव्या ।
त्रिश्रान्तिविशेषकुशलेन भवितव्यं त्रिश्रान्तिज्ञानविशेषकुशलेन च । तत् कस्य हेतोः ? तथाहि
कुमार यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वत्रिश्रान्तिविशेषकुशलो भवति त्रिश्रान्तिज्ञानविशेषकुशलश्च भवति, 5
तदायं कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रं समाधिं प्रतिब्रजेते, क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभि-
संबुध्यते । तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धु-
कामेनायं त्रिश्रान्त्यवतारो धर्मपर्याय उद्ग्रहीतव्यः । उद्ग्रह्य च परेभ्यो विस्तरेण संप्रकाशयितव्यः ।
तद् भविष्यति बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पायै महतो जनकार्यस्वार्थाय हिताय
सुखाय देवानां च मनुष्याणां चेति ॥

10

अयं खलु भगवांश्चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्येन त्रिश्रान्त्यवतारं धर्मपर्यायं गाथाभिगीतेन
विस्तरेण संप्रकाशयति स्म —

N 77

न केनचित् सार्धं करोति विप्रहं

न भास्ते वाचमनर्थसंहिताम् ।

15

अथे च धर्मे च सदा प्रतिष्ठितः

प्रथमाय क्षान्तीय सदा निर्दिशीयति ॥ १ ॥

मायोपमान् जानति सर्ववर्मान्

न चापि सो भोति निमित्तगोचरः ।

न हीयते ज्ञानेविद्वद्भूमेः

20

प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ २ ॥

स सर्वसूत्रान्तनयेषु कोविदः

सुभाषितेऽस्मिन्धर्मैर्मुक्तिपण्डितः ।

अनन्तज्ञानी सुगतान ज्ञाने

* प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ३ ॥

25

धैः कश्चि धर्मे शृणुते सुभाषितं

सुद्धान चो भाषितं तत्र काङ्क्षति ।

अधिसुच्यते सर्वजिज्ञान धर्मतां

प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ४ ॥

१ B *ज्ञानमूलेन कुशलेन for *ज्ञानकुशलेन. २ After च B C add भवितव्यम्. ३ B om. *विशेषं.
४ C om. क्षिप्रं समाधिं प्रतिब्रजेते. ५ C om. च. ६ C *कस्यस्य हितापर्याय for *कार्यस्वार्थाय हिताय.
७ C om. इति. ८ A B C वाचु for सार्धं. ९ B ज्ञानी विद्वद्भूमेः for ज्ञानविद्वद्भूमेः. १० B *धिसुक्तं;
C *धिसुक्तं for *धिसुक्तिपण्डितः. ११ A यत्किंचिद्दधे; B यं किंचि; C यं कंचि. १२ A B भाषितु.

N 78

नीतीर्थसूत्रान्तविशेष जानति
 यथोपदिष्टा सुगतेन शून्यता ।
 यास्मिन् पुनः पुद्गल सत्त्व पूर्यो
 नेपार्थतां जानति सर्वधर्मान् ॥ ५ ॥

5

ये अस्मि लोके पृथु अन्यतीर्था
 न तस्य तेषु प्रतिहन्यते मनः ।
 काष्ण्यमेतेषु उपस्थपेति
 प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ६ ॥

10

आभासमागच्छति तस्य धारणी
 तस्मिन् आभासि न जातु काङ्क्षति ।
 सत्यानुपरिवर्तिनि वाच मापते
 प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ७ ॥

N 79

15

चतुर्णो धातुन सियान्यथात्वं
 वाक्चन्द्रतेज पृथिवीय चापि ।
 न चो विवर्तेत स बुद्धबोधैः
 प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ८ ॥

20

ये शिल्पस्थाना पृथु अस्ति लोके
 सर्वेषु सो^१ शिक्षितु बोविसत्त्वः ।
 न चात्मन उत्तरि किञ्चि पश्यति
 प्रथमाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ९ ॥
 अकम्पियः समर्थवलेन भोति
 शैलोपमो भोति विपेक्षनाय ।
 न क्षोभितुं शक्यु स सर्वसत्त्वै-
 द्वितीयाय क्षान्तीय सं निर्दिशीयति ॥ १० ॥

25

समाहितस्तिष्ठति भापते च
 समाहितश्चक्रमने निरीदति ।
 समाधिषे पारमितागतो विदु
 द्वितीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ ११ ॥

१ A नीतन्त* for नीतर्त्थ*, B om. नीतार्थसूत्रान्त*. २ C अन्यतीर्थ्या for तीर्थी. ३ C प्रतिपाद्यते for प्रतिहन्यते. ४ B सत्यानुपरि*; C अन्यानुपरि* for सत्यानुपरि*. ५ A चतुर्णोभूसमियायथात्वे for the line. ६ A om. from तेषु up to विशेषा in ४c. ७ C चो for सो ८ B समर्थवलेन for समपथेन. ९ A विपक्षनाय; B विपक्षनाय* for विपक्षनाय. १० A इमे विशेषाः for स निर्दिशीयति.

समाहितो लभति लभिञ्ज पञ्च
क्षेत्रंशतं गच्छति धर्मदेशकः ।
नो चापि सो ऋद्धिवलान्तु हीयते
द्वितीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ १२ ॥

N 80

स तादृशं शान्त समाधिमेपते
समाहितस्य न स अस्ति सत्वः ।

5

यस्तस्य चित्तस्य प्रमाणु गृहीया
द्वितीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ १३ ॥

ये लोकधातुष्विह केचि सत्वा-
स्ते बुद्धज्ञानेन भण्येयु धर्मान् ।

10

उद्धृतो सर्व यतो हि भाषितं
द्वितीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ १४ ॥

पुरिमोक्षरा दक्षिणपश्चिमासु
हेष्टे तयोर्बु विदिशासु चैव ।

सर्वत्र सो पश्यति लोकनापान्
तृतीयाय क्षान्तीय स निर्दिशोयति ॥ १५ ॥

15

सुवर्णवर्णेन समुच्छ्रयेण
अचिन्तियां निर्मित निर्मिणित्वा ।

देरोति धर्म बहुप्राणिकोष्ठिनां
तृतीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ १६ ॥

N 81

20

य जम्बुद्वीप इह बुद्धक्षेत्रे
सर्वत्र सो पश्यति बोधिसत्त्वः ।

ज्ञातथ भोती समुरासुरे जगे
तृतीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ १७ ॥

बुद्धान् आचार तपैव गोचरा
ईर्ष्यापयो यादृश नायवन्नगम् ।

25

सर्वत्र सो शिक्षितु भोति^१ पण्डित-
स्त्वृतीयाय क्षान्तीय इमे विशेषाः ॥ १८ ॥

ये लोकधातुष्विह केचि सत्वा-
स्ते बोधिसत्त्वस्य भण्येयु वर्णन ।

30

^१ B समाहितो for समाहितो. २ B क्षेत्रगताः; C क्षेत्र गताः for क्षेत्रगतः. ३ A समाधि सेवतः. ४ A उद्धृतो for उद्धृतो. ५ C निर्मित्वा for निर्मित्वा. ६ A B पश्यति for पश्यति. ७ A B T बोधिसत्त्वः for बोधि पण्डितः. ८ After पण्डितः (बोधिसत्त्वः) B adds a line: ज्ञातथ भोति समुरासुरे जगे.

सचेऽस्य तस्मिन् नानुनीयते मनो
न शिक्षितो उच्यति बुद्धज्ञाने ॥ १९ ॥

ये लोकधातुष्विह केचि सत्त्वा
स्ते बोधिसत्त्वस्य भण्येयु वर्णम् ।

सचेऽस्य तेषु प्रतिहृत्यते मनो
न शिक्षितोऽद्यापि स बुद्धज्ञाने ॥ २० ॥

अर्थेन लब्धेन न भोति सूक्ष्मो
न चाप्यनर्थेन स भोति दुर्मना ।

शैलोपमे चित्ति सदा प्रतिष्ठितो
अय निरोऽस्तृतीयाय धान्तिया ॥ २१ ॥

घोषानुगामी इय क्षान्तिरक्त
चिन्तामयी भाषानानुलोमिणी ।

श्रुतमया सा अनुपत्तिना या
शिक्षा च अत्राप्ययु वोऽभिर्माग ॥ २२ ॥

तिस्रोऽपि क्षान्तीय सदा निरुत्तरा
स बोधिसत्त्वेन भवन्ति लब्धा ।

दृष्ट्वा ततस्त सुगता नरोत्तमा
त्रियाः करोन्ति विरजाय बोधये ॥ २३ ॥

ततोऽस्य त व्याकरण श्रुणित्वा
प्रकम्पिता मेदिनी षड्विंशत्परम् ।

आभाय क्षेत्र भजते प्रभास्वर
पुष्पाणि च वीर्येण देवकोट्य ॥ २४ ॥

तस्यो च त च्छपत्स्य श्रुणित्वा
सत्त्वान फोटी नियुता अचिन्तिया ।

उत्पादयी चित्त वराप्रबोधये
वय पि भेष्याम जिनै आर्यचेतिना ॥ २५ ॥

क्षान्त्या इमास्तिस्र निरुत्तरा यदा
संबोधिसत्त्वेन भवन्ति लब्धा ।

न चापि सो जायति नापि धीयते
न चापि स च्ययति नोर्षेयते ॥ २६ ॥

१ B भण्येयु वर्णम्, C भणे अवर्णम् for भण्येयु वर्णम् २ A तत्र for तेषु ३ C प्रतिमान्यते for हृत्यते ४ C अनेन for अर्थेन ५ A B सुगता ६ B श्रुणमयी for श्रुणमया ७ C ततोऽपि for ततोऽस्य, C reads st. 25 before st. 24 ८ C वषति पुष्पवर्षम् for वषितु देवकोट्य ९ A B जिनाप्रचेतिना for जिन आर्यचेतिना १० A B सवोधि for संबोधि ११ A B न बोधयते

यदा इमा क्षान्ति त्रयो निरुत्तरा

संशोधित्वेन भवन्ति लब्धाः ।

न पश्यते जायति यद्य श्रीयते

स्थितधर्मतां पश्यति सर्वधर्मान् ॥ २७ ॥

तथाहि तेनो वितथेति ज्ञाता

मायोपमा धर्म स्वभावशून्याः ।

न शून्यता जायति नो च श्रीयते

स्वभावशून्या ईभि सर्वधर्माः ॥ २८ ॥

यदात्यसौ सत्त्वतो भोति केनचिद्

उपस्थितो मानितु पूजितोऽर्चितः ।

न तस्य तस्मिन्ननुनीयते मनो

जानाति सो धर्मस्वभावशून्यताम् ॥ २९ ॥

आक्रुष्ट सज्जेहि प्रहारताजितो

न तेषु क्रोधं कुरुते न मानम् ।

मैत्री च तेषु दृढ संजनेति

तथैव सात्वान प्रमोचनाय ॥ ३० ॥

लोष्टेहि दण्डेहि च ताड्यमानः

प्रतिघालु तेषु न करोति पण्डितः ।

नैरात्म्यक्षान्तीय प्रतिष्ठितस्य

न विद्यते क्रोधस्त्रिं न मानः ॥ ३१ ॥

तथाहि तेनो वितथेति ज्ञाता

मायोपमा धर्म स्वभावशून्याः ।

स तादृशे धर्मनये प्रतिष्ठितः

सुसत्त्वतो भोति सदेवलोके ॥ ३२ ॥

यदापि सत्त्वाः प्रगृहीतशस्त्रा-

स्त्रिन्द्रेषु तस्यो पृथु अङ्गमङ्गम् ।

न तस्य तेषु प्रतिहन्यते मनो

न चापि मैत्री करुणा तु हीयते ॥ ३३ ॥

एवं च सो तत्र जनेति चित्तं

छिन्दन्ति ते हि पृथु अङ्गमङ्गम् ।

१ C ते बोधि for सत्वोधि. २ C ज्ञानस्वभावशून्यता for धर्मस्वभावशून्यताम्. ३ A B T न शून्यता पश्यति for न शून्यता जायति. ४ A B इति for इभि. ५ B पूजितोऽर्चितः for पूजितोऽर्चितः. ६ B तथा च for तथाहि. ७ A सर्वे for धर्म. ८ C अतपते.

तयो न मह्य शिरे शान्ति निर्गृती
यामन्न स्थाप्ये इमि अप्रमोधये ॥ ३४ ॥

पुताददो क्षान्तित्रये निरुत्तरे
नेरात्म्यक्षा तीसमतानिहारिणाम् ।

5

सबोधिसत्त्वान महायशाना

कल्पान कोट्य सतत सुभाषिता ॥ ३५ ॥

ततोत्तरे यात्तिक गङ्गावल्कि

न तान बोधी भयतीह स्पर्शिता ।

ये बुद्धज्ञानेन नै वरोति कार्ये

10

किं वा पुनर्ज्ञान तथागतानाम् ॥ ३६ ॥

क्षपेतु षणं सुवर न तेषा

प्रभापता कल्पशतान्यचिन्तिषा ।

अनन्तकीर्तेन महायशाना

नेरात्म्यक्षा तीय प्रतिष्ठितानाम् ॥ ३७ ॥

15

तस्माद्धि यो इच्छति बोधि बुद्धितु

त ज्ञानस्कन्ध प्रवर निरुत्तरम् ।

स क्षान्ति भावेतु जिनेन वर्णिता

न दुर्लभा बोधि वरा भविष्यति ॥ ३८ ॥

इति श्रीसमाधिराजे त्रिक्षान्त्यवतारपरिवर्तो नाम सप्तम ॥ ७ ॥

*अभावसमुद्रतपरिवर्तः ।

तत्रे पुनरपि भगवान् चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—भूतपूर्वं कुमार अतीतेऽथानि
 अस्तंत्वेयैः कल्पैरमहोपतैरिविपुलैरप्रमेयैरचित्पैरपरिमाणैयंशसीत् । तेन कालेन तेन समयेन
 अभावसमुद्रतो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो लोके उदपादि विवाचरणसंपन्नः सुगतो
 लोकादिदनुत्तरः पुण्यदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भवत्वान् । तत् किं मयरो
 कुमार केजं करणेन स तथागतोऽभावसमुद्रत इत्युच्यते ? स खलु पुनः कुमार तथागतो 5
 जातमान एवोपर्यन्तरीशे सप्ततालमार्गं वैहायसमभ्युद्रम्य सप्त पदानि प्रकृगत्वा इमामेवैरुपां
 यचमभापत—अभावसमुद्रताः सर्वधर्माः, अभावसमुद्रताः सर्वधर्मा इति । तेन च कुमार शब्देन
 त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकजातः स्वरेणाभिविशोऽभूत् । तत्र भौमान् देवानुपाठाय पाद्व प्रसल्लोकं
 परंपरया शब्दमुदीरैयामासुः धोमनुश्रावणागासुः—अभावसमुद्रतो वतायं तथागतो भवित्यति,
 यो जातमान एवोपर्यन्तरीशे सप्ततालमार्गमभ्युद्रम्य सप्त पदानि प्रकृगत्वा अभावशब्दमुदीरयति । 10
 इति षाभसमुद्रतोऽभावसमुद्रत इति तस्यं तथागतस्य नामवेपमुद्रपादि । तस्य च भगवतो
 बोधिप्राप्तस्य सर्गेश्वरपरेभ्यः सर्वलुणगुणैरधिबनस्यतिभ्यः सर्वशैलशिखरेभ्यश्चाभावसमुद्रतशब्दो
 निश्चरति । यावति च तत्र लोकाध्याती शब्दप्रज्ञतिः सर्वतोऽभावसमुद्रतविज्ञतिशब्दो निश्चरति ।
 तेन च कुमार कालेन तेन समयेन तस्य भगवतोऽभावसमुद्रतस्य तथागतत्वार्हतः सम्यक्सं-
 बुद्धस्य प्रपचने महाकरणाचिन्ती नाम राजकुमारोऽभूदभिरुपः प्रासादिको दर्शनीयः 15
 परमेशुभर्षणपुष्पलतया समन्वगतः । अयं खलु कुमार स महाकरणाचिन्ती नाम राजकुमारो येन
 भगवान् अभावसमुद्रतस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धस्तेनोपसंक्रामत् । उपसंक्रम्य तस्य भगवतः
 पादौ चिरसामिवन्ध भगवन्तं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य एकान्तेऽस्यात् ॥

N 87

N 88

N 89

N 90

* अयं खलु कुमार स भगवान् अभावसमुद्रतस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो महाकरणा-
 चिन्तितो राजकुमारस्याध्यारायं त्रिदिवार्हं समाधिं देशयामास । अयं खलु कुमार स 20
 महाकरणाचिन्ती राजकुमारः इमं समाधिं श्रुत्वा तुष्टे उदम्र आत्मना प्रमुदितः प्रीति-
 सौमनस्यजातः प्रसीति-स्म । प्रसन्नचित्तश्च केरामभ्रूणपतयं कपयापाणि वलाणि परिधाय
 सम्भवेन श्रद्धया अगारादनगरिकं प्रव्रजितोऽभूत् । स प्रव्रजितः सन्निभं समाधिं श्रुत्वा
 उदम्र पर्ययाय धारयित्वा वाचयित्वा गावसायोगमनुयुक्तो व्यहर्षीत् । स तैमेव कुशळमूलेन

* This chapter is edited by Régamey, Warsaw, 1939.

१ C तत्र खलु भवान् पुनरेव तत्र पुनरपि भगवान्. २ After एव, ABT read a passage given in App. I (No. 7). ३ C अस्तंत्वेयैः विपुलैः अप्रमेयैः अचित्पैः परिमाणैः for अस्तंत्वेयैः... माणैः.
 ४ B उदानगामासुः for उदीरकामासुः. ५ C प्रकृम्य for प्रकृमिस्ता. ६ B शैरवन् for शैरवति.
 ७ C om. तस्य तथागतस्य. ८ C पर्यवेभ्यः for शैलशिखरेभ्यः. ९ B नि सति for निश्चरति. १० A B om. परसं... ११ After इमं, C adds 'सर्वधर्मस्त्वमार' काशयति स्म. १२ A B om. तुष्टं... जातः.
 १३ A B om. अभूत्. १४ C उदम्रमिति पश्यति वाचयति पर्ययायि भगवसायोगमनुयुक्तो विहरति for उदम्रमिति... व्यहर्षीत्.

विंशतिरूपकोट्यो न जातु दुर्गतिविनिपातमगमत् । विंशतीनां कल्पानामल्पयेन अनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धोऽभूत् । सुविचिन्तितार्थो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो लोक
उदपादि । सर्वेषु च तेषु कल्पेषु विंशतिं च बुद्धकोटीरारागयामास । पश्य कुमार यथायं
समाधिर्बहुकरो बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानामनुत्तरस्य बुद्धज्ञानस्य परिपूर्णस्य संवर्तते ॥

N 91 5 अथ खलु भगवांस्तस्यां वेद्यैयामिमा गाथा अभाषत—

स्मराम्यहं पूर्वमतीतमध्वनि

अचिन्तिये कल्पि नराणमुत्तमः ।

उत्पन्न लोकार्थं करो महर्षि-

र्नाम्ना हि सोऽभावसमुद्गतोऽभूत् ॥ १ ॥

10 स जातमात्रो गगने स्थिहित्वा

सर्वेषु धर्माण अभावु देशयी ।

तदात्तरूपं कृतु नामधेयं

शब्देन सर्वं त्रिसहस्रं विज्ञयी ॥ २ ॥

देवापि सर्वे प्रमुमोच शब्दं

15 अभावु नाम्नेति जिनो भविष्यति ।

यो जातमात्रः पदं सप्त प्रक्रम-

न्नाभावु धर्माणं ब्रवीति नायकः ॥ ३ ॥

बुद्धो यदा भेष्यति धर्मराजः

सर्वेषु धर्माणं प्रकाशको मुनिः ।

20 तृणवृक्षगुल्मौषधिशैलपर्वते

अभावु धर्माणं खो भविष्यति ॥ ४ ॥

N 92 यावन्ति शब्दास्तहि लोकाशतौ

सर्वे ह्यभावा न हि कश्चि भावः ।

तावन्ति खो तस्य तथागतस्य

25 स्वरं निश्चरी लोकविनायकस्य ॥ ५ ॥

तस्मिन्श्च काले अमु राजपुत्रः

कल्याणविचिन्ती सद नामधेयः ।

अभिरूप प्रासादिक दर्शनीय

उपागमी तस्य जिनस्य अन्तिकम् ॥ ६ ॥

1 A B T om. from विंशतीना up to कल्पेषु. २ After आरागयामास, ABT read a passage given in App. I (No 8) ३ After वेद्यैयाम्, ABT read भूयस्या मात्रया फलमेव पूर्वयोगपरिवर्तं चन्द्रप्रबस्य बुभारभूतस्य विस्तरैण गाथाभिगीतेन सप्रकाशयति स्म for इमा गाथा अनापत. ४ C सुतमम् for सुतम्. ५ C अन्तिके.

वन्दिव पादौ मुनिपुंगवस्य

प्रदक्षिणं कृत्य च गौरवेण ।

प्रसन्नचित्तो निपसाद तत्र

श्रवणाय धर्मं विरजमनुत्तरम् ॥ ७ ॥

स चो जिनो आशयु ज्ञात्व धीरः

5

प्रकाशयामास समाधिमेतम् ।

श्रुत्वा च सो इमु विरजं समाधिं

लघु प्रव्रजो जितशरसोऽस्मिन् ॥ ८ ॥

स प्रव्रजित्वात् इमं समाधिं

N 93

धारित्व वाचित्व पर्यापुणित्वा ।

10

कल्पान कोट्यः परिपूर्णं विंशतिं

न जातु गच्छे विनिपातभूमिम् ॥ ९ ॥

स तेन चैवं कुशलेन कर्मणा

आरागथी विंशतिं बुद्धकोट्यः ।

तेषां च सर्वेषु जिनान् अन्तिकव-

15

दिमं वरं शान्त समाधि भाव्यो ॥ १० ॥

स पश्चिक्ताले अमु बुद्ध लोके

सुचिन्तितार्थो सद्नामधेयः ।

कृत्वा च अर्थं बहुप्राणकोटिनां

स पश्चिक्तास्मि शिखीन निर्बृतः ॥ ११ ॥

20

तस्माद्धि य इच्छति बोधि बुद्धितुं

सत्त्वांश्च उत्तरयितुं भवार्णवात् ।

धरेत् सूत्रमिमु बुद्धवर्णितं

न दुर्लभा मेप्यति सोऽप्रबोधिः ॥ १२ ॥

इति श्री समाधिराजे अभावसमुद्रतपरिवर्तो नामाष्टमः ॥ ८ ॥

25

यथैव तं पूर्व तथैव पश्चात्
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ १ ॥
 इदं जगद् यार्त्तं च किञ्चि वरते
 अधस्तमेति जभूदापत्कण्ठः ।
 यथैव तं हेष्टे तथैव ऊर्ध्वे
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ २ ॥
 ययान्तरीक्षस्मि न किञ्चिदभ्रं
 क्षणेन चो^१ दृश्यति अभ्रगण्डलम् ।
 पूर्वान्तु जानीय बुद्धः प्रसूतं
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ ३ ॥
 तथागतस्यो यथै निर्द्वैतस्य
 मनसि करोन्तः प्रतिबिम्बु दृश्यते ।
 यथैव तं पूर्व तथैव पश्चात्
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ ४ ॥
 यथैव फेनस्य महान्तु पिण्ड-
 मोषेर्ने उच्छेत्तु नरो निरीक्षते ।
 निरीक्ष्य तो तत्र न सारसंदर्शी
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ ५ ॥
 देवे यथा वर्षति स्थूलैर्विन्दुके
 पृथक् पृथक् बुद्बुद संभवन्ति ।
 उत्पन्नमग्न न हि सन्ति बुद्बुदा-
 स्तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ ६ ॥
 यथैव प्रामान्तरि लेखदर्शनात्
 क्रियाः प्रवर्तन्ति पृथक् ह्युभाशुभा ।
 न लेखमक्रान्ति गिराय विद्यते
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ ७ ॥
 यथा नरो र्मानमदेन मोहितो
 भ्रमन्ति संजानतिमां वसुंधराम् ।
 न चो महीया चर्चितं न कम्पितं
 तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ ८ ॥

6

10'

N 98

15

20

25

N 99

30

^१ A आवतः B यावदन्त for याव च. २ B जोरइत्यति for जो दृश्यति. ३ A B परिनिर्द्वैतस्य
 for यथ नि. ४ A जलस्येन उच्छेत्तु for कहेने उच्छेत्तु. ५ AB विन्दुके for विन्दुके. ६ C यथापि
 for यथैव. ७ C प्रवर्तन्ति for प्रवर्तन्ति. ८ A B पानमदेन.

आदर्शपृष्ठे तथ तैलपात्रे

निरीक्षते नौरि मुखं स्वच्छं ताम् ।

सा तत्र रागं जनयित्वा बाल्यं

प्रधात्रिता कामं गणेषमाणा ॥ ९ ॥

5

मुखस्य सक्नाति यदा न विद्यते

विम्बे मुखं नैव कदाचिच्छम्यते ।

यथा स मूढा जनयेत् रागं

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १० ॥

यथैव गन्धर्वपुरं भरीचिन्ता

10

यथैव माया सुपिन यथैव ।

स्वभावदृश्या तु निमित्तमायना

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ ११ ॥

यथैव चन्द्रस्य नभे निरुद्धे

हृदे प्रसन्ने प्रतिविम्बे दृश्यते ।

15

शशिस्य सक्नान्ति जले न विद्यते

तद्वद्वर्णान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १२ ॥

यथा नर शैलवनातरे स्थितो

भणय्य गायेय्य हसेय्य रोदये ।

प्रतिश्रुत्वा ध्रुपति नो च दृश्यते

20

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १३ ॥

गीते च वाद्ये च तथैव रोदिते

प्रतिश्रुत्वा जायति त प्रतीत्य ।

गिराय घोषो न कदाचिन्विते

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १४ ॥

25

यथैव कामान् सुपिनन्त सेविय

प्रतिबुद्धसत्त्व पुरपो न पश्यति ।

स बाल कामेष्वतिप्रामलोभी

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १५ ॥

N 101

रूपान् यथा निर्दिष्टि मायकारो

30

हस्तीरथानधरयान् विचित्रान् ।

१ C नौरि अलङ्कृतं मुखम् २ A वात्र प्रधात्रिता for वाग प्रधात्रिता ३ C निरुद्धे for प्रसन्ने.
४ C तद्वद्वर्ण ५ A B प्रतिबुद्धसत्त्व for बुद्धसत्त्व ६ B कामवलि कामलोभी for कामेष्वतिप्रामलोभी
७ B रूपान्यथो for ह्यान् यथा

न चात्र कश्चिद् रथ तत्र दृश्यते
तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १६ ॥

यथा कुमारी सुपिनान्तरस्मिन्
सो पुत्र जातं च मृतं च पश्यति ।
जातेऽतितुष्टा मृते दौर्मनःस्थिता

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १७ ॥

यथा मृतां मातरमात्मजं वा
स्वप्ने तु वै रोदिति उच्चैशब्दम् ।

न तस्य माता प्रियते न पुत्र-
स्तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १८ ॥

यथैव रात्रौ जल चन्द्र दृश्यते
अच्छस्मि वारिस्मि अनावलिस्मि ।

अप्राह्य तुच्छो जल चन्द्रशून्य
तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १९ ॥

यथैव ग्रीष्माण मध्याह्नकाले
तृप्राभितप्तः पुण्यो व्रजेत ।

मरीचिकां पश्यति तोयराशिं
तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ २० ॥

मरीचिकायामुदकं न विद्यते
स मूढ राजः पिबितुं तदिच्छति ।

अभूतवारिं पिबितुं न शक्यते
तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ २१ ॥

यथैव आर्द्रं कदलीय स्कन्धं
सारार्थिकः पुण्यु निपाटयेत ।

बहिर्या अघ्यात्म न सारमस्ति
तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ २२ ॥

न चक्षुः प्रमाणं न श्रोत्रं प्राणं
न जिह्वं प्रमाणं न क्वायचित्तम् ।

प्रमाणं यद्येत भवेद्युक्तिन्प्रिया
कत्स्नार्थमार्गेण भवेत् कार्प्यम् ॥ २३ ॥

१ B स्वपुत्र for सा पुत्र. २ B उच्चशब्द. ३ C यथापि for सर्वध. ४ B C ग्रन्थ for शस्यते.
१ C चक्षु for श्रोत्र.

आदर्शशृष्टे तप तैत्पत्रे

निरीक्षते नौरि मुखं स्वलङ्कृतम् ।

सा तत्र रागं जनयित्वा बाल्यं

प्रधाविता क्वम गवेषमाणा ॥ ९ ॥

5

मुखस्य संक्रान्ति यदा न विद्यते

विम्बे मुखे नैव कदाचि लभ्यते ।

यथा स मूढा जनयेत् रागं

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १० ॥

यथैव गन्धर्वपुरं मरीचिकान्

यथैव भाषा सुपिनं यथैव ।

10

स्वभावशून्या तु निमित्तभावना

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ ११ ॥

यथैव चन्द्रस्य नभे विगुण्डे

हृदे प्रसन्ने प्रतिविम्ब इश्यते ।

15

शशिस्य संक्रान्ति जले न विद्यते

तल्लक्षणान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १२ ॥

यथा नरः शैलधनान्तरे स्थितो

भणेत्य गापेत्यं हृत्तेष्य रोदये ।

प्रतिश्रुत्वा श्रूयति नो च इश्यते

20

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १३ ॥

गीते च वाचे च तथैव रोदिते

प्रतिश्रुत्वा जायति तं प्रतीत्य ।

प्रियाय घोषो न धदाच्चि विद्यते

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १४ ॥

25

यथैव कामान् सुपिनन्त सेविय

प्रतिबुद्धसत्त्वः पुरयो न पश्यति ।

स बाल कर्मिण्यतिक्रामलोभी

तथोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ॥ १५ ॥

N 101

रूपान् यथा निर्मिणि मायत्रयो

30

हस्तीरथानधरथान् विचित्रान् ।

१ C नौरि अलङ्कृतं मुखम्. २ A बालः प्रधाविता. for बाया प्रधाविता. ३ C विगुण्डे for प्रसन्ने.
 ४ C तल्लक्षणं. ५ A B प्रतिबुद्धसत्त्वः for बुद्धसत्त्वः. ६ B कामवति कामलोभी for कामवतिरामलोभी.
 ७ B हृत्तेष्यो for हृत्तेष्यं यथा.

न चात्र कश्चिद् रथ तत्र दृश्यते
तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ १६ ॥

यथा कुमारी सुपिनान्तरस्मिन्
सो पुत्र जातं च मृतं च पश्यति ।

जातेऽतितुष्टा मृते दौर्मनःस्थिता
तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ १७ ॥

यथा मृतां मातरमात्मजं वा
स्वप्ने तु वै रोदिति उच्चैशब्दम् ।

न तस्य माता त्रिपते न पुत्र-
स्ताथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ १८ ॥

यथैव रात्रौ जल चन्द्र दृश्यते
अच्छस्म वारिस्म अनाविलस्मि ।

अप्राह्य तुच्छो जल चन्द्ररूप्य
तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ १९ ॥

यथैव ग्रीष्माण मय्याहकाले
तृषाभितप्तः पुष्टो व्रजेत ।

मरीचिकां पश्यति तोयराशिं
तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ २० ॥

मरीचिकायामुदकं न विधत्ते
स मूढ सत्त्वः पिबितुं तदिच्छति ।

अभूतवारिं पिबितुं न शक्यते
तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ २१ ॥

यथैव आद्रं कदलीय स्कन्धं
सारार्थिकः पुष्टु विपाटयेत ।

बहिर्वा अप्यात्म न सारमस्ति
तथोपमान् जानय सर्वधर्मान् ॥ २२ ॥

न चक्षुः प्रमाणं न श्रोत्रं घ्राणं
न जिह्व प्रमाणं न कायचित्तम् ।

प्रमाणं यद्येत भवेयुषिन्द्रिया
कस्याप्यमार्गेण भवेत् कार्यम् ॥ २३ ॥

१ B स्वपुत्र for सा पुत्र २ B उच्चशब्दा. ३ C यथापि for दर्शय. ४ B भाव for शक्यते.
१ C क्षु for धोत्र.

एवं नरः शीलविहीनं मूढः^१

पलायितुमिच्छति संसृतातः ।

स शीलहीनो न प्रमोति गच्छितुं

जराय व्याख्या मरणेन हन्यते ॥ ३९ ॥

यथैव चौराण वद्वै सहस्रो

नानामुखेहि प्रकरोति पापम् ।

एवं विद्वेशा विविधैर्मुखेभि-

र्यथैव चौरो हनि शुक्लपाक्षम् ॥ ४० ॥

येन सुनिध्याप्तु निरामस्कन्धा

आकुप्टु परिभाष्टु न शङ्क भोति ।

सं क्लेशमारस्य वशं न गच्छते

यः शून्यतां जानति सो न कुप्यते ॥ ४१ ॥

बहू जनो भापति स्कन्धशून्यता

न च प्रजानाति यथा निरामकाः ।

ते अप्रजानन्त परेहि चोदिताः

क्रोधाभिभूता. परवं वदन्ति ॥ ४२ ॥

यथा नरो आतुरु कायदु खितो

बहूहि वर्षेहि न जातु मुच्यते ।

स दीर्घगैलान्यदुखेन पीडित

पर्येत वैद्यु चिक्लिप्तनार्थिकः ॥ ४३ ॥

पुन. पुनस्तेन गवेपता च

आसादितो धैव विदू निचक्षणः ।

कारण्यता तेन उपर्यथपेत्या

प्रयुक्तु भैपज्यमिद निरेज्यताम् ॥ ४४ ॥

गृहीत्व भैपज्य पृथुं वरा वरा

न सेजते आतुरु येन मुच्यते ।

न वैद्यदोषो न च भैपजाना

तस्यैव दोषो भवि आतुरस्य ॥ ४५ ॥

एवमिह शासनि प्रव्रजित्वा

पर्यापुणित्वा बल ध्यान इन्द्रिर्षान् ।

न भावनायामभियुक्त मोन्ति

अयुक्तयोगीन दुत्तोऽस्ति निर्वृति ॥ ४६ ॥

१ A बहूराइला २ A शुक्लपाक्षम् ३ A परिष्टु for 'भाष्टु' ४ A संक्लेश'; C अक्लेश' for स क्लेश'.

५ A B प्रजानन्ति for प्रजानानि ६ B उपस्थयित्वा. ७ B पृथु वराणां for पृथु वरा वरा. ८ B इन्द्रिया.

९ A B निर्वृति

स्वभावशून्याः सद् सर्वधर्मा

वस्तुं विभावेन्ति जिनाः पुत्राः ।

सर्वेण सर्वं भव सर्वशून्यं

प्रादेशिकी शून्यता तीर्षिकानाम् ॥ ४७ ॥

न विद्वां बालेहि करोन्ति विग्रहं

सत्कृत्य बालान् परियर्जयन्ति ।

ममान्तिके एन्ति प्रदुष्टचित्ता

न बालधर्मेहि करोति संस्तवम् ॥ ४८ ॥

न विद्वां बालान करोति सेवनां

विदित्व बालान स्वभावसंततिम् ।

क्वचिदं बालु सुसेवितोऽपि

पुनोऽपि ते भोन्ति अभिन्नसंनिभाः ॥ ४९ ॥

न विद्वां बालेऽपि विधसन्ति

विज्ञाय बालान स्वभावधर्मताम् ।

स्वभावभिन्न प्रकृतीय बाला

न चास्ति मित्रं हि पृथग्जनानाम् ॥ ५० ॥

सहधर्मितेनो वचनेन उक्ताः

फोषं च दोषं च अप्रत्ययं च ।

प्राविष्करोन्ति इमि बालधर्मान्

इममर्थुं विज्ञाय न विधसन्ति ॥ ५१ ॥

बाला हि वाग्रेहि समं समेन्ति

यथा अमेध्येन अमेव्यु सार्धम् ।

विज्ञाः पुनर्विज्ञजनेन सार्धं

समेन्ति सार्धं सर्वमण्डैः ॥ ५२ ॥

संसारदोषाण अप्रत्यवेक्षणात्

कर्माण विप्राप्तमनोत्तरन्तः ।

बुद्धान चो वाक्यमप्रधाना-

स्ते च्छेद्यमेयस्मि चरन्ति बालाः ॥ ५३ ॥

सुदुर्लभं लभ्य मनुष्यलभं

न शिल्लयस्थानेषु भवन्ति कोविदाः ।

१ C पुरतो हि ते for पुनोऽपि ते. २ B सहधर्मि तेनो वचनेन उक्तः for the line. ३ A रोषं or दोषं. ४ B सार्धमण्डैः. ५ B संसारदोषाण for संसार. ६ A विप्राप्तमनोत्तरन्तः.

N 110

दरिद्रभूतान धन न विद्यते
 अजीवमानास्तैर्द प्रव्रजन्ति ॥ ५४ ॥
 ते प्रव्रजित्वा इह बुद्धशासने
 अर्घ्युषिता भोतिह पात्रचीरे ।
 ते पापैर्मित्रेहि परिगृहीता-

5

स्ता नाचरते हुगतान शिक्षार् ॥ ५५ ॥
 ते आत्मन शीलमपश्यमाना
 धित्तव्यवस्था न लभन्ति बाला ।
 रात्रिदिव भोन्ति अयुक्तयोगा
 न ते जुगुप्सन्ति च पापैर्मर्मत ॥ ५६ ॥

10

कौथेन चित्तेन असयताना
 न किंचि वाचाय सँ जल्पितव्यम् ।
 सदा गवेषन्ति परस्य दोषान्
 अपराद्भु किं केन वा चोदयिष्ये ॥ ५७ ॥

15

आहारि अप्युषित भोन्ति बाला
 न चास्ति मात्रैस्तु भोजनस्मिन् ।
 बुद्धस्य पुष्येहि लभित्व भोजन
 तस्यैव बाला अकृतज्ञ भोति ॥ ५८ ॥

N 111

ते^{१०} भोजन स्वादुरस प्रणीत
 लभेथा च भुञ्जन्ति अयुक्तयोगा ।
 तेषा स आहार वधाय भोति
 पप हस्तिभोतान विसे^{११} अधीतना ॥ ५९ ॥

20

किं चापि विद्वान् मतिमान् विचक्षणो
 भुञ्जीत आहार शुचि प्रणीतम् ।

25

न चैत्र अप्युषित तत्र भोति
 अर्गुभु सो भुञ्जति युक्तयोगी ॥ ६० ॥
 किं चापि विद्वान् मतिमान् विचक्षणो
 आभाष्ये वादु बुतो हि स्वागतम् ।

१ C मर for तद २ B अर्घ्युषिता ३ A पात्रमित्रेण ४ C चित्तस्य व्यवस्था ५ A पापकर्म C
 पापकर्म ६ C इत्येन चित्तेन सुमंयमानो for the line. ७ A न जल्पि, C अर्घ्युषितव्यम् for स
 अर्घ्युषितव्यम् ८ B दोष ९ B मात्रजन C मात्रजन for मात्रानु १० B न भोजनस्वादुरसप्रणीत for
 the line ११ A हस्ति १२ B विना C विना for विना १३ B भुञ्जिष्यीतम् for शुचि प्रणीतम् १४ A
 अप्यु B अयु for अयु १५ C तत्र योगे for युक्तयोगे

तथ संगृह्णन् प्रियवचताप	
कारुष्यतां तत्र उपस्थयेति ॥ ६१ ॥	
यो भोति बाह्यन हितानुक्तम्पी	
तस्यैव बाह्य व्यसनेन तृष्टाः ।	
एतेन दोषेण जहिव बालान्	5
मृगोब्देको विहरेददण्ये ॥ ६२ ॥	
इम ईदृशान् दोष विदित्वा पण्डितो	N 112
न जातु बाळेहि करोति संग्रंतिम् ।	
विहीनप्रज्ञानुपसेवतो मे	
स्पर्शान् हानिः कुत बोधि लेप्स्ये ॥ ६३ ॥	10
भैरीविहारी च भवन्ति पण्डिताः	
करुणाविहारी मुदिताविहारी ।	
उपेक्षकाः सर्वभेषु नित्यं	
समाधि भावेव स्पृशन्ति बोधिम् ॥ ६४ ॥	
ते बोधि बुद्धिश्च शिवामशोकां	15
विदित्वा सत्त्वान् जनव्याधिपीडितान् ।	
कारुष्यतां तत्र उपस्थयेत्वा	
क्रथां कथेन्ति परमार्थयुक्ताम् ॥ ६५ ॥	
ये तां विजानन्ति जिनान् धर्मता-	
मनामिच्छन् सुगतान् सस्यम् ।	20
ते धर्म श्रुत्वा इम एवरूपां	
लक्ष्मन्ति क्षान्तिं अरियां निरामियाम् ॥ ६६ ॥	
इति श्रीसमाधिराजे गम्भीरधर्मशान्तिपरिचरतो नाम नवमः ॥ ९ ॥	

१ B मृगेव एजे २ A इमोदृशान्, ३ A B संस्तवम् for संग्रंतिम्, ४ C निहीन° for विहीन°.

५ B लक्ष्यते

पुरप्रवेशपरिवर्तः ।

- N 113 तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार प्रतिपत्तिसारो भविष्यामीत्येवं ध्वया कुमार सदा शिक्षितव्यम् । तत् कस्य हेतोः ? प्रतिपत्तिसारस्य हि कुमार बोधिसत्वस्य महासत्वस्य न दुर्लभा भवत्यनुत्तरा सम्यक्संबोधिः, किं पुनरयं समाधिः । अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूत उत्यायासनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिश्राप्य येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदबोचत् — आश्चर्यं भगवन् यावत् सुभाषिता चयं भगवतो बोधिसत्वानां महासत्वानामत्रवादानुशासनी सर्वंबोधिसत्वशिक्षा देशिता स्वाख्याता सुप्रज्ञता । सर्वतयागतगोचरोऽयं भगवन् यत्र अभूमि सर्वंश्रावकप्रत्येकबुद्धानां कः पुनर्वादोऽन्यतीर्थिकानाम् ? प्रतिपत्तिसाराश्च वयं भगवन् भविष्यामः अनपेक्षाः कार्यजीविते च भूत्वा तथागैतस्यानु शिक्षिष्यामहे । तत् कस्य हेतोः ? शिक्षितुःकामाश्च वयं भगवन्तयागतस्य, 5 अभिसंबोदुकामा वयं भगवन्ननुत्तरां सम्यक्संबोधिम् । अर्थिका वयं भगवन् अनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेः । त्रिव्यंसयितुकामाश्च वयं भगवन् मारं पापीयासम् । बोधचितुकामा वयं भगवन् सर्वसत्वान् सर्वभयेभ्यः सर्वदुःखेभ्यः । अधिवासयतु मे भगवान् खस्तने मम गृहे भक्तं भोक्तुं सार्धं बोधिसत्वगणेन । सार्धं भिक्षुसंघेन चानुत्तरासुपादाय । अधिवासयति स्म भगवांश्चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य तूर्णाभावेन खस्तने गृहे भक्तं भोक्तुं सार्धं बोधिसत्वगणेन भिक्षुसंघेन चानुत्तरासुपादाय । 15 अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूतो भगवत्सत्पूर्णाभावेनाधिवासनं विदित्वा उत्यायासनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा भगवतः पादौ शिरसाभिवन्द्य भगवन्तं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य भगवतोऽन्तिकान् प्राकामित् ॥
- N 116 अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूतो येन राजगृहं महानगरं येन च स्वकं निवेशनं
- N 117 तेनोपसमक्रामत् । उपसंक्रम्य चन्द्रप्रभः स्वगृहं प्राविशत् । प्रविश्य च तामेव रात्रिं प्रभूतं प्रणीतं
- N 118 खादनीयं भोजनीयं स्वादनीयमभिसंस्कारयति स्म । शतरत्नं च भोजनं संपाद्य तस्या एव रात्र्या
- 20 अन्त्येन राजगृहं महानगरं सुसितं सुसंपृष्टं मुक्तजुसुमाभिकीर्णं १० गन्धघटिकानिर्धूपितमुच्छ्रित-

१ A विद्यत पुन ; B विद्यत पुन for वि पुन . २ After भगवता, A adds अहंया सम्यक्संबुद्धेन प्रतिपत्तिसारायतरा मुदेचित सुप्रज्ञ, while B adds तथागतेनर्हता . ३ B कार्यजीविते for जीविते . ४ B तथागतेभ्य for तथागतास्य ५ A C om भगवन् ६ A अनुत्तराया सम्यक्संबोधी for अनुत्तराया सम्यक्संबोधे . ७ After 'सत्वान्' B adds सर्वभयेभ्य . ८ After 'दुःखेभ्य' , AB read a passage given in App I (No 10)

९ After उपादाय, A B add तत्रेदमुन्वते-

अभियाचमि समुत्तरेन्दं श्रुवि मम मन्दिरं भुञ्जितु भयम् ।

अधिरागतु सुखं (नाथो मय्यनुत्तरमयमानं मुनीन्द्रो ॥

१० B शिरसाभिवन्द्य . C अधिरागता for अस्तने ११ After 'संघेन', B adds सार्धं बोधिसत्वसंघेन .

१२ A C अधिरागता १३ After 'संघेन' A B read a passage

१४ After :

B adds

देन, AB

(B सार्धं संघेन) . १५ A B राजदरान्ता for शतरत्न १६ After 'भिकीर्णं', AB read a passage given in App I (No 12)

च्छत्रव्यजपताकं धूपनधूपितं धितानविततमरसक्तपट्टदामकल्पार्प सरथ्यान्तरापणमपगतपायाण- N 119
 शर्करकलत्रं विचित्रपुष्पाभिकीर्णं चन्दनचूर्णाभिकीर्णं गवक्षतोरणनिर्यूहपञ्जरजाड्यार्धचन्द्रसमलङ्कृतं
 चन्दनालुलिममार्गीत् । सर्वावर्तां नगरमुपलङ्कुमुदपक्षपुण्डरीकाभ्यवकीर्णमकार्षीत् । स्वं च गृहं
 सर्वालंकारव्यूहितमकार्षीत् । अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूत इमानेवंरुपान् नगरव्यूहान् गृहव्यूहान् N 120
 भोजनव्यूहान् समलङ्कृत्य राजगृहान्महानगरान्निन्त्य येन गृध्रकूटपर्वतो येन भगवांस्तेनोपसमामास । 5 N 121
 उपसंक्रम्य भगवन्तं त्रिः प्रदक्षिणीभ्य एवात्तेऽस्यात् । एवात्ते स्थितः चन्द्रप्रभः कुमारभूतो
 भगवतः कालमारोचयामास—कालो भगवन्, कालः सुगत, सिद्धं भक्तं यस्पेदानीं कालं
 मन्यसे । अथ खलु भगवान् उज्जयासनात् कन्यमेव निशास्य पात्रचीवरमलाय महता भिक्षुसंघेन N 122
 सार्धं परिपूर्णेन भिक्षुशतसहस्रेण संवदुलैश्च बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः परिवृतः पुरस्सृतोऽनेकैश्च
 देवनागमशगन्धर्वासुरगरुडपितृरमहोरगमनुष्यामनुष्यशतसहस्रैः पूज्यमानोऽभिमिष्ट्यमानो महता 10 N 123
 बुद्धानुभावेन महता बुद्धप्रातिहाय्येण महता बुद्धैर्याप्रथेन रश्मिकोटिनिपुतशतसहस्रैर्निश्चरद्भिर्नाना-
 तर्पशतसहस्रैः पुष्पगन्धमाल्यविद्येपनचूर्णचीवरैः प्रवर्षद्भिरेण राजगृहं महानगरं तेनोपसंक्रामति
 स्म । चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य निवेशने प्रक्षिताश्च भगवता दक्षिणधक्तरत्नसमलङ्कृतः अपारेगित-
 बुद्धान्संचितपादरत्न इन्द्रकीर्णे, अथ तावदेव तस्मिन् महानगरे अनेकानि आश्चर्याहुतानि
 प्रातिहास्याणि संदृश्यन्ते स्म । इयमत्र धर्मता । तत्रेदमुच्यते— 15 N 124

पुरेव प्रविशन्ति नायकैरिमन्

चरणरु स्थपितश्च इन्द्रकीर्णे ।

चलति बलुमती शिरीष तस्य

प्रेमुदित भोन्ति पुरोत्तमसि सन्धाः ॥ १ ॥

ये नर क्षुभिताः पिपासिता वा

20 N 125

न भवति तेष जिघत्स तस्मि काले ।

अपगत भवती क्षुधा पिपासा

यद् जितु निक्षिपतीन्द्रकीर्णि पदम् ॥ २ ॥

तथ पुन नर ये भग्नति अन्धाः

N 126

श्रोत्रविहीन अनाथ अल्पपुण्याः ।

25

सर्वि प्रनिलभन्ति चक्षु श्रोत्रं

यद् जितु निक्षिपतीन्द्रकीर्णि पदम् ॥ ३ ॥

यमवियथे ये केचि भोन्ति प्रेताः

मुदुःखित खेटसिंथाणरभोजनाराः ।

सर्वि सुखित भोन्ति आमस्यथा

30

यद् जितु निक्षिपतीन्द्रकीर्णि पदम् ॥ ४ ॥

शैलशिखरशृङ्गपर्वताश्च

तथ वरपादपशालकर्णिकाराः ।

सर्वि अभिनमन्ति येन बुद्धो

यद जिनु निक्षिपतीन्द्रकीलि पादम् ॥ ५ ॥

5

सनगरनिगमा ससागरान्ता

प्रचलि वसुंधरि पद्मविकार सर्वा ।

न भवेति त्रिहेठ कस्यपि चेह

यद जिनु निक्षिपतीन्द्रकीलि पादम् ॥ ६ ॥

N 127

मरुमनुजकुम्भाण्डराक्षसाश्च

नभःस्थित तुष्ट उदग्रचित्ताः ।

छत्र धरिय च लोकनायकस्य

परमप्रीणित जनेव बोधिछन्दम् ॥ ७ ॥

10

श्रूयन्ति च मनोज्ञ वाचशब्द-

स्तूर्यसहस्र अघडिता रणन्ति ।

प्रमुदितास्तद भोन्ति सर्वसत्त्वा

यद जिनु निक्षिपतीन्द्रकीलि पादम् ॥ ८ ॥

15

वृक्षशतसहस्र ओनमन्ति

सर्वि प्रपुण्डित भोन्ति तस्मि काले ।

देवशतसहस्र अन्तरीक्षे

पूज करोन्ति अमानुषी जिनस्य ॥ ९ ॥

20

अपभगण तदा नदन्ति हृष्टा

हृष्टद्विरदाधिपती प्रबृद्धकायाः ।

मृगपतयो नदन्ति सिंहनादं

यद जिनु निक्षिपतीन्द्रकीलि पादम् ॥ १० ॥

25

महीपतय ये केचि भूमिपाल

दिशिर्विदिशासु च आगता भवन्ति ।

धरणितलि पतन्ति हृष्टचित्ता

हृष्ट जिनस्य शिरीमिममेवरूपाम् ॥ ११ ॥

N 128

अन्ये अभिष्टुवन्ति लोकनाथम्

अपरि क्षिपन्ति जिनस्य पुण्यवृष्टिम् ।

30

१ B 'विद्यारि सर्वां.. २ C स्तूर' for मरु. ३ A पुष्ट for तुष्ट. ४ B 'पणित; B 'परील for प्रीणित. ५ A दशदिशि विदिशासु for दिशिर्विदिशासु.

अपरि दशनखाद्भ्रष्टि करित्वा

अहो जित्नु कारुणिके भ्रूणन्ति वाचम् ॥ १२ ॥

केचि वर क्षिपन्ति मुक्तहारान्

बहुविध आभरणान् जनेत्र प्रीतिम् ।

चीर रतनान् क्षिपन्ति अन्ये

अतुलियु अमु जनित्व बोधित्वैतम् ॥ १३ ॥

केचि वर क्षिपन्ति हेमजालं

अपरि पुनर्मुखकुलुकं क्षिपन्ति ।

केचि वर क्षिपन्ति हेमनिष्पत्रां-

स्तय अपरे परिहारकान् क्षिपन्ति ॥ १४ ॥

फटफवर क्षिपन्ति केचि तत्र

अपरि केयूर क्षिपन्ति रत्नचित्रान् ।

अम्बर कुसुमान् क्षिपन्ति अन्ये

चित्त जनेत्र 'सिधां वयं वि बुद्धैः' ॥ १५ ॥

अपरि नरः क्षिपन्ति हेमचित्रां-

स्तय मणिमूर्धनवरान् प्रसन्नचित्ताः ।

केचि च रतनजालकं क्षिपन्ति

द्वारि यदा स्थितु भोति लोफनाथः ॥ १६ ॥

परमदुःखित ये भवन्ति सत्त्वा

बहुविधुपद्रुसु शोकशल्प प्राप्ताः ।

सर्वि सुखसमर्पिता भवन्ति

पुरुषपरस्य शिरीष नायकस्य ॥ १७ ॥

परश्वतशुकसारिकामयूरा-

स्तयपि च सारसवापहंसप्रौञ्चाः ।

सर्वि द्विजगणा नमे स्थिहित्वा

परमप्रबोहस्तानि व्याहरन्ति ॥ १८ ॥

प्रमुदित तद् भोन्ति पक्षिसंवा

मधुरगनोज्ज्वलं प्रमुञ्चमानाः ।

रागु तप्य संमेन्ति दोमनोहं

ये च शृण्वन्ति मनोज्ञ पक्षिशब्दान् ॥ १९ ॥

१ B हरन्ति; C बहन्ति for भगन्ति. २ C बोधित्वैतम्. ३ C हेमजाल. ४ In C, portion from 'पन्ति upto 49st. 50 is missing on damaged folio. ५ B विपुसा for वि बुद्धैः.

६ B हेमसूत्रो. ७ B मणिमूर्धनवरान्. ८ B 'जात्रिकां for 'जालकं. ९ A गमेन्ति for संमेन्ति.

श्रुण्विप रञ्जनीय सत्वक्रोद्यः

सर्वि च लभन्ति क्षान्तिमानुलोमाम् ।

तांश्च सुगत व्याकरोति सर्वान्

भविष्यथ यूय जिना अनागतश्च ॥ २ ॥

न भवति किलेशु तस्मि काले

सर्वि सगौरव भोन्ति धर्मराजे ।

अपगतभयदोपमोहजालाः

प्रणिपतिताः सुगतमभिष्टुक्तः ॥ २१ ॥

पैश्विय तद् रूप नायकस्य

स्यूह जनयन्ति वरस्मि बुद्धज्ञाने ।

यद् वय लभे ज्ञानमेवरूपम्

आशयु ज्ञान जिनोऽस्य व्याकरोति ॥ २२ ॥

रश्मि शतसहस्र निधरन्ति

एकैकैतः सुगतस्य रोमकृपात् ।

तदुत्तरि यय गङ्गाबालिना वा

न पि च निमित्तु गृहीतु शक्यु तास्ताम् ॥ २३ ॥

सूर्यप्रभ न भान्ति तस्मि काले

न पि मणि नाम्नि न सर्वदेवतानाम् ।

सर्वि प्रभ न भान्ति तस्मि काले

यद् प्रविशन्त पुरं विभाति बुद्धः ॥ २४ ॥

पञ्चशतसहस्र प्रादुर्भूता

धरणिषु कोटिसहस्रपत्र शुद्धाः ।

यत्र दशबलः स्यपेति पादं

मार्गं गतः सुगतो मर्हागणेन ॥ २५ ॥

अशुचि कलिमला न भोन्ति तस्मि काले

नगरंवरं प्रविशन्ति नायकस्मिन् ।

नगरं सुरभि सर्वि धूपनेन

गन्ध मनोज्ञ प्रनापते समन्तात् ॥ २६ ॥

श्रीधि नगरि तद् भोति सर्वा

अपगतलोष्टकटह्ल सिक गन्धैः ।

१ B अनागतेषु २ B सर्विप गौरव भोन्ति धर्मराजे for the line. ३ T om. अपगत
 धूपने. ४ B प्रतिपत्तिषु सुगतस्य निधरन्तः for the line. ५ B एकीकृता for एकैकैत . ६ A भोन्ति
 for भान्ति. ७ B मार्गण्य. ८ B om. महा. ९ B परमल न भान्ति for कलिमला न भोन्ति. १० B
 नगरवने for 'वने. ११ B शुद्ध भोन्ति for तद् भोन्ति.

पुण्य दशबलस्य एकरूपा

विविध विनीर्यु भवन्ति मुक्तपुण्याः ॥ २७ ॥

यश्च शतसहस्र रौद्रचित्ताः

कनकनिभं द्विपदेन्दु दृष्टु बुद्धम् ।

जनयि विपुल नायकस्मि प्रेमं

5

शरणमुपेति च बुद्धधर्मसंधान् ॥ २८ ॥

ये च देवशतसहस्र कोटियो वा

N 132

उपगत सर्वि नरेन्द्रदर्शनाय ।

वर्षति सुगतस्य पुण्यवर्षे

गगनतले च स्थिहन्ति मुक्तपुण्याः ॥ २९ ॥

10

ये मनुज क्षिपी जिनस्य पुष्पं

गगनतले भवतीति पुष्पच्छत्रम् ।

ये^१ पुन वृक्षुमान् क्षिपन्ति देवा

धरणिषु तले स्मृत भोन्ति दिव्यपुण्याः ॥ ३० ॥

ने भवति कदाचि दृष्टु तृती

15

देवमनुष्यकुमाण्डराक्षसानाम् ।

यद् दशबल दृष्टु लोकनाथं

प्रमुदित भोन्ति उदप्रकल्पचित्ताः ॥ ३१ ॥

न मनसि तद् भोन्ति दिव्यपुण्या

N 133

न च पुन विस्मयु जायते च तत्र ।

20

यद् पुत्पवरस्य कायु दृष्टु

तुष्ट भवन्ति उदम सर्वसत्त्वाः ॥ ३२ ॥

ब्रह्म दशबलस्य दक्षिणेनो

तथ पुन वामतु शनः देवराजा ।

गगनतलगत अनल्प देवकोट्य

25

पुलपरस्य जनेन्ति चित्रिकारम् ॥ ३३ ॥

परिवृत जिनु देवदानवेहि

मग्मनुजान शिरि असिन्व सर्वाम् ।

धरणि क्रमतलेहि चित्रयन्तो

प्रविशि पुरं भगवानिमन्त्रणाम् ॥ ३४ ॥

30

१ B शरणमुपेति for "मुपेति २ B मन् for वे. ३ A B स्थित for स्मृत. ४ B नच for न
५ B बल दृष्टु लोकनाथं for "बलस्य दक्षिणेनो

कुसुमित अनुव्यञ्जनेहि काये^१

यय गगनं परिपूर्णं तारकेहि ।

प्रतापति स्थितु राजमार्गि बुद्ध- ६.

ध्वन्द्वो नमस्त्य यथैत्र पूर्णमास्याम् ॥ ३५ ॥

गणिरतसु यथा विगुद्दु श्रेष्ठ^२

व्यपगतद्रोपमलं प्रभासमानम् ।

दिशि त्रिदिशि प्रसुञ्चि आम शुद्धां

तय जिनु भासति सर्वलोन्धातुम् ॥ ३६ ॥

परिवृत्तु जिनु देवदानवेहि

प्रविशति राजगृहं नराण श्रेष्ठ ।

धराणि क्रमत्लेहि चित्रयन्तो

प्रविशति चन्द्रप्रमस्य गोहि बुद्धः ॥ ३७ ॥

पुद्वरु समलंघृतं समन्ताद्

बहु च्चज कोटिसंहस्र उच्छितात्र ।

गन्धवरविलिखि सर्वभूमी

सुमन्तःप्रस्तीर्णं तथैत्र वारिष्कारम् ॥ ३८ ॥

यद् सुगतु कथां कथेति नाथो

धीथिगतो मनुजान् कृपायमानः ।

निर्मितु जिनु तत्र निर्मिणित्वा

वितरति तेषु प्रणीत बुद्धधर्मान् ॥ ३९ ॥

दर्शानियुत जिमान निर्मितान

कनकनिभा अभिरूप दर्शनीया ।

परिवृत्तु जिनु बुद्धु निर्मितेहि

वितरति शूलमत शान्त बुद्धवोधिम् ॥ ४० ॥

प्राणिरातसहस्र तं श्रुणित्वा

प्रणिदधि चित्तु वराप्रबुद्धशाने ।

यद् वय लभि ज्ञानमेवरूपं

आशायु ज्ञात्व जिनोऽस्य व्याकरोति ॥ ४१ ॥

केचि स्पृह जनेन्ति तत्र काले

परम अचिन्तिय लब्धे तेहि लामा ।

१ B काया for काये २ B येयु for श्रेष्ठ ३ A बोधिसत्त्व for कोटिसहस्र, ४ A समनुत्तीर्णं for सुमन्त प्रस्तीर्णं, ५ B वारिष्कार च for वारिष्कारम् ६ Tom st. 40 ७ A जिनस्य निर्मि; B जिनस्य निर्मितानि for जिमान निर्मितान, ८ B तय for बुद्ध ९ B जिनु for चित्त ८ A वेदि लम्ब लमान for उच्च वेदि स्थमा

वेहि जिनु निगन्त्रितो नरेन्द्रो

न च पर्यन्त स तेषु दक्षिणायाः ॥ ४२ ॥

केचि पुनरुपपादयि सुचितं

श्रो वय कालणिकं निगन्त्रयानः ।

हितकरमुक्त्यकां प्रजानां

स्य सुदुर्लभं दर्शनं भवेत् ॥ ४३ ॥

केचि स्थित निर्यूहलोठके हि

* सुभगु विभूषिताग्र प्रेमणीयाः ।

दिव्य दशबलस्य मुक्तपुण्या-

प्यवसितेऽमु जनित्व बोधिविचितम् ॥ ४४ ॥

सुधचिर वर चम्पकस्य मालां

तय अतिमुत्तमा गन्धर्वविवां च ।

अपरि पुन क्षिपन्ति पट्टदामान्

परम निरुत्तर चित्तु संजन्तिया ॥ ४५ ॥

केचि स्थित भूहे गृहीतपुण्याः

परमविभूषितकायु चीरयेहि ।

पुण्य विविधु गृहीतं पट्टदामान्

प्रवर्षि येन जिनो महानुभावः ॥ ४६ ॥

पट्टमुकुमुदोपलान् क्षिपन्ति केचि

अपरि क्षिपन्ति त्रिशिष्ट हेमपुण्यान् ।

मणिरतन क्षिपन्ति केचि तस्मिन्

अपरि क्षिपन्ति च चूर्ण चन्द्रस्य ॥ ४७ ॥

अपरिमित भवन्ति अन्धरीया

अतुल्यि ये न च शत्रु कीर्तनाय ।

पुरन्ध प्रविशन्ति नायकस्मिन्

बहुजनकोट्य स्थितिसु सुदज्ञाने ॥ ४८ ॥

अवृह अतापश्च दृष्टसत्याः

सुदेश सुदर्शन ये च अन्य देवाः ।

तर्षे पुनरकनिष्ठ वीतरागौ

उपगत सैर्वि नरेन्द्रदर्शनाय ॥ ४९ ॥

5

N 136

10

15

20

25

N 137

30

१ A देश for तेषु २ B हितकर for हितकरम् ३ B भवेत्. for भवेत्. ४ A प्रेमणीयम् for 'णीया'. ५ A गन्धर्वविवाणाम् ६ B गृहीत पुण्या for गृहीतपुण्या ७ A गृह्य for गृहीत्व. ८ B प्रवर्षि for प्रवर्षि. ९ B 'बोधि for 'बोध. १० B सद्य ११ C अथ for तय. १२ After वीतराग. C adds : बहुकलसदृशश्च दृष्टसत्या शत्रु ... यथा प्रभ्रममानो. १३ C तन for सैर्वि.

तथ शुभमस्ताश्च अप्रमेया

अपरिमित शुभा उदप्रचिताः ।

शुभकृत्स्न नियुताश्च अप्रमेया

उपगत पश्यितु नापकं महर्षिम् ॥ ५० ॥

5

अपरिमितु तथाप्रमाण-आभा

तथ पुन देव परीत्त आभ ये च ।

बहु नियुत आभस्वराण तस्मिन्

उपगत पश्यितु तेऽपि लोकनाथम् ॥ ५१ ॥

10

बहव शतसहस्र पौरियथा-

स्तथ पुन ब्रह्मपुरोहिताः प्रसन्नाः ।

बहुशत पुन ब्रह्मकाधिकानां

उपगत नापकदर्शनाय सर्वे ॥ ५२ ॥

N 138

तथ पुन परनिर्मितापि देवा-

स्तथ निर्माणरतिश्च शुद्धसत्त्वाः ।

15

प्रमुदित तुपिताथ यामदेवा

उपगत सर्वे नमस्वयान बुद्धम् ॥ ५३ ॥

त्रिदश अपि च शक्र देवराजा

अप्सरकोटिशतैः सहागतोऽत्र ।

बुधमुमवर्ष संप्रवर्षमाणो

20

उपगत बुद्धमुनीन्द्रदर्शनाय ॥ ५४ ॥

चतुरि चतुर्दिशासु लोकपाला

वैश्रवणो धृतराष्ट्र नागराजा ।

विश्वदेवकु विरूपाक्षु हृद्यचिता

उपगत सर्वे नरेन्द्र ते स्तुवन्ता ॥ ५५ ॥

25

ऐलविल वलवन्त यश्वराजा

परिद्वत पर्यशतेहि प्रेमजातः ।

गगनतलि स्थित्व हृद्यचित्तः

क्षिपति अनेक विचित्र पुण्यवर्षम् ॥ ५६ ॥

N 139

अपरि पुनरनन्त मालधारी

विविध विचित्र गृहीत्व मार्यगन्धान् ।

१ A C अपरिपरित for अपरिमित. २ B पादेदतः for पारियथा. ३ C तयागत for उपगत.
 ४ Mss. परनिर्मितापि. ५ B विरुपरु for विश्वदेव. ६ C लक्ष्मणेहि for यशस्तेहि. ७ A C अपि पुन
 शर मत्त for अपरि पुनरनन्त. ८ A मार्यगन्धान् for मार्यगन्धान्.

सर्वि सपरिवार हृष्टचित्ताः

पुष्पवरस्य करोन्ति तत्र पूजाम् ॥ ५७ ॥

बहव शत करोटपाणि यक्षा

अपि च सुभूषि तेष यक्षकन्याः ।

सुमधुर सुमनोज्ञ यक्षवाद्यै-

स्त्वैर्यशतेहि करोन्ति बुद्धपूजाम् ॥ ५८ ॥

ललित-मधुर-गीत-वादितस्मिन्

सुबुजालैः सह किल्वीसहस्रैः ।

द्रुम उपगत गन्धमादनातो

जिनग्रह पूजितु क्लिराण राज्ञां ॥ ५९ ॥

शंभर बल वेगचित्र राहु

दानवरुण्य सहस्रपरिवाराः ।

असुरराग्य महर्षिकाश्च अन्ये

उपगत ते रतनानि वर्षमाणाः ॥ ६० ॥

शतनिधुत अनन्त राक्षसाना

राक्षसक्रोडिशतैश्चास्मिन्मानाः ।

पृथु विविध विचित्र मुक्तपुण्यान्

पुष्पवरस्य क्षिपन्ति गौरवेषु ॥ ६१ ॥

तपपि च अनवतप्तु नागराजा

परमसुशिक्षिताश्च नाराकन्याः ।

वर्षशतसहस्र नार्थयन्त्यो

उपगत पूजन तत्रं लोकनाथम् ॥ ६२ ॥

पक्षशत अनवतप्तु^१ पुत्रा

विपुल अनुत्तरु ज्ञान प्रार्थयन्तः ।

स्वजनपरिवृता उदमै भूत्वा

उपगत पूजयितुं स्वयं स्वयंभूम् ॥ ६३ ॥

तथापि च अपलातु नागराजा

पुरावरस्य कृताञ्जलिः प्रणम्य ।

१ C करोटपाद् for करोटपाणि २ B अनुपिय, C अनुपि for सुभूषि. ३ B सुव्यंशकेहि करोन्ति तत्र पूजाम् for the line. ४ A पूजे; B पूजन for पूजितु. ५ C पूजा for राज्ञा. ६ B महर्षिकाश्च for महर्षि. ७ A B उपास्यमानः. ८ After गौरवेषु in st. 61, A B T read a passage given in App. I (No. 13). ९ B शित तस्य नाराकन्या. १० C नार्थयन्त्यो for नार्. ११ B तप्तपुत्रा; C अनोपतप्तपुत्रा. १२ C उदमभूत्वा.

वर रुचिर गृहीत्व नागपुष्पान्
 स्थित गगने मुनिराजं सत्करोन्तः ॥ ६४ ॥
 तपपि च मुंचिलिन्द नागराजा
 प्रीतमनाः परितुष्ट हर्षजातः ।
 विविध रत्नमौक्तिकं गृहीत्वा
 उपगमि नायके अभिकिरन्तु तत्र ॥ ६५ ॥
 तथापि च कालिकोऽपि नागराजा
 उपगतु मुखे तथागतस्य हर्षचित्तः ।
 वर रुचिर गृहीत्व रत्नदामान्
 10 पुण्यरस्य पूज करित्व श्रेष्ठाम् ॥ ६६ ॥
 सोऽपि परमगौरवं जनित्वा
 अनुस्मरणेण गुणास्तथागतस्य ।
 स्वजनपरिवृतः सनागसंघो
 बहुविधु भापति वर्णं नायकस्य ॥ ६७ ॥
 15 नन्दु तथा उपनन्दु नागराजा
 तथ पुनस्तक्षरु कृष्णगौतमी च ।
 उपगत जिनु ते नमस्यमानाः
 प्रणिपतिताः सुगतस्य पादयोर्हि ॥ ६८ ॥
 उपगत एलपत्रु नागराजा
 20 परिवृत नागशतोहि रोर्चमानः ।
 मुनिवर जिनु काश्यपं स्मरन्तो
 स्वरु उपपत्ति अपश्यि अक्षणेणु ॥ ६९ ॥
 अहो अह्नु पुरि आसि काङ्कप्राप्तो
 मयि पुरि छिन्नु परित्तमेलपत्रम् ।
 25 सो अह्नु उपपन्नु अक्षणास्मिन्
 न सुरुरु धर्मं निजानितुं जिनस्य ॥ ७० ॥
 क्षिप्र अह्नु जहिव नागयोनि
 परम जुगुप्सितमेतु जन्तुकायम् ।

१ A नागमुक्ताः; C नगरुप. २ C अचलेन्द for मुचिलिन्द. ३ C नायकमोकिरन्ति तत्र. ४ After हर्षजातः, B reads the following

वर रुचिर गृहीत्व नागराजा विविध रत्नमौक्तिकं गृहीत्वा ।
 उपगमि नायके किरन्तु तत्र तथापि च कालिकोऽपि नागराजा ॥
 and repeats st. ६६. ५ B रत्नदामां for दामान्. ६ C मौक्तिकं for गौरवं. ७ C गौतमय for गौतमी च. ८ A C रोदमानः.

धर्ममद् विजानि शान्तिमानं	N
पुरस्वरेण च ज्ञातुं बोधिमण्डे ॥ ७१ ॥	
सागर अहिराजचक्रवर्ती	
परिवृत्तुं नार्गात्रिकोटिसहस्रैः ।	1
वर्षेण मनस्यी गृहीत्व मुक्तोद्धारान्	5
उपगतु ते भगवन्तु पूजनार्थं ॥ ७२ ॥	
क्षिप्तं शिल जिनस्य तत्र येनो	
गमनस्थितेन गृहीत्व तस्मि काले ।	
राजगृहि स किम्पिलोऽपि यक्षः	
पुरतः स्थितः सुगतस्य गौरवेण ॥ ७३ ॥	10
अष्टभ्रतती साम्य राजधानी	N
शून्य अभूयि न तत्र कश्चि यक्षः ।	
सर्वि क्रिय करित्वा अन्यमन्यं	
उपगत परिश्रुत सर्वलोकनाथम् ॥ ७४ ॥	
तथपि च खरकर्णं सूचिरोमा	15
आटविकत्तय यक्ष भेषकश्च ।	
हैमवत शतगिरिश्च यक्ष	
उपगत गर्दभको जिने स्वयंभूम ॥ ७५ ॥	
इन्द्रकेतु त्रिवर्तश्च सुररूपो	
वक्कुल्ल पश्चिकु शाक्य प्रोद्वेद्यो ।	20
एते परेऽपि च पद्मेन्द्र सहस्रा	
उपगत धूर्पवर्तं परिगृह्य ॥ ७६ ॥	
मिष्टता बहु दुःसंस्थितात्मनावा	
विगलित-आभरणा अनेकरूपाः ।	
नह्य शतसहस्र तस्मि काले	25
उपगत तत्र गृहीत्व यक्ष पुण्योत् ॥ ७७ ॥	

१ B धर्म अद् निज निशीतमानं; C धर्मं मुद् विजानि शीतिमानं for the line. २ T शान्तबोधि for शान्तिमानं. ३ C नागस्य निर्राणिकोटि सहस्रैः for the line. ४ C वर्षेण तप मनसि मुक्तद्वारैः for the line. ५ B रत्नद्वारं for मुक्तोद्धारान्. ६ After पूजनार्थं in st. 72 AB add:

अन्य बहुसहस्र नाणाना अपि च मनसिच सागरो भुजगोत् ।

वर काले गृहीत्व नाग पुण्यं उपगतु ते सुगतस्य पूजनार्थं ॥

७ C विद्वत्शैल for क्षिप्त शिल. ८ B भेषकश्च; C भेषकश्च for भेषकश्च. ९ B विद्वत्स्य for विद्वत्स्य.

१० B बहुल ११ B प्रवक्ष्ये for प्रवक्ष्ये. १२ B धूर्पवर्त for "वर्त. १३ After पुण्योत् in st. 77, ABT read a passage given in App. I (No. 14).

जलनिधि निवसन्ति ये^१ सुपर्णा
 उपगत ब्राह्मणैश्च निर्मिणित्वा ।
 मुकुटधर विचित्र दर्शनीया
 गगनास्थिताः सुगतं नमस्यमानाः ॥ ७८ ॥

N 146 5

नगरशतं ये केचि जम्बुद्वीपे
 वनविहारेषु य तत्रै^२ देवताश्च ।
 सर्वं नगरदेवताः समैश्च
 उपगत पूज करोन्त नायकस्य ॥ ७९ ॥

10

उपगत वनदेवता अनन्ता-
 स्तथपि च सर्षि य शैलदेवताश्च ।
 तथपि च नदिदेवताः समश्च
 उपगत पूज करोन्त नायकस्य ॥ ८० ॥

15

अटविमरुषु देवताशतानि
 गिरिशिखरेषु य देवताः समश्च ।
 उत्स-सर-तडागदेवताश्च
 उपगत सागरदेवताश्च बुद्धम् ॥ ८१ ॥

20

देव-असुर-नाग-यक्ष-संघा
 गरुड-महोरग-किन्नराः कुम्भाण्डाः ।
 तथपि च बहु प्रेतपूतनाश्चो
 पुत्र्यवरस्य करोन्ति चित्रिकारम् ॥ ८२ ॥

N 147

तैऽपि च जिनवरे करित्व पूजां
 नगरवरं प्रदिशन्ति नायकस्मिन् ।
 देव असुरनागयक्षराजा
 सततमत्स भ्रमन्ति दर्शिनः ॥ ८३ ॥

25

यथ पुरिमभवेत् लोफनाथः
 पुरिमजिनेद् अर्घ्यार्पि पूज श्रेष्ठम् ।
 पुण्यफलविपाक एवरूपो
 न च जनु तसु नरेन्द्र पश्यमानः ॥ ८४ ॥

30

हिमगिरिस्तथ गन्धमादनश्च ।

१ B येषु पश्य for ये सुपर्णा. २ C ब्राह्मणैश्च निर्मिणित्वा. ३ B नगरपथ for नगरशत ये. ४ T वृशदेवताश्च for तत्र देव. ५ A out. समश्च. ६ B प्रेतनाथो for पूतनाथो. ७ B नित्यपूजा for पूज।

आवरणा न ते जिनस्य भोन्ति

आम यदा जितु मुञ्चि बुद्धक्षेत्रे ॥ ८५ ॥

ये च इह ससुद्र बुद्धक्षेत्रे

तेऽपि महीय समास्तदा भवन्ति ।

सर्वमिमु समन्तु बुद्धक्षेत्रं

समु भवती वुस्तुमेहि संग्रर्णर्णम् ॥ ८६ ॥

रदिम शतसहस्र अप्रमेया

अर्वाकिरि पादतलेहि धर्मराजा ।

सर्वे निरय शीतला भवन्ति

धर्मदुःख उपनीत सुखं च वेद्यन्ति ॥ ८७ ॥

धर्म दशकल संप्रभापि तत्रो

महमनुजान विशुद्ध भोति चक्षुः ।

प्राणि शतसहस्र अप्रमेया

निपत भवन्ति च सर्वे बुद्धज्ञाने ॥ ८८ ॥

बद्ध इमि सुगतस्य प्रतिहार्या

न सुफल वक्तु च कल्पस्तोत्रियेभिः ।

पुरवर प्रविशन्ति नायकस्मिन्

प्रमुदित सर्व जगज्जिनप्रवेशे ॥ ८९ ॥

इमि गुण सुगतस्य अप्रमेया

नरवृक्षस्य गुणाप्रपारास्य ।

सर्वगुणविशेषपारास्य

शिरसि नमस्यथ बुद्धपुण्यक्षेत्रम् ॥ ९० ॥

इति श्रीसमाधिराजे पुरप्रवेशपरिघर्तौ नाम दशमः ॥

5

N 148

10

15

20

नि.संशयी संशयकाङ्क्षच्छेदके'

प्रकाशयाही मम बुद्धबोधिम ॥ १२ ॥

अथ खलु भगवांश्चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य चेतसैव चेतःपरिवर्तकमाज्ञाय चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—एकधर्मेण कुमार समन्वागतो बोधिसत्वो महासत्त्वः एतान् गुणान् प्रतिलभते, क्षिप्रं चानुतरां सम्यक्संश्रयोविमभिसंयुष्यते । कतमेनैकेन धर्मेण इह कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः सर्वधर्माणां स्वभावं यथाभूतं प्रजानाति? कैयं च कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः सर्वधर्माणां स्वभावं जानाति? इह कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः सर्वधर्मानामफान् नामापगतान् प्रजानाति । घोषापगतान् वाक्पयापगतान् अक्षरापगतान् उत्पादापगतान् निरोधापगतान् हेतुविलक्षणान् प्रत्ययविलक्षणान् विपर्ययलक्षणानारम्भणलक्षणान् विवेकलक्षणान् एकलक्षणान् यदुत्तालक्षणान् निमित्तापगतान् अचिन्त्याश्चिन्तापगतान् मनोपगतान् सर्वधर्मान् यथाभूतं प्रजानाति । अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलयामिमा गाथा अभाषत—

एकु निर्देश धर्माणां सर्वधर्मा अलक्षणः ।

देशिता वरप्रज्ञेन यथाभूतं प्रजानता ॥ १३ ॥

यै एवं धर्मनिर्देशं बोधिसत्वः प्रजानति ।

15 न तस्य भोति विद्यां सर्वकोट्या प्रभाषतः ॥ १४ ॥

अधिष्ठितो नायको हि भूतकोटीं प्रजानति ।

प्रजानाति च तां कोटीं न चात्रो किंचि भाषितम् ॥ १५ ॥

एकेन सर्वं जानाति सर्वमेकेन पश्यति ।

क्रियद् बहुं पि भाषित्वा न तस्योत्पद्यते मरः ॥ १६ ॥

20 तथास्य चित्तं निध्यातं सर्वधर्मा अनामकाः ।

शिक्षितो नामनिर्देशो भूता वाचं प्रभाषते ॥ १७ ॥

शृणोति घोषं यं कंचित् पूर्वान्तं तस्य जानति ।

ज्ञात्वा घोषस्य पूर्वान्तं घोषेण हियते मे सं ॥ १८ ॥

N 156

यथा घोषस्य पूर्वान्तं एवं धर्माणां लक्षणम् ।

25 एवं धर्मान् प्रजानन्तो न गर्भेषूपपद्यते ॥ १९ ॥

अजातिः सर्वधर्माणामुत्पत्तिं प्रजानति ।

प्रजानन् जातिनिर्देशं भवेज्जातिस्मरः सदा ॥ २० ॥

यदा जातिस्मरो भोति तदा च चरते क्रियाम् ।

क्रियामोत्तरमाणस्य परिवारो न भिद्यते ॥ २१ ॥

१ AB 'छेदकः. २ C om. महासत्त्वः ३ B om. from वयं च upto जानाति. ४ A om विषाङ्ग-
लक्षणानारम्भणलक्षणान्, ५ A om. यथाभूतं. ६ C बुद्धलक्षणः for अलक्षणः. ७ B यत्र तं for य एवं.
८ A भूतकोट्याः for सूत्रकोट्या. ९ A अनामका for अनामका. १० B तम for न स. ११ B हियते
for भियते

य एवं शून्यकान् धर्मान् बोधिसत्वः प्रजानति ।
 न तस्य किञ्चिदज्ञातमेवा कोटिरवित्वना ॥ २२ ॥
 अकिञ्चनायां कोट्यां हि किञ्चिद् बालैर्विकल्पितम् ।
 येन ते कल्पकोटीयः संसरन्ति पुनः पुनः ॥ २३ ॥
 सचेत्ते कल्प जानीयुर्यथा जानति नायकः ।
 न तेषां दुःखु जायेत नापि गच्छेयु दुर्गतिम् ॥ २४ ॥
 एवं पृथगजैनाः सर्वे अजानन्त इमं नयम् ।
 क्षिपन्ति ईदृशान् धर्मान् यत्र दुःखं निरुच्यते ॥ २५ ॥
 अलब्धिः सर्वधर्माणां धर्मसंज्ञा प्रवर्तते ।
 सा एवंजातिका संज्ञा संज्ञामेव विजानय ॥ २६ ॥
 विजानना च संज्ञा च बौद्धैरेतद्विकल्पितम् ।
 प्रकल्पितेषु धर्मेषु नात्र मुह्यन्ति पण्डिताः ॥ २७ ॥
 पण्डितानामिदं भूमिर्बालानां नात्र गोचरः ।
 गोचरो बुद्धपुत्राणां शून्या धर्मा अनाविज्ञाः ॥ २८ ॥
 बोधिसत्वानामिदं भूमिर्बुद्धपुत्रचरी इयम् ।
 बुद्धधर्माणलंकारो देशिता शान्त शून्यता ॥ २९ ॥
 यदा च बोधिसत्वानां प्रदीणा भोति वासना ।
 न ते हियन्ति रूपेहि बुद्धगोत्रस्मि ते स्थिताः ॥ ३० ॥
 अस्थान सर्वधर्माणां स्थानमेयां न विद्यते ।
 य एवं स्थान जानाति बोधिस्तस्य न दुर्लभा ॥ ३१ ॥
 दानं शीलं श्रुतं क्षान्ति सेवित्वा मित्र भद्रकाम् ।
 ईमां क्रियां विजानन्तः क्षिप्रं बोधिं स बुध्यते ॥ ३२ ॥
 देवैष नागाः सद् सन्तरोन्ति
 गन्धर्वं यक्षा असुरा महोरगाः ।
 सर्वे च राजान सुपर्णि किलरा
 निशाचराश्चास्य वरोन्ति पूजाम् ॥ ३३ ॥
 यदोऽस्य भायन्ति च बुद्धकोटियो
 बहुकल्पकोट्योऽपि अविष्टिहन्तः ।

१ C संसरन्ते. २ B पृथग्युगाः for पृथगजनाः. ३ A अस्तान्त इमं नयं for अजानन्त इमं नयम्.
 ४ C संज्ञाय वर्तते for संज्ञा प्रवर्तते. ५ B बोधे ते लद्विकल्पिते for बौद्धैरेतद्विकल्पितम्. ६ A अकल्पितेषु
 धर्मेषु; B अकल्पिते बुद्धधर्मैः. ७ A संग्रहः for गोचरः. ८ C बुद्धधर्माणां for पुत्राणां. ९ B यत्र च for
 य एवं. १० B इयाः क्रिया विजानन्ते क्षिप्रं बोधिं च बुध्यते for the line. ११ A देवाय for देवाय.

5

10

N 157

15

20

25

N 158

समाध्यनुशिक्षणापरिवर्तः ।

N 167 तत्र कुमार बोधिसत्वो महासत्त्व सर्वधर्माणा स्वभावा प्रजानाति, तस्येने एवरूपा गुणानुशसा भवन्ति—स तथागताना भूत गुणवर्ण भावते । न च तथागतान् व्योक्ष्याति असता अभूतेन । तत् कस्य हेतो ? यथा धर्मतया तथागत प्रभाव्यते, ता धर्मता यथाभूत प्रजानाति । अनन्तान् बुद्धगुणान् प्रजानाति । तत् कस्य हेतो ? अनन्ता हि कुमार बुद्धगुणा अचिन्त्याधितापगता । तेनांशक्य चिन्तायितु वा प्रमातु वा । तत् कस्य हेतो ? चित्त हि कुमार निस्त्वभावमरूपमनिदर्शनम् । इति हि कुमार यत्स्वभाव चित्त तत्स्वभावा बुद्धगुणा, यत्स्वभावा बुद्धगुणास्तस्वभावास्तथागता, तस्वभावा सर्वधर्मा । य कुमार बोधिसत्वो महासत्त्व एव सर्वगुणस्वभावनिर्देश यथाभूत प्रजानाति, अय कुमार उच्यते बोधिसत्वो महासत्वो निष्पातिमानस । नि सरणकुशल । त्रैधातुकनि सरण यथाभूत 10 प्रजानाति । यथादर्शा अंतिगत्यवादी अनन्यथाभापी, यथावादी तथाकारी, अनभिनिविष्टत्रैधातुके त्रैधातुस्समतिक्रान्त । समतिक्रात कामभूमि रूपभूमि आरूप्यभूमि क्लेशभूमि नैमभूमि शोषभूमिम् । अक्षरपदनयकुशल । अक्षरविभाषितज्ञान । अनभिलष्यधर्म कोत्रिद । अक्षरज्ञ । अक्षरकुशल । अक्षरपदप्रमेदज्ञानकुशल । अक्षरपदप्रमेदविस्तारज्ञान कुशल । सर्वधर्मपदप्रमेदकुशल । सर्वधर्मपदप्रमेदविस्तारकुशल । सर्वधर्मव्यवस्थानज्ञानकुशल । 15 निश्चितया बुद्धया समन्वागतोऽनभिभूत सर्वेभार पापीपोभिर्मारकायिकाभिश्च देवताभि ॥

N 169 अस्मिन् खलु पुनर्वर्धमपर्याये भाष्यमाणे लघानवतर्नियुताना देवमानुषिकाया प्रजाया पूर्वपरिकर्मवृत्ताया कोटीशतसहस्रावर्ताया धारण्या अनावरणायाश्च धर्मनिपद्यनाया क्षान्ते प्रतिलम्भोऽभूत् । ते च सर्वे भगवता व्यावृत्ता अष्टाचत्वारिंशता धर्मासत्त्वेषुशतसहस्रैरनुत्तरा सम्यक्संबोधिमभिपमोस्यते । सर्वे च अयान्यन्तामान एकायुध्रमाणा अन्यान्येषु बुद्धक्षेत्रेषु 20 अनुत्तरा सम्यक्संबोधिमाभिपमोस्यते । तत्रेदमुच्यते—

यो बोधिसत्त्व मतिमान् प्राप्नोति अनुत्तरा वैरा बोधिम् ।

अर्थे च धर्मि कुशलो चरति स धर्मस्वभावरिम् ॥ १ ॥

नाभूत भणति वाच बुद्धानां यादृशा गुणविशेषा ।

स हि धर्मु त जिनाना जानति शूरो विगतकङ्का ॥ २ ॥

25 एकार्थे सर्वधर्मान् प्रजानति च शूयता स एकाशम् ।

नानार्थु नास्ति तेषा एकार्थे शिक्षितो भवति ॥ ३ ॥

१ B C om. यो २ C स्वभावचिन्ता यथाभूत for स्वभाव ३ A जानति for प्रजानाति ४ B अभ्याख्याति for व्याख्याति ५ B प्रभावते for प्रभाव्यते ६ B om अनन्तान् बुद्धगुणान् प्रजानाति ७ B C तेन शस्य for तेन शस्ये ८ C तथागतस्वभावा for तस्वभावा ९ B अवितथभापी अनयभापी १० B वाग्भूमि शोषभूमि for नामभूमि ११ A B अक्षरपर्ययन्य for अक्षरपदप्रमेदज्ञान १२ C om पदप्रमेद १३ A om सर्वे १४ A om पुनर १५ B पूर्वकर्म for पूर्वपरिकर्म १६ B प्रायति for प्राप्नोति १७ B नाम वतर्ता वरत for वरत

निष्कल्पानविमूढान् अनोपलम्भांश्च जानाति मतिमान् ।
 क्षयि अक्षयेऽस्य संज्ञा प्रहीण सर्वा निरवशेषा ॥ ४ ॥
 न हि रूपतो दशबलान् पश्यति सो धर्मज्ञाय नरसिंहान् ।
 नापि लक्षणेहि तस्य प्रहीण सर्वे विपर्यासाः ॥ ५ ॥
 धर्मा अचिन्त्य एते चिन्तापगता स्वभावउपशान्ताः ।
 एवं प्रजानमानः पश्यति बुद्धान् द्विपदश्रेष्ठान् ॥ ६ ॥
 यय ज्ञात्वात्मसंज्ञास्तथैव सर्वत्र प्रेषिता बुद्धिः ।
 सर्वे च तत्स्वभावा धर्म विशुद्धौ गगनकल्प्याः ॥ ७ ॥
 न हि जात गानसेऽस्य निःसरणं ज्ञात्वा सर्वधर्माणाम् ।
 त्रैधातुके त्रिभुक्तिप्रणिधानु न विद्यते तस्य ॥ ८ ॥
 यथावदर्शि भोति अविश्ववचनोऽनन्यथाभाषी ।
 सर्वं च तस्य वचनं निश्चरति जिज्ञानुभावेन ॥ ९ ॥
 अतिक्रान्तु कामभूमि क्लिष्टेशभूमि च रूप आरुष्यान् ।
 धर्मैवसक्तमनसः प्रमुदित चरते जगहिताय ॥ १० ॥
 अतिक्रान्तु नामभूमि घोषो ज्ञान स्वभावेन चैविकः ।
 यावच्चिरं पि भणतो न विद्यते निश्रयस्तस्य ॥ ११ ॥
 संज्ञाप्रचार नास्ति दृष्टिविपर्यासु सर्वदाः क्षीणः ।
 सुनिश्चिता बुद्धिश्च ते गगनोपमधीराः ॥ १२ ॥
 विहार कोटीनिधुता भवेदु द्विश्रेष्णार्थं धित्तस्य ।
 अभिभवति सर्वमारान् न चापि तेषां वशमुपैति ॥ १३ ॥
 सर्वं जह्यु मारजालं परिशुद्धः शीलवानपरिदाहः ।
 प्यानसुखस्मि निरतः प्रजानति च शून्यकं लोकम् ॥ १४ ॥
 लोकेश्वर स्वल्घ उक्तास्तांश्चापि स शून्यकान् प्रजानति ।
 अनुत्पादाननियोगान् सर्वान् गगनोपमान् धर्मान् ॥ १५ ॥
 आत्मानं स त्यजते न चैत्र शिक्षां श्रुतां दशबलस्य ।
 सो शीलपारमि गत उपपद्यति यत्र प्रणिधेति ॥ १६ ॥
 विचरन्तु बुद्धक्षेत्रान् पश्यति बुद्धकोटीनिधुतानि ।
 न स्वर्गा प्रार्थयते न चापि प्रणिधानतो मुक्तः ॥ १७ ॥

5

N 171

10

15

N 172

20

25 N 173

१ C om. हात्वा. २ B विशुद्धगमकत्वः for विशुद्धा गगनकल्प्याः. ३ C om. क्लिष्टेशभूमि. ४ A
 वरिष्कः for चैविकः. ५ In B, portion from st. 12 upto सारिंता in chapter 15. 12* is
 lost on missing folios. The portion is found in A C T. ६ C अनिश्चितास्य for सुनिश्चिता.
 ७ C शून्यतां for शून्यकं. ८ C प्रणिधेति. ९ C यथा for न चापि.

न भ्रंशयति स वीर्यं मुहूर्तमात्रमपि धर्मं चरमाणः ।

प्रशंसितश्च भोति बुद्धभिर्दशदिशो लोके ॥ १८ ॥

तस्मात्तर्हि कुमारं श्रुत्वा धर्मानिनाम् समाधिस्मिन् ।

जहियान् ज्ञात्रलभं प्रकाशाय महाजने धर्मम् ॥ १९ ॥

5

य इच्छति स्वयंभूभवेयं बद्धो महागुणसमङ्गी ।

इह शिक्षित्वा कुशल्यो दशत्रलवारी भवति बद्धः ॥ २० ॥

इति श्रीसमाधिराजे समाध्यनुशिक्षणापरिवर्तो नाम द्वादशः ॥ १२ ॥

समाधिनिर्देशपरिवर्तः ।

तत्र खलु भगवान् पुनरेव चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार वोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन अनुत्तरं सम्पन्नसंबोधिमभिसंबोदुकामेन समाधिनिर्देशकुवालेन भवितव्यम् । तत्र कुमार
 फ्रामः समाधिनिर्देशः ? यथा यथावत्तता सर्वधर्माणां समता अवियमता । अकल्पना अविकल्पना ।
 अविठपना असमुत्पापना । अनुत्पादः अनिरोधः । कल्पविकल्पपरिकल्पसमुच्छेदः । चिन्ताना-
 लम्बनता । अमनसिकारः । प्रज्ञातिसमुच्छेदः । वितर्कविकल्पसमुच्छेदः । रागद्वेषमोहसमुच्छेदः । 5
 नान्तानन्तमनसिकारः । मनसिकारसमुच्छेदः । स्फुटव्याख्यायतनस्वभावज्ञानम् । स्मृतिमतिगतिही-
 श्रुतिचारित्राचारगोचरप्रतिपत्तिस्थानम् । अरणाभूमिः । शान्तभूमिः । सर्वप्रपञ्चसमुच्छेदः ।
 सर्ववोधिसत्त्वशिक्षा । सर्वतथागतगोचरः । सर्वगुणपरिनिष्यतिः । अयमुच्यते कुमार समाधि-
 निर्देशः । यत्र समाधिनिर्देशे प्रतिष्ठितो वोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽविरहितो भवति समाधिना,
 अध्वान्तचित्तश्च भवति, महाकरुणासमन्वागतोऽप्रमेयाणां च सत्त्वानमर्षं करोति ॥ 10

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमां गाथा अनापत—

समाध्यवियमा भूमिः शान्ता सूक्ष्मा सुदुर्दशा ।
 सर्वसंज्ञासमुद्घातः समाधिस्तेन चोच्यते ॥ १ ॥
 अर्कल्पश्चाविकल्पश्चाप्राहात्वमनिदर्शनम् ।
 अनुपलब्धिश्चित्तस्य समाधिस्तेन चोच्यते ॥ २ ॥
 सैमाहितो यदा भोति सर्वधर्मा न मन्यते ।
 अमन्यना यथाभूतं समाधिरिति शब्दितः ॥ ३ ॥
 न धर्मोऽस्ति रजोमात्र रजश्चापि न विद्यते ।
 अनुपलब्धिधर्मणां समाधिस्तेन चोच्यते ॥ ४ ॥
 चित्तस्यानुपलब्धिश्च विकल्पो द्वेष चोच्यते ।
 अविकल्पिताश्च ते धर्मा समाधिरेष जानथ ॥ ५ ॥
 शब्देन सूचितो ह्यर्थः स च शब्दो अवस्तुकः ।
 प्रतिश्रुत्कोपमः शब्दो अन्तरीक्षं यथा नभः ॥ ६ ॥
 अस्थिता हि इमे धर्माः स्थितिरिषां न विद्यते ।
 च्यवते अगतीत्येवं गतिधासौ न विद्यते ।
 अगतिर्गतिशब्देन समाधिर्नदितस्तथा ॥ ७ ॥

१ After पुनरेव, A reads भगवान्. ३ C om. अनुत्तरं सम्पन्नसंबोधिमभिसंबोदुकामेन.
 ३ C om. 'निर्देश'. ४ C प्रतिपत्तिस्था for अनिरोधः. ५ A T om. वितर्कविकल्पपरिकल्पसमुच्छेदः. ६ A om.
 अरणाभूमिः, शान्तभूमिः. ७ A इमां गाथां for इना गाथा. ८ A अकल्पना विकल्पश्च for अकल्पश्चा-
 विकल्पश्च. ९ A om. st. 3 and 4. १० C damaged; our text is reconstructed from T.
 ११ C अविकल्पित for 'स्थिताश्च'. १२ C स्थितिधियां न लम्ब्यते.

असमाहितो बुध्यति एष मयना
समाहितो एष द्वितीय मयना ।
अमन्यमाना विचरति बोधये
अमन्यमाना स्मृशे बोधिमुत्तमाम् ॥ ९ ॥

8

समन्वितम एष शार्तेभूमि
शामपत्रिपद्यनानिमित्त एषा ।
सेविय इमु शान्त सुद्वेनोधि
स इह प्रयुक्तु समाधिभाजनयाम् ॥ १० ॥

10

न च पुनरिषमज्ञेहि शक्य
प्रतिशितु अर्थगति प्रवेशे ।
सर्वरत जह्वित् भाष्यघोष
भरति समाहित नो च मन्यनास्य ॥ ११ ॥

N 177 15

यद्य इह समाधि बोधिसत्त्वो
यथउपदिष्टु तथा स्थितेय युक्त ।
सत्चेद्विह भनि वल्पदाहु क्षेत्रे
गिरिवरमव्यगत न त दहेऽग्नि ॥ १२ ॥

20

यथ गगानु न जातु दग्धपूर्णं
सुनहुवल्पशतेहि दक्षमानम् ।
गगनसमा अधिजानमान धर्मा-
स्ते न जातु दहति सोऽग्निमयं ॥ १३ ॥

25

सच्चि पुन ज्वलमान बुद्धक्षेत्रे
प्रणिधि प्तरोति समाधिषे स्थितित्वा ।
ज्वलनु अयु प्रशाम्यतामशेष
पृथिवी निनश्चि न चास्य अन्यधात्वम् ॥ १४ ॥

30

अद्विबलु अनन्तु तस्य भोति
खगपथि गच्छति सो असज्जमान ।
इमि गुण अनुनोति बोधिसत्त्वो
यथअनुशिष्टु समाधिषे स्थितित्वा ॥ १५ ॥

जायते च्यवते वापि न च ज्जति न च्युति ।

यस्य विजानना एसा समाध्यस्य न दुर्लभा ॥ १६ ॥

१ T बुद्धभूमि for शान्तभूमि २ C बुद्धगोनं for बोधि ३ C भाष्यनीय ४ After दहति C adds जातु ५ A अस्या for यस्य

न च्युतिर्नापि चो जाति लोक्तायेन देशिता ।	
लोकनायं विदिलैवं समाधि तेन जानय ॥ १७ ॥	
अनोपलिसा लोकेन लोकधर्मे न सम्प्रति ।	
असन्नमानः क्रायेन बुद्धक्षेत्राणि गच्छति ॥ १८ ॥	
क्षेत्रेषु पर्यते नित्यं संयुक्तान् लोकनायकान् ।	5 N 178
धर्मं च शृणुते तत्रं बुद्धक्षेत्रेषु भाषितम् ॥ १९ ॥	
न जातुं तस्य अज्ञानं धर्मपातुं च भाषते ।	
गतिज्ञः सततो धर्मं धर्मशास्त्रमयो हि सः ॥ २० ॥	
भाषतः कल्पकोट्योऽपि प्रतिभानं न हीयते ।	
निर्मिणोति बहून्म्यान् बोधिसत्वान् विचक्षणः ॥ २१ ॥	10
क्षेत्रातः क्षेत्रं गच्छन्ति बोधिसत्वान् निर्मिताः ।	
सहस्रपत्रपद्मेषु पर्यङ्गेन निपाणकाः ॥ २२ ॥	
बुद्धबोधिं प्रकाशयन्ति धारणीसुव्रशोभनम् ।	
अन्याथ सूत्रकोटीयो समाधिं शान्तं भाषयन् ॥ २३ ॥	
अविर्धेर्तन्नाये स्यावेन्ति बहून् सत्वानचिन्तितान् ।	15
प्रतिभानं क्षयं नैति बुद्धबोधिं प्रकाशय ॥ २४ ॥	
कूटागारे हि गच्छन्ति रत्नोहि विचित्रिते ।	
ओकिरन्ति च पुण्येहि गन्धर्वद्विर्किनायकम् ॥ २५ ॥	
ओकिरन्ति च चूर्णेहि गन्धर्वन्तेहि नक्षकम् ।	
बुवन्ति विपुलां पूजां सर्वे ते ओधिकारणात् ॥ २६ ॥	20
अग्रमेया गुणा एते बोधिसत्वान् तांयितान् ।	
निष्किलेशा यदा भोन्ति तदा ऋद्धिं लभन्ति ते ॥ २७ ॥	
अनुपत्तिक्रिच्छान अच्छाः शुद्धाः प्रमास्वराः ।	N 179
असंस्वृता अवशेषाश्च बोधिसत्वान् गोचराः ॥ २८ ॥	
प्रशान्ता उपशान्ताश्च निष्क्रिच्छा अनङ्गनाः ।	25
आपञ्चा निष्प्रपञ्चाः प्रपञ्चसमतिग्रहाः ॥ २९ ॥	
अप्रचरोऽप्रचराणां च सर्वधर्माणं लक्षणम् ।	
दुर्विक्षेपश्च घोषेण समाविस्तेन चोच्यते ॥ ३० ॥	
अक्षया उपशान्ता च अनामोगा अदर्शना ।	
गोचरः सर्वसुदानां भूतस्रोष्टिरनाकिय ॥ ३१ ॥	30

१ C जानति for जानथ. २ C बुद्धैः क्षेत्रेषु. ३ C तस्य चित्तं for आहु. तस्य. ४ C अविर्धेर्तन्नाये स्यावेन्ति. ५ C निष्क्रिच्छि. ६ A om. this line. ७ C भाषितान् for ताभितान्.

सर्वबुद्धानिषं शिक्षा सर्वधर्मस्वभावता ।
 इह शिक्षित्व संबुद्धा गुणानां पारमिं गताः ॥ ३२ ॥
 न संपारं नै वापारं पूर्वान्तो न विप्रलसितः ।
 तेन ते सर्वे संबुद्धा गुणानां पारमिं गताः ॥ ३३ ॥
 ६ अनागतानगतिसान् धर्मान् शान्त्वा स्वभावतः ।
 निष्प्रपञ्चाननाभोगांस्तत्र ते पारमिं गताः ॥ ३४ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे समाधिनिर्देशापरिवर्त्तखण्डोदशः ॥ १३ ॥

स्मितसंदर्शनपरिवर्तः ।

अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूत उर्ध्वावासनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं
 पृथिव्यां प्रतिघ्राप्य येन भगवांस्तेनाञ्जलिं प्रणम्य भगवन्तमेतद्वोचत्—आश्चर्यं भगवन् यावत्
 सुभाषितैरेव भगवता तथागतैर्नाहता सम्यक्संबुद्धेन सर्वधर्मस्वभावसमता सर्वत्रोषितत्वशिखा-
 सनाधिनिर्देशः । यथापि नाम भगवन् दीर्घरात्रमत्र शिक्षित्वा समुद्रागतोऽनुत्तरायां सन्यक्तसंबोधौ ।
 प्रतिभाति च मे भगवन्, प्रतिभाति च मे सुगत । भगवानाह—प्रतिभातु ते कुमार यत्प्रेदानीं 5
 कालं मन्यसे । अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूतो भगवता कृतावकाशो भगवन्तं संमुखं
 साहस्यभिर्गीयानिरम्यद्यवीत्—

दृष्ट्वान सत्त्वान् दुखितानुपयुतान्
 रागेण दोषेण सदाभिभूतान् ।
 चित्तं त्वपोत्पादितु बोधिकारणाद्
 बुद्धो भवेयं ति प्रजान मोचकाः ॥ १ ॥
 चीर्णोऽसि वीर्ये बहुकल्पकोटियो
 दाने दमे संयमि नित्यं शिक्षितः ।
 शीले च क्षान्तौ तथ वीर्येऽतन्द्रितो
 दानं च दत्तं विपुलमनन्तकम् ॥ २ ॥
 न चो तत्र मानसु जातु खिलं
 हस्ताश्च पादांस्त्यजमानु जीवितम् ।
 हिरण्यसुवर्णं तथ पुत्रदारं
 राज्यं च त्यक्तमनपेक्ष भूत्वा ॥ ३ ॥
 शीलं तवोच्छं विमलं विशुद्धम्
 आत्मा च त्यक्तो न च शीलं खण्डितम् ।
 कायेन वाचा मनसा सुसंयुता -
 सुदान्तचित्ता सुगता नमोऽस्तु ते ॥ ४ ॥
 क्षान्तीरताः क्षान्तिपथे प्रतिष्ठिता,
 काये कृते खण्ड वि नैव क्रुम्यसे ।
 क्षीरं ततः प्रसवि मैत्रभाजना
 आश्चर्यभूता सुगता नमोऽस्तु ते ॥ ५ ॥ -

10

N 181

15

20

25

* B missing for the whole chapter १ After खलु A adds भगवान् २ C om from
 उर्ध्वायां upto प्रणम्य. ३ C नित्यपरिचित for 'नित्य शिक्षित'. ४ C सदाच्छं for तवच्छ. ५ C विपुलं.
 १ C क्षान्तिच्छे for 'पथे.

बलैरुपेता ददाभिर्वलैः स्थिता
 असङ्गज्ञानी विदि सर्वधर्मान् ।
 कर्णानि लोक्कहितकर धर्मस्वामिन्
 अनुकम्पते प्रजा इमै अर्थकाम ॥ ६ ॥
 शून्य ति ज्ञान न च पुनिहास्ति सत्त्वो
 लोक च दृष्टं तथा ति प्रनष्टमार्गम् ।
 विबोधितास्ते प्रवृत्तिनिरामधर्मे
 विमुक्तिज्जाता न च क्वचि सा विमुक्ति ॥ ७ ॥
 प्रत्यादिश जहिय सदा प्रमत्त
 जिन्या च मार समुत्तमन तसैयम् ।
 बुद्धित्व बोधि विपुलामनन्तज्ञान
 दिशेहि धर्म परम विशुद्धशान्तम् ॥ ८ ॥
 गगन पतेय्या सह शशितारणेहि
 पृथिवी विनश्येत् सनगरशैलसत्या ।
 आकाशधातुरपि च सियान्यथात्न
 नो चैव तुम्य वितथ भणैर्ये वाचा ॥ ९ ॥
 दृष्ट्वा त्व दु खितान् सत्वानुपलम्भरेता प्रजा ।
 अनोपलम्ग देशेसि गम्भीरा शान्तशून्यताम् ॥ १० ॥
 शिक्षितोऽसि महावीर कल्पकोटीरचितया ।
 अनोपलम्भशिक्षाया स्वखलित ते न विद्यते ॥ ११ ॥
 पाटशे शिक्षितो धर्मे ताटश धर्मु भावसे ।
 अभूमिरत्र बालाना यावन्त अन्यतीर्थिका ॥ १२ ॥
 ये स्थिता आमसज्ञाया ते स्वखलन्ति अविद्वसु ।
 ज्ञान्वा धर्माण नैरात्म्य स्वखलित ते न विद्यते ॥ १३ ॥
 भूतनादी महावीर भूतधर्मप्रतिष्ठित ।
 भूते सत्ये स्थितो नाथ भूता वाच प्रभापसे ॥ १४ ॥
 भूता ते चारिका आसीद् यथा ते प्रणिधि वृत ।
 तस्य भूतस्य निष्यन्दा भूता वाच प्रभापसे ॥ १५ ॥
 भूतचर्पासु सपन्नो भूतकोटौसुशिक्षिता ।
 भूताशया भूतचरी भूतप्रह नमोऽस्तु ते ॥ १६ ॥

१ A इमु for इम २ A om दृष्ट तथा ३ C ज्ञाना उदरं for जिवा च मारं, ४ C भवेय for भणेय, ५ A रतान् सदा for रता प्रजा ६ C शुक्ला धर्मो निरामन for ज्ञान्या धर्माण नैरात्म्य

समस्ते प्रज्ञया नास्ति ज्ञानवादि प्रमादः ।
 ज्ञाने विशेषतां प्राप्त ज्ञानवादि नमोऽस्तु ते ॥ १७ ॥
 मित्रत्वं सर्वसत्वानां मैत्री तत्र सुभाविता ।
 अप्रकाम्यो यथा मैत्रचलः सुप्रतिष्ठितः ॥ १८ ॥
 गणो सुविपुले शास्तुर्गणान् संपरिकर्मसि ।
 गभीरप्रज्ञां सुगता नदसे परिपद्मता ॥ १९ ॥
 सिहनादं नदि बुद्धः सिंहविक्रान्तविक्रमः ।
 जि-स्ते तीर्थिकाः सर्वे सिंहेन त्रोटुम्ना यथा ॥ २० ॥
 अदान्तदमको वीर अदान्ता दमितास्त्रया ।
 ते च मित्रा ददा भोन्ति अमेघा भोन्ति सुस्थिताः ॥ २१ ॥
 दृष्ट्वा त्वं दुःखितान् सत्वानात्मदृष्टिसमाश्रितान् ।
 नैरात्म्य धर्मं देशेसि यत्र नास्ति प्रियाप्रियम् ॥ २२ ॥
 अशिञ्जितानां बालानां कुमार्गीभ्यचारिणाम् ।
 मर्मां त्वं संप्रकाशेशेसि येन गच्छन्ति नायकाः ॥ २३ ॥
 ये स्थिता आत्मसंज्ञयां दुःखे ते सुप्रतिष्ठिताः ।
 न ते जानन्ति नैरात्म्यं यत्र दुःखं न विद्यते ॥ २४ ॥
 अखिलितपदधर्मदेशकोऽसि
 स्वखलितु न लभ्यति लोकनाथ ।
 अविद्य गिर संप्रभापसे त्वं
 दुःखमोक्षकरा नमस्ते नाथ ॥ २५ ॥
 बहुनिवृत्तशता सहस्रकोट्यो
 गगनस्थिताः पृथु देवनागयक्षाः ।
 सर्वं स्पृहं जनेन्ति नायकस्मिन्
 भावतु वाच श्रुण्वित्वा अर्थयुक्ताम् ॥ २६ ॥
 स्निग्धमृदुमनोज्ञकाळयुक्तां
 सुमधुर वाच प्रणीत प्रेमगीयाम् ।
 अपरिमितस्वराङ्गसंप्रयुक्तां
 हितकर मोक्षकरां बहुजनस्य ॥ २७ ॥
 तुरिपशतसहस्र अप्रमेया
 सुमधुर युक्त मैत्रियुक्तकाले ।

१ A गगने विपुले for गणे सुविपुले. - २ C सर्वान् for सत्वान्. ३ A अखलिते पदे धर्मं देशकोऽसि
 for the line. ४ A भवेतु. for भवेयुः.

दिव्यस्वर विविष्ट प्रेमणीया

अभिभवति सुगतस्य एकत्राचा ॥ २८ ॥

द्विजगणकर्त्तव्यं विद्वन्मञ्जुषोषा

सुखचिर प्रेमणीया सुगीतशब्दा ।

5

शङ्खपटहमेरिवीणशब्दा

कलमपि नै लभन्ति बुद्धशब्दे ॥ २९ ॥

परभृतशुक्रशारिक्यण शब्दा

स्तथ पुन कौशमथूरकिन्नराणांम् ।

रुत रवित य केचि प्रेमणीया

10

कलमपि बुद्धस्वरस्य नानुभोन्ति ॥ ३० ॥

प्रिय मधुर मनोज्ञ प्रेमणीया

सुमधुर शान्तगिन्ना प्रशसनीया ।

सर्वि गिर प्रयुक्त एकशाले

गिन्निवर हर्षणिग्यास्तथागतस्य ॥ ३१ ॥

15

सुरमनुजनरेन्द्रदानाना

सकलभवे त्रिभवे य अस्ति सत्त्वा ।

N 186

या प्रमा अमवत् प्रभाकराणा

अभिभवति सुगतस्य एत्ररदिम ॥ ३२ ॥

कुस्तुमितु सुगतस्य आत्मभाव

20

परिवृत्त विचित्रैर्बु सर्कलक्षणे ।

पुण्यशतनिर्घृत अच्छ शुद्ध

प्रतपति सर्वजगे जिनस्य काम ॥ ३३ ॥

शङ्खान शब्द पणवसुषोपकाणा

मेरीण शब्द तथापि च किम्पलानाम् ।

25

सर्वे च शब्द सुमधुर प्रेमणीया

बुद्धस्य शब्दे शक्तिम कला न भोन्ति ॥ ३४ ॥

सर्पाणा कोटिनिधुतसहस्रशब्दा

आत्स्यदनीय सुमधुर दिव्यरूपा ।

प्रामेदनीय मन्त्राणाम्पराणा

30

बुद्धस्य शब्दे शक्तिम कला न भोन्ति ॥ ३५ ॥

१ I 'कोटि' for 'कल्पित' २ After शब्दा, C adds अविप्रेमणिना स्वरा कुण्डला सर्वे
द्विजगण कर्त्तव्ये शब्दे ३ C नानुभोन्ति for न लभन्ते ४ C विचित्र for विविष्ट

श्रीश्चा मयूर परमृत चक्रवाना	
हंसाः कुणाला बहुविधपक्षिसंघाः ।	
ये ते सशब्दाः सुमधुर एकःकले	
बुद्धस्य शब्दे शक्तिम कलां न भोन्ति ॥ ३६ ॥	5 N 187
नागान यक्षाण असुरमहोरगाणां	
देवेन्द्रप्रसमरपतीनां च शब्दाः ।	
यावन्त शब्दास्त्रिभवे मनोज्ञ कान्ता	
बुद्धस्यस्य कलमपि ते न भोन्ति ॥ ३७ ॥	
या ब्रह्मणो वा मेरुपतिनश्च आभा	10
प्रमास्वराणां मणिरतानान आभा ।	
सर्वा य आभा विविधमनेकरूपाः	
सर्वास्त एका अभिमवि बुद्धरस्मि ॥ ३८ ॥	
कायेन शुद्धो वचसा मनेन चैव	
ज्ञानेन शुद्धस्त्रिभवि अनोपलितः ।	15
गुणसारराशि गुणरतनो नरेन्द्रः	
सर्वगुणेहि असमसमः स्वयंभूः ॥ ३९ ॥	
एवं स्तवित्वा दशबल सत्यवादि	
वाचं प्रभापि मुदितमनः कुमारः ।	20
पूजित्व बुद्धमनुलियमप्रमेयं	
बुद्धो भवेय यथ इव शान्त्यसिंहः ॥ ४० ॥	N 188
तस्यो विदित्वा दुर्गतं विशिष्ट चर्या-	
मसङ्गज्ञानी स्मितमकरोन्मरेन्द्रः ।	
मैत्रेयु पृच्छी दशानलज्येष्ठपुत्रं	
कल्पार्थं एतं स्मितु दृत्तु नायकेन ॥ ४१ ॥	25
आकम्पिताभूद्बुद्धमति पङ्क्तिं	
देवाश्च नाग गगनस्थिता उदमा ।	
प्रेक्षन्ति बुद्धं प्रमुदित हृद्यचित्ता-	
स्तं व्याकरोहि सुगत अनाभिभूतः ॥ ४२ ॥	
अभूमिरस्मि भगैवतु श्रावकाणां	
यत्र प्रवृत्तं पुण्यवस्तु ज्ञानम् ।	
सुविशुद्धज्ञानिचतुपमप्रज्ञभूमि	
अखिला ते स्मितु कृतु जिन कस्य अर्थे ॥ ४३ ॥	30
१ A मन्वरीनां च for •पतिनश्च. २ C सुगुणमनन्तवर्षा ३ C भवतु for भगवतु.	

येषु मैत्रि कस्या सुभाषिता
 सर्वप्राणिषु जने अचिन्तिया ।
 सत्वसंज्ञ न च येष वर्तते
 तेष अर्थि द्विपदेन्दु पृच्छियाम् ॥ ६० ॥

5 येष ज्ञानमूलमचिन्तियं
 तेष प्राण्य न कदाचि विद्यते ।
 चित्तगोचरिय पारमि गता
 तेष अर्थि बहुगनाय पृच्छामि ॥ ६१ ॥

10 शीलज्ञानगुणपारमि गता
 ज्यञ्जज्ञानमतुलं भिबर्तते ।
 नैव तुभ्य सत्त्वित्पलम्पते
 कस्य अर्थि स्मिन् एतु दर्शितम् ॥ ६२ ॥

N 193 15 शारिपुत्र अनिरुद्ध कोळिता
 ये च अन्य सुगतस्य श्रावणाः ।
 नैवै तेष इह ज्ञानु वर्तते
 बुद्धगोचरु अयं निरुत्तरः ॥ ६३ ॥

सर्वधर्मवशिपारमि गताः
 सर्वशिक्ष-चरियाय उद्गता.
 संजनेत्व करणां विनायका
 20 मुख घोष परमार्थकोविदा ॥ ६४ ॥

येऽपि पूर्व बहुकरूपकोटियो
 एव चिन्ति द्विपदेन्दु पृच्छित् ।
 भव्यमसु शरणं परापणं
 तेष अद्य फल श्रद्धि नायका ॥ ६५ ॥

25 यश्चराश्रसनुम्भाण्डगुह्यकाः
 प्रेक्षमाण्य द्विपदानमुत्तमम् ।
 सर्वि प्राञ्जलिस्थिताः सगौरवाः
 श्रोतु व्याखरणममपुद्गलान् ॥ ६६ ॥

30 बोधिसत्त्व बहरोऽद्य आगता
 ऋद्धिमन्त बहुरोऽनकोटिभिः ।

जेष्ठपुत्रं सुगतस्य औरसाः	
सर्विं प्राञ्जलिस्थिताः सगौरवाः ॥ ६७ ॥	
गन्धहस्ति पुरिगादिशा गतो-	N 194
ऽसोम्यक्षेत्र दिशि लोकविश्रुतः ।	
बोधिसत्त्वनयुतैः पुरस्कृतः	5
शाक्यसिद्ध द्विपदेन्दु पृच्छना ॥ ६८ ॥	
सुखावतीय बरलोकधातुतो	
महास्थाम प्राप्त अवलोकितेश्वरः ।	
बोधिसत्त्वनयुतैः पुरस्कृतः	
शाक्यसिद्ध द्विपदेन्दु पृच्छना ॥ ६९ ॥	10
येन पूर्वं बहुकल्पकोटियो	
अप्रमेय सुगता उपस्थिताः ।	
सागराण्य सज्जल्य च कालिका	
एषता परम ज्ञानमुत्तमम् ॥ ७० ॥	
सर्वबुद्धस्तुत संप्रशंसिताः	15
सर्वधर्मगुणपारमि गतः ।	
सर्वलोकदिशतासु विश्रुतो	
मञ्जुघोष स्थितु प्राञ्जलीकृतः ॥ ७१ ॥	
बुद्धक्षेत्रनियुतैश्चरित्त्वना	
सुदुर्लभमीदृशकान दर्शनम् ।	20
बुद्धपुत्रगुणवत् सुशिक्षिताः	
सर्विं प्राञ्जलिस्थिताः सगौरवाः ॥ ७२ ॥	
नास्ति अन्य इह कश्चि भाजनं	
एवरूपि मय एत सूत्रताः ।	N 195
धर्मकरोपधर सर्वशास्त्रानां	
स्निग्धभाव गिर मुञ्च नायका ॥ ७३ ॥	25
न शकारणमः जिना विनायका	
दर्शयन्ति स्मितमग्रपुद्गलाः ।	
मुञ्च घोषवर दुन्दुभिस्वर	
कस्य आर्यं स्थितु एतु दर्शितम् ॥ ७४ ॥	30

१ C *एत for 'पुत्र. २ A om. this line. ३ AC एति सूत्रता for एत सूत्रता. ४ A स्निग्धराव for 'भाव.

पृच्छमि दशमलं निनापकं
शास्यसिद्धं द्विपदानमुत्तमम् ।

ज्ञानपारमिं गतं प्रभाकर
रामद्वेषसिद्धमोहसादकम् ॥ ४४ ॥

5 कल्पश्लोके चरितोऽसि नापको
गद्गवाद्गन्तनास्तनोत्तरम् ।

N 189

एवमायु वरयोभिमुत्तमां
कस्य अर्थिं स्मिन् एतु दर्शितम् ॥ ४५ ॥

हस्तपादपरिवृत्तां शास्तुना

10 पुत्रदारप्रियशक्तिं बाधयान् ।

एवमायु वरज्ञानमुत्तमं

को नु हेतुस्मिन्तरुनि मुने ॥ ४६ ॥

अथहस्तिरथपत्तियो त्वया

दासदासिर्मणिरुत्तमम् ।

15

नैत्रद्रव्यरतनं च लम्पते

यत्र त्यक्तुं चरताति चारिणम् ॥ ४७ ॥

ज्ञातुं श्रेष्ठं त्रिभवेऽतिशक्ते

सर्वसत्त्वचरिण्या प्रजानसे ।

धातुचित्तुं अग्निमुक्तिमोददा

20

कस्य अर्थिं स्मिन् एतु दर्शितम् ॥ ४८ ॥

केन पूजितं नराणमुत्तमा

कस्य वीर्यं विपुले भविष्यति ।

N 190

को च अस्य चरियाय ग्राहकः

कस्य अर्थिं स्मिन् दर्शितं मुने ॥ ४९ ॥

25

पङ्क्तिरपि पृथिवी प्रकम्पिता

पद्मकोट्यधरणीतु उचिता ।

कोटिपत्रपरमा प्रमास्वरा

हेममण्डलचिरा मनोरमा ॥ ५० ॥

यत्रिभे स्थितं जिनस्य औरसा

30

बोधिसत्त्वपरमा महर्हिस्ता ।

धर्मभाणकं बहू समागता

स्तेषु कारुणिकं पृच्छिं नापकम् ॥ ५१ ॥

१ A परिवृत्ता २ A "मणिमुक्ति" for "मणिरुत्त" ३ C स्थितमेतु ४ A अर्थुं for वार्थ

१४ स्मितसंदर्शनपरिवर्तः ।

मेरिशाहृतुणवाः सुधोपसा-

स्वस्य कोटिनियुताः प्रयादिताः ।

तेषु शब्द गणैरिमि श्रूयते

यादृशः सुगतघोष अचिन्तिय ॥ ५२ ॥

हंसकौञ्चकलविङ्ककोकिलाः

पक्षिसंघ बहुकाः समागताः ।

मुञ्चि घोष परमं प्रभास्वरं

बुद्धघोषकल नानुभोन्ति ते ॥ ५३ ॥

केन दान दम संयमः पुरे

कल्पकोटि बहुका निषेदिताः ।

केन पूजित नराण उत्तमा

कस्य अर्थि स्मितु एतु दर्शितम् ॥ ५४ ॥

केन पूर्वि द्विपदेन्दु पृच्छितो

गौरवं परमु संजन्तित्वन ।

बुद्धबोधि कथमेतु लभ्यते

कस्य अर्थि स्मितु एतु दर्शितम् ॥ ५५ ॥

यात्तिमा दशध्वज्य अतीतका.

प्रत्युत्पन्न सुगता अनागताः ।

सर्वं जानसि नराणमुत्तमो

तेन पृच्छामि प्रजाय कारणात् ॥ ५६ ॥

चित्तसंतति प्रजाय जानते

सर्वि प्राणिन अनन्तगोचराः ।

यस्य यादृशु नरस्य आशय-

स्तेन पृच्छामि नराणमुत्तमम् ॥ ५७ ॥

ये चरन्ति चैरियामनुत्तमा

हेतुयुक्तिविनयसि कोविदाः ।

बुद्धज्ञान कथमेतु लभ्यते

एतदर्थं द्विपदेन्दु पृच्छिहम् ॥ ५८ ॥

ये हि धर्म सुखुमा सुदुर्दशा

शून्य शान्त अत्रुला अचिन्तिया ।

भाविता दशबलान गोचरा-

स्तेषु अर्थे अहु पृच्छि नार्यम् ॥ ५९ ॥

१ C गगने हि for गगनस्मि. २ C स्मितमेतु almost everywhere ३ A चरियामनुत्तमा for चरियामनुत्तमा. ४ C कारणम् for नायकम्.

हंसक्रोडितमयूरसारसा

मेघनाद वृषभाः प्रगर्जिताः ।

दिव्यवाद्यमधुराः प्रवादिता

व्याकरोहि गिर सत्वमोचनी ॥ ७५ ॥

5

भैरतंजननि प्रेमेऽर्धनी

ज्ञानदर्शनि अविचरिञ्चनी ।

अर्थतीरणि प्रज्ञाविचर्यनी

वत्पक्रोडिनियुता विशोधनी ॥ ७६ ॥

N 196

विनिश्चितभावविभावित-

10

दुःखनिरोधपदार्थनिदर्शनी ।

सर्वरुतीर्थरुतादध्वंसनी

शून्य निसत्त्व निजीव विभावनि ॥ ७७ ॥

पुष्पसहस्रशतेहि अलं कृतः

बुद्धसहस्रशतेहि चरित्पिह ।

15

देवसहस्रशतेहि सुसंस्तुतः

ब्रह्मसहस्रशतेहि नमस्कृतः ॥ ७८ ॥

राक्षसपक्षकुम्भाण्डप्रसादनि

नागसुपर्णमहोरगमोचनि ।

नित्यमसक्त-प्रयुक्त-उदीरणि

20

कर्मफलेहि शुभेहि समुद्रतः ॥ ७९ ॥

ये च केचि जिनाः परिनिर्भृता

ये च अनागत ये च अवस्थिताः ।

सर्वि प्रजानसि सद्भु न तेऽस्तीति

सर्वगुणेहि समुद्रत नापक ॥ ८० ॥

N 197 25

भूतधरा सप्तमुद्रपर्वत

सर्वि मही पङ्क्तिर प्रकम्पिता ।

देवागणा नमि पुण्य क्षिपन्ति च

दिव्यु प्रवायति गन्धु मनोरमु ॥ ८१ ॥

हतरागद्दोषतिगिरा निखिल

30

परिशुद्धशील परिशुद्धमनाः ।

प्रशान्त शून्य अनिमित्तरता

नैरसिंहनादु नद कारुणिका ॥ ८२ ॥

प्रतिभानवन्त सुविशालयशा

सुसमाप्तप्रज्ञ तयज्ञान जिना ।

तत्रै लोकि नास्ति समु कारुणिका

भग कस्य अर्थे स्मितु दर्शयसे ॥ ८३ ॥

कलविङ्ककोक्लिगयूररवा-

स्तथ जीवन्जीवं जीवकामनोऽहस्ताः ।

रञ्जनीय शब्दु भुवि एकज्ञणे

कल तेन भोन्ति सुगतस्य स्वरे ॥ ८४ ॥

मेयो मृदङ्गपणवाश्च तथा

शङ्ख सवेणु तथ क्लृप्तियो ।

दर्यासहस्र सिय एकत्राः

कल नानुभोन्ति सुगतस्य स्ते ॥ ८५ ॥

दर्यसहस्र वर दिव्यस्ता

रञ्जनीय गीत सिय अप्सरसाम् ।

सुगीति शन्दरति संजने

कल न भोन्ति सुगतस्य स्ते ॥ ८६ ॥

एकस्वरा तु तव लोकहिता

नानाधिसुक्ति स्वव निश्चरति ।

एकैकु मन्यि मग भाषि जिने

ब्रूहि स्मितं ति कृतु कस्य वृते ॥ ८७ ॥

देवान शब्द तय नागरता

ये चापि विनारता मधुराः ।

प्रशमेन्ति ह्येश न कदाचिदपि

बुद्धस्वरास्तु सद ह्येशदुदाः ॥ ८८ ॥

प्रीति जनेति न च रागरति

मैत्री जनेति न च दोषमतिम् ।

प्रज्ञं जनेति न च मोहरति

बुद्धान सर्व मलनाशि स्वरः ॥ ८९ ॥

न बहि च शब्दु परिपातु प्रजा

सर्वेभ चिन्दति स क्लृप्तयतान् ।

१ A नद सिंहादु वर कारुणिका for the line. २ A न तवर्ति लोकि for तव लोकि नास्ति.

न च वोनतो न हि च औन्नततो
 समसीत्यदर्शन स्यो मुनिनः ॥ ९० ॥
 भज्यादिसं गद्गी सरीखरणा
 क्षीयते सागरजलं च तथा ।
 5 चन्द्रोऽयं सूर्यं धरणीं प्रपतेद्
 गिरमन्वया न पुन भावि जिनः ॥ ९१ ॥
 सर्वाङ्गवाक्यं परिशुद्धगिरा
 सिंहस्वरा मधुरमल्लगिरा ।
 10 म्रल्लस्वरा सुमत काशगिरा
 भण कस्य अर्थि स्मितु दर्शयसे ॥ ९२ ॥
 यान्त सत्त्वं इह सर्वं जगो
 सर्वेषु चित्तं चरते कुशलः ।
 ये अतीतनागत ये सांप्रतिका
 भण कस्य अर्थि स्मितु दर्शयसे ॥ ९३ ॥
 N 200 15 यान्त केचिज्जिन काशगिरा
 ज्ञानस्मि सर्विं वशि पारमि गताः ।
 न च ते जिना विमलचन्द्रमुखा
 नौद्वैतकं स्मित सद दर्शयसे ॥ ९४ ॥
 अपि बल्पकोटि भणि अप्रतिमा
 20 यथ गद्गवाडिक भणेश्य गुणान् ।
 न च शक्यु कीर्तितु प्रमाण गुणे
 भण कस्य अर्थि स्मितु दर्शयसे ॥ ९५ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे स्मितसंदर्शनपरिवर्तधनुर्दवाः ॥ १४ ॥

स्मितव्याकरणपरिवर्तः ।

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलयां मैत्रेयं बोधिसत्त्वं महासत्त्वमामिः साख्य्याभिर्गायाभिः N 201
प्रत्यभापत—

चन्द्रप्रमो एष कुमारभूतः

संस्तुय बुद्धमनुलीय प्रीतिषा ।

भाषित्व बुद्धान विशिष्ट कर्ण

5

प्रसांस्नीयः सद् कालि मेप्यति ॥ १ ॥

इहैव चो राजगृहस्मि पूर्वं

दृष्ट्वैव बुद्धान सहस्रकोटयः ।

सर्वेष चानेन जिनान अन्तिके

अयं वरः शान्तसमाधि पृच्छितः ॥ २ ॥

10

सर्वत्र चो एष ममांसि पुत्रो

इमां चरन्तो वरबोधिचारिकाम् ।

सर्वत्र चासीत् प्रतिभानवन्त

सर्वत्र चासीत् सद् ब्रह्मचारी ॥ ३ ॥

स पश्चिमे कालि महाभयानके

15

त्वमेव साक्षी भोजिता ममात्र ।

स्थित्विन् शुद्धे सैद् ब्रह्मचर्ये

N 202

वैस्तारिकं एष समाधि काहिते ॥ ४ ॥

समाधिमेयन्तु इदं प्रणीतं

एतेन मार्गेण सै बोधि लप्स्यते ।

20

परिगृहीतो बहुबुद्धकोटिभिः

पूजां वरां काहिति नाथनामाम् ॥ ५ ॥

ज्ञाने स्थित्वा अह्म व्याकरोमि

चन्द्रप्रमस्याचरितं विशिष्टम् ।

न पञ्चकालेऽस्य भवेऽन्तरायो

25

न ब्रह्मचर्यस्य न जीवितस्य ॥ ६ ॥

हस्ते यथा आमलकानि पञ्च

प्रजानाति बुद्धसहस्रकोटयः ।

* B is missing upto st 12°. † A reads तस्यां वेलयां after महासत्त्वं. ‡ A मयाति for मति. § C अजिनाममात्र. ¶ C त्व for वर. †† C समाधि for स बोधि.

॥ पूर्वयोगपरिवर्तः ॥

N 206

संराभि पूर्वं चरमाणु चारिवं
 तिहध्वजस्य सुगतस्य शामने ।
 अभूपि भिःतु रिदु धर्ममाणरो
 नामेन सो उष्यति ब्रह्मदत्त ॥ १ ॥

5

अहं तदासीन्मति राजपुत्रो
 आचारिको ब्राह्म गिदान दुग्नि ।
 मद्य च सो आचारियो अभूपि
 यो ब्रह्मदत्तस्तद धर्ममाणक ॥ २ ॥

10

N 207

पञ्चोत्तरा भेचरता अनूनरा
 व्याधि चिन्तिस्ति उद्युक्तमानसा ।
 व्याधि न शत्रुति मम चिन्तिस्ति
 सर्वे मम ज्ञातय आसि दुग्निता ॥ ३ ॥

15

श्रुत्वा च गैत्रान्यु स मद्य भिक्षु
 गिलानपृच्छो मम अन्तिनागत ।
 वृषा जनेत्वा मम ब्रह्मदत्तो
 इम समाधिं यत् तत्र देरायी ॥ ४ ॥

20

तस्यै ममा एतु समाधिं श्रुत्वा
 उत्पन्न प्रीति अरिया निराभिया ।
 स्वभालु धर्माणे प्रजानमानो
 उच्छ्वासि व्याधीं तुहु तस्मि क्य ॥ ५ ॥

25

दीपकर सो चरमाणु चारिवा
 मभूपि भिक्षुर्विदु धर्ममाणक ।
 अहं च आसीन्मतिराजपुत्र
 समाधिज्ञानेन ह्यै व्यापि मोचित ॥ ६ ॥
 तस्माल् कुमारा बहू पञ्चजाले
 अनुस्मरन्तो इमु पारिहाणिम ।
 सहेसि बालान दुरुक्त वाक्य
 धारेन्तु वाचेतु इम समाधिम् ॥ ७ ॥

१ Before स्मरामि ABT read a passage given in App I (No 17) २ A अहं च
 आसीन्मतिराजपुत्रो for the line ३ C शत्रुति for शत्रु ४ B तस्मा for तस्य ५ A हि for हु
 ६ AB तुहु for बहु

भेष्यन्ति भिक्षु बहु पक्षजात्रे	
सुग्राश्च दुग्धाश्च असपताश्च ।	
पापेच्छ अघोषित पात्रचीत्रे	
प्रतिक्षिपिष्यन्ति इम समाधिम् ॥ ८ ॥	
ईर्ष्यालुना उद्धत प्राक्नेत्रिया	5
कुंभेषु चाघोषित लाघनामा ।	
प्रायोगिके मस्तनि निय सश्रिता	
प्रतिक्षिपिष्यन्ति इम समाधिम् ॥ ९ ॥	
हस्ताश्च पादाश्च तप नियमाना	
हास्ये च दास्ये च सदा प्रयुक्ता ।	10
परस्पर कण्ठित छिष्यमाणा	
ग्रामेषु चर्यापथि अन्वु भेष्यति ॥ १० ॥	
अयुक्तसोपगानिभि भोन्ति लक्षणा	
परबुद्धारीषु च नित्य ष्योषिता ।	
रूपेण रक्तां प्रथिता भवति	15 N 200
दिग्दन्ति ग्रामास्त्रिगमाश्च राष्ट्रान् ॥ ११ ॥	
ते खाद्यपेयस्मि सदा प्रयुक्ता	
नाट्ये च गीते च तथैव वादिते ।	
न्ययक्रिय चो ^१ सदा भोन्ति उत्सुक्ता	
पानेऽपि चाघोषित नष्टलजा ॥ १२ ॥	20
त्रैलान पिष्यन्ति अयुक्तसोमा	
शील तथैर्षाप्यु छोरपिजा ।	
मर्याद भिन्दित्व गृध्रमि सार्ध	
त भिन्नवृत्ता नित्यप्रतिष्ठिता ॥ १३ ॥	
ये कर्त्तुं बुद्धेहि सदा विवर्जिता	25
स्तुल्यमानकृते च सदा प्रयुक्ता ।	
तत्कर्म कृतवान विच्छिष्टपापकान्	
अपायु यास्यन्ति निहीनकर्म ॥ १४ ॥	
प्रभूतचित्त मजिहेमदशत	
गृह्णाश्च ज्ञातीश्च विहाय प्रव्रजि ।	30

१ C ईष्यन्तुक्ता for लक्षणा २ C कुले अघोषित for कुलेषु अघोषित ३ B अयुक्तसोपगानिभि for अन्वु भेष्यति ४ A सदा B सन्तो C शक्ता for रक्ता ५ B दिग्दन्ति C सुश्रित for दिग्दन्ति ६ A चोसद B चोस्सव for चो सद ७ C गृह्णा

अदान्तन्त्रयाथ अदान्तान्त्रच.

अदान्तचित्ताथ अपायनिष्ठाः ॥ ३० ॥

N 214

अहं च भारेय्य गुणान् वर्णान्

न चो गुणान् भिक्षु समाचरेय्या ।

७

न घोषमात्रेण च बोधि लभ्यते

प्रतिपत्तिस्मरणेण न बोधि दृष्टता ॥ ३१ ॥

इति श्रीसमाधिराजे पूर्वयोगपरिवर्तो नाम षोडशः ॥ १६ ॥

१ C अदानन्त्रियाथ अदान्तान्त्रच २ B अत्रापनिष्ठा for अपायनिष्ठा ३ B समाधिसेव्या for समाचरेय्या. ४ AB लभ्यते for लभ्यते. ५ C स्मरणेण for स्मरण.

॥ बहुबुद्धनिर्हारसागाधिमुत्पपरिवर्तः ॥

अथ एतद् भगवता महती सागरोपमा पर्यं धर्मत्रयं सदैर्यं समुत्तेज्य सप्रहर्षं N 215
 समादाय उत्यापान्तात् प्राप्ताम् । येन च गृध्रकृटपर्वतराजस्तेन उपसगन्ताम् । उपमन्त्य N 216
 च प्रज्ञत एतौसने न्ययीदत् । भिक्षुसवपरिवृतौ दानागथक्षमाधर्मासुरारत्रिकमहोरग
 मनुथामनुय्यनमस्तृष्ट सागरोपमाया पर्यदि धम सदैर्ययति म । अथ खलु चन्द्रप्रभ
 कुमारभूतो भगवन्त निर्गत विदित्वा अशीत्या प्राणिकोटीशतै सार्धं सर्वैर्देवभूतैरन्यलोक 5 N 217
 धात्वागतैश्च सप्तद्वैत्रोधिस्तत्रमहासत्त्वनिद्युतै सार्धं पुष्पधूपगन्धगाल्यत्रिपेन गृहीत्वा तुर्यशतै
 र्वाधमानैश्छत्रजघण्टापतानाभिरत्युच्छ्रिताभि महामाल्याभिनिर्हारनादाय भगवत पूजाकर्मणे
 यन गृध्रकृटपर्वतो येन च भगवन्तनोपजगाम । उपेत्य च भगवत पादौ शिरसाभिरच भगवत
 त्रि प्रदक्षिणीकृत्य तै पुष्पधूपगन्धगाल्यत्रिपेनोत्सृज्यैतालाचरे प्रजायमानैर्महती पूजा कृत्वा एकांते
 न्ययीदत् सगौरव सप्रैतीशो धर्मपरिपृच्छायै ॥

अथ खलु चन्द्रप्रभ कुमारभूतो भगवन्तनेतद्वोचत्-पृच्छयगह भगवत तयागतमहंत
 सम्पत्समुद्र कचिदेव प्रदेश सत्त्वे भगवाननारा कुर्वात् पृथक्प्रक्षयादरणाप । एवमुक्ते
 भगवाश्चन्द्रप्रभ कुमारभूतमेतद्वोचत्-पृच्छ त्व कुमार तयागतमहंत सम्पत्समुद्र यद्
 यदेवाकाङ्क्षसि । नित्यवृत्तस्ते कुमार तयागतेनामरा । एवमुक्ते चन्द्रप्रभ कुमारभूतो
 भगवतमेतद्वोचत्-इतिमिर्भगवन् धर्मं समन्वागतो बोधिसत्त्व इम सर्वधर्मस्वभाजसमता 15 N 218
 विपश्चित समाधिं प्रतिबभूते १ एवंमुक्ते भगवाश्चन्द्रप्रभ कुमारभूतमेतद्वोचत्-चतुर्भि कुमार धर्मं
 समन्वागतो बोधिसत्त्व इम सर्वधर्मस्वभाजसमताविपश्चित समाधिं प्रतिबभूते । क्वमैश्वर्युभि २
 इह कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व रुरतो भवति सुविनयोसो दातो दान्तभूमिमुप्राप्त । स
 परैर्यकुष्ठो वा परिभाषितो वा दुर्लभताना दुर्भाषिताना वचनपयाणा क्षमो भक्त्यधिनासनजातीय
 कर्मदर्शी निहतमानो धर्मनाम । अनेन कुमार प्रथमेन धर्मेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व 20
 इम सागाधिं प्रतिबभूते । पुनरपर कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व शीलवान् भवति । परिशुद्धशील

१ Before अथ, ABT read a passage given in App 1 (Nu 18) २ B reads इयथा सदैर्यते समुत्तेज्यप्रहर्षं for इयथा सप्रहर्षं ३ AC सदिश for सदैर्यं ४ For एवाधने न्ययीदत् ABT read आसनाप्रक्रमस्तादृश्या एव च सुसदृशं रात्र्यहान्यहान्यारामिषम्य तथा तद्द्वारेण येन गृध्रकृटपर्वतराजस्तेनोपसगन्तात् । उपसगन्त्य च येन मन्त्य विनिर्मितो रत्नमाडकेनोपसगन्त पुष्पधूपगन्धगाल्यत्रिपेनोत्सृज्यै महति रत्नविहासने न्ययीदत् ५ After 'परिज्ञतो, AB add बोधिसत्त्वस्य चन्द्रप्रभ ६ A B वैश्यामास ७ A B om. भगवन्तं निर्गतं विदित्वा ८ A B 'कोटीनिद्युतशतशतै for 'कोटीशतै C प्राणिकोटी' for प्राणिकोटी ९ After 'कर्मणे A B add रात्र्यहान्यहान्यारामिषम्य १० A B 'कृटपर्वतराजो for 'कृटपर्वतो ११ A 'विदित्वा'वीरकृत्यं १२ After एतद् A B add निर्धम्य १३ A सप्रैतिना B सप्रैतिक for सप्रैतिको १४ After एतद् A B add धमनासनेनात्तल्लि प्रगम्य १५ After 'भूतो AB add दक्षिणं जलमुपहृतं पृथिव्यां प्रतिष्ठाय येन भगवन्तनोपजगाम १६ After 'भूतो A B add भवता कृतावनाम १७ A B 'सत्त्वो महासत्त्व for 'सत्त्व' १८ B om एवमुक्ते प्रतिबभूते १९ A B शरो for सूत्रो २० A B सुवसवो for सुविस्वासे २० A दुर्लभतरागतानां for दुर्लभानां

ते प्रप्रजित्वानिह मुदशासने

पापानि कर्माणि सदाचरन्ति ॥ १५ ॥

धने च धान्ये च ते सारसंक्षिनो

धेनूश्च गावः शम्भ्रानि सञ्जयी ।

किमर्थं तेहि इम वेदा छोरिता

शिक्षाय येषां प्रतिपत्ति नास्ति ॥ १६ ॥

मया च पूर्वे चरिया चरित्वा

मुदृष्ट्वारं धल्पसहस्रं चीर्णम् ।

अथ च मे शान्त समाधिरेपितो

यत्तेषु श्रुता तद हास्यु भेष्यति ॥ १७ ॥

चिरं मृषावादि अम्रवाचारिणो

अपौषनिष्ठाः सद कामलाभाः ।

ते ब्रह्मचारीण घञं गृह्णन्वा

दु शीलं वदयन्ति न एष धर्मः ॥ १८ ॥

भेदाय स्थास्यन्ति च ते परस्परं

अयुक्तिभिर्लाभ गवेयमाणाः ।

अवर्णं भाषित्व तै अन्यमन्यं

व्युता गमिष्यन्ति अपायभूमिम् ॥ १९ ॥

शत सहस्रेषु सुदुर्लभास्ते

क्षान्तीबलं येषु तदा भविष्यति ।

अतो बहु ये कल्पहस्मि उत्सुवा

प्रपञ्च काहन्ति जहिन क्षान्तिम् ॥ २० ॥

पक्षन्ति वाचा वष बोविस्ताना

शब्दोऽपि तोषा नञि देशदेशे ।

अभूतशब्देन मदेन मत्ता

विपन्नशीलान कुतोऽस्ति बोधि ॥ २१ ॥

न मे श्रुतं नापि कदाचि दृष्ट-

मयाशयो यस्य विशुद्ध नास्ति ।

इषेपु धर्मेषु च नास्ति क्षान्ति

सं लप्स्यते बोधि क्षिपित्व धर्मान् ॥ २२ ॥

१ A B समाचरन्ति for सदा. २ A भूतसंक्षिनो for सार. ३ B कीर्णम् for चीर्णम्. ४ A अथ च तथा न समाधि देहिने for the line. ५ B अपायनिष्ठा. ६ A च for त. ७ AB प्रतिपत्त्यते for स लप्स्यते.

भीताश्च क्रताश्च गृहं त्यजन्ति

ते प्रवञ्चि दृढतरा भवन्ति ।

विदोषयामा विलयं प्रयान्ति

N 212

क्षिपित्व यानं पुण्योत्तमानाम् ॥ २३ ॥

निहीनप्रज्ञा गुणविप्रहोना

5

वश्यन्ति दोषं सद् अप्रयाने ।

यैस्मै च ते तच्छरणं प्रपन्ना-

स्तत्रैव ते दोषरातान् वदन्ति ॥ २४ ॥

आजीविका ये बहु प्रव्रजित्वा

अनर्थिनाः सर्वसुबुद्धबोधये ।

10

ते आत्मदृष्टीय स्थित्विवा बाला

उत्पस्त मेव्यन्ति श्रुणित्व शून्यताम् ॥ २५ ॥

विहीन कृत्वान्त त अन्यस्यं

व्यापाददोषांश्च खिलं जनेत्वा ।

15

अभ्यास्य दत्त्वा च परस्परेण

लप्यन्ति प्रामोद्य करित्व पापकम् ॥ २६ ॥

यः शीघ्रवन्तो गुणशक्तु मेव्यति

भैरीविहारी सद् क्षान्तिकोविदः ।

सुसंबृतो मार्दवसूरतश्च

N 213

परिभूत सो मेव्यति तस्मि काले ॥ २७ ॥

20 ~

यो यो पुनर्मेव्यति दुष्टचित्तः

सुदास्यो रीद्रेतैहीनकर्मा ।

अधर्मचारी कालहे रतश्च

स पूजितो मेव्यति तस्मि काले ॥ २८ ॥

आरोचयामि प्रतिवेदयामि

सचेत् बुभारा मम श्रद्ध गच्छसि ।

इमां स्मरित्वा सुगतानुशासनीं

मौ जातु विभक्तु भवेसि सेवाम् ॥ २९ ॥

ते^१ तीमरगास्तय तीव्रदोषा-

स्ते तीव्रमोहाः सद् मानमत्ताः ।

30

१ A शब्दतरा for हव, २ AB प्रवन्ति for प्रवन्ति, ३ C om. st.24, ४ A यत्नैव for यत्नै च, ५ A तत्सैव for तत्सैव ६ A B विचार; C विचार for विहार, ७ C जनेभ्य for जनिता, ८ C मयाविहारी, ९ C अर्दवणे for दुः, १० B परिसुक्त for भूत ११ A 'विद्वेषकर्मा for 'निहीन'. १२ B न for मा. १३ B तेष्वीनपानाम् for तेषु तेषु.

अदान्तवापथ अदान्तराचः

अदान्तचित्ताथ अपायनिघ्नाः ॥ ३० ॥

वहं च भाप्रेव्य गुणान् वर्णान्

न चो गुणान् भिक्षु समाचरेय्या ।

न घोषमात्रेण च बोधि लैन्पते

प्रतिपत्तिसाराण न बोधि दुर्लभा ॥ ३१ ॥

इति श्रीसमाधिराजे पूर्वयोगपरिवर्तो नाम षोडशः ॥ १६ ॥

१ C अदान्तचित्ता अदान्तवापथ २ B अपायनिघ्नाः for अपायनिघ्नाः समाधिमेव्या for समाचरेय्या. ४ AB लप्यते for लभ्यते. ५ C साराण for साराण.

॥ बहुबुद्धनिर्हारसमाधिमुखपरिवर्तः ॥

अथ खलु भगवास्ता महती सागरोपमा पर्वद धर्मकृत्यां सदर्थं समुत्तेज्य सप्रहर्ष्य
 समाश्रय्य उत्थायासनात् प्राकामत् । येन च गृध्रकूटपर्वतराजस्तेनैव उपसमन्नागत । उपमकृत्य N 215
 च प्रज्ञप्त एषोसने न्यपीदत् । मिथुसवपरिद्धतो देवनागपक्ष्मण्वर्षासुरारुडकिन्नरमहोरग- N 216
 मनुष्यामनुश्वनमस्त्वत्त सागरोपमाया पर्वदि धम सदर्थवति रम । अथ खलु चन्द्रप्रम
 कुमारभूतो भगवन्त निर्गते विदित्वा अशीत्या प्राणिनोटीशतै सार्धं सर्वैर्द्विभूतैरल्पलो- 5 N 217
 धात्वागतैश्च सयद्बुलैर्बोधिसत्त्वमहासत्त्वनिशुते सार्धं पुष्पधूपान्धमाल्यविशेषेन गृहीत्वा तृप्यशतै
 र्वाञ्जमानैश्छत्रव्यजघण्टापतान्नाभिरत्युच्छ्रिताभि महामाल्यामिनिर्हारमादाय भगवत पूजाकर्मणे
 येन गृध्रकूटपर्वतो येन च भगवास्तेनोपजगाम । उपेत्य च भगवत पादौ शिरसाभिनयच भगवत
 त्रि प्रदक्षिणीकृत्य तै पुष्पधूपान्धमाल्यविशेषैस्तैर्वैतालान्प्रचरे प्रयाचमानैर्मीहतीं पूजा कृत्वा एकाते
 न्यपीदत् सगौर सप्रतीरो धर्मापरिपृच्छये ॥

अथ खलु चन्द्रप्रम कुमारभूतो भगवन्तमेतदबोचत्-पृच्छेयगह भगवन्त तथागतमर्हत्
 सम्यक्समुद्ध कचिदेव प्रदेश सचेन्मे भगवान्प्रज्ञाश कुर्यात् पृच्छश्रव्यान्तरणाय । एवमुक्ते
 भगवाश्चन्द्रप्रम कुमारभूतोतदबोचत्-पृच्छ त्व कुमार तथागतमर्हत् सम्यक्समुद्ध यद्
 यदेवासाङ्गुसि । नित्यवृत्तस्ते कुमार तथागतेनावभाश । एवमुक्ते चन्द्रप्रम कुमारभूतो 15 N 219
 भगवन्तमेतदबोचत्-कतिभिर्भगवन् धर्मो समन्वागतो बोधिसत्त्व इम सर्वधर्मस्त्वभानसस्ता
 विपश्चित समाधि प्रतिलभते २ एवमुक्ते भगवाश्चन्द्रप्रम कुमारभूतमेतदबोचत्-चतुर्भि कुमार धर्म
 समन्वागतो बोधिसत्त्व इम सर्वधर्मस्त्वभानसगतानिपश्चित समाधि प्रतिलभते । कतमैश्चतुर्भि ?
 इह कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व सूँरतो भवति सुविनवीसो दातो दान्तभूमिभुज्रात । स
 परैराकुष्ठो वा परिभाषितो वा दुर्लभाना दुर्भाषिताना वचनपथाना क्षमो भक्त्यधियासनजातीय
 कर्मदर्शी निहतागानो धर्मज्ञान । अनेन कुमार प्रथमेन धर्मेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व 20
 इम समाधि प्रतिलभते । पुनरार कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व शीलवान् भवति । परिशुद्धशील

१ Before अथ, AB T read a passage given in App I (No 18) २ B reads कथया उदर्शते समुत्तेज्यप्रदं for कथया सप्रहर्ष्य ३ AC सविद्य for सदर्थ ४ For एषोसने न्यपीदत्, AB T read आसनप्रकामत्प्रादश्या एव च बुद्धार्थं राजपदान्नादानगतानिचम्य तथा तद् द्वापरेष्वेव येन गृध्रकूट पर्वतराजस्तेनोपसवान् । उपसकृत्य च येन गैत्राभिनिर्भतो रत्नमाडस्तेनोपसकृत्य उपसकृत्य मंत्रेणाभिनिर्मिते मद्दति रत्नसिंहासने न्यपीदत् ५ After 'परित्तो, AB add बोधिसत्त्वस्य पुरस्त्व ६ AB देशवामाश ७ AB om भगवन्त निर्गते विदित्वा ८ A B 'कोटोनिशुतशतगहर्षे for 'कोटीशत' ८ C प्राङ्गणनोटी for प्राणिसोटी ९ After 'कर्मणे A B add राजपदान्नादानगतानिचम्यद्वारेण निष्कृत्य १० A B 'कूट पर्वतराजो for 'कूटपर्वतो ११ A 'निलेपनचूर्णनीकरच्छत्रव्यजघण्टाभिरत्यु' for 'निष्पेनैस्त्वै' १२ A सप्रतीत्त, B सप्रतीत्त for सप्रतीशो १३ After खलु, A B add धमनारिपृच्छयेकान्तनिष्कृत्य १४ After 'भूतो, AB add दक्षिणं जादुमण्डलं धृषिण्यां प्रतिष्ठाप्य येन भगवत्तेनात्रलि प्रथम्य १५ After 'भूतो, A B add भगवता कृतावकाशो १६ AB 'सत्त्वो महासत्त्व for 'सत्त्व' १७ B om एवमुक्ते प्रतिलभते १८ A B श्रो for सूँरतो १९ A B सुखराजो for सुविद्यवाशो २० A दुष्कदुरागतानां for दुष्काना

अदान्तवाचाश्च अदान्तवाचः

अदान्तचित्ताश्च अपायनिष्ठाः ॥ ३० ॥

अहं च भावेभ्य गुणान् घर्णान्

न चो गुणान् भिक्षु समाचरेय्या ।

न घोषमात्रेण च बोधि लम्पते

प्रतिपत्तिसाराण न बोधि दुर्लभा ॥ ३१ ॥

इति श्रीसमाधिराजे पूर्वयोगपरिवर्तो नाम षोडशः ॥ १६ ॥

१ C अदान्तचित्ता अदान्तवाचश्च २ B अपायनिष्ठाः for अपायनिष्ठाः ३ B समाधिमेव समाचरेय्या ४ AB लम्पते for लम्पते ५ C *साराण for *साराण

तेजेश्वरस्य द्विपदोत्तमस्य	
पट्टसप्तती वर्षसहस्रं आयुः ॥ ३ ॥	
तेजेश्वरस्योपरतेन बुद्धो	
मतीश्वरो नाम जिनो अभूषि ।	
मतीश्वरस्य द्विपदोत्तमस्य	5
वर्षाण कोटी परिपूर्णं आयुः ॥ ४ ॥	
मतीश्वरस्योपरतेन बुद्धो	
मदोश्वरो नाम जिनो अभूषि ।	
मदोश्वरस्य द्विपदोत्तमस्य	
चतुर्दशो वर्षसहस्रं आयुः ॥ ५ ॥	10
मदोश्वरस्योपरतेन बुद्धो	
अग्नीश्वरो नाम जिनो अभूषि ।	
अग्नीश्वरस्य द्विपदोत्तमस्य	
षष्टिस्तदा वर्षसहस्रं आयुः ॥ ६ ॥	15
अग्नीश्वरस्योपरतेन बुद्धो	
ब्रह्माननो नाम जिनो अभूषि ।	
ब्रह्माननस्य द्विपदोत्तमस्य	N 222
रात्रिद्विधा सम अभूषि आयुः ॥ ७ ॥	
ब्रह्माननस्योपरतेन बुद्धो	2
गणेश्वरो नाम जिनो अभूषि ।	20
गणेश्वरस्य द्विपदोत्तमस्य	
पञ्चदशो वर्षसहस्रं आयुः ॥ ८ ॥	
गणेश्वरस्योपरतेन बुद्धो	
घोषेश्वरो नाम जिनो अभूषि ।	
घोषेश्वरस्य द्विपदोत्तमस्य	25
नववर्षकोट्य परिपूर्णं आयुः ॥ ९ ॥	
घोषेश्वरस्योपरतेन बुद्धो	
घोषाननो नाम जिनो अभूषि ।	
घोषाननस्य द्विपदोत्तमस्य	
दशयुगकोट्य परिपूर्णं आयुः ॥ १० ॥	30

घोषाननस्योपरतेन युद्ध-
धन्वाननो नाम जिनो अभूयि ।
चाननस्य द्विपदोत्तमस्य
रात्रिदिश एक अभूयि आयु ॥ ११ ॥

N 223 5

चाननस्योपरतेन युद्ध
सूर्याननो नाम जिनो अभूयि ।
सूर्यांगनस्य द्विपदोत्तमस्य
अष्टादशो वर्षसहस्र आयु ॥ १२ ॥

10

सूर्याननस्योपरतेन युद्धो
ब्रह्माननो नाम जिनो अभूयि ।
ब्रह्माननस्य द्विपदोत्तमस्य
त्रिंशति वर्षसहस्र आयु ॥ १३ ॥

15

ब्रह्माननस्योपरतेन युद्धो
ब्रह्मशत्रो नाम जिनो अभूयि ।
ब्रह्मशत्रस्य द्विपदोत्तमस्य
अष्टादशो वर्षसहस्र आयु ॥ १४ ॥

२०

एकस्मि कल्पस्मि इमे उपन्ता
दुर्वे शक्ते लोन्निनागफनाय ।
शृणोहि नामानिह कीर्तयिष्य
अनाभिमूलान तथागताणाम् ॥ १५ ॥

N 224

अनन्तवोधश्च निर्वृष्टधोषो
विपुष्टतेजश्च विपुष्टराब्द ।
स्वरात्रिपुष्टश्च स्वराचितश्च
स्वराङ्गशूरश्च स्वराङ्गशब्द ॥ १६ ॥

25

ज्ञानाबल्ये ज्ञाननिरामगध
ज्ञानाभिभूर्ज्ञानसमुद्गतश्च ।
ज्ञानार्चिमान् ज्ञान अभ्युद्गतश्च
निर्वृष्टज्ञानस्तथ ज्ञानशूर ॥ १७ ॥

30

ब्रह्माबल्ये ब्रह्मसु सुनस
ब्रथा च देवस्तथ ब्रह्मधोव ।

१ C द्वात्रिंशति वर्षसहस्रमायु for the line २ C एकत्र for एकस्मि ३ A दुर्वे शक्ता, B दुर्वे शक्ता ४ C त्रिंशतिधोषो for विपुष्ट ५ B ज्ञानाभिभू for ज्ञानाभिभू ६ B विष्यस्य for विपुष्ट

ब्रह्मेश्वरो ब्रह्मनरेन्द्रे

ब्रह्मस्वराङ्ग स्वराङ्गदत्त ॥ १८ ॥

तेजोब्रह्मस्तेजसति सुतेजा

तेजेश्वरस्तेजसमुद्रतश्च

तेजोविमुस्तेजमिनिथितश्च ।

5

तेजस्वेन्द्र सुविद्युत्तेजा ॥ १९ ॥

भीष्मो बलो भीष्ममति सुभीष्मो

N 225

भीष्मान्नो भीष्मसमुद्रतश्च ।

भीष्मार्चि भीष्मोत्तम भीष्मधोपा

एते जिना लोफविनापन्नाऽभूत् ॥ २० ॥

10

गम्भीरधोप शिरिधौरणश्च

विशुद्धधोपेधह शुद्धधोप ।

अनन्तधोप सुविमुक्तधोपो

मारो बलो मारवित्रासनश्च ॥ २१ ॥

सुनेत्र शुद्धाननु नेत्रशुद्धो

15

विशुद्धनेत्रश्च अनन्तनेत्र ।

समन्तनेत्रश्च विद्युत्प्रनेत्रो

नेत्रामिभूर्नेत्रअनिन्दितश्च ॥ २२ ॥

दान्तोत्तरो दान्त सुदान्तचित्त

सुदान्त शान्तेन्द्रिय शान्तमानस ।

20

शान्तोत्तर शान्तशिरी प्रदान्त

शान्तीष षण्णु शान्तिष्ण ॥ २३ ॥

स्थितोत्तर शान्त सुदान्तचित्त

N 226

सुदान्तश्च तेन्द्रिय शान्तमानस ।

शान्तोत्तर शान्तश्रिया ज्वलन्त

25

शान्तप्रदान्तेधह शान्तिशर ॥ २४ ॥

गणेन्द्र गणमुख्यु गणेश्वरश्च

गणाभिभूर्गणितर शुद्धज्ञानी ।

महागणेन्द्रश्च गणेन्द्रशरो

अन्यो पुनो गणितर प्रमोचर ॥ २५ ॥

30

धर्मवज्रधो तय धर्मवितु

धर्मोत्तरो धर्मस्वभावरुद्रत ।

धर्मवैश्वेव सुधर्मशूरः

स्वभावधर्मोत्तरनिधितश्च ॥ २६ ॥

स्वभावधर्मोत्तरनिधितस्य

अशीतिकोऽयः सहनामयेयाः ।

द्वितीयकल्पस्मि उपन्न नायक्य

एते मया पूजित बोधिशरणान् ॥ २७ ॥

स्वभावधर्मोत्तरनिधितस्य

यो नामधेयं शृणुते जिनस्य ।

श्रुत्वा च धरोति विधुष्ट नाम

स क्षिप्रमेतं लभते समाधिम् ॥ २८ ॥

एतेन बुद्धान् परेण अन्यो

अचिन्तियं अपरिमितस्मि कल्पे ।

अभूषि बुद्धो नरेन्द्रपूजितः

स नामधेयेन नरेन्द्रघोषः ॥ २९ ॥

नरेन्द्रघोषस्य तथागतस्य

पद्मसप्तती वर्षसहस्रमायुः ।

त्रयश्च श्लोटीरात श्रावकगणां

यः सन्निपातः प्रथमो अभूषि ॥ ३० ॥

पद्मभिद्ध त्रैविद्य जितेन्द्रियाणां

महानुभावान् महर्द्धिकानाम् ।

क्षीणास्रवाणान्तिगदेहधारिणां

संपरतदा आसि प्रभाकरस्य ॥ ३१ ॥

अशीति कोटीनियुता सहस्रा

यो बोधिसत्त्वान् गणो अभूषि ।

गम्भीरबुद्धीन् विशारदानां

महानुभावान् महर्द्धिकानाम् ॥ ३२ ॥

अभिज्ञप्राप्ताः प्रतिमानवन्तो

गतिगताः सर्वित शून्यैतायाः ।

ऋद्धीय गच्छन्ति ते क्षेत्रकोटियो

ततोत्तरे यात्किं गङ्गवैलुकाः ॥ ३३ ॥

30

१ A धर्मवैश्वेव. २ After समाधिम्, T adds a colophon, and A B add: अयं एव
 भगवान् भूयस्या मानया इमं बहुबुद्धिर्हारसमाधिमुखं पूर्वयोगपरिवर्त चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य गायामिणीतेन
 विस्तरेण सप्रकाशयति स्म. ३ A गम्भीरप्रज्ञान for 'बुद्धीन्. ४ A B शून्यतायाम्; C शून्यताया. ५ AB च
 for वे. ६ B C गङ्गवैलुका. for 'वाल्मिकाः

पृच्छन् प्रश्नं द्विपदाननुत्तमान् पुनोन्ति तस्यैव जिनस्य अन्तिके ।	
मूत्रान्तनिर्हारनिरुक्तिकोविदा अल्लोकभूता विचरन्ति मेदिनीम् ॥ ३४	
सत्त्वानमर्थेषु चरन्ति चारिकां महानुभावाः सुगतस्य पुत्राः ।	५
न कामदेतोः प्रमरोन्ति पार्य देया पि तेषां स्पृह संजनेन्ति ॥ ३५ ॥	
अनर्थिका भवन्ति न निश्चिताः समाहितं ध्यानविहारगोचराः ।	10
विनिश्चितार्थाश्च विशारदाश्च निरामाण्याः सद् अक्षरारिणः ॥ ३६ ॥	N 229
अन्त्येवैवावयाः प्रतिमानवन्तो निरुक्तिनिर्देशपदार्थकोविदाः ।	
सर्वज्ञसंदर्शकं बुद्धपुत्राः परिगृहीताः कुशलेन कर्मणा ॥ ३७ ॥	15
अनन्तरत्नयाश्चरियाय उद्वता स्तुताः प्रशस्ताः सद् ज्ञायतेहि ।	
विमोक्षतत्त्वार्थपदान् देशयन्ताः असंविच्छिन्नाः सुविशुद्धरीत्या ॥ ३८ ॥	20
अनोपदिताः पद्मेन वारिणा विमुक्तं त्रैधातुकतोऽप्रमत्ताः ।	
अनोपदिश्यादहि लोकरुचिर्मे- त्रिशुद्धजायाः परिशुद्धकर्मा ॥ ३९ ॥	
अन्त्येच्छं संतुष्ट महानुभावा अगृह्य ते सुर्दयणाः प्रतिष्ठिता ।	25
सर्वेषु सत्त्वान् गतिः परमथ्या न घोषमात्रप्रतिपत्तिस्तथा ॥ ४० ॥	N 230
यत्र स्थितस्तं च परेषु देशयु सर्वेहि सुदेहि परिगृहीताः ।	30

१ A द्विपदानमुत्तम for "दुपुमान्" २ A भवन्तिरितिअनिश्चिताः; B भवन्तिरिति अनिश्चिता for भवन्तिरिति न निश्चिताः. ३ B ध्यानविचार for "विहार". ४ A अनाच्छेयवाचका; B अनाक्षयैव for अच्छेयवाचकाः. ५ B प्रथ 1. for प्रमत्ता. ६ B "विशुद्धपुत्रिणः" for "विशुद्धं सुविशुद्धं". ७ AB परिशुद्धकर्माः for कर्माः. ८ A "युगप्रतिष्ठिताः"

वैद्यासिक्ताः फोशधरा जिनानां
ते सर्वि त्रैधातुकि त्रस्तमानसाः ॥ ४१ ॥

प्रशान्तचित्ताः सद रण्यगोचरा
अधिष्ठिता लोकमिनापकेभिः ।

5

भापन्ति भूराजसहस्रकोटियो
यं चैव भापन्ति तं बुद्धमर्णितम् ॥ ४२ ॥

विप्रर्जिताः सर्वपदेभिर्लोकियत्राः
शून्याधिमुक्ताः परमार्थदेशकाः ।
अनन्तवर्णा गुणसागरोपमाः

10

बहुश्रुताः पण्डित विज्ञवन्तः ॥ ४३ ॥
सचेत् कुमारो बहुकल्पकोटिय
अधिष्ठिहन्तः प्रवेदेय वर्णम् ।

सौ अल्पके तत् परिक्वीर्तितं भवेद्
यथा समुद्रादुद्विन्दुरेकः ॥ ४४ ॥

N 231 15

तस्मिन् काले स नरेन्द्रघोषो
देशेतिमं शान्त समाधि दुर्दशम् ।

महात्रिसाहस्रिय लोकधातु
देवेहि नागेहि स्पृष्टो अभूषि ॥ ४५ ॥

20

तस्यो इमं शान्त समाधि भापतः
प्ररुम्पिता मेदिनि पङ्कवारम् ।

देवा मनुष्या यथ गङ्गावालिङ्गा
अविचर्तिज्ञाये स्थित बुद्धज्ञाने ॥ ४६ ॥

25

तत्रासि राजा मनुजान ईश्वर
शिरीषलो नाम महानुभाव ।

पुत्राण तस्यो शत पञ्च आस-
न्नभिरूप प्रासादिक दर्शनीयाः ॥ ४७ ॥

अशीति कोटीशत इच्छियाणा-
मन्त.पुरं तस्य अभूषि राज्ञः ।

30

चतुर्दशो कोटिसहस्र पूर्णा
दुहितरो तस्य अभूषि राज्ञः ॥ ४८ ॥

स कार्तिकाया तद् पूर्णमास्या-
मष्टाङ्गिकं पोषधमाददिजा ।

१ A प्रमण्येय वाचम्; B प्रमण्येयवाचम् (!). २ AB अत्यल्पक for स अल्पक. ३ A धीतरो
तस्य अभूषि भूषते for the line. ४ A पूर्णमास्यम् for पूर्णमास्याम्.

अशीतिकोटीनियुतेहि सार्ध-

N 232

मुपागमह्येकेगुरुस्य अन्तिकम् ॥ ४९ ॥

वन्दित्व पादौ द्विपदोत्तमस्य

न्यपीदि राजा पुरतो जिनस्य ।

अध्याशयं तस्य विदित्व राज्ञे

5

इमं समार्धिं द्विपदेन्द्र देशधि ॥ ५० ॥

सं पार्थिवः शत्रु समाधिमेत-

मुसृज्य राज्यं यथ खेटपिण्डम् ।

परित्यजित्वा प्रिय ज्ञातिव्रान्धवान्

N 233

स प्रव्रजी तस्य जिनस्य शौसने ॥ ५१ ॥

10

पुत्राण पञ्चाशत प्रव्रजित्तु

अन्तःपुरं चैव तथैव धीतरो ।

अन्ये च तत्र पुत्रैश्चातिव्रान्धवा

पदससतिर्न्युत त्रयश्च कोट्यः ॥ ५२ ॥

स प्रव्रजित्वेह सपुत्रदारं

15

स्यपेत्स्व आहारनिर्हारभूमिम् ।

अधिष्ठितश्चक्रमि अष्टवर्षं

स चक्रमे वसितु काल कार्यात् ॥ ५३ ॥

स कालं कृत्वा तद् राजकुञ्जरो

समाधिकित्तो सुसमाहितः सदा ।

20

तत्रैव सो राजकुले उपन्नो

N 234

उपपादुको गर्भमल्लैरलितः ॥ ५४ ॥

दृढबलो नाम पितास्य भूमि

महामती नाम जनेत्रि आसीत् ।

स जातमात्रो अवर्षी कुमारो

25

र्षचिन्नु सो विप्रति लोभनाथः ॥ ५५ ॥

जानाति मे आशयु लोभनाथो

येनो ममा ज्ञान्त समाधि देशितः ।

१ C त्रेकविंशत्यनन्तिके २ In B, st. 51 and a few more appear here and they are given in App. I (No 19.) * In A and C they appear elsewhere as indicated in notes to passage No 18. ३ B 'बान्धवम्' for 'बान्धवान्', ४ AB अन्तिके for शासने ५ A B वृद्धाति for पुत्रहाति. ६ A 'विहार' for 'निर्हार'. ७ B प्रव्रजी for अवधी. ८ C अदापि for क्वचित्. ९ After st. 55, AB add: यो भापते धर्मविरागहेतोर्भाषित्व पर्य द्विपदान्मुक्तानो (A 'सम') । सत्त्वान् शर्षे प्रकरोति नायज्ञे कञ्चिन्नो भवति तं समाधिन् ॥ B reads अद्यापि मे विप्रति लोभनाथः for the last pāda.

सत्त्वान चो आशयु ज्ञात्व चोदको
देशेति धर्मं वरसुद्धबोधौ ॥ ७१ ॥

विशेषज्ञानं उपपत्तिज्ञानं

अनन्तज्ञानं सुसमाप्तज्ञानम् ।

5

सर्वगतीनां प्रतिसंधिज्ञानं

कच्चिजिनो भाषति तं समाधिम् ॥ ७२ ॥

ग्रहान् समुत्सृज्य प्रत्रयचित्तं

त्रैधातुके अनभिरती ननुग्रहः ।

10

चित्तस्य संप्रग्रहणं सहर्षणा

देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ७३ ॥

धर्मेषु चो नाभिनिवेश तापि

परिग्रहो धर्मवरे सदा च ।

N 239

कर्मविपाके च दृढाधिमुक्तिं

देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ७४ ॥

15

विर्नयस्मि कौशल्य विपाकज्ञानं

कलहं विवादान तथोपशान्तिः ।

अविग्रहं वाप्यविवादभूमि

देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ७५ ॥

20

क्षान्तीसमादानमक्रोधस्थानं

धिनिश्चये धर्मि सदा च कौशलम् ।

पदप्रमेदेपु च ज्ञानदर्शनं

देशेति धर्मं कल्याणं जनेत्वा ॥ ७६ ॥

पूर्वान्तज्ञानमपरान्तज्ञानं

नियच्च-समता सुगतान शासने ।

25

परिच्छेद उक्तः स त्रिमण्डलस्य

एवं जिनो देशपि धर्मस्वामी ॥ ७७ ॥

चित्तव्यवस्थान एकप्रता च

काप्यवस्थान यथार्यभूमिः ।

ईर्यापयस्यो सर कालि रक्षणा

देशेति धर्मं पुण्यर्षभो मुनिः ॥ ७८ ॥

30

१ B सुगनाधिज्ञानम् for सुगनात्. २ A B पृथगासमुत्सृज्य for पृथग्न समुत्सृज्य. ३ A om.
धर्मविपाके च. ४ AB विनयस्य for यस्मिन्. ५ AB धर्मदेगर्गा for धर्मरानी. ६ A
स्थान एकप्रता. ७ A स्थान for रक्षणा.

हिरिश्च ओत्राप्यु प्रासादिकं च युत्तं गिरं भापति लोकज्ञानम् । प्रवृत्तिधर्मं प्रकृतिं च प्राणिनां देशेति धर्मं वरबोधिमग्राम् ॥ ७९ ॥	
अनुग्रहं चो हिरिमोयाप्यं च चित्तस्य चासुखालता जुगुप्सना । धूतस्थानुत्सर्गत पिण्डचर्या देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ८० ॥	5
हिरिश्च ओत्राप्यु सदाचरेता गुरुणामिनादन प्रत्युत्थानम् । नागस्य चो निग्रह आदितैव एवं जिनो देशयि धर्मस्वामी ॥ ८१ ॥	10
चित्तसमुत्थानत चित्तकल्पता ज्ञानप्रतीवेशु तयासुबोधम् । अज्ञानपक्षस्य सदा विवर्जना देशेति धर्मान् वरबुद्धबोधिम ॥ ८२ ॥	N 241 15
चित्तप्रवेशं च हतस्य ज्ञानं निष्कल्पवस्थान विनिश्चितार्थम् । सर्वैश्वर्यानि सदा विवर्जनम् एवं जिनो देशयि धर्मस्वामी ॥ ८३ ॥	20
संघङ्गता सत्पुण्येहि नित्यं विवर्जना क्तपुण्यान चैव । जिने प्रसादं सदा प्रेमतां च एवं जिनो देशयि धर्मं श्रेष्ठम् ॥ ८४ ॥	25
संकेतप्रशंसितिव्याहारतां च संसारदुःखानि सदा विवर्जना । अज्ञानि लामे च असक्तभाव- मेवं जिनो देशयि धर्ममुत्तमम् ॥ ८५ ॥	30
सत्कृतं लब्धा च न विस्मयेया असकृतध्यापि भवेदुपेक्षकः । सूत्रेषु वर्णं न कदाचि मोदिये इय देशाना लोकहितस्य ईररी ॥ ८६ ॥	N 242 30

अप्रत्यया अपगतप्रत्यया च

यो एक निर्देशु भवे गतीनाम् ॥ ५६ ॥

या सर्वधर्माण स्वभावमुद्रा

यः सूत्रक्रीटनियुतान आगमः ।

5

यो बोधिसत्वान धनं निरुत्तरं

कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ५७ ॥

N 235

कौयस्य शुद्धी तथ वाच शुद्धी

चित्तस्य शुद्धिस्तथ दृष्टिशुद्धिः ।

आरम्भणानां समतिक्रमो यः

10

कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ५८ ॥

अविप्रणाशः फलधर्मदर्शनं

अथाङ्गिकां मार्गविरस्य भावना ।

तयागतैः संगमु तीक्ष्णप्रज्ञता

: सत्यप्रवेशः सद धर्मज्ञानम् ॥ ५९ ॥

15

स्वल्पपरिज्ञा समता च धातुना-

मपकर्षणं चायतनान सर्वेशः ।

अमुत्पाद साक्षात्क्रिययावतारः

कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६० ॥

प्रतिनिविदा शान्त्यवतारज्ञानं

20

सर्वाक्षराणां च प्रमेदज्ञानम् ।

वस्तुनिवेशसमतिक्रमो यः

कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६१ ॥

घोरः परिज्ञाप प्रामोर्षेयधमः

प्रीतिश्च भेती मुग्धान वर्णम् ।

N 236 25

आर्षा गतिर्मर्दवता च उज्जुक्ता

कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६२ ॥

ना जानु कुर्याद्भ्रुकुट्टिं स मूर्तः

सापिन्त्य माधुर्यं स्मितं मुखं च ।

दृष्ट्वा च सत्त्वान् प्रयमाळयेति

33

कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६३ ॥

१ A om. sts 58-61. २ A प्रपनादलभः for प्रमेदय. ३ BC मुग्गस्य for मुग्गान. ४ A धर्मान् for क्षराणां.

अनालस्यता गौरवता गुरुणां

शुश्रूषणा बन्दन प्रेमदर्शना ।

उपपत्ति संतुष्टित शुक्लता च

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६४ ॥

आजीवशुद्धिस्तथ रण्यवासो

धृते स्थितानुस्मृतेरप्रमोषः ।

स्वन्धेषु कौशल्यमयापि धातुषु

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६५ ॥

आयतनकौशल्यमभिज्ञानं

क्लिेशैः-अपकर्षण दान्तभूमि ।

पृथुसर्पनन्त्राणमसाबुच्छेदः

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६६ ॥

समतिक्रमः सर्वभवगतीनां

जातिस्मृति धर्मेनिष्काङ्कता च ।

धर्मे च नित्तं श्रुत एषणा च

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६७ ॥

विशेषगामी सद भवनारति

आपत्ति कौशल्यस्त नि सूती स्थितः ।

यत्र स्थितोऽनुशयिता जहाति

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६८ ॥

तीक्ष्णस्य ज्ञानस्य वरामनो यतो

अचालियो शैलसमो अकम्पितः ।

अत्रिर्तितालक्षण धारणीमुखं

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ६९ ॥

शुक्लान धर्माणं सदा गवेपणा

पापान धर्माणं सदा विवर्जना ।

सद्वैरापक्षस्य सदा प्रचारक यो

कच्चिजिनो भापति तं समाधिम् ॥ ७० ॥

सर्वासु शिक्षासु गतिगतो विदुः

समाध्यनस्थानगतिगतश्च ।

5

N 237

10

15

20

25 N 238

30

१ A दर्शन for बन्दन २ AB क्लेशेषुपकर्षण दान्तभूमि for the line ३ A अचालियो for
 क्लियो, ४ A B अकम्पियः for कम्पित,
 स. १३

सत्त्वान चो आशयु ज्ञाव चोदको
देशेति धर्मं वरबुद्धवोधौ ॥ ७१ ॥

विशेषज्ञानं उपपत्तिज्ञानं
अनन्तज्ञानं सुसमाप्तज्ञानम् ।

5 सर्वगतीनां प्रतिसंधिज्ञानं
कच्चिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ७२ ॥

गृहान् समुत्सृज्य प्रव्रज्यचित्तं
त्रैधातुके अनभिरती ननुग्रहः ।

चित्तस्य संप्रग्रहणं सहर्षणा
10 देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ७३ ॥

धर्मेषु चो नाभिनिवेश तापि
परिग्रहो धर्मवरे सदा च ।

N 239 कर्मविपाके च दृढाधिमुक्तिं
देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ७४ ॥

15 विनयस्मि कौशल्य विपाकज्ञानं
कलहं विवादान तपोपशान्तिः ।

अविग्रहं वाप्यविवादभूमिं
देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ७५ ॥

20 क्षान्तीसमादानमक्रोधस्थानं
विनिश्चये धर्मि सदा च कौशलम् ।

पदप्रमेदेषु च ज्ञानदर्शनं
देशेति धर्मं कल्याणं जनेत्वा ॥ ७६ ॥

पूर्वान्तज्ञानमपरान्तज्ञानं
त्रियच्च-समता सुगतान शासने ।

25 परिच्छेदे उक्तः स त्रिमण्डलस्य
एवं जिनो देशपि धर्मस्वामी ॥ ७७ ॥

चित्तव्यवस्थान एकाग्रता च
कायव्यवस्थान यथार्थभूमिः ।

N 240 ईयोपयस्यो सदा कालि रक्षणं
30 देशेति धर्मं पुलपर्यभो मुनिः ॥ ७८ ॥

१ B सुसमाप्तिज्ञानम् for सुसमाप्तं. २ A B गृहवाससमुत्सृज्य for गृहान् समुत्सृज्य. ३ A om. कर्मविपाके च. ४ AB विनयस्य for यस्मि. ५ AB धर्मदेशनां for धर्मस्वामी. ६ A स्थानमभेदता for स्थान एकग्रता. ७ A रक्षणं for रक्षणा.

हिरिश्च ओत्रायु प्रासादिकं च युक्तं गिरं भाप्रति लोकदानम् ।	
प्रद्युक्तिधर्मं प्रकृतिं च प्राणिनां देशेति धर्मं वरबोधिमध्याम् ॥ ७९ ॥	
अनुग्रहं चो हिरिमोत्रायं च चित्तस्य चाधुनालता जुगुप्सना ।	5
धूतस्यानुत्सर्गत पिण्डचर्या देशेति धर्मं द्विपदानमुत्तमः ॥ ८० ॥	
हिरिश्च ओत्रायु सदाचरेता गुरुणाभिवादनं प्रत्युत्थानम् ।	10
मानस्य चो निग्रह आदितैव एवं जिनो देशपि धर्मस्वामी ॥ ८१ ॥	
चित्तसमुत्थानत चित्तफल्यता ज्ञानप्रतीवेधु तयानुबोधम् ।	N 241
अज्ञानपक्षस्य सदा विवर्जना देशेति धर्मान् वरबुद्धबोधिम् ॥ ८२ ॥	15
चित्तप्रवेशं च रतस्य ज्ञानं निवृत्तवस्वस्थान विनिश्चितार्थम् ।	
सर्वैश्वर्यार्थं सदा विवर्जनम् एवं जिनो देशपि धर्मस्वामी ॥ ८३ ॥	20
ससङ्गता सत्पुरुषेहि नियं विवर्जना कापुल्लयान चैव ।	
जिने प्रसादं सद प्रेपतां च एवं जिनो देशपि धर्मं श्रेष्ठम् ॥ ८४ ॥	
संकेतप्रज्ञातिव्याहारतां च संसारदुःखानि सदा विवर्जना ।	25
अलामि लामे च असैतभाव- मेवं जिनो देशपि धर्ममुत्तमम् ॥ ८५ ॥	
सत्कारं लब्ध्वा च न विस्मयेष्य असत्कृतश्चापि भवेदुपेक्षकः ।	N 242
भूतेऽपि वर्णं न कदाचि मोदिषे इय देशना लोकहितस्य ईदृशी ॥ ८६ ॥	30

शीलस्य द्वारमिम मार्गभाषणा

प्रतिपत्ति-ओवाद-नयथ भद्रको ।

अनुशासनी अत्र चरित्वा शासनी

इयं जिने ईदश आनुशासनी ॥ १०२ ॥

5

अनुलोमिकी क्षान्ति य बुद्धवर्णिता

क्षान्तिस्त्रितो दोष विवर्जयत ।

अज्ञान वर्ज्येय्य स्थित्वा ज्ञाने

इयं जिने ईदश आनुशासनी ॥ १०३ ॥

ज्ञानप्रतिष्ठा तय योगभूमी

10

योगेश्वरी बोधायि प्रस्थितानाम् ।

निवेदना सत्पुरुषाण नित्यं

इयं जिने ईदश आनुशासनी ॥ १०४ ॥

अयुक्तयोगीन सदा विवर्जना

तथागतैर्भाषित बुद्धभूमि ।

15

अनुमोदिता सर्वेहि पण्डितेहि

इयं जिने ईदश आनुशासनी ॥ १०५ ॥

N 247

वालैः प्रतिक्षिप्त अज्ञातकेहि

अभूनिरत्र पृथुश्रावकाणाम् ।

परिगृहीताः सद बोधिसत्त्वैः

20

इयं जिने ईदश आनुशासनी ॥ १०६ ॥

तथागतेहि अनुबुद्धमेतं

देवेहि चो सत्त्वत्तु पूजितं च ।

अनुमोदितं ब्रह्मसहस्रकोटिभिः

कश्चिज्जिनो भाषति तं समाधिम् ॥ १०७ ॥

25

नागसहस्रेहि सदा ह्युसत्त्वत्तु

सुपर्णपक्षेहि च नित्येहि ।

या भाषिता बोधिसत्त्वैः जिनेभिः

कश्चिज्जिनो भाषति तं समाधिम् ॥ १०८ ॥

पर्याप्त या नित्यु सुपण्डितेहि

30

धनं च श्रेष्ठं प्रवरं सुखञ्चम् ।

१ A om. st. 102 d and 103 a. २ A B om. st. 104. ३ A अज्ञानवेदि for अज्ञातं.
४ A नमस्कृत्ये for बुद्धभूमि.

निरामिषं ज्ञान चिद्विस्त उत्तमा

क्वचिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ १०९ ॥

ज्ञानस्य कोपः प्रतिभानमक्षयं

N 248

सूत्रान्तकोटीन प्रवेश एषः ।

परिज्ञ श्रैवातुकि भूतज्ञानं

5

क्वचिज्जिनो भापति तं समाधिम् ॥ ११० ॥

नैक्य इयं देशित पात्सामिनां

नावा पि चो ओद्यगतात एषा ।

कीर्तिर्येशो वेधति धर्णमात्र

येषामयं शान्त समाधि देशितः ॥ १११ ॥

10

प्रशंस एषा च तयागतातां

स्तवश्च एषो पुरुषर्मगणाम् ।

स्तत्र बोधिसत्त्वान नयश्च अक्षयो

येही अयं शान्त समाधि देशितः ॥ ११२ ॥

भैरी इयं दोषशमे प्रकाशिता

15

उपेक्षिषं क्वाखणिकान भूमिम् ।

आश्वासयन्तेष महाशयानां

येषां कृतेनैव समाधि भापितः ॥ ११३ ॥

प्रतिवृत्तिषं देशित सिंहेनादिना-

N 249

मित् बुद्धज्ञानस्य वरस्य आगमः ।

20

सर्वेष धर्माण स्वभावमुदाः

समाध्ययं देशितु नापकेहि ॥ ११४ ॥

सर्वज्ञज्ञानस्य च आहरिन्निमा

चर्या इयं बोधयि प्रस्थितानाम् ।

वित्रासनं सारचम्य चापि

25

समाध्ययं शान्त जिनेन देशितैः ॥ ११५ ॥

त्रिय्या इयं धर्मस्थितान तापिनां

अधिरमव्ये परमा च रक्षा ।

प्रत्यर्थिकानां सहधर्मनिग्रहाः

समाध्ययं शान्त जिनेन देशितः ॥ ११६ ॥

30

१ C भवति for वर्धति. २ After st. 115, C adds :

अनुबुद्धानस्य वरस्य आगमो सर्वेष धर्मान स्वभावमुदा ।

अनुनाद शान्त वरधर्ममुदा समाध्ययं देशित नापकेन ॥

३ B गयिता; T seems to support गयिता against A and C.

प्रतिभानभूमौ इय संप्रकाशिता

बला विनोक्ता तथ इन्द्रियाणि ।

विशिष्ट अष्टादश बुद्धधर्माः

समाधि शान्तेषु निवेशमाणाः ॥ ११७ ॥

दशान पर्येष्टि बलान भूता

पूर्वनिमित्तं पि च बुद्धज्ञाने ।

ये बुद्धधर्माः पुर्योत्तमेन

प्रकाशिता लोकहितानुष्मिणा ॥ ११८ ॥

बुद्धान पुत्रेभिरयं प्रतीहितो

विमोक्षकामानयु मार्गुं देशितः ।

प्रीतिश्च तस्मिन् सुगतात्मजानां

श्रुणित्विमं शान्त समाधि दुर्दशाम् ॥ ११९ ॥

या बुद्धज्ञानस्य च पारंपूरिता

यामेपते पण्डितु बोधिसत्त्वः ।

विशुद्धचित्तश्च शुचिर्निरङ्गणो

इमं निवेत समाधि शान्तम् ॥ १२० ॥

परिशुद्ध कायोऽस्य यथा जिनान

विमोक्षज्ञानं च विमुक्तिदर्शनम् ।

असंक्लिष्टः सद रागबन्धनैः

इमं निवेत समाधि मद्दकम् ॥ १२१ ॥

अभूमि दोषे विगमथ मोहे[†]

ज्ञानस्य चो आगमु मुक्तिमिच्छतः ।

विचाप उत्पादु अविद्यनाशकम्

इमं निवेत समाधि शान्तम् ॥ १२२ ॥

विमुक्तिसाराणिय तृप्ति भाषिता

प्यायीनयं शान्त समाधि देशितः ।

चभुथ बुद्धानर्मेनिन्दिताना-

मिमं निवेत समाधि शान्तम् ॥ १२३ ॥

अभिज्ञ एषा बहुक्षेत्रे दर्शिता

ऋद्धिश्च बुद्धान अनन्त दर्शिता ।

या धारणी सापि ततो न दुर्लभा

निवेशमाणस्य समाधिमेनम् ॥ १२४ ॥

† B भंकीन्द्रियाणां for अनिन्दितानाम्.

शान्तेन्द्रियस्यो इहै स्थानु बोधये

इदमधिष्ठानमनन्तरिक्षितम् ।

सूक्ष्मं च ज्ञानं विपुलं विबुद्धं

निवेदनाणस्य इमं समाधिम् ॥ १२५ ॥

N 252

सु बुध्यते नैष अयुक्तयोगै-

र्विधर्तनं सर्वसु अक्षराणाम् ।

न शक्यु घोषेण विज्ञाननाय .

येनो अयं शान्त समाधि न श्रुतः ॥ १२६ ॥

ज्ञातं तु विद्वैस्यु बोधिसत्त्वै-

र्यथा व यं देदितु धर्मस्वामिना ।

प्रतिबुद्धु शान्तेहि अनिन्दितेहि

इमं समाधिं प्रतिवेवमाणैः ॥ १२७ ॥

5

..

10

आरब्धवीर्येहि समुद्रहीत-

मुपस्थितं च सापि सदा सुधारितम् ।

दुःखक्षयो जातिनिरोधज्ञान-

मिमं समाधिं प्रतिवेवमाणैः ॥ १२८ ॥

15

सर्वेण धर्माणमैजाति भापिता

एवं च सर्वासु भवगतीषु ।

ज्ञानामु बुद्धान महोदायानां

कचिजिनो भावति तं समाधिम् ॥ १२९ ॥

N 253

20

तस्यो कुमारस्यमि गाथ भौषतो

अष्टादशीतिविद्युत्सहस्र पूर्णाः ।

घोषानुगा क्षान्ति लभिसु तत्र

अविर्तिकार्ये स्थितु बुद्धहानि ॥ १३० ॥

दृढबलस्तमैवदी कुमार-

मद्यापि सो तिष्ठति लोकनाथः ।

पृच्छामि त्वं दारक एतमर्थं

कुतस्त्वया एष श्रुतः समाधिः ॥ १३१ ॥

25

कुमार राजन् अर्चदी शृणोहि

दृष्टस्मि कोटीनिष्ठुतं विनायकम् ।

30

१ A B अधिष्ठानु for इहै स्थानु २ A B रत्नभिन्नेतम् for इमं समाधिम् ३ B संकति for अजाति. ४ B महापत्न्यां for 'दशला'. ५ A B श्रुत्वा for भाषतो. ६ AB अवचो for 'अवदी.

अमत्सरी भोम्यद्बु नित्यकालं
 त्यागस्य चो वर्णं सदा प्रभाषे ।
 आङ्गश्च भोमी धनवान् महात्मा
 दुर्भिक्षकाले बह्वु भोमि दायकः ॥ १४८ ॥

5 ये भिक्षु धारयन्ति इमं समाधि
 ये चापि वाचेन्ति य उद्दिशन्ति ।
 करोमि तेषां अहं पारिचर्या
 सर्वे च भेष्यन्ति नराणमुत्तमाः ॥ १४९ ॥

कर्मणा तेनाहमनुत्तरेण
 10 पश्यामि बुद्धान् बह्वु लोकनाथान् ।
 लभित्व प्रव्रज्य जिनानुशासने
 भवामि नित्यं विदु धर्मभागकः ॥ १५० ॥

N 258

धृताभियुक्तो बह्वु भोमि नित्यं
 कान्तारमारण्य सदा निषेवी ।

15 नाहारहेतोः कुहनां करोमि
 संतुष्टु भोमी इतरेतरेण ॥ १५१ ॥

अनीर्युक्तो भोम्यद्बु नित्यकालं
 कुल्येषु चाहं न भवामि निश्रितः ।

20 कुल्येषु सक्तस्य हि ईर्ष्यं वर्धते
 अनीर्युक्तस्तुष्टि वनेषु विन्दमि ॥ १५२ ॥

मैत्रीविहारी अह्वु भोमि नित्य-
 मङ्कुटु सन्ता न जनेमि क्रोधैर्म ।

मैत्रीविहारिष्यमि सूरतस्य
 चतुर्दिशं वर्धति वर्णनाला ॥ १५३ ॥

25 अल्पेन्दु संतुष्टु भवामि नित्य-
 मारण्यकथैव धृताभियुक्तः ।

N 259

न चोत्सृजामी अह्वु पिण्डपातं
 दृढं समाधान धुतेषु विन्दमि ॥ १५४ ॥

श्राद्धश्च भोमी मनसः प्रसादो

30 बहुप्रसादः सदा सुदृशसासने ।

१ A C तस्मि काले for नित्यकालं. २ A C बह्वु for अह्वु. ३ A B धर्मण, C स कर्मणा for कर्मणा
 ४ A B मैत्रीम् for क्रोधम्. ५ A B सद सप्रसादे for मनसः प्रसादो.

प्रसाद बहु लक्ष्मि आनुशंसा	
प्रासादिको भोमि अहीनइन्द्रियः ॥ १५५ ॥	
यथैव भाषाम्यहु तत्र तिष्ठे	
प्रतिपत्तिसारो अहु नित्यं भोमि ।	
प्रतिपत्तिसारस्वमि देवनागाः	9
कुर्वन्त्युपस्थातु प्रसन्नचिन्ताः ॥ १५६ ॥	
गुणा इमे कीर्तित यावता मे	
एते च अन्ये च बहु अनेके ।	
ये शिक्षितव्याः सद पण्डितेन	
यो इच्छती बुध्बितु बुद्धबोधिम ॥ १५७ ॥	10
स्मराम्यतो बहुतरु दुधराणि	
ये पूर्वकल्पे चरितान्यनेके ।	
बहुं पि दानीं भणितु न शक्यं	
गच्छामि तावत् सुगतस्य अन्तिकम् ॥ १५८ ॥	
सुतीक्ष्णप्रज्ञो विदु बोधिसत्त्वो	15 N 250
तस्मिन् क्षणे स्पर्शयि पञ्चभिज्ञा ।	
ऋदीय सो गच्छि जिनस्य अन्तिके	
स प्राणिकोटीमिस्वामीतिभिः सह ॥ १५९ ॥	
दृढबले परसु उदम आसीत्	
सार्धं तदा कोटिशतेहि पठिनिः ।	20
उपसंजनी मूल तयागतस्य	
बन्धित्व पादौ पुरतो न्यसोदत् ॥ १६० ॥	
अव्याशयं तस्य विदित्व राज्ञो	
इमं समाधिं द्विपदेन्द्र देशयि ।	
श्रुत्वा च सो पार्थिविं समाधिं	25
उद्धित्वा रात्र्यं निरपेक्षु प्रसजो ॥ १६१ ॥	
स प्रवजिन्वान इमं समाधिं	
भावेति वाचेति प्रज्ञाशयेति ।	
स पदिभिः कल्पसहस्रु पथात्	
पद्मोत्तरो नाम जिनो अभूयि ॥ १६२ ॥	30
पष्ठिस्तदा कोटिशत अनूनका	
ये सह सार्धं उपसंजनीं जिनाम् ।	N 261

परम प्रियु मनापु पण्डितानां

भविष्यति चार्थपदं प्रभाषमाणः ।

ज्ञानु बहुजनस्य प्रज्ञवन्तो

इमु वरु शान्त समाधि भाषमाणः ॥ ७ ॥

छामि परम श्रेष्ठ चीवराणां

शैव्य निमन्त्रणमा(खा ?)द्यभोजनानाम् ।

भविष्यति सुकुमार दर्शनीयो

इमु वरु शान्त समाधि धारयन्तो ॥ ८ ॥

द्रक्ष्यति बहु बुद्ध लोकनाथान्

अतुल्यि काहिति पूज नायकानाम् ।

न च भविष्यति तस्य अन्तरायो

इमु वरु शान्त समाधिमेपतो हि ॥ ९ ॥

भौपिष्यति पुरतः स्थित्व लोकनाथान्

सुखचिर गायशतेहि तुष्टचित्तः ।

न च भविष्यति तस्य जातु हानी

इमु वरु शान्त समाधि धारयित्वा ॥ १० ॥

स्यास्यति पुरतोऽस्य लोकनाथः

सुखचिर लक्षण-कायु व्यङ्गनेभिः ।

न च भविष्यति तस्य ज्ञानहानी

इमु वरु शान्त समाधि धारयित्वा ॥ ११ ॥

न कदाचि भविष्यति दीनचित्तः

सतत भविष्यति आढ्यु नो दरिद्र ।

न च भविष्यति उद्वृहीतचित्तो

इमु वरु शान्त समाधि धारयित्वा ॥ १२ ॥

न च भविष्यति वा अंशुणेषु

महीपति मेप्यति राजचक्रवर्ती ।

सद भविष्यति राज्य तस्य क्षेमं

इमु वरु शान्त समाधि धारयित्वा ॥ १३ ॥

ज्ञानु विपुल नात्र संशयोऽस्ति

क्षपयितु कल्पशनेहि भाषमाणे ।

१ B om. the line. २ A भारयिषा for धारयन्तो. ३ Mss. भविष्यति; T supports our reading √ B व्यङ्ग्यति for भविष्यति. ५ A B (wrongly) मशणो

श्रुते इमु समाधिं शाताभूनी	
यथ उपदिष्ट तथा स्थिहेत धीरो ॥ १४ ॥	
अपरिमित अनन्त कल्पकोट्यो	
दशवल् तस्य भणेरुथानुदाहाम् ।	
नै च परिकीर्तिता कल्प भवेव्या	5
यथ जलविद् गृहीतु सागरतो ॥ १५ ॥	
हर्षितु स वृमाए तस्मि काले	N 267
उत्थितु प्राञ्जलिको नमस्वमान ।	
दशवल्मिमुखो स्थितो उदगो	
गिरत्रोप उदानुदानपति ॥ १६ ॥	10
अचिन्तियो महावीरो लोकनाथ प्रभोकर ।	
यात्रचेमे नेन्द्रेण अनुदासा प्रकाशिता ॥ १७ ॥	
आख्याहि मे महावीर हितैवी अनुनम्पक ।	
को नाम पश्चिमे काले इद सूत्रं श्रुण्विष्यति ॥ १८ ॥	
तमेनममदच्छास्ता कल्पिद्भस्तस्वर ।	15
असङ्गज्ञानी भगवानिमा वाच प्रभायते ॥ १९ ॥	
कुमार शृणु माक्रिये प्रतिपत्तिमनुत्तराम् ।	
यो धर्माननुशिक्षतो इद सूत्रं श्रुण्विष्यति ॥ २० ॥	
पूजा कुर्वन् विनेन्द्राणा युद्धज्ञानवेपक ।	
मैत्रचित्त निपेयन्तो इद सूत्रं श्रुण्विष्यति ॥ २१ ॥	20
धृतान् गुणाश्च सखेयान् गुणान् श्रेष्ठान् निवेक्त ।	
प्रतिपत्तौ स्थिहित्वा च इद सूत्रं श्रुण्विष्यति ॥ २२ ॥	
न पापकारिणा हस्तादिद सूत्रं श्रुण्विष्यति ।	N 268
न योर्विरामित शील लोकनाथानर्भतिके ॥ २३ ॥	
पचारीण शशाणा येमा चित्तमलोद्धृणम् ।	25
मेष्ट्राना बुद्धेहि तेना हस्ताद्युण्विष्यति ॥ २४ ॥	
पुरिमका बुद्धा लोकनाथ उपस्थिता ।	
तादिद सूत्रं पथात्काले श्रुण्विष्यति ॥ २५ ॥	
उ जातीषु अभूतन्नन्यतीर्थिका ।	
सूत्रात् सीमनस्य न मेय्यति ॥ २६ ॥	30

१ इमु २ B वरदान्तवमविभूमि for समाधि गान्तभूमि ३ A B न च
 e ४ C प्रवराय for वराय ५ A प्रगत्त for प्रगत ६ A B
 अलोद्धृणम्

ते चापि श्रुत्वैव समाधिमेतं
 तुष्टा उदग्रास्तद प्रव्रजिंसु ॥ १६३ ॥
 ते प्रव्रजित्वान इमं समाधिं
 धारिंसु बाचेसु प्रकाशयिंसु ।
 5 पथिन कल्पानि नयुतान अत्यया
 स्पृशिषु बोधिं वरमेककल्पे ॥ १६४ ॥
 अनन्तज्ञानोत्तरनामधेया
 अभूपि बुद्धा नरदेवपूजिताः ।
 तैदेकमेके द्विपदानमुत्तमो
 10 मोचेन्ति सत्वान्यथ गङ्गावालिक्काः ॥ १६५ ॥
 शीरीश्वले राजु अहं अभूपि
 इमां चरन्तो वरबोधिचारिकाम् ।
 ये ममै पुत्राः शत पञ्च आसन्
 इममेव एते अनुवर्मपापैः ॥ १६६ ॥
 15 एवं मया कल्पसहस्रकोटयो
 आरब्धवीर्येण अतन्द्रितेन ।
 समाधि पर्येष्ट अयं विशुद्धः
 समुदानपन्नेति तमप्रबोधिम् ॥ १६७ ॥
 कुमार तस्माद्दि ये बोधिसत्त्वा
 20 आकाङ्क्षते एतु समाधिमेपितुम् ।
 आरब्धवीर्यो निरपेक्षु जीविते
 ममा कुमारा अनुशिखते सदा ॥ १६८ ॥

इति श्रीसनाधिराजे बहुबुद्धनिर्हारसमाधिमुखपरिवर्तो नाम सप्तदशः ॥

१ A B तत्रैवमेके for तदेकमेके. २ A B शीरीश्वले नाम अभूपि राजा for the line. ३ B मनु for मम. ४ After st. 166. A B T add:

जननी च या ध्यामि बभूवु अर्थां या मायदेवी तद्दि तस्मि काले ।
 चतुर्दशो कोटिसहस्र एणां ते धीतरो या मम सर्वि निर्दिताः ॥
 इदम्बलो नाम यदापि राजा प्रभूतरोतो बलवक्रवर्ती ।
 शुद्धेदो राज स तस्मि काले पिता अभूयो मम तत्र तत्र ॥

५ A B समाधि भारितुम् for 'धिमेपितुम्. ६ B चतुर्दशः for सप्तदशः.

समाध्यनुपरिन्दनपरिवर्तः ।

N 263

तत्र भोगांश्चन्द्रप्रभकुमारमामन्त्रयते स्म — तस्मात् तर्हि कुमार यो बोधिसत्वो महासत्त्व
इमं समाधिमुद्ग्रहीष्यति पर्यवास्पति धारयिष्यति वाचयिष्यति प्रवर्तयिष्यति उद्देश्यति स्वाध्या-
स्यति परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रनाशयिष्यति, तेन भावेनायोगमनुयुक्तेन च भवितव्यम् । तस्यैतं
प्रतिपद्यमानस्य चत्वारो गुणानुशांसाः प्रतिक्रुद्धितव्याः । क्तमे चत्वारः ? यदुत अनभिभूतो
भविष्यति पुण्यैः । अनवमैर्दनीषो भविष्यति प्रत्यर्थिनैः । अंप्रमेयो भविष्यति ज्ञानेन । अनन्तश्च 5
भविष्यति प्रतिमानेन । यो हि कश्चित् कुमार बोधिसत्वो महासत्त्व इमं समाधिमुद्ग्रहीष्यति पर्य-
वास्पति धारयिष्यति वाचयिष्यति प्रवर्तयिष्यति उद्देश्यति स्वाध्यास्यति परेभ्यश्च विस्तरेण
संप्रनाशयिष्यति, तस्येमे चत्वारो गुणानुशांसाः प्रतिक्रुद्धितव्याः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामि गायाम् अमापत्—

अनाभिभूतः पुण्येहि नित्यकालं भविष्यति ।

10

समाधिं शान्तुभावेन सर्वबुद्धान् गोचरम् ॥ १ ॥

पुण्येहि रक्षितः शरो नित्यकालं भविष्यति ।

N 264

चरन् स परमां शुद्धां विदिष्टां बोधिचारिकाम् ॥ २ ॥

नास्य प्रत्यर्थिनो जातु विहेटां कश्चित् करिष्यति ।

15

परिरुहीतो बुद्धेहि नित्यकालं भविष्यति ॥ ३ ॥

अप्रमेयश्च ज्ञानेन नित्यकालं भविष्यति ।

अनन्तः प्रतिमानेन धारेण्त् शान्तिमां गतिम् ॥ ४ ॥

सततमनभिभूतपुण्यैस्क्रन्धो

भविष्यति श्रेष्ठतरं तु बोधिचर्याम् ।

20

न भविष्यति प्रत्यर्थिवान् कृद्ध्यो

इमु बरु शान्त समाधि धारयित्वा ॥ ५ ॥

ज्ञानु विपुलु तस्य भोति तीक्ष्णं

तय प्रतिभौनमनन्त चक्षु शुद्धम् ।

भविष्यति सद तस्य पण्डितस्य

स्मृतिब्रह्ममेव च धारणीब्रह्म च ॥ ६ ॥

25

१ A B भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रं for भगवांश्चन्द्रप्रभकुमारमामन्त्रं. २ B om.
पर्यवास्पति. A आश्रयति for उद्ग्रहीष्यति पर्यवास्पति. ३ A B पर्यवास्पति for प्रवर्तयिष्यति.
४ B देशविष्यति for उद्देश्यति. ५ A B om. भावनायोग...upto प्रतिपद्यमानस्य. ६ A B गुणाः for
गुणानुशांसाः. ७ A अनवमैर्दनीषो for 'मर्दनीषो. ८ A B शान्त धारयित्वा for शान्तुभावेन. ९ C चं यिमाविज्ञो
for 'चारिकाम्. १० A C शान्तमागतिम् for शान्तिमां गतिम्. ११ A पवरुः कृद्ध्यो for पुण्यं. १२ C रुधो
for पृथ्वी. १३ C देशयित्वा. १४ प्रतिष्यान्म् for प्रतिमानम्.

मम च प्रव्रजित्वेह शास्त्रे जीविकार्थिकाः ।

लाभसत्काराभिभूता अन्यमन्यं प्रतिक्षिपि ॥ २७ ॥

अभ्योपिता परस्त्रीषु बहु भिक्षु असंपता ।

लाभकामाश्च दुःशीला इदं सूत्रं न श्रद्धयी ॥ २८ ॥

5

पुण्यानुप्राप्ता बुद्धेषु ध्यानप्राप्त्याप्यनर्थिकाः ।

निश्चिताश्चात्मसंज्ञायामिदं सूत्रं न श्रद्धये ॥ २९ ॥

लौकिक ध्यानफलसंज्ञी भेष्यते कालि पश्चिमे ।

अर्हत्पिण्डं च ते भुक्त्वा बुद्धवोधिं प्रतिक्षिपि ॥ ३० ॥

N 269

यैश्चैव जम्बुद्वीपस्मि भिन्देयात् सर्वं चेतिया ।

10

यश्च प्रतिक्षिपेत् सूत्रमिदं पापं त्रिंशत्प्यते ॥ ३१ ॥

यश्चार्हतो निहनेय्या यथा गङ्गाय चालुकाः ।

यश्च प्रतिक्षिपेत् सूत्रमिदं पापं त्रिंशत्प्यते ॥ ३२ ॥

क उत्सहन्ति शुष्माकं पश्चिमे कालि दारणे ।

सद्धर्म लोके वर्तन्ते इदं सूत्रं प्रकाशितुम् ॥ ३३ ॥

15

रोदन्तो उच्यन्तस्तत्र कुमारो जिनमप्रवीत् ।

सिंहनादं नन्दत्येवं पुंगो बुद्धस्य औरसः ॥ ३४ ॥

अर्हं निर्वृते संबुद्धे पश्चिमे कालि दारणे ।

सूत्रं वेस्तारिकं कुर्वीत्यजित्वा कायु जीवितम् ॥ ३५ ॥

संहिष्याम्यत्र वाळनामभूता परिभाषणाम् ।

20

आप्तोऽशास्तर्जनां चैव अधिवासिस्त्ये नापक ॥ ३६ ॥

क्षणेयं पापकं कर्मा यन्मया पुरिमे कृतम् ।

अन्येषु बोधिसत्त्वेषु व्यापादो जनितो मया ॥ ३७ ॥

स्योक्तेषु पाणिं मूर्धस्मि बुद्धः काञ्चनसंनिभम् ।

शास्ता चन्द्रप्रभं प्राह मञ्जुघोषस्तथागत ॥ ३८ ॥

N 270 25

करोमि ते अघिष्ठानं कुमार वाळि पश्चिमे ।

न ब्रह्मचर्यान्तरायो जीवितस्य च भेष्यति ॥ ३९ ॥

अन्ये चाथै शतान्यत्र उच्यिता धर्मधारकाः ।

वयं हि पश्चिमे काले अस्य सूत्रस्य धारकाः ॥ ४० ॥

देवनागान यक्षाण अशीतिमोऽष्टपत्पिता ।

30

अन्ये च नयुताः पटि बन्दन्ते लोकनायकम् ॥ ४१ ॥

१ A बुद्धेभिः; B बुद्धेदि for बुद्धेषु. २ A B वयं व for वयं व. ३ A घातेय्या; B घाटेया for निहनेया. ४ B पुत्रा बुद्धस्य औरसा for the pāda. ५ A B अर्हं निर्वृते for अर्हं निर्वृते. ६ C वयं व for वयं व. ७ C अदिस्ते मन्वाळनाम् for the pāda. ८ AB धर्मधारकाः for धारकाः.

व्यमिनेयां मिश्रणा य इमे अथ उच्यिता ।	
तस्मिन् पश्चिमे काले रक्षा काहाम नाथक ॥ ४२ ॥	
अस्मिन् सूत्रे प्रमाप्यन्ते बुद्धक्षेत्रा प्रकल्पिता ।	
यथा बालुक गङ्गाया अपिछानेन शास्तुन ॥ ४३ ॥	
ये च प्रकल्पिता क्षेत्रा सर्वेषु बुद्धनिर्मिता ।	5
प्रेषिता लोचनायेन ये हि धर्मा प्रकल्पिता ॥ ४४ ॥	
एकैकसाध क्षेत्रात् सत्त्वमोदयो अचिन्तिया ।	
एतं धर्मं तदा श्रुत्वा बुद्धज्ञाने प्रतिष्ठिता ॥ ४५ ॥	
इतश्च बुद्धक्षेत्रातो नवतिर्देवमोटिय ।	
बोधिनिच समुपाद्य बुद्ध पुष्पैरवाकिरन् ॥ ४६ ॥	10
ते व्यावृत्ता वेदेण कल्पमोदेरशीतिभि ।	N 271
सर्वैऽप्येकत्र कल्पेऽस्मिन् भविष्यन्ति विनायका ॥ ४७ ॥	
गिधुभिर्भुषिन्नाधैर उपासकउपासिना ।	
यद्भसतति प्राणमोदयो येहि सूत्रमिदं श्रुत्वम् ॥ ४८ ॥	
तेऽपि व्यावृत्त बुद्धेन द्रक्ष्यन्ते लोचनायकात् ।	15
यथा बालुक गङ्गायाधरन्तो बोधिर्चौरिकाम् ॥ ४९ ॥	
सर्वेषां पूजा काहन्ति बुद्धज्ञानगवेषका ।	
तत्र तत्र भ्रुगिष्यन्ति इदं सूत्रं निरुत्तरम् ॥ ५० ॥	
अशीत्या कल्पमोटीणि भेष्यन्ते लोचनायका ।	
सर्वे एतत्र कल्पेऽस्मिन् हितेशु अनुकल्पता ॥ ५१ ॥	20
मन्त्रेषु च बुद्धस्य पूजा इत्या निरुत्तरम् ।	
सद्धर्मं श्रेष्ठं धारित्वा गमिष्यन्ति सुखाक्रीम् ॥ ५२ ॥	
यत्रासीत् निरजो बुद्धो अभिर्त्सयुस्तथागत ।	
तस्य पूजा करिष्यन्ति अप्रमोधीय कारणात् ॥ ५३ ॥	
निस्ततिरिसख्येया कल्पा ये च अनागता ।	25
न दुर्गतिं गमिष्यन्ति श्रुत्वेदं सूत्रमुत्तमम् ॥ ५४ ॥	
ये केचित् पश्चिमे काले श्रोष्यन्ते सूत्रमुत्तमम् ।	N 272
अभुपात् च काहन्ति सर्वैस्तैः सवृत्तो बहवः ॥ ५५ ॥	
आरोचयामि सर्वेषां यान्तं पुरतः स्थिता ।	
परिन्दामि इमा बोधिं या मे वृद्धेण स्पर्शिता ॥ ५६ ॥	30
इति श्रीसमाधिराजे समाध्वनुपरिन्दना नाम परिवर्तोऽर्थादशा ।	

१ AB प्रमाप्यन्ते for प्रमाप्यन्ते २ B अविच्छिन्ना for अचिन्तिया ३ AB सत्त्वमोदयो for देवमोटिय ४ C for 'बोधिकं भाषितो नारिकम्' ५ A B T om, st 51, ६ B अमिताभ for अभिताभ ७ B पश्यन्तम् for अद्यदन्तम्

*अचिन्त्यबुद्धधर्मनिर्देशपरिवर्तः ।

N 273

तैस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेम^१ समाधिमाहाङ्गता अचिन्त्यबुद्धधर्म-
निर्देशकुशलैः भवितव्यम् । अचिन्त्यबुद्धधर्मपरिपृच्छाकुशलैः भवितव्यम् । अचिन्त्य
बुद्धधर्माधिसुक्तिकेन भवितव्यम् । अचिन्त्यबुद्धधर्मपर्येषणाकुशलैः भवितव्यम् । अचिन्त्याश्च
बुद्धधर्मान् श्रुत्वा नोत्रसितव्यं न सत्रसितव्यं न सत्रासमापत्तव्यम् । एवमुक्ते चन्द्रप्रभ.
5 कुमारभूतो भगवन्तमेतद्वोचत् - यथा कथं भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो अचिन्त्यबुद्धधर्म
निर्देशकुशलैः भवति, अचिन्त्यबुद्धधर्मपरिपृच्छाकुशलैः, अचिन्त्यबुद्धधर्माधिसुक्तश्च ? अचिन्त्य
बुद्धधर्मपर्येषणाकुशलैः भवति, अचिन्त्याश्च बुद्धधर्मान् श्रुत्वा नोत्रस्यति न सत्रस्यति न
N 274 सत्रासमापद्यते ?

N 275

तेन खलु पुन सैमयेन पञ्चशिखो नाम गन्धर्वपुत्र पञ्चभिस्तूर्यशतैः सार्धं गगनतलादव
10 तीर्थं भगवत् पुरतः स्थितोऽभूत्पस्थानपरिचर्यायै । अथ खलु पञ्चशिखस्य गन्धर्वपुत्रस्यैतद-
भवत् - यत्रह यथैव देवानां त्रायस्त्रिंशानां शक्रस्य च देवानामिन्द्रस्य सुवर्मायां देवसमायामुप
स्थानपरिचर्यां करोमि, सगीतिं सप्रयोजयामि, तथैवाद्य देवातिदेवस्यापि तथागतस्यार्हत
सन्वक्तृबुद्धस्य पूजायै सगीतिं सप्रयोजयेयम् ॥

अथ खलु पञ्चशिखो गन्धर्वपुत्रस्तैः पञ्चभिस्तूर्यशतैस्तैश्च पञ्चमात्रैर्गन्धर्वपुत्रशतैः
15 सार्धमेकस्वरसगीतिमप्रयुक्तमिस्तूर्यसगीतिभिर्वैदूर्यदण्डा वीणामादाय भगवत् पुरतो वादयामास ।
अथ खलु भगवत् एतदभूत् - यत्रह तथारूपमृद्धमिस्त्कारममिस्त्कुर्यां यथारूपेण ऋद्धममि
सत्कारेणामिस्त्कृतेन चन्द्रप्रभ कुमारभूतोऽचिन्त्यबुद्धधर्मनिव्यसितौशल्यमधिगच्छेत्, सर्वधर्म
स्वभारसमतादिपश्चिताश्च समाधेर्न चलेत् । पञ्चशिखस्य च गन्धर्वपुत्रस्य तन्त्रीस्वरगीतिस्वर-
कौशल्यमुपदिशेयम् ॥

20 अथ खलु भगवास्तथारूपमृद्धममिस्त्कारममिस्त्करोति स्म, यत्तेभ्यः पञ्चभ्यस्तूर्य-
शतेभ्यः सप्रयुक्तेभ्यः प्रवादितेभ्यो यथानुक्रमोपसङ्गतं शब्दो निश्चरति धर्मप्रतिज्ञयुक्तः । इमाश्च
बुद्धधर्मनिव्यसितागा निश्चरन्ति बुद्धानुभावेन -

N 276

एकहिं बालपये बहुबुद्धा

यातिन् बालिन् गङ्गनदीये ।

* This chapter has been edited by Régamey, Warsaw, 1939

१ Before तस्मात् AB adds अथ (B तत्र) खलु भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते
स्म २ AB इमान् सर्वधर्मस्वभावसमवाधिपश्चितायां समाधेरचिन्त्यानप्रमेयान् गुणानुगसनिर्हरपदान् एत्वा
नोत्रसितुद्यमेन न सत्रसितुद्यमेन न सत्रासमापत्तुद्यमेन for इमं समाधिमाहाङ्गता ३ AB om this sent
ence ४ After भवितव्यम् AB add अचिन्त्यबुद्धधर्मपरिपृच्छाकुशलैः भवितव्यम् ५ After आपद्यते,
AB read a passage given in App I (No 20) ६ After समयेन AB add एषकृते परंते
भवत् सगरोपमायां परंदि धर्मं देग्यत् ७ A B साधमेकस्वरसप्रयुक्तेर्वैदूर्यदण्डा वीणां स्वयमादाय for
तैश्च मादाय ८ A B सप्रवादितेभ्यो यथाचिन्त्यायांसहित for सप्रयुक्तेभ्यः पसङ्गत ९ A B धर्मता,
for धर्मं, १० A B अचिन्त्यबुद्धं for बुद्धं.

क्षेत्रं तास्तिकं तेषु जिनानां
 ते च विलक्षणं ते विसमगाः ॥ १ ॥
 पञ्चमतीगता बालपथसिम्बु
 नैरयिका पि च तिर्यगताश्च ।
 ते यमलौकिकं देवमनुष्या 5
 नापि च संकलं नो च उपीडो ॥ २ ॥
 तत्र पदे ससराः ससमुद्राः
 सर्वं नदी तप उत्स तडागाः ।
 नो पि च संकलं नो च उपीडो
 एवमचिन्तियु धर्मं जिनानाम् ॥ ३ ॥ 10
 तत्र पदेऽपि च पर्वत नैके
 चक्रवाल अपि मेरु सुमेरु ।
 ये मुचिलिन्द महामुचिलिन्द
 विन्ध्य गृध्रकूटो हिमवांश्च ॥ ४ ॥
 तत्र पदे निरवाश्च सुघोरा- 15 N 277
 स्तपन प्रतापन आनभिरम्याः ।
 तत्र च ये निरये उपपन्ना
 वेदन ते पि दुखां अनुमोन्ति ॥ ५ ॥
 तत्र पदेऽपि च देवत्रिमाणा
 द्वादशयोजन ते रमणीयाः । 20
 तेषु बहु मस्तान सहस्रा
 दिव्यस्तीव्र सुखान्यनुमोन्ति ॥ ६ ॥
 तत्र पदे च बुद्धान उत्पादो
 शासतु लोकविद्वान् ज्वलेति ।
 तं च न परयति ज्ञानविहीनो 25
 येन न शोधितं चर्यं विद्युद्भा ॥ ७ ॥
 तत्र पदेऽपि च धर्मं निरुद्धो
 निर्धुतु नायकु श्रूयति शब्दः ।
 तत्र पदेऽपि च केचि शृणोन्ति
 तिष्ठति नायकु भापति धर्मम् ॥ ८ ॥ 30
 तत्र पदेऽपि च कोचिद्रायु-
 र्वर्षं अचिन्तिय वर्तति संज्ञा ।

N 278

तत्र पदेऽपि वा काष्ठ करोन्ति

नो चिर जीवति श्रूयति शब्दः ॥ ९ ॥

तत्र पदेऽपि च केपचि संज्ञा

दृष्टु तथागत पूजित बुद्धो ।

5

तोपितु मानसु संज्ञग्रहेण

नो वि च पूजितु नो च उपन्नो ॥ १० ॥

स्वस्मि गृहे सुपिनेव मनुष्यो

कामगुणेषु रतीरनुभूय ।

स प्रतिबुद्धु न पश्यति कामं-

10

स्तच्च प्रजानति सो सुपिनो ति ॥ ११ ॥

यत् तय दृष्टु श्रुत मत ज्ञातं

सर्वमिदं वितर्थं सुपिनो या ।

यस्तु भवेत् समाधिप लभी

सो इमु जानति धर्मस्वभावान् ॥ १२ ॥

15

सूसुखिताः सद ते नर लोके

येष प्रियाप्रियु नास्ति कर्हिचित् ।

N 279

ये वनकन्दरकेऽभिरमन्ति

श्रमणकं सुसुखं अनुभोन्ति ॥ १३ ॥

येष ममापि तु नास्ति कर्हिचिद्

20

येष परिग्रह सर्वशु नास्ति ।

खङ्गसमा विचरन्तिमु लोके

ते गगने पत्रेव ब्रजन्ति ॥ १४ ॥

भाङ्गि मार्गं प्रार्तितु ज्ञानं

शून्यरु धर्म निरात्मतु सर्वे ।

25

येन विभावित भोन्तिमि धर्मा-

स्तस्य भवेत् प्रतिभानमनन्तम् ॥ १५ ॥

सूसुखिता वत ते नर लोके

येष न सज्जति मानसु लोके ।

वायुसमं सद तेथिह चित्तं

30

नो च प्रियाप्रियु विद्यति सङ्गो ॥ १६ ॥

१ AB च for वा २ A स्वस्मि for स्वस्मि. ३ AB लोके for लोके. ४ AB निरात्मक for निरात्मक.

अप्रियु ये दुखितेहि निवासो
 ये हि प्रिया दुखि तेहि वियोगो ।
 अन्त उमे अपि एति जहिस्वा
 ते सुखिता नर ये रत धर्मे ॥ १७ ॥
 यो अनुनीयति शुक्तिमि धर्मान्
 स प्रतिहन्यति शुल्व अघर्मम् ।
 सो गदमानहतो विपरीतो
 मानवत्वेन दुखि अनुमोति ॥ १८ ॥
 ये समताय प्रतिष्ठित भोन्ति
 नित्यमनुत्तता नावनताश्च ।
 ये प्रियतोऽप्रियतश्च सुमुक्ता-
 स्ते सद मुक्तमना विहरन्ति ॥ १९ ॥
 शीते प्रतिष्ठितु सूपरिशुद्धे
 ध्याने प्रतिष्ठितु नित्यमचिन्त्ये ।
 ये वनकन्दरि शान्ति रमन्ते
 तेष न विद्यति वीमति जातु ॥ २० ॥
 ये च पुनर्वितथे प्रतिपन्नाः
 कामगुणेषु रताः सद बाळाः ।
 गृध्रु यथा कुलादेश्वधिसुक्ता
 नित्यवशानुगता नमुचिन्त्य ॥ २१ ॥

5 N 280

10

15

20

अस्मिन् खलु पुनर्गाथाभिनिर्हारे भौष्यमाणे चन्द्रप्रभः कुमारभूतः अचिन्त्येषु बुद्धधर्मेषु
 गम्भीरनिश्चयनिर्देशकौशल्यमनुभूतः, सूत्रान्तनिर्हरावमाणं च प्रतिबन्धवान् । पञ्चविंशत्यं च
 गन्धर्वपुत्रस्य घोषानुगायाः क्षान्तेः प्रतिबन्धोऽभूत् । अग्रमेयाणां च सत्वानां देवानुविक्रयः
 प्रजाया अनुत्तरायां सम्पत्संश्लेषौ चित्तान्युत्पन्नानि । अग्रमेयाणां च सत्वानामर्थः कृतोऽभूत् ॥

N 281

इति श्रीसमाधिराजे अचिन्त्यबुद्धधर्मनिर्देशपरिवर्तो नामोत्तमविंशतितमः ॥

25

पूर्वयोगपरिवर्तः ॥

आसि पूर्वमिह जन्मुसाहये
अप्रमत्त दुमि श्रेष्ठिद्वारका ।

प्रमजित्व मुगतस्य शासने
दम्भभूत वनपण्डमाश्रितौ ॥ १ ॥

5 ऋद्धिमन्त चतुर्व्यानलाभिर्ना
काव्यशारदकुशली मुञ्चिद्विती ।
अन्तरिक्षपद्भूमिकोविदी
ते असक्त गगने व्रजन्ति च ॥ २ ॥

N 288 ते च तत्र वनपण्डि शीतडे
10 नानपुष्पभरिते मनोरमे ।
नानपक्षिद्विजन्मघसेरिने
अन्यमन्य कथ सप्रयोजिते ॥ ३ ॥

तेन राज मृगया अटन्तके
शब्द श्रुत्वा वलु त उपगामी ।
15 दृष्ट्वा पार्थिव तथ धर्मभाणसौ
तेषु प्रेम परम उपस्थहि ॥ ४ ॥

तेहि सार्धु कथ आनुलोमिकी
दृष्ट्वा राज पुरतो निपीदि सो ।
तस्य राज बलकाय नन्तको
20 पष्टिकोटिनियुतान्युपगमी ॥ ५ ॥

एकमेवु तेषु धर्मभाणको
राजमन्त्री शृणोहि क्षत्रिया ।
बुद्धुपादु परम सुदुर्लभो
अप्रमत्तु सद मोहि पार्थिव ॥ ६ ॥

N 289 25 आयु गच्छति सदानवस्थित
गिरिनदीय सैलिलेव शीघ्रगम् ।
व्याघ्रिशोकवरोपीडितस्य ते
नास्ति प्राणु यथ कर्म भद्रकम् ॥ ७ ॥

१ Before आसि AB (C missing) read a passage given in App. I. (No. 23)
२ A B विचक्षणौ for मुञ्चिद्विती ३ A सलिले च for सलिलेव

धर्म्यास्तु भव राजकुञ्जरा रश्मिं दशवलयान् शासनम् । क्षीण कालि परमे सुदारणे धर्मपति स्विहि राजकुञ्जर ॥ ८ ॥	
एव ते बहुप्रकार पण्डिता बोधदन्ति तद ते नराधिपम् । सार्धं पश्चिन्युतेहि पार्थिवो बोधिचित्तमुद्रपादयत्तदा ॥ ९ ॥	5
श्रुत्व धर्म तद राजकुञ्जरः सूरतानखिलान् भाषतो । प्रीतिजात हुमना उदप्रको बन्ध पाद शिरसाय प्रकमी ॥ १० ॥	10
तस्य राज बहवोऽन्यभिक्षवो लभकाम प्रविशन्तु तत् कुलम् । तेषु दृष्ट चरिया न तादृशी तेषु राज न तथा संगीरवम् ॥ ११ ॥	15 N 290
तच्च शासनमतीतिद्वारतुनं पश्चिमं च तद वर्धु कर्ति । जम्बुद्वीपि सुपरित्तभाजना प्रादुर्भूत बहवो असंयताः ॥ १२ ॥	20
उत्का लुब्ध बहू तत्र भिक्षवो लभकाम उपलम्भदृष्टिकाः । विप्रनष्ट दुगतस्य शासनाद् प्राहर्षिसु बहूलं तदा नृपम् ॥ १३ ॥	
घातयेति उमि धर्मभाणकौ ये उच्छेदु प्रवदन्ति तीर्थिवाः । दीर्घचारिक समादपेन्ति ते निर्धृतीय न ते क्रिचि दसिका ॥ १४ ॥	25 N 201
कर्म नश्यति विपास्तु नश्यति स्वल्भ नास्तीति वदन्ति कुहवराः ।	30

दक्षया दशदिशो तथागतान्

शान्तचित्तं वृषभैत्रयेचनान् ।

सर्पयोः सदारण परायण

धर्मार्थं जगि उत्सृजिष्यथा ॥ ३० ॥

इति श्रीसमाधिराने पूनयोगपरिवर्तो नाम एकविंशतितम ॥

१

१ After this stanza AR add the following
 सिया कुमारा दुवि धर्मशास्त्री न एव ब्रह्मविद्वान्म ते भूर ।
 दीपकरस्तन अमृषि एवो द्वितीयो चाई सद् धर्मशास्त्रक ॥
 मैत्रेयु राज्ज अमू तस्मि काले येन श्रुतो धर्म स आनुलोमिकीम् ।

॥ तथागतकायनिर्देशपरिवर्तः ॥

अथ खलु भगवतोऽन्वयप्रभं कुमारभूतमात्मन्वयते स्म-तस्मात् तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन N 296
 महासत्त्वेन बोधेऽन्वयप्रसितेन जीविते निरुद्देशेण भवितव्यम् । तत् कस्य हेतोः^१ कायजीविता-
 प्यनसागहेतोर्हि कुमारः^२ अकुदात्त्वधर्माभिन्नाकारो भवति । तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन N 297
 महासत्त्वेन न रूपकायतस्तथागत प्रज्ञातव्य । तत् कस्य हेतोः^३ धर्मकार्या हि बुद्धा भगवन्तो
 धर्मकार्यप्रभाविताश्च न रूपकायप्रभाविता । तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तथागत- 5
 काय प्रार्थयितुं नामेन तथागतकाय ज्ञातुकामेन अयं समाधिदृग्महीतव्यं पर्यवाप्त्यो धारयितव्यो
 बोधयितव्यं प्रवर्तितव्यं उद्देश्यं स्वाध्यातव्यो वाचयितव्यो भागनायोगमनुयुक्तेन भवितव्यम्
 परेभ्यश्च निस्तरेण सप्रज्ञशयितव्यं । तत्र कुमार तथागतस्य कायं शतपुण्यनिर्जातया बुद्ध्यने-
 कार्थनिर्देशो धर्मनिर्जात आनिमित्त सर्वनिमित्तापगतो गम्भीर अप्रमाण अप्रमाणधर्म आनि
 मितस्वभाव सर्वनिमित्तविभाषित । अचलोऽप्रतिष्ठितोऽव्यन्ताकाशस्वभावाऽदृश्यश्च भुवः पर्यसमति- 10
 कान्तो धर्मकाय प्रज्ञातव्य । अचिन्त्य चित्तभूतिविगतं सुखदुःखाग्निप्रकम्प्य सर्वप्रपञ्चसमति-
 कान्तोऽ^४निर्देशोऽनिर्देशो बुद्धज्ञान प्रार्थयितुं कामाना बोधपर्यसमतिकान्तं सत्सरो रागसमतिकान्त
 अनेयो दोषपर्यसमतिकान्तो र्हेतो मोहपथसमतिकान्तो निर्दिष्ट । शून्यतानिर्देशेन अजलो
 जातिसमतिकान्तः अनौलव विपाकसमतिकान्तं निल्यो व्याहारेण । व्यवहारश्च शून्य निर्दिशेपो
 निर्गोणः, निर्वृत शब्देन, शान्तोऽगोणः, सापान्य सपेतेन, सफेत् परमार्थेन, परमार्थो भूतैवचनेन । 15
 शीतलो निष्परिदान अनिमित्त अमन्यित अचिन्दिता अप्रैपञ्चित-अल्पशब्दो निर्देशेन ।
 अपर्यन्तो वर्णनिर्देशेन, महाभिज्ञापरिकर्मनिर्जात अस्पृशित अविदूरे महाभिज्ञापरिकर्मनिर्देशेन ।
 अयमुच्यते कुमार तथागतात्मा इति ॥

अथ खलु भगवन्तस्या चेलापामिमा गाया अगापत-

य इच्छे लोक्तायस्य काय जानितुमीदृशम् ।

इमं समाधिं भौवित्वा काय बुद्धस्य ज्ञास्यति ॥ १ ॥

* This chapter is edited by Régamey Warsaw 1939

१ In Tibetan translation, this chapter is split up into two, chapter 22nd ending with st 3 of No 23 (App 1) Naturally chapter 23 begins with the following sentences of the above passage. The subsequent chapters are consecutively numbered २ AB तत्र खलु for अथ ३ After भगवात्, AB add पुनरपि ४ For कायेऽन्वयप्रसितेन जीविते निरुद्देशेण AB read इमं समाधिसामखला द्विष्य चानुतरा सम्पत्तरोधिमभिसरोद्भुमेन कायजीविते चान्वयप्रसितेन भवितव्यम् ५ After कस्य हेतोः ABT read a passage given in App 1 (No 24) ६ A B धर्मानि for धर्मनि ७ AB धर्मकार्यप्रभाविताश्च धर्मकार्या हि ८ A om धर्मकार्यप्रभाविताश्च ९ AB तत्र for तस्मात्तर्हि १० A om वाचयितव्य ११ B om from उद्देश्य upto नेराथं १२ A B विगत for विगत १३ AB om अनिर्देश १४ AB om "यथ" १५ B om "यथ" १६ AB om एवो बोधोपयमतिकान्त, Régamey भुवो for एवो १७ A B om अनौलव विपाकसमतिकान्त १८ A B om व्यवहारश्च शून्य १९ A B दयभूत for भूत २० A B om अप्रपञ्चित-अल्पशब्दो निर्देशेन २१ A B "निवर्तितेऽयं स उच्यते for निर्देशेन । अयमुच्यते २२ AB भवितु for भाविता

पुष्यनिर्जातु बुद्धस्य काय शुद्ध प्रभास्वर ।
 समेति सोऽन्तरीक्षेण नानात्व नास्य लभ्यते ॥ २ ॥
 यादृशा बोविर्बुद्धस्य लक्षणानि च तादृशा ।
 यादृशा लक्षणस्तस्य कायस्तस्य हि तादृशा ॥ ३ ॥
 समोत्रिलक्षण कायो बुद्धक्षेत्र हि तादृशम् ।
 बला निमोक्षा ध्यानानि सर्वे तेऽप्येकलक्षणा ॥ ४ ॥
 एष समतु बुद्धाना लोचनाथान ईदृश ।
 न जातु केनचिच्छक्त्य पश्यितु मासचक्षुषा ॥ ५ ॥
 बहू एष प्रवक्ष्यति दृष्टो मे लोचनायक ।
 सुवर्णवर्ण कायेन समलोक प्रभासति ॥ ६ ॥
 अधिष्ठानेन बुद्धानामनुभागाद्विबुर्जितै ।
 येनासौ दृश्यते कायो लक्षणेहि विचित्रित ॥ ७ ॥
 आरोहपरिणाहेन कायो बुद्धस्य दर्शितै ।
 न च प्रमाण कायस्य लभ्य तेन अचित्तिय ॥ ८ ॥
 यदि प्रमाण लभ्येत कायो बुद्धस्य एतन्न ।
 निर्विशयो भवेच्छास्ता देवैश्च मनुजैरपि ॥ ९ ॥
 समाहितस्य चित्तस्य निषानोऽपि तल्लक्षण ।
 तल्लक्षण नामरूप शुद्ध भोति प्रभास्वरम् ॥ १० ॥
 नु चैष केनचिज्जातु समाधि शान्तु भावित १
 यथेह लोचनाथेन कल्पमोद्यो निषेवित ॥ ११ ॥
 बहुभि शुक्लवर्णैश्च समाधिर्जनितोऽप्ययम् ।
 समाधेरस्य वैपुल्यात् कायो महा न दृश्यते ॥ १२ ॥
 यस्य वो यादृश चित्त नामरूप पि तादृशम् ।
 नि स्वभावस्य चित्तस्य नामरूप विलक्षणम् ॥ १३ ॥
 यस्य चोदारसज्ञादि नामरूपस्मि वर्तते ।
 तिस्रभागाय सज्ञाय उदार चित्तु जायते ॥ १४ ॥
 यस्य चो मृदुकी सज्ञा नामरूपस्मि वर्तते ।
 अगृध्र नामरूपस्मि चित्त भोति प्रभास्वरम् ॥ १५ ॥
 स्मरामी पूर्वजातीषु असख्येयेषु सप्तसु ।
 तिस्रो मे पापिना सज्ञा नैरोत्पन्ना कदाचन ॥ १६ ॥

१ AC यादृशा for तादृशा २ AB तस्य कायोऽपि तादृशा for कायस्तस्य हि ता ३ BC एष for एष ४ B दैजित ५ A तथेह C तत्रेह for यथेह

अनारसं च मे चित्तं कल्पमोष्ट्यो वाचिन्ति याः ।
 परोमि चार्प सत्वानां न च मे वायु द्रश्यते ॥ १७ ॥
 यथा च यस्य भावेहि विमुक्तं भोति मानसम् ।
 न तस्य तेहि भावेहि भूयो भोति समागमः ॥ १८ ॥
 विमुक्तं मम विज्ञानं सर्वभावेहि सर्वशः ।
 स्वमात्रो ज्ञातु चित्तस्य भूयो ज्ञानं प्रवर्तते ॥ १९ ॥
 क्षेत्रमोटीसहस्राणि गच्छन्ति मम निर्मितोः ।
 दुर्बन्ति चार्प सत्वानां यत्र कायो न लभ्यते ॥ २० ॥
 अलक्षणो निर्निमित्तो यथैव गगनं तथा ।
 कायो निरभिव्ययो मे दुर्विद्यो निर्दर्शितः ॥ २१ ॥
 धर्मस्यो महावीरो धर्मेण काय निर्मितो ।
 न जातु रूपकायेण शक्यं प्रज्ञापितुं जिनो ॥ २२ ॥
 कथानिर्देशु यत्पैतं श्रुत्वा प्रीतिर्भविष्यति ।
 न तस्य मारः पापीयानतारं लभियति ॥ २३ ॥
 श्रुत्वा च धर्मं गम्भीरं यस्य त्रासो न भेष्यति ।
 न चासौ जीवितार्थाय बुद्धवोधिं प्रतिक्षिपेत् ॥ २४ ॥
 भूतमोटीसहस्राणा भूतनिर्देशं ज्ञास्यति ।
 आलोकभूतो लोकाना येन येन गमिष्यति ॥ २५ ॥

तत्र कुमार तथागतस्य कायो निमित्तकर्माण्यपि न सुकरं ज्ञातुम् । नीलो वा नीलवर्णो
 वा नीलनिदर्शनी वा नीलनिर्भासो वा । पीतो वा पीतवर्णो वा पीतनिदर्शनी वा पीतनिर्भासो वा । 20 N 302
 लोहितो वा लोहितवर्णो वा लोहितनिदर्शनी वा लोहितनिर्भासो वा । अवदातो वा अवदातवर्णो
 वा अवदातनिदर्शनी वा अवदातनिर्भासो वा । मञ्जिष्ठो वा मञ्जिष्ठवर्णो वा मञ्जिष्ठनिदर्शनी वा
 मञ्जिष्ठनिर्भासो वा । स्फटिको वा स्फटिकवर्णो वा स्फटिकनिदर्शनी वा स्फटिकनिर्भासो वा ।
 आप्तो वा अप्तवर्णो वा अप्तिनिदर्शनी वा अप्तिनिर्भासो वा । सर्पिर्मण्डोपमो वा सर्पिर्वर्णो वा
 सर्पिर्निदर्शनी वा सर्पिर्निर्भासो वा । सौवर्णो वा सुवर्णवर्णो वा सुवर्णनिदर्शनी वा सुवर्णनिर्भासो 25
 वा । वैदूर्यो वा वैदूर्यवर्णो वा वैदूर्यनिदर्शनी वा वैदूर्यनिर्भासो वा । विबुद्धा विबुद्धवर्णो वा
 विबुद्धनिदर्शनी वा विबुद्धनिर्भासो वा । ब्रह्मो वा ब्रह्मवर्णो वा ब्रह्मनिदर्शनी वा ब्रह्मनिर्भासो वा ।
 देवो वा देववर्णो वा देवनिदर्शनी वा देवनिर्भासो वा । इति हि कुमार तथागतस्य कायः शुद्धः
 सर्वनिमित्तैरप्यचिन्त्यः अप्यचिन्त्यनिर्देशो रूपकायपरिनिष्पत्त्या । न सुकरं सदेवकेनापि लोकेन 20
 कायस्य प्रमाणमुद्गृह्णीतुमन्यत्र सर्गाकारैरचिन्त्यः अप्रमेयः ॥
 अथ खलु भगवास्तस्या वेल्यामिमा गाथा अभाषत -

१ A निर्दिष्टा for निर्मितो . २ C भविष्यति for न भेष्यति . ३ AB भूत for सुवर्ण . ४ C सर्ववर्णो .
 for सर्ववर्णो .
 स. १७

N 309

पथा । चत्वारि ज्ञानानि । चत्वारो ज्ञानसचया । चत्वारि ज्ञानगोत्राणि । चत्वारि प्रतिभानानि ।
 चत्वार प्रतिभानसचया । चत्वारि प्रतिभानगोत्राणि । चत्वार सूत्रात्मसचया । चत्वारि प्रति
 भानररणानि । चत्वार सूत्रातनिर्हारा । चत्वारि वाटुश्रुयगौत्राणि । चत्वारि बुद्धधनानि ।
 चतस्रो बोधिसत्त्वशिक्षा । चत्वारो बोधिसत्त्वगोचरा । चत्वारि बोधिसत्त्वकर्माणि । चत्वारि
 5 बोधिसत्त्वप्रतिभानानि । चतस्रो मार्गभानना । चत्वारि क्लेशप्रहाणानि । चत्वार्युपायजहानानि ।
 चत्वार्यज्ञाननिधनानि । चत्वार्यत्रिचाप्रहाणानि । चत्वारि दुरोपशमनानि । चत्वारि दर्शनस्य
 प्रहाणानि । चत्वार्युपायमज्जनानि । चत्वारि दृष्टिप्रहाणानि । चत्वार्युपपन्नपरिज्ञानानि ।
 चत्वार्यामदृष्टिप्रहाणानि । चत्वारि सत्वदृष्टिप्रहाणानि । चत्वारि जीमदृष्टिप्रहाणानि । चत्वारि
 पुद्गदृष्टिप्रहाणानि । चत्वारि भ्रमदृष्टिप्रहाणानि । चत्वारि वस्तुप्रहाणानि । चत्वार्युपलम्भदृष्टि
 10 प्रहाणानि । ते न सुप्तर पर्यन्तस्थानेन निर्देष्टम् ॥

N 310

चतस्रो धारण्य । धतमाश्रतत्र १ यदुत अनन्त सर्वमस्वारपरिभाषाव्याहार । तत्र
 यज्ञानमिय प्रथमा धारणी । अनन्त स्वरपरिभाषाव्याहार । तत्र यज्ञानमिय द्वितीया धारणी ।
 अनन्त सक्लेशपरिभाषाव्याहार । तत्र यज्ञानमिय तृतीया धारणी । अनन्तो व्यग्रदानगुणानु
 शसाव्याहार । तत्र यज्ञानमिय चतुर्थी धारणी । इमाश्रतस्रो धारण्य । इति हि या कुमार
 15 धारणी तज्ज्ञानम्, स धर्म । इति हि धर्मज्ञानेन धर्मप्रतिमन्त्रि ॥

धर्मज्ञाने योऽर्थ, इयमुच्यते अर्थप्रतिमन्त्रि । धर्मज्ञाने यच्चन्द, इयमुच्यते निरुक्तिप्रति
 सन्त्रि । धर्मज्ञाने या व्यग्रहादेशाना आचक्षणा प्रज्ञपना प्रकाशना प्रस्थापना विचरणा
 निमज्जना उत्तानीरणता असकन्चनता अनेलाम्-रुचनता अनरलीनचनता, इयमुच्यते
 प्रतिभानप्रतिसन्त्रि ॥

20 अथ खलु भगवास्तस्या वेल्यामिमा गाथा अभाषत—

यात्तक ज्ञानु बुद्धस्य रूपप्रज्ञप्ति तात्तका ।

यावन्ती रूपप्रज्ञप्ति रूपव्याहार तात्तका ॥ १ ॥

N 311

यावन्तो रूपव्याहारा शीलनामानि तात्तका ।

यावन्ति शीलनामानि बुद्धनामानि तात्तका ॥ २ ॥

25 यात्तका बुद्धनामानि सत्त्वनामानि तात्तका ।

एतन्ना येरुसस्वस्य अह नामानि जानमि ॥ ३ ॥

अनन्ता नामव्याहारा ये मे पूर्ण प्रकाशिता ।

शीलनामा बुद्धनामा सत्त्वनामा च ते समा ॥ ४ ॥

यात्तका ससृष्टे दोषा निर्वाणे तात्तका गुणा ।

90 बुद्धस्य तात्तका वर्णा औपम्या मे प्रकाशिता ॥ ५ ॥

यात्तका सर्वसद्धाना चित्तोपादा निदर्शिता ।

तात्तका लोकनाथस्य एकरोमात रश्मय ॥ ६ ॥

नौमाध अधिमुक्तिश्च सर्वसत्त्वान् यातिपराः ।
 ततो भूयो नरेन्द्रस्य स्वराज्यवर्णं भाविताः ॥ ७ ॥
 ये नामाः सर्वसत्वानामेकसत्त्वस्य दर्शिताः ।
 एकसत्त्वस्य ते नाणाः सर्वसत्त्वान् दर्शिताः ॥ ८ ॥
 प्रक्सिप्तैरेदानामोत्तारं अर्थं बुद्धेन देशितः ।
 अनन्तनागनिर्देशं बोधिसत्त्वान् पारणात् ॥ ९ ॥
 य इच्छेत् कथं भावेय्या सूत्रस्रोटीरनैन्तिपराः ।
 इदं सूत्रं प्रवर्तिन्वा अनौत्थिनः प्रकाशयेत् ॥ १० ॥
 असत्तः परिष्कमप्ये सूत्रस्रोटीः प्रभाक्ते ।
 यथाऽऽशमपर्यन्तमेवं धर्मं स भावये ॥ ११ ॥
 एमेव बोधिसत्त्वानां शुद्धैस्सत्त्वान् तापिनाम् ।
 इदं सूत्रं समुद्भूय भवन्ति ज्ञानसंपदः ॥ १२ ॥
 यथा यथा प्रकाशयेन्ति शब्दयन्तो इमं नयन् ।
 तथास्य वर्धने ज्ञानं हिमवन्तेषु पादपाः ॥ १३ ॥

5

N 312

10

इति श्रीसमाधिराजे तथामताचिन्त्यनिर्देशपरिवर्तस्त्रयोविंशतितमः ॥

१ B om. this stanza. २ A B अधिमुक्तिः for अलन्तिपराः. ४ AB सर्वसत्त्वान् for शुद्धै-
 ५ A B शब्दयन्तो for शब्दयन्तो.

यद्रजो लोकाशावपु पांसुसंज्ञानिदर्शनम् ।

उत्सहृदतटागेषु समुद्रेषु च यन्नटम् ।

न तेषां लभ्यन्ते अन्तो एतन्ना परमाणवः ॥ २६ ॥

समुद्राद्वाल्क्योटीभिर्पातुं शक्यं जलं भवेत् ।

न तुन्या लोकनाथेन उपना संप्रकाशिता ।

जलविन्द्वोऽप्रमेयास्तथैव परमाणवः ॥ २७ ॥

पद्याम्पेवस्य सत्वस्य ततो बहुतरानहम् ।

अविमुक्तिचित्तोत्पादो नैकान्नाटे प्रजानितुम् ॥ २८ ॥

ये मया आत्मभावस्य भूतवर्णा निदर्शिताः ।

सर्वसत्त्वाविमुक्तास्तानेतयामुपमाश्रमाः ॥ २९ ॥

निमित्तनर्त्तगा चैव वर्णनिर्भास ईदृशः ।

शक्यं जानितुं बुद्धस्य विशेषो हीदृशो मम ॥ ३० ॥

निमित्तापगता बुद्धा धर्मकायप्रभाविताः ।

गम्भीराथाप्रमेयाश्च तेन बुद्धा अचिन्तियाः ॥ ३१ ॥

अचिन्तियस्य बुद्धस्य बुद्धज्ञयोऽप्यचिन्तियः ।

अचिन्तिया हि ते काया धर्मकायप्रभाविताः ॥ ३२ ॥

चित्तेनापि न बुद्धानां कायश्चिन्तयितुं क्षमः ।

तथा हि तस्य कायस्य प्रमाणं नोपलभ्यते ॥ ३३ ॥

अप्रमेया हि ते धर्माः कल्पकोट्यो निषेविताः ।

तेनो अचिन्तियः कायो निर्वृत्तो मे प्रभास्वरः ॥ ३४ ॥

अप्राद्यः सर्वसत्त्वेहि न प्रमाणेहि गृह्यते ।

तथा हि कायो बुद्धस्य अप्रमाणो ह्यचिन्तियः ॥ ३५ ॥

अप्रमाणेहि धर्मेहि प्रमाणं तत्र कल्पितम् ।

अकल्पितेहि धर्मेहि बुद्धोऽप्येवमकल्पितः ॥ ३६ ॥

प्रमाणं कल्पमास्यातो अप्रमाणमकल्पितम् ।

अकल्प्यः कल्पापगतस्तेन बुद्धो अचिन्तियः ॥ ३७ ॥

अप्रमाणं यथाकाशं नातुं शक्यं न, केनचित् ।

तथैव कायु बुद्धस्य आकाशसमसादृशः ॥ ३८ ॥

ये कायमेवं जानन्ति बुद्धानां ते जिनाहाजाः ।

तेऽपि बुद्धा भविष्यन्ति लोकनाथा अचिन्तियाः ॥ ३९ ॥

इति श्रीसमाधिराजे तथागतकायनिर्देशपरिवर्तो नाम द्वाविंशतितमः ॥

१ AC नैव for चैव. २ C तत्रापि for तथाहि ३ C अप्रमाणा for अप्रमेया. ४ A अचिन्तियः for अकल्पित.

तथागतचिन्त्यनिर्देशपरिवर्तः ॥

साक्षात्तर्हि कुमार यो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः आकाङ्क्षेत् किमन्यहं चतस्रः प्रतिसंविदः
 साक्षात्तुर्यामिति । कतमाश्चतस्रः ? यदुक्त अर्थप्रतिसंविदं धर्मप्रतिसंविदं निश्चितप्रतिसंविदं
 प्रतिभानप्रतिसंविदम् । इमाश्चतस्रः प्रतिसंविदः साक्षात्तुर्यामिति, तेन कुमार बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन अयं समाधिस्त्वग्रहीतव्यः पर्यवस्यो धारयितव्यो वाचयितव्यः प्रवर्तयितव्यः उदेष्टव्यः
 स्वाध्यायव्यो भावयितव्यः, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकारयितव्यः । भावनायोगमनुयुक्तेन च ६
 भवितव्यम् । तत्र कुमार कतमा धर्मप्रतिसंविदः ? इमैः कुमार बोधिसत्त्वो धर्मप्रतिसंविद एव
 प्रतिसंशिक्षते - यावन्तो वा रूपव्याहारास्तावन्तस्तथागतस्य वर्णव्याहाराः । एवं वेदनासंज्ञा-
 संस्काराः । यावन्तः कुमार विज्ञानव्याहारास्तावन्तस्तथागतस्य वर्णव्याहाराः । इति हि कुमार
 अप्रमेया अचिन्त्या असंख्येयाः अतुल्याभाष्यापरिमाणस्तथागतस्य रूपवर्णव्याहाराः । इति हि
 कुमार अपर्यन्ता अनन्ता रूपव्याहाराः । एवमचिन्त्यास्तथागतस्य वर्णव्याहाराः । एवं वेदना-
 संज्ञासंस्काराः । इति हि अनन्ता अपर्यन्ता अचिन्त्या विज्ञानव्याहाराः । एवमचिन्त्यास्तथागतस्य
 वर्णव्याहाराः ॥

N 305

N 306

इति हि कुमार अप्रमेया असंख्येयाः संसृजते दोषाः । अप्रमेया असंख्येया निर्वाणे
 अनुशंसाः । असंख्येयास्तथागतस्य वर्णाः । इति हि कुमार यावन्ति निर्वाणनामानि तावन्तस्तथा-
 गतस्य वर्णाः । इति हि कुमार असंख्येयानि निर्वाणनामानि । असंख्येयास्तथागतस्य वर्णाः ॥ 15

चत्वार इमे कुमार तथागतस्य वर्णव्याहारा अचिन्त्या अचिन्त्यव्याहाराः । कतमे
 चत्वारः ? यदुक्त अचिन्त्यः संस्कारव्याहारः । अचिन्त्यः स्वरव्याहारः । अचिन्त्यः संज्ञेया-
 व्याहारः । अचिन्त्यो व्यक्त्रदानव्याहारः । इमे कुमार चत्वारस्तथागतस्य वर्णव्याहारा
 अचिन्त्या अचिन्त्यव्याहाराः । चत्वार इमे कुमार तथागतस्य वर्णव्याहारा अचिन्त्या अचिन्त्य-
 निर्देशाः । ते न सुक्तरं पर्यन्तनिर्देशस्थानेन निर्देशम् । कतमे चत्वारः ? एष एव चतुष्कः । एवं 20
 विस्तरेण निर्देशव्यम् । यदुक्त चत्वारो बोधिसत्वानां नयाः । चतस्रो युक्तयः । चत्वारो द्वाराः । चत्वार
 निर्देशाः । चत्वारो घोषाः । चत्वारो वचनपथाः । चत्वारो व्याहाराः । चत्वारि संवाभाष्याणि । चत्वारो नाम-
 नियन्तयः । चतस्रो मनुजनिष्पत्तयः । चत्वारि प्रतिवचनानि । चत्वारि द्वाराणि । चत्वार्य-
 क्षराणि । चत्वारोऽवताराः । चत्वारः पदाः । चत्वारि निर्हरपदानि । चत्वारः सूत्रान्त-
 पदाः । चत्वारश्चर्यापथाः । चत्वारोऽचिन्त्यपथाः । चत्वारः तुल्यपथाः । चत्वारोऽ 25
 नन्तपथाः । चत्वारोऽपर्यन्तपथाः । चत्वारोऽसंख्येयपथाः । चत्वारोऽपरिमाण-

N 307

N 308

१ Before तस्मात्, AB add: तत्र भगवान् पुनरपि बन्धप्रो कुमारमामन्त्रयते स्म. २ B om.
 पर्यवस्यो. ३ After चतस्रामयितव्य, A B add: अरणाभाषयया मानयितव्यो बहुलीवर्तव्यः. ४ A om.
 from इमाः upto प्रतिबंधिक्षते. ५ C रूपवर्ण for वर्ण. ६ A B T om. from इति upto एष-
 वर्णव्याहाराः. ७ A B om. अचिन्त्या अचिन्त्यव्याहाराः. ८ A B om. 'निष्ठा'. ९ After निर्देशव्यम्, AB
 add a fourfold classification of नयाः etc. given in App. I (No. 25)

प्रतिसिद्धवतारपरिवर्तः ॥

N 313

तत्र कुमार कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो धर्मप्रतिनिधिं चरन् धर्मेषु धर्मानुपस्थी समुदा-
 गच्छत्यनुत्तराया सम्पत्सरोधौ १ इह कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वो धर्मेषु धर्मानुपस्थी नान्यत्र
 रूपेण बोधिं समनुपश्यति । नान्यत्र रूपाद्बोधाय चरति । नायत्र रूपेण बोधिं पर्येयते ।
 नान्यत्र रूपेण बोधाय समुदागच्छति । नायत्र रूपेण सत्त्वानि बोधाय समादापयति । नायत्र
 5 रूपेण तथागतं पश्यति । रूपस्याविनाशस्वभावं तथागतं इति तथागतं पश्यति । अन्यद्
 रूपमन्यो रूपस्वभावं इति नैव पश्यति । अन्यो रूपस्वभावेऽन्यस्तथागतं इति नैव पश्यति । यद्य
 रूपस्वभावे यद्य तथागतं इत्यद्वये धर्मता । एव पश्यन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चरति धर्मप्रति
 निधिं । एव नान्यत्र वेदनाया नान्यत्र सज्ञाया नान्यत्र सत्कारेभ्यो नान्यत्र विज्ञानेन बोधिं
 N 314 समनुपश्यति । नान्यत्र विज्ञानाद्बोधाय चरति । नान्यत्र विज्ञानेन बोधिं पर्येयते । नायत्र
 10 विज्ञानेन बोधाय समुदागच्छति । नान्यत्र विज्ञानेन सत्त्वानि बोधाय समादापयति । नायत्र
 विज्ञानेन तथागतं पश्यति । विज्ञानस्याविनाशस्वभावं तथागतं इति तथागतं पश्यति ।
 अन्यद्विज्ञानमन्यो विज्ञानस्वभावं इति नैव पश्यति । अन्यो विज्ञानस्वभावेऽन्यस्तथागतं इति
 नैव पश्यति । यद्य विज्ञानस्वभावे यद्य तथागतं इत्यद्वये धर्मता । एव पश्यन् बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वश्चरति धर्मप्रतिसिद्धिं ॥

15

अथ खलु भगनास्तस्या वेल्यापामिमा गाथा अभाषत—

रूपेण दर्शिता बोधी बोधये रूपं दर्शितम् ।

विसृभागेन शब्देन उत्तरो धर्मं देशित ॥ १ ॥

शब्देन उत्तरं रूपं गम्भीरं च स्वभावात् ।

समं रूपं च बोधिश्च नानात्वं नास्य लभ्यते ॥ २ ॥

20

यथा निर्वाणं गम्भीरं शब्देनासप्रकाशितम् ।

लभ्यते न च निर्वाणं स च शब्दो न लभ्यते ॥ ३ ॥

N 315

शब्दश्चाप्यथ निवाणमुभयं तत्र लभ्यते ।

एव शून्येषु धर्मेषु निर्वाणं सप्रकाशितम् ॥ ४ ॥

निर्वाणं निर्वृतीं वृत्ता निर्वाणं च न लभ्यते ।

25

अप्रवृत्त्यैव धर्माणां यथा पश्चात्तथा पुरा ॥ ५ ॥

सप्तर्षी स्वभावेन निवाणसमसादृशा ।

ज्ञाता नैष्कर्म्यसारेहि ये युक्ता बुद्धशास्त्रे ॥ ६ ॥

१ B धर्मं for धर्मेषु २ C om बोधिसत्त्वो महासत्त्व ३ A समनुगच्छति ४ AB उत्तरे for उत्तरं ५ A नाना चेत्स न लभ्यते ६ B शब्दं for शब्दो न ७ B अप्रवृत्तेषु धर्मेषु C अप्रवृत्तधर्माणां for अप्रवृत्तैव धर्माणां ८ C नष्कर्म्यमानेहि for सारेहि

पश्यन्ना कायु बुद्धस्य वक्ष्यन्ते दृष्टु नायकः ।
 न चाहं रूपकायेन पश्यतुं शक्य केनचित् ॥ ७ ॥
 ज्ञातः स्वभावो रूपस्य यादृशं रूपलक्षणम् ॥
 रूपस्वभावमाज्ञाय कायो मम निदेशितः ॥ ८ ॥
 एवं पञ्चान स्फुंधानां ज्ञानं मे धर्मलक्षणम् ।
 ज्ञात्वा स्वभावं धर्माणां धर्मकाये प्रतिष्ठितः ॥ ९ ॥
 देशेभि धर्मं सत्त्वानां धर्मकायेऽप्यनिःसृतः ।
 न च धर्मत बुद्धानां शक्यं वाचाय भाषितुम् ॥ १० ॥
 इमं नयमजानन्तो बुद्धशब्दं श्रुणित्व ते ।
 बोधमात्रेण वक्ष्यन्ति दृष्टो मे नरनायकः ॥ ११ ॥
 सर्वसंज्ञाप्रहीणस्य भवसंज्ञा विगच्छति ।
 न जातु शब्दसंज्ञस्य भवते शास्त्रदृशनिम् ॥ १२ ॥
 यः शून्यतां प्रजानाति ईदृशं रूपलक्षणम् ।
 न चान्या शून्यता उक्ता अन्या रूपस्वभावता ।
 यस्तु रूपं प्रजानाति स प्रजानाति शून्यताम् ॥ १३ ॥
 यः शून्यतां प्रजानाति ईदृशं रूपलक्षणम् ।
 न चासौ मारकोटीभिर्भूयः शक्य पराजितुम् ॥ १४ ॥
 प्रजानाति हि यो रूपं स प्रजानाति शून्यताम् ।
 य शून्यतां प्रजानाति स प्रजानाति निर्वृत्तिम् ॥ १५ ॥
 इमां गतिमजानन्तः प्रनष्टा औपलम्बिकाः ।
 अभावे भावसंज्ञेयो भावे चाभावसंज्ञिनः ॥ १६ ॥
 वञ्चिता ज्ञात्रलाभेन प्रनष्टा मम शासनात् ।
 फलसंज्ञा अवस्थाने रिक्ताः श्रामणकाङ्क्षनात् ॥ १७ ॥
 कुत्सीदा हीनवीर्याश्च शीलक्लृप्ते असंस्थिताः ।
 पर्युत्थिताश्च वक्ष्यन्ति न एतद् बुद्धशासनम् ॥ १८ ॥
 केचिदेवं प्रवक्ष्यन्ति वयं बोधाय प्रस्थिताः ।
 अदान्ता अविनीताश्च परस्परमगौरवाः ॥ १९ ॥
 शब्दज्ञाना भविष्यन्ति धर्मं सैवानवस्थिताः ।
 एवं सा भेष्यते इच्छा ज्ञात्रलाभावेपणे ॥ २० ॥
 लाभकामा भविष्यन्ति संनिपाने हि चिन्तकाः ।
 मद्प्रमादाभिभूता लाभस्तत्कारवार्थिकाः ॥ २१ ॥

5

N 316

10

12

20

N 317

25

30

१ C ज्ञानस्वभावः for ज्ञातः स्व' २ A B प्रतिष्ठितः for अनि सृतः. ३ A शून्येय मे for शुणित्व
 ते ४. C भवसंज्ञा for सर्वसंज्ञा. ५ A om. st 20

निःसृता व्यभसत्कारे ज्ञानलाभगोपिणः ।
 स्तूपान् विहारान् काहेन्ति कुलक्षीणधिमूर्च्छिताः ॥ २२ ॥
 निःसृताश्वोपलम्भस्मिन् कामतृष्णासु निःसृताः ।
 गृहिकर्म करिष्यन्ति मारस्य विषये स्थिताः ॥ २३ ॥
 5 गृहिणां देशयिष्यन्ति कामा अग्निशिखोपमाः ।
 प्रविश्य च गृहांस्तेषां दूययिष्यन्ति तान् कुलान् ॥ २४ ॥
 गृहिणश्च भविष्यन्ति तेषु शास्तासंज्ञिनः ।
 तेषां च त्रिप्रतुस्तानां पुत्रदाराणि दूययि ॥ २५ ॥
 ये तेषामन्नपानेन करिष्यन्ति अनुग्रहम् ।
 10 तेषां तत्पुत्रदारेषु भार्यासंज्ञा भविष्यति ॥ २६ ॥
 गृहिणो न स्वदारेषु भविष्यन्त्यधिमूर्च्छिताः ।
 यथा ते प्रव्रजित्वा हि परदारेषु गृच्छिताः ॥ २७ ॥
 शिक्षावदात्तवखाणं गृहिणं या मि दर्शिता ।
 सा शिक्षा तेषां भिक्षुणां तस्मिन् काले न भेष्यति ॥ २८ ॥
 15 भेरीशङ्खमृदङ्गेहि पूजां काहेन्ति ते मम ।
 या च सा उत्तमा पूजा प्रतिपत्तिर्न भेष्यति ॥ २९ ॥
 ते आत्मना सुदुःशील्य दृष्ट्वा शीलप्रतिष्ठितान् ।
 अन्योन्यमेवं वदन्ति एतेऽपि यादृशा वयम् ॥ ३० ॥
 श्रुत्वा शीलस्य ते वर्णं दुःशील्यः पापगोचराः ।
 20 पशुस्थिताश्च वक्ष्यन्ति नैवैतद्बुद्धभाषितम् ॥ ३१ ॥
 न च ही भेष्यते तेषां नष्टं श्रामणकं धनम् ।
 चोदितामृतवाचाय बुद्धबोधिं प्रतिक्षिपि ॥ ३२ ॥
 तेषां व्यापन्नचित्तानामुत्सृष्ट्वा बुद्धशासनम् ।
 धर्मं प्रतिक्षिपित्वा च कसोऽवीची भविष्यति ॥ ३३ ॥
 25 न मे श्रुतं च दृष्टं वा येषामेतादृशी चरी ।
 ते बुद्धज्ञानं लप्स्यन्ते बालधर्मप्रतिष्ठिताः ॥ ३४ ॥
 या तेषां बुहना तत्र शाठियं वाक्रियं तदा ।
 जानामि तदहं सर्वं ज्ञानं मेऽत्र प्रवर्तते ॥ ३५ ॥
 सचेत् कल्पं प्रभावेयं यतोयां स्थळितं पृथु ।
 30 बोधिसत्वप्रतिज्ञानां किञ्चिन्मात्रं प्रकीर्तितम् ॥ ३६ ॥
 नाम्नि पापममूर्त्तव्यं कुमारा तेषु भेष्यति ।
 सा तेहि संस्तवं सार्धं बुर्वास्त्वं कालि पश्चिमे ॥ ३७ ॥

भालपेत् संलपेय्यासि कुर्यासी तेपु गौरवम् ।
 अनोलीनः सक्तेय्यासि अप्रबोधीष कारणात् ॥ ३८ ॥
 वर्षात्रं परिपुच्छित्वा यस्ते वृद्धतरो भवेत् ।
 कुर्या हि गौरवं तत्र शिरसा पादवन्दनम् ॥ ३९ ॥
 न तेषां स्वखलितं पश्येद्वोधिमण्ड विपश्यताम् ।
 प्रतिघातं न जनयेत् मैत्रचित्तः सदा भवेत् ॥ ४० ॥
 यथेषां स्वखलितं पश्येदोपांस्तेषां न कीर्तयेत् ।
 यादृशं काहिती कर्म लप्स्यते तादृशं फलम् ॥ ४१ ॥
 रिभतेन मुखचन्द्रेण वृद्धेषु नवकेषु च ।
 पूर्वाभाषी भवेन्निर्यं हतमानश्च सूरतः ॥ ४२ ॥
 चीवरैः पिण्डपातैश्च कुर्यास्तेषामनुग्रहम् ।
 एवं चित्तं प्रदध्यास्त्वं सर्वं नेष्यन्ति नायक्यः ॥ ४३ ॥
 अध्येयेयुर्पदि त्वां ते धर्मदानस्य कारणात् ।
 प्रथमं वाचं भारेय्या नाहं वैपुल्यशिक्षितः ॥ ४४ ॥
 एवं त्वं वाच भारेय्या आयुष्मान् विज्ञ पण्डितः ।
 कथं महात्मनां शक्यं पुरतो भाषितुं नया ॥ ४५ ॥
 सहसैषां न जल्पेत तुल्यपित्या च भाजनम् ।
 यदि भाजनं विजानीया अन्धीद्योऽपि देशयेत् ॥ ४६ ॥
 यदि दुःशील पश्येसि परिषयां बहुस्थितान् ।
 संलेखं मा प्रभाषेत्स्वं वर्णं दानस्य कीर्तये ॥ ४७ ॥
 भवेयुर्पदि चाल्पेच्छाः शुद्धाः शीले प्रणिष्टिताः ।
 मैत्रं चित्तं जनित्वा त्वं कुर्याः संलेखिकां कथाम् ॥ ४८ ॥
 परीता यदि पापेच्छा शीलवन्तो बहू भवेत् ।
 लब्धपक्षस्तदा भूत्वा वर्णं शीलस्य कीर्तयेत् ॥ ४९ ॥
 पूर्वं परिषदं ज्ञात्वा यदि शुद्धा भवेत्तदा ।
 याकृतः कुदाका धर्माः सर्वस्तेभ्यः प्रकाशयेत् ॥ ५० ॥
 दानं शीलं तथा क्षान्तिं वीर्यं ध्यानं श्रुतं तथा ।
 संतुष्टमलोच्छसंलेखान् वर्णयेत् कीर्तयेत् सदा ॥ ५१ ॥
 अरण्यवासं ध्यानसुखं गणवासविवर्जनम् ।
 एतेषां वर्णं भाषेत एवं हि धारयेत् सुखम् ॥ ५२ ॥
 अरण्यवास नो रिद्धेन्न शीलपरमो भवेत् ।
 प्रतिसंखानु रवेत् न दानपरमो भवेत् ॥ ५३ ॥

शीलस्कन्धे स्थित्वा च बाहुश्रुत्यमुपार्जयेत् ।

इमं समाधिमेयन्तः पूजयेच्छास्तृघातवः ॥ ५४ ॥

छत्रैर्चञ्जैः पताकाभिर्गन्धमाल्यविकल्पैः ।

कारयेत् पूज बुद्धस्य समाधिं शान्तमेपता ॥ ५५ ॥

रत्ननीयेहि त्र्येहि संगीतिं संप्रयोजयेत् ।

पूजयेद्वालुं बुद्धस्य अनोलीनो अतन्द्रितः ॥ ५६ ॥

यावन्ति गन्धमाल्यानि धूपनं चूर्णं चैलिक्रमः ।

सर्वैस्तैः पूजयेन्नाथं बुद्धज्ञानस्य कारणात् ॥ ५७ ॥

यावती काचित् पूजास्ति अप्रमेया अचिन्तिया ।

कुर्यास्ताः सर्वबुद्धानां समाधिं शान्तमेपता ॥ ५८ ॥

प्रत्यंशं सर्वसत्त्वैर्म्यः समं दद्यादनिश्रितः ।

असङ्गज्ञानमेन्तो बुद्धज्ञानमनुत्तरम् ॥ ५९ ॥

मयापि पूर्वबुद्धानां कृता पूजा अचिन्तिया ।

अनिश्रितेन भूत्वैनं समाधिं शान्तमेपता ॥ ६० ॥

दुर्लभोत्पादु बुद्धानां दुर्लभो मानुषो भवः ।

दुर्लभा शासने श्रद्धा प्रव्रज्या उपसंपदा ॥ ६१ ॥

येन आरागितः शास्ता चित्तं बोधाय नामिताम् ।

ना चल त्वं प्रतिज्ञायास्तिष्ठ च प्रतिपत्तिषु ॥ ६२ ॥

य इदं धारयेत् सूत्रं क्षयकाले उपस्थिते ।

प्रतिभानं लभेत् क्षिप्रं प्रवृत्तं यदि धारयेत् ॥ ६३ ॥

एकगाथां पि धारित्वा पुष्पस्कन्धो अचिन्तियः ।

किं वा पुनः सर्वसूत्रं धारयेद् यः श्रुतार्थिकः ॥ ६४ ॥

सर्वसत्त्वान बोधिप्राप्तान् पूजयेद् यो ह्यतन्द्रितः ।

यः कुर्याद् गौरवेणासौ कल्पसत्त्वोपमान् सदा ॥ ६५ ॥

इतः समाधितो यश्च गाथामेकं पि धारयेत् ।

सर्वं पुरिमकं पुण्यं कथं नोपैति षोडशीम् ॥ ६६ ॥

अचिन्तियानानुशासनं बुद्धज्ञानेन जानमि ।

इमं समाधिं श्रुत्वेह यः काङ्क्षां न करिष्यति ॥ ६७ ॥

इति श्रीसमाधिराजे प्रविर्भेदवर्तारपरिचरितो नाम चतुर्विंशतितमः ॥

अनुमोदनापरिवर्तः ॥

तत्र भगवान् पुनरेव चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म -- तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनोपायकुशलेन भवितव्यम् । कथं च कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपायकुशलो भवति ? इह कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामन्तिके ज्ञातिसंज्ञा उत्पादयितव्या । सर्वसत्त्वानामन्तिके ज्ञातिचित्तमुपस्थाप्य यः सर्वसत्त्वानां कुशालमूलपुण्यस्कन्धस्तत् सर्वमनुमोदयितव्यम् । त्रिराज्याह्निकदिवसस्य सर्वसत्त्वानां कुशालमूलपुण्यस्कन्धमनुमोद्य सर्वज्ञतारम्वरणेन चित्तोत्पादेन तेषामेव सर्वसत्त्वानां निर्यातयितव्यम् । अनेन कुशालमूलेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षिप्रमिमं समाधिं प्रतिलभते, क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिर्संबुध्यते ॥

N 324

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत —

N 325

सर्वे मम ज्ञातय एति सत्त्वाः

यस्तेषमस्तीं पृथु पुण्यस्कन्धः ।

10

रात्रेखिरेवं दिवसस्य च त्री-

रनुमोदमी एषु जनित्व चित्तम् ॥ १ ॥

अनुमोदमी ये सुनिशुद्धदलील

ये जीवितार्थे न करोन्ति पापम् ।

अधिमुक्तिसंपन्न य बोधिसत्त्वा

15

अनुमोदमी तेष य किंचि पुष्यम् ॥ २ ॥

अनुमोदमी येष प्रसादु बुद्धे

धर्मे प्रसादोऽस्ति तथैव संघे ।

अनुमोदमी ये सुगतस्य पूजा

जुर्वन्ति बोधिं प्रतिप्राङ्गुमाणैः ॥ ३ ॥

20

अनुमोदमी येष न आत्मदृष्टि-

N 326

र्न भावदृष्टिर्न च जीवदृष्टिः ।

१ After महासत्त्वेन, AB add इमं समाधिमाक्रांक्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिर्संबुध्यतेनेन.
२ AB om. अन्तिके. ३ After 'स्कन्धः', A B add स तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन. ४ After सत्त्वानां, AB add स कुशालमूलपुण्यस्कन्धो. ५ After 'मूलेन', AB add पुण्यस्कन्धेन समन्वयता. ६ B om. sts. 2-8* here, but reads them in App. I (No. 15). ७ After st. 3, AT add

अनुमोदनी बोधिं अनुत्तरायां उत्पादितं चित्तं वराप्रभोर्धये ।

सत्त्वान् अर्थाय महामतीनां संबोधिवरस्य च स्मित्यहेतोः ॥

अनुमोदमी ये धनधान्यरत्नाल्यजनितं अन्तःपुरं धीतपुत्रान् ।

राज्यं च स्त्रीतं तस्य आत्ममान्यं कल्याणं आवेक्षितं बोधिमत्त्वा. ॥

अनुमोदमी ये त्यजि आत्ममात्रं सत्त्वान् अर्थाय प्रहृष्टचित्ताः ।

प्रक्षयं परिभाषितं धान्यकल्याणं उपायकौशल्यं मुक्तिं चिक्षिताः ॥

अनुमोदमी येन न पापदृष्टि-

ये शून्यतां दृष्टुं जनेन्ति तुष्टिम् ॥ ४ ॥

अनुमोदमी ये सुगतस्य शासने

लभन्ति प्रव्रज्योपसंपदं च । १

5

अल्पेच्छ संतुष्ट बने वसन्ति

प्रशान्तचारित्र्ये ये ध्यानगोचराः ॥ ५ ॥

अनुमोदमी एकत्र येऽद्वितीया

बने वसन्ती सद खड्गभूताः ।

आजीवशुद्धाः सद अल्पकृत्या

10

ये ज्ञानहेतोर्न न क्तेन्ति कूहनाम् ॥ ६ ॥

अनुमोदमी येन न संस्तवोऽस्ति

न चापि ईर्ष्या न कुलेषु तृष्णा ।

उत्तस्ति त्रैधातुकि नित्यकालम्

अनोपलिप्ता विचरन्ति लोके ॥ ७ ॥

15

अनुमोदमी येन प्रपञ्चु नास्ति

निर्विण्ण सर्वसु भवोपपत्तिषु ।

अविगृहीता उपशान्तचित्ता

न दुर्लभस्तेषु समाधिरेपः ॥ ८ ॥

अनुमोदमी ये गणदोष दृष्ट्वा

20

सर्वान् विनादान् परिवर्जयित्वा ।

सेवन्त्यरण्यं वनमूलमाश्रिता

विमुक्तिसाराः सुगतस्य पुत्राः ॥ ९ ॥

अनुमोदमी ये विहरन्त्यरण्ये

नात्मानमुत्कर्षि परान्न पंसये ।

25

अनुमोदमी येन प्रमादु नास्ति

ये अप्रमत्ता इम बुद्धशासने ॥ १० ॥

यावन्त धर्माः पृथु बोधिपाक्षिकाः

सर्वेषु मूढं ह्ययमप्रमादः ।

ये बुद्धपुत्राः सद अप्रमत्ता

30

न दुर्लभस्तेषु अयं समाधिः ॥ ११ ॥

निधानलभः सुगतान् शासनं

प्रव्रज्यलभो द्वितीयं निधानम् ।

श्रद्धाय लामस्तृतीयं निधान-

गयं समाधिधतुर्थं निधानम् ॥ १२ ॥

श्रद्धा इमं शून्यत बुद्धगोचरं

तस्याप्रतिक्षेपु निधानलम्भः ।

अनन्तु प्रतिभारु निधानलम्भो

या धारणी तत् परमं निधानम् ॥ १३ ॥

यावन्ति धर्माः कुशल्यः प्रकीर्तिताः

शीलं श्रुतं त्यागु तथैव क्षान्तिः ।

सर्वेषु मूलं ह्ययमप्रमादो

निधानलम्भः सुमतेन देवितः ॥ १४ ॥

ये अप्रमत्ता इह बुद्धशासने

सम्पक् च येन प्रणिधानमस्ति ।

न दुर्लभस्तेषु अयं समाधि-

रासनभूता इह बुद्धशासने ॥ १५ ॥

इति श्रीसमाधिराजे अनुमोदनापरिवर्तो नाम पञ्चविंशतितमः ॥

15

शीलनिर्देशपरिवर्तः ॥

N 332

दशमे कुमार अनुशंसाः परिशुद्धशीलस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य । कतमे दश !
 यदुक्तं ज्ञानं च परिशोधयति परिपूरयति । धुस्तानां भगवतामनुशिक्षते । अगर्हितो भवति
 पण्डितानाम् । प्रतिज्ञातो न चलति । प्रतिपत्तौ तिष्ठति । संसारात् पलायते । निर्वाणमर्पयति ।
 निर्व्युत्थानो विहरति । समाधिं प्रतिबभूवे । अद्वैद्रथं भवति । इमे कुमार दशानुशंसाः
 5 परिशुद्धशीलस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥

तत्रेदमुच्यते—

ज्ञानं च परिपूरेति बुद्धानामनुशिक्षते ।
 अगर्हितः पण्डितानां भोति नित्यं विशारदः ॥ १ ॥

10

प्रतिज्ञातो न चलति प्रतिपत्तौ च तिष्ठति ।
 अर्पेति येन निर्वाणं संसारात् पलायते ॥ २ ॥
 निर्व्युत्थितो विहरति समाधिं लभते लघु ।
 अद्वैद्रथं भवति शीलस्कन्धे प्रतिष्ठितः ॥ ३ ॥

N 333

ज्ञानं च तस्यो परिपूर्णं भोति

अनुशिक्षते चाति तथागतानाम् ।

15

न चास्य निन्दां प्रजरोन्ति पण्डिताः

तथा हि तस्यो परिशुद्ध शीलम् ॥ ४ ॥

प्रतिज्ञातोऽसौ न चलति पण्डितः

तथा हि शूरः प्रतिपत्तिये स्थितः ।

दृष्ट्वा च संसारमनैकदोषं

20

पलायते निवृत्तिं येन याति ॥ ५ ॥

पर्युत्थितं चित्तु न भोति तस्य

तथा हासौ शीलकले प्रतिष्ठितः ।

क्षिप्रं समाधिं लभते निरङ्गणं

परिशुद्धशीलस्थितिं आनुशंसाः ॥ ६ ॥

25

इति श्रीसगाधिराजे शीलनिर्देशपरिवर्तौ नाम सप्तविंशतिमः ॥

१ A B ज्ञानमनुपरिपूरयति for ज्ञानं च परिशोधयति. २ A B सभोगतः for संसारात्. ३ A अनन्त-
 दोषं for अनैकं. ४ A विशुद्धं for परिशुद्धं. ५ After st. 6, C reads sts. 1-11 of chapter
 29 repeating them in their proper place.

दशानुशंसापरिवर्तः ॥

दशमे कुमार आनुशंसाः क्षान्तिप्रतिष्ठितस्य मैत्रीविहारिणो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ।
 कतमे दश ! अग्निना न दहते । शस्त्रेण न हन्यते । विषमस्य न क्रमते । उद्वेगेन न म्रियते ।
 देवताश्चैनं रक्षन्ति । लक्षणाञ्छ्रुतं च कायं प्रतिबभूवे । सर्वदुर्गतिद्वाराणि चास्य पिथितानि भवन्ति ।
 ब्रह्मलोके चास्योपपत्तिर्भवति । सुखेन चास्य रात्रिदिवानि व्रजन्ति । प्रीतिसुखं चास्य कायं न
 विजहाति । इमे कुमार दशानुशंसाः क्षान्तिप्रतिष्ठितस्य मैत्रीविहारिणो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥ 5

N 334

तनेदमुच्यते--

अग्निना दहते नासौ शस्त्रेण न च हन्यते ।

विषं न क्रमते काये उदके म्रियते न सः ॥ १ ॥

रक्षन्ति देवताश्चैनं द्वात्रिंशद् भोन्ति लक्षणाः ।

दुर्गतिः पिथिता चास्य क्षान्तिये अनुशंसिमे ॥ २ ॥

10

ब्रह्मत्वं अपि शत्रुत्वं भोति चास्य न दुर्लभम् ।

सुखं विहरते नित्यं प्रीतिं भोन्ति अचिन्तिया ॥ ३ ॥

नो अग्निशस्त्रेण स जातु हन्यते

N 335

धिगेण वा कारिगतो न म्रियते ।

रक्षन्ति देवास्तप नाग यक्षा

15

मैत्रीविहारिण्यमि आनुशंसाः ॥ ४ ॥

द्वात्रिंश कायेऽस्य भवन्ति लक्षणा

नो चास्य भूयो विनिपातु भोति ।

च्युतश्च स ब्रह्मपुरोपपद्यते

क्षान्तिस्थितस्यो इमि आनुशंसाः ॥ ५ ॥

20

सुखेन रात्रिदिव तस्य यान्ति

प्रीतिस्फुटः कायु तदैस्य भोति ।

स क्षान्तिसौख्यबले प्रतिष्ठितः

प्रसन्नचित्तः सद भोति पण्डितः ॥ ६ ॥

दशमे कुमार आनुशंसा आरब्धवीर्यस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य १ कतमे दश ? 25

यद्गतं दुरासदश्च भवति । सुदपरिग्रहं च प्रतिबभूवे । देवतापरिगृहीतश्च भवति । श्रुत्वा चास्य
 धर्मा न परिशीलन्ते । अशतपूर्वाश्च धर्मान् प्रतिबभूवे । समाधिगोत्रं च प्रतिबभूवे । अत्यायापश्च
 भवति । आहारश्चास्य सम्यक् परिणामयति । यद्रोपमश्च भवति नै मुसलोपमः । इमे कुमार
 दशानुशंसा आरब्धवीर्यस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥

N 336

१ AB सदा for तदा. २ ABT सम्यक्सुखेन for सम्यक्. ३ AB om. न मुसलोपमः.

दानानुशंभापरिवर्तः ॥

N 329

तस्मात्तर्हि कुमार अप्रमत्तो भविष्यामीयेन त्वया कुमार शिक्षित्यैम्, अप्रमत्तस्य हि कुमार बोधिसत्वस्य महासत्त्वस्य न दुर्लभा भक्त्यनुत्तरा सम्यग्भोधिः, निम्न पुनरस्य समाधिः । कथं च कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः अप्रमत्तो भवति ! इह कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः परिशुद्धशीलो भवति । इह कुमार परिशुद्धशीलो बोधिसत्वः अप्रमत्तो भवति । इह कुमार बोधिसत्वो महासत्त्वः परिशुद्धशीलो भवति । इह कुमार परिशुद्धशीलो बोधिसत्वो महासत्त्वः अत्रिरहितो भवति सर्वज्ञाचित्तेन पद्मु पारमितासु । तस्येमे आनुशासा भवन्ति । तान् शृणु, साधु च सुपु च मनसिपुरु । भाषियेऽह ते । दशेमे कुमार अनुशासा दानाधिमुक्तस्य बोधिसत्वस्य महासत्त्वस्य । कतने दश ! यदुत मात्सर्ग-
 5 भेदोऽस्य निगृहीतो भवति । त्यागानुवृंहितं चास्य चित्तं सदा भवति । बहुजनसाधारणेभ्यश्च
 10 भोगेभ्यः सारमाददाति । महाभोगेऽप्यु च कुण्डेऽप्युपपद्यते । जातमात्रस्य चास्य त्यागचित्तमासुखी-
 भवति । प्रियश्च भवति चतसृणां पर्यदात् । विशारदधामनुचितः पर्यदमग्राहते । दिग्दिक्षु
 चास्योदारो वैर्णनीर्तिशब्दश्लोको लोकेऽभ्युद्रच्छति । मृदुतरणहस्तपादश्च भवति समचरण-
 तलप्रतिष्ठितः । अत्रिरहितश्च भवति कल्याणमित्रैर्षावद्वीथिमण्डनिपदानात् । इमे कुमार दशानुशंसा
 दानाधिमुक्तस्य बोधिसत्वस्य महासत्त्वस्य ॥

N 330

15

तत्रेदमुच्यते—

निगृहीत सि मात्सर्ग त्यागचित्तं च वृंहितम् ।

आदत्तसारो भवति समृद्धे जायते कुले ॥ १ ॥

जातमात्रस्य चित्तं सि त्याग एव प्रवर्तते ।

प्रियो भवति सत्त्वानां गृहप्रजितान च ॥ २ ॥

विशारदश्च पर्यसु अम रूप संक्रमेत ।

मन्सुदारशब्दोऽस्य प्राप्तेऽपु नगरेषु च ॥ ३ ॥

331

मृदू हस्तौ च पादौ च भविष्यन्ति नं दुर्लभा ।

कल्याणमित्रैर्हृभते बुद्धश्च श्रावकानपि ॥ ४ ॥

मात्सर्गचित्तं सि न जातु भोति

त्यागेषु चित्तं रमतेऽस्य नित्यम् ।

प्रियश्च भोति बहुसत्त्वकोटिना

अमत्सरिण्या इमि आनुशासा ॥ ५ ॥

Before तस्मान् AB read तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभे कुमारभूतमामन्त्रयते स्म. २ After शिक्षित्यैम्, AB add तद कस्य हेतोः ? ३ A B om कर्ण. ४ A त्यागेभ्य चित्तं रमते सदैव for the line

महाधने चापि कुले स जायते
 जातस्य त्यागे रमते मनोऽस्य ।
 आदत्तसारथ्यं करोति काल-
 ममसरिस्था इमि आनुशांसाः ॥ ६ ॥
 विशादध्वो परिषां निगाहते
 उदारशब्दोऽस्य दिशासु याति ।
 मृदु हस्तपादोऽस्य सदैव जायते
 अमसरिस्था इमि आनुशांसाः ॥ ७ ॥
 कन्यागमिनास्य न भोन्ति दुर्लभा
 उद्वांस्य यो पश्यति श्रावमाथ ।
 दृष्ट्वा च तान् पूजयते प्रसन्नो
 अमसरिस्था इमि आनुशांसाः ॥ ८ ॥

इति श्रीसमाधिराजे दानानुशांसापरिवर्तो नाम पद्मिंशत्तमः ॥

तत्रेदमुच्यते-

दुरासदः सदा भोति परिदाहो न त्रिघने ।
 रक्षन्ति देवताधेनं क्षिप्रं बुद्धान् स परयति ॥ ७ ॥
 श्रेयं न हीयते तस्य अश्रतं भोति आमुगम् ।
 5 प्रणिधिं परिपूरेति वीर्यमन्ते इमे गुणाः ॥ ८ ॥
 समाधिगोत्रं लभते व्याधिधास्य न जायते ।
 सुखं चास्यान्नशानानि पच्यन्ते न निरीदति ॥ ९ ॥
 उत्पलं वारिमव्ये वा सोऽनुपूर्णेण वर्धते ।
 एतं शुक्लेहि धर्मेहि बोधिसत्त्वो निर्वर्धते ॥ १० ॥
 10 अग्न्याधास्य गच्छन्ति राशयो दिवसानि च ।
 भवियति मृत्युभाडे फल्गुमेतस्य चेदशम् ॥ ११ ॥

N 337

आरब्धवीर्येण तर्थागतेन

वन्यैरनैरैः समुदागतेन ।

ये बोधिसत्त्वा विरियेणुपेता-

स्तेषानुशंसा इमि संप्रमदशिताः ॥ १२ ॥

आरब्धवीर्यो भवती दुरासदः

परिगृहीतो भवती जिनेहि ।

देवा पि तस्य स्पृह संजनेन्ति

नचिरेण सो लप्यति बुद्धबोधिम् ॥ १३ ॥

श्रतं च तस्यो न कदाचि हीयते

ऽन्ये पृथू चापि लभन्ति धर्माः ।

प्रतिभानु तस्यो अधिमात्रु वर्धते

आरब्धवीर्यस्य इमेऽनुशंसाः ॥ १४ ॥

समाधिगोत्रं च लघुं धिगच्छति

आबाधु तस्यो न कदाचि, भोति ।

यथैव सो भोजनु तत्र भुञ्जते

सुखेन तस्यो परिणामु गच्छति ॥ १५ ॥

रात्रिदिव भवति शुक्लपक्षो

आरब्धवीर्यस्य अतन्द्रितस्य ।

बोधी पि तस्यो नचिरेण भेष्यते

तथा ह्यसौ वीर्यवलैरुपेत. ॥ १६ ॥

N 338

१ ABT om this line २ This line is added in N from Tibetan translation.
 ३ C अनन्त्य तेन for तर्थागतेन. ४ A B विन्यैरुपेता for विरियेणु. ५ A B भवतीहसूरतः for भवती
 दुरासद. ६ A B अन्ये पृथू चा-बुद्धयन्ति अर्थो for the line. ७ A वर्धति for भवति

दशमे कुमार आनुशंसा ध्यानाधिमुक्तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य । वरामे दश ?
 यद्गत आचारे तिष्ठति । गोचरे चरति । निष्परिदाहो विहरति । गुप्तेन्द्रियो भवति । प्रीतिमनुभवति ।
 विविक्तः कर्माः । अतृप्तो ध्यानैः । गुक्तो शारविषयात् । प्रतिष्ठितो बुद्धविषये । विमुक्तिं
 परिपंचयति । इमे कुमार दशानुशंसा ध्यानाधिमुक्तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥

तत्रेदमुच्यते —

नासौ भोति अनाचारो आचारे संप्रतिष्ठितः ।

गोचरे चरते योगी वर्ज्येति च अगोचरम् ॥ १७ ॥

निष्परिदाहविहारी गुप्तेन्द्रिय सुतं वृत्तः ।

अनुभवति संप्रीतिं ध्यानव्यापिस्य गोचरः ॥ १८ ॥

विक्रतः कामतृष्णाया ध्यानसौख्यं निश्चेते ।

मुक्तोऽसौ भारविषयाद् बुद्धगोचरि संस्थितः ॥ १९ ॥

योगिनो हि विश्वोऽयं यदेको रमते वने ।

विमुक्तिं परिपंचेति तं भोति दशमं पदम् ॥ २० ॥

आचारि सो तिष्ठति बोधिसत्त्वः

सर्वाननाचारं विवर्जयित्वा ।

अगोचरं वर्जय गोचरे स्थितः

समाधियुक्ते इमि आनुशंसाः ॥ २१ ॥

परिदाह तस्यो न कदाचि भोति

धार्यं स्पृशित्वेह सुखं निरानिषम् ।

कायेन चित्तेन च भोति शीतलः

समाधियुक्ते इमि आनुशंसाः ॥ २२ ॥

विहरत्यरण्यायतनेषु गुप्तो

विशेषु तस्यो न कदाचि भोति ।

प्रीतिं च तस्मिद्धृभते निरामिं

तथा हि कायेन विविक्तु भोति ॥ २३ ॥

अच्छिन्न मागेहि असंकिण्ठो

तथा हि भारविषयासु मुक्तः ।

तथागतानां विषये प्रतिष्ठितो

विमुक्तिं तस्यो परिप्राक्तु गच्छति ॥ २४ ॥

दशमे कुमार आनुशंसाः प्रज्ञाचरितस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य । वरामे दश ? यद्गत 30 N 310
 सर्वस्वपरिज्यागो भवति न च दानेन शुद्धिं मन्यते । अक्षयणीकथं भवति न च शील-

१. A B दारिद्र्यवति for 'अचर्वादि'. २. A B बुद्धो इन्द्रियवर्जितः for 'गुप्तेन्द्रिय सुतं वृत्तः'. ३. A B
 विमुक्तः for विक्रतः. ४. A B परिपूरति for 'पंचेति'.

माश्रित । क्षान्तिबलेसुप्रतिष्ठितश्च भवति न च सत्त्वसज्ञासुप्रतिष्ठित । आरब्धवीर्यश्च भवति
 कायचित्तविरक्त । ध्यानध्यायी च भवति अप्रतिष्ठितध्यायी । दुर्धर्षश्च भवति मारै, अप्रकम्प्यश्च
 भवति सर्पपरप्रवादिभि । लब्धालोकश्च भवति सर्वमस्वस्वरगत्याम् । अधिमात्रा चास्य सर्पसत्त्वेषु
 महाकरुणा समतिक्रामति । न च श्रावणप्रत्येकभूमे स्पृहयति । बुद्धध्यानसमाधिसमापत्ती
 ६ स्वतरति । इमे कुमार दशानुशासा प्रज्ञाचरितस्य बोधिसत्त्वस्य महासाधस्य ॥

तत्रेदमुच्यते-

सर्पस्व त्यजते धीरं शुद्धिं तेन न मन्यते ।

अखण्ड रक्षते शील निश्चयोऽस्य न विद्यते ॥ २५ ॥

क्षाति भावेति स प्राज्ञ सत्त्वमज्ञा विवर्तितौ ।

आरब्धवीर्यो भवति कायचित्तविरक्त ॥ २६ ॥

ध्यानध्यायी च सो भोति अप्रतिष्ठो अनिश्रित ।

दुर्धर्षो भोति मारेहि प्रज्ञान्त इमे गुणा ॥ २७ ॥

अकम्पियो च सो भोति सर्वं परप्रवादिभि ।

लब्धालोकश्च ससारे प्रज्ञाया ईदृशा गुणा ॥ २८ ॥

महोदृषा स लभते सर्वसत्त्वान् अतिक्रमे ।

श्रावणप्रत्येकज्ञाने न स्पृहेति कदाचन ॥ २९ ॥

सर्पस्वत्यागेन न शुद्धिं मन्यते

अखण्डशीलो न च शीलनिश्चित ।

भावेति क्षाती न च सर्वसज्ञा

प्रज्ञाधिमुक्ते इमि आनुशासा ॥ ३० ॥

आरब्धवीर्यो भवती विमुक्तो

अनिश्चितो ध्यायति अप्रतिष्ठित ।

दुर्धर्षु मारेण स भोति पण्डितो

प्रज्ञाधिमुक्ते इमि आनुशासा ॥ ३१ ॥

अकम्पियो भोति परप्रवादिभि

स लब्धगाधो भवतीह सस्वृते ।

अधिमात्र सत्त्वेषु कृपा जनेति

प्रज्ञाधिमुक्ते इमि आनुशासा ॥ ३२ ॥

प्रत्येकबुद्धेषु च श्रावणेषु चो

न तस्य जातु स्पृह तेषु जायते ।

१ A B 'बलवत्' for 'बलमुप्रतिष्ठितश्च' २ A B अवकामति for 'समति' ३ A B शर 'A
 'विवर्तित' for 'विवर्तित' ५ C यथाक्रिया for महाकरुणा ६ B सत्त्वसज्ञी for 'सज्ञा' ७ A om st 31
 ८ B विविक्तो for विमुक्तो

तथा ह्यसौ बुद्धगुणाः प्रतिष्ठिताः

प्रज्ञाधिमुक्ते इमि आनुशंसाः ॥ ३३ ॥

दशमे कुमार आनुशंसा बहुश्रुतस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य । कतमे दश ? यदुत संक्षेपं न करोति । व्यापदं न जनयति । काङ्क्षां विवृणोति । दृष्टिमृञ्जीकरोति । उत्पथं च वर्जयति । मार्गं प्रतिष्ठते । अमृतद्वारे तिष्ठति । आसन्नस्थापी भवति बोधये । आलोकभूतो भवति सत्त्वा-⁵ नाम् । दुर्गतिभ्यो न विभेति । इमे कुमार दशानुशंसा बहुश्रुतस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥ तत्रेदमुच्यते-

अनुशंसा दशैवेते बाहुश्रुत्ये प्रकाशिताः ।

तथागतेन बुद्धेन यथाभूतं प्रजानता ॥ ३४ ॥

संक्षेपं व्यवदानं च उगौ पक्षौ स जानति ।

संक्षेपं परिवर्जित्वा व्योदाने मार्गं तिष्ठति ॥ ३५ ॥

काङ्क्षां विवरति ज्ञानी दृष्टीमृञ्जीकरोति च ।

मार्गं उत्पथ वर्जति ऋजुके मार्गं तिष्ठति ॥ ३६ ॥

तिष्ठते चामृतद्वारे आसन्नो भोति बोधये ।

आलोकभूतः सत्त्वानां दुर्गतिभ्यो न भीषति ॥ ३७ ॥

जानाति धर्मं पृथु सांक्लेशिकं

व्यवदानपथं पि तथैव जानति ।

स संक्लिष्टेऽं परिवर्जयित्वा

व्योदानि संशिक्षति धर्मं उत्तमे ॥ ३८ ॥

काङ्क्षां च सो विवरति सर्वप्राणिनां

दृष्टी च तस्यो भवति सदोज्ज्वला ।

स उत्पथं मार्गं विवर्जयित्वा

संतिष्ठते ऋजुकि पथे सदा शिवे ॥ ३९ ॥

अमृतस्य द्वारे भवती सदा स्थितो

आसन्न भोती विपुलाय बोधये ।

आलोकभूतः पृथु सर्वप्राणिनां

न चाप्यसौ भाषति दुर्गतिभ्यः ॥ ४० ॥

दशमे कुमार आनुशंसा धर्मदानगुरुकस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परेभ्यो धर्मदानं ददतः । कतमे दश ? यदुत अक्रियां विवर्जयति । क्रियापथतरति । सपुरुषधर्मं प्रतिष्ठते । बुद्धक्षेत्रं परिशोधयति । बोधिमण्डमर्पयति । वैस्तुं परित्यजति । कठेशानिगृह्णाति । सर्वसत्त्वैभ्यः प्रत्यंशं ३०

१ A B "गुणप्रतिष्ठितः for "गुणाः प्रति". २ A B आसन्नो for आसन्नस्थापी. ३ B om. st. 38.
 ४ B om. st. 40. ५ Before दशमे, Breads इमे कुमार दशानुशंसा बहुश्रुतस्य बोधिसत्त्वस्य
 त्रैदसुच्यते-अनुशंसा दशैवेते बाहुश्रुत्ये प्रकाशिता = st. 34 ab. ६ C अक्षयां for अक्रियां. ७ C बले
 for बस्तु.

ददाति । तदारम्बणां च मैत्री भावयति । दृष्टधार्मिकं च सुखं प्रतिबन्धने । इमे कुमार दशानु-
शंसा धर्मदानगुरुत्वस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परेम्यो धर्मदानं ददतः ॥

तत्रैदमुच्यते—

यो हि दानं ददात्यग्रं धर्मदानप्रमत्सरी ।

N 345 5 दश तस्यानुशंसा वै लोकनाथेन भाषिताः ॥ ४१ ॥

अक्रियां सर्वि वर्ज्येति क्रियामोतरते विदुः ।

सत्पुरुष धर्मप्रतिपन्नस्यागचित्तं निभेते ॥ ४२ ॥

बुद्धक्षेत्रं च शोषेति क्षेत्रं मोति स्पनुत्तरम् ।

बोधिमण्डं समारूढौ धर्मदानस्थिरं फलम् ॥ ४३ ॥

10 त्यजते सर्वमस्तुनि शिक्षते धर्मराजिनः ।

किंश्रेया निगृहीतास्य बोधिस्तस्य न दुर्लभा ॥ ४४ ॥

सर्वसत्त्वान प्रत्यंशं मैत्रचित्तः प्रयच्छति ।

अनीर्षुकश्च सो भोति सौख्यं भोति स्पमानुगम् ॥ ४५ ॥

विवर्जिता अत्रिया पण्डितेन

15 क्रियाय सो नित्य विदुः प्रतिष्ठितः ।

महात्मधर्मेषु सदा प्रतिष्ठितो

यो धर्मदानं सद देति पण्डितः ॥ ४६ ॥

क्षेत्रं च तस्य सद भोति शुद्धं

धर्मा विवर्जन्तिनि बोधिपाक्षिकाः ।

20 आसन्न भोति सद बोधिमण्डे

धर्मं ददित्वा इमि आनुशंसाः ॥ ४७ ॥

क्लेशा न सन्ती परित्यक्त वस्तुन

वस्तुं परिज्ञातु स्वल्पक्षणेन ।

विमुक्त सर्वेहि परिग्रहेहि

25 न तस्य सङ्गो भवती कदाचित् ॥ ४८ ॥

उपस्थितं चित्तु विचक्षणस्य

सर्वेऽपि सत्त्वा सुखिनो भवन्तु ।

स मैत्रचित्तो भवती अनीर्षुक्षेत्रे

दृष्टेव धर्मेऽस्य सुखं अनल्पकम् ॥ ४९ ॥

30

दशमे कुमार आनुशंसाः शून्यताविहारिणो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य । कतमे दश ? यदुत

N 347

बुद्धविहारेण विहरति । अनिश्चितो ध्यायति । उपपत्ति न प्रार्थयति । शीलं न परामृशति ।

१ AB धर्मप्रसन्न for प्रतिपन्न. २ A B तस्यो भवती for तस्य सद भोति. ३ B विवर्जन्ति for विवर्जन्ति. ४ B om. st. 49. ५ A B शून्यताविमुक्तस्य

आर्यानापवदति । अविरोहो विहरति । वस्तु नोपलभते । त्रिविक्रंश्च भवति । बुद्धान्नाभ्यास्वययति ।
सैद्धर्मे धारयति । इमे दुष्मर दशानुशंसाः शून्यताविहारिणो बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥
तत्रेदमुच्यते -

यो विहारो नरेन्द्राणां सर्वबुद्धान गोचरः ।
तेनो विहरते योगी यत्र जीवो न लभ्यते ॥ ५० ॥
अनिश्रितः सर्वलोके आर्यं ध्यानं न रिञ्चति ।
उपपत्तिं न प्रार्थति दृष्टुं धर्मस्तभाक्ताम् ॥ ५१ ॥
अपरामृष्टशीलस्य भवेच्छीलमनिश्रितम् ।
न सोऽपवदते किञ्चिदर्थ्यमार्थं अनासन्नम् ॥ ५२ ॥
अविरोहो विहरति विवादोऽस्य न विद्यते ।
वस्तुं नोपलभेद् योगी विविक्रतो विहरी सदा ॥ ५३ ॥
अभ्याख्याति न सो बुद्धमपि जीवितकारणात् ।
निश्रितः शून्यधर्मैर्दुःकपसादी विशारदः ॥ ५४ ॥
सर्वेषां लोकनाथानां बुद्धबोधिमचित्तियाम् ।
धर्मं धारयति सत्त्वस्य बुद्धधर्मानं कण्डुति ॥ ५५ ॥
ये ते विहाराः पुरुषार्थभागां
यस्मिन्नमूनिः पृथुतीर्थिस्तानाम् ।
विहरत्वसौ तैरिह बोधिसत्त्वो
यस्मिन् सत्त्वो न जीवु न पुनलः ॥ ५६ ॥
न निश्रयस्तस्य वदन्ति विद्यते
अनिश्रितः सेकते ध्यानसौख्यम् ।
निरात्म निःसत्त विदित्व धर्मा
तुपचित्संज्ञस्य न जातु मोति ॥ ५७ ॥
स्वभावो धर्माणं प्रजातत्तश्च
शोडोऽपि तस्येह न कश्चि निश्रयः ।
शीलेन नो मन्यति जातु शुद्धि
प्रसादमार्थेण करोति नित्यम् ॥ ५८ ॥
विरोधु वस्यो न कदाचि मोति
विनाशिताः सर्वस्वभावशून्याः ।
न चापि सोऽन्यैर्हत्याति नापक्रानां
सद्धर्मं धारयन् तत्रागतानाम् ॥ ५९ ॥

१ C विक्रिः स्तोत्रि. २ B om, सद्धर्मं धारयति. ३ AB आर्यधर्मो आर्यं ध्याते. ४ AB 'दन्वमाणम्
for 'दन्वमाणम्. ५ C शृणुतेनिकलम् for 'तीर्थिस्तानाम्. ६ AB विजातत्त for प्र'. ७ AB न चापि
सोऽन्यैर्हत्याति for the line.

दशमे कुमार आनुशंसाः प्रतिसंख्यनाभियुक्तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य । कतमे दश ?
 यदुत अनाविच्छिन्नो भवति । अप्रमत्तो विहरति । बुद्धमनुस्मरति । चर्या श्रद्धयाति । ज्ञाने न
 काङ्क्षति । कृतज्ञो भवति । बुद्धानां धर्मं न प्रतिक्षिपति । सुसंवृतो विहरति । दान्तभूमिमु-
 प्राप्नोति । प्रतिसंविदः साक्षात्करोति । इमे कुमार दशानुशंसाः प्रतिसंख्यनाभियुक्तस्य
 5 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥

तत्रेदमुच्यते—

चित्तमनाविच्छं भोति प्रमादाः सर्वे वर्जिताः ।

अप्रमत्तो विहरति प्रतिसंख्यानगोचरम् ॥ ६० ॥

श्रुत्वा च लोचनायानां चर्या बुद्धान् श्रद्धया ।

10 ज्ञाने न काङ्क्षते योगी बुद्धज्ञाने अचिन्तये ॥ ६१ ॥

कृतज्ञो भोति बुद्धानां बुद्धधर्मान् काङ्क्षति ।

सुसंवृतो विहरति दान्तभूमिप्रतिष्ठितः ॥ ६२ ॥

प्रतिसंविदः स लभते य एको रमते सदा ।

जहत्वा लभसत्कारं प्रतिसंख्यानगोचरः ॥ ६३ ॥

15 चित्तं च तस्यो भवति अनाविच्छं

सर्वे प्रमादाः परिवर्जितास्य ।

सदाप्रमत्तो भवती महात्मा

समाधियुक्तस्य इमेऽनुशंसाः ॥ ६४ ॥

स्मरित्व उद्धान् द्विपदानमुत्तमान्

20 श्रद्धाति तेषां चरियामनुचराम् ।

न काङ्क्षति ज्ञानु लयागतानां

समाधियुक्ते इमि आनुशंसाः ॥ ६५ ॥

बुद्धान् सो भोति सदा कृतज्ञो

न जीवितार्थं स क्षिपेत् धर्मम् ।

25 सुसंवृतो विहरति नित्यकारं

समाधियुक्ते इमि आनुशंसाः ॥ ६६ ॥

स दान्तभूमिमुप्राप्तं भोति

प्रतिसंविदः साक्षात्करोति क्षिप्रम् ।

अनाच्छेद्यवाक्यं प्रतिभानवाश्व

30 सूत्रान्तकोटिनियुतान् भाषते ॥ ६७ ॥

स बुद्धबोधिं परिगृह्णते लघुम्

आरक्षते शासनं नायकस्य ।

१ AB भवति for विहरति. २ AB अनुप्राप्तो भवति for साक्षात्करोति. ३ AB बने for सदा ४ BC सदाप्रसन्ने for सदाप्रमत्ते.

निहमित्व सो सर्वपरप्रवादिनः ।
करोति वैस्तारिक बुद्धबोधिम ॥ ६८ ॥

इतश्च्यवित्वान स बोधिसत्वः
सुखावर्ती गन्ध्रति लोकत्रातुम् ।
अनुपादधर्मेषु च क्षान्ति लप्स्यते
अमितायुषो धर्मवरासु शुल्वा ॥ ६९ ॥

5 N 351

दशमे कुमार आनुशांसा अरण्यवासगुरुकस्य बोधिसत्त्वस्य महासात्वस्य । कतमे दश ?
मदुत अल्पवृत्त्यो विहरति । गणं वर्जयति । विवादोऽस्य न भवति । अव्यावच्यो भवति ।
आरुप्राज्ञा वर्धयति । अधिक्तरणं न करोति । उपशान्तश्चरति । सुसंबुतश्च विहरति । मोक्षानुकूला
चास्य चित्तसंततिर्भवति । क्षिप्रं च विमुक्तिं साक्षाकरोति । इमे कुमार दशानुशांसा अरण्य- 10
वासगुरुकस्य बोधिसत्त्वस्य महासात्वस्य ॥

तत्रेदमुच्यते--

अल्पवृत्त्यः सदा भोति गणं वर्जेति दूरतः ।
विवादो न भवत्यस्य कनेष्वेवाविहारिणः ॥ ७० ॥
अव्यावच्येन चित्तेन आरुप्राज्ञा विवर्धयेत् ।
नास्याधिकरणं भोति गुणास्तोऽरण्यवासिनः ॥ ७१ ॥
उपशान्तः स चरते मनोवाक्कथापसंबुतः ।
मोक्षानुकूले भवति विमुक्तिं क्षिप्रं स्पृशति ॥ ७२ ॥
भवति सततमल्पवृत्सु योगी
पृथुगणदोषेण विवर्जयित्वा ।
न विवदति कदाचि मुक्त योगी
इमि गुण तस्य भवत्यरण्यवासे ॥ ७३ ॥
यद् भवति निर्बिण्णु संसृतेऽत्रौ
न भवति तस्य स्पृहा कर्हिचि लोके ।
न च भवति विवृद्धिरास्रवाणां
वनि वसतोऽस्य भवन्ति आनुशांसाः ॥ ७४ ॥
अधिकरणं न जातु चास्य भोति
उपशान्तरतो विवेकचारी ।
यचसि मनसि काये संबुतरयो
बहु गुण तस्य भवत्यरण्यवासे ॥ ७५ ॥

15

N 352

20

25

30

१ After 'करोति, C adds अल्पवृत्त्येण च समाधिं प्रतिबभूवे. २ B 'दोषेण विवर्जयित्वा for 'दोषेण विवर्जयित्वा.

भवति च अनुकूल तस्य मोक्षो
 लघु प्रैतिपद्यति सो त्रिमुक्ति शान्तम् ।
 धनि वसति त्रिमुक्ति सेरतोऽस्या
 इमि गुण भोन्ति अरप्यसि सर्वे ॥ ७६ ॥

5 दशमे कुमार आनुशसा पिण्डचारिवत्स्य धूतगुणसङ्खप्रतिष्ठितस्य बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य । यत्तमे दश^१ यदुत् ज्ञानरामतास्य न भवति । यशस्कामतास्य न भवति ।
 लाभसत्कारकामतास्य न भवति । आर्यशशप्रतिष्ठितश्च भवति । कुहनलपनतास्य न भवति । आत्मान
 नोत्कर्षयति । परान्न पस्यति । अनुनयप्रतिघ्नहीण परगृहे चरति । निरामिय च धर्मदान
 ददाति । धूतगुणसङ्खप्रतिष्ठितस्य चास्य ग्राह्या धर्मदेशना भवति । इमे कुमार दशानुशसा
 10 पिण्डपातिकस्य धूतगुणसङ्खप्रतिष्ठितस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ॥

तत्रेदमुच्यते—

न ज्ञानकामो भवति यशो नाप्यभिनन्दते ।
 लाभालाभे समचित्तो यो धूतेषु प्रतिष्ठित ॥ ७७ ॥
 नोत्कर्षयत्यार्यशश च कुहना लपना न च ।
 15 उत्कर्षेति न चामान परान् पस्यते न च ॥ ७८ ॥
 प्रतिघानुनयौ चास्य धर्म देशी निरामियम् ।
 ग्राह्य सि वचन भोति पिण्डपाते गुणा अमी ॥ ७९ ॥

न मार्गते ज्ञान यशो न लाभ
 चतुरार्यशशे भवति प्रतिष्ठित ।

20 अकुहको अलपवु भोति पण्डितो
 धूताधिमुक्तस्य इमीदृशा गुणा ॥ ८० ॥

नात्मानमुत्कर्षि परान्न पसी
 पुष्य पि उक्तो न कदाचि कुष्यते ।
 र्णं पि श्रुत्वा जनये न हर्षं

25 य पिण्डपातेन भवेत् तुष्ट ॥ ८१ ॥

निरामिय देति च धर्मदान
 न लाभसत्कार गतेपतेऽसौ ।

ग्राह्या च तस्य भवतेऽस्य भाषित
 धूताधिमुक्तस्य इमेऽनुशसा ॥ ८२ ॥

30 इति हि कुमार एवरूपेषु धूतगुणेषु प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽरण्ये विहरन् बुद्ध
 निधान प्रतिलभते । धर्मनिदान प्रतिलभते । ज्ञाननिधान प्रतिलभते । पूर्वान्तापरान्तप्रत्युपपन्नज्ञान

१ A B प्रतिविच्यसि for प्रतिपद्यति २ A om from यशस्कामता upto^१ सत्कारकामता
 ३ C अकृण(ह?)को ४ A धूताधिमुक्तस्य ५ B om st 82 ६ A om धर्मनिधानं प्रतिलभते

निधानं प्रतिष्ठमते । कथं च कुमार बोधिसत्वो महासत्वो बुद्धनिधानं प्रतिष्ठमते ? इमाः कुमार
 विवेकचारी बोधिसत्वो महासत्वः पश्चामिद्धाः प्रतिष्ठमते । स दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनाति-
 क्रान्तमालुष्यकेण पूर्वस्यां दिशि अप्रमेयानसंख्येयान् बुद्धान् भगवतः पश्यति । एवं दक्षिणस्यां
 पश्चिमामुत्तरस्यां दिशि अप्रमेयानसंख्येयान् बुद्धान् भगवतः पश्यति । सोऽविरहितो भवति
 बुद्धदर्शनेन । एवं हि कुमार बोधिसत्वो महासत्वो बुद्धनिधानं प्रतिष्ठमते । कथं 5
 च कुमार बोधिसत्वो महासत्वो धर्मनिधानं प्रतिष्ठमते ? यं च ते बुद्धा भगवन्तो
 धर्मं देशयन्ति, तं स बोधिसत्वो महासत्वो दिव्येन श्रोत्रवातुना सर्वं शृणोति ।
 सोऽविरहितो भवति धर्मश्रवणेन । एवं हि कुमार बोधिसत्वो धर्मनिधानं प्रतिष्ठमते । कथं च
 कुमार बोधिसत्वो महासत्वो ज्ञाननिधानं प्रतिष्ठमते ? येन ज्ञानेन सर्वधर्मानाराधयति । आराध-
 यित्वा अत्रिप्रमुषितस्मृतिः सत्त्वानां धर्मं देशयति । तस्य च योऽर्थः स प्रजानाति । एवं हि 10
 कुमार बोधिसत्वो महासत्वो ज्ञाननिधानं प्रतिष्ठमते । कथं च कुमार बोधिसत्वो महासत्वः
 पूर्वान्तापरान्तप्रत्युत्पन्नज्ञाननिधानं प्रतिष्ठमते ? सोऽभिज्ञया अतीतानागतप्रत्युत्पन्नसत्त्वचित्तचरित-
 ज्ञानमवतरति । एवं हि कुमार बोधिसत्वो महासत्वः पूर्वान्तापरान्तप्रत्युत्पन्नज्ञाननिधानं प्रतिष्ठमते ।
 संक्षिप्तेन कुमार एवंगुणधर्मप्रतिष्ठितो बोधिसत्वो महासत्वः सर्वबुद्धधर्मान् प्रतिष्ठमते यत्रभूमिः
 सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानाम्, कः पुनर्वादः सर्वपरप्रवादिनाम् ॥

तत्रेदमुच्यते—

बुद्धनिधानं च धर्मनिधानं

ज्ञाननिधानं च पूर्वान्तनिधानम् ।

पञ्च अभिज्ञाः स क्षिप्रं लभति

यो विदु रज्जिं सदा स्थितुं भोति ॥ ८३ ॥

इति श्रीसमाधिपत्रे दशानुशंसापरिवर्तौ नाम अष्टाविंशतितमः ॥

१ After प्रतिष्ठमते, A adds : कतमाः पद्य ! यदुत दिव्यचक्षुः दिव्यश्रोत्रं परचित्तज्ञानं पूर्वनिवा-
 सात्सुस्मरणं श्रद्धाविषयं च । इमाः पश्चामिद्धाः प्रतिष्ठमते, २ After पश्यति, C adds : सोऽविरहितो भवति
 बुद्धदर्शनेन.

तेजगुणराजपरिवर्तः ॥

N 357 तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभ कुमारभूतगामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार दिव्यानि चक्रवर्तिराज्यैर्धर्मसुखायपहाय प्रव्रजिष्यामीत्येव त्वया कुमार सदा शिक्षितव्यम् । प्रव्रजितेन कुमार धूतगुणसलेखप्रतिष्ठितेन विनेत्रुचारिणा क्षातिसौरत्यसपत्नेन भवितव्यम् । सदा च आरब्धवीर्येण ते कुमार आदीप्तशिरश्चैलोपमेन अप सनेर्मस्वभानसमताविपश्चित समाधि श्रोतव्य 6 उद्ग्रहीतव्य पर्ययासव्य प्रवर्तयितव्यो धारयितव्यो वाचयितव्य उद्देष्टव्य स्वाध्यातव्योऽरणा भाननया भावयितव्यो बहुलीकर्तव्य, परेभ्यश्च निस्तरेण सप्रकाशयितव्य । खड्गविप्राणभूतेन अद्वितीयेन च ते कुमार अरुण्यनिरेविणा सदा भवितव्यम् । आत्मपरित्यागेनापि ते कुमार सर्वसत्त्वानामर्थं सदा करणीय इति ॥

अथ खलु भगवास्तस्या वेलयानेतमेवार्थमुद्धानपथश्चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्येव पूर्वयोग 10 कथापरिवर्तं गाथाभिगीतेन निस्तरेण सप्रकाशयति स्म—

स्मरमी^१ अतीत बहुकल्पशता

यद् आसि नायकु अन तपशा ।

N 358 नरदेवनागरणपूजनियो

नामेन तेजगुणि राज जिने ॥ १ ॥

15 दश भिक्षुकोटि पट्टमिञ्जरहा

प्रतिस्तनिदान वशिपारगता ।

धूतवृच सयेखित शान्तपना

इति तस्य तेन समयेन गणा ॥ २ ॥

पट्टसप्तती नगर कोटिशता

20 पञ्चाशयोजनप्रमाण समा ।

रतनान ससन त्रिशिष्टवरा

इह जम्बुद्वीपि तद् कालि अमृत ॥ ३ ॥

तद् कालि ते पुरवरा सखला

प्रतिमण्विता बहु उद्यानशतै ।

25 उद्यान सर्वे धनमेवनिभा

फलपुष्पमण्डित तरनिचिता ॥ ४ ॥

फल्गुक्षजाति विविना रुचिरा

ल्लुचाभ्रजम्बुपनसैर्निचिता ।

१ C स्मरामी for स्मरमी २ C reads sts 1 ॥ at the end of chapter 27 ३ C तेजगुणि for तेजगुणि ४ B इह N reads चत्ता on the strength of T ५ B इह तेन समयेन गणा for the line ६ B रुचिता for रुचिरा

कर्णिकारचम्पूरुपुन्नागशतै	
प्रतिमण्डितास्त उद्यानवरा ॥ ५ ॥	
न्यग्रोत्र सर्पिं द्विजसवस्ता	
कलत्रिङ्गकोक्त्रिमयूरशतै ।	
शुकजीमजीमस्तुणालस्ता	5
बहुपक्षिसवस्त कालि तदा ॥ ६ ॥	
धृतराष्ट्राजहसोपनिभा	
भृङ्गकुणाला वरघोपस्ता ।	
चित्राङ्गरक्तमहानर्णप्रभा	
सुमनोऽशब्द मधुरा मुदिता ॥ ७ ॥	10
इति पक्षि समागत कालि तदा	
कलत्रिङ्गमयूरविहङ्गस्तै ।	
परपुष्ट शारिक विचित्र द्विजा	
बहुपक्षिघोपस्त नानविधा ॥ ८ ॥	
तेहि निवेक्ति उद्यानशता	15
मुचिलिन्दवार्षिकमशोकशतै ।	
अतिमुक्तनाथ जरपुष्पत्रयै	
पद्मोपलै कुमुदपुष्परिकै ॥ ९ ॥	
पद्मे सहस्रशतपत्रचिता	N 390
इमि पुष्प पुष्करिणिशोभमरा ।	20
प्रतिमण्डिता सुरभिगन्धवरा	
शोभन्ति पुष्करिणियो रुचिरा ॥ १० ॥	
तहि कालि राज इह जम्बुधजे	
दृढदत्त आसि मनुजाधिपति ।	
पुत्राण तस्य असु पञ्चशता	25
प्रासादिका परमदर्शनिका ॥ ११ ॥	
तहि कालि राग्यु शिवु क्षेम अभूत्	
अनुपदुत सुरमणीय शिवम् ।	
अयु जम्बुद्वीप वुसुमैर्निचितो	
निर्विशेष देवभयनेहि समम् ॥ १२ ॥	30

५ A om. the line १ Miss promiscuously read पुष्करिणियो or पुष्करिणे for पुष्करिणी
१ A B पत्रम बुदर्शनिप for 'सुदर्शनिप

तहि काळि सो दशबलो अनिघो
 जिनु भापते इमु समाधिवरम् ।
 स्वप्नोपमा भवगती सुकला
 न च कश्चि जापति न चो म्रिपते ॥ १३ ॥
 न सत्त्वं लम्पति न जीवु नरो
 इमि धर्म फेनम्दलीसदृशाः ।
 मायोपमा गगनविद्युसमा
 : दकचन्द्रसंनिभ मरीचिसमाः ॥ १४ ॥
 न च अस्मि लोकं मृतु कश्चि नरो
 परलोकि संक्रमति गच्छति वा ।
 न च कर्म नश्यति कदाचि कृतं
 फलमिति कृष्ण शुभ संसरतो ॥ १५ ॥
 न च शाश्वतं न च उच्छेदु पुनो
 न च कर्मसंचयु न चापि स्थितिः ।
 न च सोऽपि कृत्व पुनरस्पृशती
 न च अन्यु कृत्व पुन वेदयते ॥ १६ ॥
 न च संक्रमो न च पुनागमनं
 न च सर्वमस्ति न च नास्ति पुनः ।
 न च दृष्टिस्थानु गतिशुद्धिर्हिो
 न च सखचरु न प्रश्नान्तगती ॥ १७ ॥
 अंतुपाद्दु शान्तु अनिमित्तपर्दं
 सुगतान गोचरु जिनान गुणाः ।
 बलं धारणी दशबलान बलं
 बुद्धानिर्बं दृपमिता परमा ॥ १८ ॥
 वरशुद्धधर्म गुणसंनिचयो
 गुणज्ञानधारणिवलं परमम् ।
 ऋद्धिबिदुर्वगविधिः परमा
 वरपञ्चामिज्ञा प्रतिलामनयः ॥ १९ ॥
 न च स प्रजानतीह स्वभावु कश्चि
 अगतागती निपुणधर्मगती ।

१ A सत्य for सत्व. २ After st. 14, A reads :

सुप्तिनोपम हि निभवसिक लघु भग्नमनित्वतमायतनम् ।

न च आगतं न वा इहागतं शून्यानिमित्त सद संततियो ॥

३. A B फल देति for फलमेति. ४ A पुरा for पुनो.

- न च धर्मभावो ब्रजतीह काचि ।
एवं गती अगति धर्मगती ॥ २० ॥
- न च घोषसेचयु स्वभावगती
गतियो स्वभावु न कहिचि स्थितः ।
अस्थिता अनिश्रिता स्वभावगती 5
जिनगोचरो विरजु शान्तपदम् ॥ २१ ॥
शान्तप्रशान्तउपशान्तगती
न च सा गती कचन संस्थिरंती ।
भावु स्वभावु युगताः सततं
निपुणं सुदृष्टेषु पदं अचलम् ॥ २२ ॥ 10
न च सा चला हि स्वयमेव स्थिता
अस्थिता अनागत स्वभावु स्थिता ।
न च शक्य भाषितु स्वभावु स्थिती
शून्या च सा अचलु धर्मस्थिती ॥ २३ ॥
घोषश्च उक्त न च घोषगती 15
घोषस्वभावगति धर्मगती ।
न च घोषमंचयु स्थिती च कचि
एवंस्वभावु गति धर्मगती ॥ २४ ॥
गतिशब्द उक्त न च संवगती N 364
धर्मस्वभाव निपुणार्थगती । 20
छोषोऽपि चोक्त न च सावगती
न च घोषु लभ्यति न सावगतिः ॥ २५ ॥
न च अनन्त नान्त न च मव्यगतिः
नैवास्ति नास्ति न च देशगती ।
ज्ञाता च यादृश स्वभावगती 25
इय देशना बिनधराण समा ॥ २६ ॥
विरजं विशुद्धि परमार्थपदं
शान्त प्रशान्त अरजं विरजम् ।
न च कल्प मन्यन प्रशान्तपदं
जितु भाषने परमकारणिको ॥ २७ ॥ 30

N 265

न पि चास्ति अक्षरप्रचार इहो
 विपुला गतिर्विपुल अर्थगती ।
 युद्धेहि सेवित जिनेहि स्तुता
 अवभास धर्मनय सूक्ष्मगती ॥ २८ ॥

5

धर्मनिधान विरजं विपुलं
 यत्र स्थिता अप्रतिमा सुगता ।
 देशेन्ति धर्मरतनं विरजं
 परमार्थशून्य निपुणार्थगती ॥ २९ ॥

10

अश्रौपि राज दृढदत्तु तदा
 द्विपदेन्द्र भापति समाधिमिमम् ।
 सोऽशीतिकोटिनयुतेहि तदा
 उपसंक्रमी तद जिनु काशणिकम् ॥ ३० ॥

N 366 15

बलवन्तु गौरवु जनेव जिने
 बन्दित्व पादु मनुजाधिपतिः ।
 पुरतः स्थितो दशबलस्य तदा
 वृत्ताङ्गविरिसरालः प्रमुदितः ॥ ३१ ॥

10

तस्यो विदित्व परिशुद्ध चरीं
 जिन इन्द्रियेषु वशि पारगतः ।
 अधिमुक्तिस्रोविदु नरः प्रवरो
 इमु तस्य देशयि समाधिक्वम् ॥ ३२ ॥

25

यद तेन राज परमार्थं श्रुतो
 उत्पन्न प्रीति अरिया विपुला ।
 उच्चित्व द्वीप रासत्वांधतुरो
 विजहित्व काम अभिनिष्क्रमि सो ॥ ३३ ॥

N 367

30

यद राज प्रव्रजि जहित्व महीं
 बोधाय अर्थिनु भविष्यजिनः ।
 सर्वे मनुष्य इह जम्बुप्वजे
 विजहित्व कामैरती प्रव्रजिता ॥ ३४ ॥
 विपुलो गणो दशवल्स्य तदा
 बहु भिक्षु भिक्षुणि प्रपुतमनाः ।

अवृष्टा अनुम तद् ओम्भवो	
प्रादुर्भूता मश्रुपरिचराः ॥ ३५ ॥	
कापाय त्रिचीकर प्रादुर्भूता	
समच्छिन्न सुसीवित तेऽनुपमाः ।	
अमला विरजाश्च सुवैर्गचिता	5
बुद्धस्य गुणोचित पुण्यबलाः ॥ ३६ ॥	
पश्यो कुमार स हि राजवरो	
विजह्विल सर्व महि प्रवजितः ।	
भेष्यन्ति सत्व क्षयकाळि बहु	
अपरीतभोगा न त्यजन्ति गृहान् ॥ ३७ ॥	10
ताडन कथन कुदण्ड बहु	
आत्तोश्च तर्जनमनिष्टदुखम् ।	
सहिष्यन्ति राजकुल पीड बहु	N 368
सुपरीतभोग न च भक्तु गृहे ॥ ३८ ॥	
अपरीता आयु न च अस्ति धनं	15
सुमहान् प्रमादु न च पुण्यबलम् ।	
न च शिल्पस्थानकुशला अबुधा	
दारिद्र्यं च न च वित्तु गृहे ॥ ३९ ॥	
परदारगृह्ण अविशुद्धमना	
ईर्ष्यालुकाः परमसाहसिकाः ।	20
संक्रिष्टधर्म न च वृत्तु स्थिता	
वश्यन्ति बुद्ध भविष्याम वयम् ॥ ४० ॥	
उत्कोचवचनक साहसिका	
अहमाद्यु धर्म धनदासि जगे ।	
उपघातकाः कुहक नैश्वतिका	25
वश्यन्ति बुद्ध भविष्याम वयम् ॥ ४१ ॥	
वधन्नधुपद्रवि परस्य रताः	
दुःशील दारुण शत्रुघ्ननाः ।	
अशुतान् भेदक त्रिहिसस्थिता	
वश्यन्ति हं ते भण बोधिचारिम् ॥ ४२ ॥	30
यस्यैव तेन श्रुत बोधिचरी	
तस्यैव मथि प्रतिघं जनपी ।	

श्रुत्वा च बुधः सखितमेवतदं
 तस्यैव भाषति अपर्णशतान् ॥ ४३ ॥
 तदिमा कुमार मम श्रुत्वा गिरं
 मा तेहि संस्तुतु करोहि तदा ।
 5 सुपिनान्तरेऽपि अन्धस्त सिया
 यदि इच्छसे स्पृशितु बोधिचरीम् ॥ ४४ ॥
 धूतवृत्त सखित नैरुणान्
 परिकीर्तयन्तु बहुफलशतान् ।
 भणती गुणान् च गुणेषु स्थितो
 10 न स बुध्यते परमबोधिगिरीम् ॥ ४५ ॥
 भयथा सदापि अखिला मधुरा
 सद शुद्धरील सुप्रसन्नमना ।
 परिशुद्धरील भवथा सतत
 नचिरेण लक्ष्यथ समाधिरम् ॥ ४६ ॥
 15 न करोथ मान न जनेथ खिल
 परिशुद्धमानस सदा भयथा ।
 नद् मान भद्र विजहिन तत.
 प्रतिलक्ष्यथा इमु समाधिरम् ॥ ४७ ॥
 गुणतो अनुस्मरि जिन सतत
 20 वरकाञ्चनच्छत्रिप्रभासकरम् ।
 गर्गेन व रात्रिय नक्षत्रस्पुष्ट
 तथ कात्रु लक्षणस्पुष्टो मुनिनो ॥ ४८ ॥
 अजच्छत्रवितानपताकरा
 चूर्णानुलेपन गृहीत्व बहुन् ।
 25 पूजा करोथ सुगतस्य सदा
 नचिरेण लक्ष्यथ समाधिरम् ॥ ४९ ॥
 वर गन्धमाल्यजुसुभा रचिसा
 वादित्र तस्य प्रगृहीत बहु ।

१ B शिवाम् २ Ms. सखित our reading is based on T. ३ C लक्ष्यति for लक्ष्यथ throughout ४ C वरपञ्चमस्य for गर्गेन व रात्रिय ५ After st 48 ABT read.

बंक्रमस्थाननिपद्यगणित स्मरते मनुजो मुनिचक्रम् ।

विप्रति तस्य पुर सद शस्ता तस्य निर्भति भोति उदार ॥

६ After st 50, ABT read :

वपुस्त्वपीन बहुभिविधैर्बर्णशुक्लस्यपरिशुद्धमना ।

वरदीपदामरचित्थं सदा प्रस्तोथ पूज वर अत्रतिने ॥

जिनस्तपि पूज प्रकरोथ सदा
नचिरेण लप्स्यथ समाधिर्वरम् ॥ ५० ॥

पणवैः सुघोषकसृदङ्गशतैः
पटहैर्विपश्चिवरनेपुरवैः ।

मधुरस्वरैर्विबिधनाचंगणैः
पूज्येथ नायकु प्रसन्नमनाः ॥ ५१ ॥

5

N 372

कारेथ सुद्वप्रतिमां सचिरां
रैतनामयीं सुपरिकर्मकृताम् ।

प्रासादिकां परमसुदर्शनीयां
नचिरेण लप्स्यथ समाधिर्वरम् ॥ ५२ ॥

10

वनपण्ड सेवथ विविक्त सदा
विजहिल्व ग्रामनगरेषु रतिम् ।

आद्वितीय खड्गसम भोथ सदा
नचिरेण लप्स्यथ समाधिर्वरम् ॥ ५३ ॥

अहु धर्मस्त्रामि मम यूयु सुता
अनुशिष्टाथा मम समाधिचरिम् ।

अहु सो अभूपि दिशता सुविश्रुतो
दृढदत्तु नाम मनुजाधिपतिः ॥ ५४ ॥

15

N 373

मय बुद्ध पूजित अनन्त पुरे
मय शीलु रक्षितु विशुद्धमनाः ।

मये गौरवे दशकलेषु वृतां
शु शान्तमेवता समाधिर्वरम् ॥ ५५ ॥

20

मये पुत्र दार परित्यक्तं पुरे
शिरहस्तपादनयनाभ्रवराः ।

न च लीनचित्तत कदाचि वृता
शु शान्तमेवत समाधिर्वरम् ॥ ५६ ॥

25

१ BT 'वायपूर्ण' for 'वर्गः'. २ B सनामयीन् सुपरिकर्मकृताः for the line. ३ B प्रसादिहो.

४ After st. 52, ABT add:

तत्र हेमह्वयकमयीं प्रतिमां कारेथ चन्दनमयीं च वराम् ।

प्रासादिनां परमसुदर्शनीयां नचिरेण लप्स्यथ समाधिर्वरम् ॥

कारेथ मृन्मयमयीं प्रतिमां तत्र शैलकण्ठपटविभ्रमताम् ।

प्रासादिको परमसुदर्शनीयां नचिरेण लप्स्यथ समाधिर्वरम् ॥

५ B om, lines 3-4 of this stanza. ६ B om. this line.

धनेधान्य दास बहुदासिशता

रतना प्रभूत परित्यक्त मया ।

संतर्पिता पि बहुयाचनका

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ५७ ॥

६

मय मुक्ति स्फाटिक सुवर्णं बहु

वैदूर्यं शङ्ख शिल त्यक्त पुरे ।

मणि सुन्दररूपिय प्रवाल घना

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ५८ ॥

N 374

मयै त्यक्त आभरण नानाविधा

10

वरमुक्तहार तय सीहलुकाः ।

रतनान जालिक विशिष्ट पृथु

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ५९ ॥

मय वल्लकोट्य परमा सुकुमाः

परिशुद्ध काशिकदुकूलवराः ।

15

बहुहेमचित्र परित्यक्त परे

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६० ॥

मय हस्ति अश्व रय नानानयाः

परित्यक्त स्वंप्रेपसुतो महिल्याः ।

न च दौर्मनस्वत कदाचि वृता

2)

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६१ ॥

N 375

मय दृष्ट पूर्णि सुदरिद्र नराः

पर्येष्टिदुःखित च कृच्छ्रगताः ।

मय ते धनेन अदरिद्र वृताः ।

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६२ ॥

25

हस्ती रथाश्वरथका नयुताः

प्रच्छन्नरतनमणिजालचिताः ।

दत्ता मया याचनमग्न पुरा

इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६३ ॥

उद्यान फोटिनयुता बहवः

30

समलेनैस्त्वि मय दत्त पुरा ।

१ B om. st. 57. २ C प्रमालुपना for प्रवाल घना. ३ B om. st. 59. ४ A सीहलुकाः for सीहलुकाः. ५ A B सुप्रियव्रत for स्वप्रियव्रते. ६ B सुकृष्णगाः for च कृच्छ्रं.

हर्षेत्त्व मानसु जगित्त्व कृपां इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६४ ॥	
ग्रामाय राष्ट्रनगरा निगमाः समर्त्तकरित्व मय दत्त पुरा ।	
दत्त्वा च प्रीतिमनुभोगि सदा इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६५ ॥	5
रत्नानां राशय सुमेतस्समा- स्तथ चीवराभरणकाश्च बहु ।	N 376
ये दत्त पूर्वि मय याचनके इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६६ ॥	10
सुदरिद्रि सत्य कृत औढ्य मया परिकृच्छ्रप्राप्त परित्रात बहु ।	
बहुदुःखुपद्रुत सुखी मि कृता इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ६७ ॥	
यद् आसि ईथरु महीय अहं दुखितां च पश्यमि बहुं जनताम् ।	15
उत्सृष्ट तेषु मय राज्यमभूत् कृप संजनेत्त्व सुखितो च यथा ॥ ६८ ॥	
ये मे कुमार कृत आश्चरिया कृत दुष्काराणि बहु कल्पराता ।	20
न च ते मय क्षैपण शक्य सिया कल्पान कोटिन्धुता भणतः ॥ ६९ ॥	
उन्मत्तचित्तभूमि गाच्छि नरा अश्रद्धन्त सुगतस्य चरिन् ।	N 377
कृत ये मि दुष्कार तदाश्चरिया इमु शान्तमेपत समाधिवरम् ॥ ७० ॥	25
आरोचयामि च कुमार इदं श्रद्धन्त मे अवितर्षं वचनम् ।	
न हि वाच भाषति मृगां सुगतः सद सत्यवादि जितु करणिकः ॥ ७१ ॥	30

१ B आत्मयाः for आढ्य मया. २ A परम्; B पर for परि. ३ A B कृपय सत्यसि या for क्षपण शक्य सिया.

अन्ये इमेऽपि च प्रभार वहू
चरता मि शोधित य कल्पशता ।
कथमह लभित्विमु समाधिवर
मोचेय सत्वनियुता दुखिताम् ॥ ७२ ॥

N 378 5

पस्मिन् क्षणे अयु समाधि मया
प्रतिलब्ध भूत महाज्ञानपथ ।
सोऽह लभित्विमु समाधिवर
पद्यामि बुद्धनयुतान् सुनहून् ॥ ७३ ॥

10

ऋद्धी अनत प्रतिलब्ध मया
स त्रिमुर्माणु त्रेजि क्षेत्रशतान् ।
गत्वा च पृच्छि अहु कारणिमान्
प्रश्नान कोटिनियुतान बहुम् ॥ ७४ ॥

15

यश्चैव भाषि मम ते सुगता
प्रश्नान कोटिनियुतान तदा ।
गृह्णित्व सर्वमहु धारयमी
न च भ्रक्ष्यने एतपद पि ममा ॥ ७५ ॥

N 379

20

त चो श्रुणित्व अहु भूतनय
प्रश्नान कोटिनियुतान बहुम् ।
देशित्व त विरज शान्तपद
स्थापेमि सत्य बहु ज्ञानपथे ॥ ७६ ॥

25

अस्मिन् समाधिय स्थित्वा मया
दिक्षित्व भूतनय कल्पशतान् ।
बहुसत्वकोटिनियुतानि पुरा
ये स्थापिता विरजि मार्गिरे ॥ ७७ ॥

30

येही न दृष्ट पुरिमा सुगता
भापतमा इमु नय निरजम् ।
तेही न शक्यमिह श्रदधितु
परमार्थशून्यत समाधिवरम् ॥ ७८ ॥

ये श्राद्ध पण्डित मिथिज्ञ नरा
गम्भीरभूतनयलब्धनया ।

ते ना त्रसन्ति न च संश्रंसिषू
श्रुत्वा च भोन्ति सद् आत्तमताः ॥ ७९ ॥

N 350

ते ते धरेन्ति वरबोधि संमा
ते ते हि पुत्र अनुजात गमा ।

5

ते ते बुद्धुम्बरुसुमसमा-
स्तेपार्थ हं चरितु कल्पशतान् ॥ ८० ॥

न पि तस्य अस्ति विनिपातमथं
अष्टाक्षणा विगत तस्य सदा ।

10

द्रक्ष्यन्ति बुद्धनयुतान् सुवहून्
इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८१ ॥

यथ मैत्रको जितु अनन्तयशाः
सत्वान भेषि बहुअर्थकरः ।

N 351

तय व्याकरोन्महमनन्तमति
हस्तास्मि यस्य सुसमाधिचरम् ॥ ८२ ॥

15

स्पृतिमान् स भोति मैतिमान्
ज्ञानोद्गतः श्रुतिचरो भवति ।

प्रतिभानु तस्य भवति विपुलं
इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८३ ॥

20

देवानां च स भवति पूजनियो
महता च सद् नमस्वनीयः ।

अभिरक्षितः सतत देवैर्गणैः
इमु यः समाधि नरु धारयति ॥ ८४ ॥

25

न च सोऽग्निमव्ये त्रियते न जले
न च तस्य शख क्रमते न विपग् ।

न च धैरिणां गगनियो भवती
इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८५ ॥

वनकन्दरे वस्तु तस्य सदा
मस्ता क्तोन्ति वर पारिचरिम् ।

उपस्थाथकाश्च बहु यक्षशता
इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८६ ॥

30

१ A संश्रंसिषू; B संश्रंसिषू for संश्रंसिषू २ A वरबोविनिमां for "बोधि समा. ३ C गतिमान् for मति. ४ C भूतगणै. for देव.

ज्ञानेन सागरसमो भवती

नै सज्जते गुण भणन्तु मुनेः ।

भूतांश्च बुद्धगुण कीर्तयते

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८७ ॥

5

नान्तो न चास्य पर्यन्तु श्रुते

न प्रमाणु लभ्यति यथा गगने ।

ज्ञानोल्कधारि तिमिरं हरति

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८८ ॥

स्निग्धं सुयुक्तं सद मुञ्च गिरां

10

पर्यस्तु भाषति सुप्रेमणियाम् ।

सिंहो यथा स विनदं भणती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ८९ ॥

N 383

वैधो भिषकु स्मृ सो भवती

गति लेनु त्राण शरणं बहूनाम् ।

15

आलोकभूतु जगि सो भवति

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९० ॥

न च तस्य मैथुनि मनो रमते

शमथे रतः स्पृशति ध्यानसुखम् ।

शान्तां स भाषति प्रशान्त गिरम्

20

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९१ ॥

न च तस्य मानसु विमित्तरतं

सर्वे विभावित निमित्त पृथु ।

सततं समाहितु विदू भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९२ ॥

25

चक्षुध सो लभति अप्राकृतकं

येनो स पश्यति अनन्तजिनाम् ।

N 384

सोऽनन्तचक्षुर्भवति वृषभो

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९३ ॥

शैशस्वरो मधुरयुक्तगिरो

30

कायविद्वदुन्दुभिस्वरो भवती ।

संगीतिशुक्तस्वर मञ्जुगिरो

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९४ ॥

१ AB न च for न, २ B चरति. ३ 'AB संगीति' for संगीति.

मेघोपिगर्जितस्वरो भवती

हंसस्वरो स्वति मञ्जुगिरः ।

पद्मस्वराङ्गशतयुक्तस्वरो

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९५ ॥

बहुवाल्पकोटिगयुता विविधा

5

मधुरस्वराङ्गसुप्रयुक्तस्वराः ।

अचिन्तिया स गिर निश्चरती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९६ ॥

न च भोजने भवति गृह्णमना

N 385

न पात्रधीवरतो भवती ।

10

अल्पेच्छु संतुष्ट सुसंलिखितो

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९७ ॥

नै च आमउत्वार्यकु सो भवती

न परस्य भापति अर्घुं कचित् ।

प्याने रतः सुखमचिचु सदा

15

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९८ ॥

आत्मानुप्रेक्षी सततं भवती

न परस्य स्वस्त्रितमेपति च ।

अविदुः सर्षि जग्नि सो भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ ९९ ॥

20

अकिलिष्टचिचु परिलुद्धचरी

अशढो अघञ्चकु सदा भवती ।

सदमार्दवः सद विमोक्षरतो

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०० ॥

स्योगाधिसुक्त सततं भवती

25 N 386

मात्सर्यचिचु न च तस्य रतम् ।

शीञ्जुनीतु सततं भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०१ ॥

अभिरूप दर्शनियु प्रेमणियो

वरकाञ्चनच्छदि प्रभसिन्तरः ।

30

१ A om. st. 95. २ B दृक्मना for दृष्टुं. ३ C तस्य अल्पेच्छु अर्घुंलिखितो. ४ AB om. st 98. ५ B om. st. 101. ६ B प्रनास्तर for अनास्तर.

द्वारिशल्लक्षणधरो भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०२ ॥

प्रासादिकथ सद् सो भवती

अभिलक्षितो बहुजनस्य प्रियो ।

5 प्रेक्षन्तं तृप्ति न लभन्ति नरा

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०३ ॥

देवस्य नाग तथ यक्षगणा-

स्तुथा उदग्राः सद् आत्मनाः ।

N 387

भाषन्ति वर्णं प्रथिशित्व कुट्टा-

10 निमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०४ ॥

ब्रह्मो च शक्र वरावर्ति बहु

उपस्थानु तस्य प्रकरोन्ति सदा ।

न च तस्य उन्नत मनो भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०५ ॥

15 न च तस्य दुर्गतिभयं भवती

न पि चाक्षणा न विनिपातमयम् ।

परिमुकु सर्वविनिपातमया-

दिमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०६ ॥

न च तस्य काङ्क्ष विप्रतिर्भवती

20 वर बुद्धधर्मं श्रुण्विषा निपुणान् ।

गभीरस्नानानुगतो भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०७ ॥

यै यं पि धर्मं श्रुण्वती सुखुर्मं

सर्वत्र भोति वशि पारगतः ।

N 388 25

वलवन्तु हेतुनिपुणो भवती

इमु यः समाधि नरु धारयती ॥ १०८ ॥

एवं प्रमादितं ग्निनेन गिरा

अद्द तेन भोमि परिचीर्णं सदा ।

लभते च धारणि विशिष्टं वरा-

30 गिगु य समाधि नरु धारयती ॥ १०९ ॥

कालक्रिया च स करोति यैदा

अमितासु तस्य पुरतः स्थिहती ।

भिक्षुगुणेन सह कारणिको

इमु यः समाधि नर धारयती ॥ ११० ॥

लाभी च धारणिय सो भवती

धर्मनिधान वशिपारगतः ।

प्रतिभानवाननाच्छेद्यगिरो

ये इमं समाधि नर धारयती ॥ १११ ॥

येनैव सो भवती धर्मधरो

आलोऽभूत् भवती जगतः ।

सुप्रशान्तचार सुविशुद्धमना

इमु यः समाधि नर धारयती ॥ ११२ ॥

नर धर्मकोश विविधं निपुणं

सो धर्मकाय वशि पारगतः ।

सो संवायं छिनत्ति सर्वजने

इमु यः समाधि नर धारयती ॥ ११३ ॥

सर्वैऽपि सत्य सिय कारणिका

भगवान् भवान्तपरणे सुगतः ।

तान् सत्यरेष्या बहु कल्पशतान्

यद्य गङ्गायास्तु क तपोचारि वा ॥ ११४ ॥

यथैव पश्चि क्षयस्तलि इमं

श्रुत्वा समाधिनिद्र वधि नरः ।

अनुभोदतीति भयतैःकगिरं

वक्त पुण्यरत्नस्य न स पूर्वं भवेत् ॥ ११५ ॥

यस्यो कुमार इय शान्तैःगती

परमार्थज्ञापत समाधिधरो ।

प्राप्तुं भोति तथ पुस्तगतः

सो धर्ममाण्डु स्थितः सुमतिः ॥ ११६ ॥

इति श्रीसमाधिराजे तेजगुणराजपरिवर्तो नामोत्तमविशतितमः ॥ २९ ॥

१ AB इमु यः for य इमं, २ After st. 111, AB add:

प्रसूतिः निमल प्रभाकरि भूमि अपि सुदुर्लभ अभिसुख वैव ।

सुगम भवत स साधुमनैः सुभी च धर्मोपैः सपठे इराम्नी ॥

आपु कर्मपरिष्काराभिसुनिः प्रणिधि पृथ्विः तपयतिफलं च ।

धर्मोपैः तथ ज्ञान मङ्गलं वा वरिणाम्पि यद् व्यभति ॥

३ A om. st. 112. ४. C धर्मधरो for धरो, ५ AB इदन्तवती.

अनुशंसापरिवर्तः ।

N 391

अथ खलु भगवान् पुनरेव चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार य
 आकाङ्क्षेद् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः—किमिदं सर्वसत्त्वानां स्तमधिगच्छेयमिन्द्रियाणां च परापरज्ञां
 विज्ञाय धर्म देशयेयमिति, तेन कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अपं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः
 समाधिः श्रोतव्य उद्ग्रहीतव्यः पर्यवाप्तव्यो धारयितव्यो वाचयितव्यः अरणाभावनया भावयितव्यो
 5 बहुलीकर्तव्यः परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयितव्यः ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमां गाथा अभाषत—

अपरिमित् अतीत नायकास्तेन दृष्टाः

पुरतु कथं प्रयुक्ता पृच्छिता लोकनाथाः ।

प्रवर कुशलमूढे तिष्ठतो बोधिसत्त्वो

10

इमु विरजसमार्धि धारयन् मोक्षकामः ॥ १ ॥

लभति सुख प्रणीतं दिव्यमानुष्यकं चो

लभति परममूर्जां दिव्यमानुष्यकां सो ।

N 392

लभति सुख प्रणीतं ध्यानसौख्यायसौख्यम्

इमु विरज समाधि धारयन् मोक्षकामः ॥ २ ॥

15

धैर्यं श्रुण्विष्य उदारं हर्षं तस्यो न भोति

न पि च पुनरवर्णं मद्भुभावं निगच्छेत् ।

शैलोपमु अकम्पेभ्यो अष्टभिलोकवर्मे-

रिमु विरज समाधि धारयन् मोक्षकामः ॥ ३ ॥

अखिलनचुरवाणी श्लक्ष्णवाचा सुयुक्ता

20

अपगतभ्रुकुटिश्चो पूर्वंआद्यापि भोति ।

सततस्मितमुखश्चो शिक्षितो नायकानाम्

इमु विरजसमार्धि धारयन् मोक्षकामः ॥ ४ ॥

भवति स सुखवासः सूरतः स्निग्धचित्तो

भवति सद सुदान्तो दान्तभूमिस्थितश्च ।

25

सुमधुर प्रियवाणी स्निग्धसत्याभिधायी

इमु विरजसमार्धि धारयन् बोधिकामः ॥ ५ ॥

न च स कथं करोती धैरही नो विवादान्

अपगतखिल दोषा वर्जितास्तेन शेषाः ।

१ A तत्र भगवान् पुनरपि for अथ खलु भगवान् पुनरेव. २ After आकाङ्क्षेत्, C adds सचेत्.
 ३ A om. भावयितव्य. ४ A इमां गाथाम् for इमा गाथा. ५ B धारये for धारयन्. ६ A om. st. 2.
 ७ C धदु for धर्षु. ८ A अखिल for अखिल. ९ A प्रियवाणी.

प्रमुदितु सद भोती सूरतो मारदवध

इमु विरज समाधि धारयन् बोधिवैशामः ॥ ६ ॥

भवति च सद विद्वांस्यागि नित्याभियुक्तः

मुदुखित जन दृष्ट्वा तेपमत्रं ददाति ।

प्रियतरं परित्यक्तुं भोति नित्यं मुदाता

5

इमु विरजसमाधि धारयन् बोधिवैशामः ॥ ७ ॥

देवैशतस्रहलाण स्पृहां ये संजनेन्ती

नाग असुर यक्षा नित्युपस्थायकास्य ।

यनि पत्रनि वसन्ते रक्ष तस्या करोन्ती

इमु विरज समाधि यो नरो धारयाति ॥ ८ ॥

10

भणि पचनमसक्तं ब्रह्मोपस्वरोऽसौ

हंसरनितघोषः किलरोद्गीतघोषः ।

पञ्चशतस्वराहो हर्षणीयस्वरधो

भमति नदितशब्दो घुष्टशब्दः सुशब्दः ॥ ९ ॥

यावततु पृथु क्षत्राण नरः कश्चिदेव

15 N 394

सूक्ष्म रज करेय्या शक्य ते लक्षणास्य ।

ततु बहुतरं तस्यो ये स्वरा निश्चरन्ती

इमु विरज समाधि यो नरो धारयाति ॥ १० ॥

इति श्रीसमाधिराजेऽनुशांसापरिवर्तो नाम त्रिंशतितमः ॥ ३० ॥

१ AB भोदुशम for बोधि. २ B om. st. 7. ३ A om. st. 8. ४ After st. 10, ABT add:

दशवर्षित् लभति भूमियो द्वे च अथे
लभति विदु अशेषा बुद्धधर्मान्कित्त्वान् ।
सुगति वचनबोधे सर्वमहान् गिनित्वा
इमु विरज समाधि यो नरो धारयाति ॥

सर्वधर्मस्वभावनिर्देशपरिवर्तः ।

N 395

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार य आकाङ्क्षेद्
 बोधसत्त्वो महासत्त्व—किमित्यह सर्वधर्माणां स्वभावकथं जानीयामिति, तेन कुमार बोधिसत्त्वेन
 महासत्त्वेन अयं सर्वधर्मस्वभावसमतानिपश्चित समाधि श्रोतव्य उद्ग्रहीतव्यः पर्यवाप्तव्यो
 धारयितव्यो वाचयितव्य उद्देष्टव्य स्वाव्यातव्य अरणाभासनया भावयितव्यो बहुलीकर्तव्य
 परेभ्यश्च विस्तरेण सप्रज्ञाशयितव्य ॥

अथ खलु भगवास्तस्या वेलामामिमा गाथा अभापत—

तस्यो रागु न जातु कुप्यते न च दोषो

तस्यो मोह न जातु कुप्यते वृषभिस्य ।

तेनो सर्वं किञ्चेश च्छोरितानशेषा

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ १ ॥

सोऽसौ शिक्ष न जातु ओषिरी^१ सुगताना

सोऽसौ शू न जातु इक्षियाणा वशमेति ।

सोऽसौ शास्त्रनि प्रीति विन्दते सुगताना

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ २ ॥

सोऽसौ ज्ञानविधिज्ञ पण्डितो मतिर्माध्व

सोऽसौ मुद्र अनन्त पश्यती अपर्यन्ता ।

सोऽसौ धारणिवानु जानती अपर्यन्त

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती नय्युक्तिम् ॥ ३ ॥

सोऽसौ नेह चिरेण भेष्यति द्विपदेन्द्र

सोऽसौ वैद्यु भिषकु भेष्यते सुखदाता ।

सोऽसौ उद्धरि शल्प सर्वेशो दुखिनाना

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ ४ ॥

सोऽसौ आतुह ज्ञान दु खितानिनि सरानु

सोऽसौ भेरी सदा पराहनी अमृतस्य ।

सोऽसौ भेष्यति नायको जिनेो नचिरेण

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ ५ ॥

१ After वाचयितव्य, A adds प्रवर्तयेत्, and B adds देशयितव्य उपदेष्टव्य २ A तस्यो
 जनु न योग कुन्ते वृषभिस्यो for the line ३ A ओषिरी for ओषिरी ४ A नयमुक्तिम् for नययुक्तिम्
 ५ B वैद्युभिरे करयते for वैद्यु भिषकु भेष्यते ६ A सर्वेशो for सर्वेशो A om जिनेो

-३१. १२]

३१ सर्वधर्मस्वभावनिर्देशपरिवर्तः ।

सोऽसौ गैपज्यनयेषु कोविदो वरवैधो

आदि जानति सर्वव्याधिनां यत्र मुक्तिः ।

सोऽसौ भूतनयशिक्षितो मतिमन्तो

शिक्षित्वा बहुसख मोचयी पृथु नष्टान् ॥ ६ ॥

सोऽसौ शून्यनयेषु कोविदो मतिशूरः

सोऽसौ लोकि अस्तु गुञ्जति सद पिण्डम् ।

सोऽसौ बोधिराय स्यापयि बहुसखान्

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ ७ ॥

सोऽसौ क्षान्तिवलेन उद्गतो नरचन्द्रः

सोऽसौ लोष्टकदण्डताडितो न च कुप्यी ।

सोऽसौ छिद्यतु अङ्गमङ्गशो न च क्षुभ्ये

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ ८ ॥

सोऽसौ क्षान्तिवले प्रतिष्ठितो बलवन्तो

सोऽसौ क्षान्तिवस्तु ताडशो सुप्रशान्तः ।

सोऽसौ क्षान्तिवलेन मन्यते मतिशूरो

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ ९ ॥

सोऽसौ वस्तु न जातु मन्यते अहु च्छिन्ना

तेनो सर्वि मवा विभाकिताः सद शून्याः ।

तस्यो संज्ञा प्रहीण सर्वशो निखिन्नेनो

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ १० ॥

ते ते धर्मस्वभावु देशयी सुप्रणीतं

ते ते बोधि स्पृशी अनुतरां नचिरेण ।

येनां धर्मस्वभावु गोचरः सुनिष्यसो

तेषां दत्त अनन्त दक्षिणा अपर्यन्ता ॥ ११ ॥

सोऽसौ भापति सूत्रकोटियो अपर्यन्ता

यय गङ्गनदीय बालिकास्ततु भूमः ।

नो चास्यु प्रतिभावु छिद्यते वर्णमाने

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ १२ ॥

सोऽसौ कल्पसदस्त्रकोटिशो नयुतानि

ज्ञानिनो सद भोति उद्गतो यय मेरुः ।

१ Mss आधि, but our reading is based on T. २ B मतिचन्द्रो for नरचन्द्र. ३ AB om. मति. ४ C अप्रशान्त. for सुप्रशान्तम्. ५ A मणनयो for वर्णमाने.

धर्मं तस्य क्षयो न विद्यते भगमाने

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ १३ ॥

विस्तीर्णं विपुलं अचिन्तित्यं प्रतिमानं

भोती बोधिवरां गवेपतः सद तस्यो ।

नित्यं भापति सूत्रकोटियो अपर्यन्ता

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सुप्रशान्तम् ॥ १४ ॥

यं चैते द्विपदेत्तमा जिना भणि धर्मं

सर्वं तं च श्रुणित्वा गृह्णीति परिपूर्णम् ।

नो वा एकपदेऽपि विद्यते त्रिमतिस्त्यो

योऽसौ सर्वं अभाव जानती इमि धर्मान् ॥ १५ ॥

सोऽसौ भोति विशिष्ट त्यागान् सद कालं

भोती दानपतिः सुखंददो दुःखितानाम् ।

दृष्टा दुःखित सत्त्व तर्पणी रतनेही

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सद शून्यम् ॥ १६ ॥

सौऽसौ जम्बुचजे भविष्यती सद राजा

सत्त्वानां सद सौख्य काहिती अपर्यन्तम् ।

भैवाये समुपेतु प्राणिनां सद काले

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सद शून्यम् ॥ १७ ॥

पुत्रान् धीतर दासदास्त्रियो त्वय्य धीरो

हस्तौ पाद शिरासि स त्यजी तय राज्यम् ।

नो चाडीयति तस्य मानसं वृषभिस्यो

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सद शून्यम् ॥ १८ ॥

अङ्गाङ्गं पुन तस्य छिद्यन्ती यदि कायो

नो तस्य प्रतिहन्यते मनः सुपिनेऽपि ।

तेनो पूजित भोन्ति नापका द्विपदेन्द्रा

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सद शून्यम् ॥ १९ ॥

तेनो पूजित सर्वि नायन्ता य अतीता-

स्तथ पूजित ये अनागता द्विपदेन्द्रा ।

तेही सन्वृत सर्वि नायन्ता स्थित ये चो

योऽसौ धर्मस्वभावु जानती सद शून्यम् ॥ २० ॥

१ A तन्नेतु, e रमते ही for रतनेद्दे. २ A om. st. 17. ३ AB त्यजी for त्यज्य. ४ C शान्तम् for शून्यम्. ५ A om. st. २०. ६ C सुभक्तिर्न अप्रभुत्वं of प्रभाविर्न अप्रभुत्वं

सोऽसौ कोश धरेति पण्डितः सुगतानां

सोऽसौ धारणियं प्रतिष्ठितः परमायाम् ।

सोऽसौ भेष्यति लोकनायको नचिरेण

यच्छुत्वा इमु सूत्रं धारयेत् क्षयकाले ॥ २१ ॥

सोऽधो नैव कदाचि भेष्यंती विदु जातु

5 N 401

नो चो अह्नविहीनु भेष्यती बह्वल्प्याम् ।

तेनो, अक्षणा अष्ट वर्जिता इति नित्यं

येनो सूत्रमिदं प्रमापितं अप्रमुष्टम् ॥ २२ ॥

नासौ दुर्गतिषु गमिष्यति पुन जातु

नित्यं लक्षणाचारि भेष्यती अमिरूपः ।

10

पक्षो तस्य अभिज्ञ भाविता इमि नित्यं

पुरतः सो सुगतान स्थास्यती सद शूरः ॥ २३ ॥

बहुकान् निर्मित निर्मिणित्वान अयु ज्ञानी

प्रेष्यती बहुक्षेत्रकोटिषु विनयार्थम् ।

येहि दृष्ट भवन्ति निर्मिता बहु युद्धाः

15

तेही बोधिवराय स्थापिता बहु सत्वाः ॥ २४ ॥

स्पृष्टिमन्तः गतिमन्तः प्रज्ञावान् धृतिमाध्व

स्यान्ना वीर्यबलेन सो सदा समुपैतः ।

धर्मपारमिप्राप्त भेष्यति महतेजा

N 402

यः शुक्वा इमु सूत्रं धारयेत् क्षयकाले ॥ २५ ॥

20

रदिमकोटिसहस्र निधरी सद तेषां

व्योमाः सर्त्रि करोन्ति मण्डलाः सुरियाणाम् ।

येही भावित भोन्ति इत्युक्ता इमि धर्मा-

स्ते ते शूर भवन्ति नायका नचिरेण ॥ २६ ॥

एषो गोचर शान्तु भावितो मय पूर्वं

25

बहुकल्पान सहस्र कोटियो नियुतानि ।

१ प्रमापितं for प्रमापितं. २ C अपेत for समुपेत २ After st. 25, ३ A B T add

सोऽसौ ब्राह्मविदारि सुरिस्थो भवि शूरो

सोऽसौ विप्र कल्पति भूमि दुमि अत्री ।

सोऽसौ निजितमार बोधिओ म्मु कवेव

योऽसौ शान्त समाधि धारयते क्षयकाले ॥

वधितेहि समुपेत उद्गतु बलवन्तो

सोऽसौ सत्वहितार्थि उद्यतो सद सत्त्वो ।

सोऽसौ बोधिकप्रसिप्त सुव्यते वरबोधि

योऽसौ शान्त समाधि भावयी इमु नियाम् ॥

वीर्यं मे न कदाचि सहसित इह मार्गं
यदहं दीपकत्वेण व्याकृतो जिनभूमी ॥ २७ ॥

यूयं पी मम चर्या शिक्षया इह सूत्रे
गम्भीरा परमार्थं देशिता इय नेत्री ।

यत्रामी बहु नष्ट तीर्थिका विपरीना
क्षिप्त्वा बोधिमपायि भैरवे प्रपतन्ति ॥२८ ॥

बहुकल्पान सहस्रकोटियो नयुतानि
वेदित्वा अमु तत्र वेदना कटु तीव्राः ।

बहुकल्पा नयुतानमन्ययात् पुनरेव
हेतुः सो अमृतस्य प्राप्तये भविष्यते ॥ २९ ॥

ये ते पश्चिमि कालि भैरवे सुगतस्यो
रक्षन्ति इमु सूत्रमीदृशं प्रशान्तम् ।

तेषा बोधि वरा न दुर्लभा इय श्रेष्ठा

ते ते पश्चिमि कालि व्याकृत धैरि धर्मान् ॥ ३० ॥

इति श्रीसमाधिराजे सर्ववर्मस्वभारनिर्देशपरिवर्तो नामैकत्रिंशतितमः ॥ ३१ ॥

सूत्रधारणानुशंसापरिवर्तः ।

अथ खलु भगवान् पुनरेव चन्द्रप्रभ कुमारभूतमात्रप्रपते स्म—तस्मात्तर्हि कुमारो बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन महाभिज्ञापरिनिर्णय धारयितुमाप्तेनाय समीपिर्धारयितव्य उद्ग्रहीतव्य पर्ययात्तयो
धारयितव्यो वाचयितव्य प्रवर्णयितव्य उद्ग्रह्य स्वयात्तयो भाषयितव्य, परेभ्यश्च विस्तरेण
मप्रकाशयितव्य । यतमच्च तत् कुमार सर्वधर्माणामभिज्ञापरिनिर्णयं यदुक्त सर्वधर्माणामपरिग्रह
अपरादर्श शीलस्वप्रत्यामन्यना समाप्तिस्वप्रस्य अप्रचार प्रज्ञास्ववस्य विनेकदर्शन विमुक्ति 5
स्वल्पस्य ययामूतदर्शन विमुक्तिनानर्शनस्वप्रस्य स्वभावशून्यतादर्शन सर्वधर्माणाम् । यया-
भिज्ञया समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व सर्वसमाप्तिविदुर्गतानि विदुर्न सर्वसत्त्वानां धर्म
देशयति । इदमुच्यते कुमार महाभिज्ञापरिनिर्णय इति ॥

अथ खलु भगवास्तस्या वेल्यामिमीं गाथा अभाषत—

महाभिज्ञापरिनिर्णय अत्रियादेन देशितम् ।
त्रियादे यस्तु चरति सेदग्राहन् न विमुच्यते ॥ १ ॥
अभिज्ञ तस्य सा प्रज्ञा नैव ज्ञानमचिन्तिपम् ।
उद्ग्रहे य स्थितो भोति ज्ञान तस्य न विद्यते ॥ २ ॥
वह्नोऽचितिया धर्मा ये शब्देन प्रकाशिता ।
यस्तत्र निरिच्छेदे नगामप्य न जानति ॥ ३ ॥
सर्वोभाष्यमजानान वि संधाय तु भाषितम् ।
अवर्ण भाषने धर्म धर्मतायामग्निशित ॥ ४ ॥
लोकगतसहस्रेषु वे मया सूत्र भाषिता ।
नानाव्यञ्जन एकार्थान् न शक्य परिनीर्तितुम् ॥ ५ ॥
एकं पदार्थं चित्तेन सर्वं ते भोति भाषितं ।
यावत् सर्वबुद्धेहि बहु धर्मा प्रकाशिता ॥ ६ ॥
नेराम्य सर्वगमाणा ये नरा अर्धज्ञोविदा ।
अस्मिन् पदे तु शिक्षिता बुद्धधर्मान् न दुर्लभा ॥ ७ ॥
सर्वधर्मा बुद्धधर्मा धर्मताया य शिक्षिता ।
ये धर्मता प्रजानति नै विरोधेति धनतान् ॥ ८ ॥

१ AB तत्र for अथ २ A om सत्त्वं ३ AB पुनरेव for पुनरेव ४ After महासत्त्वेन, AB add
सर्वधर्माणाम् ५ B बोधयितुमाप्तेनाय for धारयितुम् ६ Before समाधि B reads सर्वधर्मस्वभावविपुषित
७ After स्वभ्यामन्य AB add अरण्यमात्रस्या भाषयितव्यो बहुतीरस्य ८ A om from सर्वं upto
यदुक्त ९ AB om स्वभाव धर्माणाम् १० AB चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्यैव स्वधर्माणाम् महाभिज्ञापरि-
निर्णयं धर्मधर्माय गाथाभिजातेन विस्तरेण संप्रकाशयति स्म for इमा गाथा अभाषत ११ B सत्त्वामाध्य
for संधाय १२ B किं सत्त्वा ये तु भाषितं for किं सत्त्वात् १३ B एव for एकं १४ B भाषिता for
भाषिता १५ AB न ते रोषन्ति for न विरोधेति

N 404

N 405

10

15

20 N 406

25

सैरा वाग् बुद्धनागेव सर्वशब्दो ह्यवस्तुक ।
दिशो दश गवेयित्वा बुद्धनाग् नैत्र लभ्यते ॥ ९ ॥
एषा वाचा बुद्धवाचा गवेयित्वा दिशो दश ॥
न लभ्यतेऽनुत्तरैषा न लब्धा न च लप्स्यते ॥ १० ॥

5 अनुत्तरा बुद्धवाचा बुद्धवाचा निरुत्तरा ।
अणुर्न लप्स्यतेऽत्रेति तेनोत्तेयमनुत्तरा ॥ ११ ॥
अणु नोत्पद्यते धर्मो अणुशब्देन देशित ।
अणुमात्रो न चो लब्धो लोके शब्देन देशित ॥ १२ ॥

N 407

अलब्ध्विल्लब्धधर्माणां लब्ध्वौ लब्धिर्न विद्यते ।
10 य एव धर्मं जानन्ति बुभ्यते बोधिसुत्तमाम् ॥ १३ ॥
ते बुद्धानुत्तरा बोधिं धर्मचक्रं प्रवर्तयी ।
धर्मचक्रं प्रवर्तिन्वा बुद्धधर्मान् प्रसाशयी ॥ १४ ॥
बोधिसत्त्वाश्च बुभ्यते बुद्धज्ञानमनुत्तरम् ।
तेन बुद्धा इति प्रोक्ता बुद्धज्ञाना प्रबोवनात् ॥ १५ ॥

15 अमानो अप्रणिहितमानिमित्तं च शूयता ।
एभिर्विमोक्षद्वारेहिर्दारं बुद्धं प्रसाशयी ॥ १६ ॥
चक्षु श्रोत्रं च घ्राणं च जिह्वा कायो मनस्तथा ।
एते शूया स्वभावेन सवृद्धैः सप्रकाशिता ॥ १७ ॥
एतादृशानां धर्माणां स्वभावं यः प्रजानति ।
20 नासौ विवादं कुरुते ज्ञात्वा धर्माणं लक्षणम् ॥ १८ ॥
एष गोचरं दाराणां बोधिसत्त्वानं तापिनाम् ।
न ते कदाचित् काङ्क्षति जानन्ते धर्मशून्यताम् ॥ १९ ॥

N 408

धर्मस्वभावं जानाति बुद्धस्तेनोच्यते हि स ।
बोधये विनयी सत्त्वानप्रमेयैरनचित्तियान् ॥ २० ॥
25 सत्त्वतो बुद्धशब्देन शीलशब्देन सो वृत्त ।
शीलशब्दो बुद्धशब्द उभौ तावेनलक्षणो ॥ २१ ॥
यान्त कीर्तिता शशा हीनउत्पद्यमा ।
समाहितमशब्देन बुद्धशब्देन देशिता ॥ २२ ॥
न बुद्धधर्मा देशस्या न प्रदेशस्य कीर्तिता ।
30 न चोपना निरुद्धा वा एकत्वेन पृथग् तथा ॥ २३ ॥

१ A गवस्तुषु वाग्य for सर्वा वाग्बुद्धनाग् २ B लब्ध्विल्लब्धि for लब्ध्वौ लब्धि ३ C सर्वाणां
for अप्रमयान् A ४ य वृत्त for सत्त्वान् ५ B om शीलशब्देन सा कृत

न ते नञ् पुराणा वा न तेषामस्ति मन्यना ।
 न च नीच्य न पीता वा नाप्रदत्ता न लोहिला ॥ २४ ॥
 अनाभिलष्या अप्राह्य एव घोत्रेण देशिता ।
 न च घोत्रस्य सा भूमि प्रातिहार्यं मुनेरिदम् ॥ २५ ॥
 अनासना हि ते धर्मो * नेन उच्यन्ति हि । 5
 स्तुता अपर्यापना दशदिशो एषा बुद्धान् देशना ॥ २६ ॥
 परिनिर्वृतस्य बुद्धस्य दृश्यते बुद्धविग्रह ।
 तत्स्थान मनसीतुर्यन् प्रातिहार्यं स पश्यति ॥ २७ ॥
 न चासौ लभ्यते सत्त्वो निर्द्वितीयेन स्पर्शिता । N 409
 एव च देशितो धर्मो बहून् सख मौचिता ॥ २८ ॥ 10
 यथा चन्द्रश्च सूर्यश्च वनसपात्रीय दृश्यते ।
 न च याति स्वन्न विभ्रमेव धर्माण् लक्षणम् ॥ २९ ॥
 प्रतिभासोपमा धर्मो वैर्हि ज्ञाता स्वभावतः ।
 नैव ते स्वपञ्चयेन पश्यन्ते बुद्धविग्रहम् ॥ ३० ॥
 अग्निग्रहो ह्यय धर्मो विग्रहो नाम कश्चन । 15
 अग्निग्रहश्च यो धर्म एव बुद्धस्य विग्रह ॥ ३१ ॥
 धर्मनाथेन पश्यति ये ते पश्यन्ति नायकम् ।
 धर्मनाथा हि सतुद्धा एतत् सतुद्धदर्शनम् ॥ ३२ ॥
 प्रतीत्य प्रातिनिर्दिष्टा अप्राप्ति प्रातिदेशिता ।
 इना गतिं विजानीत श्रामण्येन हि येऽर्थिका ॥ ३३ ॥ 20
 अप्राप्ति प्राप्ति निर्दिष्टा सत्त्वाना ज्ञान् भाशयम् ।
 यो सगमाप्योत्तरते न सो केन विद्वन्ते ॥ ३४ ॥
 यस्य मोक्षो मर्षो प्राक्षमप्राप्त तेन चोच्यते ॥ N 419
 यन् श्रामण्यमप्राप्त तेन श्राण्य उच्यते ॥ ३५ ॥
 यत्र यस्मीदृशे धर्मा वस्यन्ते ये न शिक्षिता । 25
 ते च गन्धर्वरत्नमेव न शक्य परिस्फूर्तिषुम् ॥ ३६ ॥
 अमनुजा पञ्च स्वर्गा अगू या एत उच्यिता ।
 नात्र उवाच्यन्ते बरित मस्य स्तथा समुच्यिता ॥ ३७ ॥
 पट्टस्या पद स्तथा सर्ववर्मास्तरक्षणा ।
 तद्दृग्गणास्ते निर्दिष्टा लक्षण च न निचते ॥ ३८ ॥ 30

* ABT om st 26 ३ A बलिना B दर्शना for स्वर्गिण ३ AB ये हि ज्ञान् for वैर्हि ज्ञान्,
 v ABT om st 31 ५ B मयाज्ञात for मया प्राप्तम्

यथात्तरीक्ष गगनमेव धर्माण लक्षणम् ।

पूर्वान्तमपरात च प्रत्युत्पन्न च पश्यत ॥ ३९ ॥

अप्राह्य गगन प्रोक्त ग्राह्यमत्र न लभ्यते ।

एव स्वभावो धर्माणामप्राह्यो गगनोपम ॥ ४० ॥

5 एव च देशिता धर्मा न श्रावज्ञो विपश्यति ।

* यश्चो न पश्यती धर्मं तस्य धर्मा अचिन्तिया ॥ ४१ ॥

अस्वभावा इमे धर्मा स्वभावा न लभ्यते ।

योगिना गोचरो ह्येव ये युक्ता बुद्धप्रोधये ॥ ४२ ॥

N 411

य एव जानाति धर्मान् स न धर्मेषु संजने ।

10 असंजमानो धर्मेषु धर्मसंज्ञा प्रबोधयी ॥ ४३ ॥

त्रिभाविता सर्गधर्मा बोधिसत्त्वेन तापिना ।

धर्मसंज्ञा त्रिभाविता बुद्धधर्मान्न मन्यते ॥ ४४ ॥

अमन्यमाना हि सा कोटी कल्पेया कोटि व्याहृता ।

य एव कोटिं जानाति कल्पकोटिं न मन्यते ॥ ४५ ॥

15 पुरिया कोटि कल्पित्या वाल ससारि ससरि ।

न चास्य लभ्यते स्थान गवेपित्वा दिशो दश ॥ ४६ ॥

शून्य ज्ञात्वा च ससार त्रेत्रिसत्त्वो न संजते ।

चरन्ति चैव बो यथं चरिस्तेषा न लभ्यते ॥ ४७ ॥

N 412

शकुनाना यथाज्ञाशे पद तेषा न लभ्यते ।

20 एवस्वभावा सा बोधिबोधिसत्त्वैश्च व्युत्पते ॥ ४८ ॥

यथा माया निर्देशेति मायानार सुशिक्षित ।

नानाप्रकाररूपाणि न च रूपोपलभ्यते ॥ ४९ ॥

अलङ्घ्यलङ्घिनी मये लभ्ये लङ्घिर्न त्रिखने ।

मायोपम च तज्ज्ञान न मायाया च तत् स्थितम् ॥ ५० ॥

25 एव शून्येषु धर्मेषु वालनुद्धि विमल्ययत् ।

त्रिरूप चरमाणाना गतय पट पर्येषणम् ॥ ५१ ॥

जातिजरोपणा सत्या जातिस्तेषा न क्षीयते ।

जातिमरणस्त्राणा दु ख तेषामनतकम् ॥ ५२ ॥

दु खो जातिमसारो वालबुद्धीहि कल्पित ।

30 कल्पस्तेषा न क्षीयत कल्पकोत्यथ ससरी ॥ ५३ ॥

१ A लभ्यते for गवते २ AB व्याहृता for व्याहृता ३ AB न संजते चिन्तया for बोधिमत्त्वो न गवते ४ AB निर्देशेति ५ AB पराएण

अयुक्ताः संप्रयुक्ताश्च कर्मयोगस्मि ते स्थिताः ।	
कर्मणास्ते न मुच्यन्ते कर्मोपादानि ये स्ताः ॥ ५४ ॥	N 413
कर्मणि वहतां तेषां कर्म न क्षीयते सदा ।	
पुनः पुनश्च श्रीयन्ते मारुपक्षे स्थिताः सदा ॥ ५५ ॥	5
मार्गभिभूता दुःप्रज्ञा सङ्घिष्टेन हि कर्मणा ।	
अनुभोन्ति जातिमरणं तत्रतत्रोपपत्तिषु ॥ ५६ ॥	
मरण ते निगच्छन्ति अन्धा बालाः पृथग्जना ।	
हृन्त्यन्ते च विहृन्त्यन्ते गतिधैषा न भद्रिना ॥ ५७ ॥	
परस्परं च धातेन्ति शस्त्रेभिर्बालबुद्धयः ।	10
एवं प्रयुज्यमानानां दुःखं तेषां प्रवर्धते ॥ ५८ ॥	
पुत्रा महां धनं मूढा बालबुद्धीहि कल्पितम् ।	
असत कर्म कल्पित्वा ससरो भूयु वर्धते ॥ ५९ ॥	
संसारं वर्धयन्तस्ते ससरति पृथग्जना ।	
पृथक् पृथक् च गच्छन्ति तेन चोक्ता पृथग्जना ॥ ६० ॥	15
पृथुधर्मा प्रादयन्ति उद्धिता बुद्धशासनम् ।	
न ते मोक्षं लभियन्ति मारुस्य वशमागता ॥ ६१ ॥	N 414
कामाना कारणं बालं स्त्रियं सेवन्ति पूतिनाम् ।	
पूतिना गतिं गच्छन्ति पतन्ते तेन दुर्गतिम् ॥ ६२ ॥	
कामान् बुद्धा वर्णन्ति नापि स्त्रीणां निषेधणम् ।	20
महाभयोऽहिपाशोऽयमितिपाशः सुदारण ॥ ६३ ॥	
निर्जयन्ति तं धीराश्चण्डमासीन्वियं यथा ।	
न विश्वसन्ति इस्त्रीणां नैव मार्गो हि बोधये ॥ ६४ ॥	
भावेन्ति बोधि मार्गं च सर्वैरुद्धैर्निर्वृतिम् ।	
भावयित्वा च तं मार्गं भोन्ति बुद्धा अनुत्तरा ॥ ६५ ॥	25
अनुत्तराश्च ते युक्ता भोन्ति लोपस्य चेतिया ।	
अनुत्तरेण ज्ञानेन बुद्धा भोन्ति अनुत्तरा ॥ ६६ ॥	
पोष्य च निषेयन्ति शीलस्त्रुचे समादयी ।	
समादयेन्ति बोधाय सत्त्वमोटीरचित्तिपा ॥ ६७ ॥	
दुर्नन्ति तैर्ऽथ सत्त्वानामप्रभेयचित्तिपम् ।	
ते ते शूरा महाप्रज्ञा ताडेन्यमृतदुन्दुभिम् ॥ ६८ ॥	30

१ AB मरुपक्षास्थिता हि ये २ AB पूं for सर्वं. ३ AB भोन्ति बुद्धा महायशा for भोधि
मुप्यन्यनुत्तराम्.

शुक्लधर्मविपाकोऽयमसंस्कारेण पश्यति ।

एकक्षणेन जानाति सर्वसत्त्वविचिन्तितम् ॥ १०० ॥

पथा सत्त्वस्तथा चिन्ता यथा चिन्ता तथा जिनाः ।

अचिन्तियेन बुद्धेन इयं चिन्ता प्रकाशिता ॥ १०१ ॥

यो रहो एकु चिन्तेति कदा चिन्ता न भेष्यति ।

नै चिन्तां चिन्तयन्तस्य सर्वचिन्ता विगच्छति ॥ १०२ ॥

च्युते मृते कालगते यस्य चिन्ता प्रवर्तते ।

चिन्तानुसारि विज्ञानं नासा चिन्तान्तमुच्यते ॥ १०३ ॥

ये स्थिता इल्लिसंज्ञायां रागस्तेषां प्रवर्तते ।

विभौक्त्यायां संज्ञायां न रागेणोपलभ्यते ॥ १०४ ॥

इयं चिन्ता महाचिन्ता धर्मचिन्ता निरुचरा ।

अनया धर्मचिन्ताय भूतचिन्ता प्रवर्तते ॥ १०५ ॥

बहु अचिन्तिया चिन्ता दीर्घरात्रं विचिन्तिता ।

न च चिन्ताक्षयो जातश्चिन्तयित्वा अपोनिशः ॥ १०६ ॥

योऽसौ चिन्तयते नाम क्षये ज्ञानं न विद्यते ।

न क्षयो भूमिज्ञानस्य क्षयस्यो एष धर्मता ॥ १०७ ॥

घोषो वाक्पथ विद्मतिः क्षयशब्देन देशिता ।

निर्विशेषाश्च ते धर्मा यथा ज्ञाने तथा क्षयः ॥ १०८ ॥

अनुत्पन्नानिरुद्धाश्च अनिमित्ता अलक्षणाः ।

कल्पकोटिं पि भाषित्वा अनिमित्तेन देशिताः ॥ १०९ ॥

सर्वभावान् विभावित्वा अभावे ये प्रतिष्ठिताः ।

न चान्यो दार्शितो भावो नामावोऽन्यो निदर्शितः ॥ ११० ॥

विज्ञप्ता भावशब्देन अभावस्य प्रकाराना ।

न चासौ सर्वबुद्धेहि अभावः शक्यु पश्यितुम् ॥ १११ ॥

यो भावः सर्वभावानामभाव एष दर्शितः ।

एवं भवान् विजानित्वा अभावो मोति दर्शितः ॥ ११२ ॥

नासौ स्पर्शयितुं शक्यमभावो जातु केनचित् ।

स्पर्शनातु अभावस्य निर्वृति^१ एष देशिता ॥ ११३ ॥

अहं बुद्धो भवेच्छोकैः यस्यैवा हि मतिभवेत् ।

न जातु भयतृष्णासौ बोधिं वुच्येत पण्डितः ॥ ११४ ॥

न कंचि धर्मं प्रार्थेति बोधिसत्त्वः समाहितः ।

निष्कचना निरौभोगा एषा बोधीति उच्यते ॥ ११५ ॥

१ A om. this line. २ A om. this line. ३ B संवृती for निर्वृति. ४ A निरात्म्या for निराभोगा

बहु एषं प्रवक्ष्यन्ति वयं शोभाय प्रस्थिताः ।
 इमां गतिमजानन्तो दूरे ते बुद्धबोधये ॥ ११६ ॥
 शब्देन देशिता धर्माः सर्वे संस्कार द्यून्वकाः ।
 यथ स्वभावः शब्देस्य गम्भीरः सूक्ष्म दुर्दृशः ॥ ११७ ॥
 महाभिज्ञाय निर्देश इदं सूत्रं प्रवृत्ति । 5
 अर्थाय बोधिसत्वानां सर्वबुद्धेहि देशितम् ॥ ११८ ॥
 प्रतिपक्षा हतास्तेषां यावन्तः सांख्यलेशिक्वतः ।
 प्रतिष्ठिता अभिज्ञासु ऋद्धिस्तेषां सुभाविता ॥ ११९ ॥
 स्थिताः प्रणिधिज्ञानसिंस्तच्च ज्ञानं विभावितम् ।
 अनुसिलेभ्यज्ञानस्य अप्रमेया अचिन्तिता ॥ १२० ॥ 10
 न तेषामभिसंस्कारः समाधी रिद्धिकारणम् ।
 विपाक एष शूराणां नित्यकालं समाहितः ॥ १२१ ॥
 विपाकजामे ऋद्धीये गच्छन्ती क्षेपकोटयः ।
 पश्यन्ति लोकप्रचोत्तान् यया गङ्गाय वाष्पिका ॥ १२२ ॥
 उपपत्तिश्च्युतिस्तेषां यया चित्तस्य वर्तते । 15 N 423
 चित्तस्य वशितां प्राप्ताः कायस्तेषां प्रमास्वरः ॥ १२३ ॥
 भावनामपि ऋद्धीये ये स्थिता बुद्धश्रावकाः ।
 तेषुः संस्कारऋद्धीये कर्त्वा नायन्ति पोडशीम् ॥ १२४ ॥
 न तेषां सर्वदेवेभिराशयः शक्यु जानितुम् ।
 अन्यत्र लोकनाथेभ्यो ये वा तेषां समे स्थिताः ॥ १२५ ॥ 20
 न तेषामस्ति खाल्ख्यं न चैव पछितं शिरे ।
 औदारिका जरा नास्ति न दुःखभरणं तथा ॥ १२६ ॥
 संवायो विभक्तिर्नास्ति क्वाङ्गा तेषां न विद्यते ।
 रात्रिदिवं गवेयन्ति सूत्रकोटीशतानि ते ॥ १२७ ॥
 प्रहीणानुशयास्तेषां यावन्तः सांख्यलेशिक्वतः । 25
 समचित्ताः सदा भोन्ति सर्वसत्वान तेऽन्तिके ॥ १२८ ॥
 समाधिकोटिनिधुतां निर्दिशन्ति दशदिशे ।
 प्रश्नकोटीसहस्राणि व्याकुर्वन् ध्यानवस्थिताः ॥ १२९ ॥
 लीसंज्ञा पुष्पसंज्ञा च सर्वसंज्ञा विभाविताः ।
 स्थिता अभ्याससंज्ञायां देशेण्ति भूतनिश्चयम् ॥ १३० ॥ 30
 परिशुद्धेन ज्ञानेन यथावत्सर्वदेशकाः ।
 धर्मसंगीत्याभिधुक्ताः समाधिज्ञानगोचराः ॥ १३१ ॥

कम्पेन्ति मारभवनं चालेन्ति मारकायिकान् ।
 समादपेन्ति बोधाप मारकोटीरचिन्तियाः ॥ ६९ ॥
 परवादीन्निगृह्णन्ति निर्जिनन्ति च तीर्थिकान् ।
 कम्पेन्ति वसुधां सर्वां ससमुद्रां सपर्वतान् ॥ ७० ॥
 विकुर्वमाणा कायेभिरनेकैर्द्विकुर्वितैः ।
 निदर्शेन्ति महाप्रज्ञाः प्रातिहार्यानचिन्तियान् ॥ ७१ ॥
 क्षेत्रकोटीं प्रकम्पेन्ति यथा गङ्गाय वालिका ।
 पराजिनित्वा ते मारा बोधिं बुध्यन्त्यनुत्तराम् ॥ ७२ ॥
 निर्मिष्वन्ति च ते रक्षान् रतनैः सुविचित्रितान् ।
 फलपुष्पेहि संयुक्तान् गन्धवन्तान् मनोरमान् ॥ ७३ ॥
 प्रासादांश्च विमानानि कूटागारान् सहर्षिकान् ।
 निर्मिष्वन्ति च ते शूराः पुष्करिण्यो मनोरमाः ॥ ७४ ॥
 अष्टाङ्गजलसंपन्नाः स्वच्छाः शीता अनाविलाः ।
 पिबन्ति ये ततो वारि तिस्त्रस्तृष्णा जहन्ति ते ॥ ७५ ॥
 अत्रिचर्याश्च ते भोन्ति पीत्वा वारि निरुत्तरम् ।
 अनुत्तरेण ज्ञानेन भोन्ति बुद्धा अनुत्तराः ॥ ७६ ॥
 अनुत्तरां गतिं शान्तां गच्छन्तीति विजानथ ।
 इमां गतिमजरन्तः प्रनथाः सर्वतीर्थिकाः ॥ ७७ ॥
 ते च तद्भक्तिकाः सत्या ये तेषां भोन्ति निश्चिताः ।
 पतिष्यन्ति महाधोरा मवीचिमपरायणाः ॥ ७८ ॥
 यास्तत्र वेदना धोरा न शक्यास्ताः प्रकीर्तितुम् ।
 अहं च ताः प्रजानामि बोधिसत्त्वाश्च तापिनः ॥ ७९ ॥
 ये चेह धर्मे काङ्क्षन्ति एवं गम्भीरं दुर्दरी ।
 अभूमिस्तत्र वालानामुपलम्भस्मि ये स्थिताः ॥ ८० ॥
 निर्मिष्वन्ति विग्रहस्ते नैकरूपनिदर्शनान् ।
 येन ते सर्वे गच्छन्ति बुद्धक्षेत्राननुत्तरान् ॥ ८१ ॥
 यावन्त्यो बुद्धक्षेत्रेषु रूपनिर्हारसंपदः ।
 सर्वास्ता इह दर्शेन्ति बोधिसत्त्वा महर्षिकाः ॥ ८२ ॥
 महाधर्मेण संनद्धा महावीरा महाबलाः ।
 महाशून्यार्यपत्रेण प्रहराणि ददन्ति ते ॥ ८३ ॥
 रश्मिज्योतिःसहस्राणि यथा गङ्गाय वालिका ।
 कापतो निश्चरन्त्येषां येभिर्योक्तः प्रभासते ॥ ८४ ॥

१ AB अक्षयम्भदा. for सर्वतीर्थिका. २ B तद्भक्तिना for तद्भक्तिकाः. ३ C महाधर्मण for धर्मेण.

न ते लोभमिरज्यन्ते न च तेषां विरामता ।	१३	N 417
विभावितैतेषां संज्ञा इक्षिसंज्ञा स्वभाक्ताः ॥ ८५ ॥		
अशून्या बुद्धक्षेत्रास्ते येषु शूरा भवन्ति ते ।		
किं तेषां मार पापीयानन्तरायं करिष्यति ॥ ८६ ॥		
दृष्टीदृष्टेषु ये स्थित्वा बहु बुद्धा विरामिताः ।		5
व्यापादेन उपस्तान्था इच्छालोभप्रतिस्थिताः ॥ ८७ ॥		
सर्वसंज्ञा विभावित्वा संज्ञावैचर्ये स्थिताः ।		
य एवं ज्ञास्यते ज्ञानं बुद्धज्ञानमचिन्तियम् ॥ ८८ ॥		
पूर्वान्तमभरान्तं च प्रयुत्वन्नं च परयति ।		
एवं च देशिता भर्मा न चात्र किञ्चि देशितम् ॥ ८९ ॥		10
न च ज्ञानेन जानाति न चाज्ञानेन सीदति ।		
ज्ञानज्ञाने विकल्पोत्था बुद्धज्ञानेति बुद्धति ॥ ९० ॥		
विज्ञप्तिवाच्यसकितं बोधिसत्त्वः प्रजानति ।		
करोति अर्पं सत्त्वानाम्प्रमेयमचिन्तियम् ॥ ९१ ॥		
संज्ञा संज्ञाननार्थेन उद्ग्रहणं निर्दिशिता ।		15 N 418
अनुद्ग्रहथ सा संज्ञा विविकथेन देशिता ॥ ९२ ॥		
यस्यो विविकं सा संज्ञा या विविकता स देशना ।		
संज्ञास्वभावो ज्ञातश्च एवं संज्ञा न भेष्यति ॥ ९३ ॥		
प्रहास्याम इमां संज्ञां यस्य संज्ञा प्रवर्तते ।		
संज्ञा प्रपञ्चे चरति न स संज्ञातु मुच्यते ॥ ९४ ॥		20
कस्येये संज्ञा उत्पन्ना केन संज्ञा उत्पादिता ।		
केन सा स्पर्शिता संज्ञा केन संज्ञा निरोधिता ॥ ९५ ॥		
धर्मो न लब्धो बुद्धेन यस्य संज्ञा उत्पद्यते ॥		
इह चिन्तेय सं धर्मं ततः संज्ञा न भेष्यति ॥ ९६ ॥		
कर्ता संज्ञा अनुत्पन्ना कस्य संज्ञा विवृष्यते ।		25 N 419
विमोक्षं चित्तचारस्य कथं तत्र उत्पाद्यते ॥ ९७ ॥		
यदा विमोक्षं स्पृशति सर्वं चिन्ता अचिन्तिया ।		
अचिन्तिया यदा चिन्ता तदा भोति अचिन्तियः ॥ ९८ ॥		
चिन्ताभूमौ स्थित्वान्न पूर्वमेव विचिन्तित्वा ।		
सर्वचिन्तां जहियान्न ततो भेष्यत्यचिन्तियः ॥ ९९ ॥		20

१ AB कन्ति for भवन्ति. २ After st. 87, AB add :

त एव मार विज्ञेन सर्वे दृष्टिप्रतिस्थिताः ।

न तेषां मारः पापीयानन्तरायं प्रयुज्यते ॥

३ A लोभः ; B स्वार्थं for अर्थ. ४ B यद् for कदा. ५ B उत्पन्ना for अनु .

N 424

यापि यानचरिस्तेषा नासौ भावप्रतिष्ठिता ।
 अत्रय वचन तेषामत्रय्या धर्मदेशना ॥ १३२ ॥
 सुलब्ध तेन मानुष्य प्रहीणा सर्पिं अक्षणा ।
 वृत्तज्ञा सर्वबुद्धाना येषा सूत्रमिद प्रियम् ॥ १३३ ॥
 कल्पा अचिन्तियास्तेहि ये ससारात्तु छोरिता ।
 यैरित सूत्रश्रेष्ठतो घृता गाथा चतुष्पदा ॥ १३४ ॥
 दृष्टास्ते सर्वबुद्धेहि तैस्ते बुद्धाश्च सत्त्वता ।
 क्षिप्र च बोधिं प्राप्स्यन्ति तेषा सूत्रमिद प्रियम् ॥ १३५ ॥
 न तेषा काङ्क्ष विमती सर्वधर्मेषु भेष्यती ।
 आसन्ना निर्वृतिस्तेषा येषा सूत्रमिद प्रियम् ॥ १३६ ॥
 दृष्टस्तेहि महावीरो गृध्रकृपे तयागत ।
 सर्पे व्याकृतु बुद्धेन द्रश्यन्ति मैत्रक जिनम् ॥ १३७ ॥

N 425

दृष्टु मैत्रेय सबुद्ध लप्स्यन्ते क्षान्ति भद्रिकाम् ।
 ये केचि क्षयकालस्मिन्निह सूत्रे प्रतिष्ठिता ॥ १३८ ॥
 स्थितास्ते भूतकोटीये भूतकोटिरचिन्तिया ।
 अचिन्तियाया कोटीये वाङ्मा तेषा न विद्यते ॥ १३९ ॥
 न तेषा विद्यते काङ्क्षा अणुमात्रापि सर्वश ।
 अणुमात्रे प्रहीणेस्मिन् बोधिस्तेषा न दुर्लभा ॥ १४० ॥
 चरता दुष्कर चैव क्षयकाले सुभैरवे ।
 शिक्षित्व सूत्ररत्नेऽस्मिन् प्रतिभानस्मि अक्षयम् ॥ १४१ ॥
 इद सूत्र प्रियं कृत्वा बुद्धाना गङ्गाक्षमा ।
 सर्वबुद्धानिय पूजा धर्मपूजा अचिन्तिया १४२ ॥
 न तेषा दुर्लभ ज्ञान बुद्धज्ञानमचिन्तियम् ।
 धारयिष्यन्तिद सूत्र क्षयकालेस्मि दारणे ॥ १४३ ॥
 येभ्यश्च पूर्वबुद्धानामिमे सूत्रान्त धारिता ।
 तेषा कायगता एते क्षयकाले प्रवर्तिषु ॥ १४४ ॥
 ते ते नाद नदियन्ति बुद्धाना क्षेत्रकोटिषु ।
 समुख लोकनाथाना शान्त्र्यसिंहस्य या चरी ॥ १४५ ॥
 सिंहनाद नदन्तस्ते बुद्धनादमचितियम् ।
 अनन्तप्रतिभानेन वश्यन्ते बोधिमुत्तमाम् ॥ १४६ ॥

N 426 25

30

१ AB सूत्ररत्ने for 'धिष्ठिते २ A लप्स्यन्ति ३ After अक्षयम्, C reads तत् पूजित
 संबुद्धा भविष्यन्ति संप्रावरा ४ AB प्रवर्तिषु for प्रियं कृत्वा ५ B om this line ६ AB बुद्धानां
 पुरत एता for बुद्धनादमचितियम्

ते ते व्याकृत बुद्धेन इक्ष्वाकुलुडसंभवाः ।
 ये रक्षियन्तिमां बोधि क्षयकाले महामये ॥ १४७ ॥
 ते ते रूपेण संपन्ना लक्षणोहि त्रिचित्रिताः ।
 विकुर्वन्माणा यास्यन्ति बुद्धकोटीप वन्दकाः ॥ १४८ ॥
 मायोपमेहि पुण्येहि हेमवर्णनिदर्शनेः ।
 रूप्यामयेहि पुण्येहि वैदूर्यस्फटिकेहि च ॥ १४९ ॥
 सर्गाणि रत्नजातानि प्रादुर्भून्त्येषु पाणिषु ।
 धैराविरन्ति संबुद्धान् बोधिमार्गात्रेपकाः ॥ १५० ॥
 चित्रा नानाविधा पूजा वाचनिर्हारसंपदा ।
 निश्चरी रोमकूगेभ्यो यथा गङ्गाय बालिकाः ॥ १५१ ॥
 ये च शृण्वन्ति तं शब्दं सत्त्वकोटयो अचिन्तियाः ।
 भवन्त्यविनिक्त्यास्ते बुद्धज्ञाने अनुत्तरे ॥ १५२ ॥
 तेषां च बुद्धकोटीनां वर्णं भापन्त्यचिन्तियम् ।
 अचिन्तियेषु क्षेत्रेषु तेषां शब्दः शृणीयति ॥ १५३ ॥
 ये च शृण्वन्ति तं शब्दं तेषां संज्ञा निरुह्यते ।
 निरोधितायां संज्ञाया बुद्धान् पश्यन्त्यनल्पकान् ॥ १५४ ॥
 एतादृशेन ज्ञानेन चरित्वा बोधिचारिकाम् ।
 कृत्वार्थं सर्वस्वानां भवन्त्यर्थवत्रा जिनाः ॥ १५५ ॥
 गुणानुशांसा इत्येते या लभन्ते ह पण्डिताः ।
 अन्ये अपरिमाणाश्च धैर्यं^१ बोधि धारिता ॥ १५६ ॥
 मातृमामोऽपिदं सूत्रं श्रुत्वा गाथापि धारयेत् ।
 विवर्त्तयित्वा बीभावं स भवेद् धर्ममाणकः ॥ १५७ ॥
 न सा पुनोऽपि लीभावमितिः पश्चाद् प्रहीयति ।
 भवेत् प्रासादिको नित्यं लक्षणैः समलङ्कृतः ॥ १५८ ॥
 श्रेष्ठेऽप्य इह सूत्रस्मिन् गुणाः श्रेष्ठाः प्रकाशिताः ।
 तेऽस्य सर्वे भवियन्ति क्षिप्रं बोधिं च प्राप्स्यते ॥ १५९ ॥
 विशारदश्च सो नियं मोति सर्वासु जातिषु ।
 धारयित्वा इदं सूत्रं बोधिसत्त्वान् गोचरम् ॥ १६० ॥
 जनको बोधिसत्त्वानां समाधिः शान्त भावितः ।
 य इच्छेद् बुद्धितुं बोधिभिदं सूत्रं प्रवर्तयेत् ॥ १६१ ॥

१ AB मापमयेहि for मायोपमेहि. २ AB 'संपदः for 'संपदा. ३ AB समाधिं हि धारित for धैर्यं बोधि धारिता. ४ AB विवर्त्तयित्वा for विवर्त्तयित्वा. ५ A सर्वबुद्धान् for बोधिसत्त्वान्.

भासन्वास्ते मुनीन्द्रागामासन्ना बुद्धबोधये ।

लप्स्यन्ति नचिरेणेन भूमि शान्ता समाहिता ॥ १६२ ॥

इह बोधीय ते शूरा बोधिसत्त्वा स्थिता सदा ।

पश्यन्ति बुद्धकोटीयो यथा गङ्गाय वालिका ॥ १६३ ॥

5

राजा भक्तिवा महीपति चक्रवर्ती

दृष्ट्वा च बुद्धान् किरजान् सुशातचित्तान् ।

गाथाशतैस्ता स्तन्वियति लोकनाथान्

स लभित्व शान्त इमु किरज समाधिम् ॥ १६४ ॥

N 429

सो पूज वृत्त्व अतुलिय नायकाना

10

सुमहायशाना देवनरोत्तमानाम् ।

मुक्त्वा स राज्य यपरिव खेटपिण्ड

शुद्धो विशुद्धश्चरिष्यति ब्रह्मचर्यम् ॥ १६५ ॥

स प्रव्रजित्व जिनैवरशासनस्ति

लब्ध्वापि चैत विरजु समाधि शान्तम् ॥

15

कल्याणवाक्यो मधुरगिरि स भूत्वा

अधिष्ठानु धीमान् भविष्यति सूत्रकोट्या ॥ १६६ ॥

शून्यानिमित्त परमप्रणीतु शान्त

धर्मे प्रशान्त चर निपुण असङ्गम् ।

स्वभावशून्य सद विरज प्रशान्त

20

समाधिप्राप्त्या बहु जनि सप्रमाशयी ॥ १६७ ॥

गम्भीरबुद्धी सततमनन्तबुद्धी

विस्तीर्णबुद्धी अपरिमितार्थबुद्धी ।

N 430

गम्भीर शान्त लभिय इम समाधि

मालोकप्राप्तो मन्वियति सर्गलोके ॥ १६८ ॥

25

शुचिश्च नित्य भविष्यति ब्रह्मचारी

स निरामगध सततममविलिष्ट ।

अन्याश्च तत्र स्थपिष्यति सत्त्वकोटयो

लब्ध्वा प्रशान्त इमु किरज समाधिम् ॥ १६९ ॥

स सुतीक्ष्णप्रज्ञो भविष्यति श्रेष्ठप्रज्ञ

30

श्रुतिसागरोऽसौ नित्यमन तनुद्धि ।

कल्याणवाक्यो मतिरुशलो विधिज्ञो

धारित शान्ति इमु किरज समाधिम् ॥ १७० ॥

ये कर्मास्थाना तपरिव शिल्पस्थाना भैरव्यस्थानास्तपरिव औपधीनाम् ।	
सर्वत्र धीरो भविष्यति पारप्राप्तो धारित्व सूत्रं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७१ ॥	
काव्येषु शाल्वेषु तपपि च हास्यलास्ये ऋग्वेदेषु गीते सुकुशलं पारप्राप्तः ।	5
आचार्युं लोके भविष्यति नित्यकालं धारित्व शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७२ ॥	N 431
परिवारवान् सो भविष्यति नित्यकालं स अभेषपदाः सद सहितः सैमप्रः ।	10
चरमाणु श्रेष्ठां वरां शिव बोधिचर्या धारित्व सूत्रं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७३ ॥	
शोकाय शल्या तपरिव चित्तपीडा नो तस्य जातु भविष्यति पण्डितस्य ।	
आरोग्यप्राप्तो भविष्यति सर्वकालं धारित्व शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७४ ॥	15
ये कायशूलास्तपरिव चित्तशूलाः ये दन्तशूलास्तपि च शीर्षशूलाः ।	
नो तस्य भोन्ती व्याधयु जीवलोके धारित्व शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७५ ॥	20
पादन्त रोगा बहुविध सर्जलोके ये वायुरोगास्तथैरेव चित्तरोगाः ।	
ते तस्य रोगाः सतत न जातु भोन्ति धारित्व शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७६ ॥	N 432
चित्तस्य वा ये बहुविधु यद्विलेशाः काये वापि बहुविध रोगजाताः ।	25
ने तस्य नास्ती बहुविध संकिल्बेशा धारित्व शान्तं इमु विर ^{जे} समाधिम् ॥ १७७ ॥	
पथन्तरिक्षं गगनमनोपलितं प्रहृतिविशुद्धं विमलं प्रभास्वरं च ।	30

१ AB शूलेषु गीतेषु for शूलेषु गीते. २ C समाहितः for सन्मय. ३ AB तपपि च for तपरिव.

४ After st. 177, A adds:

चन्द्रस्य आभा तपरिव सूर्यआभा
शुद्धा अभावा भवति प्रभास्वरा (= St. 179.

चित्तं तथैव भवति विशुद्ध तस्यो
धारित्व शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७८ ॥

चन्द्रस्य आभा तथैव सूर्यआभा
शुद्धा अग्राह्या भवति प्रभास्वराश्च ।

5 चित्तं तथैव भवति प्रभास्वरं च
धारित्व शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १७९ ॥

यय अन्तरीक्षं न सुकर चित्रणाय
रङ्गान् गृहीत्वा बहुविध नैकरूपान् ।

N 433

10 चित्तं तथैव न सुकर चित्रितुं
सेवेत्वं शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १८० ॥

वातो यथैव चतुर्दिश वायमानो
असज्जमानो व्रजति दिशः समन्तत् ।

वातसमाना भवति स चित्तधारा
जगि सो असक्तो व्रजति अनोपलितः ॥ १८१ ॥

15

जालेन शक्यं गृह्णितु वायमानः
पारणे चापी बन्धितु शक्य वातः ।

नो तस्य चित्तं सुकर विज्ञाननाय
भावेत्वं शान्तमिमु विरजं समाधिम् ॥ १८२ ॥

प्रतिभासु शक्यं जलगत गृह्णनाय
संग्रासु तोयं तथपि च तैलपात्रे ।

20

नो तस्य चित्तं सुकर विज्ञाननाय
भावेत्वं शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १८३ ॥

N 434

गैर्जन्ति मेघा प्रियुलता चरन्ता
शक्यं ग्रहीतु पाणिन मातुषेण ।

25

नो तस्य चित्तं सुकर प्रमाणु ज्ञातुं
भावेत्वं शान्तं इमु विरजं समाधिम् ॥ १८४ ॥

सत्त्वान शक्यं स्तरवितं ग्रहीतुं
ये सन्ति सत्त्वा दशदिशि बुद्धक्षणे ।

30

चित्तस्य तस्यो न सुकर ज्ञातुं कोटिं
समाधिलब्धो यद् भवि बोधिसत्त्वः ॥ १८५ ॥

१ A चन्द्रप्रभो तथपि च सूर्यआभा for the line. २ B यद्भून् for दत्तान्. ३ AB धारित्व for सेवेत्वं ४ AB प्रव्रजनायि for विज्ञा. ५, A om. St. 184.

सो तां लभित्व विरजं समाधिर्भूमि असंक्लिष्टो भवति अनोपलितः ।	
नो तस्य भूयो त्रिमवि निवेश जातु अनेन लब्धो भवति समाधि शान्तः ॥ १८६ ॥	
नो कामलोले न च पुन रूपलोले न इच्छिलोले न च पुन भ्रान्तचित्तः ।	६
शान्तः प्रशान्तो भवति अनोपलितो यद् भोति लब्धो अयु विरजः समाधिः ॥ १८७ ॥	
न पुत्रलोले न च पुन धीतलोले नो भार्यलोले न च परिवारलोलेः ।	१०
सुदान्तचारी भवति अनोपलितो यद् भोति लब्धो अयु विरजः समाधिः ॥ १८८ ॥	N 435
न हिरण्यलोले न च पुनर्यलोले न स्वर्गलोले धनरतनेचसक्तः ।	
सुविशुद्धचित्तो भवति स निर्विकल्पः समाधिप्राप्तो अयु भवती विरोधः ॥ १८९ ॥	१५
न स्वर्गहितोश्चरति स ब्रह्मचर्यं न स्वर्गलोले ददति सदा नु विद्वः ।	
संशोधितमः कुशलचरिं चरन्तः समाधिप्राप्तो अयु भवती विरोधः ॥ १९० ॥	२०
नो राज्यहितोश्चरति तपो व्रतं वा नैश्वर्यमर्थास्त्रिमुदानि प्रार्थमानः ।	
संशोधिलोले बहुजनहिताय निष्पादयी सो इमु विरजं समाधिर्म् ॥ १९१ ॥	
नो तस्य रागो जनयति जातु पीडां यो न स्त्रीलोले सो भवति भ्रान्तचित्तः ।	२५ N 436
तथापि तेन प्रकृतिप्रज्ञाय रागो लभित्व एतं विरजु समाधि शान्तम् ॥ १९२ ॥	N 437
नो तस्य दोगो जनयति जातु पीडां व्यापादु येनो प्रीतिप्रमथो करोष्य ।	

१ A om. st. 184. २ AB शान्तं for ०भूमि. ३ AB संशोधितमो ददति स शोधितस्वः for the line. ४ After st. 191, ABT read a passage given in App. I (No. 26). ५ B om. st. 193. ६ AB प्रमथितु पञ्चदशेन for प्रतिपत्त्यो करोष्य.

मैत्राय तेनो निहत स दोषधातु
प्रतिलभ्य एतं विरजु समाधि शान्तम् ॥ १९३ ॥

नो तस्य मोहो जनयति जातु पीडां
प्रज्ञाय तेनो निहत स मोह अविद्या ।

5 तं ज्ञानु लब्धं त्रितिमिरमप्रमेयं
समाधिप्राप्ते इमि गुण अप्रमेयाः ॥ १९४ ॥

N 438

अशुभाय रागः सतत सुनिगृहीतो
मैत्र्याय दोषो निहतु सदा अशेषः ।

10 प्रज्ञाय मोहो विधमिय क्लेशजालं
समाधिप्राप्तः प्रतपति सर्वलोके ॥ १९५ ॥

नो तस्य मिद्वं जनयति जातु पीडां
सुमाविता से विविध उक्लिष्टेशः ।
अनोपलितो भवति च विप्रमुक्तः
समाधिप्राप्ते इमि गुण अप्रमेयाः ॥ १९६ ॥

15 नो तस्य मोहो^१ जनयति जातु पीडां
तथा हि त्यागे अभिरतु नित्यकालम् ।
सर्वस्वत्यागी भवति सुखस्य दाता
य इमं समधिं धारयति बोधिसत्त्वः ॥ १९७ ॥

20 स्थामेनुपेतो भवति अनोपमेयो
स वटेनुपेतो भवति नित्यकालम् ।
नो तस्य लोके भवति समः कदाचिद्
य इमं समधिं धारयति बोधिसत्त्वः ॥ १९८ ॥

N 439

यदापि राजा स भ्रमति चक्रवर्ती
मनुजानु लोके उपगत जम्बुद्वीपे ।
25 तदापि भोती बहुजनपूजनीयो
विशेषप्राप्तो मतिम विशिष्टप्रज्ञः ॥ १९९ ॥

ये भोन्ति मुह्याः दुष्टरतना विशिष्टाः
सुप्रभूतभोगा बहुजनस्वापतेयाः ।

30 यत्राश्च हस्ती रथवर युग्ययाना
हिरण्यस्वर्णं मणिरतन प्रभूतम् ॥ २०० ॥

१ AB 'रुपे' for 'प्रमे' २ AB लोभो for मोहो. ३ AB समोऽन्य कश्चिद् for सम. कदाचिद्.
४ AB यदापि for तदापि. ५ A त्रितिमिर श्रेष्ठज्ञा for त्रिमिम त्रितिष्टप्राप्त.

ये श्राद्ध भोन्ती इह वरबुद्धज्ञाने ते जम्बुद्वीपे कुलरतनाभियुक्ताः । तत्रोत्पन्नः कुलरतने विशिष्टे करोति सोऽर्थं सुविपुलं ज्ञातिसंधे ॥ २०१ ॥	
अश्राद्ध ये वा इह कुल जम्बुद्वीपे श्रद्धां स तेषां जनयति अप्रमत्तः । यं बोधिचित्ते प्रतिष्ठति सत्त्वकामे ते बुद्ध भोन्ती जिनप्रवरः स्वयंभूः ॥ २०२ ॥	5
ते च स्पृशित्य अतुलियमप्रबोधि चक्रं प्रवर्तेत्यसदृशं बुद्धक्षेत्रे । ये चो विजानी इमु तद् धर्मचक्रं अनुपत्तिधर्मे निखिळ ते संप्रतिष्ठी ॥ २०३ ॥	N 410 10
सुबहुकराधो भमि तद् बोधिसत्त्वाः सत्त्वान् भोन्ति सततु ते पूजनीयाः । करोन्ति तेऽर्थं अतुलियं नित्यकालं सत्त्वान् चक्षुर्विचिन्ति ते जनेन्ति ॥ २०४ ॥	15
बहव शतसहस्राः सत्त्वकोटी अनन्ता येषु कुशलमूला भोन्ति तत्र शृणुत्वा । ते व्यपि प्रतिबन्धन्ते उत्तमं बोधिचित्तं यद् जितुं अनुशासती बोधिसत्त्वं महात्मा ॥ २०५ ॥	N 441 20
अद्वैतक्षेत्रा प्रसूदितं भोन्ति नित्यं निरुत्प्रेषा भमि तद् बुद्ध भोन्ती । यत्र स्थिहन्ती इमि तद् बोधिसत्त्वाः सत्त्वानमर्थं अपरिमितं करोन्ति ॥ २०६ ॥	
रक्षन्ति शीलं असदृशु ब्रह्मचर्यं भाषी समाषी विपुलमनन्तकल्पान् । व्याने विमोक्षे सुनिश्चितं नित्यकालं ते बोधिसत्त्वा भवि सद् बुद्धपुत्राः ॥ २०७ ॥	25
ते ऋद्धिपादान् सततु निषेवमाणा क्षेत्राणि गत्वा बहु विधिवाननन्तान् ।	

शृण्वन्ति धर्मं सुगतपरप्रभाप

सर्वं च गृही प्रतिष्ठितु धारणीये ॥ २०८ ॥

प्रभापि सूत्रानपरिमितानन तान्

ये धारणीये प्रतिष्ठितु बोधिसत्त्वा ।

5

सत्त्वान अर्थ अपरिमित करोन्ति

ये धारणीये प्रतिष्ठितु बोधिसत्त्वा ॥ २०९ ॥

श्रुतोपपादं जानाति सत्त्वानामागतिं गनिम् ।

यादृशं तं वृत्तं कर्म पित्रोऽपि च तादृशं ॥ २१० ॥

कर्मणो न च सत्त्वान्तिरणुमात्राणि लभ्यन्ते ।

10

तेऽपि तेषां विज्ञानंति बोधिसत्त्वा महायसा ॥ २११ ॥

शून्यता च महात्मानां विहारो भोति उत्तम ।

स्थापयन्ति महायाने सत्त्वमोटीरचिन्तिया ॥ २१२ ॥

न तेषामोदन्तानां सत्त्वसत्ता प्रवर्तते ।

15

अप्रवृत्तिं च धर्माणां बोधिसत्त्वा प्रकाशयती ॥ २१३ ॥

न प्रकाशयता धर्माणुपलम्भं प्रवर्तते ।

15

शून्याविहारिणो भोति दृढज्ञाने प्रतिष्ठिता ॥ २१४ ॥

उदिश्येम समाधिं च विहारं सर्वशास्तुनाम् ।

N 443

न तेषां वर्तते सत्ता इक्षिसत्ता स्वमापता ॥ २१५ ॥

इक्षिसत्तां विमात्रित्वा बोधिमण्डे निपीदति ।

20

बोधिमण्डे निपीदित्वा मारसत्तां निवर्तते ॥ २१६ ॥

न चात्र पश्यते मारं मारसैन्यं च पण्डित ।

न च पश्यति मारस्य तिस्रो दुहितरोऽपि स ॥ २१७ ॥

बोधिमण्डे निपण्णस्य सर्वसत्ता प्रहीयते ।

सर्वसत्ताप्रहीणस्य सर्वा कम्पति मेदिनी ॥ २१८ ॥

25

सुगेखं समुद्रात्थं यात्र सति दशा दिशो ।

त च सत्त्वा विज्ञानन्ति सर्वदिक्षु दशस्वपि ॥ २१९ ॥

बोधिसत्त्वस्य ऋद्धयेयं मेदिनी सप्रकम्पिता ।

पङ्क्तिर तत्र काले बुध्यते बोधिमुत्तमाम् ॥ २२० ॥

यावत् सत्त्वता धर्मा ये च धर्मा असत्त्वता ।

30

सर्वोस्तान् बुध्यते धर्मान् धर्मशब्देन देशितान् ॥ २२१ ॥

१ A B प्रज्ञानन्ति for विज्ञानन्ति २ A B चैवान् for तेषाम् ३ B वर्तते for वर्तते ४ A विनाशित for स्वभावत्वा ५ A om this line ६ A विवर्तते, B विवर्तते for निवर्तते

न चात्र बुध्यते कश्चित् सिंहनादक्ष वर्तते ।
 वर्तनीयं विजानित्वा भोति बुद्धः प्रमाकरः ॥ २२२ ॥
 प्रतीत्य धर्मा वर्तन्ते उत्पद्यन्ते प्रतीत्य च ।
 प्रतीत्यतां यद्दर्माणां सर्वे जानन्ति ते विदुः ॥ २२३ ॥
 विधिज्ञाः सर्वधर्मेषु शून्यताया गतिगताः ।
 गतिं च ते प्रजानन्ति सर्वधर्मगतिगताः ॥ २२४ ॥
 गतिमेतां गवेषित्वा बोधिसत्त्वो न लभ्यते ।
 येनैवा सर्वबुद्धानां ज्ञाता गतिरचिन्तिया ॥ २२५ ॥
 स तां गतिं गतो भोति यः सर्वां गतिं जानति ।
 सर्वस्य माया उच्छिन्ना ज्ञात्वा सद्गर्मलक्षणम् ॥ २२६ ॥
 बोधिमण्डे निषीदित्वा सिंहनादं नदीं तथा ।
 विज्ञापयी क्षेत्रकोटीरप्रमेया अचिन्तियाः ॥ २२७ ॥
 तांश्च प्रकल्पयी सर्वा बुद्धवीरा महायशाः ।
 यथ वैनायिकान् सत्त्वान् विनेती सत्त्वसारथिः ॥ २२८ ॥
 स्पृशित्वा उत्तमां बोधिं बोधिमण्डानु उत्पितः ।
 विनेयान् विनयेत् सत्त्वानप्रमेयानचिन्तियान् ॥ २२९ ॥
 ततो निर्मिणि संबुद्धो अनन्तान् बुद्धनिर्मितान् ।
 क्षेत्रकोटीसहस्राणि गच्छन्ती धर्मदेशकाः ॥ २३० ॥
 स्थापयन्त्यप्रबोधोद्ये सत्त्वकोटीरचिन्तियाः ।
 देशयन्त्युत्तमं धर्मं हितार्थं सर्वप्राणिनाम् ॥ २३१ ॥
 ईदृशां तन्महाज्ञानं बुद्धज्ञानमचिन्तियम् ।
 तस्माज्जनयथ च्छन्दं बोधिच्छन्दमनुत्तरम् ॥ २३२ ॥
 जनेय गौरवं बुद्धे धर्मे संघे गुणोत्तमे ।
 बोधिसत्त्वान् शरणां बोधिमष्ट्यां निषेधताम् ॥ २३३ ॥
 अनोळीनेन चित्तेन सत्त्वरोय अतन्द्रिताः ।
 भविष्यथ ततो बुद्धा नचिरेण प्रमाकराः ॥ २३४ ॥
 ये च क्षेत्रसहस्रेषु बोधिसत्त्वा इहागताः ।
 पश्यन्ति लोकप्रचोतं धर्मं देशेन्तमुत्तमम् ॥ २३५ ॥
 ओक्तिरन्ति महावीरा महारत्नोहि नायकम् ।
 मान्दारवेहि पुणोहि ओक्तिरी बोधिकारणात् ॥ २३६ ॥

१ After st. 226, AB add: ...

सद्गर्मलक्षणं ज्ञात्वा सर्वज्ञानं विलोकयि ।
 सर्वज्ञानं विलोकित्वा बोधिमण्डे निषीदति ॥
 २ AB क्षेत्रात् for सर्वा. ३ AB वैनायिकान्; C वैयिकान्. ४ B om. this line. ५ AB
 गवेषयताम् for निषेधयताम्.

बलरुत्तोरन्तिद क्षेत्र बुद्धक्षेत्रमनुचरम् ।
रत्नजालेन च्छादेन्ति समन्तेन दिशो दश ॥ २३७ ॥

पताका अवसक्ताश्च उच्छ्रिता ध्वजकोटय ।

अलकारैरनन्तैश्च इद क्षेत्रमल्लृतम् ॥ २३८ ॥

5

कूटागाराश्च मापेन्ति सर्वरत्नत्रिचित्रितान् ।

प्रासादहर्म्यनिर्युहानसत्येयान् मनोरमान् ॥ २३९ ॥

विमानायर्धचद्राश्च गवाक्षान् पञ्चरास्तथा ।

धूपिता ध्वजवटिका नानारत्नत्रिचित्रिता ॥ २४० ॥

धूप्यमानेन गन्धेन अर्घ्यकूटसम स्पुष्टम् ।

10

क्षेत्रकोटीसहस्रेषु वाति गन्धो मनोरम ॥ २४१ ॥

ते च सर्वे स्फुरित्वान् गन्धर्षं प्रप्रर्षिषु ।

ये च घ्रायन्ति त गन्ध ते बुद्धा भोति नायका ॥ २४२ ॥

N 447

रागशल्य प्रहीणैश्च दोषशल्य न विद्यते ।

विध्वंसित मोहजाल तम सर्वं विगच्छति ॥ २४३ ॥

15

शार्दि च तत्र राशेन्ति बलमेव्यङ्गश्रियात् ।

व्यानविभोक्षान् स्पर्शेन्ति भोन्ति चो दक्षिणार्हा ॥ २४४ ॥

पञ्चकोटीय प्रज्ञता बलकोटीमि सस्तुता ।

सर्वैर्ना रत्नजालेहि च्छत्रकोटीमि चित्रिता ॥ २४५ ॥

निपण्णास्तत्र ते शूरा बोधिसत्वा समागता ।

20

लक्षणैस्ते विरोच ते तथानुव्यञ्जनैरपि ॥ २४६ ॥

वृक्षै रत्नमयै सर्वै बुद्धक्षेत्रमल्लृतम् ।

निर्मिता पुष्करिण्यश्च अष्टाङ्गजलभूरिता ॥ २४७ ॥

पानीय ते तत्र पीत्वा पुष्करिणीतटे स्थिता ।

सर्वे तृष्णा विनोदित्वा भोन्ति लोक्स्य चेतिया ॥ २४८ ॥

25

अन्योन्येषु च क्षेत्रेषु बोधिसत्वा समागता ।

बुद्धस्य वर्णं भापते शाक्यसिंहस्य तामिन ॥ २४९ ॥

शृण्वन्ति ये च त वर्णं ते भोन्ती लोफलायका ।

अचित्वा अनुशासा मे इह सूत्रे प्रकाशिता ॥ २५० ॥

N 448

ध्वर्णमयेहि पत्रेहि पद्मकोट्यो अचित्तिया ।

30

शुद्धस्योरगसारस्य कर्णिकस्तत्र निर्मिता ॥ २५१ ॥

१ AB सूत्रे for क्षेत्रम् २ AB बुद्धक्षेत्रमिदं for अष्टाङ्गजलम् ३ A महाजालं तामसत्त्वं for मोहजालं तम सर्वं ४ A समृता B संस्तुता for संज्ञता ५ AB बलकोटीमि for रत्नजालेहि ६ AB रत्नजालेहि चित्रिता for च्छत्रकोटीमि चित्रिता ७ AB महाशय्या for समागता ८ AB रत्नकौशिकं for वृक्षै रत्नमयै ९ A B शब्दं for वर्णं

- वैदूर्यस्य च दण्डानि स्फटिकस्य च पद्मरा ।
केसरा गिरिगर्मस्य मापितास्तत्र शोभनौ ॥ २५२ ॥
- ये च प्रापन्ति त गन्ध निश्चरन्त मनोरमम् ।
तेषां सर्वे प्रशाम्पन्ति व्याधय प्रीतचेतसान् ॥ २५३ ॥
- रागो द्वेषश्च मोहश्च अशेषास्तेहि क्षीयते ।
ग्रीन् दोषान् क्षपयित्वा च भोति बुद्धा सुखदा ॥ २५४ ॥
- शब्दस्ततो निश्चरति बुद्धशब्दो ह्यचिन्तिय ।
सद्वर्ममघशब्दश्च विनिश्चरति सर्वत ॥ २५५ ॥
- शून्यताअनिमित्तस्य स्वरो अग्रणिहितस्य च ।
श्रुत्वा त सख्यकोटीयो भोन्तिरैरतिन्ता बहु ॥ २५६ ॥
- निश्चरक्षैव शब्दोऽसौ क्षेत्रकोटीषु गच्छति ।
स्यापेति बुद्धज्ञानस्मिन् सख्यकोटीरचितिया ॥ २५७ ॥
- शकुन्ता कलविद्धाश्च जीनजीनरूपक्षिण ।
तेऽपि प्रव्याहरी शब्द बुद्धशब्दमनुत्तरम् ॥ २५८ ॥
- रत्नामयाश्च ते वृक्षा इह क्षेत्रस्मि निर्मिता ।
त्रिशिष्टा दर्शनीयाश्च मणिबुक्ता मनोरमा ॥ २५९ ॥
- उच्यन्ते तेषु वृक्षेषु सर्वाभरणवेणय ।
अनुभावेन बुद्धस्य इह क्षेत्रस्मि निर्मिता ॥ २६० ॥
- न सोऽस्ति केचिद् व्यूह सर्वश्रेष्ठेषु सर्वश ।
यो नेह दृश्यते क्षेत्रे तद्विशिष्टतमस्तदा ॥ २६१ ॥
- पेयालमेतदाख्यात शाक्यसिंहेन तायिना ।
न ते ज्ञानेऽत्र काङ्क्षति बोधिसत्त्वा महापशा ॥ २६२ ॥
- कोटीय एतां बुध्यन्ति गतिस्तेषामचिन्तिया ।
ज्ञानेन ते विरन्ति सामग्रे वा स्रवन्तिभि ॥ २६३ ॥

१ After st. 252 AB add

तेषु चाचितियो गणो अविच्छेदेन निश्चरो ।

आपूरयेन् क्षेत्रकोटीयो पद्मगणो अचितियो ॥

२ AB सर्वेण for सर्वेण ३ AB मयूरा for शकुन्ता ४ After st. 258 ABT add

कुण्डला शारिका नीचा परपुत्राश्च पक्षिण ।

तेऽपि प्रव्याहरी गच्छे धमय-दमजुतरम् ॥

कारणंवा पुत्रा हसाधनवाचाथ नारदा ।

तेऽपि प्रव्याहरी वादे सपगन्दमजुतरम् ॥

याचन्त शकुना केचिद् ये दिव्या ये च मानवा ।

रत्नत्रयस्य वणानि व्याहन्ति समतत ॥

न तेनां लभ्यतेऽतो हि पिबतो वा महोदधेः ।

आख्यातो बोधिसत्वानां नयो क्षेत्र अचिन्तियः ॥ २६४ ॥

इह फोटयां स्थिताः शूरा बोधिसत्वा यशस्विनः ।

स्वराङ्गानि प्रमुञ्चन्ति पथा गङ्गाय बालिकाः ॥ २६५ ॥

ततश्चिन्त्यः स्वरोऽप्येवं बोधिसत्वो न मन्यते ।

मन्यनायां प्रहीणायामासन्नो भोति बोधये ॥ २६६ ॥

न स शीलं विलम्पेति अपि जीवितकारणात् ।

अविलुप्तः स चरति बोधिसत्वो दृढवतः ॥ २६७ ॥

नासौ भूयो विलप्येत कामसंज्ञाय सर्वशः ।

सर्वसंज्ञाप्रहीणस्य अप्रमेयाः समाधयः ॥ २६८ ॥

समाहितः स चरति सज्जते न समाधिषु ।

असक्तश्चाप्रमत्तश्च नासौ लोकेषु सज्जते ॥ २६९ ॥

लोकावादनतिक्रम्य स गच्छति सुखावतीम् ।

गतश्च तत्र संबुद्धमिताभं स पश्यति ॥ २७० ॥

बोधिसत्वांश्च तान् शूरान् लक्ष्यैः समलंकृतान् ।

पञ्चाभिज्ञापरमिं च प्राप्ता धारणिसोचराः ॥ २७१ ॥

गच्छन्ति क्षेत्रकोटीषो बुद्धानां पादवन्दकाः ।

ओभापयन्तो गच्छन्ति बुद्धक्षेत्रानचिन्तियान् ॥ २७२ ॥

सर्वदोषप्रहीणाश्च सर्वद्वेषविशोविताः ।

सर्वद्वेषासमुच्छिन्ना एकजातिरिथिता जिनाः ॥ २७३ ॥

न चो अपायान् गच्छन्ति तस्मात् क्षेत्रात्तु ते नराः ।

सर्वेऽपायाः समुच्छिन्नास्तस्मिन् क्षेत्रे अशेषतः ॥ २७४ ॥

बोधिता बुद्धक्षेत्रेण अमिताभेन तापिना ।

करोथ मा तत्र काङ्क्षां गमिष्यथ सुखावतीम् ॥ २७५ ॥

यः क्षेत्रैश्चेष्टस्म श्रुण्वित् वर्णं

चित्तप्रसादं प्रतिलभि मातृग्रामः ।

स क्षिप्रं भोती पुर्यवरः सुविद्वान्

ऋद्धया च याति क्षेत्रसहस्रकोटीः ॥ २७६ ॥

यावन्ति पूजा बहुविध अप्रमेया

या क्षेत्रकोटीनपुत्रयविवरेषु ।

तां पूजं कृत्व पुरयवोऽप्यु नित्यं
 संख्याकलापी न भवति मैत्रचित्तः ॥ २७७ ॥
 शीलं समाधिं सततु निवेवमाणो
 ध्यानान् विमोक्षास्ताथापि च अप्रमाणान् ।
 शून्यानिमित्तान् सततु निवेवमाणो
 नाचरेण सो हि सुगतु भवति लोके ॥ २७८ ॥
 एषा हि पूजा परमा विशिष्टा महां
 यः शीघ्रकृत्ते प्रतिष्ठितु बोधिसत्त्वो ।
 सद् सर्वबुद्धास्तेन सुपूजिता हि
 क्षयान्तकाले यः स्थितु बोधिसत्ते ॥ २७९ ॥
 सुपरीन्द्रितास्ते बुद्धसहस्रकोट्यो
 ये बोधिसत्त्वा इमु क्षयि कालि योरे ।
 रक्षन्ति धर्मे सुगतवरोपदिष्टं
 ते मया पुत्राधरिम्भक धर्मपात्राः ॥ २८० ॥

5

10

N 453

इति श्रीसनाधिराजे सूत्रधारणानुशांसापरिवर्तो नाम द्वाविंशतितमः ॥ ३२ ॥

क्षेमदत्तपरिवर्तः ।

N 455

अथै खलु भगवान् पुनरेव चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रपते स्म—भूतपूर्वं कुमार अतीति-
 ऽध्वन्यसंख्येये कल्पे अंसंख्येयतरे त्रिपुले अग्रमाणे अचिन्त्ये अपरिमिते यदासीत् । तेन कालेन
 तेन समयेन घोषदत्तो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो लोक उद्पादि विद्याचरणतंपन्नः
 सुगतो लोकविदनुत्तरः पुण्यदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भगवान् । स

N 456

5 खलु पुनः कुमार घोषदत्तस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो अप्रमेयानचिन्त्यानपरिमाणानसंख्येयान्
 सत्त्वानास्रवक्षयापार्हत्त्वे प्रतिश्राय्य परिनिर्वाप्य अग्रमेयानसंख्येयांश्च सत्त्वाननुत्तरायां सम्यक्संबोधो-
 वन्निवर्तनीयत्वे प्रतिश्राय्य परिनिर्वातोऽभूत् । तेन च कुमार कालेन तेन समयेन राजाभूच्छ्रीधोषो
 नाम । स तस्य तथागतस्य पूजार्थं तथागतधातुगर्भाणि चतुरशीतिस्तूपथ्वेटिसहस्राणि कारयामास ।
 एकैकस्मिंश्च स्तूपे चतुरशीतिचतुरशीतिदीपार्थकोटीनियुतशतसहस्राणि प्रतिश्रापयामास । एवं

10 वाधानां तूर्याणां पुष्पधूपगन्धगाल्याक्लिपेनचूर्णचीवरच्छत्रव्यजपताकानाम् । एकैकत्र च स्तूपे चतु-
 रशीतिचतुरशीतिकोटिसहस्राणि प्रतिश्रापयामास । इति हि कुमार स राजा श्रीधोषस्तथागतशरीरैणां
 पूजां कृत्वा चतुरशीत्या बोधिसत्त्वकोटीनियुतशतसहस्राणा महान्तं बोधिसत्त्वसंनिपातं कारयित्वा
 N 457 तेषां बोधिसत्त्वानां महौसत्त्वानां सर्वसुलोपधानेन पूजायामुद्युक्तोऽभूत् । सर्वे च ते बोधिसत्त्वा
 महौसत्त्वा धर्मभागका अभूवन् अनाच्छेद्यप्रतिभानाः समाधिप्रतिलब्धाः असङ्गधारणीप्रतिलब्धा

15 भूतगुणधर्मदेशकाः परिशुद्धधर्मदेशका बोधिसत्त्ववशिपारमिप्राप्ताः । तेन च कुमार कालेन तेन
 समयेन तत्रैव पर्यदि क्षेमदत्तो नाम बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽभूच्छिद्बुद्धिदहरः कृष्णकेशः प्रयत्नयौवन-
 समन्वागते मद्रके वपसि वर्तमान अनिक्रीडितात्री कामेयु कौमारब्रह्मचारी एकवर्ष उपसंपदा ।

तेन च कुमार कालेन तेन च समयेन राजा श्रीधोषस्तं महान्तं बोधिसत्त्वमहासत्त्वगणमध्येपते
 स्म यदुत पदपरमितासगीतो । बोधिसत्त्वपिटकमहाधारण्युपायकौशल्यवशिशिविनपासङ्गाभिनिर्हारार्थं

20 तान् बोधिसत्त्वान् महासत्त्वानव्येष्य रात्रौ संनिपण्णाय तथागतचैत्यैस्य पुरतः सत्रानेकानि
 दीपार्थकोटिनियुतशतसहस्राणि प्रज्वलितानि । सितसंमृष्टशोधितश्च मण्डलमात्रं कृतोऽभूत्
 पुष्पाभिनीर्णो नानाविचित्रशयनासनप्रज्ञतः । राजापि श्रीधोषः सान्तपुरप्रामनगरजनपदपारिपथ्य

N 458 सर्वौषे निष्क्रान्तः । वाद्यद्वयतालावचरपुष्पधूपगन्धमाल्याक्लिपेनचूर्णचीवरच्छत्रव्यजपताकामिः
 परिगृहीताभित्तयथागतचैत्यैस्य पूजा कृत्वा सार्धमन्तपुरेण प्रासादतलमभिरुद्धोऽभूद्धर्मश्रवणाय ।

25 महती च देवमानुषिका परिपत् संनिपतिता धर्मश्रवणार्थिना । अद्राक्षीत् क्षेमदत्तो बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वस्तानि च महान्ति दीपार्थकोटिनियुतशतसहस्राणि संप्रज्वलितानि । अत्रभासेनैव

1 AB तत्र for अथ खलु २ AB पुनरपि for "रेव ३ After स्म, ABT read a passage given in App 1 (No 27) ४ A देवमनुष्याणां for देवानां च मनुष्याणां च. ५ AB om. अचिन्त्यानपरिमाणान् ६ AB प्रतिश्रापयति for प्रतिश्राय्य ७ After समयेन, AB add जन्मद्वीपे. ८ After "यदस्य, AB add परिनिर्वात्य ९ AB "गतधातुगर्भाणां स्तूपानां for "गतशरीरणां. १० AB om. महासत्त्वानां ११ AB om. महासत्त्वा १२ ABT "गतधातुगर्भाणां चैत्वानां for "गतचैत्यस्य. १३ AB "गतधातुगर्भाणां चैत्वानां for "गतचैत्यस्य.

सुष्टममृत । सदेवमानुषिकां च जनतां धर्मश्रवणाय संनिपतितं विदित्वा तस्यैतद्भूत-
अहमपि महायानसंप्राप्तितः । यत्रहमिदं समाधिमाकाङ्क्षुस्तथागतपूजां कुर्वीम, यथाह्यया पूजया
सदेवमानुषसुखलोकधित्रीकारप्राप्तौ भवेदात्तमनैः प्रमुदितः प्रीतिसौमनस्यजातो भवेद्दामलोकप्राप्तः ।
इमां च सर्वं तथागतपूजामभिभव्यं येयं श्रीवोदेण राज्ञा कृता । राज्ञा च श्रीवोपधित्रीकारप्राप्तौ
भवेदात्तमनाः प्रमुदितः प्रीतिसौमनस्यजातः सात्त.पुरपरिवारः ॥

अथ खलु क्षेमदत्तो बोधिसत्त्व एवंचित्तः प्रीतिसौमनस्यजातस्ते महान्तं जनकस्य
संनिपतितं विदित्वा धर्मश्रवणिकानां राज्ञौ संनिपज्ज्यायां तथागतचैत्यस्य पुरतः स्थित्वा
दक्षिणं बाहुं चोपरिरेवेधितं कृत्वा तैल्यष्टुतं कृत्वा दीपयाजस । अथ खलु क्षेम-
दत्तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्यारपेनानुत्तरां सत्यात्संबोधिं पर्यवसानस्य तथा
प्रदीप्ते दक्षिणे पाणौ नाभूत् चित्तस्य सुखवर्णस्य वा अन्ययात्त्वम् । अथ खलु कुमारः
समनन्तरप्रदीप्ते क्षेमदत्तस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पाणौ संप्रज्ज्वलिते संज्योतीभूते
एकञ्चालाप्राप्ते, अथ खलु तस्यां बेलयां महापृथिवीचालः प्रादुरमूत् । तस्य पाणौ दीप्य-
मानस्य प्रभया तान्यनेज्जानि दीपार्थकोटीनयुतशतसहस्राणि ध्यामीकृतान्यमूयन् । सर्वसु
च दिक्षु महानवमासोऽभूत्, येनावभासेन सर्वां दिशोऽवभासिताः समन्तात् सुच्छा अभूवन् ।
स प्रीतिसौमनस्यजात इमं सर्वधर्मत्वैर्भावसभताविपश्चितं सर्वार्थिं कल्पुना मनोरमेण स्वरेण
विशिष्टया वाचानुप्रबध्नेः पदव्यञ्जनैर्विस्तारेण सर्वपदं विज्ञापयन्, संप्रकाशयति स्म । तत्र
द्वादश सहस्राणि त्रायविंशत्यधिकानां देवानां संनिपतितानि धर्मश्रवणाय । ते प्रीतिसौमनस्यजाता
विशिव्या दिव्यां पूजामकारुः, अन्तरोरणाश्च दिव्याः संगीतीः प्रयोजयामासुः । अदाक्षीद्राजा
श्रीवोपः उपरिष्ठत् प्रासादतलगतः स्वमनपुरस्कृतः अन्त.पुरमन्थगतोऽद्यद्भयोपधसामदंतः
क्षेमदत्तं बोधिसत्त्वं महासत्त्वं बाहुनावमासयन्त्वं सर्वाः प्रभा जमिभूय दिव्यया व्यतिक्रान्तमातु-
पिकयावभासितम् । दृष्ट्वा च पुनरस्यैतद्भूत-अभिज्ञाप्राप्तौ वतत्यं क्षेमदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
भविष्यतीति । स तीर्थं प्रेम च प्रसादं च गौरवं च चोपस्थाप्य सपरिवारो महाकुशलमूलपुष्प-
स्कन्धोपस्तम्भः सार्धमशीत्यन्त.पुरिकागिस्ततः प्रासादतलदाग्यानगुप्राक्षिपत् यदुत क्षेमदत्तस्य
बोधिसत्त्वस्य दर्शनाय प्रीतिसंभेदनाय । स गौरवनिर्जातेन कुशलमूलेन दृष्ट एव
धर्मं सपरिवारो देवनागमपुत्रान्धर्वासुराहडकिन्नरमहोरगपरिमहं प्रतिष्ठते । स देवनागपुत्रः
गन्धर्वासुराहडकिन्नरमहोरगपरिगृहीतः पुनरेव राजा श्रीवोपः, सपरिवारः परिपूर्णाद्वत्तशतसह-
स्रिमात् प्रासादात् पतितः । न चास्य कस्यपिद्वैठश्चित्तविद्वेदो वा अवलीनता आभूत् ॥

१ AB तथेवमानुष्य for पूजया. २ After वातमना, B adds. मानुषिणः जनतां
धर्मश्रवणाय संनिपतितं विदित्वा तस्यैतद्भूत-अहमपि महायानसंप्राप्तितः. ३ After कृत्वा, AB
add. तैल्यष्टमकार्षीत्. ४ After 'स्यस्य, AB add: प्रतिपन्नस्य. ५ After सज्योपि, AB add
अभिमतपरिप्राप्तस्य. ६ AB दक्षिणबाहौ for दक्षिणे पाणौ. ७ A om. 'स्वभाव'. ८ AB 'परिकृत' for
पुरस्कृतः. ९ A om. चोपस्थाप्य सपरिवारः.

अथ खलु राजा श्रीघोषः उभौ बाहू प्रगृह्य महता जनकायेन सार्धं महान्तं निर्नाद-
निर्घोषमाक्रन्दं चाकार्षीत् पदुत क्षेमदत्तस्य बोधिसत्वस्य महासत्वस्य बाहुं दद्वमानं द्यू
संप्रञ्चलितम् । स राजा तेन महता जनकायेन सार्धं प्रारोदीदश्रुणि प्रवर्तयमानः ॥

N 452 5 अथ खलु क्षेमदत्तो बोधिसत्त्वो महासत्वः राजानं श्रीघोषमामन्त्रयते स्म - किं
पुनस्त्वं महाराज अनेन महता जनकायेन सार्धं महान्तं निर्नादनिर्घोषमाक्रन्दं कुर्वन् रोदिषि
अश्रुणि च प्रवर्तयसि ? अथे खलु राजा श्रीघोषः क्षेमदत्तं बोधिसत्त्वं गाथाभिगीतेन प्रोभायत -

क्षेमदत्तं महाप्राज्ञं पण्डितं धर्मभाणकम् ।

अङ्गहीनं विदित्वैनं जनोऽयं तेन रोदिति ॥ १ ॥

एतादृशं रूपमिदं तेजोरादिसमुद्रतम् ।

10 बाहुहीनं विदित्वा हि भूयोऽहमपि दुःखितः ॥ २ ॥

यस्त्वया दीपितो बाहुः प्रभा मुक्ता दिशो दश ।

इमे जिह्वीकृता दीपा दिव्यया त्वत्प्रभृतया ॥ ३ ॥

प्रकम्पितेयं पृथिवी चित्तं ते न च लीयते ।

तत उत्पादितं चित्तं नैवो अवरकोविदः ॥ ४ ॥

15 हस्तशतसहस्रातः प्रासादात् पतितो ह्यहम् ।

सार्धमन्तःपुरेणेह न च मे कायु हिंसितः ॥ ५ ॥

साधु ते ज्ञानमाश्चर्यं साधु चित्तमनुत्तरम् ।

साधु वीर्यं च स्वार्ब्धं साधु चाघ्याशयो महान् ॥ ६ ॥

यस्य हस्तौ विदहन्ते न जान्वस्तीह इङ्गना ।

20 प्रीतिप्रामोघजातश्च भूयो धर्मं प्रमापसे ॥ ७ ॥

पूर्णमास्यां यथा चन्द्रः सूर्यो वासौ नभस्तले ।

सुमेरुगिरिराजो वा एवं शोभसि मारिय ॥ ८ ॥

अहं पि एवं प्रणिधिं परिपूरेय पण्डितः ।

काये प्रेमे जहिल्वाहं कुर्यामर्थं च प्राणिनाम् ॥ ९ ॥

25 धर्मप्रेम्णा च हृष्यामि प्रीतिर्मेऽत्र अचिन्तिता ।

यत् पुनो अङ्गहीनोऽसि तेन मे दुःखमुत्तमम् ॥ १० ॥

क्षेमदत्तो हि राजानं देवनागेहि पूजितः ।

अनन्तप्रतिमानेन इमा गाथा अभायत ॥ ११ ॥

नैवं स्यादङ्गहीनोऽसौ यस्य बाहुर्न विद्यते ।

30 स तु देवाङ्गहीनः स्याद यस्य शीलं न विद्यते ॥ १२ ॥

१ AB उद्विष्य for प्रगृह्य. २ After 'मतः, AB add: क्षेमदत्तस्य बोधिसत्वस्य महासत्वस्य पुरतः स्थितोऽभूत् । अत्रासीत् कुमारं क्षेमदत्तो. ३ After सार्धं, AB add: मम पुरतः स्थित्वा. ४ AB एवमुक्ते for अथ खलु. ५ AB प्रत्यभाषत for प्रमापयत. ६ A धरणी for पृथिवी. ७ AB बाहौ विदहति for हस्तौ विदहन्ते. ८ AB मार्धं प्रशोभसि for शोभसि मारिय.

अनेन वृत्तिकार्येन पूजिता मे तपामताः ।	
वचिन्तिषा दक्षिणीयाः सर्वलोक्त्य चेतियाः ॥ १३ ॥	
अनन्तां यात्रिसाहस्रा रत्नानां परिपूरिताः ॥	
प्रदद्याल्लोकनाभेभ्यो बुद्धज्ञानगवेषकः ॥ १४ ॥	
अस्त्येषा लौकिकी पूजा धन्या पूजा वचिन्तिया ।	5
ये धर्मान् शून्यान् जानन्ति त्यजन्ते कापजीवितम् ॥ १५ ॥	
सत्यैवाक्यं करिष्यामि महाराज शृणोहि मे ।	N 464
या चैवं जनता सर्वा इमां गाथां विज्ञानय ॥ १६ ॥	
येन सत्येन बुद्धोऽहं भेष्ये लोकेऽस्य चेतियाः ।	
तेन सत्येन धरणी पद्भिकारं प्रकम्पतु ॥ १७ ॥	10
भाषिता व इयं वाचा धरणी च प्रकम्पिता ।	
आधर्म्यमद्गतप्राज्ञा देवकोट्यः प्रहर्षिताः ॥ १८ ॥	
हर्षिता देवमनुजा बोधिचित्तमुपादयुः ।	
प्राप्त्यता अप्रयानस्मिन्नप्रमेया वचिन्तियाः ॥ १९ ॥	
यात्तकानां कृतो वर्यः क्षेमदत्तेन मिश्रुणा ।	15
बुद्धानां वर्तेते ज्ञानं यत्राक्षयमचिन्तियम् ॥ २० ॥	
येन सत्येन धर्मोऽस्ती बाह्वर्णानां न विद्यते ।	
तेन सत्येन मे बाहुर्भोति क्षिप्रं यथा पुरा ॥ २१ ॥	
येन सत्येन धर्मोऽस्ती क्षेमदत्तो न विद्यते ।	
दिशो दश गवेषहिः शून्यवानोपलभ्यते ॥ २२ ॥	20
बोऽपि निश्चरते शम्भरत्तं पि शून्यं विज्ञातव्यं ।	
प्रतिश्रुत्कोपमः शब्दो धननिर्वं विजालय ॥ २३ ॥	
सदा विशारदो गीति शून्यतायां गतिगतः ।	N 465
तस्य सत्येन वाक्येन सर्वलोको न दहते ॥ २४ ॥	
यावन्तस्त्रिभवे सत्या ये देवा ये च भर्तृयाः ।	25
सर्वान्तापास्तेनेन सर्वे भोन्ति समाहिताः ॥ २५ ॥	
यावन्त्युपद्रवाः केचिद् ये दिव्या ये च मानुषाः ।	
अत्रैवैतीकतेनेन सर्वे ते भोन्ति निर्हृताः ॥ २६ ॥	
भाषिताश्च इमा गथा बाहुष पुनश्चित्तः ।	
क्षेमदत्तस्य कायश्च लक्षणैहि विचित्रितः ॥ २७ ॥	30

१ AB अनन्तान् वत्रिसाहस्रान् रत्नानां परिपूरिताम् for the line, २C अन्त्या किं for क्षयकाण्डे. ३A मानवाः for मानुषाः.

देवकोटीसहस्राणि अन्तरिक्षे स्थितानि च ।
 मन्दारपुष्पैस्तं भिक्षुमोक्षितन्ति च तत्क्षणम् ॥ २८ ॥
 अमानुष्येहि पुष्पेहि जम्बुद्वीपो ह्ययं स्रुटः ।
 अप्सरःकोटिनियुतैः संगीयः संप्रयोजिताः ॥ २९ ॥
 इमं नादं नदन्तस्य क्षेमदत्तस्य तत्क्षणम् ।
 बुद्धकोटीसहस्राणि पश्यन्तीदं विकुर्वितम् ॥ ३० ॥
 स्वकस्वकेषु क्षेत्रेषु आरोचेत् सुमहायशाः ।
 भिक्षुणां भिक्षुणीनां च उपासक उपासिकाम् ॥ ३१ ॥
 क्षेमदत्तो ह्यसौ भिक्षुः पण्डितः सुमहाबलः ।
 येनासौ दीपितो बाहुर्बुद्धज्ञानस्य कारणात् ॥ ३२ ॥
 तेन क्षेत्रसहस्राणि यथा गङ्गाय वालिकाः ।
 ज्योभासिताः प्रदीपेन कल्पोदाह इव स्थिते ॥ ३३ ॥
 पुष्पचन्दनचूर्णैश्च सर्वक्षेत्राः स्रुटा अभूत् ।
 यावद्भूमिसुपादाय जानुमात्रमभूत् स्रुटम् ॥ ३४ ॥
 सर्वरत्नैः सर्वपुष्पैर्बुद्धक्षेत्रमभूत् स्रुटम् ।
 क्षेमदत्तस्य पूजायै नागा वर्षन्ति मौक्तिकम् ॥ ३५ ॥
 सर्वरत्नामयैर्व्यहैरिदं क्षेत्रमलंकृतम् ।
 संस्रुतं रत्नमुक्ताभिः क्षेमदत्तस्य पूजया ॥ ३६ ॥
 देवा नागाश्च यक्षाश्च कित्तराप्सरसहोरगाः ।
 प्रस्थिता अप्रबोधीये यथा गङ्गाय वालिकाः ॥ ३७ ॥
 शाक्यसिंहोऽपि संबुद्धो गृध्रकूटस्मि पर्वते ।
 पुरतो भिक्षुसंघस्य सिंहनादं नदी जिनः ॥ ३८ ॥
 क्षेमदत्तोऽहमभयं श्रीबोधोऽप्यजितोऽभवत् ।
 फलयकोटीसहस्राणि चरन् संबोधिचारिकाम् ॥ ३९ ॥
 सहदर्शनेन भिक्षुस्य क्षेमदत्तस्य तत्क्षणम् ।
 अचिन्त्यामिस्तदा स्त्रीभिः स्त्रीभावो विनिवर्तितः ॥ ४० ॥
 व्यावृत्तास्ते नरेन्द्रेण नास्ति तेषां विनिवर्तना ।
 स्वयंभुवो भरिव्यन्ति सर्वे लोकाविनायकाः ॥ ४१ ॥
 ध्रुव्या सूत्रमिदं विद्वान् संश्लेषगुणदर्शनम् ।
 काये प्रेम न कुर्वीत इह धर्मे सुविश्रितः ॥ ४२ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे क्षेमदत्तपरिवर्तो नाम त्रयविंशतितम ॥ ३३ ॥

ज्ञानावतीपरिवर्तः ।

तत्र महात्मान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इमं समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामेन कुशालमूले प्रतिष्ठिते धर्मदानेन वा आमिपदानेन वा योगः करणीयः । तेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तदानं चतसृभिः 5 परिणामनाभिः परिणामयितव्यम् । कतमामिक्षतसृभिः ? यदुत यैरुपायजौशाल्यैस्तैर्वुद्भैर्भगवद्विरनुत्तरा सम्यक्संबोधिरभिसंबुद्धा, तेषामुपायजौशाल्यानां प्रतिजम्भायैर्दानकुशालमूलमररोपयामि । अयं प्रथमः परिणामः । येभ्यः कल्याणभित्तिभ्योऽन्तिस्त्रयान्युपायकौशल्यानि, शृणुयामुद्गृहीया पर्यवाप्त्यां धारयेयम्, तैरनुत्तरा सम्यक्संबोधिरभिसंबुध्यते । तैर्षः कल्याणभित्तैः सार्धं समग्रदानं भवेत्, एवमेतदानकुशालमूलमररोपयामि । अयं द्वितीयः परिणामः । ये भोगप्रतिष्ठायाः सर्वलोको- 10 पजीव्या भवेयुस्तैर्भोगप्रतिष्ठायाः समग्रदानं भवेत्, एवमिदं कुशालमूलमररोपयामि । अयं तृतीयः परिणामः । य आत्मभावप्रतिष्ठायाः द्वाभ्यामनुग्रहान्यांः सत्त्वानुगृहीयादागिमानुग्रहेण च धर्मानुग्रहेण च, तस्य मे आत्मभावस्य प्रतिजम्भो भवेत्, एवमिदं कुशालमूलमररोपयामि । अयं चतुर्थः परिणामः । आभिः कुमार चतसृभिः परिणामनाभिर्बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तानि कुशालमूलाणि परिणामयितव्यानि ॥

15

पुनरपरं कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेन समाधिमाकाङ्क्षता गृहिणा वा प्रव्रजितेन वा क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामेन शीलवन्तो गुणवन्तः प्रज्ञावन्तो बोधिसत्त्वा 1 महासत्त्वाः सेवितव्या भजितव्याः पर्युपासितव्या अशाठ्येन । योऽस्य समावेधोरको भिक्षुर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भवेत्, स च स्यादावार्थिज्ञो वाटगलनः, तेन स्वर्गासशोणितेनापि स भिक्षुस्तस्मादावाधाद् व्युत्थापयितुमुत्सोदध्यः ५ अभ्याशयसंपन्नेन कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेन समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामेनाविरुर्षमानेन विशारदेन स्वर्कं मासशोणितमपि परित्यज्य धर्मभाणज्ञो भिक्षुरावाधाद् व्युत्थापयितव्यः । तदनेनापि ते कुमार पर्यायेणैव 20 वेदितव्यम् ॥

भूतपूर्वं कुमार अतीतेऽध्वन्यसंख्येये कल्पे असंहयेपतरे विपुले अप्रमाणे यदासीत् तेन कालेन तेन समयेनाचिन्त्यप्रणिधानविशेषसमुद्भूतराजो नाम तयागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो लोक उदपादि नित्याचरणसंपन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरप्रदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भगवान् । स खलु पुनः कुमार अचिन्त्यप्रणिधानविशेषसमुद्भूत- 25 राजस्तयागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो यस्मिन्नेव दिवसेऽनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धस्तत्रैव दिवसे परिहृते अप्रमेयानसंहयेयान् बुद्धनिर्मितान् निर्माणं अपरिमणानां च सत्त्वानां विनयं कृत्वा

१ AB प्रत्युपस्थिते (न) for प्रतिष्ठिते. २ A भोगाः प्रतिष्ठायाः for भोगः. ३ A प्रतिजम्भ for क्षभे. ४ B om. गुणवन्तः. प्रज्ञावन्तः. ५ After अशाठ्येन, AB add तत्रैर्द मे शाठ्याम् (B तत्रैर्दम- सत्त्वैः) ६ A अविद्वन्मामेन for कम्पमानेन. ७ After विपुले, AB add अचिन्त्ये. ८ AB अपरिमिते for अप्रमण्ये.

N 471

आन्नवक्षयामार्हत्वे प्रतिश्रम्य अपरिमाणाश्च सत्वाननुत्तराया सम्यक्सोधावैविनिवर्तनीयत्वे प्रतिश्रम्य तत्रैव दिवसे परिनिर्वृतोऽभूत् । तस्य खलु पुनर्मगदत परिनिर्वृतस्य चतुरशीति वर्षकोटीनयुत- शतसहस्राणि सद्गमोऽतिष्ठत् । तस्य च भगवतोऽचिन्त्यप्रणिधानप्रिरोपसमुद्गतराजस्य तयागतस्य शासनान्तर्धानकालसमये पश्चिमाया पञ्चशत्या वर्तमानाया बहवो भिक्षव प्रादुर्भूता उपलम्भ दृष्टय । तेषामेवख्या सूत्रान्ता न रोचन्ते न चाधिमुच्यन्ते प्रतित्रायन्ते प्रतिक्षिपन्ति । ईदृशाना च सूत्रान्तधारकाणा भिक्षुणा पीडा कुर्वन्तो यावज्जीविताद् व्यरोपणमकार्षु । तैरभिसत्काराच्च वस्तितैरीदृशसूत्रान्तधारकाणा भिक्षुणा सहस्र जीकिताद् व्यरोपितमभूत् । तेन च पुन कुमार

5 कालेन तेन समयेन राजाभूद् ज्ञानबलो नाम जम्बुद्वीपेश्वर सद्गमपरिग्राहक पूर्वप्रणिधानसपन्न । तेन खलु पुन कुमार कालेन तेन समयेन इह जम्बुद्वीपे एको भिक्षुर्धर्मभागकोऽभूत् तस्य समाधेर्धारको भूतमतिर्नाम्ना तस्य राज्ञ कुलप्रवेशक कल्याणमित्रो हितैषी अनुकम्पक अर्थकाम । स चास्य राजा अतृप्तो दर्शनेनाभीक्ष्णप्रतिकाङ्क्षी चामूद्दशनेन धर्मसकयनेय सक्रमणपर्युपासनपरिपृच्छाप्रहणधारणवाचनविज्ञापनसमर्थ । स खलु पुनर्धर्मभागको भिक्षु

N 472

10 सत्वानामीर्याचर्याधिसुक्तिभातुवासनाकुशलोऽभूत् । सत्वानामिन्द्रियबलवीर्यविमात्रताज्ञानधातुवासना कुशल सत्यसधिकुशल विसाधिप्रतिवचनकुशल अर्थविनिश्चयकुशल गम्भीरप्रतिभान सत्वाना विनयविधिज्ञ पूर्वाभिलाषी स्मितमुख अपगतभ्रुकुटिमुखो महद्गतचित्तविहारी महाकरणाभियुक्त अनभिभूत सर्वपरप्रवादिमि । तेन च कुमार कालेन तेन च समयेन राज्ञो ज्ञानबलस्य दुहिता दारिकाभूत् पोडशवर्षा जाता अभिरूपा प्रासादिका दर्शनीया परमया शुभवर्णपुष्कलतया

15 सम्न्वागता ज्ञानावती नाम । तस्या स भूतमतिर्भिक्षुराचायोऽभूत् वुशालेषु धर्मेषु सददर्शक समुत्तेजक सप्रहर्षक समादापक । तेन च कुमार कालेन तेन समयेन तस्य धर्ममाणकस्य भिक्षोर्नैवाङ्गणवैसर्ष जतौ प्रादुरभूत् दुष्किरस्यो दुर्लभभैषज्य । स वैधै ग्लान प्रतिक्षितोऽभूत् ॥
अथ खलु राज्ञो सान्तपुर सपुत्र सदुहित्परिवार त भिक्षु ग्लान विदित्वा प्रारोदीदश्रूणि प्रवर्तयति स्म सार्धमशीत्या स्त्रीसहस्रै सार्धं पौरैर्नागरै सार्धं राष्ट्रेण

N 473

20 नैगमजानपदैर्गणकमहामात्रै सार्धममात्यदेवारिकपारिपचै । ते सर्वे त भिक्षु ग्लान विदित्वा प्रोदन्त अश्रुणि प्रवर्तयामासु — मा खल्वय भिक्षु कालं कुर्यादिति । तेन च कुमार कालेन तेन समयेन राज्ञो ज्ञानबलस्यान्यतरा देवता पुराणसालोहिताभैदनुबद्धा । सा तस्य राज्ञ स्वमान्तर्गतस्वापदर्शयति स्म— सचेत् महाराज एतस्य भिक्षोर्नैवकेनासङ्गिष्टेन मानुष्येण रधिरेणैव कृष्णवैसर्ष आलिप्येत, नक्क चासङ्गिष्ट मानुष मास नानारससप्रयुक्त भोजन दीयेत,

25 एवमेव भिक्षुरस्मादावाधाद् व्युत्तिष्ठेत । अथ खलु राजा ज्ञानबलस्तस्या रात्र्या अत्ययेन तत स्वमान्तरात् प्रतिविद्युद्गोऽन्त पुरमध्यगत इमा स्वप्नप्रवृत्तिमत पुरायारोचयामास — एवरूप स्वप्नो मया दृष्ट । इति हि कुमार तत स्यागारात्तथ राजकुलान्न काचित् स्त्री उत्सहते तस्य

१ B भविनिवर्तनीयार्हत्वे for 'नीयत्वे २ A पूर्वाभिलाषी for पूर्वाभिलाषी ३ B भूभूतमति नाम for स भूभूतमति ४ After राजा A B add ज्ञानबल ५ A B दृष्ट for विदित्वा ६ After प्रवर्तयामास A B add एव चहु ७ After अभूत्, A B add पृष्ठत

भिक्षोस्तद्वैपज्यं दातुम् । ज्ञानान्येवपि राजदुहिता इममीदृशमेव स्वप्नमद्राक्षीत् । दृष्ट्वा च पुनः
प्रतिनिबुद्धा अन्तपुरमन्त्रे इमामेव स्वप्नप्रकृतिं मातृणां परिगारस्य चारोचयति स्म । न च
काचिदुत्सहते स्त्री तस्य भिक्षोरेताद् भैषयं दातुम् ॥

N 474

अथ खलु ज्ञानवती राजदुहिता तुष्टा उदग्र आत्मनस्का प्रमुदिता प्रीतिसौमनस्यजाता
एवं व्यसत्यामन्त्रापीत्—यश्चहमेतद् भैषज्यं स्वकाच्छरीराद् यपोपदिष्टं नैव रक्षिरं नवं च मास 5
द्वयम् । अहमेवेह राजकुले सर्वदहरा च सर्वतरणी च असक्लिष्टस्त्रयमाभ्यनस्वैर्मां च । असक्लिष्ट
ज्ञानमेयामि । असक्लिष्टस्य धर्मभाग्यकस्य स्वशरीराद् रक्षिरं च मासं चोपनामयिष्यामि । अथेव
नामैव भिक्षुरस्मादावाधाद् व्युत्तिष्ठेत् । अथ खलु सा ज्ञानवती राजदुहिता स्वस्मान्मासं गत्वा
तीक्ष्णं शस्त्रं गृहीत्वा धर्मान्तरितेन मानसेन स्वकमूहमासं हित्वा नानारससप्रशुक्तं प्रणीतमभिसंस्कृत्य
लोहितं च प्रगृह्य तत्राचार्यं प्रवेद्य राज्ञो ज्ञानमलस्य पुरतो निषय लोहितेन तं विसर्पमालेपयित्वा 10
तेन च स्वभिरकृतेन भोजनेन सतर्पयति । अथ खलु स भिक्षुरज्ञानजपरिवुध्यमानः अपरिशङ्क-
मानस्तादृक्तं परिसुक्तवान् । समन्तरपरिसुक्ते च तस्मिन्नाहारे तस्य भिक्षोः सर्वास्ता वेदना
प्रतिप्रसन्नाः, सर्वंश्च व्याधिरपगतं । तेन विगतपरिदाहेन सर्वसुखसम्पत्तिं तया धर्मो
देसितो यथा ततोऽन्तपुरात्ततश्च नगरजनपदराष्ट्रमनिपाताद् द्वादशानां प्राणिसहस्राणा-
मनुत्तराणां सम्यक्संबोधौ चिदानुयुत्थानि ॥

N 475

15

• अथ खलु राजा ज्ञानमल स्वमां दुहितरं गाथाभिरप्यभाषत —

कुतस्त्वया शोणितुं लब्धुं दारिके

पुत्रो इह आहूतु मासं मातुगम् ।

आहारं यं साधितुं तेऽवधीते

येनो सुखीयं कृतुं बर्माभार्गक ॥ १ ॥

20

• इतो ह्यथ वाथ मृतोऽथ लभो

यत् साधितं नानरसेहि व्यञ्जनम् ।

कुतश्च ते शोणितुं लब्धुं दारिके

येनो अथ मोक्षितुं व्याधिं वापक ॥ २ ॥

पितुं श्रुणित्वा वचनं च दारिका

ज्ञानावती तस्य इदं प्रसीति ।

अलीनचित्ता च गिरं प्रभाषते

शृणुष्व तानां यदहं व्रीमि ते ॥ ३ ॥

दृष्ट्वात मया स्वप्नो देवताया निदर्शित ।

शृणुष्व मे भूमिषते भूतार्थं विजानथ ॥ ४ ॥

N 476

30

१ MSS ज्ञानावती and ज्ञानवती promiscuously २ AB नवकं for नवं ३ AB 'स्वर्मान्ता
for 'स्वर्मां ४ AB धर्मोचयति स्म, संतर्पयति स्म 'सप्रकाशति स्म for संतर्पयति, ५ A B अथ for
तेऽथ ६ A B 'भाषकम् for 'भाषक ७ A भूमिनीयथ for भूमिषते

सा देवता ममानोचन्मानुषं मांसशोणितम् ।
 यो दद्यादस्य भिक्षुस्य व्याधेर्मुच्येत स पापकात ॥ ५ ॥
 मया चोत्थाय शय्यातः प्रविश्यान्तःपुरं नृप ।
 स्वप्रस्तादायमाख्यातो ज्येष्ठिकानां हि मातृणाम् ॥ ६ ॥
 5 चेटिकानां गत्याख्यातं का शक्ता कर्तुमीदृशम् ।
 मानुषं शोणितं मांसं रससिद्धं सुसंस्कृतम् ॥ ७ ॥
 भोजनं च प्रदातव्यं शोणितेन च लेपनम् ।
 कृष्यवैसर्पतो एष कथं भिक्षुर्विमुच्यते ॥ ८ ॥
 यदि क्रिया न क्रियते क्षिप्रमेतेन व्याधिना ।
 10 कालं कुर्यादयं भिक्षुर्भोज्येन विनेति वा ॥ ९ ॥
 त्रिमवे को न सत्त्वस्त्वाजयेत् स्वमांसशोणितम् ।
 इमं दृष्ट्वा मे को विद्वान् कुर्यात् कायस्मि निश्रयम् ॥ १० ॥
 अन्तःपुरस्यो प्रतिवेदयाम्यहं
 न एक नारीपि भणाति दास्ये ।
 N 477 15 प्रियश्च मे भिक्षुः प्रियश्च आत्मा
 बोध्यर्थुं त्यक्तं मय मांसशोणितम् ॥ ११ ॥
 तेषां न कायेरिमं च भक्ति निश्रिता
 प्रेमापि नैवात्मनि चाणुमात्रम् ।
 त्यक्त्वापि चाल्मानु न भोक्ति दुर्मनाः
 20 ये बोधि प्रार्थन्ति दिव्यमशोकम् ॥ १२ ॥
 अन्तःपुरं ततः श्रुत्वा सर्वं तद्विस्मितं अभूत् ।
 न चात्रोत्सहते काचिदेनां योजयितुं क्रियाम् ॥ १३ ॥
 ततो मे नामितं चित्तं भिक्षोर्दास्यामि भोजनम् ।
 स्वानि मांसान्पहं छित्त्वा शोणितेन च लेपनम् ॥ १४ ॥
 25 स्वकमूर्हं मया छित्त्वा गृहीतं मांसशोणितम् ।
 मांसोदशी मया पश्चा नानारससुसंस्कृता ॥ १५ ॥
 भिक्षोस्तस्यातुरस्याहं दास्यामि पितुरप्रतः ।
 भोजनं मानुषं मांसं शोणितेन च लेपनम् ॥ १६ ॥
 शृणोहि मदां वचनं नराधिपा
 30 मनुष्यमांसस्मि अविचमाने ।

छित्त्वा स्वमांसानि मयोस्तो वृषा साधेत्त्व दत्तानिध धर्मभागके ॥ १७ ॥	
एषो मयातुत्तरबोधिवर्षे स्वकात्त फयात्त वृत्तो महार्धः ।	
भिद्युथ मुक्तः कृतु निर्विकारो मया च पुष्पं कृतमर्गैषम् ॥ १८ ॥	5
रात्राप्यबोचदुहितां कथं ते छिद्यन्ति कायात्त स्वकात्त मांसे ।	
भैषज्ययोगे क्रियमाणि दारिके मा ते अमूद् दुःख शरीरवेदना ॥ १९ ॥	
स राजचीता भतिमान् विशारदा तमालपी राज शृणु नराधिपा ।	10
शुक्वा च तत्र प्रतिपद्य योनिश्चो अचिन्तियः कर्मविपाकु तादृशः ॥ २० ॥	
पापेन कर्मण कृतेन ताता निरयेऽपि सत्त्वा प्रपचन्ति दारणे ।	15
निर्मांस भूत्वा च समांस मोन्ति पश्येत् कर्मण फले अचिन्तियम् ॥ २१ ॥	N 479
पापेन कर्मण निर्मांसशोणिताः क्षणेन चो मोन्ति समांसशोणिताः ।	
किं वा पुना तत् कुशलेन कर्मणा अधिमुक्तो जायति मांसक्षोणितम् ॥ २२ ॥	20
छिद्यन्ति मांसे न ममासि वेदना आहारि मे शोणितु नास्ति इक्ष्णवा ।	
न धर्मकायस्य जणो न छिद्रं यदि स्खुं छिद्येद्यु मम स्वमांसम् ॥ २३ ॥	25
प्रीतिं मया धर्मि परां जनित्वा छित्त्वा प्रदत्तं स्वकमस्मांसम् ।	
न चो ममा तात जणेन दुःखं जानामि कायो यपपूर्वमासीत् ॥ २४ ॥	

औदुम्बरं पुष्पु यथैव ताता
 बहुकल्पकोटीषु कदाचि दृश्यते ।
 एमेव एतादृश धर्मभाणको
 कदाचि दृश्यन्तिह जम्बुद्वीपे ॥ २५ ॥
 यथैव जाम्बूनद निष्कु भास्ते
 पश्यन्त सत्वा न वितृप्तिमेन्ति ।
 एमेव एतादृश धर्मभाणकान्
 दृष्ट्वा न तृप्यन्तिह देवमानुषाः ॥ २६ ॥
 पीत्वा यथाच्छं सखिष्ठं जनस्य
 तृषाभिभूतस्य तृषा विगच्छति ।
 एमेव एते विदु धर्मभाणका
 धर्माभूतैस्तृष्ण विनेन्ति प्राणिनाम् ॥ २७ ॥
 सुव्यक्तमेतन्मय मासशोणितं
 यदत्तु मिश्रस्य गिलानकस्य ।
 विसर्पु शान्तश्च स धर्मभाणके
 कृत मया गौरसु बुद्धवर्णितम् ॥ २८ ॥
 चारित्रवन्तस्य बहुश्रुतस्य
 इमं समाधीवरधारकस्य ।
 यन्मं तु त्यक्तं स्वप्नमात्ममांस-
 मेतेष धर्माण भवेय्य व्याभिनी ॥ २९ ॥
 यथैव गन्धः सुरभी मनोरमः
 कालानुसारी शुभं चन्दनस्य ।
 प्रवाति गन्धो दशसु दिशासु
 एमेव गन्धोपम धर्मभाणकाः ॥ ३० ॥
 यथैव मेरुर्दिशतासु दृश्यते
 समन्तप्रासादिकु दर्शनीय ।
 अब्रमासफन्तो दिशतासु रोचते
 तथैव मेरूपम धर्मभाणकाः ॥ ३१ ॥
 यथैव स्तूपं पतमानु कश्चिद्
 न्युत्थापयेत् संस्वर्गि पण्डितो नरः ।
 यस्तत्र स्तूपेऽपि प्रसादु कुर्याद्
 न्युत्थापितो येन स तस्य हेतु ॥ ३२ ॥

एमेयं धर्मस्तपो गिलानको विमोचितो लोहितलेपनेन । स्वनेन मांसेन च धर्मगौरवाद् दीपो मया दीपितु जम्बुद्वीपे ॥ ३३ ॥	5
एपोऽकारिष्यद् यदि भिक्षु कालं समाधिराब्दोऽपिह जम्बुद्वीपे । निरह्यु सत्त्वान सदाभविष्यत् चिकित्सितेऽस्मिन् स समाधि लब्धः ॥ ३४ ॥	N 482
सर्गस्य लोकस्य परिव्राणु भिक्षु- रन्धस्य लोकस्य च चक्षुदायकः । रागस्य दोषस्य मोहस्य चैव चिकित्सकोऽयं मम वैद्यराजः ॥ ३५ ॥	10
महद्भते चित्ति सरा प्रतिष्ठितः प्रमाणु चर्याप न तस्य लभ्यते । सुविनिश्चितार्थेषु पदेषु शिक्षितो अनाभिभूतश्च परप्रवादिभिः ॥ ३६ ॥	15
न मश्न भूयो विनिपाततो भयं स्त्रीत्वं पुनर्मे न च भूयु भेष्यति । सहस्रवल्यान च कोटियो भुयो कृत्वा परं गौरु धर्मभाणके ॥ ३७ ॥	N 483
यो बुद्धक्षेत्रान् यथ गङ्गावाङ्किनाः रतनान् पूर्णान् ददि नायकानाम् । यश्चैव पादाङ्गुलिभेक दद्या- दिदं ततः पुण्यु विशिष्यते परम् ॥ ३८ ॥	20
सा दारिका कालमितश्च कृत्वा अदाक्षि बुद्धान सहस्रमोटवः । सर्वे चो शास्तानि प्रव्रजित्वा इमं वरं शान्तु समाधि देशयी ॥ ३९ ॥	25
सर्वेषु तेना द्विपदोत्तमाना परिनिर्वृतानां चरमिस्मि काले ।	30

१ A विरचितो for विमोचितो. १ A B न कदाचि for न च भूयु. २ After st. 37, ABT add a passage given in App. I (No. 28).

प्रव्रज्यंलाभिन्यभु नित्यकाल-

मत्संक्लिष्टाः सुगतान पुत्रकाः ॥ ४० ॥

N 484

दीपप्रभस्याथ तथागतस्य

चरित्वा सा शासनि ब्रह्मचर्यम् ।

5

स्त्रीभातु तस्मिन् विनिवर्तयित्वा

अप्यपि भिक्षुस्तद् धर्मभाणकः ॥ ४१ ॥

मैत्रेय ज्ञानंवल्ल सो नरेन्द्रः

सद्गर्मपरिग्राहकु नित्यकालम् ।

दीपकरोऽसौ अभूद्गर्मभाणको

10

अहं च आसं तद् राजधीतो ॥ ४२ ॥

स्वकेन मासेन च शोणितेन चो

उपस्थितो मे तद् धर्मभाणकः ।

शाठ्यं च सर्वं परिवर्जयित्वा

इमं समार्थिं प्रतिकाङ्क्षता तदा ॥ ४३ ॥

15

येभी तदा रोदितु भिक्षु दृष्ट्वा

गिह्यनकं पीडितु वेदनाभिः ।

अविवर्तिकास्ते सद सर्वि भूवन्

नै जातु याता विनिपातभूमिम् ॥ ४४ ॥

N 483

नाभूपि तेषां सद अक्षिरोगो

20

न शीर्षरोगो न च कर्णरोगः ।

न घ्राणरोगो न च जिह्वरोगो

न च दन्तशूलं न कदाचिदासीत् ॥ ४५ ॥

समन्तप्रासादिकु भोन्ति नित्यं

शिरिय तेजेन अल्पन्तकायाः ।

25

द्वात्रिंशकेतुरातपुण्यलक्षणा

उपस्थितो वैस्तद् भिक्षु ग्लानकः ॥ ४६ ॥

१ A अभूत्स भिक्षुर्विदु धर्मभाणकः for the line. २ After st. 42, ABT add :

सा देवता आसि पुराणमालोहित नरेन्द्र ज्ञानवल्ल पृष्ठतोभिया ।

स्वप्रान्तरे बोधितु याय राजा अक्षीभ्यु साभूचरमाण चारिकाम् ॥

३ After st. 43, B adds पुनरपि-

चन्द्रप्रभ कुमार आक्षी पुराणसखोदितो नरेन्द्र धीराजः स्थिपृतान् १ ।

स्वप्रान्तरे बोधितु याय राजा अक्षीभ्यु सोभूचरमाण चारिकाम् ॥

४ A om. न शीर्षरोगो. ५ C वित्तशूलं for दन्तशूलं.

मत्तं च ते शासन्नि प्रवञ्चिता
 प्रदुष्यमानानिमु बुद्धबोधिम ।
 धारित्व ते गञ्जु तथागतानां
 द्रक्ष्यन्ति बुद्धान सहस्रकोटियो ॥ ४७ ॥
 बुसंगृहीत्वानिम बुद्धबोधि
 धारेव नित्यं च हि गौरवेण ।
 ते अर्थु कृत्वा निपुलं प्रजानां
 द्रक्ष्यन्ति अक्षोभ्य नराणमुत्तमम् ॥ ४८ ॥
 श्रुत्वा च ते चर्म निवृत्तरामिमा
 लप्स्यन्ति प्रीतिं चरियां निरामियाम् ।
 श्रुत्वा च ते आत्मन पूर्वचर्या
 काहन्ति बुद्धान उदारपूजाम् ॥ ४९ ॥
 दृष्ट्वा च मिश्रत् विदु शीलवन्तो
 निःशाठियेनो सद सेवितव्याः ।
 अखिलं च दोषं च विवर्जयित्वा
 सेवेत मिश्रुं तद् धर्ममाणसाः ॥ ५० ॥
 आयातु क्रोधं च विवर्जयित्वा
 पूजेय पुत्रान् मम धर्मशासने ।
 मा अन्धभूता बहुकल्पकोटियो
 विनिपातप्राप्ताश्च भवेत दु खिताः ॥ ५१ ॥
 न शीलं त्रायेत श्रुतं च तस्य
 न ध्यातु त्रायेत् अरण्यवासः ।
 तदा नु त्रायेत् च बुद्धपूजा
 व्यापादु कृत्यान् परस्परेण ॥ ५२ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे ज्ञानावतीपरिवर्तधनुर्विवशतितम् ॥ ३४ ॥

सुपुप्पचन्द्रपरिवर्तः ।

N 487

अथ खल्लायुष्मानानन्द उथायासनादेकासमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिण जानुमण्डलं पृथिव्या प्रतिघ्राप्य येन भगवास्तेनाङ्गलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदवोचत्—पृच्छेयमहं भगवन्त तथागतमहं त सम्यक्संबुद्धं कचिदेव प्रदेशं सचेन्मे भगवानप्रकाशं कुर्यात् प्रष्टव्यप्रश्नव्याकरणाय । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्—तेन ह्यानन्द स्वप्ने आसने निपद्य पृच्छ त्वं तथागतमहं त

N 488

5 सम्यक्संबुद्धं यद् यदेवावाङ्मसि, अहं ते तस्य तस्य प्रश्नस्य व्याकरणेन चित्तमाराधयिष्ये । एवमुक्ते आयुष्मानानन्दो भगवन्तमेतदवोचत्—कृतान्काशोऽस्मि भगवन्, कृतान्काशोऽस्मि सुगतं प्रश्नव्याकरणाय । अथ खल्लायुष्मानानन्दो भगवन्तं पुरत आसने निपद्य भगवन्तमेतदवोचत्—को तु भगवन् हेतुं कं प्रत्ययो यदिह एतस्या वोपि सखौ बोधिसत्त्वचारिका चरमाणा हस्तच्छेदान् पादच्छेदान् कर्णच्छेदान् क्युत्पाटनानि अङ्गोत्तमाङ्गच्छेदान् निगच्छन्ति

10 प्रत्यङ्गच्छेदार्षं ? विविधानि दु खानि प्रत्यनुभवन्ति ? नो च हीयते ? न च परिक्षीयतेऽनुत्तराया सम्यक्संबोधे ? एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तमानन्दमेतदवोचत्—सचेत् त्वमानन्द जानीया यानि मे दु खानि प्रत्यनुभूतानि इमामनुत्तरा सम्यक्संबोधिं समुदानयितुम्, एतदपि ते च प्रतिभास्यत् । किं पुनर्यत्तथागतं परिप्रष्टव्यं मन्यथा । तद् यथापि नाम आनन्द इह काश्चिदेव पुरेण अधस्तात् पादतलमुपादाय यात्र मूर्ध्नि कादादीतो भवेत् प्रच्छित्त एवञ्जालीभूतं, तं काश्चिदेव पुरेण उपसकाम्य

N 489

15 एव वदेत्—एहि त्वं भो पुत्र्य अनिर्वापितेनात्मभावेन पञ्चभिः कामगुणैः समर्पितं समन्वद्भीभूतं श्रीडस्व रमस्व परिचारयस्विति । तत् किं मन्यसे आनन्द अपि तु स पुरेण अनिर्वापितेनात्मभावेन पञ्चभिः कामगुणैः समर्पितं समन्वद्भीभूतं श्रीडेत रमेत परिचारयेत् ? आनन्द आह—नो हीदं भगवन् । भगवानाह—श्रीडेतानन्द स पुरेण रमेत परिचारयेत् परिवल्पनुपादाया निर्वापितेनात्मभावेन पञ्चभिः कामगुणैः समर्पितं समन्वद्भीभूतं । न त्वेन तथागतस्य पूर्वं

20 बोधिसत्त्वचारिका चरमाणस्य सत्त्वास्त्रिभिरपायैर्दु खितान् दृष्ट्वा दरिद्रान्नाभूत् सुखं वा सौमनस्यं वा चित्तप्रहयं वा । ये आनन्द बोधिसत्त्वा महासत्त्वा पूर्वं बोधिसत्त्वचारिका चरमाणा अखण्डशीला भवन्ति अतिदृशीला अर्भन्मायशीला अशत्रुशीला अपरामृष्टशीला अचलितशीला, अलुब्धितशीला अमोक्षशीला, नोत्तानशीला, न परदर्शनशीला न विमनादनशीला, शत्रुशीला यथाप्रतिज्ञाशीला सत्त्वानुग्रहशीला । एतस्मिन् शीलेन समन्वागता भवन्ति, ते

25 आनन्द बोधिसत्त्वा महासत्त्वा अनन्ता बोधिसत्त्वचारिका चरमाणा न हस्तच्छेदेन परिहाणिं निगच्छन्ति । न पादच्छेदेन परिहाणिं निगच्छन्ति । न कर्णनासाच्छेदेन परिहाणिं निगच्छन्ति ।

१ B om. प्रदेशं २ A दृष्ट्वा for कुर्यात् ३ After नियम, A B add प्रश्निके ४ After 'सत्त्वा, A B add महासत्त्वा अनन्ता ५ A B कर्णनासाच्छेदप्रश्नानि शीलच्छेदान् for कर्णच्छेदान् युत्पाटनानि ६ After च A adds निगच्छन्ति अत्रानि च B adds अत्रानि च ७ T इमादायितुम् for समुदानयितुम् ८ AB आनन्द for च ९ AB भवेत् for एवञ्जालीभूत १० B अनिर्वातन for अनिर्वापितेन ११ A om अकामगुणैः १२ After 'शीलेन B adds अधस्तशीलेन

न नेत्रोत्पादनशीर्षच्छेदेन परिहाणि निगच्छन्ति । नाहप्रत्यङ्गच्छेदेन परिहाणि निगच्छन्ति । न च विविधानि ह्युखानि प्रत्यनुभवन्ति । क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिममिसंबुध्यन्ते ॥

भूतपूर्वमानन्द अतीतेऽध्वन्यसंख्येयकल्पैरसंख्येयतरं विपुलं प्रमाणैरचिन्त्यतरत्वरमाथैरपरि-
 माणैर्यदासीत् । तेन कालेन तेन समयेन रत्नपद्मचन्द्रविशुद्धान्द्रुद्रतराजो नाम तयागतोऽहन्-
 सम्यक्संबुद्धो लोक उदपादि विद्याचरणसंपन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुरुषदम्पसारथिः शारता 5
 देवमनुष्याणां च बुद्धो भगवान् । तेन खलु पुनरानन्द समयेन तस्य भगवतो रत्नपद्मचन्द्र-
 विशुद्धान्द्रुद्रतराजस्तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य नवतिकल्पकोटीनियुतशतसहस्राण्युधप्रमाण-
 मभूत् । सर्वत्र च दिवसे नवतिकल्पकोटीसहस्राणि सत्वानामत्रैर्वर्तिकातायां बुद्धधर्मो प्रतीक्षापयति
 स्म । तेन खलु पुनरानन्द समयेन तस्य भगवतो रत्नपद्मचन्द्रविशुद्धान्द्रुद्रतराजस्तथागतस्यार्हतः
 सम्यक्संबुद्धस्य परिनिर्धृतस्य चरमिकायां पञ्चाशति सद्धर्मन्तर्धानकालसमये 10
 सद्धर्मविप्रलोपे वर्तमाने इमे एवंप्रकाः सूत्रान्ता बहुजनजुगुप्सिता बहुजनविवर्जिता N 491
 बहुजनविह्वला महाजनोत्सृष्टाधाम्भूवन् । महाभयभैरवकाले वर्तमाने महोपद्रवे
 अतिदृष्टिकालसमये अनादृष्टिकालसमये वर्तमाने व्यालवज्रकालसमये वर्तमाने विद्वुक्तान्तरकल्प-
 समये दुर्भिक्षकालसमये मिर्यादृष्टिकालसमये वर्तमाने असम्यग्दृष्टिकालसमये तीर्थिकमन्त्रपण्येष्टिकाल-
 समये बुद्धबोधेः प्रलज्जमानकालसमये वर्तमाने सप्त बोधिसत्त्वसहस्राणि ग्रामनगरनिगमरा राज- 15
 वानीजनपदैभ्यो निर्वासितानि समन्तभद्रं नाम वनखण्डं तदुपनिश्चित्य विहरन्ति स्म सार्धं
 सुपुष्पचन्द्रेण धर्ममाणकेन, यस्तेषां भिक्षुणां धारणीधर्मपथाय देशयति स्म । स खलु पुना
 राजा सुपुष्पचन्द्रो धर्ममाणक एको रहोगतः प्रतिसंलीनो दिव्येन चक्षुषे अतिव्रन्तमायुयेण N 492
 पश्यति स्म - बह्वीर्बोधिसत्त्वकोटीरवस्तुशालमूला अन्योन्येभ्यो बुद्धक्षेत्रेभ्यः इहोपपन्नाः ।
 सचेत्ते लभेरन् धारणीधर्मपर्यायध्रुवणाय, न निवर्तैरनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेः । अथ न लभेरन् 20
 धारणीधर्मपर्यायध्रुवणाय, त्रिवर्तैरनुत्तरायाः सम्यक्संबोधेः । अथ खलु सुपुष्पचन्द्रो धर्ममाणकः
 स्मृतः संप्रजानंस्ततः समाचेद्व्युत्थाय येनासौ महान् बोधिसत्त्वगणस्तेनोपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य
 तं महान्तं बोधिसत्त्वगणमेतद्वोचत् - गमिष्यामः कुलपुत्राः । ग्रामनगरनिगमराष्ट्रराजधानी-
 रवतारिका सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयिष्यामः । अथ खलु स महान् बोधिसत्त्वगणः 'सुपुष्पचन्द्र
 धर्ममाणकमेतद्वोचत् - नास्माकमभिप्रेतं यदायुष्मानितो वनपण्डाद् ग्रामनगरनिगमराष्ट्र- 25
 राजधानीरवतरेत् । तत्कस्य हेतोः ! बह्व्योऽभिमानिका मिश्रुमिश्रुणुपासकोपासिकाः । सद्धर्म-
 प्रतिक्षेपकालश्च वर्तते । तमायुष्मन्तं जीविताद्व्यवरोपयिष्यान्ति । आयुष्मांश्चातीव
 प्रासादिकोऽभिरूपो दर्शनीयः प्रथमयौवनसमन्वागतो भद्रको वयसि वर्तते । स धौर्तिकश्चन-

9 After निगच्छन्ति, AB add तदनेनापि ते आनन्द पर्यायेणैव वैदितव्यम्. 2 After प्रतिष्ठमयति स्म
 ABT add a passage given in App. I (No. 29) 3. After वर्तमाने, ABT add a passage
 given in App. I (No 30). 4 After समये A adds अकालदृष्टिसमये. 5. A om. वर्तमाने.
 6 Dutt reads विशुद्धातलसमये for विशुद्धान्तरकल्पसमये against Mss. on the strength
 of T. 7 After देशयति स्म ABT add a passage given in App I (No 31). 8 AB
 आनन्द for राजा. 9 After चक्षुषा AB add विशुद्धेन. 10. B 'श्रुतान्' for 'पौत'.

N 493

हाटकच्छविः शङ्खकुन्देन्दुवर्णयोर्णया प्रतिमण्डितोऽपि शोभितललाटो नीलैरुद्धितकेशोष्णीपश्च ।
मा ते राजपुत्रा वा अन्ये वा तत्प्रतिमा ईर्ष्यामात्सर्योपहतचेतसो जीविताद्वयवरोपयिष्यन्ति । अथ
खलु सुपुत्रचन्द्रो धर्मभागवत्तं बोधिसत्त्वगणमेतदवोचत् — सचेने आत्मा आरक्ष्यो भवेत्, न
मया अतीतानामात्प्रत्युत्पन्नानां बुद्धानां भगवतां शासने आरक्षा वृत्ता भवेत् । तस्यां च
5 वेलायामिमा गाथा अभामत —

न आत्मसंज्ञाय वंसित्व जातु
शैक्यं इहा शासनि रक्ष कुर्वणा ।

महोक्ताना सुगतान बोधिः

प्रकाशाना पश्चिमि कालि दास्ये ॥ १ ॥

10

यो आत्मसंज्ञा प्रजहित्व सर्वशः

सत्वानिमान् पुद्रलवादनिश्रितान् ।

रूपाणि शब्दांश्च रसांश्च गन्धान्

स्प्रष्टव्यु वजैति स रक्षि शासनम् ॥ २ ॥

N 494

15

बुद्धान कोटीनयुतान्युपस्थिते-

दंष्ट्रेण पानेन प्रसन्नचित्तः ।

छत्रैः पताकाभि दीपक्रियाभिः

कल्पान कोटी यथ गङ्गावल्किः ॥ ३ ॥

यश्चैव सद्धर्मं प्रलुब्धमाने

निरुध्यमाने सुगतान शासने ।

20

रात्रिदिवं एक चरेष्य शिष्यान्

इदं ततः पुण्यु विशिष्टु भोति ॥ ४ ॥

ये दानि तेषां पुर्यर्षमाणं

सद्धर्मं लुज्यन्ति उपेक्षि भावयी ।

न तौर्जिना सकृत् भोन्ति केचित्

25

न चो कृतं गौरवु नायकेषु ॥ ५ ॥

युष्मे भोय सुखी स्वकार्थु कुरुया गोपायथा आत्मनं

युष्मे भोय इहाप्रमत्त वितये मैत्रीविहारी सदा ।

शीलं रक्षथ उज्ज्वलं अशबलं शुद्धं शुचि निर्मलं

येही रक्षितु शीलु भोति अमलं बुद्धेभि संवर्णितम् ॥ ६ ॥

१ B नीलकुण्डलदुधितं for नीलदुधितं. २ AB स्थिति for पतित्व. ३ A om. from शक्ये to प्रजहित्व in st. 2. ४ B महाविपुला for महाविताना. ५ A हस्तेन पादेन for अष्ट्रेण पानेन. ६ B च दीपमाल्यैः for दीपक्रियाभिः. ७ A उज्ज्वलं for उज्ज्वलं.

येही सत्कृतु मोन्ति सर्वं सुगता यावन्त पूर्वे अभूत्
 तेहि आयितु मोन्ति सर्वजनता या बोधिसंप्ररिपता ।
 तेही उद्धरिता भवन्ति नरका सत्त्वा बहू पापकाः
 येही राक्षितु मोन्ति शीलु अमलं बुद्धैः प्रशस्तं पुर ॥ ७ ॥ 5
 दानं देय विशिष्ट धर्मतनं क्षान्ति सदा रक्षया-
 रण्यं चाश्रयथा समाधिकुशल भावेथ चो मार्दवम् ।
 मा चो विग्रह सर्वथा विचरया श्रेष्ठं शिवां चारिकां
 गच्छामो वधु राजधानि नगरं सत्त्वान त्राणार्थिकाः ॥ ८ ॥
 तास्मिन्नोतरती महामतिधरे सत्त्वाप्रसारे ऋषौ
 वर्तेन्ती इमि अश्रुकाः सुंकरणं पादेहि अन्ये पती ।
 मा ही ओतरही महामति विदु प्रेक्ष वने पादपान्
 मञ्जुगन्ध मनोरमान् सुरचिरानात्मान त्राणात्मकः ॥ ९ ॥ 10
 तेऽपी पूर्वं विनायका दशबलाः शान्तेत्रिपाः सूरताः
 गत्वा काननि शैलशृङ्गशिखरे बोधाधिगम्यां वरान् ।
 श्रेष्ठं चारिक बोधिहेतु चरितास्ते पुण्यज्ञानां वराः
 तेषां शिक्षिहि कानने निवसतो मां गच्छ त्वं सुव्रत ॥ १० ॥ 15
 गानं चित्रितु लक्षणैः सुरचिरैः केशाश्च नीलास्तवा
 वर्णः काञ्चनसंनिगप्रभक्तो ओमासते मेदिनीम् ।
 ऊर्णा ते भ्रमुत्वान्तरे सुरचिरा शङ्खनिकशप्रमा
 गा ते ईर्ष्यु जनित्व कायु विक्लिती राजानुराजे तथा ॥ ११ ॥ 20
 अथ खल्वानन्द सुपुष्पचन्द्रो धर्मभाणकततं बोधिसत्त्वगणं गायथाम्भमापत-
 यावन्तः पुरिमेण आसि सुगताः सर्वज्ञ क्षीणास्रवाः
 सर्वे तेऽय करिषु लोकि त्रिभवे बोधाधिगम्यां वराम् ।
 श्रेष्ठं चारिक बोधिहेतु चरितास्ते पुण्यज्ञानां वराः
 तेषां शिक्षय बोधिसत्त्व नियुता सत्त्वान त्राणार्थिकः ॥ १२ ॥ 25
 सर्वे कृत्व प्रदक्षिणं ऋषिबिंदुं पादानि बन्दिद्वना
 धोरं औश्वसतो स्वनन्ति करणं क्रन्दन्त आर्तिस्वरम् ।
 अन्ये छिन्न प्रपात मेदिनि पती मूर्च्छित्वा साले यथा
 नो चा ते परिवर्ति पुण्यनिचितः सरवार्यकामो ऋषिः ॥ १३ ॥ 30
 पात्रं चीवत् गृह्य प्रस्थितु ऋषी सिहो यथा केसरी
 नो चास्यो गुणदोष तत्र अकरी धर्मस्वभावे रिपतः ।

१ AB श्रेष्ठं for शिष्टं. २ AB अश्रुकरणं for सुकरणं. ३ AB मञ्जुजोय for मञ्जुगन्ध. ४ C मा
 ओरुहाते जवात् for मा गच्छ त्वं सुव्रत. ५ AB निवसत for आश्वसतो.

येने कानि अस्मि लोकि वसत सत्त्वा अपाये पति

सोऽभूत् नगर गमी पुरवर सत्त्वान् प्राणार्थिक ॥ १४ ॥

N 498

अथ खलु सुपुष्पचन्द्रे धर्मभाग्नो ग्रामनगरनिगमराष्ट्राजधानीरवतरित्वा सत्त्वानां धर्मं देशयति स्म । तेन पूर्वोद्धे अतरित्वा सत्त्वानां नवनवति प्राणिकोद्य अवैवर्तिकताया स्थापिता अनुचाराया सम्यक्सबोधौ । न च ता रत्नावतीं राजधानीमनुप्राप्त । सोऽनुपूर्वेण ता रत्नावतीं राजधानीमनुप्राप्त । स तस्या रत्नावत्या राजधान्यामुपसक्रमित्वा अयतरस्मिन् षड्विंशत्सालभूते व्यवर्षीत् । स तस्या राज्या अत्ययेन ता रत्नावतीं राजधानीं प्राविशत् । प्रविश्य पट्टविंशत्प्राणिकोटीरवैवर्तिकत्वे स्थापयति बुद्धधर्मेषु । न च तावद् भक्तवृत्त्यमवर्षीत् । स भक्तच्छेदच्छिन्नो रत्नावत्या राजधान्या निष्क्रम्य येन भगवतो नखस्तूपस्तेनोपसक्रम्य अस्थितक एव

10 रात्रिदिवमतिनामयति स्म । स तस्या राज्या अत्ययेन द्वितीये प्रागभक्ते रत्नावतीं राजधानीं प्रविश्य त्रयोविंशत्प्राणिकोटीरवैवर्तिकत्वे बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयति स्म । न च तावद् भक्तवृत्त्यमवर्षीत् । स द्वितीयभक्तच्छेदच्छिन्नो रत्नावत्या राजधान्या निष्क्रम्य येन भगवतो नखस्तूपस्तेनोपसक्रम्य उचितक एव रात्रिदिवमतिनामयति स्म । स तस्या राज्यमतीताया त्रिरात्रभक्तच्छेदच्छिन्नो रत्ना

N 499

वती राजधानीं प्रविश्य नवनवतिप्राणिकोटीशतसहस्राण्यवैवर्तिकत्वे बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयति स्म । न च तावद् भक्तवृत्त्यमवर्षीत् । स त्रिरात्रभक्तच्छेदच्छिन्नो रत्नावत्या राजधान्या निष्क्रम्य येन भगवतो नखस्तूपस्तेनोपसक्रम्य उचितक एव तृतीये रात्रिदिवमतिनामयति स्म । स तस्या राज्या अत्ययेन चतुर्थे प्रागभक्ते रत्नावतीं राजधानीं प्रविश्य नवनवतिप्राणिशतसहस्राण्यवैवर्तिकत्वे बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयति । स चतुर्विंशत्भक्तच्छेदच्छिन्नो रत्नावत्या राजधान्या निष्क्रम्य येन भगवतो नखस्तूपस्तेनोपसक्रम्य उचितक एव रात्रिदिवमतिनामयति स्म । स तस्या राज्या अत्ययेन

20 पञ्चमे दिग्से रत्नावतीं राजधानीं प्रविश्य राडोऽत्तपुर प्राविशत् । प्रविश्य चाशीतिं लीसहस्राण्यवैवर्तिकत्वेऽनुचाराया सम्यक्सबोधौ प्रतिष्ठापयति स्म । तस्माच्च नगरार्त्तं सर्वसत्त्वानैर्वर्तिकताया स्थापयति बुद्धधर्मेषु । स तस्या राज्या अत्ययेन षष्ठे प्रागभक्ते रत्नावतीं राजधानीं प्रविश्य सहस्र राजपुत्राणामवैवर्तिकत्वे स्थापयति स्म अनुचाराय सम्यक्सबोधौ । न च तावद् भक्तवृत्त्यमवर्षीत् । स षष्ठे भक्तच्छेदच्छिन्नो रत्नावत्या राजधान्या निष्क्रम्य येन भगवतो

N 500

25 नखस्तूपस्तेनोपसक्रम्य रात्रिदिवमतिनामयति स्म । स तस्य राज्या अत्ययेन सप्तमे पुरोभक्ते रत्नावतीं राजधानीं प्रविद्याद्राक्षीच्छूरदत्त राजानमुद्यानमभिनिक्रमत्त सुवर्णमयेन रथेन रूपमयै पक्षभिरत्नग सारचन्दनमय्या इषया वैदूर्यमयैश्चक्रैः उच्चैः शिखरैश्चैजसमलङ्कितैर्नैः ईशापत्रावनेन द्यूपपञ्चस्रष्टादितेन

१ B भामे C वामे for वने २ Dutt सो भूयं against Mss ३ AB c m सत्त्वानां ४ B अनुत्कण्टिक Dutt उचितक for आस्थितक ५ AB कृतवान् for अवापत् ६ AB राया अत्ययेन चतुर्थे प्रागभक्ते for राज्यामतीतायां ७ AB अवैवर्तिकत्वे स्थापयति स्म अनुचाराया सम्यक्सबोधौ । न च तावद् भक्तवृत्त्यमवर्षीत् for अवैवर्तिकत्वे बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयति ८ After नगरत्, AB add क्षत्रमेथलस्ययान् सत्त्वाननुचाराया सम्यक्सबोधौ प्रतिष्ठापयति स्म । न च तावद् भक्तवृत्त्यमवर्षीत् । स पञ्चमभक्तच्छेदच्छिन्नो रत्नावत्या निष्क्रम्य येन भगवतो नखस्तूपस्तेनोपसक्रम्योत्थितक एव रात्रिदिव मतिनामयति स्म ९ AB om from सर्वे upto बुद्धधर्मेषु १० AB 'ध्वजपताका' for 'ध्वज' ११ After 'कृतेन, AB add रत्नवृत्त्यविचित्रेण

यत्राष्टौ शतानि कुमारीणां रत्नैस्तुपरिगृहीतानाम्, यास्त रथ बाहयति अभिरुपा प्रासादिका
दर्शनीया परमया शुभ्रवर्णपुष्कलतया समवागता प्रीतिशयै औदिल्यशयै बालानां न पण्डितानाम् ।
चतुरशीतिशयिमहाशालकुलसहस्राणि वृष्टत समनुनद्वायभूजन् । चतुरशीतिशयिमहाशाल
सहस्राणि चतुरशीतिगृहपतिमहाशालसहस्राणि पृष्टत पृष्टतोऽनुनद्वायभूजन् । पञ्च च
दुहितृशतानि रत्नमयीशिमिनाभिरुदा पुरतो निर्याति स्म । ता सहदर्शनेनैव तस्य ५
भिक्षोरैर्नर्तिना अभूवन्ननुत्तराया सम्यक्सत्रोधौ । अष्टप्रष्टिश्चात् पुरिकाशतसहस्राणि सहदर्शनेनैव
तस्य भिक्षोरैर्नर्तिनायभूवन्ननुत्तराया सम्यक्सत्रोधा । स च महाजनकायो मणिकुण्डलायपनीय
पादुकाधायपनीय एकास चीवर प्रावृत्य दक्षिण जानुमण्डल पृथिव्या प्रतिष्ठाप्य येन स भिक्षु
स्तेनाञ्जलिं प्रणम्य नमस्यमान रिथतोऽभूत् । अथ खलु ता अपि कुमार्यै पूर्वमे कुशलमलै
सचोदिता समानास्ताभ्य शिमिनाभ्योऽन्तरिक्षां एकां च चीवर प्रावृत्य दक्षिण जानुमण्डले 10
पृथिव्या प्रतिष्ठाप्य येन स भि स्तेनाञ्जलिं प्रणम्य गायामिरव्यभाषत-

N 501

अवगासितमर्चय रमिणेन समतत ।

भिक्षुणा प्रविशतेन जनकायश्च धिष्ठितै ॥ १५ ॥

रागदोषा समुच्छिन्ना मोहाश्च विधमीकृता ।

क्रोधो दोषश्च इष्या च सर्गं छिन्न तदन्तरम् ॥ १६ ॥

न राज प्रेक्षते कश्चिन्न चैरमनुयायसो ।

यो राज शरदत्तस्य परिवार सुतादिक ॥ १७ ॥

पूर्णमास्या पया चन्द्रो नक्षत्रपरिवारित ।

एव स शोभते भिक्षु राजपुत्रपुरस्वत ॥ १८ ॥

त्वणविम्ब यथा चित्र कुशलेभि सुचित्रितम् ।

पुष्पित सालराजो वा एमेव भिक्षु शोभते ॥ १९ ॥

शकश्च देवेद्र महानुभाव

सहस्रनेत्राधिपति पुरदर ।

सुमेस्मिन्नि त्रिदशान ईश्वरो

एमेव भिक्षु प्रविशतु शोभतेऽयम् ॥ २० ॥

त्रैलोक्ये मये प्रतिष्ठितु ब्रह्मलोकै

सुनिर्मितो वाधिपति देवपुत्र ।

सुयामु देवो यथरिव वामधातौ

एमेव भिक्षु प्रविशतु शोभतेऽयम् ॥ २१ ॥

१ A रथस्तु for रत्नस्तु २ After अवतरित्वा AB add मणिकुण्डलान्पनीय पादुकाणि
चापनीय ३ C विहित for धिष्ठित ४ AB इष्या मान च दृष्ट्य च सर्वे छिन्नदन्तरम् for the line
५ A त्रिदशैश्वरो वा for त्रिदशान ईश्वरो ६ B om st. 21 ७ A बोधिसत्त्व for ब्रह्मलोकै

N 502

15

20

25

N 503

सूर्यो वा मन्ये प्रतपति अन्तरीक्षे
 सहस्ररश्मिर्विधमिय अन्धकारम् ।
 ओमासयन्तो समु दिशता समन्ताद्
 एमेव भिक्षुः प्रविशतु शोभतेऽयम् ॥ २२ ॥

5

दानं ददित्वा सुविपुल नन्तकल्पान्
 रक्षित्व शीलं अशबलु नित्यकालम् ।
 भावेत् क्षान्तिमसदृश सर्वलोके
 सो लक्षणेभिः परिवृतु एव शोभी ॥ २३ ॥
 जनयित्व वीर्यं अरियजनप्रशस्तं

10

सेक्वि ध्याना चतुरि अलीनचित्तः ।
 उत्पाद्य प्रज्ञां निहनिय क्लेशजालं
 तेनैष भिक्षुः प्रतपति सर्वलोके ॥ २३ ॥

N 504 15

ये बुद्धवीरा असदृश सत्त्वसाराः
 समतीत शूरा विक्विरियं धर्मश्रेष्ठान् ।
 येऽनागतेऽध्वे तथरिच प्रत्युत्पन्ने
 तेनैष पुत्रो वशगानु धर्मराज्ञः ॥ २५ ॥

20

मौ ते अनित्यं भवतु कदाचि भिक्षो
 यद्रपतैत्रं प्रतपसि सर्वलोके ।
 संपश्य तेजो सुतचिर शब्दघोषो
 राजान तेजो न तपति सुपु भूयः ॥ २६ ॥

N 505

धर्मो यथायं अधिगतु आत्मना ते
 बुद्धानुज्ञातो विचरसि सर्वलोके ।

25

एमेव सर्वे विजहिय इखिभावे
 सर्वेऽपि यामो यथरिच एष भिक्षुः ॥ ३७ ॥
 ते अञ्जलीयो दशानख कृन्व सर्वे
 भायित्व गाथाः क्षिपिषु पिल्लन्धनानि ।

30

सौमर्गमाद्य तर्थापि च मुक्तहारा-
 नवतंसमन्त्रानि तथापि च कर्णनिष्कान् ॥ २८ ॥
 राजा वै पथ चक्रवर्ति बलयान् सर्वान् विपश्यी मही
 पुत्रसंज्ञ उपत्यपेति विचरन् द्वीपानि चत्वारिमे ।

१ AB ध्वे for मन्ये २ A om. from विक्विरिय upto धर्मराज्ञः ; B विक्विरिय for निक्विरिय.
 ३ B बोधिराजा for धर्मराज्ञः . ४ A om. from मा up to सुतचिर in the third line of the stanza.
 ५ A निवन्धनानि for पिल्लन्धनानि. ६ AB बहुविध for तथापि च.

श्रेष्ठी क्षत्रिय ब्राह्मणां गृहपती ये कोटराजा स्वका
 नो तेषामतिरेकु स्नेह जननी सौरेषु प्रेम समम् ॥ २९ ॥
 एवं शिक्षित धारणीपशगतो भिक्षु अयं सूरतो
 बोध्यद्वा वल इन्द्रियान् विभजति मार्गं च कष्टाङ्गिकम् ।
 चन्द्रो वा यथ रात्रिये प्रतपति तारागणैर्मध्यगो
 सूर्यश्चो यथ मण्डलं प्रतपते वैरोचनस्तेजवान् ॥ ३० ॥
 सर्वान् बुद्धात्मस्यामो दशबलान् शान्तेन्द्रियान् सूरतान्
 येषां वर्णानु कश्चिदुत्सहि नरो कल्पाशतैः क्षेपितुम् ।
 कल्पा कोटिसहस्र भाषितु बहून् नो चेद् गुणा क्षेपितुं
 नो चो वर्ण क्षिपेय लोकप्रवरे एकस्य रोमस्य हि ॥ ३१ ॥
 येनो चक प्रवर्तितं असदृशं ज्ञानोपदे देशितं
 निपुणं धर्मं प्रमापितस्य विरजं नो चास्य दृश्यं क्वचित् ।
 श्रमणाब्राह्मणदेवनागअसुरैर्मरैः सब्रह्मादिभि-
 नो शक्तो गुणभाणिवः प्रकथितं बुद्धस्य सर्वज्ञिनः ॥ ३२ ॥
 वन्दामो जिनवैद्यराजमसमं यस्येदृशा औरसाः
 भाषित्वा श्मि गाय सर्वि मुदिता राज्ञः कुमार्यस्तदा ।
 स्वर्णं काञ्चनचूर्णकाश्च प्रकिरी चैलानि च प्रस्तरी
 चूडाना च मणीन् सहारक्षचिरा कोटीशतामलिका
 तं भिक्षुं अभिष्टादयत्स्व मुदिता बोधाय संप्रस्थितार्तोः ॥ ३३ ॥

5

N 506

10

15

अथ खलु राज्ञः शूद्रदत्तस्यैतदभवत् -- विप्रतिपन्नं वतेदमन्त.पुरं जनकायश्च व्युत्थितः । 20 N 507
 स च जनो मणिमुण्डलान्यपनीय एकासं चीवरमाकृत्य दक्षिणं जालुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिप्राप्य
 येन स भिक्षुस्तेनाञ्जलिं प्रणम्य नमस्यति स्म । स च राजा शूद्रदत्तस्तान्त् प्रासादिकोऽभूत्
 तापदर्शनीयो न च तावदभिरूपो यावदभिरूपः स भिक्षुः । स राज्यहेतोस्त्वस्तोऽभूत् ।
 रूपकायपरिनिष्पत्तिं च तस्य भिक्षोदृष्ट्वा अतीव रोयमन्तार्थीत् । तस्य च भिक्षो राजमार्गस्थस्य
 राज्ञश्चक्षुर्म्यां प्रविष्टः । तस्यैतदभवत् -- संरत्तचित्तेनैतेन भिक्षुणा ममान्त पुरं दृष्टम् । अक्षिभ्यां 25
 चानेन संनेतः कृतः । तस्यैतदभवत् -- क इदानीमिमं भिक्षु जीविताद् व्यनरोपयिष्यतीति । अथ
 राज्ञः शूद्रदत्तस्य पृष्टतः पुत्रसहस्रमनुब्रह्मभूत् । स तानामन्त्रयति स्म -- व्यवरोपयध्वं कुमार
 पतं भिक्षुं जीवितादिति ॥

N 508

१ AC विजयते for विभजति. २ AB उदयते for प्रतपते. ३ B प्रप्रथितस्य for प्रमापितस्य.
 ४ After st. 33, AB add

चूडैवापि मणीभिर्होरक्षिरेः कोटीशतामलिकैः
 मन्दारैः सुगन्धविचये पुष्पैस्तथा चन्दनैः (B चमकैः) ।
 पूर्णैर्वापि किमनोरुणैः परैः प्रकुञ्जैस्तथा
 स्तनैश्चाप्यहता (१) प्रभासदधिरेर्मानप्रतारैर्वा ॥

N 509

अथ खलु ते कुमारा राज्ञः शूरदत्तस्य प्रतिवहन्ति स्म तस्य भिक्षोः कृतशः । तस्यैत-
दभवत्—पुत्रा अपि मे आज्ञा न कुर्वन्ति । एक एवाहं स्थापितः अद्वितीयः । क इदानीमिमे भिक्षुं
जीविताद्वयवरोपयिष्यति ? अथ राज्ञः शूरदत्तस्य नन्दिको नाम वव्यघातकोऽभूत् चण्डः
साहसिको रौद्रैः । अथै राजा शूरदत्तस्तुष्ट उदग्रः आत्तमना । एवं चिन्तयामास—अयं नन्दिक एतं
5 भिक्षुं जीविताद्वयवरोपयिष्यति । अथ खलु नन्दिको वव्यघातको येन राजा शूरदत्तस्तेनोपसंक्रामत् ।
अथ खलु राजा शूरदत्तस्तमाह—शक्यसि त्वं नन्दिक एतं भिक्षुं जीविताद्वयवरोपयितुम् ?
महान्तं तेऽभिच्छन्दं दास्यामि । नन्दिक आह—सुप्तु देव, यथाज्ञापयसि । अयं नन्दिको भिक्षुं
जीविताद्वयवरोपयिष्यामि । तेन हि नन्दिक यस्येदानीं कालं मयसे । तीक्ष्णमसि गृहीत्वा एतं
भिक्षोर्हस्तपादं छिन्द । कर्णनासां छिन्द । अनेन मे संरक्तचित्तनान्तं पुरं श्रेक्षितम् । अतोऽस्य
10 नन्दंशेनाक्षिणी उत्पाटय । अथ नन्दिकेन वव्यघातकेन तस्यामेव वेलायां तीक्ष्णमसि गृहीत्वा
भिक्षोर्हस्तपादाच्छिन्ना अक्षिणी चोत्पाटिते । ततोऽसौ महान् जनकायो रदनं क्रन्दन् परिदेवमानः
पुनरपि रत्नावतीं राजधानीं प्रविष्टः ॥

N 510

अथ खलु राजा शूरदत्तः सप्ताहस्यात्ययादुद्यानगतो न रमते न क्रीडति न परिचार-
यति । स उचयानाञ्चिद्वृत्तः सप्ताहस्यात्ययेन रत्नावतीं राजधानीं प्राविशत् । सोऽद्राक्षीत् भिक्षुं
15 राजमार्गे छोरितं सप्ताहमृतकं अविषर्णशरीरम् । तस्यैतदभूत्—यथायं भिक्षुरविषर्णशरीरः,
नि संशयमेव भिक्षुरवैवर्तिको भविष्यत्यनुत्तराया सम्यक्संबोधौ । पापं मया कर्म कृतं
महानरकसंवर्तनीयम् । क्षिप्रमेव मया महानिरये प्रतिपत्तव्यं भविष्यति । तस्यैवं चिन्तयतः
उपर्यन्तरीक्षे चतुरशीतिभिर्देवपुत्रसहस्रैरकरतस्वरघोषशब्दमुदीरितम्—एवमेतन्महाराज यथा
वदसि । अवैवर्तिक एष भिक्षुरनुत्तरार्था सम्यक्संबोधौ । तस्य तावद् भूयस्या मात्रया भयं च
20 त्रासं च स्तम्भितत्वं च रोमहर्षश्चोपन्नो विप्रतिसारश्चाभूत् । अथ राजा शूरदत्तो दृष्टितो
दुर्मना विप्रतिसारी तस्यां वेलायामिमां गाथा अभाषत—

राज्यं त्यजिष्ये तथापि च राजधानीं

हिरण्यं सुवर्णं तथ मणिमुक्त रत्नान् ।

घातेयमात्मा स्वयं शस्त्रं गृह्य

25

निहीनकर्मास्मिह बालबुद्धिः ॥ ३४ ॥

सुपुण्यचन्द्रोऽयमिह भिक्षुरासीद्

द्वात्रिंशत्ता क्वचिदु लक्षणैः ।

N 511

ओभासयन्तो प्रविशति राजधानीं

नक्षत्रराजो यथैव पूर्णमास्याम् ॥ ३५ ॥

१ After रौद्र, A adds: शूरदत्तस्य नापिदरे स्थितोऽभूत्. २ B om. from अथ upto संक्रामत्.
३ After अत्तमना A adds प्रसुप्तु देव, यथाज्ञापयसि. ४ AB तं नन्दिकमेवमाह
for तमाह. ५ A निच्छन्दं for अभिच्छन्दं. ६ A उदग्र for अति. ७ A शिरः कर्णनासाहस्तापादा
for हस्तापादा. ८ After 'वेलायामिमां' read A passage given in App. 1 (No 32)
९ AB अन्तरीक्षे देवतास्यं धुवा for तावत्. १० AB महाक्रन्दनसंघर्षण, एवमाह for इमा गाथा अभाषत.

अहं च हीनः प्रतुष्टितु कामभोगे
 नारीगणैना प्रमुदितु निष्कामामि ।
 रथाभिरूढः परिवृत्तु क्षत्रियेभिः
 अयं च एती सुरभि सुनेत्र भिक्षुः ॥ ३६ ॥
 तं दृष्टु भिक्षुं प्रमुदितु नारिसंघो
 स्तौवर्णमालानवसिरि प्रेमजाता ।
 सर्वे गृहीत्वा दशानखु अञ्जलीयो
 गापाभिगीतैस्तनभिस्तथिसु भिक्षुम् ॥ ३७ ॥
 ते गीतशब्दाः प्रशमित सर्वि रात्रः
 स रथाभिरूढः परिवृत्तु क्षत्रियेभिः ।
 अयं च एती सुरभि सुनेत्रो भिक्षु-
 र्मेहातुभावः सुमतवरस्य पुत्रः ॥ ३८ ॥
 मम चैव चित्तं परम निहीतु मासी-
 दीर्घ्या च क्रोधे च तत्र जनेमि मूढः ।
 मुदितं विदित्व सुविपुल नारिसंघो
 आलोक्य भिक्षुं प्रविशतु राजवानिम् ॥ ३९ ॥
 अतिवोररूपा अद्भु गिरि भाषि तत्र
 पुत्रसहस्रं भगमि तद्व्यगस्मिन् ।
 गत्वान भिक्षुं प्रकृत खण्डखण्ड-
 नेषो हि मही परम अमित्र वोरः ॥ ४० ॥
 ते कुमार सर्वे परमैस्तुदीलवन्तो
 स्वाहीनैविचिचा अभिरत येन भिक्षुः ।
 आणत्ति देवा न करिय एवरूपा
 शोकाभिमृतो अहमसु तस्मि काले ॥ ४१ ॥
 इमु भिक्षु दृष्टु परम सुशीलवन्तं
 मैत्र्या उपेतं पितरभिन प्रवृत्तम् ।
 सुदुष्टचित्तो अकसरि घातनाथं
 पतितो अवीचौ अद्भु पथकाले ॥ ४२ ॥
 यन्नन्दिकोऽयं इह स्पितु राजमर्गे
 अतितीदकर्मा दुखन्ते मानुषाणाम् ।

१ AB प्रकृति for आलोक्य. २ C repeats from आलोक्य up to खण्डखण्डान् in st. 40.
 After st. 39, ABT add:

शोभाविदेन चतुर्विंशत्य समन्ता
 चन्द्रेण वा राहुमिमुक्तिरोभितः ।
 प्रागोदयन्ते प्रमुदितु नारिसंघा
 तमालोक्य भिक्षुं प्रविशतु राजवानिम् ॥

३ A मरि वोररूपाः for अमित्र वोरः. ४ AB सुमधुर for परम.

आणात्ति तेना मम कृत एवरूपा

मालागुणो वा अयमिह छिन्न भिक्षुः ॥ ४३ ॥

समन्तभद्रे वनवरि प्रेमणीये

द्विजाभिकीर्णे कुसुमितमञ्जुगन्धे ।

5

सो चापि अन्यः सुविपुल भिक्षुसंघो

मात्रा विहीनो ययरिव एकपुत्रकः ॥ ४४ ॥

उत्तिष्ठ भिक्षो प्रतिवस काननस्मिन्

कृतो ते अर्थः सुविपुल मानुषाणाम् ।

N 514

यद्राजधानीमितु तद आगतोऽसि

10

एष्यन्ति भिक्षु सुकरुण क्रन्दमानाः ॥ ४५ ॥

पुष्पवज्रानि इम कृत दक्षिणेना

वामेन अन्ये सुरुचिर दर्शनीयाः ।

प्रज्ञप्त मार्गः स्पुष्ट कृत चीवरेभि

उत्तिष्ठ भिक्षो प्रतिभण धर्म श्रेष्ठम् ॥ ४६ ॥

15

चिरप्रारिष्टो तुह्य इह राजधान्या-

मेप्यन्ति भिक्षु सुकरुण क्रन्दमानाः ।

मा अन्तरापो भव सिप जीवितस्य

प्रलोककाले जिनवरशासनस्मिन् ॥ ४७ ॥

N 515

यथैव कश्चित् पुण्य महानुभावो

20

दिक्षु विदिक्षु सततु विबुधशब्दः ।

महाप्रपातं प्रपतति वसुंधराया

सर्वाभिभूय त्रिभुवमिमं समन्तात् ॥ ४८ ॥

एमेव भिक्षुरिह पतितो धरण्या

सुरूपरूपो भूपितु लक्ष्मणैर्वरैः ।

25

अदोषदुष्टो मय कृत पापसुद्धिना

सुपुण्यचन्द्रो तिष्ठति खण्डखण्डः ॥ ४९ ॥

भिक्षु इहो दुःखहत सर्वे एव

अप्रीतिजातास्तयपि च शल्यचिन्ताः ।

१ AB शल्य सर्वे for सर्व एव. २ in C, the first two lines of 'sts 49 and 50 have the following version :

एमेव ये शल्यदुःखहत सर्वमेते

प्रीतिव जाता अतिरिव शल्यता च ।

तस्मान् श्लोको शुणिय निरीक्षतो वा

उत्तमप्राप्त भविष्यति सर्वशोकः ॥

In AB the last two lines seem to be preserved. T does not contain these.

३५ सुपुष्पचन्द्रपरिवर्तः ।

मेय्यन्ति क्षिप्रं दृष्टिमु धर्मभाणकं

सुपुष्पचन्द्रं हतु पतितं पृथिव्याम् ॥ ५० ॥

सुपुष्पचन्द्रो यथरिव शैलराजो

द्वात्रिंशतीभिः कयचितु लक्षणैभिः ।

मालागुणैव प्रमदगणेन गृह्य

क्षणे विकीर्णं कृत खण्डखण्डम् ॥ ५१ ॥

कृतस्मि कर्म परम सुधोररूपम्

अवीचि गमिष्ये यमविययमनाथो ।

बुद्धान मेथ्ये परम सुदूरदूरे

स भिक्षुः कृत इह खण्डखण्डम् ॥ ५२ ॥

न पुत्र त्राण न पि मम ज्ञातिसंबो

नो चास्य मान्या न च भटपादमल्लिकाः ।

मेय्यन्ति त्राणं नरकजातस्य मह्यं

स्वयं करित्व परम निहीनकर्म ॥ ५३ ॥

येऽतीत बुद्धास्तथपि च ये अनागता-

स्तित्थन्ति ये चो दशसु दिशासु केचित् ।

ते सार्यवाहा दशबल निक्विलेशाः

शरणं उपैमी वज्रधन आत्मभावान् ॥ ५४ ॥

दृष्टुन भिक्षुं कृत इह खण्डखण्डं

क्रोशः प्रमुक्तः सुकरुण देवताभिः ।

गतान ते आरोचयि भिक्षुसंघे

सुपुष्पचन्द्रो हतु इह राजधान्याम् ॥ ५५ ॥

योऽसौ विदु पण्डितु धर्मभाणको

महानुभावो दिशिविदिशासु सुष्टः ।

सो बोधिसत्त्वो प्रतिष्ठितु धारणीये

सुपुष्पचन्द्रो हतु इह राजधान्याम् ॥ ५६ ॥

यो देति दानं निविधमनन्तकल्पान्

यो शील रक्षत्यशबलमसंप्रवेधिम् ।

यो भाविं क्षान्तीमसदृश सर्वलोके

सुपुष्पचन्द्रो हतु इह राजधान्याम् ॥ ५७ ॥

१ AB इह राजधान्याम् for खण्डखण्डम्
३ C विप्रमुखा for आत्मभावान्

२ A शरणं उपैमी वरजिन वनत्रमभावो for the line.

N 518

यो^१ वीर्यवन्तः सततमनन्तवत्पान्

यो प्यानु ध्यायी चतुरि अलीनचित्तः ।

यः प्रज्ञ भावेति किञ्चेशघातकी

सुपुष्पचन्द्रो ह्यु इह राजधानिये ॥ ५८ ॥

5

यः कायप्रेमं विजहिव्य सर्वशोऽ-

नपेक्ष भूत्वा तप जीवितातो ।

समन्तभद्राद्दनतोतरिव्या

सुपुष्पचन्द्रो ह्यु इह राजधानिये^१ ॥ ५९ ॥

ते राजधानीं प्रविशित्व सूरता

10

आर्तस्वरं ऋन्दिपु घोररूपम् ।

दृष्ट्वा मिश्रुं वृत्तु इह खण्डखण्डं

मूर्च्छित्व सर्वे प्रपतित ते धरण्याम् ॥ ६० ॥

राजान तं सो अवचिपु मिश्रुसंघो

किमापराद्धं तव देव मिश्रुणा ।

N 519 15

अच्छिद्रशीलेन सुसंवृतेन

यः पूर्णजातिं स्मरते अचिन्तियाम् ॥ ६१ ॥

एषो वशी धारणिज्ञानपारगो

एष प्रजानातिह शून्य संस्वृताम् ।

एषोऽनिमित्तं जगतो निर्देशीषी

20

प्रणिधानसंज्ञां इति सर्वं वर्जये ॥ ६२ ॥

एषो मुञ्चि मनोज्ञ घोष खचिरं शान्तेन्द्रियः सूरतो

एषो पूर्वनिशासपारमिगतो लोकस्य अभ्युद्रतः ।

एषो बुद्ध स्वयंभु ज्ञानवृषभो लोकस्य चित्रीकृतः

शुद्धा चक्षुष प्रेक्षिषु वितिमिरो अत्यर्थ-मैत्री-कृपः ॥ ६३ ॥

N 520 25

कामा हीन जघन्य दुःखजननाः स्वर्गस्य निर्नाशकाः

कामान् सेवतु भोन्ति श्रोत्रविकलाः प्रज्ञाविहीना नराः ।

कामान् सेवतु अन्धु भोति मनुजो मातापि^१ घातयी

कामान् सेवतु शीलवन्तु वधयी तस्माद्विवर्जनेरो ॥ ६४ ॥

१ Before यो, AB add यो सो विद् पण्डितु धर्मभाषको. २ A सुपुष्पचन्द्रं वधितमनापराधि for the line. ३ After st. 59, B adds :

आक्रन्द भूत्वा सकल्य देवतानां ते मिश्रु सर्वे परमदुःखाभिभूताः ।

दृष्टं समया पुन पुनरि प्रतिघ्न सुपुष्पचन्द्रं वधितमनापराधिम् ॥

४ AB अस्य देशयो for निर्देशी. ५ AB दसु for इति. ६ AB लोकेन for लोकस्य. ७ B om. from श्रोत्र upto सेवतु in the next line.

३५ सुपुष्पचन्द्रपरिवर्तः ।

कामान् सेवतु राज पार्थिववरा वज्रैव क्रद्धिगिमां
 धोरान् गच्छति कर्कशान् दुखमरान्तरकान् भयानन्तकान् ।
 पापं कर्म करोति ईदृशं विदुं भिक्षुं वधेती सदा
 तस्मात् पापु विवर्जितव्यु विविधं यो इच्छि बोधि शिवाम् ॥ ६५ ॥

5

रूपाणि शब्दान् रस तथ गन्ध श्रेष्ठान्
 स्पष्टव्यधर्मान् त्यजति अलीनचित्तः ।

N 521

कार्यं विदित्व यथरिव माय तुच्छं
 चक्षुं च श्रोत्रं तथरिव घ्राण जिह्वम् ॥ ६६ ॥

10

दाने शिक्षिते शीलं अप्रतिसमः क्षान्तिं च वीर्यं तथा
 ध्यानं सेवतु प्रज्ञपारमिगतः सत्त्वान् अर्थकरः ।
 लोकः सर्वं सदेवकः समनुजः प्रेक्षन्ति मैत्र्या जिनें
 तेनो चक्षु महान्धकारागहने बुव्यन्ति बोधि शिवाम् ॥ ६७ ॥

हस्तीभक्षरथांस्यजन्ति मुदिता अह्वालमश्वांस्तथा
 शिविकां दोष्टिकदुग्पयानवृषभान् ग्रामाणि राष्ट्राणि च ।

15 N 522

नगरं राज्यं त्यजित्वा स्वर्णस्फटिकां रूयं प्रवालांस्तथा
 भार्याप्रियपुत्रघीतस्वशिरास्यैजित्वा बोधिप्रस्थिताः ॥ ६८ ॥

पूजां चो अतुलां करोन्ति मुदिताः पुष्पेभि गन्धेभि चो
 गृह्य च्छत्रचक्रजा पताक विविधा संगीतिमाण्डानि च ।
 नो चापी अभिनन्दियु भवन्ति ज्ञानान् शून्यान् भवान्
 तेनो लक्षणचित्रिता दशबला भासन्ति सर्वा दिशः ॥ ६९ ॥

20

न कामधातौ न च रूपधाता-
 वास्वप्यधातौ च न ते नित्रिष्टाः ।

त्रैधातुकं नाभिनिविष्टधर्मा
 ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये ॥ ७० ॥

25

नो आत्मसंज्ञा न च पुन सत्यसंज्ञा
 नो जीवसंज्ञा पुद्गलसंज्ञा नापि ।

नित्यं चरन्ता अशाबद्ध ब्रह्मचर्यं
 ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये ॥ ७१ ॥

न भावमंज्ञा न च पुनरभावसंज्ञा
 न क्षेमसंज्ञा न पुनरक्षेमसंज्ञा ।

30

N 523

नो सौख्यसंज्ञा न पुनरसौख्यसंज्ञा
ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये ॥ ७२ ॥

नो अस्तिसंज्ञा न पुनर्नास्तिसंज्ञा
नो इत्तिसंज्ञा न पुनः पुण्यसंज्ञा ।

5 न प्रामसंज्ञा न च नगरेषु संज्ञा
नो राष्ट्रसंज्ञा न पि निगमेषु संज्ञा ॥ ७३ ॥

नो रागसंज्ञा न पुन विरागसंज्ञा
नो दोषसंज्ञा न पुनदोषसंज्ञा ।

10 नो मोहसंज्ञा न पुनरमोहसंज्ञा
ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये^१ ॥ ७४ ॥

नो इन्द्रियेभिर्न पुन ते ध्येभि-
बोध्यङ्ग्याने न च पुन ते निविद्याः ।

N 524 त्रैधातुके ते प्रविजहि दोष सर्वे
ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये ॥ ७५ ॥

15 नो रागरक्ता न च पुन दोषद्रुष्टा
नो मोहमृदा अशठ भवन्ति नित्यम् ।
दृष्ट्वा च बुद्धा दशबल सक्करोन्ति
नो चापि स्का मतिधर प्रार्थयन्ति ॥ ७६ ॥

20 तेषां श्रुत्वा परत विशिष्टधर्म
नो भूय तस्मिन् भवति कदाचि काङ्क्षा ।

तैलस्य पात्रं ययारिव अच्छ शुद्धं
छेदाच्छेदं परमत तेभि ज्ञातम् ॥ ७७ ॥

N 525 स्नेहं कुर्वतु जायते अनुनयः सोऽपी किल्लेशो महान्
दोषं कुर्वतु जायतेऽस्य प्रतिषो वैरं भयं पापकम् ।
25 द्वावेतौ विजहिल्लमा मतिधरा बोधाय ये प्रस्थिताः
ते भोन्तीह नरर्षमा दशबला लोके समभ्युद्रताः ॥ ७८ ॥

अव्यात्मं प्रजहिल्ल वाह्यमपि चो धर्मस्वभावे स्थिताः
शीलस्कन्धु विशोधितो अशबलो अखण्ड अच्छिद्रितः ।

^१ AB संख्य+ for सौख्य. २ After संज्ञा, ABT read ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये.
३ After st. 74, ABT add:

न मानसंज्ञा न पुनरमानसंज्ञा नो विचरंज्ञा न पुनरविचरंज्ञा ।

नो दृष्टिसंज्ञा न पुनरदृष्टिसंज्ञा ये बोधिसत्त्वाः प्रतिष्ठितु धारणीये ॥

४ A प्रजहिल्ल for प्रविजहि.

नो वा तेषु कदाचि शील शबलं नो चापि कल्मापता

द्वावेतौ परिवर्जिया मतिभरा वुष्यन्ति बोधि शिवाम् ॥ ७९ ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमां गाया अभापत-

N 526

अहं स पूर्वं चरमाणु चारिकां

राजा अमूर्वं तद शरदत्तः ।

5

रतनावती नाम स राजधानी

लघानभूमिर्यतु निष्कामि ॥ ८० ॥

रषामिखुदस्तद दृष्टु भिक्षुं

समन्तप्रासादिकु दर्शनीयम् ।

द्वात्रिंशता कवचितु लक्षणमि-

10

रोमासयन्तं दश दिशता समन्तात् ॥ ८१ ॥

सुपुष्यचन्द्रो दिशता ह्यविश्रुतो

N 527

द्वितानुकम्पी कल्याणविहारी ।

सत्वांनुकम्पी नगरं प्रविष्टः

शिरिय तेजेन च शोभमानः ॥ ८२ ॥

15

अहं च रूपेण न तादृशोऽभवं

मासस्यसुपुष्यसु सुभैरवं मे ।

कामेषु गृह्यो ग्रथितश्च राज्ये

मा एष राज्यान्मम प्यावयेत् ॥ ८३ ॥

पुत्राण संपूर्ण सहस्र महं

20

रयानुखुदा अनुयान्ति पृथतः ।

विचित्रमुकुटामरणा विभूषिता

यथ देवपुत्राखिदशेन्द्र पान्ति ॥ ८४ ॥

दुहितृण तस्मिन् शत पञ्च महं

मणिपादुकारुढ सुदर्शनीयाः ।

25

कौबद्धमुकुटामरणा विभूषिता-

स्ते हेमजालै रथु ते वहन्ति ॥ ८५ ॥

स्त्रीणां सहस्राणि अशीति महं

प्रासादिकाः सर्व सुदर्शनीयाः ।

१ B द्वावतौ for द्वावेतौ. २ After st. 79, ABT add a passage given in App. I (No 33). ३ For इमा गाया अभापत, AB substitute; आयुभवे आनन्दाय इदमेव पूर्वयोग्यस्याविदेत भूयस्या भगवत्या गायामिमीतेन वित्तरेष्य प्रशामवति स्म. ४ A सत्ये द्वितार्ये १० सत्पुत्रानुकम्पी. ५ AB रषामिखुदा for रषायु. ६ B मुक्ता for मुकुटा. ७ A om. from आरब्ध up to सुदर्शनीयाः in st 86.

N 528

रथाधिखटाः समुदीक्ष्य भिक्षुं
प्रासादिकं मेरुमिवोद्गतश्रियम् ॥ ८६ ॥

दृष्ट्वा च तासां पितृसंज्ञं जाता
उत्पादितं चित्तं वराप्रबोधये ।

5

समादयित्वा तदं ब्रह्मचर्यं
क्षिपिषु तानाभरणान् मनोरमान् ॥ ८७ ॥

ईर्ष्यां मनोपन्नं अभूयि तद्व्युत्पन्नं
व्यापाददोषश्च खिलं च दास्यम् ।

10

ऐश्वर्यमत्तश्च वदामि पुरान्
घातेय भिक्षुं स्थितुं यः पुरस्तात् ॥ ८८ ॥

श्रुत्वाय ते मह्यं कुमार वाक्यं
सुदुःखिता दुर्मनसो अमूवन् ।

१५

मा एव प्रव्याहर तात वाचं
न घातयामो वयं भिक्षुमीदृशाम् ॥ ८९ ॥

15

यद्यङ्गमङ्गातु शरीरं छिद्येत्
कल्पान् कोट्यो यय गङ्गावालुकाः ।

न त्वेव भिक्षुं वयं हिंसयेम
तथाहि बोधायं उत्पन्नं चित्तम् ॥ ९० ॥

N 529

20

श्रुत्वाय राजा तदं पुत्रवाक्यं
सृत्यं भणी रोपितुं वव्यघातकम् ।

आनेय शीघ्रं इमुं भिक्षुं घातये
स्थितुं यः पुरस्तापि अन्तःपुरस्य ॥ ९१ ॥

25

अथागमी पेश्वि स वव्यघातको
स रौद्रचित्तो व सु नन्दिनामा ।

असिं गृहीत्वान स तैलपायितं
येनो कृतो भिक्षुण अष्टहण्डः ॥ ९२ ॥

कृत्वा लकर्मैति सुघोररूपं
निर्यातुं उच्यानु गता क्षणेन ।

१ AB यद्यङ्गसङ्घे पि for यद्यङ्गमङ्गातु २ AB यश्च for पेश्वि, ३ Dutt तैलपायितं for तैलपायित-
४ After क्षणेन in st. 93, ABT add :

न तस्य छिन्नादपि अङ्गमङ्ग रथा स्त्री रश्मिसहस्रं निधरी ।
श्रीस्वरीतन्त्राव्यक्तु खण्डच्छेदेध्वन्तगता लक्षणं तस्य कथे ॥

न तस्य क्रीडां च रती च जायते
स्मरित्वा भिक्षुं तद् पुष्पचन्द्रम् ॥ ९३ ॥

N 533

स शीघ्ररीषं त्वरमाणरूपः
ततः प्रविष्टः स्युः राजधानीम् ।

6

रथोभिरूढो गतु तं प्रदेशं
यस्मिन् कृतो भिक्षु स अष्टखण्डम् ॥ ९४ ॥

अश्रौपि सो घोषमथान्तरीक्षाद्
बहून् देवानयुतान् क्रन्दताम् ।

कल्त्रिराज पापं सुबहु त्वया कृतं

10

श्रुतो गमिष्यस्वसुखं अवीचिम् ॥ ९५ ॥

श्रुत्वान राजा मरुतान् घोषं

सुदुःखितो दुर्मनु व्रस्तचित्तः ।

बहू मया दारुण पापकं कृतं

येनो मया घातितु पुष्पचन्द्रः ॥ ९६ ॥

15

यः पुत्रु बुद्धान् नरर्षभाणां

अनन्तज्ञानीन् तथागतानाम् ।

गुप्तेन्द्रियः सूरुतु शान्तमानसः

सोऽपी मया घातितु कामकारणात् ॥ ९७ ॥

20

यो धर्मु धारयति तथागतानां

सद्धर्मकोशं क्षपि वतीमाने ।

ज्ञानप्रदीपं करि सर्वलोके

कैष्टं स मे घातितु कामकारणात् ॥ ९८ ॥

N 531

यो धर्मं प्रव्याहरती प्रजानां

गन्धीर शान्तं निपुणं सुदुर्दृशम् ।

यो बोधिमण्डलस्य वरस्य देशकः

सोऽयं मया घातितु कामकारणात् ॥ ९९ ॥

25

यो धर्मकोशं वरु नायकानां-

मन्वस्य लोकस्य प्रदीपभूतः ।

१ A क्रीडासु जायते मनः for क्रीडा च रती च जायते. २ B om. from रथोभिरूढो upto देवान्
in st. 95. ३ C गतुतान् for मरुतान्. ४ B अष्टखण्डलोके for करि सर्वलोके. ५ Dutt कस्या
against Mss. ६ After st. 98, ABT add.

यो वैद्यराजो बहू सर्वलोके विद्विस्तस्यो सत्त्व मदा गिह्यतान् ।
विदेवस्यो अष्टतस्य पापको भिक्षुर्मया घातितु कामकारणात् ॥

यो धारणी धारयि सूत्राजं

स किं मया घातितु कामकारणात् ॥ १०० ॥

असक्लिष्ट सुविशुद्धज्ञानी

शान्त प्रशान्त सतत समाहित ।

5

कामान्धभूतेन मयाघ घातितो

येनातिकष्ट निरय गमिष्ये ॥ १०१ ॥

येऽतीत बुद्धाप्यथ ये अनागता

ये चापि तिष्ठति नरोत्तमा जिना ।

N 532

अनन्तवर्णान् गुणसागरोपमान्

10

उपैमि सर्वान् शरणं कृताञ्जलि ॥ १०२ ॥

N 533

घोरान् गमिष्ये निरयाश्च्युतस्य

त्रातो न तत्र प्रतिविद्यते मम ।

कर्म हानिष्ट हि कृत मयाघ

यद् घातितोऽय मय धर्मभागक ॥ १०३ ॥

15

धिक् पापचित्त व्यसनस्य कर्तुं

धिग् राजभाव मदगर्हितानाम् ।

एकं प्रयास्यामि विहाय सर्वं

सारं न मे किञ्चिदितो गृहीतम् ॥ १०४ ॥

विशुद्धधर्मो गतदोषमोह

20

प्रियवद धारणिभ्यो जितात्मा ।

अदूषक सर्वजनैकत्वधु

कस्माद्धतो मे वरपुष्पचन्द्र ॥ १०५ ॥

हा सुव्रता क्षान्तितपोधनाद्या

हा रूपदाक्षिण्यगुणैरपेता ।

N 534 25

हा निष्कुहा श्रीधन निष्प्रपञ्चा

बुह प्रयातोऽसि विहाय ना त्वम ॥ १०६ ॥

N 535

अद्यावगच्छामि महर्षिवाक्य

N 536

कामा हानित्या वधका प्रजानाम् ।

N 537

मनोज्वरौ दुर्गतिहेतवश्च

30

तस्मात् प्रहास्ये एत कामचर्यान् ॥ १०७ ॥

१ After st 102, ABT add a passage given in App I (No 34) २ AB त्राता for त्राता न ३ ABT पाप for कर्म ४ AB यद् घातितो मे वरधर्मभागक for the line ५ ABT हतप्रदोष for गतदोषमोह ६ After st 106 ABT add a passage given in App I (No 35) ७ AB मनोजल for ज्वरा ८ B प्रभोस्ते, C प्रभावे for प्रहास्ये

- पास्ये श्वोरमहं ह्यवीचिनिरयं प्राणं न मे विद्यते
पापं कर्म कृतं क्षान्तिममुखं भिक्षुर्मया धातितः ।
- मुक्त्वा राज्यं तु ब्रह्मचर्यपरमः पूजां करिष्ये वरां
पुण्यैर्गन्धविलेपनैः सुखचिरैः स्तूपं करिष्याम्यहम् ॥ १०८ ॥
- पुत्राश्वो दुहितृः स्त्रियो गृहपती यं चा जमात्या मम
श्रेष्ठी नैगम क्षत्रिया बहुविधाः सर्वेव भाग्यम्यहम् ।
अग्रहं पञ्चकु चन्दनं सुखचिरं गन्धाश्च ये शोभनाः
शीघ्रं कुर्येव गङ्गुगर्भशिविकां यद्विभु ध्यापीपतु ॥ १०९ ॥
- श्रुत्वा पार्येवपाक्य सर्वमग्नं गन्धां हरित्वा वरां
चितिकैरं कृत्व मनोज्ञगन्ध रचिराम्भरोप्य भिक्षुं वेदिम् ।
अग्रहं पञ्चकु चन्दनं सतगरं स्युक्तां तथा पाटलां
पुण्यैर्गन्धविलेपनेन खचिरैस्तेलेन प्रञ्चाल्यमी ॥ ११० ॥
- क्षोण्यां तत्प कृतं शरीरमभ्यद् या मापिता भिक्षुभि-
तोषां स्तूपु करित्व राज अवधी पूजास्य कामाम्यहम् ।
पुष्यं नाल्य विलेपनं च प्रहस्य च्छत्रान् पताकां श्वजा-
स्तस्मिन्सूर्यसहस्रकोटिनयुतां वादायणी पार्थिवः ॥ १११ ॥
- शैब्यस्य दिवसे ब्रवी महिपति भिक्षुस्य स्तूपं तदा
त्रिध्वप्यञ्जसु देशयी पुषिमकं पक्वित्रिचि पापं कृतम् ।
वर्षां कोटिसहस्र पञ्चनवर्ति तं क्षेपणी दुष्कृतं
शीघ्रं पश्चि अखण्ड रक्षितु वरं शुद्धं शुची निर्मलम् ॥ ११२ ॥
- वर्षां कोटिसहस्र पञ्चनवर्ति पोषी तदा पोष्यं
भिन्ने चो तद आत्ममावि पतितो वोरामवीचि पुनः ।
कृत्वा निर्दूषण कारं वेदमि दुखं कामेनिदानं बहु
दुह्य कोटिसहस्र पञ्चनवर्ति वीरागिहा ये मया ॥ ११३ ॥
- वर्षां कोटिसहस्र पञ्चनवर्ती अन्धोऽह्मस्य तदा
द्वापथी पि च कल्प कोटिनयुता देवा मि भिक्षा पुता ।
नैक्य कल्पसहस्र कोटिनयुतामुखादश्च चञ्चुईतं
हस्ता च्छिन्न अमन्तकल्पनयुतान् पादाश्च कर्णाः शिराः ॥ ११४ ॥
- मानुष्ये सति कल्पकोटिनयुतान्पासु वा जालिपु
दुःखा वेदन वेदयामि च चिरं संसारदुःखार्तिरतः ।
श्रुत्वा पापकु कर्म दुःखतुभवी संसारमाण्डिरं
तरमात् पापु न कुर्ये अचि निभवे यो बोधिमिच्छेच्छियाम् ॥ ११५ ॥

देशेत्वं कर्म पुरिमकु राजश्रेष्ठो
 नासौ विमुच्यी पुरिमकु दुःकृतातः ।
 कृत्वा च कर्म पुरिमकु घोररूपं
 स च च्यवित्त्व गच्छेन्निरयमवीचि घोरम् ॥ ११६ ॥
 5 हस्ता विच्छिन्नास्तथपि च पाद कर्म
 नासा विच्छिन्ना बहुविध नन्तकल्पान् ।
 नेत्रा च मह्यं बलशो ह्यता क्षिपित्वा
 अक्षित दण्डैर्विचरतु चारिकायाम् ॥ ११७ ॥
 त्यक्त्वा स्वकाये विर कर बोधिहेतोः
 10 पुत्राश्च दारान्नयन तथात्ममांसम् ।
 हस्तांश्च पादान् परित्यजि ह्युच्छिन्तो
 नो च क्षयेमी पुरिमकु पापकर्म ॥ ११८ ॥
 राजा अभूवं तद बहु शूरदत्तो
 ते पुत्र मह्यं चरिमक धर्मपालाः ।
 15 पन्नोत्तरोऽयं आसि सुपुष्पचन्द्रो
 वसुनन्दि आसीदशत्रु शान्तिराजैः ॥ ११९ ॥
 N 541 सो नारिसंघो सुविपुल क्षत्रियाधो
 गृहपती ये बलपति ये चमात्याः ।
 श्रेष्ठी तथैव नैगमं कोटराजा
 20 सर्वेऽप्यभूषी दशबल निष्किलेशाः ॥ १२० ॥
 कुर्मार एवाचरितमनन्तकल्पं
 दृष्ट्वा बुद्धान् धूर्तगुण निष्किलेशाः ।
 ते ते मि दुःखा तद असुभूतपूर्वा
 चरन्तु श्रेष्ठा इम बोधिचर्याम् ॥ १२१ ॥
 25 भो बोधिस्तवः प्रतिष्ठित धारणीये
 मैत्राविहारी अचैलितु अप्रनम्पी ।

१ C सङ्कलित. for दुःकृतात. २ C वरित्त्व for च्यवित्त्व. ३ After st. 118, ABT read st. 121-123 below. ४ ABT यो नन्दको आनि च शान्तिराजः for the line. ५ After st. 119, ABT add.

तेषामतोभूत् द्विपदानमुत्तमो प्रिलोक्यतो जगदेवबन्धवः ।
 कृत्वा च अर्थ विपुलं प्रजानां परिनिर्ज्ञेतो दीपु चयैव नायकः ।

६ ABT read st. 121-23 after st. 118 ABT आनन्द एनं वरत अनन्तकल्पान् for the line. ७ ABT शिरिषन अत्रयेयान्, ८ ABT चरन्तु for चरन्तु ९ ABT अचलु तदा प्रदम्पी for अचलितु धप्रदम्पी.

नासी कदाचिद् क्वति अपायभूमिं
पूजेत् बुद्धान् धुतैरुण निमित्तेभ्यः ॥ १२२ ॥

यो इच्छि बुद्धो कथं गिह् धर्मस्वामी
द्वाभिरातीभिः क्वचित्तु लक्षणैः ।

सो शीलश्री अरावळ अग्नेयेथा
देशेति धर्मं प्रतिष्ठितु पारणीये ॥ १२३ ॥

6

इति श्रीसमाधिराजे सुपुष्पचन्द्रपरिवर्तः पञ्चविंशतितमः ॥ ३५ ॥

शीलस्कन्धनिर्देशपरिवर्तः ।

N 543

तस्मात्तर्हि कुमार य आकाङ्क्षेद्वोधिसत्त्वो महासत्त्व किमिच्छेत् सुखमनुचरा सम्पक्सवोधि-
मभिसंबुध्येयमिति, तेन कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शीलस्कन्धे सुप्रतिष्ठितेन भवितव्यम्,
सर्वबोधिसत्त्वेषु च शास्त्रप्रेमसद्भा उपस्थापयितव्या ॥

अथ खलु भगवास्तस्या वेलामिमिमा गाथा अभाषत—

5

य शीलस्कन्धे प्रतिष्ठितु बोधिसत्त्वो
हितैषिचित्तो विचरति चारिकायाम् ।
क्षिप्र स गत्वा अभिरतिबुद्धक्षेत्र
क्षान्तिं लभित्वा भविष्यति धर्मराज ॥ १ ॥

N 544

10

तस्मात् समप्रा भवथ अद्दुष्टचित्ता
सर्वे च भोगा सतत मनापकारी ।
दृष्ट्वा च बुद्धान् शिरषिन अप्रमेयान्
बोधे स्पृशित्वा भविष्यथ धर्मस्वामी ॥ २ ॥

15

तस्माच्छृणित्वा इम वर अनुशसन्
दृष्ट्य च भिक्षून् परम सुशीलवन्ता ।
नि शाठियेनो विदुः सद सेवितव्या
समाधितासा भविष्यथ नोचिरेण ॥ ३ ॥

20

सचेन्निधानपरिमिताप्रमाण
पूर्णा भवेयु मणिरतनेभिः सैते ।
तथैव भूयो रतनवराण पूर्णा
क्षेत्रा भवेयुर्वालिकाङ्गतुल्या ॥ ४ ॥
दानाधिमुक्तो भविय स बोधिसत्त्व
एकैक रात्रिदिवमिह दानु दद्यात् ।

N 545

25

एव ददन् सो बहुविध कल्पकोटी
नो विष्टित स्याद् वालिक गङ्गतुल्या ॥ ५ ॥
यश्चो समार्थे इमुमिह बोधिसत्त्वो
श्रुत्वा न धारेत् सुगतपराण गङ्गाम् ।
य पुण्यस्कन्धो भवति गृहीतु तेनो
तत् सर्वदान कलमपि नानुभोति ॥ ६ ॥

१ Before तस्मान्, ABT insert तत्र भगवान् पुनरपि च-प्रथमं बुभारभृतमानन्दप्रयते इम २ BT
insert after महासत्त्वेन and A after उपस्थापयितव्या, a passage given in App I (No-36)
३ AB सप्तभि for सर्वा, ४ B धर्मम् for गजम्

एषो नरो अनुपम पुण्यस्वरूपो ज्ञानस्य कोशे अपरिभिताकरोम ।	
श्रीस्रो नरो यो इमु आनुकौमिकं धारेय्य चात्रं इमु निरजं समाधिम् ॥ ७ ॥	
धारेय्य एत विरज समाधि शान्त महाधनो भवति स बोधिसत्त्वः ।	5
महासमुद्रो बहुविधतानस्य अवरो न तस्य पुण्यस्य प्रमाणास्ति ॥ ८ ॥	
वेरिहि धर्मेहि अचिन्तियेहि सर्वुहितो दुच्छति बोधिसत्त्वः ।	N 540 10
न तस्य बोधाय कदाचि संशयो य उद्विश्यति इमं समाधिम् ॥९॥	
संशयाय लोकचरियं विनायकं दुद्धं महाकारणिकं स्वयंसुवम् ।	
यः पुण्यस्वरूपेन वेणुपेतो अचिन्तियो यस्य प्रमाणु नास्ति ॥ १० ॥	15
ने उत्तरो तस्य च सत्त्व कश्चित् महासहस्राय कदाचि विद्यते ।	
यः पुण्यस्वरूपेन समो भवेत् ज्ञानेन वासादृशाचिन्तियेन ॥ ११ ॥	30
अन्वय यः श्रुत्व समाधिमेतं धारेय्य चाचेय्य पर्वापुणेय्या ।	
पर्येपनाणोऽर्जुल बुद्धबोधि न तस्य ज्ञानेन समो भवेत् ॥ १२ ॥	N 517
सचेत् कुमारा तिय अयु धर्मरूप यः पुण्यस्वरूपो उपचिदु तेन भोति ।	25
पारुल्लो वाचेत्तु इमं समाधिं न सो विचर्या इह प्रयुल्लोकगतु ॥१३॥	
तस्मात् कुमारेह य बोधिसत्ते आवह हूते पूजितु सर्वसुहाम् ।	30

१ C इन्द्रो for कोश. २ C अष्टावरोय चह आनुकौमिक यो for the line. ३ C महासमुद्रो च शतस्य आगमो for the line. ४ A सुवर्णे, C सुवर्णहिलो for सुवर्णिने. ५ C अनन्तर for न उत्तरो. ६ AB अर्जुणाय for अर्जुन. ७ AB धारेय्य चाचेय्य for धारेयु कश्चिद्. ८ AB समेय्या for विचेय्या

अतीत उत्पन्न तथागतांश्च
धारेतु वाचेतु इमं समाधिम् ॥ १४ ॥

एषा हि सा बोधि तथागतानां
श्रद्धेहि मल्लं वचनं कुमारः ।

न भापते वाचमृषां तथागतो
न हीदृशाः सत्त्व मृषां वदन्ति ॥ १५ ॥

यस्मिन् मया शोधितु आत्मग्राहो,^१
इतः पुरे कल्पशतानचिन्तियान् ।^२

श्रेष्ठं चरन्तेन पि बोधिचोरिक्तां
पर्येपमाणेन इमां समाधिम् ॥ १६ ॥

तस्मादिमं श्रुत्व अथ धर्मगल्लं
यः सूत्रकोटीनयुतान आगमः ।
यः पुण्यस्कन्धो विपुलो अचिन्तियो
येनो लघुं बुध्यति बुद्धज्ञानम् ॥ १७ ॥

सर्वेषु सूत्राणिदमप्रसूत्र-
मचिन्तियस्यो कुशलस्य व्याकरम् ।
पर्यन्तु धर्माण न तेप लभ्यते
यां सो सदा निर्दिशते विशारदः ॥ १८ ॥

छिन्दित्व मिन्दित्व महासहस्रं
शक्यं गणेतुं परमाणुसंचयः ।
न त्वेव ते सूत्रशता अचिन्तियान्
प्रमत्तु वं भापति सो अविद्वितः ॥ १९ ॥

औश्वास प्रश्वास गणेतु शक्यं
सर्वेषु सत्त्वानिह बुद्धक्षेत्रे ।
पर्यन्तु सूत्राण न तेप शक्यं
यान् भापते सोऽत्र समाधिये स्थितः ॥ २० ॥

बुद्धान क्षेत्रा यय गद्गवाल्किा
ये तेप सत्त्वा गति तेपूपपन्नाः ।
गणेतु ते शक्यमपौपि चिन्तितुं

न तेप सूत्राण य नित्यु भापते ॥ २१ ॥

१ ABT लभ्यति for बुध्यति २ A om. st. 18. ३ A om. the first two lines of st. 20.
४ B om. this line. ५ AB तथा विचिन्तितु for अपापि चिन्तितु

गणेतु शक्यमित कल्पकोटिभिः

महासमुद्रेष्विह याति वालिकाः ।

नदीषु कुण्डेषु हृदेषु तद्वद्

अनन्त सूत्रान्त सै यत् प्रभापते ॥ २२ ॥

शक्यं गणेतु बहुकल्पकोटिषु

य आपस्वप्नः सद् तत्र तिष्ठति ।

शताय भिन्नाय वालाप्रकोटिये

स्वराङ्ग तेषां न तु शक्यं सर्वशः ॥ २३ ॥

शक्यं गणेतु बहुकल्पकोटिभि-

र्षे सत्य आसन् पुरिमेण तत्र ।

य आत्मभावे विनिबद्धसारा

न तेन सूत्रान्तनिर्हार जानितुम् ॥ २४ ॥

गणेतु शक्यं स्त सर्वप्राणिनां

ये सन्ति सत्त्वा दशसु दिशासु ।

न शक्यु सूत्रान्त गणेतु तस्य

यद् भापतेऽसौ सततमविक्रितः ॥ २५ ॥

सर्वैर धर्माण निदेशु जानति

निरुक्तिनिर्देशपदार्थकोविदः ।

विनिश्चये भूतनयेषु शिक्षितो

विशालबुद्धिः सद् हर्षप्रज्ञः ॥ २६ ॥

अभिन्नबुद्धिर्विपुलार्थचिन्ती

अचिन्त्य चिन्तेति सदा प्रजानति ।

घोषस्वभावं पृथु सर्व जानती

शब्दाश्च तान् निर्दिशतो न सज्जति ॥ २७ ॥

असक्त सो बुद्धति धर्ममणको

न सज्जते सर्वजगत्स्य मापत ।

प्रदानं निर्देशपदेहि कोविदः

तथाहि तेनो परमार्थु ज्ञातः ॥ २८ ॥

एकस्य सूत्रस्युपदेशकोटिये

अचिन्तियां निर्दिशतो न सज्जति ।

१ A समग्र for स यत्, २ AB विनिश्चितो for विनिश्चये ३ A अशक्यु; B अशंकु for अक्षय

४ ABT शतेदि for पशेदि.

असङ्गनिर्देशपदायकोविदो १८
भाषन्तु सो पर्पगतो न सञ्जते ॥ २९ ॥

यः सुस्थितो भोति इहो समाधिषे
स बोधिसत्त्वो भवती अकम्पियः ।

5

धर्मे बलाधानविशेषप्राप्तः
करोति सोऽयं बहुप्राणकोटिनाम् ॥ ३० ॥

यथैव मेहरचलो अकम्पियः
सर्वेहि वातेहि न शक्य कम्पितुम् ।

N 552

10

तथैव भिक्षुर्विदु धर्ममाणकं
कम्पेतु शक्यं न परप्रवादिभिः ॥ ३० ॥

महासहस्रेष्विह लोकपालुषु
ये पर्वता उक्त अकम्पनीयाः ।
ते शक्य वातेन प्रकम्पनाय
न त्वेव धर्मे स्थितु शन्यि भिक्षुः ॥ ३२ ॥

15

य शून्यतायां सततं प्रयुक्तो
बुद्धान एषो नियतं विहारः ।
प्रजानती निश्चितु धर्म शून्यां
स सर्वैवादीभि न शक्यु क्षोभितुम् ॥ ३३ ॥

20

अकम्पियो भोति परप्रवादिभिः
सर्वप्रवादेहि अनाभिभूतः ।
अनाभिभूतश्च अनिन्दितश्च
इमुमुदिशित्वान समाधि शान्तम् ॥ ३४ ॥

25

गतिं गतो भोति स शून्यताया
सर्वेषु धर्मेषु न काङ्क्षतेऽसौ ।
अनन्तज्ञाने सद सुप्रतिष्ठितो
इमुमुदिशित्वान समाधि शान्तम् ॥ ३५ ॥

N 553

30

बलानि बोध्यङ्ग न तस्य दुर्लभा
प्रतिस्तिविदो ऋद्धिविधी अचिन्तिया ।
अभिज्ञ नो तस्य भवन्ति दुर्लभा
धरोत्व वाचेव इमं समाधिम् ॥ ३६ ॥

भवाभिवृत्तस्य न तस्य दुर्लभं अनन्तज्ञानेन जिनान दर्शनम् । संबुद्ध कोटीनयुतानचिन्तियान् सो द्रक्ष्यते एतु समाधि धारयन् ॥ ३७ ॥	5
सर्वेष चो तेप जिनान अन्तिके स श्रोष्यते एतु समाधि शान्तम् । वरेण ज्ञानेन उपेतु भेष्यती प्रतिसंविदासु दश पारमि गतः ॥ ३८ ॥	10
सचेद् भवेन्मणिरतनान पूर्णा महासहस्रा इव लोकधातुः । ये दिव्य श्रेष्ठ मणिरतनाः प्रथाना हेष्टे उपादाय भवामु वावत् ॥ ३९ ॥	15
यावन्त क्षेत्रा बहुविध ते अनन्ता जाम्बूनदासंस्तृत पूर्ण सर्वे । दानं ददे जिनवरेषु सर्वे भूमीतलादुपरि भवाप्र यावत् ॥ ४० ॥	20
यावन्ति सन्ति बहु विविधा हि सत्त्वा दानं ददेयुर्विबिधमनन्तकल्पान् । बुद्धान दद्युः सततमविष्टिहन्तो बोध्यर्थिको चो ददितु दानस्कन्धम् ॥ ४१ ॥	25
यथैव भिक्षुरभितु शून्यतायां बुद्धानमस्यो दशतलप्राञ्जलीयो । न स दानस्कन्धः पुरिमकु याति संख्यां यः शून्यतायामभितु बोधिसत्त्वः ॥ ४२ ॥	30
तं चो लभित्वा स हि नर पुण्यवन्तो दानं ददेति विपुल जनेत्वं श्रद्धाम् । परंपमाणो अतुल्य बुद्धबोधि औपम्यगेतं कृतु पुण्योत्तमेन ॥ ४३ ॥	35
यथो समाधिमिमु वर श्रेष्ठ गृहे- द्धतुस्पदां गाथ स तुष्टचित्तः । यः पुण्यस्कन्धो उपचितु तेन भोति तत् सर्वदानं श्रुतिवक्त्रा नु भोति ॥ ४४ ॥	40

न ताव शीघ्रं प्रतिलभि बुद्धज्ञानं

दानं ददेत् सो हितकरु बोधिसत्त्वः ।

अश्रुत्व एतं विरजु समाधि शान्तं

यय श्रुत्व शीघ्रं लभति स बुद्धज्ञानम् ॥ ४५ ॥

5

यश्चो लभित्वा इमुं वर शान्तभूमिं

श्रुतस्य गोत्रं इमुं विरजं समाधिम् ।

पर्यापुणेय्या प्रमुदितु बोधिसत्त्वः

स शीघ्रमेतं प्रतिलभि बुद्धज्ञानम् ॥ ४६ ॥

10

योऽपी निवानं प्रतिलभि एकरूपं

क्षेत्राननन्तान् यथरिव गङ्गाजालिकाः ।

ते चो भवेयुर्मणिरतनान पूर्णा

दिव्यान चो तथपि च मानुषाणाम् ॥ ४७ ॥

दुर्धर्षु सो भोति प्रभूतकोशो

महाधनो धनरतनेनुपेतः ।

.5

यो बोधिसत्त्वो लभति इमं समाधिं

पर्यापुणन्तः सततमगृह्य भोति ॥ ४८ ॥

राज्यं लभित्वा परमसमृद्ध स्मीतं

न तेन तुष्टो भवति कदाचि विद्मः ।

N 556

यथा लभित्वा इमुं विरजं समाधिं

20

तुष्टो उदग्रो भवति स बोधिसत्त्वः ॥ ४९ ॥

ते ते धर्मधरा भवन्ति सततं बुद्धान् सर्वज्ञिनां

धारेन्ती वरधर्मनेत्रि विपुलां क्षीणान्तकाले तथा ।

धर्मकोशधरा महामतिधराः सर्वज्ञगच्छधराः

ते ते सत्त्व सहस्रकोट्रिनियुतांस्तोषन्ति धर्मस्वरैः ॥ ५० ॥

52

ते ते शीलधनेनुपेत मतिमान् शिष्याधनाढ्या नरा.

ते ते शीलव्रते स्थिता अभिरता धर्मद्रुमस्याङ्कुराः ।

ते ते रत्नवारापचीवरधरा नैष्वम्पतुष्टाः सदा

ते ते सत्त्वहिताय अप्रतिसमाः सर्वज्ञतां प्रस्थिताः ॥ ५१ ॥

ते ते दान्त मुदान्त सत्त्वदमका दमथेनुपेताः सदा

30

ते ते शान्त सुशान्ततामनुगताः शान्तप्रशान्तेन्द्रियाः ।

ते ते सुस प्रसुप्त सत्त्व सततं धर्मस्वरैर्बोधयी

बोधित्वा वरथेष्ट धर्मरतनैः सत्त्वान् प्रतिष्ठापयी ॥ ५२ ॥

N 557

- ते ते दानपत्नी भवन्ति सततं सद् मुक्तन्यगी विदुः
ते ते मत्सरिणैर्न संवसि महात्यागे रमन्ते सदा ।
- ते ते सत्त्व दरिद्र दृष्टु दुःखितान् भोगेहि संतर्पयी
ते ते सत्त्वहिते सुखाय सततं सर्वज्ञतां प्रस्थिताः ॥ ५३ ॥
- ते ते आहनि धर्मभेरि विपुलां ज्ञाने सदा शिक्षिताः
छिन्दन्ती जन सर्वं संशयलतां ज्ञाने सदा प्रस्थिताः ।
- ते ते सुश्रुत धर्मचारि विरजा सूत्रान्तकोटीशतान्
पर्यायां स्थित आसने मतिधराः प्रव्याहरी पण्डिताः ॥ ५४ ॥
- ते ते भोन्ति बहुश्रुताः श्रुतिधराः संबुद्धधर्मधराः
कोशान् धर्मग्रथान् धरन्ति मुनिनां धर्माधिधाने रताः ।
- ते ते भोन्ति विशालप्रज्ञ विपुलां प्रीतिं जनेन्ति सदा
देहेन्ता वरधर्मं ज्ञान्त निपुणं नैर्पाणिकं दुर्दशम् ॥ ५५ ॥
- ते ते धर्ममधर्मज्ञेय प्रतिमान् धर्मैः स्थिताः सूरताः
धर्मराज्यि प्रशासि अप्रतिसमा वरधर्मचारी सदा ।
- ते ते भोन्ति विशिष्टधर्मसुखका गुण्यौरेवे च स्थिताः
धर्मं नापरे स्थिता मतिधरा धर्मबन्धोच्छ्रायिकाः ॥ ५६ ॥
- ते ते मत्त प्रमत्त सत्त्व सततं दृष्ट्वा प्रमादे स्थितान्
दृष्ट्वा चैव प्रमथ ज्ञापयगतान् संसारमार्गे स्थितान् ।
- तेषु मैत्र जमिस्तुदार फरणा मुदिताप्युपेक्षा स्थिता
तेषां मार्गवर्गं प्रदर्शयि दिक्कमद्योक्तिकं दुर्दशम् ॥ ५७ ॥
- ते तु नात्र करिष्व धर्मं सुदृढां धारन्ति सत्त्वान् बहून्
व्यन्तान् महार्णवेषु पतितान् संसारस्रोतोगतान् ।
बोध्यङ्गा बलद्विन्द्विः कत्रचिताः सद्दर्शनवाक्ताः
सति पारमि क्षेम नित्यमभये स्थपेन्ति सत्त्वान् सदा ॥ ५८ ॥
- ते ते वैचररा मतेषु चरिता वैशोरामा वेदया
विधाज्ञानविमुक्तिपारंगमिता सद्दर्शनेभ्यः ॥
- दृष्ट्वा सत्त्व मिथ्यन नेकविधिं रोमीः समम्यहृतान्
तेषां धर्मवैचर्येण ददति सद्दर्शनेभ्यः सन्ति तान् ॥ ५९ ॥
- ते ते चात्रिअपचारिनर्थना लोकेन्द्र कागोष्ठराः
सर्वतोयप्रभंकरा मतिधरा वरज्ञानमूर्ध्निस्थिताः ।
- शूद्र ज्ञानबला बलप्रमथनाः संवर्षिता ज्ञानिभिः
ज्ञानेनो बहुसत्त्व-सोद्विनिपुतांतोप्यन्ति धर्मैः स्थिताः ॥ ६० ॥

१ BT नगरवरे for नगररे. २ B सुश्रुतां क्षरेणित for सुश्रुतां पारोणित. ३ B पारमिगार for पारमिता.

ते तेऽधिपति सार्यमाह विपद सत्वान जाणार्थिना
 दृष्ट्वा सत्त्व प्रमूढ मार्गरतने सद मारपाशे स्थिता ।
 तेषा मार्गर प्रमत्तशयि शिप क्षेम सदा निर्वृती
 येन ज्ञानपथेन नेन्ति कुशालान् बहुसत्त्वकोटीशतान् ॥ ६१ ॥

6 ते ते लेनु भवन्ति प्राणु शरण चक्षु प्रदीपकरा
 भीतानामभयप्रदाश्च सतत प्रस्तान चाश्वासरा ।
 तेऽतिदु खित सत्त्व ज्ञानै परमान् जात्यन्धभूतानिमान्
 धर्मलोकु करोन्ति धर्मरतने भूतनये शिक्षिता ॥ ६२ ॥

N 560

10 ये ये शिल्पवरा जगे बहुकरा सत्वान अर्थावहा
 येभि सत्त्व सदा भवन्ति सुखिता शिल्पेषु सशिक्षिता ।
 शिक्षापारमिता गता सुनुशला आश्चर्यप्राप्ताद्भुता
 ये बोधीर्नभिप्रस्थिता मतिधरा लोक्तस्य चक्षुर्द्रदा ॥ ६३ ॥

15

नो ते तूष् कदाचिदप्रतिसमा वरसुद्धधर्मश्रुता
 शीलक्षान्तिसमाधिपारमिता गम्भीरधर्मश्रुता ।
 नो तूष्ठाश्च परेषु धर्मरतन ते देशयन्त शिप
 मोक्षोपायु प्रवर्षमाणु धर्म धर्मैर्नरास्तर्पयी ॥ ६४ ॥

20

यावन्तो बहु सत्त्व तेषुपगता धर्मार्थिका पण्डिता
 श्रेय्यामो वरधर्मश्रेष्ठरतन मार्ग श्रजु अञ्जसम् ।
 तेषा छिन्दियु सशयान् मतिधरा धर्मेण सतोपयी
 शीलक्षान्तिसमाधिपारमिगता जानन्त सत्त्वाशयान् ॥ ६५ ॥

25

ज्ञानी ज्ञानवराप्र पारमिगता सत्त्वाशये कोविदा
 जानन्त परसत्त्वचित्तचरित येषा कथा यादृशी ।
 ये ये ज्ञानकथाय सत्त्वनयुता वरधर्मचक्षुर्लभा
 ते ते ज्ञानविशेषपारमिगता मार्गोपदेशकरा ॥ ६६ ॥

N 561

मारा कोटिसहस्र तेष विदुषा चित्त पि नो जानियु
 आवाशे यय पक्षिणा पदगतिं ज्ञातु न शक्या क्वचित् ।
 शान्ता दात प्रशान्त ज्ञानैर्वशिनो आर्यस्मि ज्ञाने स्थिता
 सर्वान् मार निहत्य शर वृषणा बुध्यन्ति बोधिं शिवाम् ॥ ६७ ॥

30

श्रद्धिपारमिप्राप्त भोन्ति सतत गच्छन्ति क्षेत्रान् शतान्
 पश्यन्ति बहुसुद्धकोटिनिधुतान् गङ्गा यथा वास्तिका ।

१ B विदुषु for प्रमूढ २ B ज्ञान for ज्ञान ३ B पारमिगता for पारमिता ४ Mess नोत्तताथ
 for नो दृष्टाथ ५ B ज्ञानबलिनी for वशिनो

शीलस्कन्धपरिवर्तः ।

-३६. ३६]

चक्षुस्तोष न सज्जते दशदिशो पश्यन्ति रूपान् बहू
 ये चो^१ सत्त्व दशदिशो भवस्थिताः सर्वेषु ते नायकाः ॥ ६८ ॥
 ते तस्यो भणि आनुशंस सकल्यं कल्पान् कोटीशतान्
 नो चो पूर्वचरीय वर्ण क्षपये प्रतिभानतो भापतो ।
 बुद्धानां धनमक्षयं सुविपुलं ज्ञानस्य चो सागरं
 यो एतं विरजं समाधिमतुलं धारेण कश्चिन्नरः ॥ ६९ ॥

इति श्रीसमाधिराजे शीलस्कन्धनिर्देशपरिवर्तः पद्मशतितमः ॥ ३६ ॥

यशःप्रमपरिवर्तः ।

N 562

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म — तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेमांश्च परिमाणानाश्चर्याद्भुतान् बोधिसत्त्वधर्मानाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्पत्संबोधिमभिसंबोद्धुक्वामेनायं सर्वधर्मस्वभावसमताविषयितः समाधिः श्रोतव्य उद्ग्रहीतव्यः पर्ययात्तव्यो धारयितव्यो वाचयितव्यः प्रवर्तयितव्य उद्रेष्टव्यः स्वाध्यायतव्योऽरणाभावनया भावयितव्यो बहुलीकर्तव्यः परम्यश्च 5 विस्तरेण संप्रकाशयितव्यः । क्षान्तिबलं चानेन भावयितव्यम् । क्षान्तिरासेत्रयितव्या भावयितव्या बहुलीकर्तव्या । धर्मार्षिकेन च भवितव्यं धर्मकामेन धर्मपरिग्राहकेन, धर्मानुधर्मप्रतिपन्नेन । बुद्धपूजाभियुक्तेन भवितव्यम् । तेन त्रिषु स्थानेष्वभियोगः करणीयः । क्तमेव त्रिषु ? यदुत त्रैशक्षयाय पुण्यबलाधिपतये बुद्धज्ञानमाकाङ्क्षता कुशलमूलान्यवरोपयितव्यानि नो तु खलु लोकसुखस्पर्शाभिकाङ्क्षिणा । एषु त्रिषु स्थानेष्वभियोगः करणीयः ॥

N 563

10 अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य तमेवार्थमुद्योतयमान इममेव पूर्वयोगकर्तानिर्देशं गाथाभिगीतेन संप्रकाशयति स्म —

हन्त शृणोय ममेतु कुमारा

कल्पसहस्र यथा चरिता मे ।

पूजित बुद्धसहस्रशतानि

15

एषतु एतु समाधि प्रणीतम् ॥ १ ॥

कल्प अचिन्तिय एवमतीताः

क्षेत्रशतेषु ये बालिक अस्ति ।

एष निदर्शनु कीर्त्तु भोर्ता

यं जिनु आसि गणेश्वरनामा ॥ २ ॥

20

पठिरनूनक कोटिसहस्रा-

प्यासि गणोत्तमु तस्य जिनस्थ ।

सर्वि अनास्रवि क्षीणकिल्बेशा

अष्टविमोक्षप्रतिष्ठित प्याथी ॥ ३ ॥

तत्र च कालि इयमपि सर्वा

25

क्षेम सुभिक्ष अनाकुल आसीत् ।

सौख्यसमर्पित सर्वमनुष्याः

प्रीणित मारुणकेभि सुखेभिः ॥ ४ ॥

N 564

१ B इमाश्चान्याश्च for इमांश्च. २ B om. विस्तरेण. ३ After धर्मकामेन, B adds धर्मरेवेन. ४ B त्रैशक्षये for त्रिषु. ५ B om. स्थानेषु. ६ After निर्देशं, B adds भूपत्या मात्रया. ७ After गोतेन, B adds विस्तरेण. ८ C मानसकेभि for मानुषकेभि.

पुण्यवदेन च सर्वं उपेता दर्शनियास्तथ प्रेगणियाध । आद्य महाधन सर्वं समृद्धा दिव्यसुखेन समर्पितगानाः ॥ ५ ॥	
सूरसु सुव्रत मन्दकिल्लेशाः क्षान्तिवलाभिरता अभिरूपाः । देवपुरेषु यथा मत्पुत्राः शीलगुणोपगता भक्तिमन्तः ॥ ६ ॥	5
तत्र चं कालि महीपतिरासीद् राजसुतो वरपुण्यसुताम् । तस्य च पुत्र अनूनकमासन् पञ्चशता स्मृतिमन्मतिमन्तः ॥ ७ ॥	10
तेन च राजसुतेन जिनस्यो पष्टि उद्यानसहस्रशतानि । पुण्यफलप्रतिमण्डित सर्वे तस्य निर्मातित कारणिकस्य ॥ ८ ॥	15 N 666
विविन्न उद्यान सहस्रशता चंरुमशय्यनिषयसहस्रैः । चीकरपोटिसहस्रशतानिः संस्कृत चंरुमणाध निषयाः ॥ ९ ॥	20
एवमनेकप्रकारसहस्रा पात्तक श्रमणकाः परिभोगाः । राजसुतेन प्रसज्जनेना तस्य उपस्थापिताः सुगतस्य ॥ १० ॥	
सो दशसु शुभकर्मपथेषु राज प्रतिष्ठित सौधूजनेना । प्राणसहस्रशतानयुतेभि- गीच्छि पुरस्कृत नायकु द्राम् ॥ ११ ॥	25
पुण्यशिल्पेपनाधूप गृहीत्वा छवपताकम्बजांस्तथ वाथान् ।	30

१ B स्मृतिमन्तः for स्मृतिमन् २ C सार्धं for साधु ३ After वाथान्, A reads the last
ms of st. 13.

पूज करिष्व स तस्य जिनस्य
 प्राञ्जलिकः पुरत स्थित औसीत् ॥ १२ ॥
 तृष्ट अभूत्तद भिक्षुसहस्रा
 देवमनुष्यथ यक्षसुराश्च ।
 व्याकर किं नु जिनो इमु पूजां
 साधु किं वक्ष्यति धर्मु नरेन्द्रः ॥ १३ ॥
 तस्य च आशय ज्ञात्व स्वयंभू
 राजसुतस्य निरुत्तर चित्तम् ।
 पारगतो अधिमुक्तिपदेयु
 तस्यिम देशयि शान्त समाधिम् ॥ १४ ॥
 याव प्रमुक्त गिरा सुगतेना
 कम्पित मेदिनि सवनपण्डा ।
 पुष्य प्रवर्षि तदा गगनातः
 पद्मशतापि च उद्गत भूमौ ॥ १५ ॥
 व्याकरि नायकु आशयु ज्ञात्वा
 अर्थपदेयु सुशिक्षित शास्ता ।
 देशयि शान्त समाधि नरेन्द्र-
 स्तत्रिमि अर्थपदानि शृणोय ॥ १६ ॥
 सर्वि भवा अभवाः परिकल्पा-
 स्तुच्छ मरीचिसमा यय मायाः ।
 वियतमेघसमाध्वल शून्याः
 सर्वि निरात्म निसत्त्व निजीवाः ॥ १७ ॥
 आदितु शून्य अनागत धर्मा
 नागत अस्थित स्थानविमुक्ताः ।
 नित्यमसारक मायस्वभावाः
 शुद्ध विशुद्ध नभोपम सर्वे ॥ १८ ॥
 नैव च नील न पीत न श्वेता
 नामतु रिक्तकु घोषस्वभावाः ।
 चित्तविविक्त अचित्तस्वभावाः
 सर्वस्तापगताः क्षणिकत्वात् ॥ १९ ॥
 भावतु अक्षर संस्तु नास्ति
 नोपि अभावतु संस्तु भोति ।

नापि च अक्षर देश व्रजन्ती	
नो पुनरक्षर क्रान्ति कुतश्चित् ॥ २० ॥	
अक्षर अक्षय क्षीण निरुद्धा	N 568
भाषततो व अभाषततो वा ।	
नित्यमिमक्षर अक्षय उक्ता	5
यः परिजानति सोऽक्षयु भोति ॥ २१ ॥	
सुद्वसहस्रशता य अतीता	
धर्मसहस्रशतानि भणित्वा ।	
नैव च धर्मुं न चाक्षर क्षीणा	
नास्ति समुत्पत्ति तेन अक्षीणा ॥ २२ ॥	10
येन प्रजानति अक्षयधर्मान्	
नित्यु प्रजानति अक्षयधर्मान् ।	
सूत्रसहस्रशतानि भणित्वा	
सर्विं अनक्षर जानति धर्मान् ॥ २३ ॥	
यं च प्रभाषति धर्मं जिनस्यो	15
तं च न मन्यति सोऽक्षयताये ।	
आदि निरात्मनि ये त्विमि धर्मा	
तांश्च प्रभाषति नो च क्षपेति ॥ २४ ॥	
सर्वगिरिः स प्रभाषति विद्धो	N 569
नो च गिराय हरीषति चित्तम् ।	20
सर्वगिरो गिरिवोपनिकारो	
तेन न सब्जति जातु गिराये ॥ २५ ॥	
याय गिराय स कीर्तितु धर्मः	
स गिर ताक्षणि सर्वं निरुद्धा ।	
यादशु लक्षणु तस्य गिराये	25
सर्विमि धर्मं तद्वक्षणाप्राप्ताः ॥ २६ ॥	
सर्विमि धर्मं अलक्ष विच्छा	
सर्विं अलक्षण लक्षणशुद्धाः ।	
नित्य विविक्त विशुद्ध नभो वा	
संख्य समास्तु ते न उपेन्ति ॥ २७ ॥	30
संसृतासंसृजत सर्विं विविक्ता	
नास्ति विवत्पन तेषमृषीणाम् ।	

संनिगतीषु असंसृष्टा प्राप्ता
दृष्टिगतेहि सर्वैव विविक्ताः ॥ २८ ॥

नित्यभक्त अदुष्ट अमृदा-
स्तस्य स्वभाज समाहितचित्ताः ।

5 एष समाधिवली बलवन्तो
धो इमु जानति ईदृश धर्मान् ॥ २९ ॥

शैलगुहागिरिदुर्गनिदीषु
यद् प्रतिश्रुत्वा जायि प्रतीत्य ।

10 एविमु संसृष्टु सर्भि मिजाने
मायमरीचिसमं जगु सर्वम् ॥ ३० ॥

प्रब्रज्जं गुग धर्मगतानां
ज्ञानमयेन अभिज्ञ श्रुतीणाम् ।

N 571 वाच उपायमुदात्त्य निरन्त्र
यत्र प्रकाशितु शान्त समाधिः ॥ ३१ ॥

15 कल्पितु बुचति कल्पनमात्रं
अन्तु न लभ्यति संस्रमाणे ।

कोटि बलक्षण या पुरि आसी-
दपि अनागति प्रव्ययताये ॥ ३२ ॥

20 कर्म क्रियाय च वर्तीति एवं
हीन उल्लक्ष्यतया समुदेन्ति ।

त्रिविक्त धर्म सदा प्रवृत्तीये
शून्य निरात्म मिजानय सर्वान् ॥ ३३ ॥

सदृष्टि भाषितु धर्म जिनेना-
सदृष्टतसदृष्टत पश्यय एवम् ।

25 नास्तिह भूतैतु आत्म नरो वा
एतकु लक्षण सर्वैजगत्स्य ॥ ३४ ॥

N 572 कृष्णाशुभ च न नश्यति कर्म
आहमन कृत्य च वेदयितव्यम् ।

नो पुन संशय कर्मफलस्य
नो च अहेतुक प्रत्यनुभोन्ति ॥ ३५ ॥

१ B सत्यागतीषु for सर्वं २ A कल्पितु, B कल्पित, C कल्पान for कल्पन ३ B सृजतु for भूलु ४ C नो चित्तु for नो पुन,

सर्वि भग्न अलिङ्गा वशिष्ठाधो	
रिक्तकु तुच्छ फेनसमाश्र ।	
मायमरीचिसमा सद शून्या	
देशितु शब्दितु ते च विनिका ॥ ३६ ॥	5
एव विज्ञानतु मन्यन नास्ती	
शील्वु भोति अनिश्रितचित्त ।	
क्षान्तिवलेन न कल्पयि किञ्चि	
एव चरन्तु समाहितु भोति ॥ ३७ ॥	
यात्तक धर्म विज्ञानि स राजा	10
तात्तक देशित तेन जिननेन ।	
श्रुन्न नृपो इमु धर्म जिनस्यो	
सपरिवार समाददि शिक्षाम् ॥ ३८ ॥	
राजसुतो इमु श्रुच समाधि	
आत्तमना मुदितो भणि वाचम् ।	15 N 573
सुष्टु सुभाषितु एव समाधी	
एव तत्रा चरणेषु पतामि ॥ ३९ ॥	
तत्र च प्राणिसहस्र जशीति	
श्रुत्विमु धर्मस्त्रमार प्रणीतम् ।	
भूतु अय परमार्थ निर्देशो	20
ते अनुत्पत्तिक क्षान्ति लभिसु ॥ ४० ॥	
नास्ति उपादु निरोधु नरस्यो	
एत्रिभि धर्म सदा विनिका ।	
एव प्रज्ञानतु नो परिहाणि	
राज लभी अनुत्पत्तिक क्षान्तिम् ॥ ४१ ॥	25
राज तदा विजहित्वन राज्य	
प्रत्रजि शासनि तस्य जिनस्य ।	
तेऽप्यनु प्रत्रजिता सुत राज्ञ	
पञ्चदाशानि अनूनक सर्वे ॥ ४२ ॥	
प्रत्रजितो यद् राज सपुत्रो	
अन्य तदा बहुप्राणिसहस्रा ।	
प्रत्रजिता सुगतस्य समीने	
धर्म गवेषियु तस्य जिनस्य ॥ ४३ ॥	

N 574

विंशतिर्षशतान् परिपूर्णान्
 धर्म प्रकाशितु तेन जिनेना ।
 राज सपुत्रकु तेन जनेना
 विंशतिवर्षशता चरि धर्मम् ॥ ४४ ॥

5

अथ अपरेण पुनः समयेन
 सोऽपि जिनः परिनिर्धृतु आसीत् ।
 ये जिनश्रावक तेऽपि अतीताः
 सोऽपि च धर्मु परिचैकु आसीत् ॥ ४५ ॥

10

तस्य च राजिन पुत्र अभूषी
 पुण्यमती सद श्राद्धु प्रसन्नः ।
 तस्य च भिक्षु कुलोपगु आसीत्
 सो इमु देशयि शान्त समाधिम् ॥ ४६ ॥

N 575 15

सो अखिलो मधुरो च अभूषी
 सवृतु प्राणिसहस्रशतेभिः ।
 देवत कोटिशतान्यनुबद्धा
 वर्ण भणन्ति कुलान् प्रविशित्वा ॥ ४७ ॥

20

स स्मृतिमान् मतिमान् गतिमांश्चो
 सुव्रतु सुरतु शील्व्रतश्च ।
 सुस्वरु अपरुष सो मधुरश्चो
 धातुपु ज्ञानवशी वरप्राप्तः ॥ ४८ ॥

25

चीवरकोटिशतान च लाभी
 आसि स भिक्षु यशःश्रमु नात्ता ।
 तस्य च पुण्यवर्ल असहन्ता
 भिक्षुसहस्र तदा जनि ईर्ष्याम् ॥ ४९ ॥

30

पुण्यवलेन च रूपवलेन
 ज्ञानवलेन च ऋद्धिवलेन ।
 शीलवलेन समाधिवलेनो
 धर्मवलेन समुद्रत भिक्षुः ॥ ५० ॥

हृष्टमनश्च प्रियश्च जनस्यो
 भिक्षुउपासकभिक्षुणिष्णनाम् ।

१ B परिचैकु for परिचैकु २ B कुलापकु for कुलोपगु ३ A अप्यहयो, B अप्यहयो, C अप्यहयो
 for अप्यहयो which is based on T.

ये जिनशासनं सत्त्वं प्रसन्ना- स्तेयमभीन्सितं पूगनियाध्व ॥ ५१ ॥	N 576
यश्च स राजिनु पुत्रु अभूयी पुण्यमती सद श्रादु प्रसन्नः ।	5
ज्ञात्वा प्रदुष्टमनान् बहुमिर्द्धं रक्ष स कारयि आचरियत्य ॥ ५२ ॥	
पञ्चहि प्राणिस्सहस्रशतेही वर्मित खड्गगदायुधकेहि ।	10
तेहि सदा परिवारित भिक्षु भायति भूतचरीमपर्यन्ताम् ॥ ५३ ॥	
सो ^१ परिपाय प्रभायति धर्मं शून्य निरात्म निर्जीविमि धर्माः ।	
ये उपलम्भिक आत्मनिविष्टा- स्तेव न रोचति यं भणि भिक्षुः ॥ ५४ ॥	15
उत्पितु भिक्षव शख गृहीत्वा येन न रोचति शून्यत शान्ता ।	
एष अंधर्म प्रभायति भिक्षुः एतु हनिव भविष्यति पुण्यम् ॥ ५५ ॥	20
दृष्टु च शख न भायति भिक्षुः शून्यक धर्ममनुस्मरणः ।	N 577
नास्तिह सत्त्वं नरो बापहत्तै कुड्यसमा इमि रिक्तक धर्माः ॥ ५६ ॥	
मिर्द्धं यत्रोति स अद्धलि मूर्धा भायति वाच नमोऽस्तु जिनानाम् ।	25
येन सत्येनिमि शून्यक धर्मा भोन्तिमि शख मान्दारवपुण्याः ॥ ५७ ॥	
शीलव्रतोपगतस्य मुनिस्थो भोपितमात्र अनन्यथाक्ये ।	
कम्पित मेदिनि सवनप्रण्ड शख ते जात मान्दारवपुण्याः ॥ ५८ ॥	

१ C सो परिपाय भायति धर्मं for the line. १ C दुष्युं for अयर्म. ३ AB च व हत्ये for वापहत्तै. ४ AB कुड्यसमा; C कुन्धसमा for कुड्यसमा. ५ AB भापितमात्रि; C भापितमान्य for भापितमात्र.

मारमतेन च मोहित सत्त्वा
 रागवशानुगताभिनिविष्टा ।
 मोहवशेन तु मोहित बाह्य
 येन न रोचति शून्यत शान्ता ॥ ७४ ॥

5 भिक्षु च भिक्षुणिक्ता गृहिणश्चो
 ग्राहित मोहित पापमतीभि ।
 तेन वशानुगता सद भूत्वा
 पश्चिमी कालि प्रतिक्षिपि बोधिम् ॥ ७५ ॥

10 श्रुत्व कुमार इमा मम ग्राच
 भिक्षु अरण्यकुले वसि नित्यम् ।
 येपिय रोचति शून्यत शान्ता
 तैर्यु धारितु धर्मु जिनानाम् ॥ ७६ ॥

N 582 15 प्रव्रजि ते मम शासनि चरित्व
 भिक्षु उपसपदपोषधकर्मम् ।
 भुञ्जिमु पिण्डमसंस्तुता अदुष्टा
 ये इमु धारयिष्यन्ति समाधिम् ॥ ७७ ॥

जीवित काय अपेक्षि प्रहाया
 शून्यत भावयथा सुप्रशान्ताम् ।
 युक्तप्रयुक्तमना च भवित्वा
 20 सेव अरण्य सदा मृगभूता ॥ ७८ ॥

नित्य करोथ च पूज जिनाना
 छत्रव्यजर्हिंयमाल्यनिहारै ।
 चेतिय पूजयथा प्रतिमाना
 क्षिप्र लभिष्यथ एतु समाधिम् ॥ ७९ ॥

25 स्तूप करापयथा सुगताना
 हेमविभूषित रूपिपलिप्तान् ।
 प्रतिम सुनिष्ठित रत्नविचित्रा
 बोधिनिधानुं जन्तित्वन चित्तम् ॥ ८० ॥

N 583 यासति पूज जगेस्मि प्रणीता
 30 दिव्य्य मानुषिका रमणीया ।

१ C मारवशानुगता विनिविष्टा for the line २ C रागवशेन for मोह ३ A येन न रोचति शून्यत शान्ति B ये जन सेवति शून्यत शान्ता for the line ४ AB अस्तमशुद्धा for अस्तका अदुष्टा ५ Dutt सुप्रताना against Mss ६ Dutt निदलु against Mss on the strength of T

सर्वं गवेषिय बुद्ध महेया बोधिनिधानु करित्व प्रतिज्ञाम् ॥ ८१ ॥	..
धर्मत पश्यथ सर्वि नरेन्द्रान् याक्त सन्ति दश विशि लोके ।	5
दृश्यति निर्दृष्टि सर्जिनानां धर्मतया स्थित संमुख बुद्धाः ॥ ८२ ॥	
भोय च सर्विषु त्यागाधिमुक्ताः शीलविशुद्धगता स्थिरचित्ताः ।	10
क्षान्तिरताः सद् मैत्ररताश्चो सर्वि प्रजानथ शून्यक धर्मान् ॥ ८३ ॥	
वीर्यु जनेय अलीन अदीनाः ध्यानरताः प्रविवेकरताश्च ।	
प्रज्ञ प्रजानय प्रब्रविशुद्धिं भेष्य कालणिका नचिरेण ॥ ८४ ॥	15
रागु शमेथ सदा अशुमा ये दोषु निगृह्यथ क्षान्तिबलेन ।	
मोहु निगृह्यथ प्रब्रबलेन प्राप्त्यथ बोधि जिनातु प्रदास्ताम् ॥ ८५ ॥	N 584
कायु विभावयथा यथ फेजं दुःखमसारकु पूतिदुर्गन्धम् ।	20
स्वन्ध प्रजानथ रिक्तक सर्वा- लुप्त्यथ ज्ञानमनुचाह क्षिप्रम् ॥ ८६ ॥	
दृष्टि म गृह्यथ पापिक जातु आत्म अयं पुरुषो अय जीनः ।	25
सर्वि प्रजानथ शून्यक धर्मान् क्षिप्र स्मृशियथ उत्तमबोधिम् ॥ ८७ ॥	
लाभ म कुर्वथ गृह्यो कदाचित् मा परितप्यथ विप्रेडमलब्ध्या ।	
निन्दित शंसित मा लु चलेया मेस्तमाश्च अकम्पिय भोया ॥ ८८ ॥	30

१ Dutt 'निदानु against Miss २ A कल्पया चरय for सर्वि प्रजानथ. ३ A निरयगत for विप्रेडमलब्ध्या.

भिक्षु अभूत्तद मङ्कुशरीरा

ये उपलम्बिक शङ्खगृहीताः ।

भूय न शक्युपसंक्रामणाये

व्रस्त अभूत् सुमहाद्भुतजाताः ॥ ५९ ॥

ये पुन श्राद्ध प्रसन्न मुनीन्द्रे

येषिह रोचति शून्यत शान्ता ।

तेहि हुंकारसहस्र करित्वा

दृष्यशतैरभिछादित भिक्षुः ॥ ६० ॥

भिक्षु जनित्वन मैत्र स तेषु

सर्वजनस्य पुरस्त भगाति ।

ये मयि सख प्रदोष करोन्ती

तेषु वृत्ते न ह्य बोधि चरामि ॥ ६१ ॥

तेन च वर्ष अशीतिरनुत्ता

भापित शून्यत कोषु जिनानाम् ।

भिक्षुसहस्र प्रत्यर्थिक आसन्

ये च निवारित राजसुतेन ॥ ६२ ॥

सोऽपि तदा परिभूत अभूधी

तस्य च भिक्षु परीक्षकु आसन् ।

वाचमनिष्ट तदा क्षुणमानः

क्षान्तिवल्गु च्युत नो च कदाचित् ॥ ६३ ॥

सोऽपरेण च पुन. समयेन

प्राणिशतान यती महदर्शम् ।

शीलेमखिलमनुस्मरमाण

पुण्यमतिस्तदा भणि वाचम् ॥ ६४ ॥

तत्र स गौरु वृत्त्व उदारं

पुण्यमती अवची तद् भिक्षुम् ।

मा मम केनचिदाचारियस्यो

चेतसि किञ्चि वृत्तं अमनापम् ॥ ६५ ॥

सो अवची शृणु राजकुमारा

क्षान्तिवलेन समुद्रत बुद्धा ।

१ A ये न च, B ये नर for ये पुन २ AB भिक्षुसहस्रसङ्ख्यक आसीत् for the line. ३ Mss. देन for ये च. ४ AB धर्मेनचिन्त्य for शीलमखिल ५ ABT पुण्यमती जनयी मह प्रेम.

येन मि भाषित वाचमनिष्ठा-
स्तस्मिन् अन्तिकि मैत्र उदारः ॥ ६६ ॥

येन स कल्पसहस्रशतानि
क्षान्तिं निवेदित पूर्वमवेष्टु ।

सो अद्भु भिक्षु यशःप्रभु आसं
' शाक्यमुनिर्भगवान् नणि वाचम् ॥ ६७ ॥

येन यशःप्रभु रक्षितु भिक्षुः
पुण्यमती तद् राजितु पुत्रः ।

जातिसहस्र ममासि सहायः
सो मय व्याकृतु मैत्रकु बुद्धः ॥ ६८ ॥

येन गणेश्वर पूजितु शास्ता
येन तु कारित श्रेष्ठ विहारः ।

पूर्वमसौ वरपुण्यसुनामा
सो पद्मोत्तुह आसि मुनीन्द्रः ॥ ६९ ॥

एव मया बहुकल्प अनन्ता
धारयितामिमु धर्म जिनानाम् ।

क्षान्तिबलं समुदानित पूर्वं
श्रुत्व कुमार ममा अनुशिक्षाः ॥ ७० ॥

निर्वृतिमय्य मेभ्यति एवं
पश्चिमि कालि सद्धर्मविलोपे ।

भिक्षु व तीर्थमतेष्वभियुक्ता
ते मम धर्म प्रतिक्षिपि शान्तम् ॥ ७१ ॥

उन्नत उद्धत दुष्ट प्रगल्भा
पापसहायक मोजनलुब्धा ।

चीवरपात्ररताः पटलुब्धा.
छामसंनिधित ते क्षिपि धर्मम् ॥ ७२ ॥

दुष्टप्रदुष्टमना अट्टतज्ञा
हीनकुलेषु दरिद्रकुलेषु ।

प्रव्रजिता इह शासनि मधं
तेऽपि प्रतिक्षिपि शान्तमु धर्मम् ॥ ७३ ॥

धर्मं गवेपथ गौरवजाताः

श्रुत्व तदापि च तत्परं भोथ ।

तिष्ठत गोचरि सर्वजिनानां

यास्यथ क्षिप्रं सुखावतिक्षेत्रम् ॥ ८९ ॥

5

सर्वजगो समचित्तं भक्तिवा

अप्रियं मा प्रियं चित्तं करोथ ।

मा च गवेपथं लाभु यशो वा

क्षिप्रं भविष्यथ बुद्धं मुनीन्द्राः ॥ ९० ॥

N 585

बुद्धगुणांश्च प्रभोपथं नित्यं

भूतगुणेहि निरुक्तिपदेहि ।

यान् गुणं श्रुत्विह सत्त्वं प्रसन्नाः

बुद्धगुणेषु स्पृहां जनयेयुः ॥ ९१ ॥

10

नित्यं सगौरवं चाचरियेषु

मातुः पितृस्तथ सर्वजगस्मिन् ।

15

मा पुनः मानवशानुगं भोथा

लभस्यथ लक्षणं त्रिशं द्रुवे च ॥ ९२ ॥

संगणित्वां विजहित्वा अदोषां

नित्यं विवेकरतापि च भोथ ।

सूरतं नित्युपशोभनं शान्ता

आत्महिताः परसत्त्वहिताश्च ॥ ९३ ॥

20

मैत्रिं निपेयि तथा करुणां चो

मुदितुपेक्षरताः सदं भोथ ।

शास्तुः प्रशासतु पश्यथ नित्यं

भेष्यथ क्षिप्रं हितंकरं लोके ॥ ९४ ॥

N 286 25

पापकं मित्रं न जातु भजेथ

सेवय मित्रं ये भोन्ति उदाराः ।

येविह रोचति शून्यत शान्ता

ये अभिप्रस्थिता उत्तमबोधिम् ॥ ९५ ॥

30

श्रावकभूमिं न दिक्ष्यथ जातु

मा च स्पृहेष्यथ तत्र चरीये ।

चित्तु म रिश्रथ बुद्धगुणेषु

क्षिप्र भविष्य बुद्ध जिनेन्द्राः ॥ ९६ ॥

सत्य गिरं सद् भाषय शुद्धं

मा सूप भाषय मा परमो च ।

स्त्रिय प्रियं मधुरं च भयोषा

लक्ष्यस्य वाच लोकाचरियाम् ॥ ९७ ॥

कापि अमर्थिन जीवित भोधा

मात्मलक्ष्यक मा परपंसी ।

आत्मगुणान् समुदानपमानाः

परचरियामु उपेक्षा मोष ॥ ९८ ॥

शून्यविमोक्षरताः सद् भोधा

मा प्रणिधान क्रतोष गंतीषु ।

सर्वनिमित्त निर्वर्ष्य कशेषां

भोष सदा अनिमित्तविहारी ॥ ९९ ॥

अन्त विद्वर्जयथा सद्कालं

शाधतुच्छेदस्थिता म भवाप ।

प्रलयता सद् बुध्यत सर्वं

एव भविष्य पादश शास्ता ॥ १०० ॥

कामरतीषु रति विबहिव्या

दोषविल्लांश्च मलान् विजहिव्या ।

गोहतमो विजहिविसे सर्वं

दान्तस्ता नरसिंह भवाप ॥ १०१ ॥

स्त्रियमनित्य च पश्यय नित्यं

सर्गभा सुखदुःख विमुक्त्य ।

अशुभमनागत आत्मगुणेषु

भावयमानु भवेय नोदः ॥ १०२ ॥

लोकादीप्रकृतेभि जिनेनि-

रैषिह योनिशो घर्मं सुनीत ।

तैरिह मारबलानि हन्तिवा

प्राप्तमनुचरवोषिद्वारा ॥ १०३ ॥

१ A उपेक्ष करोथा for उपेक्षक मोष, २ AB विजहिवन for लते, ३ A प्राप्त उदात्त धातुतक
केपि, for the line.

यात्क भायित एति गुणा मे
 ये च प्रकाशित दोषशता मे ।
 दोष विवर्जिय शिक्ष गुणेषु
 मेय्यसि बुद्धु तदेह कुमार ॥ १०४ ॥

इति श्रीसमाधिराजे यशःप्रभपरिवर्तः सप्तत्रिंशतितमः ॥ ३७ ॥

कायवाङ्मनसंस्वरपरिवर्तः* ।

N 589

तैस्मात्तर्हि कुमार कायसंस्वरसंबृतो भविष्यामीत्येवं त्वया कुमारं शिक्षितव्यम् । तत्र कुमार
 क्तमः कायसंस्वरः? येन कायसंस्वरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वधर्मैस्सङ्गज्ञानं
 प्रतिलभते, अयमुच्यते कुमार कायसंस्वर इति । येन कायसंस्वरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 द्वात्रिंशन्महापुरुषलक्षणानि प्रतिलभते, अयमुच्यते.....इति । येन....महासत्त्वो दश तथागतबलानि
 चत्वारि वैशारद्यानि अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मान् प्रतिलभते, अयमुच्यते..... इति । येन....⁵
 महासत्त्वश्रीणि विमोक्षमुखानि प्रतिलभते । कतमानि श्रीणि? यदुत शून्यतामनिमित्तमप्रणिहितम् ।
 इमानि श्रीणि विमोक्षमुखानि, अयमुच्यते.....इति । येन....महासत्त्वश्चतुरो ब्रह्मान् विहारान्
 प्रतिलभते । कतमांश्चतुरः? यदुत मैत्री करुणां मुदितामुपेक्षां इमांश्चतुरो ब्रह्मान् विहारान्,
 अयमुच्यते.....इति । येन....महासत्त्वश्चतस्रः प्रतिसंविदः प्रतिलभते । कतमांश्चतस्रः?
 यदुत अर्थप्रतिसंविद् धर्मप्रतिसंविद् निवृत्तिप्रतिसंविद् प्रतिमानप्रतिसंविद् । इमांश्चतस्रः प्रतिसंविदः,¹⁰ N 590
 अयमुच्यते.....इति । येन महासत्त्वः सप्तत्रिंशद्बोधिपदान् धर्मान् प्रतिलभते । कतमान् सप्तत्रिंशत्?
 यदुत चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चतुर ऋद्धिपादान् । पञ्चेन्द्रियाणि ।
 पञ्च बलानि । सप्त बोध्यङ्गानि । आर्याष्टाङ्गिकं मार्गम् । इमान् सप्तत्रिंशद्बोधिपदान् धर्मान्
 प्रतिलभते । अयमुच्यते..... इति । येन....महासत्त्वो महाकरणाविहारं प्रतिलभते । महोपेक्षाविहारं
 प्रतिलभते, क्षेमांश्च वितर्कान् प्रतिलभते । प्रविवेकांश्च धर्मान् प्रतिलभते । अयमुच्यते काय-¹⁵
 संस्वर इति ॥

पुनरपरं कुमार येन कायसंस्वरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्राणातिपातात्
 प्रतिविरतो भवति । अदत्तादानात् अत्रहर्षार्थान्मृदावादात् पिशुनबचनात् पर्यवचनात् संभिन्नप्रला-
 पात् अभिष्यार्पाद् व्यापादानिमित्थादृष्टेः प्रतिविरतो भवति । तुलाकृष्टान्मानकृष्टात्कांस्वैकृष्टात् कर्मण-
 वन्धनरोचनताडनच्छेदेनभेदनविपरामोपालोपसाहसेभ्यः प्रतिविरतो भवति । न हस्तलोलः न²⁰
 पादलोलो हस्तपादसंयतः । तस्य सर्वं कायवाङ्मनोदौर्गुण्यं प्रहीणं भवत्युच्छिन्नमूलं तालामस्तक-
 वदायत्यामन्तुःपादधर्मि । अयमुच्यते कुमार कायसंस्वर इति । तदनेनापि ते कुमार पपयिष्ये
 वेदितव्यम् ॥

N 591

भूतपूर्वं कुमार अतीतेऽध्वन्यसंख्येये कल्पे असंख्येयतरे विपुले अप्रमाणे अचिन्त्ये
 अपरिमाणे यदासीत् । तेन कालेन तेन समयेन ज्ञानप्रभासो नाम तथागतोऽईन् सम्यक्संबुद्धो लोक²⁵

N 592

* In B, this chapter is divided into three chapters, viz., कायसंस्वरः, वाक्संस्वरः and
 मनसंस्वरः, while the other two Mss. put the matter into one chapter. 1 Before
 तस्मात्, AB read: तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमात्मन्वचते स्म. 2 After कुमार, B adds
 शब्दः. 3 B reads महा before ब्रह्म, मैत्री, करुणा, मुदिता and उपेक्षा. 4 After 'विहारं' AB add:
 महाकरणाविहारं and मद्भयमुदिताविहारं. 5 Mss. वितर्कान् for धर्मान्. 6 A अभिष्यार्थाः for 'व्यापारः'.
 7 AC 'बलः'; B 'बल' for कांस्व which is confirmed by T. 8 Mss. 'यथेन' for 'बन्धन'.
 9 A 'तर्कन' for 'छेदन'. 10 After अचिन्त्ये, A adds अद्गुण्ये.

उदपादि विद्याचरणसंपन्नः सुगतो लोकविदनुत्तरः पुत्र्यदम्यसारथिः शास्ता देवानां च मनुष्याणां च बुद्धो भगवान् । तेन खलु पुनः कुमार कालेन तेन समयेन तस्य भगवतो ज्ञानप्रभासस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य पट्टिवर्णकोट्यः आयुष्प्रमाणमभूत् । पट्टिवर्णकोट्यः श्रावकसंघोऽभूत् । अप्रमेयाश्च बोधिसत्त्वा महासत्त्वाः सद्धर्मपरिप्राहका अभूवन् ॥

- 5 तेन च कुमार कालेन तेन समयेन राजाभूद्विशेषचिन्ती नाम । अथ खलु राजा विशेषचिन्ती अशीत्या प्राणिकोटिभिः सार्धं तथागतमुपसंक्रान्तः । उपसंक्रम्य तस्य तथागतस्य पादौ शिरसाभिवन्द्य भगवन्तं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्यैकान्तै न्यषीदत् । एकान्तनिषण्णश्च राजा विशेषचिन्ती तं तथागतं पर्युपास्ते । अथ खलु कुमार ज्ञानप्रभासस्तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धो राज्ञो विशेषचिन्तिनः सपरिवारास्याध्याशयं विदित्वा इतो धर्मपर्यायादिमं कायसंवरसमाधि-
- 10 मुखप्रवेशं गाथामिगीतेन देशयति—

यथान्तरीक्षं गगनं विबुद्ध-

मत्यन्तशुद्धं प्रकृतिप्रभास्वरम् ।

N 593

एमेव शुद्धो अयु कायसंवरो

न शक्यु घोरेण कदाचि देशितुम् ॥ १ ॥

15

विविक्तु शून्यो अयु कायसंवरो

एतादृशे ते उभि कायलक्षणो ।

अलक्षणास्ते यथ अन्तरीक्षं

तदृक्षणो देशितु कायसंवरः ॥ २ ॥

यो जानती संवरमेवलक्षणं

20

न तस्य जातु भक्ती नैसंवरः ।

ये चाप्रवृत्ताः कुतु तेप गोचरो

अनास्रवस्यो उपपत्ति नास्ति ॥ ३ ॥

न शक्यु कामान् प्रतिसेवमानै

रूपेषु भोगेषु जहिल्व तृष्णाम् ।

25

भवेयु दोषानविजानमानै-

न शक्यु ज्ञातुमयु कायसंवरः ॥ ४ ॥

अनाद्यत्वं संवरः यः प्रजानते

न तस्य मोती उपपत्ति जातु ।

अर्हन्तधर्मा इम एवरूपाः

30

न सुकरं जानितु तीर्थिकेभिः ॥ ५ ॥

N 594

१ AB विस्तरेण संप्रशस्यति स्म for देशयति. २ Dutt असंवरः for नसंवरः against Mss. ३ AB ये चपरि वृत्ताः कुतु तेपु संवरः the line. ४ AB नयु for शक्यु. ५ Dutt जहित्व for जहिल्व against Mss.

ये सर्वत्रैवातुकिं वस्तमानसा न कामभोगेषु स्पृहां जनेन्ति । राज्येन भोगैश्च न जातु अधिकं शास्त्रं ते ईदृशं कायसंवरः ॥ ६ ॥	
अथो अयं वृद्धति कायसंवरः अर्थश्च राज्येन न शक्युं देशितुम् । यो जानती ईदृशु धर्मेनैव स संवेदस्मिन् भवति प्रतिष्ठितः ॥ ७ ॥	5
अथे प्रयुक्तान् मपार्थुं देशितो ये अर्थनिशीपरता विचक्षणः । अनर्थुं वनेन्ति य अर्थयुक्ता ते संवेदस्मिन् सततं प्रतिष्ठिताः ॥ ८ ॥	10 N 593
अथो य उक्तो हि विज्ञान शास्त्रे कस्य स अर्थो भवति विज्ञानतो । यो अर्थनिशीय स्वमातु जानति प्रतिष्ठितः सोऽप्यति कायसंवे ॥ ९ ॥	15
येनानिमित्तं भवती विजानति नैरात्म्यतः शून्यतु मुच्छतो वा । न तस्य जाद भवति नैसंवर- स्तथाहि सो विहितु मृतनिधये ॥ १० ॥	20
भावानभावाति यः प्रजानति स सर्वसंवेपु न जातु सम्भवे । यः सर्वमावेपु न जातु सम्भवे स आनिमित्तं स्पृशती समाधिम् ॥ ११ ॥	
प्रिज्ञात येनेह निरात्मधर्माः स्वभावज्ञान्याः प्रकृतिप्रभास्वरः । न तस्य जातु भवती असंवर- स्तथाहि सो विहितु मृतनिधये ॥ १२ ॥	25
यो जानती शून्यैत पञ्चसंख्यानं विदित्य नैरात्म्यरुभास्वत्यान् ।	N 596 30

१ AB वनेन्ति* for अर्थे. २ Dutt अर्थवः against Mss. ३ A निरात्मभावो for 'फलं'.
४ A निधिः; B निधिनत for विहितु. ५ AB शून्यरु for शून्यत.
स. ३४

न तस्य जातु भवती असवरो
यत् कर्म कायेन समाचरेत् ॥ १३ ॥

निमित्तप्राप्तिस्य असवृतस्य
य आत्मसहाय सदा प्रतिष्ठित ।

5 रूपेषु आस्वादगतस्य जतुन
प्रकृत्यते राग असवृतस्य ॥ १४ ॥

ये भूतकोटीय भवन्ति शिक्षिता
गतिगता सूरत शून्यतायाम् ।

10 न तेषु राग पुन जातु कुप्यते
असवरो येन व्रजेत दुर्गतिम् ॥ १५ ॥

न शक्यु कम्पेतु यथा सुमेरु
अचालिय सर्गपिपीलिकैर्महान् ।

तथा विदू भूतनयेषु शिक्षितो
रूपेहि दिव्यैरपि सो न कम्पते ॥ १६ ॥

शक्येत रङ्गैर्गान विचित्रितु
शक्येत चाकाश गृहीतु पाणिना ।

N 597

न त्वेव शक्य स विचालनाय
रागेण दोषेण न च मारकोटिमि ॥ १७ ॥

प्रतिश्रुक्ते शक्यु गृहीतु केनचि
च्छिला प्लुनेदप्युदकस्य मध्ये ।

20

द्रष्टु न शक्य विह तस्य आशया
य शिक्षितो ईदृशि कायसवरे ॥ १८ ॥

यावन्त शब्दा पृथु सर्वलोके
गृहित्व पेद्मगत शक्य कर्तुम् ।

25

न तस्य शक्य स्थितिरस्थितिर्वा
विज्ञानितु य स्थितु कायसवरे ॥ १९ ॥

शक्य प्रभा गृहितु सूर्यमण्डलात्
प्रगर्जतो मेघतु निधुतो वा ।

N 598

30

न तस्य कायस्य स्वभाव ज्ञातु
य शिक्षित स्यादिह कायसवरे ॥ २० ॥

जालेन पारोम च शक्यु बधितु
चतुर्दिश बाधति वातमण्डली ।

न शक्यमाजानितु तस्य कायः
 प्रतिष्ठितो यो इह कायसंवे ॥ २१ ॥
 अगोचरोऽसाविह सर्वप्राणिनां
 यत्र स्थितो यो विदु चित्तसंपमे ।
 यत्र स्थितो गोचरि कायसंवे
 न लिप्यते खमिव स लोकधर्मः ॥ २२ ॥
 शक्यं पदं परिपतु सर्वप्राणिनां
 नमे चरन्तान पृथक् चतुर्दिशम् ।
 न तस्य कायस्य न चित्तगोचरो
 प्रमाणु ज्ञातुमिह शक्य केनचित् ॥ २३ ॥
 एवं स्थितस्यो इह कायसंवे
 सर्वे न भोन्ति त्रिविधाः किलेशाः ।
 प्रहीण तस्येह उपकिलेशा-
 स्तया ह्यसौ शिक्षितु कायसंवे ॥ २४ ॥
 नै तस्य अग्निः क्रमते न शखं
 तथापि अप्राद्यु स तस्य कायः ।
 शान्तप्रशान्ते स्थितु सो समाधौ
 तथा ह्यसौ शिक्षितु कायसंवे ॥ २५ ॥
 एवं स्थितस्यो न भयं न त्रासो
 न क्षोभु चित्तस्यु न चैर्धु जायते ।
 मुक्तः स सर्वभिर्यद्रवेभि-
 र्यः शिक्षितो तादृश कायसंवे ॥ २६ ॥
 विपस्य शखस्य न जातु भायति
 न चाग्निमन्वे न जलस्य मन्वे ।
 सर्वेहि मुक्तः स उपद्रवेहि
 य शिक्षितो ईदृश कायसंवे ॥ २७ ॥
 चौराण घूर्तान च पापकारिणा-
 माशीविधामभ्यगतो न भायते ।
 तथा हि तस्यो विगताहमसंज्ञा
 संज्ञान्निमुक्तस्य भयं न भोति ॥ २८ ॥
 भयैर्विमुक्तस्य न त्रासु जायते
 असंज्ञसन्तस्य न भोति इञ्जना ।

5

10

15 N 599

20

25

30

N 600

अनिज्ञमानस्य वृत्तोऽस्ति त्रैसो
न मारकोटीभि स शक्यु कम्पितुम् ॥ २९ ॥

आचक्षितो देशितु संप्रकाशितो
यो बोधिसत्त्वस्य हिताय संवरः ।

5 यः शिक्षते ईदृश कायसंवरे
सो भोति नो कम्पियु मारकोटीभिः ॥ ३० ॥

सर्वेषु धर्मेषु असंज्ञानं
पूर्णा अशीतिरनुव्यञ्जनानि ।

10 द्वात्रिंश चो लक्षण चित्तशुद्धा
न दुर्लभा भोन्ति स्थितस्य संवरे ॥ ३१ ॥

य इच्छते बुध्यितु बुद्धधर्मान्
अचिन्तियान् येष प्रमाणु नास्ति ।

स शिक्षितु ईदृशु कायसंवरे
भवियते चेतियु सर्वलोके ॥ ३२ ॥

15 इच्छते धर्ममिमं महर्षिणां
दशो बल्यन् बुद्धबलानचिन्तियान् ।

स शिक्षितु ईदृश कायसंवरे
य शिक्षितस्तस्य बला न दुर्लभाः ॥ ३३ ॥

N 601

20 ये चापि अष्टादश बुद्धधर्मा
आवेणिका येषु जिना प्रतिष्ठिताः ।

ते चापि तस्यो न भवन्ति दुर्लभा
यः शिक्षते ईदृश कायसंवरे ॥ ३४ ॥

ये सप्त बोध्यङ्ग महामहर्षिणां
प्रतिसंविदथो तथ ऋद्धिपादाः ।

25 ते चापि तस्यो न भवन्ति दुर्लभा
यः शिक्षते ईदृश कायसंवरे ॥ ३५ ॥

नडाविहाराश्चतुरथ ध्याना
त्रिमोक्षद्वारास्त्रय संप्रकाशिताः ।

30 क्षेमा वितर्का अथ प्रविवेकया
न दुर्लभा भोन्ति स्थितस्य संवरे ॥ ३६ ॥

करणाविहारी तथुपेक्षत्वभी
तथ ईर्ष्यर्चामिह मैत्रिवराम् ।

हितचित्तु भोति च स सर्वजगे
 य कायसन्नि स्मितो भवति ॥ ३७ ॥
 स्मृती उपस्थान प्रहाण सम्यक्
 पञ्चेन्द्रिया पञ्च बला महर्षिणाम् ।
 औश्वर्य अष्टाङ्गिकु मार्गश्रेष्ठो
 न दुर्लभो शिक्षितु कायमवरे ॥ ३८ ॥
 ये चापि अन्ये वर बुद्धवर्मा
 अचिन्तिया येन प्रमाणु नास्ति ।
 ते तस्य सत्रे न भवन्ति दुर्लभा
 य शिक्षते ईदृश कायसन्ने ॥ ३९ ॥
 श्रुत्वा ईदृशो ईदृश कायमवरे
 विशेषप्राप्तो अमु राज्ञेपुत्र ।
 तुष्टो उदमो अतुल्य प्रीतिपा
 स प्रव्रज्जी तस्य जिनस्य शासने ॥ ४० ॥
 स प्रव्रजित्वा दश वर्षकोटी
 रचोर्षि शुद्ध वर ब्रह्मचर्यम् ।
 भावेत् ब्राह्मण चतुरो विहारा
 नर्षाय लोफस्य सदेवकस्य ॥ ४१ ॥
 सुभाषिता ब्रह्मनिहार वृत्ता
 अद्राक्षि बुद्धान अंशीतिशोडश ।
 ततोत्तरे यात्किं गङ्गाबालिका
 इदं चर सो वर ब्रह्मचर्यम् ॥ ४२ ॥
 सर्वेषु चो शासनि प्रव्रजित्वा
 अचार्षि शुद्ध वर ब्रह्मचर्यम् ।
 भिक्षु अमूषी वर धर्मभागवतो
 नृश्रुतधो प्रतिमानवाध ॥ ४३ ॥
 अखण्डशीलश्च अष्टिद्वशीलो
 त्रिशुद्धशीलो अकल्माषशील ।
 अर्थे च शीले स अनासन्ने स्थित
 प्रजानगानो इमु कायसन्ने ॥ ४४ ॥

5 N 602

10

15

N 603

20

25

१ Dutt अर्थ against Me's २ AB श्रेष्ठमार्ग for मार्गश्रेष्ठो ३ AB इन for इदो ४ AB
 रामकुलर for 'पुन ५ AB आचार्षि for अचार्षि ६ B अनासन्ने for सु ७ AB ब्रह्मचर्यम् for
 अशीति

सिया कुमारा तव अन्य सासीद्
 विशेषचिन्ती तद् राजकुञ्जर ।
 न एव द्रष्टव्यमिहान्यु सोऽभू-
 तदाहनास चरमाणु चरिवाम् ॥ ४५ ॥

5 तस्मात् कुमारा मम शिक्षमाणा
 प्रतिष्ठिहेसी इह कायसवरे ।
 अन्येष चो देशय प्राणकोटिना
 नचिरेण त्व मेप्यसि यादृशोऽहम् ॥ ४६ ॥

तस्मात्तर्हि कुमार परिशुद्धकायसमाचारो भविष्यामीत्येवं त्वया कुमार शिक्षितव्यम् । तत्
 10 कस्य हेतोः परिशुद्धकायसमाचारो हि कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न निरयेभ्यो विभेति । न
 तिर्यग्योनेर्न यमलोकात् सर्गदुर्गतिभ्यो विभेति । नोदकाद् विभेति^१ । न शखतो न सिद्धिभ्यो न
 व्याघ्रेभ्यो न ऋश्रेभ्यो न हस्तिभ्यो नर्पमेभ्यो न मनुष्येभ्यो विभेति । परिशुद्धकायसमाचार
 कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व इममपि त्रिसाहस्र महासाहस्र लोकधातु करतले वृत्वा तालमात्र
 द्वितालमात्र त्रितालमात्रं चतुस्तालमात्र पञ्चतालमात्र षट्तालमात्र ससतालमात्रमुत्क्षिपेत् । यावन्त
 15 वा पुनराकाङ्क्षेत्तावन्तमेवोत्क्षिपेत् ॥

N 605 पुनरपर परिशुद्धकायसमाचार कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व ऋद्धिप्रतिहार्ये परम्पारमिप्राप्तो
 भवति । स ऋद्धिपादविपाकविशुद्ध पुण्यपरिगृहीतो विवेकविविक्त सर्वाङ्गगत एतस्माधि
 १ प्रतिबन्ध अनाग्रपुण्यपरिनिष्पन्न सर्गलोकधातावप्रतिहतचक्षु एकरूपै ऋद्धिप्रतिहार्ये
 समन्वागतो भवति । तत्र कतमा ऋद्धि^२ यया ऋद्धया प्रार्थनासमृद्धिपरिनिष्पत्ति । इयमुच्यते
 20 ऋद्धिरिति । तत्र कतमद् ऋद्धिप्रतिहार्यम्^३ यया ऋद्धया समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व
 अनेकविधानृद्धिप्रदान् प्रत्यनुभवति । एकोऽपि भूत्वा बहुधा भवति, बहुधापि भूत्वैको भवति ।
 अविर्भाव तिरोभावमपि प्रत्यनुभवति । तिर कुड्य तिर प्राकार तिर पर्यतमप्यसज्जमानो गच्छति ।
 आरुशोऽपि ऋते तद्यथापि नाम पक्षी शकुनि । पृथिव्यामयुग्मजननिमज्जन करोति
 तद्यथापि नामोदके । उदकेऽप्यभिद्यमानो गच्छति तद्यथापि नाम पृथिव्याम् । धूमायत्यपि
 N 606 25 प्रज्वल्यपि तद्यथापि नाम महानग्निस्त्वं^४ । इमावपि चन्द्रसूर्यावेवमहर्द्धिकावेवमहानुभावौ
 एवमहौजस्कौ पाणिना परामृशति परिमार्जति । आकाङ्क्षमाणो यावद् ब्रह्मलोकादपि सत्वान्
 कायेन बरो वर्तयति ॥

१ After st 46, B adds श्रीस्माधिराजे कायसवरे परिवर्त अष्टत्रिंशतितम २ Before तस्माद्, AB read तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमान्त्रयते स्म ३ AB 'समुदाचारे for 'समाचारे
 ४ After विभेति AB add नाशितो विभेति न विपते ५ C द्विभ्यो for सिद्धिभ्यो ६ After अभिस्त्वं, ABT add स्वदायादप्यनेहानि महावारिषाद्य उत्पद्यति तद्यथापि नाम महामेवो नाभिर्वाग्निप्रतभिरये त्रिसदस्मदासाहस्रलोकधातुःप्रादीस सप्रज्वलित अभिना प्रतिज्वालीभूतो निर्वाच्यते ७ A om परिमार्जति आकाङ्क्षमाणो

अथ खलु भगवास्तस्या वेलामिमिमा गाया अभापत-
 पुषिणीय उन्मज्ज निमज्ज गच्छती
 अभिद्यमानो उदकेऽपि गच्छति ।
 पक्षी यथा गगनतलेन गच्छती
 धूमापते प्रज्वलते च क्रद्धिया ॥ ४७ ॥

5

ययान्तरीशस्मि न वायु सज्जते
 गच्छन्ति चास्मि बहवोऽभ्रकूटा ।
 तैथैव योगी गगनेन गच्छती
 असज्जमानो यप वातमेव ॥ ४८ ॥

10

यया निर्यण्णो विदु योगि^१ भोती
 परिमार्जते पाणिन चन्द्रसूर्यौ ।
 आसन्न सौ जानति ब्रह्मलोक
 ब्रह्मलोक कोटीन स धर्म देशयी ॥ ४९ ॥

N 607

यदा च आकाशुति धर्म भाषितु
 महात्रिसाहस्र स विज्ञपेति ।
 आकाशुमाणो बहुक्षेत्रफोटियु
 देशेति धर्म बहुसखकोटिनाम् ॥ ५० ॥

15

तस्मात्तर्हि कुमार परिशुद्धकायसमुदाचारो भविष्यामीत्येव त्वया कुमार शिक्षितव्यम् ।
 अतिक्रान्तमानुषनेत्रेण शब्दान् शृणोति दिव्यान् मानुष्यकाथ । नैरधिकानामपि तिर्यग्योगिताना-²⁰
 मापि यामलौकिकानामपि । ये दूरे अन्तिके वा देवानां च मनुष्याणां वा दूरवचराणां वा
 अन्तिकवचराणां वा ॥

तस्मात्तर्हि कुमार परिशुद्धकायसमुदाचारो भविष्यामीत्येव त्वया कुमार शिक्षितव्यम् ।
 तत् कस्य हेतोः ? परिशुद्धकायसमुदाचारो हि कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व परसत्त्वानां पर
 पुद्गलानां चेतसैव चेत परिवितर्कचरितानि यथाभूत प्रजानाति । सराम चित्त सराम चित्तमिति²⁵
 यथाभूत प्रजानाति । वीतराम चित्त वीतराम चित्तमिति यथाभूत प्रजानाति । पेयाल । सरोप

N 608

१ C तथैव for तथैव २ After st 48 A adds
 अभेन सप्रज्वलितान् प्रदीप्तान् श्मि लोकेषुवातान् विदु बोधिसत्त्व ।
 प्रमुधि सो वारि स्वरागु कयानिर्वापयी येन स कोनकेटी ॥

३ C विषण्णो for निर्यण्णो ४ AB बोधिसत्त्वो for योगि भोति ५ C परिमार्जते for परिमार्जते
 ६ A सर्वेप लोकान् for ब्रह्मण्य कोटीन ७ Before तस्मान् A adds तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रमभे कुमार
 भूतमामन्त्र यत्ते स्म । C AB om from देवानां up to अन्दिमवचराणां वा, and add a passage
 given in App I No (57) ८ AB^o परिवितर्कणि for " वितर्कचरितानि

वाक्सवर । परिशुद्धात्मनो हि बुभार प्रोधिमतो महासत्त्वं सर्वाण्येभ्यो न त्रिमेति । सर्वशुद्ध
धर्मान् प्रतिरुभते । सर्वशुद्धं सर्वाभिज्ञः प्रतिरुभते ॥

अथ खलु भगवतास्तस्यां वेद्ययामिमा गापा अभास्त-

येनेह वाक्सवरणेणुगो

5

लभ्यतश्च स हि चोदिसत्त्वं ।

सर्वेऽपि धर्मेऽपि असङ्गान्

मय हि सो उच्यति वाचस्वरं ॥ ५७ ॥

येनेह वाक्सवरणेन धीरा

लभन्ति द्वात्रिंशति लक्षणानि ।

10

दशो ऋषेणिसुखद्वधर्मा

नय हि सो उच्यति वाचस्वरं ॥ ५८ ॥

N 616

येनेह वाक्सवरणेन धीमान्

प्राप्नोति सर्वाणि बद्धधर्मान् ।

ये पूर्वमस्मिन् परिकीर्तिता मे

15

अप हि सो उच्यति वाचस्वरं ॥ ५९ ॥

येनेह वाचावरणेन धीमान्

लभेद्विहारान् प्रतिसविदश्च ।

अत्यद्भूतान् धर्मं अचिन्तियाश्च

अयं हि सो उच्यति वाचस्वरं ॥ ६० ॥

20

येनेह वाचावरणेन धीमान्

स्मृत्युपस्थानानि सम्पदप्रहाणा ।

तथर्द्धिपादान् बन्धुद्विष्याणि

लभत्यपि सोच्यति वाचस्वरं ॥ ६१ ॥

येनेह वाक्सवरणेन धीमान्

25

महाउपेक्षा लभते विशारद ।

महावृषा शुद्धविहारता च

अयं हि सो उच्यति वाचस्वरं ॥ ६२ ॥

येनेह वाक्सवरणेन धीमान्

क्षेमान् त्रितरुणैर्भते विशुद्धान् ।

N 617

1 A om from प्रतिरुभते upto धर्मान् in line 3 of st 58 २ After st 57, ABT add

येनेह वाक्सवरणेन धीमान् भते पञ्चसमानयुक्तम् ।

असङ्गस्वभावान्त्यशेषमयं हि सो उच्यति वाचस्वरं ॥

३ AB सर्वनिदं for सर्वाणि ४ ABT वाक्सवरणेन for वाचावरणेन ५ A प्रविशेकान्तं for लभते विशुद्धान्

तथा वितर्कान् प्रविवेकशागता-

नयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६३ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

मृषा न भात्री विशुनाथ वाचः ।

संभिन्नप्रलापं पर्ययां च वाचं

5

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६४ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

सद्धर्मक्षेपं न करोति जातु ।

न बुद्धसंधं च लैभ्याचक्षेत

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६५ ॥

10

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

मातापितृधाचरियानमन्तिके ।

अस्तपवाचं पुरतो न भायी

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६६ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

15 N 618

या अन्यवाचो इह दोषसंहिताः ।

तान्योऽप्यशेषे विरतः स भोति

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६७ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

प्रतिश्रुत्कसंनिभतां पि वाचम् ।

20

सुपिनोपम्योत्तरते विशारदो

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६८ ॥

निरात्मनिर्जावनिरीहतां वा

प्रतीत्युत्पन्नां सुपिनोपमं मृषा ।

यदेव वाचोत्तरि बोधिसत्त्वो

25

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६९ ॥

निरोधैस्तथं सुपिनं यथैव

स्वप्नस्वभावा अय निर्धृति च ।

यदेव वाचोत्तरि बोधिसत्त्वो

अयं खु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ७० ॥

30

१ A पर्याय for विदुषां. २ A विदुषां for पर्याय. ३ AB प्रतिश्रुतेन for अप्वाचक्षेत. ४ A om. from वा अन्यवाचो upto धीमान् in 1st line of st. 68. ५ AB सो भवती for भोतिरस्ते. ६ A नित्य for स्तथ.

वीतदोषं समोहं वीतमोहं सोपदानमनुपादानं संक्षिप्तं विशिष्टं त्रिपरीतमत्रिपरीतं सत्प्रेषं निष्प्रेषं मह
द्रतममहद्रतं प्रभास्वरमप्रभास्वरं सप्रमाणमप्रमाणं सोत्तरमनुत्तरं समाहितमसमाहितं त्रिमुक्तमत्रिमुक्तं
.साङ्गण चित्तं साङ्गण चित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अनङ्गणं चित्तमनङ्गणं चित्तमिति
यथाभूतं प्रजानाति । इति हि सर्वसत्त्वानां परपुद्गलानां चेतसीनां चेत.परिचित्तकं यथाभूतं
5 प्रजानाति ॥

परिशुद्धकायसमुदाचारः कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व. साकारं सोदेशमनेकविध
पूर्वेनिवासमनुस्मरति । एकांमपि जातिमनुस्मरति । द्वे तिस्र. पञ्च दश विंशतिं त्रिंशत्
N 609 चत्वारिंशत् पञ्चाशत् जातिशतमप्यनुस्मरति । जातिसहस्रमप्यनुस्मरति । जातिशतसहस्रमपि
यावदनेकान्यपि कल्पकोटिनयुतशतसहस्राप्यनुस्मरति । सर्वत्रल्यमप्यनुस्मरति त्रिर्नत्रल्यमपि ।
10 यावदनेकानपि संनर्तनप्रवर्तकरूपाननुस्मरति । कल्पमप्यनुस्मरति कल्पशतमपि कल्पसहस्रमपि
कल्पशतसहस्रमपि, यावदनेकान्यपि कल्पकोटिनयुतशतसहस्राप्यनुस्मरति । यावत् पूर्वान्तकोटी-
मप्यनुस्मरति । अमुग्राहमासमेनेनामा एगोत्र एवंजात्य एवंजर्ण एवमाहार एवमाजीव एवमायु-
ध्रमाण एवचिरस्थितिक एवंखटु खप्रतिमवेदी । ततश्चयुत. अमुत्रोपपन्न. । सोऽह ततश्चयुत
इहास्म्युपपन्न इति । साकारं सनिमित्तं सोदेशमनेकविधं पूर्वेनिवासमनुस्मरति ॥

15 परिशुद्धकायसमुदाचार कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्त-
मानुषकेण सर्गन् पश्यति च्यवमानानुपपद्यमानान् सुवर्णान् दुर्बर्णान् सुगतान् दुर्गतान् हीनान्
प्रणीतान् सुगतिमपि गच्छतो दुर्गतिमपि गच्छतो यथाकर्मोपगान् सत्त्वान् यथाभूतं प्रजानाति-
इमे बर्ते सत्त्वा. कायदुश्चरितेन समन्वागता नागदुश्चरितेन समन्वागता मनोदुश्चरितेन समन्वागता
आर्याणामपवादका मिथ्यादृष्टिका मिथ्यादृष्टिकर्मसमादानहेतो. कायस्य भेदात् परं मरणादपाय
20 दुर्गतिं विनिपात निरयेषु उपपन्ना । इमे पुनर्वर्ते सत्त्वा. कायसुचरितेन समन्वागता वाक्सुचरितेन
समन्वागता मनसुचरितेन समन्वागता आर्याणामनपवादका. सम्यग्दृष्टिकर्मसमादानहेतो
N 610 कायस्य भेदात् परं मरणात् सुगतौ रगर्गलोके देवेषूपपन्ना । इति हि दिव्येन चक्षुषा
N 611 विशुद्धेनातिक्रान्तमानुषकेण सत्त्वान् पश्यति च्यवमानानुपपद्यमानान् सुवर्णान् दुर्बर्णान् हीनान्
प्रणीतान् सुगतिमपि गच्छतो दुर्गतिमपि गच्छतो यथाकर्मोपगान् सत्त्वान् यथाभूतं प्रजानाति ॥

N 612 25 परिशुद्धकायसमुदाचार कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व एकक्षणसनायुक्तया प्रज्ञया यत्
किञ्चिज्ज्ञातव्यमधिभोक्तव्यं विकुर्वितव्यं तत्सर्वं यथाभूतं प्रजानाति शृणोति पश्यते बुध्यते ॥

N 613 अथ खलु भगवन्नास्तस्या वेदायामिमा गाथा अभाषत —

अभिज्ञानमनिर्दिष्टो बोधिसत्त्वान तापिनाम् ।

समाधीय स्थित्वान बोधिसत्त्वोऽधिगच्छति ॥ ५१ ॥

१ After वीतमोहं, AB add सत्पूर्णं वीतनृष्ण २ AB वीतोपादानं for अनुपा^०. ३ AB om from इति up to प्रजानाति ४ Mss भवन्त for बत ५ In A the portion from इति हि upto st 56 below is substituted by a passage given in App I (No 38) ६ After ज्ञातव्यं ABT add द्रष्टव्यं श्रोतव्यं बोधिभिसंबोद्धव्यं

श्रोत्रं च ते विशोधेन्ति दिव्यं श्रोत्रमचिन्तिपम् ।
 येन शृण्वन्ति ते धर्मान् सर्वबुद्धेहि भाषितान् ॥ ५२ ॥
 सरागमसरागं वा सदोषं वीतदोषकम् ।
 समोहं वीतमोहं वा चित्तं जानन्ति प्राणिनौम् ॥ ५३ ॥
 पूर्वनिवासं जानन्ति यत्र ते उषिताः पुरा ।
 कल्पकोटीसहस्राणि सङ्गस्तेषां न विद्यते ॥ ५४ ॥
 चक्षुश्च ते विशोधेन्ति दिव्यं चक्षुरनुत्तरम् ।
 अनुपश्यन्ति ते सर्वाद्यन्ववतोऽप्युपपद्यतः ॥ ५५ ॥
 एकक्षणसमायुक्तप्रज्ञया सर्वजातिषु ।

यत् किञ्चिदिह ज्ञातव्यं धर्मीणां भूतलक्षणम् ॥ ५६ ॥
 तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमान्त्रयते स्म - तस्मात्तर्हि कुमार
 वाक्संवरतंश्रुतो भविष्यामीत्येवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शिक्षितव्यम् । तत्र कुमार कतमो
 वाक्संवरः ? येन वाक्संवरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पथ्याकारसमन्वागत-
 नसङ्गबुद्धस्वरूपमचिन्तितं प्रतिलभते । अयमुच्यते कुमार वाक्संवरः । येन वाक्संवरेण
 समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः आदेयवाक्यतां प्रतिलभते । अयमुच्यते कुमार वाक्संवरः ।
 येन वाक्संवरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः द्वात्रिंशन्महापुरपलक्षणानि प्रतिलभते । दश
 तथागतबलाणि, चत्वारि तथागतवैशारयानि, अष्टादशवेणिकान् बुद्धधर्मान् प्रतिलभते । अयमुच्यते
 कुमार वाक्संवरः । येन वाक्संवरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्त्रीणि विनोक्षमुखानि
 प्रतिलभते, चतुरो ब्रह्मविद्वहान् प्रतिलभते । अयमुच्यते कुमार वाक्संवरः । येन वाक्संवरेण
 समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चत्वारि स्मृत्युपत्यानानि प्रतिलभते । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि,
 चतुर श्रद्धिपादान्, पञ्चेन्द्रियाणि, पञ्च बलाणि, सप्त बोधैज्ञानि, आर्याष्टाङ्गं मार्गं प्रतिलभते ।
 अयमुच्यते कुमार वाक्संवरः । येन वाक्संवरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाकरणा-
 विहारं प्रतिलभते, महोपेक्षाविहारं प्रतिलभते, क्षेमाश्च कित्कर्तान् प्रतिलभते, प्रवित्रेकांश्च
 वितर्कान् प्रतिलभते । अयमुच्यते कुमार वाक्संवर इति ॥

पुनरपि कुमार वाक्संवर उच्यते - येन वाक्संवरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 मृषावादान् प्रतिविरतो भवति । पैशुन्यात् पारथ्यात् संमिन्नप्रत्यपात् प्रतिविरतो भवति ।
 मातापितृणामाचार्याणां चान्तिके असंभ्यां वाचं न निधारयति । या अपि तदन्या दोषोपसंहिता
 वाचस्ताम्भो बोधिसत्त्वः प्रतिविरतो भवति । ताश्च वाचः प्रतिश्रुत्कोपमा अक्षतरति । स्वप्नोपमा
 निर्मितोपमा मरीच्युपमाः प्रतिश्रुत्कोपमाः प्रतिमासोपमा मायोपमा अवतरति । स ताभेवंमूर्तां
 वाचं नोपलभते, न कल्पयति, न मन्यते, नावलम्बते, नाभिनिविशते । अयमुच्यते कुमार ३०

१ After st. 53, B adds :

मृदानिसाहस्रिय लोकायातौ ये गन्ध दिव्या धर्मं सन्ति सर्वे ।
 दिव्येन धर्मेन यथा निष्पण्णे तां प्राप्यते सो विदुः बोधिसत्त्वो ॥

२ Dutt अर्थ्यां for अक्षभ्यां.

वाक्संवरः । परिशुद्धवाक्संवरो हि कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वापायेभ्यो न विमेति । सर्वबुद्ध-
धर्मान् प्रतिच्छेभते । सर्वबुद्धार्द्रिं सर्वाभिज्ञां प्रतिच्छेभते ॥

अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलापामिमा गाथा अभासत-

येनेह वाक्संवरणेनुपेतो

5

लभत्यजशं स हि बोधिसत्त्वः ।

सर्वेषु धर्मेषु असङ्गज्ञान-

मयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ५७ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीरा

लभन्ति द्वात्रिंशति लक्षणानि ।

10

दशो बलवेणिक्रुद्धधर्मा-

नयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ५८ ॥

N 616

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

प्राप्नोति सर्वानिम बुद्धधर्मान् ।

ये पूर्वमस्मिन् परिकीर्तता मे

15

अयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ५९ ॥

येनेह वाचावरणेन धीमान्

लभेद्विहारान् प्रतिसविदध्व ।

अत्यद्भुतान् धर्म अचिन्तिपाश्च

अयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६० ॥

20

येनेह वाचावरणेन धीमान्

स्मृत्युपस्थानानि सम्यक्प्रहाणा ।

तपद्धिपादान् बलदन्द्रियाणि

लभत्ययं सोच्यति वाचसंवरः ॥ ६१ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

25

महाउपेक्षां लभते निशारदः ।

महाकृपा शुद्धविहारता च

अयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६२ ॥

N 617

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

क्षेमान् त्रितर्कच्छेभते विशुद्धान् ।

1 A om. from प्रतिच्छेभते upto धर्मान् in line 3 of st. 58. २ After st. 57, ABT add:

येनेह वाचसंवरणेन धीमान् लभते पञ्चसमानयुक्तम् ।

अमन्त्रस्वरमाविन्वयपौषमयं हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥

३ AB सर्वानिदं for सर्वानिम ४ ABT वाचसंवरणेन for वाचावरणेन. ५ A प्रविवेकज्ञानं for लभते विशुद्धान्.

तथा वितर्कान् प्रविवेकशान्ता-

नर्प हि सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६३ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

मृदा न भाषी पिशुनाश्च वाचः ।

संमिन्नप्रकापं पर्यायं च वाचं

5

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६४ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

सहस्रक्षेपं न करोति जातु ।

न बुद्धसंयं च अभ्याचक्षेत

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६५ ॥

10

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

मातापितृव्याचरिषानमन्तिके ।

अस्त्यवाचं पुरतो न भाषी

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६६ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

15 N 618

यौ अन्यवाचो इह दोषस्तहिताः ।

ताम्बोऽप्यरोधे विततः स भोति

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६७ ॥

येनेह वाक्संवरणेन धीमान्

प्रतिश्रुत्वसंनिभतां पि वाचम् ।

20

सुपिनोपममोऽस्तौ विशारदो

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६८ ॥

निरात्मनिर्जीवनिरीहतां वा

प्रतीत्युपनां सुपिनोपमां मृदा ।

यदेव वाचोत्तरि बोधिसत्त्वो

25

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ६९ ॥

निरोधैस्तप्यं सुपिनं यथैव

स्वप्नस्वप्नाद्वा अथ निर्द्विर्ति च ।

यदेव वाचोत्तरि बोधिसत्त्वो

अयं तु सो उच्यति वाचसंवरः ॥ ७० ॥

30

१ A पर्यायं for पिशुनां. २ A विदुलं for पर्यायं. ३ AB प्रतिश्रिते for अभ्याचक्षेत, ४ A om. from वा अन्यवाचो upto धीमान् in 1st line of st. 68. ५ AB लो भवती for बोधिसत्त्वो. ६ A नित्य for 'सार्धं.

नो चापि वाच लभते स काचि
 न कल्पयी नापि च मन्यते स ।
 नालम्बते नाभिनिवेश जाय
 अय खु सो उच्यति वाचसरै ॥ ७१ ॥

- 5 तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभु कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार मन सर-
 सवृत्तो भविष्यामीत्येव बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शिक्षितव्यम् । तत्र कुमार कतमो मन मवर १
 येन मन सरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वज्रोपम समार्धि प्रतिलभते । अयमुच्यते
 कुमार मन सर । येन मन सरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ज्वलनातराभा नाम
 रश्मि प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर । येन मन सरेण सम वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽ
 10 धाङ्गोपेतस्वरधोपसपद प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर । येन मन सरेण समन्वागतो
 बोधिसत्त्वो महासत्त्वो द्वात्रिंशन्महापुरयत्क्षणाणि प्रतिलभते । दशु तथागतबलानि, चत्वारि वंशा
 रथानि, चतस्र प्रतिमविद, अष्टादशावेणिकाश्च बुद्धधर्मान् प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर ।
 येन मन सरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व गीणि विमोक्षमुखानि प्रतिलभते । शून्यता
 मनिमित्तमप्रणिहित विमोक्षमुख प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर । येन मन सरेण समन्वागतो
 15 बोधिसत्त्वो महासत्त्वधनुरो ब्रह्मनिहारान् प्रतिलभते । महाभैरवी महाकरुणा महामुदिता
 महोपेक्षा प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर । येन मन सरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वश्चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि प्रतिलभते । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि, चतुर ऋद्धिपादान,
 पञ्चेन्द्रियाणि, पञ्च बलानि, सप्त बोध्यज्ञानि, आर्याष्टाङ्ग मार्गं प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर ।
 येन मन सरेण समन्वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वानिहार प्रतिलभते । महोपेक्षाविहार
 20 प्रतिलभते । क्षेमाश्च वितर्कान् प्रतिलभते । प्रविचेनाश्च वितर्कान् प्रतिलभते । हितैरपि च ईर्या
 च चर्या च प्रतिलभते । अयमुच्यते मन सर ॥

पुनरपर कुमार मन सर उच्यते—येन मन सरेण सम वागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 मिथ्यादृष्टिप्रहाणाय मिथ्यादृष्ट्या सार्धं न सवसति । अभिष्याप्रहाणाय अनभिष्यादर्भवति ।
 व्यापादप्रहाणाय व्यापादेन सार्धं न सवसति । कौसीदप्रहाणाय कुसीदेन सार्धं न
 25 सवसति । गुरुणामतिके मातापित्रोरुचार्याणा चान्तिके शाठ्यचित्त नोत्पादयति ।
 रागद्वेषमोहचित्त नोत्पादयति । न च तै सार्धं सवसति । बोधचित्त नोसृजति । अघ्याशय
 चित्त च नोसृजति । ये चाये दोषोपसहिता मन सत्कल्पास्तेभ्य स्वैर्भ्य प्रतिरितो भवति ।
 न च तै सार्धं सवसति । अयमुच्यते मन सर । तच्च मनो मायोपममित्यन्तरति ।
 स्वप्नोपममपि मरीच्युपममपि । निर्मितोपममिति प्रतिभासोपममित्यन्तरति । न द्रुतधिदागमन्तोऽव
 30 तरति । स्वप्नोपम सुखमन्तरति । स्वप्नोपममित्यतोऽन्तरति । स्वप्नोपम निर्जापतोऽन्तरति ।

१ After st 71 AB add इति श्रुत्वासाधिराजे वाचसरपरैरुता नामोन्मत्तपरिचरितम् २ A
 नोतरै for ज्वलनान्तराभा ३ After प्रतिलभते B adds महामुदिताविहारं and महोपेक्षाविहारं

एतन्नोपमं शक्यतोऽनतरति । तच्च नोपलभते न कल्पयति न मन्यते नावलम्बते नाभिनविशते ।
अयमुच्यते कुमार मन संसरः ॥

परिशुद्धमन.समुदाचारो हि कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वोक्षणांश्च दर्शयति ।
अचिन्त्यांश्च सर्वबुद्धधर्मान् प्रतिलभते । सर्वयुद्धेभ्यश्च सर्वबुद्धभिज्ञां अकोप्यां च
चेतोविमुक्तिं प्रतिलभते । अयमुच्यते मन.संसरः ॥

अथै खलु भगवांस्तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत—

शृणोथ सर्धि अविक्षितमना

मम भाषतो मन.संरणम् ।

श्रुत्वा च तत्र प्रतिपद्यथा मे

यदीच्छथा लघु विशोधनताम् ॥ ७२ ॥

मन.संश्लेषेण लभि येन विदु

परम प्रशान्त विपुलानचलान् ।

जिनधर्मचिन्तित्य तथाद्भुततां

मन.संरुच्यति विशुद्ध अयम् ॥ ७३ ॥

मन.संश्लेषेण लभि येन विदु

चेतोविमुक्तिमचलां सततम् ।

वज्रोपमं तथ समाधिदरं

मन संरुच्यति हि श्रेष्ठ अयम् ॥ ७४ ॥

निष्पादयत्यपि च येन विदु

उपचाररश्मि विपुलर्यङ्गीम् ।

आर्याद्यैर्द्भुपेतस्वर येन लभी

मन संरुच्यति विशुद्ध अयम् ॥ ७५ ॥

मन संश्लेषेण विदु येन वर

द्वात्रिंशलक्षण लघु लभते ।

यश चो बलान्यखिलबुद्धगुणान्

मन संसर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ७६ ॥

मनसंश्लेषेण लभि येन विदु

प्रतिनविदस्तथ विशारदताम् ।

परमाद्भुतान् गुण अचिन्य तथा

मन संसरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ७७ ॥

१ Dutt सर्वोक्षणाथ, AB सर्वोक्षणांश्च for सर्वोक्षणाथ, २ B तत्र for अथ, ३ A विदोयन्तां for विशोध, ४ A लघु for लभि.

N 624 5

मनसवरेण लभि येन विदु
स्मृत्युपस्थान चतु ऋद्धिपादान् ।
सम्यक्प्रहाण वल इन्द्रिय चो
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ७८ ॥

10

मनसवरेण लभु येन विदु
बोध्यङ्ग सप्त लभते त्रिमलान् ।
अष्टाङ्गिकं च तथ मार्गवर
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ७९ ॥

15

मनसवरेण लभि येन विदु
महूपेक्षताविहरण प्रसरम् ।
कृष्णाविहारिममल च पर
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८० ॥

20

मनसवरेण लभि येन शिवान्
क्षेमान् नितर्क विदु शुद्ध सदा ।
लभते गुणादेषु प्रविशेत्कथा
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८१ ॥

N 625

25

मनसवरेण विदु येन युतो
मिथ्याकुदृष्ट्या सह न वसति ।
व्यापादाभिध्या न च सजनयी
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८२ ॥

30

मनसवरेण विदु येन युत
बुहना करोति न सुहूर्तमपि ।
गुरुणा च शास्त्रिणु न सजनयी
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८३ ॥

मनसवरेण विदु येन युतो
स्वाय द्वेष न जनेति मन ।
तथ मोहचित्तु न जनेति कचित्
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८४ ॥

मनसवरेण विदु येन युतो
प्रोवाप चित्त न त्रिनि सृजती ।
अप्याशय च न त्रिनोपयती
मनसवर कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८५ ॥

मनःसंकरेण विदु येन युतो

ये चान्य दोष विविधा मनसः ।

सर्वेभि सार्धं न च संवसती

मनःसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८६ ॥

मायोपमं च मन ओतरती

सुपिनोपमं तथ मरीचिसमम् ।

प्रतिभासलक्षणमथो सततं

मनःसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८७ ॥

सुपिमोपमं च सुखमोतरती

तथनित्य शून्यत अशाश्वततः ।

मन एव ओतरति येन विदु

मनसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८८ ॥

निर्जीवमोतरति निःसत्त्व मनो

उत्पन्नु प्रत्ययैत चक्रसमम् ।

न कुतश्चिदागतु न चापि गतं

मनसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ८९ ॥

न च तन्मध्ये उपलभति क्वचि

न च कल्पवत्यथ न मन्यत्यसौ ।

नालम्बते विनिवेशति न चो

मनसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ९० ॥

परमार्थसत्य सुपिनेन समं

निर्वाण स्वतसममोतरति ।

मन एवमोतरति येन विदु

मनसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ ९१ ॥

इति श्रीसनाधिराजे कायवाहानःसंवरपरिवर्तः अष्टत्रिंशतितमः ॥ ३८ ॥

१ After मरीचिसमं, B adds: अय खडु भगवान् पुनरपि चन्द्रग्रहं कुमारभूतमाम्बयते स्म. १ AB नलानचक्रसमम् for प्रत्ययैत चक्रसमम्. १ AB नालम्बते विनिवेशति न चो for the line. ५ C मनो for न चो. ५ AB चत्वारिंशतितमः for अष्टत्रिंशतितमः.

[पदत्रिसप्तनिर्देशपरिवर्तः ।]

तत्र कुमार कतमा कर्मविशुद्धि २ यदिद स्वमोपम त्रिभुव दृष्टा तत्र विरागतामुत्पादयति ।

N 628

इयमुच्यते कर्मविशुद्धि ॥ तत्र कतम आलम्बनसमतिक्रम २ यदिद गायोपमता स्वघातान्-
यतनाना बुद्धा तेषा व्यवसर्ग । अपमुच्यते आलम्बनसमतिक्रम ॥ तत्र कतमा स्कध
परिज्ञा २ यदिद मरीच्युपमता स्कधानामवतरति ॥ तत्र कतमा धातुसमता २ यदिद
निर्मितोपमाना धातुना प्रतिनिर्गम ॥ तत्र कतम आयतनाप्रकर्ष २ यदिद प्रतिभासोपमाना
10 मायतनाना प्रतिनिर्गम ॥ तृष्णाप्रहाणम् २ यदिद सर्वधर्माणामनालम्बनता ॥ अनुत्पाद-
साक्षात्क्रिया २ यदिद सर्वधर्माणामनुपलब्धि ॥ क्रियावतार २ यदिद वीर्यसमुत्थितस्य
दुःखस्य विप्रणाश ॥ हेतुदीपना २ यदिद प्रतिश्रुत्कोपमाना स्कधानामभिनिर्वृत्ति ॥
फलाविप्रणाश २ यदिद स्वमोपमस्य कर्मफलस्याविप्रणाश ॥ धर्मदर्शनम् २ यदिद
सर्वधर्माणामपश्यन्ता ॥ मार्गभावना २ यदिद सर्वधर्माणामनुपलब्धिभावना ॥ तथा
N 629 15 गतसमवगानम् २ यदिद सर्वबुद्धाना शिक्षाप्रतिपत्ति ॥ तीक्ष्णप्रज्ञता २ यदिद सर्वधर्माणा
मनुत्पत्तिरुद्धान्ति ॥ सत्वानुप्रवेशज्ञानम् २ यदिद इन्द्रियपरापरज्ञताज्ञानम् ॥

तत्र कतमदूधर्मज्ञानम् २ यदिद सर्वधर्माणामनुपलब्धि ॥ प्रतिस्त्रिदात्रतारज्ञानम् २
यदिद यथाभूतधर्मनपुप्रवेश ॥ अक्षरप्रमेदज्ञानम् २ यदिद त्रिमन्त्रप्रयोगज्ञानम्, आर्षेता
नानारज्ञानम् ॥ वस्तुसमतिक्रम २ यदिद अवस्तुबुद्ध्यना ॥ घोषपारेज्ञा २ यदिद
20 प्रतिश्रुत्कोपमानतारज्ञानम् ॥ प्रामोद्यप्रतिलभ २ यदिद सर्वधर्माणामनुपलब्धि, ससारात्
दुःखस्य उत्सर्गो भारानहरणम् । धर्मप्रीत्यनुभवनता २ यदिद अववादसतोपमानुत्सर्ग
स्वयानानुशसापश्यना ॥ आर्जवता २ यदिद आर्षस्त्यप्रतिवेध । रिजुक्ता २ यदिद
ईर्ष्यापत्याफलपनता ॥ अपगतभ्रुकुटिता २ यदिद दोषप्रहाणम् ॥ सौशील्यता २
यदिद सुखसवास्ता ॥ माधुर्यता २ यदिद पेषु हितवस्तुता ॥ पूर्वाल्पिता २ यदिद एहि-
N 630 25 स्वागतैवचनता लघूयानता ॥ गुह्यगौरवता २ यदिद गुरुणामतिक्रमे भय च कल्याणमित्रता च ॥
गुरुशुश्रूषा २ यदिद गुरुणामुपस्थानानस्थानपरिचर्या ॥ उपपत्तिसतुष्टि २ यदिद सर्वोप
पत्तिष्वनास्वादनता । शुक्लधर्मात्सता २ यदिद शुक्लधर्माणा पर्येष्टि त्रिंशुशुल्कमार्गणता च ॥
तत्र कतमा आजीवपरिशुद्धि २ यदिद इतरेतरसतुष्टिता अकूह्यता अनैपिकता, लाभेन
लभाचिनीर्षणता च ॥ अरण्यवासानुसर्ग २ यदिद अनिक्षिप्तधुरता कुशलेषु धर्मेषु

30 १ Before तत्र, A reads तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभ कुमारभूतमेतद्वोचन् २ A यदुत्तेद for यदिद ३ A विरागे for विरागता ४ A हेतुपरिदीपना for हेतुदीपना ५ A अपश्यना for नता ६ A प्राप्ता for प्रज्ञता ७ A यथाभूतविशुद्धिज्ञान for अनुपलब्धि ८ A सर्वनन्तवययासायावबोधने ज्ञान for यथाभूतधर्मनपुप्रवेश ९ B प्रतिवेध for प्रवेश १० AB अक्षरप्रकारज्ञानं च for आकारानाम् ११ B भ्रुकुटिमुद्रा for भ्रुकुटिता १२ AB सखिल्यता for सौशील्यता १३ AB यदिदता for चचनता १४ A सर्वोपरिप्रसादता for सर्वोपपत्तिष्वनास्वादनता १५ In the Gilgit Ms which ends here, the subsequent portion of the Sutra is missing It is given here from AB १६ After अहङ्गता B adds अण्यनता

प्रान्तराश्यासनाभिरतिर्वनगहनगिरिदुर्गगुहावन्दरेष्वभिरतिः धर्मप्रीत्यनुभवनता च । असंसर्गः
 गृहिव्रजितैरभिसक्तरल्लोकेनानव्यवसानता तृष्याप्रहाणव्यानप्रीत्यनुभवनता च । श्यमुच्यतेऽ-
 रण्यवसानुसर्गः ॥ तत्र.... भूम्यवस्थानज्ञानम् ? यदिदं श्रावकभूमिफलव्यवस्थानज्ञानं प्राप्येकलुब्ध-
 भूमिव्यवस्थानज्ञानं बोधिसत्त्वभूमिव्यवस्थानज्ञानं च । तत्र स्मृत्यधिप्रणाराः ? यदिदं अनित्य-
 दुःखशून्यानाममनसिकारः ॥ तत्र.... स्फुटवैशाल्यज्ञानम् ? यदिदं स्फुटवैशाल्यतनप्रमेदज्ञानं ५
 च तत्र चानुपलब्धिः ॥ तत्र अभिज्ञासाक्षात्क्रिया ? यदिदं चतुर्णामृद्धिपादानां प्रतिलम्भः
 ऋद्धिविकुर्वणता च ॥ तत्र.... हेशापकर्षः ? यदिदं रागद्वेषमोहप्रहाणम् ॥ तत्र वासनानु-
 संधिसमुद्घातज्ञानम् ? यदिदं पूर्वबालचरिविदुगुप्सनता धावकप्रत्येकलुब्धभूम्यस्युद्घणता च ॥
 तत्र.... विशेरगामिता ? यदिदं बुद्धवैशारद्यप्रतिसंधिदां निष्पादनता ॥ तत्र भावनाभि-
 चिन्त्यन्तः ? यदिदं अनुनयप्रतिवप्रहाणम् ॥ तत्र आपत्तिकौशल्यम् ? यदिदं 10
 प्रातिमोक्षत्रिनयसंवरः ॥ ... पर्यत्योक्तविश्वम्भणम् ? यदिदं अत्यथदेशना आपत्तिसंवरश्चासुश्लानां
 धर्माणाम् ॥ ... अनुनयप्रहाणम् ? यदिदं श्रैधातुकभवतृष्णालतासमुद्घातोऽसमुत्पन्नानां
 चाकुशालानां धर्माणामनुत्पादनता, उत्पन्नानां च कुशालमूलानां धर्माणामधिप्रणाराः ॥
 भवसमतिक्रमः ? यदिदं श्रैधातुफालुपलब्धिः, अमनसिकारता च ॥ जातिस्मरता ? यदिदं
 पूर्वनिवासज्ञानम् ॥ कर्मविपाकनिष्ठाङ्गता ? यदिदं उच्छेदशाश्वतविवर्जना ॥ तत्र 15
 धर्माचिन्ता ? यदिदं यथामृतचिन्ता ॥ तत्र श्रुतपर्येष्टिः ? यदिदं श्रावकप्रत्येकलुब्धपिटकस्य
 बोधिसत्त्वपिटकस्य च आधारणता भावनता च ॥ ज्ञानतीक्ष्णता ? यदिदं स्वप्नोपममनुत्पाद-
 ज्ञानम् ॥ ज्ञानतृष्या ? यदिदं ज्ञानपर्येष्टिः ॥ ज्ञानावबोधे ? यदिदं अनुत्तरसम्बन्धो-
 भिनिष्पादनता च ॥ आजानेयभूमिः ? यदिदं बोधिसत्त्वशिक्षास्थानम् ॥ शैलोपमता ?
 यदिदं बोधिसत्त्वस्यानुसर्गः ? अकम्पनता ? यदिदं क्रेशीरसंहायता ॥ अचलनता ? यदिदं 20
 सर्वनिमित्तानाममनसिकारः । सर्वैक्यलक्षणम् ? यदिदं पद्मपारमितानामखण्डनता,
 अन्यलोकेष्वालुस्थितानां बुद्धानाममीश्यादर्शनता च ॥ बुद्धालधर्मागिसंपत् ? यदिदं
 आसन्नोभावोऽनुत्तरयाः समस्तबोधे ॥ पापकर्मदुग्गुप्सनता ? यदिदं आपत्तिसंवरता
 चानुत्पादश्च पापस्य ॥ ... हेशानामसमुदाचारः ? यदिदं अविद्याया भवतृष्णयाश्च क्रोधस्य
 चानुत्पादनता ॥ विम्लया अपरित्यागः ? यदिदं कर्मविपाकपत्तीपनता बुद्धगौरवता च ॥ 25
 ... समाधिब्यवस्थानम् ? यदिदं चित्तचैतसिकानां धर्माणामनुत्पादाव्यवकौशल्यं चित्तिकाप्रता
 च ॥ सत्त्वाशयज्ञानम् ? यदिदं इन्द्रियपरापरज्ञाज्ञानम् ॥ उपपत्तिविरोधज्ञानम् ?
 यदिदं पञ्चानां गतीनां व्यवस्थानज्ञानम् ॥ ज्ञानानन्तता ? यदिदं लौकिकत्रयेकोत्तरेषु
 शिल्पोपनाभोगज्ञानम् ॥ वचनप्रतिसंधिज्ञानम् ? यदिदं तथ्यप्रतसंधाम्भ्यानुबुध्यनता ॥
 ... गृहावसथरित्यागः ? यदिदं कायचित्तविक्रामिनिष्कमः ॥ श्रैधातुकेऽनभिरतिः ? 30
 यदिदं श्रैधातुकप्रथामृतदर्शनता ॥ चित्तस्थानवलीनता ? यदिदं चित्तस्थापरित्यागः समा-

N 631

N 632

N 633

१ B पर्यवस्थानं for पर्यवस्थानं. २ A सत्त्वावस्थाता for अत्यथं. ३ B adds पञ्चानां गतीनां व्यवस्थानज्ञानम्.

- पथमानापरित्यागश्च ॥ धर्मैश्वर्यनिवेशः ? यदिदं सर्वस्नेहप्रहाणम् ॥ ... धर्मपरिग्रहः ? यदिदं बुद्धबोध्यारक्षा, एषां चैव सूत्रान्तानां प्रतीच्छनता ॥ धर्मगुप्तिः ? यदिदं सद्धर्मप्रतिक्षेपकाणां सहधर्मण निग्रहः ॥ कर्मविपाकपत्तीयनता ? यदिदं लज्जया पापकात् कर्मणो विरतिः, कुशलधर्मपर्येष्टौ चाभियोगः ॥ विनयकौशल्यम् ? यदिदं प्रकृत्यापत्यनापत्तिबुध्यनता ॥
- 5 अधिक्तरणव्युपशमः ? यदिदं गणाविवर्जनता ॥ अविग्रहोऽविवादः ? यदिदं लौकिककर्मैरनिर्धिकाता ॥ क्षान्तिभूमिः ? यदिदं कापचितपीडाधिवासनता ॥ क्षान्ति-समादानम् ? यदिदं परतो दुर्ज्ञानानां वचनपयानामव्युपेक्षा क्षान्त्यखण्डनता च ॥ धर्मप्रविचयः ? यदिदं स्वल्पवाद्यायतनानां प्रभेदः, संक्लेशव्यवदानपक्षस्य च प्रभेदस्तेषां चानुपलब्धिः ॥ धर्म-विनिश्चयकौशल्यम् ? यदिदं सर्वधर्माणामनभिलापः ॥ धर्मपदप्रभेदज्ञानम् ? यदिदं सर्वधर्माणां
- N 634 10 व्यवस्थाननिस्तीरणता ॥ धर्मपदनिर्हारकौशल्यम् ? यदिदं यथाभूतानां धर्माणां निर्देशः ॥ अर्थानर्थसंभेदनिर्हारकौशल्यज्ञानम् ? यदिदं धर्मप्रकृत्यनुत्क्षेपाप्रक्षेपः ॥ पूर्वान्तज्ञानम् ? यदिदं हेतुज्ञानम् ॥ अपरान्तज्ञानम् ? यदिदं प्रत्ययज्ञानम् ॥ त्रिमण्डलपरिशुद्धिज्ञानम् ? यदिदं अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणामनुपलब्धिः, अमनसिकारिता च ॥ चित्तावस्थानम् ? यदिदं चित्तानुपलब्धिः ॥ कायव्यवस्थानम् ? यदिदं कायगतानुस्मृतिः ॥ ईर्यापथलक्षणम् ?
- 15 येयमार्थधर्मसंभ्रान्तता ॥ ईर्यापथस्याविकोपनता ? यदिदं प्रच्छन्नकल्याणता ॥ ईर्यापथस्याविकल्पनता ? यदिदं विगतपापेच्छता ॥ इन्द्रियप्रासादिकता ? यदिदं धर्म-गतमनसिकारता युक्तभाषिता कालज्ञता यथाभूतानां धर्माणां भूतप्रकाशनता ॥ लोकज्ञता ? यदिदं अतिक्रमसंप्रज्ञानता ॥ मुक्तयागिता ? यदिदं सतां वस्तुनामग्रहणता, अमास्यता च ॥ प्रततपाणिता ? यदिदं संविभागशीलता ॥ अगृहीतचित्तता ? यदिदं श्रद्धा-
- N 635 20 नाबिलता ॥ व्यपत्रापिता ? यदिदं अमुखरता ॥ हियौपणता । यदिदं अनभि-मुखता ॥ अकुशलचित्तजुगुप्सनता ? यदिदं बालधर्मबुध्यनता तैश्चासमवधानम् ॥ धूतानवसृजनता ? यदिदं दृढसमादानता ॥ चारित्रसमवधानता ? यदिदं चर्यापथक्रम-संज्ञाननता ॥ प्रीतिसमुदाचारः ? यदिदं कुशलानां धर्माणामनुशंसाचित्तता ॥ गुरुणा-मासनप्रत्युत्थानम् ? यदिदं निहतमानता, अनालस्यता च ॥ मानस्य निग्रहः ? यदिदं
- 25 आत्मनोऽनुपलब्धिरनालम्बनता च ॥ चित्तस्य संप्रहः ? यदिदं शुक्लधर्माणामविप्रणाशज्ञानम् ॥ चित्तोत्साहनता ? यदिदं वीर्यकलाविप्रणाराज्ञानम् ॥ अर्थप्रतिसंविज्ञानम् ? यदिदं यथाभूतसत्यप्रतिवेधज्ञानम् ॥ ज्ञानानुबोधः ? यदिदं लौकिकलोकोत्तराणां धर्माणामनुबुध्यनता ॥ अज्ञानविगमः ? यदिदं यथाभूतानां धर्माणामव्यारोपविगमः ॥ चित्तप्रवेशज्ञानम् ? यदिदं उत्पादव्ययज्ञानम् ॥ आहारनिर्हारकौशल्यज्ञानम् ? यदिदं तीक्ष्णप्रज्ञता ॥ स्त- 30 रवितज्ञानम् ? यदिदं यथाभूतधर्मप्रकाशनता ॥ व्यवस्थानज्ञानम् ? यदिदं यथाभूत-स्याद्वारज्ञानम् । अर्थविनिश्चयः ? यदिदं संस्कारस्वल्धोच्छेदः ॥ अर्थानर्थविवर्जनता ?
- N 636

१ B 'कपालर्षिकता for 'कपालि'. २ After दुर्ज्ञानां, AB add दुर्गतानां which is wanting in T. ३ 'B प्रतिच्छन्न' for पच्छन्न'. ४ A ह्यौव्य' for हियापण'. ५ B संप्रहः for संप्रह.

यदिद भवसमतिक्रम, परेषा च भवसमतिक्रमणान्तरणता च ॥ सत्पुरायाश्रय २ यदिद
 बुद्धाभिरहितता ॥ सपुत्रसमपधानम् २ यदिद बुद्धप्रोधिस्तत्रप्रत्येकबुद्धश्रामकसेवनता ॥
 असत्पुत्र्यवर्जनता २ यदिद उपलम्बिमानां कुसीरानां च विगर्जनता ॥ ध्यानाभिरति २
 यदिद कानकश्लेकविगर्जनता, ध्यानानामनुसर्जनता, प्रीत्यविगहता च ॥ ध्यानेष्वन-
 ध्ययसानम् २ यदिद त्रैमातुकसमतिक्रमणच्छन्द सत्त्वपरिपाचनाच्छन्द उत्तरीप्रज्ञारभास ५
 छन्दश्च ॥ अभिज्ञाविकुण्ठता २ यदिद पञ्चस्यभिज्ञासु स्थित्वा दुर्भिक्षियानां बुद्धगर्माणां
 परेभ्य सप्रज्ञाशनता ॥ नागल्पनेत २ यदिद अपरिनिष्पन्नानां नामानुबुध्यन्ता ॥
 प्रज्ञतिव्यग्रहार २ यदिद लोभव्यग्रहार ॥ प्रवृत्तिसमुद्घात २ यदिद प्रव्याहारज्ञानम् ॥
 ससारनिवृत्ति २ यदिद ससारदोषप्रत्यवेक्षा ॥ लाभानर्थिकता २ यदिद भूताल्पेच्छता ॥ ..
 लाभसत्कारानादेयता २ यदिद अनुक्तच्छता च विगतपापेच्छता च ॥ अत्रर्णैरमद्भुमानता २ 10
 यदिद स्कंधघातुपरिक्षाज्ञानम् ॥ भूतानां वर्णानामनधिनासनता २ यदिद प्रतिच्छन्नमत्याणता
 च लाभसत्कारस्य चान्तरायपुण्यन्ता ॥ सत्त्वरेयुषेक्षा २ यदिद कर्मविपाकपुण्यन्ता ॥ N 637
 असत्त्वारेयमद्भुभावता २ यदिद योगस्थानुसर्जनता ॥ निदायामपुण्यन्ता २ यदिद
 लौकिकार्थमप्रत्यवेक्षा ॥ प्रशासयामुपेक्षा २ यदिद कल्याणधर्मपर्येष्टिसमाम्नाम् ॥ ...
 अल्पनेऽलीनता २ यदिद स्वयम्भूतानां धर्माणां प्रत्यवेक्षणता ॥ .. गृहीभि 15
 सार्धमस्तत्र २ यदिद आमिपकिचिद्विगर्जनता ॥ प्रवृत्तौ सार्धमस्तत्र २ यदिद
 व्युक्तविगर्जनता च युक्तपर्येणता च ॥ अगोचरविगर्जनता २ यदिद पञ्चानां निवरणानां
 प्रहणम् ॥ गोचरप्रचार २ यदिद स्मृत्युपस्थानानां भावना ॥ आचारसपद २
 यदिद परानुरक्षा ॥ आचारविगर्जनता २ यदिद आत्मन कल्याणधर्मानुसर्जनता ॥
 कुञ्जनामद्भुपणता २ यदिद ज्ञानविगर्जनता ॥ शासनरक्षा २ यदिद धर्मपर्येष्टिसमादानता 20
 धर्मानुवर्गप्रतिपत्तिश्च ॥ अल्पमाय्यता २ यदिद शमथप्रतिलम्भ ॥ मार्दवता २
 यदिद निषेधनाप्रतिलम्भ ॥ प्रतिवचनशैशल्प्यम् २ यदिद उत्तरप्रत्युत्तरज्ञानम् ॥
 प्रत्यर्थिर्गनिग्रह २ यदिद यथाभूतानां धर्माणां प्रकृशन्ता व्यवस्थापनता च, उपात्तमानि N 638
 ग्रहश्च ॥ कालप्रतिक्रम २ यदिद कालज्ञता ॥ पुण्यजनेष्वविश्वास २ यदिद बालधर्म
 दोषदर्शिता ॥ दुःखितानामपरिभय २ यदिद समसत्त्वेषु समचित्तता ॥ दुःखितानां 25
 धनानुप्रत्यच्छन्ता २ यदिद लोकाभिदानम् ॥ दरिद्राणां भन्यसादनम् २ यदिद परेषामन्तिके
 कृपाबुद्धिता ॥ दुःशीलानामनुकम्पना २ यदिद परेषामापत्तेष्वद्वरणता च शीलप्रतिष्ठा
 पनता च ॥ हितवस्तुता २ यदिद परेषामुपकारकरणता ॥ कृपाबुद्धिता २ यदिद सत्त्वानां
 मनागतदुःखपश्यन्ता ॥ धर्मानुग्रह २ यदिद परेषा यथाभूतधर्मांतरणता ॥ आमिय-
 परिप्याग २ यदिद स्कंधपरिव्यग, परेषा चाभियानुग्रह ॥ असनिचयस्थानम् २ यदिद 30
 आमियानुपस्थानता आरक्षदोषदर्शनता च ॥ शीलप्रशसा २ यदिद शीलफलानुबोध ॥

१ B om कष्टक २ B अवर्णै for धर्षणै ३ A क्षात्र for ह्यत्र ४ A प्रभावता B प्रभावता
 for प्रशस्यता which T confirms

- दौःशील्पजुगुप्सनता ! यदिदं दौःशील्पदोषबुद्ध्यनता ॥ शीलवतामकम्पसेवनता ! यदिदं शीलवत्सु दुर्लभसंज्ञाज्ञानम् ॥ सर्वास्तिपरित्यागिता ? यदिदं कल्याणाशयता ॥ अध्याशयनिमन्त्रणता ? यदिदं परेषां सुखार्थिकता ॥ ययोक्तकारिता ! यदिदं कल्याणाशयसंपत् ॥ अभीक्षणपर्युपासनता ? यदिदं कुशलंगवेषणपरिपृच्छनता ॥ प्रीत्यनुभवनता ! यदिदं अधिगमज्ञानं चागमज्ञानं च ॥ दृष्टान्तज्ञानम् ? यदिदं उपमाज्ञानमववादज्ञानं च ॥ पूर्वयोगकौशल्यम् ? यदिदं जाल्यनुस्मरणता श्रुतबहुलता च ॥ कुशलमूलपूर्वगमता ? यदिदं बोधौ तीव्रच्छन्दता च परेषां समुत्साहनता च ॥ उपायकौशल्यम् ? यदिदं प्रतिदेशानानुोदनाव्येपणा कुशलानां च परिणानेनाकौशल्यम् ॥ निमित्तप्रहाणम् ? यदिदं स्वमोपमानां धर्माणां व्युत्थनता च वस्तुविभावनता च ॥ संज्ञाविवर्तः ? यदिदं विपर्यासोत्सर्गः ॥ वस्तुलक्षणता ? यदिदं अलक्षणज्ञानम् ॥ सूत्रान्ताभिनिर्हारकौशल्यम् ? यदिदं यथाभूतानां धर्माणां कुशालकुशलानां उपमावदानैः संप्रकाशनता ॥ सत्यविनिश्चयः ? यदिदं विज्ञाननिरोधो नामरूपानुपत्तिश्च ॥ विमुक्तिसाक्षाक्रिया ? यदिदं वज्रोपमसमाधेरचलनता अप्रकृत्यनता च ॥ एकप्रव्याहारः ? यदिदं तीर्थ्यापतनविजुगुप्सनता चानुपत्तिकज्ञानता च ॥ वैशारद्यप्रतिलम्भः ? यदिदं बुद्धधर्मावबुद्ध्यनता ॥ शीलधिष्ठानता ? यदिदं कायसंवरः प्रातिमोक्षसंवरश्च ॥ समापत्यवतारः ? यदिदं त्रैधातुकत्रैराम्यता ॥ प्रज्ञाप्रतिलभः ? यदिदं सामर्थ्यज्ञानं चानुपलब्धिश्च ॥ एकारामता ! यदिदं संगणिकादोषविवर्जनता च शुक्लधर्मानुसृजनता ॥ ... अल्पज्ञानसंतुष्टिः ? यदिदं इतरेतरसंतुष्टिः ॥ ... चित्तस्यानाविलता ? यदिदं निवरणानां त्रिकम्पणता ॥ ... दृष्टिकृतानां विवर्जनता ? यदिदं उपलम्भदृष्टिविवर्जनता ॥ धारणीप्रतिलम्भः ? यदिदं यथादृष्टानां धर्माणां यथाभूतासङ्गसंप्रकाशनता ॥ ज्ञानावतारः ? यदिदं प्रकृतिप्रवेशः ॥ स्थानम् ? यदिदं शीलस्थानम् ॥ अवस्थानम् ? यदिदं चित्तावस्थानम् ॥ ... प्रतिष्ठानम् ? यदिदं श्रद्धाप्रतिष्ठानम् ॥ प्रतिपत्तिः ? यदिदं मार्गप्रतिपत्तिः ॥ हेतुः ? यदिदं अविद्या हेतुः संसारस्य ॥ युक्तिः ? यदिदं विद्या युक्तिमोक्षस्य ॥ नयः ? यदिदं तृष्णाप्रहाणम् ॥ द्वारम् ? यदिदं दोषप्रहाणम् ? मार्गः ? यदिदं अनित्यदुःखसन्त्यानात्मज्ञानम् ॥ भूमिः ? यदिदं दशाप्रणिहितभूमिः ॥ जातिविगमः ? यदिदं जात्युपच्छेदः ॥ ज्ञानभूमिः ? यदिदं असंमोहः ॥ अज्ञानप्रहाणम् ? यदिदं मोहप्रहाणम् ॥ ज्ञानप्रतिष्ठानम् ? यदिदं अप्रतिष्ठानम् ॥ योगाचारभूमिः ? यदिदं सप्तत्रिंशतां बोधिपक्षिकाणां धर्माणां भावना ॥ बोधिसत्त्वगोचरः ? यदिदं पट्टारमिता ॥ सत्पुण्यसंसेवना ! यदिदं बुद्धाभिनियेविता ॥ असत्पुण्यविवर्जनता ! यदिदं तीर्थिकानां उपलम्भदृष्टिकानां विवर्जनता ॥ तथागतैराख्यातः ? यदिदं बुद्धबलेषु स्थित्वा प्रकृतिज्ञानेन मोक्षः ॥ बुद्धभूमिः ? यदिदं सर्वेषां कुशलानां धर्माणां प्रतिलाभिता ॥ पण्डितैरनुमोदिता ? यदिदं अतीतानागतप्रत्युत्पन्नैर्बुद्धैर्भगवद्भिः श्रावकैश्चानुमोदिता ॥ बाळैः प्रतिक्रियम् ? यदिदं सर्वबाळैर्दुर्विज्ञेयम् ॥ श्रावकप्रत्येकबुद्धैर्दुर्विज्ञेयम् ? यदिदं बुद्धधर्माचिन्त्यता ॥ अभूमि-

१ B प्यानवलायनता for बुद्धधर्मावबुद्ध्यनता. २ After संतुष्टिः A adds उपलम्भदृष्टिविवर्जनता.

३ A विभावस्थान for विलम्ब. ४ A om. from मार्ग upto तृष्णाप्रहाणम्.

स्तोत्रिष्णानाम् ! यदिदं मिथ्यामानो योगिनाम् ॥ बोधिसत्त्वैः परिगृहीताः ! यदिदं दुर्लभता
 च महामैत्र्यता च ॥ दशबलैरनुबन्धम् ! यदिदं कृच्छ्रयोगेन ॥ देवैः पूजनीयम् ! यदिदं
 सर्वसुखाहारकमुपादाय ॥ ब्रह्मणा वन्दनीयम् ! यदिदं सर्वमोक्षहारकयोगेन ॥ नानै-
 र्नामस्यनीयम् ! यदिदं सर्ववासनासमुत्पद्यतामुपादाय ॥ यक्षैरनुमोदनीयम् ! यदिदं सर्वदुर्गतीनां
 मार्गच्छेदनतामुपादाय ॥ कित्तरैः स्तवनीयम् ! यदिदं सर्वमोक्षप्रमोद्याहरणतामुपादाय ! महोरौः 5
 प्रशंसनीयम् ! यदिदं संसारोच्छेदनतामुपादाय ॥ बोधिसत्त्वैर्मात्रयितव्यम् ! यदिदं सर्वज्ञान-
 हारिकमुपादाय ॥ पण्डितैः पर्यवसव्यम् ! यदिदं अवैक्यमूल्याहारित्रकमुपादाय ॥ धन-
 मनुत्तरम् ! यदिदं देवमानुषिकायाः प्रजायाः संपत्तेराहारित्रकं चोपादाय मोक्षोहारित्रकमुपादाय ॥
 दानं निरामिपम् ! यदिदं सर्वद्वेषच्छेदित्रकतामुपादाय ॥ भैषज्यं ग्लानानाम् ! यदिदं रागद्वेष- N 642
 मोहप्रशमनतामुपादाय ॥ कोशो ज्ञानस्य ! यदिदं भावनामुपादाय ॥ अक्षयता प्रतिमानस्य ! 10
 यदिदं यथाभूतज्ञानदर्शनतामुपादाय ॥ विगमः शोकस्य ! यदिदं निरर्थकः व्याधिदुःखबुध्यना-
 क्तरणतामुपादाय नैरात्म्यदुःखप्रजाननतामुपादाय ॥ परिज्ञा त्रैधातुकस्य ! यदिदं
 स्वप्नमायाबुध्यनतामुपादाय ॥ नावः पारमितानाम् ! यदिदं अप्याशयेन परिनिर्वातुकामानामनित्य-
 दुःखशून्यताभावनतामुपादाय ॥ नौरोधमव्यगतानाम् ? यदिदं निर्धणस्याहारकतामुपादाय ॥
 कीर्तिर्यशस्कामानाम् ! यदिदं विपुलधर्माहारकतामुपादाय ॥ कर्णो बुद्धानाम् ! यदिदं अनन्त- 15
 गुणमैरज्यदानपतिमुपादाय ॥ यरास्तथागतानाम् ! यदिदं सर्वगुणसुखमोक्षदानपतिमुपादाय ॥
 ...स्तवो दशबलानाम् ? यदिदं दुर्लभधर्मरत्नदानपतिमुपादाय ॥ गुणा बोधिसत्त्वानाम् ! यदिदं
 धर्मशिक्षितामुपादाय ॥ उपेक्षा फासुगिकानाम् ! यदिदं वृत्तबुद्धव्यकरणियतामुपादाय ॥
 मैत्र्या दोषप्रशमनम् ! यदिदं प्रतिव्यप्रतिपक्षतामुपादाय ॥ ध्यासो महायानिकानाम् ? यदिदं
 सर्वबुद्धधर्माभिप्रायपारिपूरित्रकमुपादाय ॥ प्रतिपत्तिः सिंहादनादिनाम् ! यदिदं अग्रधर्म- 20
 श्रेष्ठधर्माहारित्रकमुपादाय ॥ मार्गो बुद्धज्ञानस्य ! यदिदं सर्वकुशलधर्माहारित्रकमुपादाय ॥
 मुद्रा सर्वधर्माणाम् ? यदिदं पारादपारम्वबुध्यनतामुपादाय ॥
 ... अस्तहायता सर्वज्ञानस्य ? यदिदं सर्वकुशलधर्मप्रहाणाय च संवर्तते सर्वकुशलधर्माहारणतायै
 च सर्वसत्त्वमोक्षहारणतायै संवर्तते ॥ उद्यानं बोधिसत्त्वानाम् ! यदिदं सर्वव्रीतिप्रामोद्याल-
 सुखेन सर्वसत्त्वसुखाहरणतामुपादाय ॥ विद्रापणं मारसैन्यानाम् ? यदिदं सर्वबलाहारित्रक- 25
 मुपादाय सर्वद्वेषशमनं चोपादाय ॥ विद्या क्षेमणाभिनाम् ? यदिदं सर्वोपद्रवक्षयाय
 संवर्तते ॥ अर्थः सिद्धानाम् ? यदिदं सर्वधर्मसंपत्त्याहारित्रकमुपादाय ॥ परित्राणमभिन्न-
 मव्यगतानाम् ? यदिदं रात्रौपलम्बिकानां मिथ्यादृष्टिकानां पराजयतायै संवर्तते ॥ सहधर्मेण
 तीर्थिकानां निग्रहः ? यदिदं सहधर्मेण तीर्थिकानां निग्रहमुपादाय ॥ सत्याकारो वैशारथ्यानाम् ?
 यदिदं सर्वधर्मोकोटितप्रत्याकोटितक्षेमतामुपादाय ॥ भूतपर्योच्छेदनाम् ? यदिदं अविपरीत- 30
 योगेन ॥ पूर्वनिमित्तमष्टादशानामावेणिकानां बुद्धधर्माणाम् ? यदिदं सर्वशुद्धधर्माहारणता-

१ B 'समुच्छेदता' for 'समुत्पद्यता'. २ A om. from कित्तरैः upto संसारोच्छेदनताम्.
 ३ B om. मोक्षोहारित्रकं.

मुपादाय ॥ अलंकारः ? यदिदं द्वात्रिंशतां महापुण्यलक्षणानामाहारकमुपादाय ॥ रति-
 मीक्षकामानाम् ?' यदिदं आदिमथ्यपर्यवसानकल्याणतामुपादाय ॥ प्रीतिर्ज्यैष्ठ्यपुत्राणाम् ?
 यदिदं पैतृकं धनं बुद्धधनानुभावाहारकमुपादाय ॥ पारिपूर्विबुद्धज्ञानस्य ? यदिदं सर्वशुद्धधर्मा-
 नुरक्षणतामुपादाय सर्वशुद्धधर्मान्यपोपगाहरणतामुपादाय । ... अभूमिः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानाम् ?
 5 यदिदं उदाराप्रमेयबुद्धधर्माहारकमुपादाय । ... संविशुद्धिश्चित्तस्य ? यदिदं सर्वमलप्रहाणाय संवर्तते ॥
 परिशुद्धिः कायस्य ? यदिदं सर्वलानिप्रशमनतामुपादाय ॥ परिनिष्पत्तिः विमोक्षमुखानाम् ?
 यदिदं अनित्यदुःखशून्यानात्मशान्तप्रत्यवेक्षणतामुपादाय ॥ असंक्लिष्टता रोगेण ? यदिदं अमृत-
 पदाहारिकमुपादाय ॥ विगमो दोमस्य ? यदिदं महामैत्र्याहारिकमुपादाय ॥ अभूमिर्मेहस्य ?
 यदिदं भूतधर्मलोकाहारकमुपादाय ॥ आगमः संज्ञानतस्य ? यदिदं सर्वलौकिकलोकोत्तरकाय-
 10 ज्ञानस्योत्पादमुपादाय ॥ उत्पादो विद्यायाः ? यदिदं सर्वयोनिशोमनसिक्काराहरणतामुपादाय ॥
 प्रहाणमविद्यायाः ? यदिदं सर्वयोनिशोमनसिक्कारविगमाय संवर्तते ॥ तृप्तिर्विमुक्तिसाराणाम् ?
 यदिदं आर्यमाहात्म्याहरणतामुपादाय ॥ तुष्टिः समाधिसाराणाम् ? यदिदं सर्वसुखचित्तैकाप्राहरण-
 तामुपादाय ॥ चक्षुर्दंष्टुकामानाम् ? यदिदं अहंप्रियतामुपादाय ॥ अभिज्ञा
 विकुर्वितुकामानाम् ? यदिदं अनावरणतामुपादाय कामनीयधर्मतां चोपादाय ॥ ऋद्धिरभि-
 15 भवितुकामानाम् ? यदिदं सर्वधर्मविकल्पितज्ञानानावरणतामुपादाय ॥ धारणी श्रुतार्थिकानाम् ?
 यदिदं सर्वधर्मनिर्वाणसमतामुपादाय ॥ स्मृतेरसंप्रमोपः ? यदिदं निर्वाणा-
 लम्बनप्रकृतित्युपशमतामुपादाय ॥ अधिष्ठानं बुद्धानाम् ? यदिदं अनन्ताहरणतामुपादाय ॥
 उपायकौशल्यं नाथानाम् ? यदिदं सर्वसुखक्षेमगमनतामुपादाय ॥ सूक्ष्मम् ? यदिदं
 निर्वाणालम्बनशुपशमतामुपादाय ॥ दुर्विज्ञेयम् ? यदिदं दुःखप्रतिज्ञानतामुपादाय ॥
 20 दुराजानतानभियुक्तैः ? यदिदं अप्रतिलब्धपूर्वतामुपादाय ॥ विवर्तोऽक्षराणाम् ? यदिदं
 सर्ववाक्यकथानुपलब्धितामुपादाय ॥ दुर्विज्ञेयो धोणेण ? यदिदं सर्वधर्माचिन्त्यतामुपादाय ॥
 अज्ञाते विज्ञेः ? यदिदं रत्नमहार्थिकतामुपादाय ॥ ज्ञानं सुरतैः ? यदिदं सत्काराजानता-
 मुपादाय ॥ विबुद्धमल्पेच्छैः ? यदिदं सत्काराजानतामुपादाय ॥ उद्गृहीतमारब्धवीथैः ?
 यदिदं अनिश्चितधुरतामुपादाय ॥ धारितं स्मृतिमद्भिः ? यदिदं कृताविप्रणाशतामुपादाय ॥
 25 क्षयो दुःखस्य ? यदिदं रामद्वेषमोहसंवर्तनतामुपादाय ॥ ... अनुत्पादः सर्वधर्माणाम् ?
 यदिदं सर्वविज्ञाननिरोधतामुपादाय ॥ एकनयनिर्देशः ॥ यदिदं सर्वभवगतित्युत्पुपपत्यायतनानां
 सर्वधर्माः स्वमोपमा इति सर्वधर्मानुत्पाद्यतामुपादाय ? अयमेषां त्रयाणां पदशतानां निर्देशो
 द्रष्टव्यः । अयं स उच्यते कुमार सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितो नाम समाधिः ॥

इति श्रीसमाधिराजे एकोनचत्वारिंशतितमः परिवर्तः ॥ ३९ ॥

परिन्दनापरिवर्तः ।

अथ खलु भगवांस्तास्यां वेद्ययामिमा गाथा अभाषत -

N 646

विपुला बुद्धधर्मा हि विपुलो देशितो नमः ।

विपुलं धर्मं देशित्वा विपुलांलभते गुणान् ॥ १ ॥

यथा विपुलमाकाशमेवं धर्माण लक्षणम् ।

रत्नानि विपुलान्यत्र तस्माद्द्वैपुल्यमुच्यते ॥ २ ॥

विपुला चरि सत्त्वानां विपुला तेषु देशितौ ।

विपुले आगमो यस्य तस्माद्द्वैपुल्यमुच्यते ॥ ३ ॥

5

* अस्मिन् खलु पुनः सर्वधर्मस्वभावसमताविपञ्चितसमाधिनिर्देशे धर्मपथि
माय्यमाणे अप्रमेयेः सत्त्वैरनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ चित्तान्युपादितानि, अप्रमेयाश्च सत्त्वा अर्ध-
वर्तिक्रम अभूवन्ननुत्तरायां सम्यक्संबोधौ । अप्रमेयाणां च सत्त्वानां प्रत्येकबोधौ चित्तमुत्पन्नम् । 10
अप्रमेयाणां च सत्त्वानामर्हत्त्वफलताक्षान्त्रियायां चित्तान्युत्पन्नानि । अयं च त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोक-
धातुः षड्विकारं कम्पितः प्रकम्पितः संप्रकम्पितः । चञ्चितः प्रचञ्चितः संप्रचञ्चितः । वेधितः
प्रवेधितः संप्रवेधितः । क्षुभितः प्रक्षुभितः संप्रक्षुभितः । रणितः प्ररणितः संप्ररणितः । गर्जितः
प्रगर्जितः संप्रगर्जितः । पूर्वा दिग्वनमति पश्चिमा दिग्वनमति । पश्चिमा दिग्वनमति पूर्वा
दिग्वनमति । उत्तरा दिग्वनमति दक्षिणा दिग्वनमति । उत्तरा दिग्वनमति दक्षिणा 15
दिग्वनमति । अन्ताद्वनमति मध्याद्वनमति । मध्याद्वनमति अन्ताद्वनमति । अप्रमेयस्य चावभासस्य
लोके प्रादुर्भावोऽभूत् । महच्च दिव्याग्धर्वर्ममभिप्रावर्षत् । देवताश्च महान्तं दिव्यं पुष्पवर्षमुत्सृजन्ति
स्म । दिव्यानि च त्र्यंशतसहस्राण्युपर्यन्तरीक्षे भ्राम्यन्ति । एवं च वाचमभाषन्त -

N 647

सुख्ख्या लामास्तेयां सत्त्वानां य इमं महाकरणावतारधर्मपर्यायं श्रोष्यन्ति । बहुबुद्धपर्यु-
पासितास्ते सत्त्वा भविष्यन्ति य इमं सर्वधर्मस्वभावसमताविपञ्चितसमाधि पुनः पुनः श्रोष्यन्ति, 20
श्रुत्वा च लिपिष्यन्ति उदग्रहीष्यन्ति धारयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति अरणामात्रनया भावयिष्यन्ति,
बहुलीकरिष्यन्ति, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति । सर्वसत्त्वानां ते दक्षिणीया भविष्यन्ति ॥

अथ खलु भगवानानुष्मन्तमानन्दमामन्त्रयते स्म-उद्ग्रहीष्व त्वमानन्द इमं धर्मपर्यायं
धारय वाचय पर्यत्रानुहि, परेषां च विस्तरेण संप्रकाशय । अथ खल्वसुप्मानानन्दो भगवत्-
मेतदबोचत्-को नामाद्यं भगवन् धर्मपर्यायः, कथं चैनं धारयामि ? भगवानाह- महाकरणात् 25
तारो नामानन्द इदं सूत्रं धारय । सर्वधर्मसमताविपञ्चितो नाम समाधिरेभि धारय ।
आनन्द आह-उद्ग्रहीतो मे भगवन्नयं धर्मपर्याय इति ॥

इदमवोचद् भगवान् । आत्तमनाश्चन्द्रप्रभः कुमारभूत आयुष्नांश्चानन्दः ताश्चतस्रः
पर्यदो भिक्षुभिक्षुण्युपासकोपासिकाः अनेके च शुद्धावासकायिका देवपुत्राः सदेवमानुषासुर-
गन्धर्वश्च लोको भगवतो भाषितमभ्यनन्दन्निति ॥

इत्यार्यसर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितात् समाधेर्यथाऽलब्धं समाधिराजं नाम महायानसूत्रं
(परिवर्तो नाम चत्वारिंशत्तितमं) समाप्तम् ॥ ४० ॥

* * * * *

ये धर्मा हेतुप्रभवा हेतुस्तेषां तथागतो ह्यवन्दत् ।
तेषां च यो निरोध एवं वादी महाश्रमणः ॥

ॐ

प्रथमं परिशिष्टम् । APPENDIX I

No. 1

Before एवं मया श्रुतम्, AB read the following ; T om. this (See page 1) :

ॐ नमः सवबुद्धबोधिसत्त्वैभ्यः ॥
 अनिरोधमनुत्पन्नमनाविलमनक्षरम् ।
 महायानमहं स्तोत्रे बुद्धज्ञानाभिवाञ्छया ॥ १ ॥
 प्राणिकं सर्वसत्वानां घोरात् संसारसागरात् ।
 संस्थापकं च निर्वाणे शान्ते क्षेमे^१ निस्तरे ॥ २ ॥
 आकाशकल्पमचलं गम्भीरं शान्तमव्ययम् ।
 तद् बुद्धयानमसमं भक्त्या वन्दे सरादरात् ॥ ३ ॥
 अरूपमनिमित्तं च लक्ष्यलक्षणवर्जितम् ।
 प्रापके बोधिर्नास्ति अप्रयानमहं नतः ॥ ४ ॥
 गम्भीरोद्धारिपुत्रो धर्मो यत्र प्रभाव्यते ।
 तद् बोधिमण्डफल्दं महायानं नमाम्यहम् ॥ ५ ॥
 शाश्वतोच्छेदरहितमन्तद्वयविवर्जितम् ।
 शून्यताप्रभवं शान्तं त वन्दे बुद्धवर्णितम् ॥ ६ ॥
 अप्रपञ्चं निरालम्बं बोधिसत्त्वैर्नमस्तुतम् ।
 नमामि शिरसाजलं मह्ययानमसंस्कृतम् ॥ ७ ॥
 स्तुत्वा यानमनुत्तरं निरुपमं संसारसंसारकं
 यत् पुण्यं प्रचितं विस्तारं विमलं तुङ्गं मया निश्चलम्^२ ।
 सर्वस्तेन जनः प्रयातु चपलं संप्राप्य यानाधिपे
 निर्वाणं विरजः पुरोत्तमवरं बुद्धो यथा सर्ववित् ॥ ८ ॥
 आर्यं चन्द्रप्रदीपं दशबलवृषभैर्यैरिदं सूत्रराजं
 संख्यातीतैः प्रगीतं श्रुतिहृदयपरिष्ठीणनं जन्मेनाजाम् ।
 संपद्भिः संनिगूढं बहुभिरपमल्ललाविनीभिः सदैव
 ह्यविन्यस्तात्मभावः प्रणतिमुपगतस्तानहं भैक्तिमन्त्रः ॥ ९ ॥
 वर्णीयं यस्य वक्तुं मुनिवरवृषभा अथुपायान्ति सादं
 सर्वज्ञेयासुबोधप्रशमिततमसोऽप्यप्रमेये सदैव ।

१. B begins : ओं नमो सतत्रयाम् । नमश्चन्द्रप्रभाय महबोधिसत्त्वाय. २. B तारकं for प्राणिकं. ३. A कमे for क्षेमे. ४. A यद् for तद्. ५. B बुद्धज्ञानम् for यानम्. ६. A अथुपममनिले for अरूपमनिमित्तं. ७. B वन्दे संबुद्धवर्णितम् for तं वन्दे बुद्धं. ८. A महायाने नमस्तुतम् for महायानमसंस्कृतम्. ९. B ह्यविन्यस्तात्मभावः for जन्मेनाजाम्. १०. A बहुभिरपमल्ललाविनीभिः for भिरपमल्ललाविनीभिः. ११. A भक्तिमन्त्रम् for भक्तिमन्त्रः. १२. A सर्वज्ञेयासुबोधप्रशमिततमसोऽप्यप्रमेये सदैव for the line.

आर्य-चन्द्रप्रदीपं दशबलगदितारोपसूत्राधिराजं
 तं भक्त्यम्भोभरात्मा क्षितिनिहितशिराः सर्वकालं नमामि ॥ १० ॥
 येनानन्तसहस्रकल्पनयुतानारागिता नायका
 -यश्च ज्ञानविशेषधर्म उदितधन्त्रो यथा निर्मलः ।
 तं चन्द्रप्रभ निष्प्रपञ्चमतुलं संवर्णितं नायकै-
 र्बन्धे सर्वसमाधिधर्मकुशलमार्यैः सदा भक्तिः ॥ ११ ॥
 स्तुत्वा धर्मस्वभावां दशबलजननीं सर्वदुःखांश्च वीरान्
 वार्यै चन्द्रप्रभं च जिनवरतनयैः सर्वदेवाभिवन्द्यम् ।
 पुण्यं प्राप्तं मया यत् स्थिरागनसमं तेन लोकैस्त्वशेषो
 ल्यामी भूयात् समर्थैः सततमखिलैः शाक्यासिंहो यथैव ॥ १२ ॥

No. 2

After App. I, No. 1, A adds the following, (see page 1). The passage is very corrupt ; T om. :

विधूय निद्रां तु भवि प्रभूता
 श्रद्धां समुत्पाद्य तपोपधर्मे ।
 १. निर्वाणनिम्नैर्विशदैर्मनोभि-
 र्विज्ञापना मे प्रयता श्रुणोध्वम् ॥ १३ ॥
 यद् दुर्लभं कल्पशतैरनैकै-
 र्भक्तुष्यसतक्षणदोषैरहितम् ।
 तत् सांप्रतं प्राप्तमतो भवद्भिः
 कार्यो हि धर्मश्रवणोपपद्य ॥ १४ ॥
 परमाच्च लोके कल्याणभिम्भाना
 निर्वाणमार्गोत्तमदेशिकानाम् ।
 सुदुर्लभं जन्म तथागतानां
 अतोऽपि धर्मश्रवणं निषेव्य[ग्र.] ॥ १५ ॥
 परमाच्च नैकव्यसनोद्यतेऽथा -
 नभाजनं धर्मकथाश्रुतस्य ।
 भवन्ति श्रद्धा नरकेषु तस्मा -
 दयं स धर्मश्रवणस्य कालः ॥ १६ ॥
 तीर्थशुभान्यान्यभयासु (?) गम्या -
 म्भ्यः श्रोतुमिहार्थधर्मम् ।

१. A om भक्त्यम्भो^१ up to मनु^२ in 11c. २. A देवाभिवन्द्यम् for भिवन्द्यम्, ३. A क्षेत्रस्य शेषो for क्षेत्रस्वशेषो. ४. AB भक्तिश्रद्धा for भक्तिश्रद्धा.

प्रथमं परिशिष्टम् ।

- तथैव लोकान्तरिकासु तस्मा -
 दय स धर्मश्रवणस्य काल ॥ १७ ॥
- क्षुत्तर्पदु खालुलचेतसथ
 यस्मान्ना प्रेतगती च मन्ना ।
 श्रोतुं सम्या सुगतस्य वाक्य -
 मय सद् (स) धर्मश्रवणस्य काल ॥ १८ ॥
- नित्योन् (?) स धर्म प्राप्य सहैन्द्रलोक
 प्रमाददोषा इ(ग ?)ल्लिताथ यस्मात् ।
 न कुर्वते धर्मविधौ प्रयत्न -
 मय स धर्मश्रवणस्य काल ॥ १९ ॥
- प्राप्त च यावत् सफलैन्द्रियत्व -
 मिद् च चित्त कुशलानुकूलम् ।
 यावच्च धर्मं सुरत पृथिव्या -
 मय स धर्मश्रवणस्य काल ॥ २० ॥
- जरातुपर प्रभारणा (?) याव -
 न दहते यावत् पद्मपण्डो ।
 कार्यक्षम यावदिदं च गात्र -
 मय स धर्मश्रवणस्य काल ॥ २१ ॥
- आरोप्यन्माभ्युदयश्च (?) याव -
 न क्षीयते व्याधिमहादमवृष्ट्या ।
 यावच्च कायेवतुपातद्युद्धि -
 स्य स धर्मश्रवणस्य काल ॥ २२ ॥
- यावत् प्रियो जीनितपूर्णचन्द्रो
 न पीयते मृत्युमहाप्रहेण ।
 तावद्धि कार्ये कुरुताप्रमाद -
 मय स धर्मश्रवणस्य काल ॥ २३ ॥
- सर्वातुःसम्पा प्रतिजातयश्च
 पानच लोके सुगतस्य शिष्या ।
 तिष्ठन्ति धर्मानुदयाय ताव -
 दय स धर्मश्रवणस्य काल ॥ २४ ॥
- यावच्च निर्वाणपुरातुयायी
 मार्गं - (स्थित) पूर्णजिज्ञानुपात ।

प्रमादयते लोकहिताय ताव-

दयं स धर्मश्रवणस्य कालः ॥ २५ ॥

यावच्च सर्वज्ञदियावरस्य

वागंशवो मोहतमोसिभिधा ।

धर्मविभासं जनयन्ति लोके-

ध्वयं स धर्मश्रवणस्य कालः ॥ २६ ॥

तस्मात् कुकार्यं क्षपयाप[द्य] सर्वं

भवा स्वकार्यं परमार्थधर्मम् ।

श्रोतव्य एव प्रयतेन धर्मो

यस्मादतः सर्वत्या (?) भवन्ति ॥ २७ ॥

बद्धक्षणश्रोमविमुक्तदोष-

मिमं क्षणं प्राप्य नरेण तस्मात् ।

सदृश्य धर्मश्रवणं निरेव्यं

पथ्यं सुभैषज्यमिवातुरेण ॥ २८ ॥

तस्मादुदारगुणरत्ननिधानभूता-

मेतत् महार्थकल्याणदरगौरवाम्याम् ।

श्रव्यं मुनीन्द्रवचनं निसृतेन्द्रियश्च

ततोऽधिकं श्रवणतोवनीयमस्मिन् ॥ २९ ॥

विपदिव विपुलोत्तमार्वाकाशं

यदनुपमैः स्वगुणोदयैः प्रकाशम् ।

शृणुत तदखिलं विहाय मान

दशबलयानमिदं निगचमानम् ॥ ३० ॥

स्वाह्वानुत्कृत्य जन्मप्रमुदिताद्धयो यश्चकारां सृजां (?)

स्वाह्वादेव प्रदीप्तं रंधिरमधिमापि तत् बध्नीवप्रकाशम् ।

संविधास्थियश्च देहासितरजतनिभां लेखनी यश्च चक्रे

प्राग्बवसूक्ष्महेतोः स किल मुनिबलः सूत्रमेतज्जाद ॥ ३१ ॥

महाहृपाद्धारमनङ्गत (?) सर्वद्वत्

स्वरद्भुसां कामलवातहासित ।

नूनं मुखाभिपतितं राजा वाक्

सहृच्छणीच्च वचनामृतं वरम् ॥ ३२ ॥

महायानस्य यो मार्गः संबुद्धैर्यत्र देशितः ।

हेतुदृष्टया तु संयुक्तं तन्मूत्रं श्रूयतामिह ॥ ३३ ॥

प्रथमं परिशिष्टम् ।

आयान्तु देवमनुजाः सद्धर्मजातगौरवाः ।
दुर्लभं श्रवणं ह्यस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ ३४ ॥

आयान्तु देवभुजगासुरकिन्नेन्द्रा
यक्षादयः प्रवरधर्महृताधिकाराः ।
बौद्धं वचः प्रशमसौह्यनिमित्तमेतत्
प्रकाशयत इह श्रवणाय तस्य ॥ ३५ ॥

गगनतल्लगताश्च ये च दिग्भ्यो
धरणि तले सखिले च ये वसन्ति ।
असुरसुरमहोरगाश्च दैत्ययक्षा-
स्त्वरितामुपेत्य निशामयन्तु सूत्रम् ॥ ३६ ॥

यदसुलभमेतत् कल्पकोटि-
प्रसरशतैरपि हेतुवर्जितानाम् ।
भवतु हि जिनात् करस्मि भूत
तदिदमहं प्रविशक्षुरप्रयानम् ॥ ३७ ॥

भक्त तदवधूप वालतां जिनवचनश्रवणोत्सुकाः सदा ।
उभयमिदमतीव दुर्लभं जिनवचनं च मनुष्यजन्म च ॥ ३८ ॥
गम्भीरं च न चान्यस्तं दुर्लभं च मुनेर्वचः ।
न च तेन विना मोक्षस्तस्माच्छ्रेयं व्यभाटेरात् ॥ ३९ ॥

अवितथवचन मुनी प्रकाशं
भगवति शास्त्रारि संनिवेश्य भक्तिम् ।
शृणोत सुगतसूत्रमादरेण
स्यसनविनाशनरं तदेव तस्मात् ॥ ४० ॥

अथ पादरजोपमागिरितदिकेगोपणा यौवनं
आत्तन्त्रं जलकिन्दुलोलचपलं फेनोपमं जीवितम् ।
धर्मयान करोति निश्चितं अभिसङ्गलाघटेना
पश्चात्तापहता जगत्परिणता शोकाग्निना दहते ॥ ४१ ॥

चलापि भूतिः क्षणमङ्ग यौवनं
कृताह्वदन्तन्तर तदवन्ति जीवितम् ।

.....
अहो नृणां विस्मयकारि चेष्टितम् ॥ ४२ ॥

No. 3

After st. 12 of App. I (No. 1.) B reads: T om. (see page 1):

समस्तसुगतोद्दीर्णसर्वसूत्राधिराजतः ।

आर्यचन्द्रप्रदीपाद्भि यथाख्यं प्रवीम्यहम् ॥ ४३ ॥

आपोन्तु देवमनुजाः सद्धर्मजातगौरवाः ।

दुर्लभं श्रवणं ह्यस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ ४४ ॥

No. 4

Before ४५, ABT read the following passage (see page 8):

तत्र खलु भगवांश्चद्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म — अप्रमेयासंख्येयाः कुमार तथागता अर्हन्तः सम्यक्संबुद्धाः पूर्वं बोधिसत्त्वचर्यां चरता चक्रवर्तिराजभूतेन इमं समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामेन ईहैव गृधकूटे पर्वते—ये स्मराग्यहमनेकानि कल्पकोटिनियुतशतसहस्राणि—ये मया सञ्चिता गुरुकृता मानिताः पूजिता अर्चिता अपचायिताः सर्वरत्नपुष्पधूपगन्धमाल्यविदोषनचूर्णचीवरञ्चप्रथ्वजपताक्राभिस्तूर्यतालावक्रवैजयन्तीभिरनेकैश्च चित्रविचित्रैर्नानारत्नमयविहारकोटीनियुतशतसहस्रव्यूहैः । तेषां च कुमार सर्वेषां तथागतानामन्तिकार्दयं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितसमाधिर्विस्तरेण श्रुत्वा उदग्रहीतः पृष्ठो धारितो वाचितः प्रवर्तितः अरणभावनया भावितो बहुलीकृतः परेम्यश्च विस्तरेण संप्रकाशितः । तेषां च कुमार तथागतानां सर्वपथिमकः शालेन्द्रराजो नाम तथागतोऽर्हन् सम्यक्संबुद्धोऽभूत् । तस्य च कुमार शालेन्द्रराजस्य तथागतस्य अशीतिनियुतशतसहस्राणि श्रावकाणां बोधिसत्त्वानां च संघोऽभूत् । पद्मसतिश्रास्य वर्षकोटीसहस्राण्यायुःप्रमाणमासीत् । तस्य च शालेन्द्रराजस्य मे कुमार तथागत्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य अष्टादशवर्षकोटीसहस्राणि महापूजोपस्थानं कृतम् । दिव्यचन्दनमयानां रत्नमयानां च विहाराणां कोटी कारिता । तस्य च भगवतः शालेन्द्रराजस्य कुमार तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य पद्मसत्तिवर्षकोटीसहस्राण्यायुःप्रमाणमभूत् । तस्यैव च भगवतः शालेन्द्रराजस्यान्तिकार्दयं मया प्रव्रजता सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः समाधिर्विस्तरेण चतुर्दशवर्षकोटीसहस्राणि श्रुत्वोद्ग्रहीतः पृष्ठोधारितो वाचितः प्रवर्तितः, अरणभावनया भावितो बहुलीकृतः, परेम्यश्च विस्तरेण संप्रकाशितः ॥

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म — तस्मात्तर्हि कुमार इमं समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुकामेन त्वया मयेव सर्वतथागतपूजोपस्थानपरिचर्यास्वभिमुक्तेन भवितव्यम् । तत्त्वस्य हेतोः ? सर्वतथागतपूजोपस्थानपरिचर्यानिष्पन्दा हि कुमार बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां न दुर्लभा भवत्यनुत्तरां सम्यक्संबोधिः, किमङ्ग पुनरयं समाधिः । तस्मात्तर्हि कुमार सर्वतथागतपूजोपस्थानपरिचर्यास्वपरिखिन्मानसेन ते सदा भवितव्यम् ॥

प्रथमं परिशिष्टम् ।

No. 5

For अथ खलु...शेषात्, AB read the following passage (see page 19):

अथ खलु चन्द्रप्रमः कुमारभूत जयायासनादेकांसमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं पृथिव्यां प्रतिग्राह्य येन भगवांस्तेनाङ्गलिं प्रणम्य भगवन्तमेतदबोचत्—पृच्छेयमहं भगवन्तं तथागतमर्हन्तं सम्यक्संबुद्धं कंचिदेव प्रदेशम्, सचेन्मे भगवानवकाशं कुर्यात् पृष्टप्रश्नव्याकरणाय । एवमुक्ते भगवांश्चन्द्रप्रमं कुमारभूतमेतदबोचत्—पृच्छ त्वं कुमार तथागतमर्हन्तं सम्यक्संबुद्धं पश्यदेवाकाङ्क्षसि । नित्यवृत्तस्ते कुमार तथागतेनावकाशः । एवमुक्ते चन्द्रप्रमः कुमारभूतो भगवता कृतावकाशो भगवन्तमेतदबोचत् ॥

No. 6

After आमन्त्रयते स्म, ABT read the following passage (See page 23, foot-note 2):

तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इमं समाधिकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुक्कामेन आदीप्तशिरश्चैलोपमचित्तेन मातापितृपुत्रदुहितृजातिसालोहितसंबन्धिवान्धवान् भार्यादीन्ध अग्निप्रदपहाय सर्वराज्यैर्धर्मसुखांश्च खेटपिण्डकवदुत्सृज्य अभिनिष्क्रान्तान्तर्गृह्णावसेन भवितव्यम्, अरण्याभिमुखेन च । तत्कस्य हेतोः? अभिनिष्क्रान्तगृह्णावसास्य हि कुमार अरण्याभिमुखस्य च बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य न दुर्लभा भवत्यनुत्तरा सम्यक्संबोधिः । तस्मात्तर्हि कुमार पुत्रमित्रजातिसालोहितसंबन्धिवान्धवान् भार्यादीन्ध पावकवदुत्सृज्य सर्वराज्यैर्धर्मसुखांश्च खेटपिण्डकवदपहाय अभिनिष्क्रान्तगृह्णावसासोऽरण्याभिमुखस्य भविष्यामीत्येवं त्वया कुमार सदा शिशितव्यम् । तदनेनापि ते कुमार पपयिण एवं वेदितव्यम् ॥

No. 7

After आमन्त्रयते स्म, ABT add the following passage (See page 41, foot-note 2):

तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन इमं समाधिकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुक्कामेन सर्वधर्माणामभावस्वभावज्ञानकुशलेन भवति? इह कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अभाव-महासत्त्वः सर्वधर्माणामभावस्वभावज्ञानकुशलो भवति? इह कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अभाव-स्वभावा अनिमित्ता अलक्षणा अनुत्पन्ना अनिरुद्धा अनक्षराः शून्या आदिशान्ताः प्रकृतिविशुद्धाः सर्वधर्माः प्रज्ञातव्याः । यदा च कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अभावस्वभावा अनिमित्ता अलक्षणा अनुत्पन्ना अनिरुद्धा अनक्षराः शून्या आदिशान्ताः प्रकृतिविशुद्धाः सर्वधर्माः परिज्ञाता भवन्ति पथानुत्तराः, तदायं कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वधर्माणामभावस्वभावज्ञानकुशल इत्युच्यते । सर्वधर्माणामभावस्वभावज्ञानकुशलो हि कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वो रूपशब्दगन्धरसस्पर्शधर्मैर्यो न रज्यते न दुष्यते न मुञ्चते । तत्कस्य हेतोः? तथा हि स तं धर्मं न समनुपस्यति । तं धर्मं नोपलभते । यो रज्येत यत्र वा रज्येत, यो दुष्येत यत्र वा दुष्येत, यो मुञ्चेत, स तं धर्मं न समनुपस्यति नोपलभते । तं वा दुष्येत, यो मुञ्चेत यत्र वा मुञ्चेत, स तं धर्मं न समनुपस्यति नोपलभते । तं

धर्मसमनुपश्यन् अनुपलभमानः सर्वत्रपालुकेऽनव्यवसितो भवति, क्षिप्रमिमं समाधिं प्रतिलभते,
क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते । तत्रेदमुच्यते -

अभावाः सर्वधर्मा अनिमित्ता अलक्षणाः ।

अनुत्पन्नानिरुद्धाश्च एवं धर्मान् विजानय ॥ ४५ ॥

अभावानक्षराः सर्वशून्या शान्तादिनिर्मिताः ।

य एवं जानाति धर्मान् कुमार बुद्धः स उच्यते ॥ ४६ ॥

तस्माद्दि यो इच्छि विपश्चितामिमां

स्वभावसमतां सुगतान माताम् ।

स भावयातु सर्विं अभावधर्मा

प्रतिलक्ष्यस्पर्तीमां जननीं जिनानाम् ॥ ४७ ॥

तदनेनापि ते कुमार पर्यायेणैवं वेदितव्यम् ॥

No. 8

After आरग्यामास, ABT add the following passage (See page 42, foot-note 2):

सर्वेषां च न्तेषां तथागतानामन्तिककादिमं समाधिप्रश्रौषीत् । श्रुत्वा च तेभ्यो बुद्धेभ्यस्तेनो-
द्गृहीतः पर्यवाप्तो धारितो वाचितः प्रवर्तितः, अरुणाभावनया भावितो बहुलीकृतः । भावनोयोगमनु-
युक्तश्च व्यहर्षीत् । स तेनैव पूर्वकेण कुशलमूलेन विंशतीनां कल्पकोटीनामल्पयेन अनुत्तरां
सम्यक्संबोधिमभिसंबुद्धोऽभूत् । अचिन्तितार्थो नाम तथागतोऽहं स सम्यक्संबुद्धो लोक उदपादि ।
सोऽप्रमेयानसंख्येयान् सत्त्वान् प्रतिपद्य च अपरिमाणानां च सत्त्वानां चार्थं कृत्वा ततः पश्चाज्ज्योति-
रिक्वेधनक्षयात् परिनिर्वृतोऽभूत् । तदनेनापि कुमार पर्यायेणैवं वेदितव्यं यथा अयं समाधिः.....॥

No. 9

After कुमार, AB read the following passage (See page 44, foot-note 1):
T does not translate it :

य इच्छेद् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः किम्विषहं क्षिप्रमनुत्तरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्येवं सर्व-
सत्त्वांधोत्तारयेयं भवार्णवादिति, तेन कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अयं सर्वबुद्धसंबर्णितः
सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः समाधिराजो धारयितव्यः, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयितव्यः ।
तत्कस्य हेतोः ? जनको ह्ययं कुमार सर्वधर्मसमताविपश्चितः समाधिराजस्तथागतानामर्हतां
सम्यक्संबुद्धानाम् । अतोनिर्जाताः सर्वतथागताः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धाश्च । तस्मात्तर्हि कुमार स्वया
सर्वतथागतवर्णितः सर्वतथागतजनकः सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः समाधिराजो धारयितव्यो
वाचयितव्यः, परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयितव्य इति ॥

तस्माद्दि यो इतीच्छेद् बोधि बुद्धितुं

सत्त्वांध संतारयितुं भवार्णयात् ।

प्रथमं परिशिष्टम् ।

धारेतु सूत्रमिमु बुद्धवर्णितं
न दुर्लभा बोधि वरा भविष्यति ॥ ४८ ॥ इति ॥

No. 10

After सर्वदुःखेभ्यः, AB add the following passage (see page 54, foot-note 8):

ददातु मे भगवान् मूर्ध्नि दक्षिणं पाणिम् । तत्रेदमुच्यते—

स्वसमा विरजा वररूपधरा

अशरीर अलक्षण प्रज्ञान्या ।

सैशरीर गुणोदधि कण्ठगिका

दद मूर्ध्नि पाणि अप्रतिमा ॥ ४९ ॥

एवमुक्ते भगवाननेकलुशलमूलनिर्गतं विचित्रलक्षणालङ्कृतं दिव्यं सुवर्णवर्णं दक्षिणं
पाणिं चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य मूर्ध्नि स्थापयामास । समन्तरेण स्थापिते च भगवता चन्द्रप्रभस्य
कुमारभूतस्य मूर्ध्नि दक्षिणे पाणौ, अथ तत्क्षणेनैव चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य सर्वरूपसंदर्शनमनोजव-
गगनगजवज्रोपमशृंगमानावरणकोटीसर्कतयागतसंदर्शनसर्गशून्यताभिरेकप्राप्तिप्रमुखानि अनेकानि
प्रज्ञापारमितानिर्जातानि समाधिकोटिनिशुतशतसहस्राणि अनमिलान्याभिमुरखीभूतान्यभूवन् ।
अनेकानि च धारणीविमोक्षमुखान्यभिमुखीभूतान्यभूवन् । दिव्यं च अनौपम्यमुदारमचिर-
सर्वबुद्धबोधिसत्वगोचरविदितं यत्तदार्या आचक्षते प्रीतिसुखं तत् प्रतिलब्धवान् ॥

तत्रेदमुच्यते —

जालौवनद्धरचिरं कलशाद्बुद्धाङ्क

श्रीवत्सचक्रच्चजनीनपताकचित्रम् ।

बहुकल्पकोटीरतनान विस्मयौषण्डं

चन्द्रप्रभस्य भगवान् दँदि मूर्ध्नि पाणिम् ॥ ५० ॥

अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूते दिव्येन अनौपम्येन अचिन्त्येन उदरेण सर्वबुद्धबोधि-
सत्वगोचरविदितेन प्रीतिसुखेन समन्वागत उत्थापयसनदिकांमुत्तरासङ्गं कृत्वा दक्षिणं जानुमण्डलं
शृधिन्यां प्रतिधाय येन भगवांस्तेनाङ्गलिं प्रणम्य भगवन्तं सारूप्याभिर्गामिर्न्यधायीत्—

नमोऽस्तु ते अमयददा अनुत्तरा

नमोऽस्तु ते परहितसत्वबान्धवा ।

नमोऽस्तु ते दशबल सत्यविक्रमा

नमोऽस्तु ते असमसमा तयागता ॥ ५१ ॥

१ B प्रहसता for शल्या २ B सुगन्धीरगुणेदधि for स्वशरीरगुणेदधि ३ B समन्तरस्थापिनि for
समन्तरेण स्थापिते. ४ After निर्जातानि B adds अनेकानि ५ B माल्यवनद्ध for जाल ६ B
निर्गम्ये for शोषण्डं ७ B स्वधि for ददि. ८ B orn. अनौपम्येन.

वन्दे नाथं अतिकारणिकं वन्दे शूरं चतुरारिजितम् ।

वन्दे वीरं परमार्थविदं वन्दे देवं वरधर्मतनुम् ॥ ५२ ॥

सुविशालप्रज्ञं नभमण्डलोदितं

कृपमैत्ररश्मिजिनसूर्यमूदनम् ।

सुगम्भीरधर्मपरमार्थदेशकं

शरणं गतोऽस्मि तव देव नित्याहम् ॥ ५३ ॥

अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूतो भगवन्तं साख्य्याभिर्गाथाभिरभिष्टुय्य भगवन्तमेतद्वोचत-
-अधिवासयतु etc.

No. 11

After प्राक्कामत्, AB read the following passage (see page 54, foot-note 13):

अथ खलु चन्द्रप्रभः कुमारभूतो गृध्रकूटात् पर्वतादवतीर्थं तस्यां वेलायां यावच्च
राजगृहं महानगरं यावच्च गृध्रकूटः पर्वतराजोऽन्तरे सर्वं मार्गं समं कारयति
स्म विपुलं विस्तीर्णमपगततृणस्थानुकण्ठकंपापाणशर्करकटलं शुचिवालुकास्तंतीर्णं रमणीयं
मृदुकाचिलिन्दिकसुवसंस्पर्शं दिव्योत्पलकुमुदसौगन्धिकान्तिमुक्तकमल्लिकाचम्पकापाटलबुन्दतिल-
केशराशोकादिभिः सर्वैः सर्वैर्लुकेः पुष्पधरैः संछन्नमवसत्तपट्टदामकलापं माल्यदामालंकृतं
नानारत्नधूपघटिकावलम्बितपार्श्वम् । सर्वथा ता रत्नधूपघटिकाः कालागुल्परिपूर्णा
धूमायन्ते स्म । समुच्छ्रितं छत्रध्वजपताकावैजयन्तीदिव्यरत्नतोरणवितानम् । देशे देशे
च नटनर्तकान् दिव्यनृत्यगीतवाद्यसुनिबद्धान् सुशिक्षितान् निवेशयति स्म । अनेकाश्च
तुणवपणवकीणावेषुमृदङ्गमुकुन्दमुरुजोपेताः स्त्रीपुंसदारकदारिकाः स्वलंबृताः स्थापयति स्म ।
मार्गस्य चोभयपार्श्वयोर्दिव्यान् जाम्बूनदसुवर्णमयान् नानारत्नकिङ्किणीजालवनद्धमुखरालंबृतान्
तुङ्गतालान् नानारत्नमयान् अनेकानि च व्योमकोटीनियुतशतसहस्राणि समरत्नमयांश्च
नानावृक्षान् नानारोहपरिणाहसंपन्नान्, सर्वैर्लुकरत्नपुष्पफलोपेतान् स्थापयति स्म यदुत भगवतः
पूजावर्मणे । तत्रेदमुच्यते —

सुप्रतिमण्डितमार्गविचित्रमुच्छ्रितच्छत्रपताकवितानम् ।

सुप्रतिनादित त्र्यंशवेण तथापि च गीतरवेण मनोज्ञम् ॥ ५४ ॥

नटनर्तकनारिणैर्बहुभिः सुविचित्रवल्हनियुतैर्विविधैः ।

ससुगन्धिचित्रकुसुमैश्च धरैः प्रतिमण्डितो विपुल मार्गवरः ॥ ५५ ॥

मण्डित मार्गं उदार विशाल चन्द्रप्रभेण प्रसादं जन्तुवा ।

बुद्ध प्रवेक्ष्यति पुरवर इह शुचि काक्षणिको मुनिचन्द्रः ॥ ५६ ॥

शुचिवालिकसंस्तृता दिव्यं छादितो पुष्पधरैः सुमनोज्ञैः ।

सुसमुच्छ्रितो तोरण रत्नवैर्भासति मार्गं पुरेव अमराणाम् ॥ ५७ ॥

१ B 'धर्मन्तुम्' for 'धर्म' शुभः. २ B 'दानम्' for 'सूदनम्'. ३ B 'नारिणो' for 'नारिणं'.

स्यलङ्कृतो मार्ग विचित्रं चन्द्रप्रभेण प्रहृष्टमनेन ।
 'य दृष्ट्वा सुरसुराणां निस्स्यजाता अहो ति भणन्ति ॥ ५८ ॥
 ताला स्थापित पार्श्वोर्निर्बरास्तुङ्गा सजाम्बूनदा
 नद्धा किङ्किणिजालरत्नमुखरा वृक्षा बहु नैरुहा ।
 तथ स्थापित रत्नवृक्षनियुता सर्वर्तुका पुष्पिता-
 स्तोहि मार्गवरो विभाति विपुलः स्वर्गे यथा नन्दनम् ॥ ५९ ॥
 व्योमापि रतनामयाः सुखचिरा ज्वालजलीभास्वरा
 मार्गे स्थापित पार्श्वोर्निर्बरास्तुङ्गा पृथु संहता ।
 येहि शोभितुं मार्ग मण्डित महान् त्रिश्राजते सर्वतो
 येनो राजगृह प्रवेश्यति पुरं बुद्धक्लिबेर्नाधिप ॥ ६० ॥
 रत्नघटावलम्बितपार्श्वस्ते च पूरित कालगुरणाम् ।
 उच्छ्रति धूप घने व घटेषु दिव्यविभार सुगन्धि विचित्र ॥ ६१ ॥
 पृथु भूषित निरुपम दिव्यं चन्द्रप्रभेण जिनस्य वृतेन ।
 यावत् नगरितो य दुवारं यावत् गृध्रकूटो गिरिराजा ॥ ६२ ॥

No 12

After 'निर्बरी', AB read the following passage (see page 54, foot note 18)

धूपनधूपित रितान्निततमवसक्तमृदामरुल्लाप समुच्छ्रितच्छत्रवज्रजपताकमेव राजगृह
 गहानगर सरथ्यान्तरापणमपगतपाणशरीकटल्ल विचित्रपुष्पाभिनीर्ण चन्दनचूर्णाभिकीर्ण
 गवाक्षतोरणनिर्व्यूहपञ्जरजालार्धचन्द्रसमलङ्कृत चन्दनगुल्लिसमकार्पात । इत्येवमपरिमाणया व्यूहया
 राजगृह महानगरं समलङ्कृत्य स्व च गृहमनेकालकारविचित्रप्रकारविभूषितमनेकरत्नहारनिकार-
 प्रलम्बित दिव्यपट्टवस्त्रप्रतिमण्डितोपशोभितोपचारविचित्रमाल्यदामालङ्कृत च वारयति स्म ।
 अनेकानि च रत्नमयान्यासनकोटीनियुतशतसहस्राणि प्रज्ञापयति स्म । मये च भगवतो
 देनमनुष्यातिक्रान्तं दिव्यं सिंहासनं प्रज्ञापयति स्म । नानारत्नमयाश्च धूपघटिकाश्चतुर्दिशमव-
 लम्बिता । तासु च शुद्धमगुरु धूमायते स्म घटुत भगवत् पूजाकर्मणे । दिव्यनृत्यगीतामवाच-
 निनादित समुच्छ्रितच्छत्रवज्रजपताकमेव रुदेवनागवध्मगन्धर्वसुरगण्डनिकारमहोरगमनुष्यामनुष्य-
 शनसहस्रसद्वहानलोकित विविचित्ररत्नपुष्पाभिकीर्ण चन्द्रप्रभं कुमारभूतस्तद् गृहमकार्पाद्
 यदुत भगवत् परिभोगाय । तत्रेदमुष्यते -

सुप्रतिमण्डित गृहं न सर्वं चन्द्रप्रभेण उदार विशालम् ।
 दिव्यसिंहासनमव्यनिविष्ट यत्र निवेश्यति लोकप्रदीप ॥ ६३ ॥
 आसनकोटीसहस्रमनन्ता स्थापित रत्नमया सुविचित्रा ।
 वेदुं निवेश्यति सब गुत्स्य लोकरुप्रदीपकरस्य जिनस्य ॥ ६४ ॥

१ B प्रहृष्टमनेन for प्रहृष्टमनेन २ B यते for य ३ B 'रत्नजाल' for 'जालरत्न', ४ B मण्डितु
 मार्गे शोभित ५ B त्रिश्राजते ६ B उचित धूप घटेषु ७ B सुगन्धिचित्र

अवलम्बित सर्वदिशासु अगुरुप्रपूरित धूपघटाश्च ।
रत्नमयास्ते सर्वं विचित्रास्तेषु च उच्छ्रति धूप मनोज्ञ ॥ ६५ ॥

बहुरत्नपुष्परचिरैर्विविधै

ससुगन्धिचित्रकुसुमैश्च वरै ।

आनीर्णं वेदनकर धरणीतल च

चन्द्रप्रभेण दशबलामने ॥ ६६ ॥

नर्तनगायनवाद्यवेण नादितु गृह्यर सर्वं समतात् ।

सूच्छ्रितच्छत्रपतारु भासति मन्दिर मेरु यथैव ॥ ६७ ॥

आकीर्णं पूर्णं नरनारिगणैस्तथ नागायक्षप्रसुरैर्वह्निम् ।

अवलोकितं च बहुदेवशतैश्चन्द्रप्रभस्य महाभवनरम् ॥ ६८ ॥

अथ खलु चन्द्रप्रभ कुमारभूत इत्येवमपरिमाणया व्यूहया राजगृह महानगर समलकृत्य स्व च निवेशन समलकृत कृत्वा च तस्या एव रात्र्या अत्ययेन प्रत्यूपनालसमये नानातूर्धशतैः प्रवाद्यमानैश्छत्रध्वजपताकाफोटीभिरव्युच्छ्रिताभिरशीत्या च बोधिसत्त्वकोटीनियुतशत सहस्रैः सार्धं सर्वैर्दिव्यमान्दारवपुष्परचिताञ्जलिपुटैः वेचित्त्र एकजातिप्रतिबद्धा बोधिसत्त्वा यदुत अवलोकितेश्वरमहास्यामप्रासगन्धहस्तिरत्नकेतुदुन्दुभिस्वरदुरभिममनमञ्जुश्रीकुमारभूतवीरसेनसुबाहु-रत्नकुसुमामोघदर्शिमैत्रेयप्रभृतय । एतत्पूर्वगमेन राजगृह महानगर समलकृत्य स्व च गृहमनेनालकारविचित्रप्रकारविभूषितमनेकरत्नहारविष्कारप्रलम्बित दिव्यवस्त्रप्रतिमण्डित महता बोधिसत्त्वगणेन परिवृत्त पुरस्कृत अनारोहस्त्वलकृतानेकहस्त्यध्वरयसमूहसमिश्रया इतरथापि अपरिमाणया जनपदव्यूहया स्वयं च दिव्यमान्दारवपुष्परचिताञ्जलि महता बोधिसत्त्वानुभावेन महत्या बोधिसत्त्वद्वयैः महता बोधिसत्त्वविभूषितेन दिव्यमनोर्ज्ञैर्मनोहरैर्बोधिसत्त्वहाहाकारकिलि किल्याप्रवेडितशब्दैः श्रूयद्भिः राजगृहमहानगरात् तथा तद्द्वारेण निष्क्रम्य येन गृहकूट परमैतराजो येन भगवास्तेनोपसमक्रामत् । उपसक्रम्य भगवत पादौ शिरसाभिवन्ध भगवन्त त्रि प्रदक्षिणीकृत्य दिव्यमान्दारवपुष्पाञ्जलिना भगवन्तमक्कीर्य एकांतेऽस्थात् । तेऽपि मैत्रेयप्रभृतयो बोधिसत्त्वा महासत्त्वा भगवत पादौ शिरसाभिवन्ध भगवन्त त्रि प्रदक्षिणीकृत्य स्वाभि र्नाभिर्दिव्यमादारवपुष्पाञ्जलिभिर्भागवन्तमवनीर्य एकांते तस्थु । एकांतस्थितश्चन्द्रप्रभ कुमारभूत उत्थापासनादेकासमुत्तरासङ्ग कृत्वा दक्षिण जानुमण्डल पृथिव्या प्रतिग्राम्य येन भगवास्तेनाञ्जलि प्रणम्य भागवत कालमारोचयति स्म - कालेऽयं भगवन्, समयं सुगतं, सत्क भक्तं यस्येदानीं भगवन् काले मयसे । सार्धं च बोधिसत्त्वमयेन भिक्षुसयेन च अन्यैश्च महेशा स्यमहेशाल्पैस्त्वारोद्रादेयनागयक्षगर्वासुरगर्बजिनभ्रमहोरगदुग्म्भादप्रेतपुटेन मनुष्यामनुष्यैरपि सार्धं राजगृह महानगर प्रवेष्टुम्, मम च गृहे भक्तं भोक्तुम् । तत्रेदमुच्यते-

सुअलकृतमपि पुरर सर्वं

तथापि च मन्दिरं मण्डितु नाथा ।

प्रथमं परिशिष्टम् ।

सजितु शतरसु भोजतु दिव्यं
 काल तपपि तु उत्पिहि सुगता ॥ ६९ ॥
 दशवळ गुणधर ऋषिभरनमिता
 सुतगणपरिवृतु प्रविशहि नगरम् ।
 उत्पिनु दिनकह तमनिनरहरा
 समयु त भगवन् मम गृहि भोक्तुम् ॥ ७० ॥
 सुसहितो देव गच्छिहि गेहं
 भेष्यति अर्थ महन्तु जनस्य ।

यथ तुह व्याहृतु दीपकरोणो
 तप मम व्याकरि लोकसमक्षम् ॥ ७१ ॥

व्याकरणं मम श्रुत्विह लोको
 चित्तु जनेप्यति अत्र उदारम् ।

बुद्ध भविष्यति सर्वजनोऽयं
 नास्तिह कश्चिदमाजन सत्त्वो ॥ ७२ ॥

उत्पिहि उत्पिहि दशवळ देवा
 कुरु ममनुपहु गच्छिहि गेहम् ।

यथ तुह गच्छिसि मन्दिर महां
 तप अहु यात्पमि बोधिद्रुमेन्द्रम् ॥ ७३ ॥

तत्र च गत्वहु बोधिद्रुमेन्द्रं
 वधा आसन अचळ अकल्पम् ।

भञ्जिय मार ससैन्य कुमैत्रा
 प्राप्त्यमि बोधि यथा त्वपि प्राप्तम् ॥ ७४ ॥

अथ खलु भगवांश्चन्द्रप्रमस्य कुमारभूतस्यारोचनां विदित्वा चन्द्रप्रमं कुमारभूतं
 गाथया प्रत्यभाषत—

उत्पिहि चन्द्रप्रभा जिनपुत्रा
 उत्पिहि दानरता वरसत्त्वा ।

उत्पिहि कारुणिका दृढशील्य
 यामि तस्य मोक्तु निवेशनमथ ॥ ७५ ॥

अथ खलु भगवानिना गाथां भाषित्वा उत्थायासनात् कल्पमेव निवास्य पात्रचीकरमादाय
 महता मिश्रुत्तयेन सार्धं परिपूर्णं मिश्रुशतसहस्रेण संशुद्धलैश्च बोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः परिवृतः
 पुरस्त्रतोऽनेकैश्च देवनागयक्षगन्धर्वासुरभ्रमिगरुडकिन्नरमहोरगकुम्भाण्डप्रेतमनुष्यामनुष्यशत-
 सहस्रैः पूज्यमानोऽभिष्टयमानो महता बुद्धप्रातिहार्येण महता बुद्धैर्पापयेन
 रश्मिनीटीनिपुतशतसहस्रैर्निश्चरन्निर्नागार्पकोटीनियुतशतसहस्रैः प्रवाचमानैश्छत्रवज्रपताकाकोटी-

भिन्नेनाभिर्युचिद्रताभिर्नानाचित्ररूपप्रणोदारैरनेर्केर्हसत्रौञ्चकक्रवाकसारसचकोरमयूरचापशुक-
 शारिकाकोकिलकलविङ्कलुणालप्रभृतिभिः सर्वे शकुनिगणवृन्दैर्नेत्रप्रकारप्रियमधुरमनोज्ञभापिभि-
 रमरैरिवान्तरीक्षे वाद्यविशेषान् स्वरवरैः कुर्वन्निर्दिव्यविचित्ररुचिररत्नमयैश्वोदारोदारैरनेर्धुपघटिका-
 न्युतशतसहस्रैः सर्वैर्बद्धैर्द्वन्द्वीलस्फटिकसुसारगल्पदण्डैरिन्द्रकैतुसुरुपविन्दुत्रकुलपाञ्चिकशाक्य-
 वर्धनप्रभृतिभिर्नेत्रैर्यक्षेत्रकोटीन्युतशतसहस्रैरुभयहस्तमुसलप्रगृहीतैररगसारगोशीर्षमृणालतमाल-
 हरिमलयलोहितचन्दनागुल्परिपूर्णधूमायद्विर्नानादिदेशागतैश्च महेशाख्यैर्महेशाख्यैर्भूपलैरनारोह-
 स्वलकृतानेकहस्त्यधरयपदातिक्रसमहपरिवृत्तैर्महामाल्यद्रामरत्नमालापाणिपरिगृहीतैः पुरतः पद्भ्या
 गच्छद्विरनारोहैश्च तैः स्वलकृतैर्हस्त्यधैः सलीलमन्दिरवेलेगमनाभिप्रायैः सुमनोज्ञमनोहर कूजद्वि-
 ब्रह्मा च दक्षिणेन भगवतः पूजोपस्थानपरिचर्यां कुर्वन् गच्छति स्म । वामेन च शक्रो देवानामिन्द्रो
 मुकुटकटकप्रैर्यूरकुण्डला-
 दिव्यमान्दारवरोचकोवि-
 दारस्थालःकुलबन्धेचम्पककर्णिकाराशोकपाटलातिमुक्तकोपलतिलकवकुलमल्लिका कुन्दकेसरपद्म-
 कुमुदपुण्डरीकसौगन्धिकरत्नद्रामरत्नलागाररत्नफलव्यग्रहस्ता नानास्यैशतहस्ताणि नादयोऽम्बर-
 कोटीर्धूमयन्तो हाहाकारकिलिकिलाप्रवृत्तिक्रशब्दं प्रमुञ्चन्तो महापुष्पवर्षं प्रवर्षन्तः सर्गगन्तल
 निरन्तरमापूर्य स्थिता भगवतः पूजाकर्मणे । पुष्पधूपगन्धमाल्यविद्येपनचूर्णचीवररत्नवर्षैश्च
 प्रवर्षन्निर्भवास्तपोदहारेण राजगृहं महानगरं भोक्तुं प्रविशति स्म । इयमत्र धर्मता ॥

तत्रेदमुच्यते—

काल विदित्व तथागतं बुद्धं प्रक्रमते भगवान्तरसिंह ।
 सर्गगुणैः समलङ्कृतं वीरो भासयमानं अत्रतिथ क्षेत्रान् ॥ ७६ ॥
 तत्र वगेक्तिं स्थामु अमोघो गधहस्ती पि च रत्नगड्ड ।
 रत्नकेतुं दुरभिममवु वीर एतं चान्यं जिनपादानुबद्धा ॥ ७७ ॥
 दक्षिणतो अञ्जितं स्थितुं तस्य मैत्रकुं नाम अनन्तगुणाख्यं ।
 योऽस्य अनन्तरं भेष्यति बुद्धं पुण्यज्ञानपरिपूरितभारं ॥ ७८ ॥
 मैत्रयुपेभ्रमुदभानितमयो वरणया च जनितं स महात्मा ।
 धर्ममयापर्यन्तगुणोमिश्रितयमानु मुनीन्द्रगुणानि ॥ ७९ ॥
 कारणिकं सुगतमनुग्रन्धिं तस्य अनन्तरं यन्नरं केचित् ।
 भद्रवल्पिं महामतिमतो ये चतुरस्रुं बुद्धसहस्रा ॥ ८० ॥
 तेभिः पुरस्त्रुं मैत्रकुं तत्र येन पूर्वं पुरि राजगृहेऽस्मिन् ।
 कल्पिं कल्पिं जिनं पूजितं तां च द्रवन्तप्रमदिव्यशरीरा ॥ ८१ ॥
 चन्द्रप्रभं पुरतः स्थितुं वीरं वामस्थितो ब्रह्मकल्पिं तस्य तत्र ।
 मञ्जुशिरीं बद्धुकोटीशतेभिः ऋद्धिगुणैर्मि निष्पन्नशरीरा ॥ ८२ ॥
 क्षेत्रशतान्यनन्तं व्रजन्तो तस्य अनन्तरं श्रावणमया ।
 शारिस्तुतो तप मीद्रलं कालो कद्रपं कष्णिणं नदु सुपूती ॥ ८३ ॥

प्रथमं परिशिष्टम् ।

भद्रिकराजु तयपि कौण्डिन्यो आनन्द तय राहुल स्थविरौ ।
 स्वागत त्रीचिभु पूर्ण उदायी रेवत कोष्ठिलुपालिनस्द्रो ॥ ८४ ॥
 तज्जटिला नव पूर्ण सहस्रं श्रावकसंप्र अनन्तरि सर्वे ।
 उग्रतपा व्रतवेदविधिज्ञा शापअनुग्रहदानसमर्थाः ॥ ८५ ॥
 प्राञ्जलि प्रहृष्टता रिपि दान्ता शान्तमना अथ दान्तमनोभिः ।
 बुद्ध पुरस्कृतु लोकप्रदीपो प्रविशति कारुणिको वरसिंहः ॥ ८६ ॥
 प्राणिसहस्र प्रमोचयमानो कार्तिकपूर्णिमचन्द्र यथैव ।
 तारुणगाधिपतिः परिशुद्धो ब्रह्मसहस्रशतेभिर्बहुभिः ॥ ८७ ॥
 अंप्रतिमो परिवारितु शास्ता यच्चरणौ पुरद्वारि निक्षिप्तौ ।
 कम्पित मेदिनि सहवनपण्डा देवमहोरगदानकसंवाः ॥ ८८ ॥
 पुष्प क्षिपन्ति शुभाम्बरगन्धान् चन्दनपूर्ण उदार विचित्रान् ।
 हृत्त्व प्रदक्षिणु कारुणिकस्य बोधयि ते प्रणिधि करोन्ति ॥ ८९ ॥

समनन्तरप्रक्षिप्तश्च भगवता दक्षिणध्वजराजालंघ्यतापरिमितकुशलमूलसंचित इन्द्रकीले पादः,
 अथायं त्रिसाहस्रप्रहामाहसो लोकधातुः पञ्चविकारं कम्पितः प्रकम्पितः संप्रकम्पितः । चलितः
 प्रचलितः संप्रचलितः । वेवितः प्रवेवितः संप्रवेवितः । क्षुभितः प्रक्षुभितः संप्रक्षुभितः ।
 रणितः प्ररणितः संप्ररणितः । गर्जितः प्रगर्जितः संप्रगर्जितः । पूर्वा दिग्वनमति पश्चिमा
 दिग्वनमति । पश्चिमा दिग्वनमति पूर्वा दिग्वनमति । उत्तरा दिग्वनमति दक्षिणा दिग्वनमति ।
 दक्षिणा दिग्वनमति उत्तरा दिग्वनमति । अन्ताद्वनमति मय्याद्वनमति । मय्याद्वनमति
 अन्ताद्वनमति । महतश्चायमासस्य लोके प्रादुर्भावोऽनूत् । अन्यानि चाप्रमेयान्यसंख्येयान्याश्चर्षाद्भु-
 तानि प्रातिहर्ष्याणि मंड्ययन्ते स्म । इयमन धर्मता ॥ तत्रेदमुच्यते -

No. 13

After 10. 61, ABT read the following passage (see page 63, foot-note B):

उपगतु गिरिवल्यु श्रीब्रह्मभराजौ
 सहपरिवाह तथामगतस्य मूलम् ।
 वर विविधु गृहीत्व रत्नपुष्पं
 प्रणिपतितौ सुगतस्य पादयुग्मे ॥ ९० ॥
 पश्चम तथा महापद्भु नागराजा
 तय पुन बाहुकिनन्तु भोगकश्च ।
 उपगतु धूपमित्य ते सकाशी
 प्रणिपतिताः सुगतस्य गौरवेण ॥ ९१ ॥
 उपगतु मणिनागु नागराजा
 प्रीतमना धूपमित्यं पामूदलम् ।

अल्पेच्छ संतुष्ट वने वसन्ति
 प्रशान्तचारित्र प्रधानगोचराः ॥ ११० ॥
 अनुमोदमी एकक येऽद्वितीया
 वने वसन्ति सद खड्गभृताः ।
 आजीवशुद्धाः सद अल्पवृत्त्या
 ये ज्ञानहेतोर्न वरोन्ति कूहनाम् ॥ १११ ॥
 अनुमोदमी येषु न संस्तवोऽस्ति
 न चापि ईर्ष्या न फलेषु तृष्णा ।
 उत्रस्त त्रैधातुक नित्यलम्भा
 अनोपल्लिता विचरन्ति लोके ॥ ११२ ॥
 अनुमोदमी येषु प्रपञ्च नास्ति
 निर्विण्ण सर्वानभवोपपत्तिः ।
 अविगृहीता उपशान्तचित्ता
 न दुर्लभस्तेषु समाधिरेपः ॥ ११३ ॥

No. 17

Before रामामि in 16. 1, ABT read the following passage (see page 98, foot-note 1) :

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार
 बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् सर्वभवदुःखेभ्यो मोचयितुकामेन आर्ये च अनुत्तरे
 समाधिप्रीतिमुखे सत्त्वान् प्रतिष्ठापयितुकामेन अयं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः समाधिराजस्तेन
 श्रोतव्य उद्ग्रहीतव्यः पर्यवाप्तव्यः धारयितव्यो वाचयितव्यः प्रवर्तयितव्यः उद्देष्टव्यः स्वाध्यातव्यः
 अरणाभावनया भावयितव्यो बहुलीकर्तव्यः, परम्यथ विस्तरेण संप्रकाशयितव्यः । तत्त्वस्य
 हेतोः ? सर्वापायातिक्रमको हि कुमार अयं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः समाधिराजः सर्वव्याधि-
 प्रमोचकश्च । यथा च कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन अयं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितः समाधिराजः
 श्रुतो भवत्युद्ग्रहीतो भवति च, तदायं कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वानां सर्वभवदुःखेभ्यो
 मोचयित्वा आर्ये च अनुत्तरे समाधिप्रीतिमुखे सत्त्वान् प्रतिष्ठापयति च । इमं समाधिं प्रसिद्धमते,
 क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबाधिभिर्भित्सुष्यते । अथ खलु भगवान् तस्यां वेलायां चन्द्रप्रभस्य
 कुमारभूतस्य एवमेवार्थमुद्बोधेत्य गाथाभिगीतेन इमं पूर्वयोगकथा निर्देशं संप्रकाशयति स्म—

No. 18

Before अथ, ABT read the following passage (see page 103, foot-note 1) :

तस्मिन् खलु पुनः पूर्वयोगकथापर्यवसाने वर्तमाने अथ खलु मैत्रेयो बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वस्तया निपण्ण एव भगवन्तमनया गाथया पृच्छति स्म—

प्रथमं परिशिष्टम् ।

यामि तथागता पर्वतराज
गृध्रकूट सदबुद्धनिवासम् ।
तत्र च गत्व त्रिलोकप्रदीपा

पूजा करोमि अचिन्तिय तुह्यम् ॥ ११४ ॥

अथ खलु भगवान् मैत्रेयस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चेतसैव चेत परिवितर्कमाज्ञाय
मैत्रेय बोधिसत्त्व महासत्त्व मनसा गाथया प्रेषयति स्म —

गच्छहि त्व अजितो जितमारा
पर्वतराज जिनैरभिव्युस्तम् ।

तत्र च भेष्यति अर्थं महान्तो

सर्वजगस्य अनुत्तरं क्षिप्रम् ॥ ११५ ॥

अथ खलु मैत्रेयो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो भगवता गाथया मनसानुप्रेषितो भगवत मनसा
बन्दिता भगवन्त मनसैव त्रि प्रदक्षिणीदृश्य तत पर्यन्मण्डलादपक्राम्य येन अनन्तबुद्धनिवासो
गृध्रकूट पर्वतराज, येन महच्चैत्यम्, तेनोपसक्रात । उपसक्राम्य च तत्क्षणमेव गृध्रकूट
पर्वतराज सम विपुल विस्तीर्णमपगततृणस्याणुऋणकपापाणशर्वैराकटहृत् सर्वसामान्तक
सत्तरत्नमयमनार्पात् । अव्यतिष्ठत् रुचिरेन्द्रनीलरत्नमयभूतल दिव्य च अचिन्त्यमनौपम्यसर्वाल-
काररत्नविभूषितममल्येषानेकरत्नप्राकाररत्नब्यूहप्रतिमण्डित दिव्य त्रुषितकाथिकवस्तुप्रतिमण्डितोप-
शोभितोपचार त्रिचित्रधूपघटिकाभिर्धूपित माल्यदामालङ्कृत नानापुष्पाभिकीर्णं दिव्यामरवाद्यनादित-
निर्घोष समुद्भिस्तच्छत्रध्वजपताङ्गकुलाङ्गीर्णं त्रितानविततम् । मण्डमये च मण्डलमालस्य
सत्तरत्नमय दिव्य सिंहासनमभिनिर्मितीते स्म अनन्तवस्त्राकीर्णं मृदुकाचिलिन्दिकसुखसत्त्वपरी-
दिव्य त्रुषितकाथिकप्रागरप्रत्यास्तीर्णमुपरिगर्मखोलरुमुमपतो लोहितोपधानवैशेष्य विस्तारोच्छ्रित-
देवमनुष्यातिक्रान्तम् । जाम्बूनदमय च रमणीय पादपीठ मुक्ताजालपरिणद्ध दिव्यदूष्यरत्नवल्लस
छादित सिंहासनोपनिबद्ध दिव्य रत्नवण्टामालानिस्वरितमनोज्ञमधुरनिर्घोष समन्तादिगमणिमहा
रत्नावभासप्राप्त विमलवैदूर्यमहामणिरत्नावभास विमलवैदूर्यमहामणिरत्नदण्ड महारत्नच्छत्रमभिनिर्मितीते
स्म यदुत भगवत परिभोगाय ॥

अथ खलु मैत्रेयो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो गृध्रकूट पर्वतराज सर्वत सामन्तकामनेरुविचित्र
रत्नब्यूहलङ्कारमचित्य प्रतिमण्डितमभिनिर्माय तत्क्षणमेव पुनरेव चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य
निवेशन प्रविष्टोऽभूत् । प्रविश्य च भगवत मनसाभिरथ मनसैव च भगवन्त त्रि
प्रदक्षिणीदृश्य स्वप्ने आसने निष्णोऽभूत् । तत्रेदमुच्यते—

निर्मितु परितु दिव्य विशालो

रत्नशिरालतलु शोभतु रम्या ।

दिव्य अचिन्त्य मनोमयमात्र

रत्नसिंहासनमन्यनिविष्टम् ॥ ११६ ॥

छत्रं च दिव्यं मनोज्ञं सुघोषं
 दिग्गणिरत्नवभासि विशालम् ।
 शुद्धवैभवं मनोरमदण्डं
 निर्मिणिं तत्र जिनो जिनपुत्रः ॥ ११७ ॥
 निर्मिणियानं च मैत्रकुं वीरो
 पर्वतु रत्नमयं सुविचित्रम् ।
 आसनरत्नं च कौशप्रमाणं
 तत्क्षणमेव च वेश्म प्रविष्टः ॥ ११८ ॥ इति ॥

No. 19

After 17. 50, B reads the following passage (see page 111, foot-note 2):

से पार्थिवः श्रुत्वा समाधिमेतं
 उत्सृज्य राज्यं तथ प्रव्रजित्वा ।
 सखेदं (सूत्रान्तं ?) निर्हारपदेषु कौशलं
 सत्यान निर्देशपदेषु निश्चयः ।
 त्रियुक्तिज्ञानस्य च साक्षिकारिता
 इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ ११९ ॥
 एकासतो वाचमुदाहरेय्या
 यथा व देशि कुशलो विनिश्चये ।
 निष्काह्य वाचाय सदा भवेय्या
 इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२० ॥
 शून्याश्च धर्माः सदा सेवितव्या
 विशारदः शीलबले प्रतिष्ठितः ।
 समाधिस्थाने न समातरेय्या
 इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२१ ॥
 न ज्ञानलाभं पि कदाचि देशये-
 चित्तस्य चापि कुहनां न कुर्यात् ।
 दृष्टिदृतां सर्वं विवर्जयेत् च
 इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२२ ॥
 प्रतिभानु श्रेष्ठं वर धारणी या
 ज्ञानस्य चोभासु अनन्तपारो ।

1 See stanzas 17. 98 and the following.

प्रथमं परिशिष्टम् ।

अधिष्ठान मन्त्र प्रतिभासु युक्ति

इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२३ ॥

न चास्य द्वारं इम मार्गभावना
प्रतिप्रतिसारो यादु नपक्ष भद्रको ।

अनुशासनी अनुचरित्व शासने
इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२४ ॥

..... ॥

अज्ञानु वर्ज्य स्थहित्व ज्ञाने
इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२५ ॥

ज्ञानप्रतिष्ठा तय योगभूमौ
योगेश्वरो बोधयि प्रस्थितानाम् ।

निषेवणा सत्पुण्याण नित्यं
इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२६ ॥

अयुक्तयोगीन सदा विवर्जना
तयागतैर्भोक्ति बुद्धभूमिः ।

अनुमोदिता सर्किण पण्डितेहि
इयं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२७ ॥

वाक्यैः प्रतिक्षिप्तमजानकेहि
अभूमि तत्र पृथुश्रावकानाम् ।

परिगृहीता सदा बोधिसत्त्वै-
रियं जिने ईदृश आनुशासनी ॥ १२८ ॥

तथागतेहि अनुबुद्धमेतौ
देवेहि च पूजित सत्कृतं च ।

अनुमोदितं ब्रह्मसहस्रकोटिमिः
कथित् जिनो भावति तं समाधिम् ॥ १२९ ॥

नागसहस्रेहि सदा नमस्कृता
सुतपिण्डं सदा परित्यजित्वा ।

प्रियजातिवान्धवं स प्रब्रजि
तस्य अन्तिकां ॥ १३० ॥

After आपद्यते in chapter 19, AB add the following passage (see page 132, foot-note 5):

एवमुक्ते भगवांश्चन्द्रग्रहे कुमारभूततमेदवोचत्—यः कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं सर्व-
धर्मस्वभावसमताविपश्चितं समाधिं श्रेय्यति, श्रुत्वा चोद्ग्रहीष्यति, धारयिष्यति, वाचयिष्यति,
पर्यवाप्स्यति, प्रवर्तयिष्यति, अरणाभावनया भावयिष्यति, बहुलीकरिष्यति, परेभ्यश्च विस्तरेण
संप्रकाशयिष्यति, स कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽचिन्त्यबुद्धधर्मनिर्देशबुद्धालो भविष्यति, अचिन्त्य-
बुद्धधर्मावियुक्तश्च अचिन्त्यबुद्धधर्मपरिपृच्छकुशलश्च अचिन्त्यबुद्धधर्मपर्येषणाकुशलश्च भविष्यति ।
अचिन्त्यांश्च बुद्धधर्मान् श्रुत्वा नोत्रसिष्यति न संत्रसिष्यति, न संत्रासमापत्स्यते । अस्मिन्
खलु पुनः सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितात् समाधेरप्रमेयगुणानुशंसनिर्हारपदेषु भगवता चन्द्रग्रहस्य
कुमारभूतस्य निर्दिश्यमानेषु, अथ खलु चन्द्रग्रहः कुमारभूतः इमानि सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितात्
समाधेरप्रमेयगुणानुशंसनिर्हारपदान्यचिन्त्यानि भगवतः श्रुत्वा तस्मिन् समये चन्द्रग्रहः
कुमारभूतः इमं सर्वधर्मसमताविपश्चितसमाधिराजं प्रतिच्छववान् । अप्रमेयासंह्येयाश्च बोधिसत्त्वा
महासत्त्वाः महाभिज्ञाज्ञानस्य लाभिनोऽभूवन् । अप्रमेयाणां च सत्त्वानां महाकरणावतारामिमुखानि
चित्तान्युत्पन्नानि । अयं च त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लोकधातुः पट्टिकारं कम्पितः प्रकम्पितः
संप्रकम्पितः । चलितः प्रचलितः संप्रचलितः । वेधितः प्रवेधितः संप्रवेधितः । क्षुभितः
प्रक्षुभितः संप्रक्षुभितः । रणितः प्ररणितः संप्ररणितः । गर्जितः प्रगर्जितः संप्रगर्जितः । पूर्वा
दिगवनमति पश्चिमा दिगुन्नमति । पश्चिमा दिगवनमति पूर्वा दिगुन्नमति । उत्तरा दिगवनमति
दक्षिणा दिगुन्नमति । दक्षिणा दिगवनमति उत्तरा दिगुन्नमति । अन्तादवनमति मध्यादुन्नमति ।
मध्यादवनमति अन्तादुन्नमति । अप्रमेयस्य चावभासस्य लोके प्रादुर्भावोऽभूत् । महच्च
दिव्यगन्धर्वमभिप्रावर्षत् । यावन्तश्च देवा देवापुत्राश्च संनिपतिताः संनिपण्यांश्च धर्मश्रवणाय,
ते उपर्यन्तरीक्षेऽभ्युपगम्य इमान् सर्वधर्मसमताविपश्चितात् समाधेरप्रमेयान् गुणानुशंसनिर्हारपदान्
श्रुत्वा ते सर्वदेवा देवपुत्राश्च तुष्टा उदग्रा आत्तमनस्काः प्रमुदिताः प्रीतिसौमनस्यजाता
हाहाकारकिल्विकल्पप्रक्षेडितनिर्नादनिर्बोपाण्यकार्षुः । महान्तं च नानाविधं दिव्यं पुण्यवर्षमवसृजन्ति
स्म । दिव्यानि चानेकानि त्र्येकोटीनियुतशतसहस्राणि पराहनन्ति स्म । एवं चैकोदाहारस्वरेण
वाचो भाषन्ते स्म—अहो सुलब्धा अस्माकं लाभाः, यैरस्माभिरिमान्यप्रमेयगुणानुशंसनिर्हारपदानि
भगवतोऽन्तिकान् श्रुतानि । ते वयं भगवन् सर्वे सहिताः समग्रा यथार्थश्चन्द्रग्रहो बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितस्य समाधेर्लाभी, तथा वयमपि भगवन् सर्वे एवंविधस्यैव
सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चितस्य समाधेर्लाभिनो भवेम इति ॥

After * प्रतिपन्नेन, AB read the following passage (see page 136, foot-note 4) :

कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामन्तिके महाकरणाचित्तमुत्पाद्य अनुत्तरायां
सम्पत्संबोधौ चित्तमुत्पादयितव्यम् । पुनरपरं कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेन महाकरणावतारं

प्रथमं परिशिष्टम् ।

धर्मपर्यायमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुतरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोदुक्कामेनारब्धवीर्येण कापजीवितनिरपे-
क्षेण भूत्वा अजस्रं कल्याणमित्राणि पर्येषितव्यानि, सेवितव्यानि, भजितव्यानि, पर्युपासितव्यानि ।
अनाथेन यस्य महाकरणावतारस्य धर्मपर्यायस्य देववितारः पर्येषना च कुमार तेन बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन कल्याणमित्राण्यव्याशयेन तेभ्यः कल्याणमित्रेभ्यो अन्तिक्रादयं महाकरणावतारो
धर्मपर्यायः श्रोतव्य उद्ग्रहीतव्यः पर्यवातव्यो धारयितव्यो वाचयितव्यः प्रवर्तयितव्यः उद्देष्टव्यः
स्वाध्यातव्योऽरणानावनया भावयितव्यो बहुलीकर्तव्यः, परोग्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयितव्यः ॥

No. 22

After * विधमनतया, AB add the following passage (see page 136, foot-note 7):

बोधिसत्त्वो महासत्त्वः कल्याणमित्रपर्येषणशुश्रूषणपरिचर्यास्वपरिखिनगानसो भवति ।
तदायं कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सुकरेणानुतरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते । सुकरेण चेनं
महाकरणावतारं धर्मपर्यायं प्रतिब्रूयते । तस्मात्तर्हि कुमार आदीप्तशिरश्चेलोपमेन ते भूत्वा सदा
कल्याणमित्राणि पर्येषितव्यानि सेवितव्यानि पर्युपासितव्यानि भजितव्यानि अलोभेन । तत्कस्य
हेतोः ? कल्याणमित्राधीना हि कुमार बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानागनुतरां सम्यक्संबोधिः, किमद्भ-
पुनरयं महाकरणावतारो धर्मपर्यायः । तस्मात्तर्हि कल्याणमित्रपर्येषणशुश्रूषणपरिचर्यास्वपरिखिन-
गानसो भविष्यामीत्येवं त्वया कुमार सदा शिक्षितव्यम् ॥
अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायामस्त्यैव महाकरणावतारस्य धर्मपर्यायस्योद्भवत्तार्थं
चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्येन पूर्वयोगकथानिर्देशं गाथाभिगीतेन विस्तरेण संप्रकाशयति स्म ॥

No. 23

Before अस्मि, ABT (C missing) read the following passage (see page 138, foot-note 1):

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतगामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन सर्वकुशलमूलशिक्षागुणधर्मनिश्रितेन सुपरिशुद्धशरीरेण भवितव्यम् । असंसर्गबहुलेन
च भवितव्यं पापनित्रपरिर्जकेन कल्याणमित्रसंनिश्रितेन पृच्छवात्जातीयेन धर्मपर्येषणभियुक्तेन
धर्माधिकेन धर्मस्तेन धर्मपरिप्राहणेण धर्मानुधर्मप्रतिपन्नेन । शास्त्रसंज्ञा अनेन सर्वबोधिसत्त्वेषु-
व्यादयितव्या । यस्य चान्तिक्रादिर्धर्मपर्यायं शृणोति, तेन तस्यान्तिके प्रीतिगीर्यं
शास्त्रसंज्ञा चोत्पादयितव्या । यः कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्व इमं सर्वकुशलमूलशिक्षागुणधर्म-
निक्षयं धर्मपर्यायं समादाय वर्तते, स क्षिप्रमनाच्छेद्यप्रतिभानगतो भवति, अचिन्त्यसुद्धधर्मानिनि-
हृत्श्च भवति । गम्भीर्यु च बुद्धधर्मेऽपि निव्याति गच्छति । आलोकभूतश्च भवति सदेवकस्य
लोकस्य काङ्क्षामितीक्षिचिकित्सान्धकारविधमनतया ॥

अथ खलु भगवान् तस्या वेलायां सर्वधर्मकुशलमूलशिक्षागुणधर्मनिर्देशस्य
धर्मपर्यायस्योद्भवत्तार्थं चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्येन पूर्वयोगकथान्वयं गाथाभिगीतेन विस्तरेण
संप्रकाशयति स्म—

न अस्तिलोलो न च पुन नास्तिलोलो
 न मय्यलोलो न च पुन अन्तलोलो ।
 न सर्वलोलो न च पुन होत्यलोलो
 समाधिप्राप्ते अयु भवति विशेषः ॥ १३९ ॥

No. 27

After आमन्त्रयते स्म, ABT add the following passage (see page 218, foot note 3):

तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेन समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुतरां सम्यक्संबो-
 धिमभिसंबोद्धुक्त्वामेन अनिमित्तविहारिणा तिष्ठतां वा तथागतानां परिनिर्वृतानां वा चैत्येषूदारपूजा-
 भिसंस्कारयुक्तेन भवितव्यम् । तेन कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वारम्बणचित्तोत्पादेन
 इमं समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुतरां सम्यक्संबोधिमभिसंबोद्धुक्त्वामेन अनिमित्तविहारिणा
 कर्मेविपाकाप्रतिकारिणा स्वकायजीवितेनापि तिष्ठतां वा परिनिर्वृतानां तथागतानां चैत्येषूदार-
 पूजाभिसंस्कारः करणीयः । अयं च सर्वधर्मस्वभावविपश्चित्तसमाधिर्वर्णनामनोरमेण स्वरेण विशिष्टया
 वाचा अनुप्रवद्धैः पदव्यञ्जनैः महाकरणारम्बणेन चित्ताभिसंस्कारेण परेभ्यो विस्तरेण
 संप्रकाशयितव्यः प्रवर्तयितव्यः उद्देष्टव्यः स्वाध्यातव्यः । तत्कस्य हेतोः ? सर्वधर्माणां हि कुमार
 मूलप्रतिष्ठानोऽयं सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चित्तः समाधिराजः । यदा च कुमार बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वो महाकरणोपायोपसुसवीर्यतिष्ठतां परिनिर्वृतानां वा तथागतानां चैत्येषूदारपूजासंस्कारा-
 भियुक्तो भवति, इमं च सर्वधर्मस्वभावसमताविपश्चित्तं समाधिराजं परेभ्यो विस्तरेण संप्रकाशयति,
 तदायं कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितेषु विमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठितः सन् न
 कंचिद्धर्ममुपलभते । अनुलम्भसमाधियोगे च स्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । सर्वप्रणिधाने
 तु चावस्थितो हि कुमार बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । सर्वप्रणिधाने चात्मनः सर्वसत्त्वानां च
 परिपूरयति, क्षिप्रं चेनं समाधिं प्रतिलभते । क्षिप्रं चानुतरां सम्यक्संबोधिमभिसंबुध्यते ।
 तदनेनापि कुमार पर्यायेणैवं वेदितव्यम् ॥

No 28

After 34. 37, ABT add the following passage (see page 229, foot-note 3):

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म—तस्मात्तर्हि कुमार इमान् परमान्
 दुष्कृताक्षर्याद्धुतान् बोधिसत्त्वधर्मान् श्रुत्वा त्वया आत्राधिकाः धर्मभागकाः परमदुर्लभमैपज्योप-
 स्थायकारमाः स्वनांसशोणितेनोपस्थातव्याः अन्तश् एकाहु लिप्रदानेनापि । ते कुमार जङ्गमा धर्मस्तपः
 अशाठ्येनोपस्थातव्याः । अथ खलु भगवांस्तस्यां वेलायां चन्द्रप्रभस्य कुमारभूतस्य इममेव
 पूर्वयोगऋत्यानिदर्शनं भूयस्या मात्रया गाथाभिर्गीतेन विस्तरेण संप्रवृत्तशयति स्म—

No. 29

After प्रतिष्ठापयति स्म (in chapter 35), ABT add the following passage (see page 233, foot-note 2) :

प्रतिष्ठाप्य परिनिर्वाप्य अग्रमेयानसंख्येयान् सत्वानाम्ब्रह्मण्ययाईत्वे प्रतिष्ठापयति स्म ।
प्रतिष्ठाप्य परिनिर्वाप्य अग्रमेयानसंख्येयांश्च सत्वाननुत्तरयां सम्यक्संबोधायविनिवर्तनीयत्वे
प्रतिष्ठाप्य परिनिर्हृतोऽभूत् ॥

No. 30

After वर्तमाने, ABT add the following passage (see page 233, foot-note 3):

राजाभूच्चूरदत्तो नाम । तस्य चानन्द राज्ञः शूरदत्तस्य अशीतिलीसहस्राभ्यन्तःपुर-
मभूत् । सहस्रं चास्य पुत्राणामभूत् । पद्म च द्रुहितृशतान्पभूवन् । तेन च चानन्द फालेन
तेन समयेन राज्ञः शूरदत्तस्य रत्नावती नाम राजधान्यभूद् विपुला विस्तीर्णा चतुर्दश वितर्दि-
निर्युहतोरणगवाक्षहर्म्यकूटमारग्रासादोद्यानसमलंकृता विचित्रा दर्शनीया अमरपुरप्रकाशा अग्रमे-
याणामसंख्येयानां सत्वानामावासमूर्धिरभूत् । तेन चान्येन फालेन तेन समयेन —

No. 31

After देशव्रति स्म, ABT add the following passage (see page 233, foot-note 7):

तच्चानन्द वनखण्डे सर्वकालोपदर्शकैः विचित्रपुष्पमञ्जरीलताफलोपेतैरिच्छातरुप्रतिमैर्ना-
दुमवरैः संज्ञमनेकस्ववर्णैः सर्वबीजाङ्गुरैरलंकृतं रुचिरविशालबुद्धैः नानापचालनिचयैः कनक-
पर्वतैरुपशोभितमभिरूपं सिद्धविद्याधरपद्मधर्वकिंपुल्लर्षकिंलगाधिवासम्, विविधवर्णरूपोदारैः
शकुनिगणैरभ्यासितमनेत्रबुद्धाद्युपितं नन्दनक्रामिव समन्ततो भद्रकरम् । तरिम्न् योगानुकूले
समन्तभद्रे वनवरे योगानुयुक्तास्ते बोधिसत्वा विहरन्ति स्म ॥

No. 32

After चेत्पाटिते, AB add the following passage (see page 240, foot-notes 8):

अथ खलु तस्य भिक्षोः शिरःकर्णनासाकरचरणनयनेषु छिद्यमानेषु अनेकानि शरिम्प्रेदी-
नियुतशतसहस्राणि निश्चरितानि, अनेकानि च क्षीरधाराणि । दश दिशो चाहिण्य पुनरेव तस्य
भिक्षोः कायेऽन्तर्हिताभ्यभूवन् । छेदे श्रीकस्तस्वस्तिप्रवजायाधान्तर्गताः द्वाविंशन्महापुरपल्लव्यानि
संहरन्ते स्म । अथ खलु महान् जनकाय इत्यागच्छमानः । ततोऽसौ महाजनकायस्तं मिहुं
राजमर्गे छिन्नं दृष्ट्वा दुःखितो दुर्मना आधर्यप्राप्तश्च रोदन् कन्दन् परिदेवमानः पुनरपि तां
रत्नावतीं राजधानीं प्रविष्टोऽभूत् ॥

No. 33

After 35, 79, ABT read the following passage (see page 247, foot-note 2):

अथ खलु राजा शूरदत्तो भिक्षुसंघसन्नाशात् सुपुष्पचन्द्रस्योदारोदारान् महागुणविशेषान्
धुक्त्वा दुःखितो दुर्मनास्तस्यां वेदायां महाबोधिसत्त्वगणं गाथाभिः प्रत्याभाषत —

सुमन्तभद्रं वनपण्डगह्रं

महानगाक्षीर्णं फलोपशोभितम् ।

After तत्कस्य हेतोः, ABT read the following passage (see page 143, foot-note 5) :

कायजीवितान्यवसितानां 'च कुमार बोधिसत्वानां महासत्त्वानां न दुर्लभा भवत्यनुत्तरा सम्यक्संबोधिः, किमङ्ग पुनरयं समाधिः । तस्मात् तर्हि कुमार कायजीवितान्यवसितो भविष्यामीत्येवं त्वया कुमार सदा शिक्षितव्यम् । तत्रेदमुच्यते—

अध्यवसानं करित्वनं बालं

पूतिकिं कायि अशाश्वतिं नित्ये ।

जीविति चैव लम्बिय पापं

कुर्विषु नित्यबुधाः सुखहेतोः ॥ १३१ ॥

येषु न विद्यति अध्यवसानो

कायि असारिकि जीविति चैव ।

ते निहनित्वनं मारचमृतां

बोधिवटस्मि प्रबुद्धयष्टु बोधिम् ॥ १३२ ॥

ये पुन कायि निरात्मकिं शून्ये

जीविति स्वप्ननिमे च्छिवस्ये ।

अध्यवसानं उमे पि करोन्ति

ते च्युतं यान्ति नरा नरकानि ॥ १३३ ॥

तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रभं कुमारभूतमामन्त्रयते स्म — तस्मात्तर्हि कुमार बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनेन समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संबोधिं संबोद्धुकामेन कामेऽन्यवसितेन जीविते निरपेक्षेण भवितव्यम् ॥

After निर्देश्यम्, AB add the following passage (see page 147, foot-note 9) :

चत्वार इमे कुमार बोधिसत्वानां नयाः । कतमे चत्वारः? अचिन्त्यः संस्कारनयः । अचिन्त्यः संस्कारपरिभाषानयः । अचिन्त्यः संज्ञेशानयः । अचिन्त्यो व्यवदाननयः । इमे चत्वारो नयाः ॥ चतस्र इमाः कुमार बोधिसत्वानां युक्तयः । कतमाश्वतस्रः? अचिन्त्या संस्कारयुक्तिः । अचिन्त्या संस्कारपरिभाषायुक्तिः । अचिन्त्या संज्ञेययुक्तिः । अचिन्त्या व्यवदानयुक्तिः । इमाश्चतस्रो युक्तयः ॥ चत्वारिमानि कुमार बोधिसत्वानां द्वाराणि । कतमानि चत्वारि? अचिन्त्यं संस्कारद्वारम् । अचित्यं संस्कारपरिभाषाद्वारम् । अचिन्त्यं संज्ञेशद्वारम् । अचिन्त्यं व्यवदानद्वारम् । इमानि चत्वारि द्वाराणि ॥ चत्वार इमे कुमार बोधिसत्वानां निर्देशाः । कतमे चत्वारः? अचिन्त्यः संस्कारनिर्देशः । अचिन्त्यः संस्कारपरिभाषानिर्देशः । अचिन्त्यः संज्ञेश-निर्देशः । अचिन्त्यः व्यवदाननिर्देशः । इमे चत्वारो निर्देशाः ॥ एवं घोषाः । वाचः । वाक्पथाः । संभाष्याणि । देवतानिष्यतयः । गुरुप्यनिष्यतयः । नामनिष्यतयः ।

भवतारः । उद्भवाः । वज्रपदानि । मन्त्रपदानि । निर्हाराः । व्यवहाराः । सूत्रान्त-
पदानि । अचिन्त्यपदानि । अनन्तपदानि । प्रचारपदानि । अपर्षन्तपदानि । असंख्येयपदानि ।
अप्रमेयपदानि । अपरिमाणपदानि । ज्ञानपदानि । ज्ञानसंचयाः । ज्ञानगोत्राणि । प्रतिमानसंचयाः ।
सूत्रान्ताः । सूत्रान्तसंचयाः । बाहुश्रव्यानि । धनानि । सिद्धाः । गोचराः । कर्माणि । प्रति-
मानानि । मार्गमात्राः । संकेशज्ञानानि । अव्यञ्जानानि । अविद्याज्ञानानि । दुःखज्ञानानि ।
दौर्भनस्यज्ञानानि । दारिद्र्यज्ञानानि । उपपत्तिज्ञानानि । आध्यात्मिकज्ञानानि । बहिर्वाज्ञानानि ।
हीज्ञानानि । सत्यज्ञानम् । भवज्ञानानि । वस्तुज्ञानानि । पुद्गलज्ञानानि ॥ चत्वारिमासि कुमार
बोधिसत्वानामुपलम्भज्ञानानि । कतमानि चत्वारि ? अचिन्त्यं संस्कारोपलम्भज्ञानम् । अचिन्त्यं
संस्कारपरिभाषोपलम्भज्ञानम् । अचिन्त्यं संकेशोपलम्भज्ञानम् । अचिन्त्यं व्यवदानोपलम्भज्ञानम् ।
इमानि चत्वार्युपलम्भज्ञानानि अचिन्त्यापचिन्त्यनिर्देशानि, न सुखं पर्यन्तरूपानेन निर्दिष्टम् ॥

N. 26

After 32. 191, ABT add the following passage (see page 209, foot note 4):

न गीतलोले न च पुन नृत्यलोले
न सङ्गलोले न च पुनः पानलोले ।
नान्नलोले न च पुन वस्त्रलोले
समाधिप्राप्ते अयु भवति विशेषः ॥ १३४ ॥
न चक्षुलोले न च पुन श्रोत्रलोले
न घ्राणलोले न च जिह्वलोले ।
न वायुलोले न च पुन चित्तलोले
समाधिप्राप्ते अयु भवति विशेषः ॥ १३५ ॥
न गेहलोले न च पुन रण्यलोले
न विहारलोले न च पुन प्रामलोले ।
न राज्यलोले न च नगरेषु लोले
समाधिप्राप्ते अयु भवति विशेषः ॥ १३६ ॥
न दानलोले न च पुन शीललोले
न क्षान्तिलोले न च वीर्यलोले ।
न ध्यानलोले न च प्रज्ञलोले
समाधिप्राप्ते अयु भवति विशेषः ॥ १३७ ॥
न सत्वलोले न च पुन जीवलोले
न बुद्धलोले न च पुन धर्मलोले ।
न संवलोले न च पुन बोधिलोले
समाधिप्राप्ते अयु भवति विशेषः ॥ १३८ ॥

सर्वर्तुकालोपगु पुष्पमण्डितं
 नानाविचित्रैर्विहगैर्निनादितम् ॥ १४० ॥
 रुचिरैश्च तुङ्गैश्च विशालपर्वतै-
 र्यशोभितं किन्नरिणां च गीतैः ।
 सुविधानयुक्तैश्च मनोज्ञवाद्यैः
 सदा सन्तुत्यामि च सिद्धकल्पकैः ॥ १४१ ॥
 वनं च देवान यथैव नन्दनं
 सुरूपरूपोज्ज्वलवृक्षसंकटम् ।
 विचित्रनानाविधपुष्पसंततं
 पद्मोत्पलैराचित वारिणा युतम् ॥ १४२ ॥
 एतादृशं वनवरं प्रेमगीयं
 ऋषीण अनुकूल सदाधिवासम् ।
 उत्सृज्य तं यत् सत्त्वहितार्यकामो
 आयातु राष्ट्रं मम पापराशेः ॥ १४३ ॥
 एमेवयं गुणधर धर्मभाणको
 सुपुष्पचन्द्रो इह नगरीं प्रविष्टः ।
 प्रविष्टु सन्तो मयि हतु पापकारिणा
 यदेतु हत्वा अह्नु निरयं गमिष्ये ॥ १४४ ॥
 ये बोधिसत्त्वाः कल्पब्रह्मेणुपेता
 विचरन्ति लोके सत्त्वहिताय शूराः ।
 त्रायन्तु ते मामशरणं पापकारिणं
 शरणं च यामि तानह्नु बोधिसत्त्वान् ॥ १४५ ॥
 ये चापि प्रत्येकजिनाद्वितीया
 ये चापरे श्रावक ऋद्धिमन्तः ।
 क्षीणास्रवा अन्तिमदेहधारिण-
 स्त्रायन्तु ते मां दुःखितमर्वाचिगामिनम् ॥ १४६ ॥

तत्र भगवान् पुनरपि आयुष्मन्तमानन्दमामन्त्रयते स्म-तस्मात्तर्हि आनन्द कस्यजीविता-
 नव्यवसितेन बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन भवितव्यम् । तत्कस्य हेतोः? कस्यजीविताध्यवसितानां हि
 आनन्द सत्त्वानामकुशलकर्माभिसंस्कारो भवति । तत्रेदमुच्यते-

अव्यवसिता ये सत्त्वाः कायेस्मिं पूतिके सदा ।
 जीविते चञ्चलेऽवस्ये मायास्वप्निभोपमे ॥ १४७ ॥
 अतिरौद्राणि कर्माणि वृत्त्वा मोहवदालुगाः ।
 ते यान्ति नरकान् घोरांश्च मृत्युयाने गताबुधाः ॥ १४८ ॥

प्रथमं परिशिष्टम् ।

पेनपिण्डोपमे काये जीविते चुद्रुदोपमे ।

निरुपेक्षा ये मनुजास्ते यान्ति परमां गतिम् ॥ १४९ ॥

तत्र भगवान् पुनरप्यायुष्मन्तमानन्दधामन्वयते स्म—तस्मात्तर्हि आनन्द बोधिसत्त्वेन इमं समाधिमाकाङ्क्षता क्षिप्रं चानुत्तरां सम्यक्संयोजिमभिसंवेदुक्तामेन कायजीवितनिरुपेक्षेण भूत्वा आदीप्तशिरश्चैलोपमेनारब्धवीर्येण सत्वानामन्तिने महाभरणाचित्तमुत्पाद्य प्रविनेऽसुखविहारारूप्यप्रारण्याथोत्सृज्य ग्रामनगरनिगमजनपदराष्ट्राजधानीकर्तृत्वैव्यवतरित्वा सत्वानां तथा धर्मो देशयित्त्वो यथा ते अवैर्तिता भवेयुः । श्रावकत्वोद्यौ प्रत्येकत्वोद्यौ वा अविवर्तनीयाश्च ते भवेयुरनुत्तरायाः सम्यक्संवेधेरिति ॥

No. 34

After 35.102, ABT add the following passage (see page 250, foot note 1):

अथ खलु राजा शूद्रदत्तः सुपुत्र्यचन्द्रं धर्ममाणकं हतं मृतमविवर्णशरीरं पृथिव्यां प्रपतितं दृष्ट्वा दुःखितो दुर्मना विप्रतिसारी विद्वलीभूतस्तस्यां वेलयां भूयस्या मात्रया महारुद्रमकार्षीत् । एवं च तं सुपुत्र्यचन्द्रं धर्ममाणकं सद्भूतपुणसंस्तवं कल्यायुक्ताभिर्गोथाभिरव्यमापत्—

तुह्यं बुध्यमानोऽपि बहुप्रकारं

आर्येण सत्त्वेन समन्तमद्रे ।

मा गच्छ सत्तावति राजधानी

मा अन्तरायो भव जीवितस्य ॥ १५० ॥

त्वं भिक्षुसंघस्य अगृह्य वाक्यं

नगरीं प्रविष्टोऽसि किमर्थं मार्यं ।

यत्पार्यि अर्याथ तुह्यं प्रविष्ट-

करोषि तं अर्थं प्रदीपभूतः ॥ १५१ ॥

तं दिव्यनानाङ्गुरभूमिमण्डितं

सुरूपरूपामलवृक्षसंकुलम् ।

वरसिद्धविद्याधररक्षितं च

खगाधिपैर्नादित देवजुष्टम् ॥ १५२ ॥

उत्सृज्य यं वनवक्त्रं ह्यादनीयं

समन्तमद्रे सद् बुद्धवासितम् ।

कार्येण येनेह त्वमागतोऽसि

तं कार्यु आख्याहि ममाद्य सूरता ॥ १५३ ॥

करोमि ते आज्ञ वचो श्रुणित्वा

उत्तिष्ठ आज्ञापय बुद्धपुत्रम् ।

हा किं करोमी सांप्रत देवदेवा

गच्छामि तुह्यं अह्यं शरणगनाय ॥ १५४ ॥

सिंहो यथा मृगपतिरद्वितीयो
 त्यक्त्वा स्वयूयं वरभिक्षुसंघम् ।
 स्वजीवितं चोज्ज्वल्य आगतोऽसि
 सत्त्वाननन्ताननुकम्पमानः ॥ १५५ ॥
 छिन्नोऽसि धीरा मयि तुहु खण्डखण्डं
 रागाभिभूतेन सुमत्सरेण ।
 यावन्त आयान्ति हि भिक्षुसंघा
 द्रष्टुं समप्रास्तव राजधानीम् ॥ १५६ ॥
 विज्ञप्तिकामर्हसि ताव कर्तुं
 य विज्ञपेमी अहु तव भीतभीतः ।
 अभयं ददित्वा तुहु पुष्पचन्द्र
 उत्थेहि पूर्णो शशिरिव पूर्णभास्याम् ॥ १५७ ॥
 प्रसादमान् भोहि ममात्मसत्त्व-
 निर्मुक्त दोषात्तुहु धर्ममाणका ।
 करोहि मे अद्य प्रसादमेकं
 उत्तिष्ठ सूर्योपम भासयन्तः ॥ १५८ ॥

No. 35

After 35.106, ABT read the following passage (see page 250, foot note 6):

छिद्यन्ति आर्या तव अङ्गमङ्गे
 क्षीरं स्रवी रश्मिसहस्र निश्चरी ।
 आश्चर्यभृतो अयु सर्वलोको
 उत्थेहि आचार्य ममा विनायका ॥ १५९ ॥
 हा पुष्पचन्द्र काखणिकः सुदान्ता
 हा एहि मैत्रीरूपपुञ्जपर्वता ।
 हा धर्मगम्भीर सुदेशका वरा
 उत्तिष्ठ देवा अनुकम्पयाहि मे ॥ १६० ॥
 एहि संपूर्णशशाङ्कवक्त्रा
 हा एहि भूमीयु दशासु ह्यस्थिता ।
 उद्रता दशवशितेहि वीरा
 कर्हि गता सा वशिता तत्रायुपि ॥ १६१ ॥
 एहि वीरा मम देहि वाचं
 क सा गता ते कस्यातिवीर्या ।

प्रथमं परिशिष्टम् ।

- क्षान्ती त्वया भावित दीर्घकालं
 उत्तिष्ठ मैत्र्याधिरु मुञ्च थाचम् ॥ १६२ ॥
 हा देवदेवाधिवमूजनीया
 किं तिष्ठसे दृष्णिकु धर्ममाणका ।
 हे उत्थि गेहे मम गच्छ पण्डिता
 देशेहि धर्मं पुरिनारिसंघे ॥ १६३ ॥
 न शक्नुते वा तत्र काय खण्डितुं
 सुरासुरैः किन्नरयक्षराक्षसैः ।
 अभेषु तुभ्यं अयु कायु दिव्ये
 कुरुष्व मा माय त्वमद्य पण्डिता ॥ १६४ ॥
 किं तिष्ठसे माय करित्व देवा
 न शोभते मायवि वोधिसत्यः ।
 उत्थेहि त्वं वर्ज्य सर्व माया
 देशेहि धर्मं तुहि पुरि रत्नवत्याम् ॥ १६५ ॥
 हा एहि आर्या मम पुष्पचन्द्रा
 हा एहि त्रैधातुकि वीतरागा ।
 या एहि मातापितृभूता नायका
 विवेहि द्वारं नरव्याण महाम् ॥ १६६ ॥
 अपायोपपन्नान गती परायणो
 महाअवीची पतितान प्राणिनाम् ।
 हा त्रायका एहि सुपुष्पचन्द्रा
 विवेरेहि द्वारं मम संगतीनाम् ॥ १६७ ॥
 सप्ताहभुक्तोऽसि त्वमद्य नाया
 उत्तिष्ठ गेहे मम मुक्ति भक्तम् ।
 भुक्त्वा च भक्तं मम सत्त्वनेकां
 स्पृहेहि धर्मं इह रत्नवत्याम् ॥ १६८ ॥
 हा महा ताता वरधर्मकीविदा
 हा एहि सत्त्वेषु अवैरन्विता ।
 हा एहि देशस्व ममात्र धर्मं
 हा एहि प्रणिधातु तवाशु सिष्यतु ॥ १६९ ॥
 हा नाथनापोऽत्र साप्रत भिक्षुसंघो
 हा अग्न्यभूतो विद्वल शोकप्रातः ।

हा उत्थि शीघ्रं तुह्य मम सत्वसारा

उत्थाय चाश्वासय भिक्षुसंघम् ॥ १७० ॥

हा एहि त्रैलोक्यप्रदीपभूता

हा एहि गच्छाम समन्तभद्रम् ।

गत्वा च वनखण्ड समन्तभद्रे

शुद्ध देहि दर्शन हिताय प्राणिनाम् ॥ १७१ ॥

भो भो धर्मधरा महाद्भुतगुणा अश्वत्यपुष्पोपमा

भो भो वीक्षहि भिक्षुसंघ विमला प्रज्ञाकृपालोचना ।

भो भो देशय वाक्पथातिविगतां तां धारणीं भिक्षुणां

भो भो उत्थिहि पुष्पचन्द्र उदया चन्द्रोपमर्षा इह ॥ १७२ ॥

भो भो मय्यनुकम्पका जिनसुता आश्वासकानुत्तरा

भो भो दण्डरुशखताडन महाक्षान्तीबलां सूरता ।

भो भो कारुणिका सुपुष्पचन्द्र वरदा उत्थेहि त्वं नायका

भो भो उत्थिहि देशया तुह्य ममा या धारणी दुर्दशा ॥ १७३ ॥

भो भो सर्वजगोऽवभासजनका प्रज्ञाप्रदीपोत्तमा

भो भो सत्वहितार्थं उद्यतरता करुणावरा नायका ।

भो भो उत्थिहि पुष्पचन्द्र त्रिरजा सत्त्वान्न अर्थकरा

भो भो उत्थिहि सत्त्वकोटिनियुतान् स्यापेहि शान्ते पुरे ॥ १७४ ॥

भो भो शीलधनेनुपेतमतिमान् शिक्षाधनाढ्या विदू

भो भो शीलव्रते स्थिता अभिरता धर्मद्रुमस्याङ्कुरा ।

भो भो रक्तकपायचीवरधरा नैऋत्यतुष्टा सदा

भो भो सुप्रभ पुष्पचन्द्र वरदा उत्थेहि त्वं सुव्रता ॥ १७५ ॥

भो भो दान्त अदान्तसत्त्वदमका दमथेनुपेता सदा

भो भो दान्त सुदान्तनामनुगता शान्तप्रयान्तेन्द्रिया ।

भो भो सुसप्रसुप्तसत्त्व सततं बोधेहि धर्मस्वनै.

भो भो बोधयि सत्त्वकोटिनियुता स्यापेहि यानोत्तमे ॥ १७६ ॥

भो भो नाव करित्व दानफलकैर्वायैर्गुणैरन्वितां

भो भो सत्त्व महाण्वि प्रपतितान् तृष्णाय उच्चातकान् ।

भो भो दशबला सुपुष्प कुशल्य उत्थेहि नावारहा

भो भो आरहियान नाव सुदृढामुत्तारयेहि तु माम् ॥ १७७ ॥

भो भो वैद्यवरा व्रतेषु चरिता वैद्योत्तमा वेदका

भो भो ज्ञानविमुक्तिप्रारम्भिता सद्धर्मभैषज्यदा ।

भो भो सत्व गिलान दृष्टु त्रिविधै रोगैः समन्याहता

भो भो ज्ञानसुवैधराज अतुला ज्ञानोद्भवा पौरगा ॥ १७८ ॥

प्रथमं परिशिष्टम् ।

भो भो व्याधिविक्त्सका करुणया सत्त्वान अर्थभरा
 भो भो आतुर सत्त्वलोक निखिलं रागामयेनाहतम् ।
 भो भो तेष प्रपच्छ उत्सिहि लघुं धर्माभयं भैषजं
 ये नो सर्वे विहरन्ति सत्त्व सुखिता निर्वाधयो निर्वृताः ॥ १७९ ॥

भो भो आहन्ति धर्मभेरे विपुलां ज्ञाने सदा शिक्षिता
 भो भो छिन्दहि सर्वसंशयलतां लोकस्य ज्ञानोदधे ।
 भो भो सुश्रुत धर्मधारि विरजा सूयान्तमोदीशतां
 पर्वाया स्थितु आसने नरवरी प्रव्याहरी पण्डिता ॥ १८० ॥

हे पुष्पचन्द्र वरलक्षणमूर्षिताङ्ग
 हे पूर्णशीतिअनुव्यञ्जनचित्रगात्र ।
 हे एहि तीर्णभवसागर निम्नप्रपञ्च
 हे उत्थि मुख भवचारकातः ॥ १८१ ॥

हे भूतमहा वरदानविदा
 हे पुष्पचन्द्र महकारणिक्र ।
 हे उत्थि मैत्र कृप संजनिया
 सत्त्वान नाथ तुम अप्रतिमा ॥ १८२ ॥

हे पुष्पचन्द्र तव विज्ञपतीमा
 भिक्षुसंघ तुम मा उत्सृजाही ।
 हे एहि संघ निकर्षयही
 हे उत्थि गच्छ यन्त्रखण्डि तहिम् ॥ १८३ ॥

हे पुष्पचन्द्र चतुर्ध्यानरता
 हे मित्रामितसग भैत्रस्थिता ।
 हे उत्थि धारणिस्थिता असमा
 हे एहि उत्थि शुद्धज्ञानद्रमा ॥ १८४ ॥

हे निम्नप्रज्ञया दृढमेतसमा
 हे बुद्धपुत्र सत्त्वसममना ।
 हे पुष्पचन्द्र परिपूर्णता
 हे उत्थि बोधिद्रुममूलि उत्तमा ॥ १८५ ॥

हे दिव्यश्रोत्र वरधर्मधरा
 हे दिव्यचक्षु विदु ज्ञानविश ।
 हे उत्थि वीक्षि मम कारणिका
 हे महा वाच शृणु नन्तयशा ॥ १८६ ॥

हे सर्वलोकहितार्थकरा
 हे पुष्पचन्द्र अतिदानरता ।
 हे उत्थि आशु पुरि ममा
 खण्डखण्ड इह तिष्ठतु मा ॥ १८७ ॥
 नरनारिगणा इह ये नगरे
 त्वा दृष्ट्वा सर्वि पतित मृत्तिक ।
 कुर्वन्ति शोकं हृदि शोषणम्
 वीक्षस्व ता सुदृपलोचनया ॥ १८८ ॥
 यस्य कृते न च विभावित मैत्री
 प्रज्ञा उपायबल च निदानम् ।
 करुण उपेक्ष मुदित च उदार
 त परिपूरय उचि सुपुण्या ॥ १८९ ॥
 देव नाग असुरा महर्द्धिका
 यक्षराक्षसनरा सकिन्नरा ।
 पुष्पधूपभरिताञ्जलिपुटा
 सर्व एति स्थित दर्शनो सुभा ॥ १९० ॥

N0 36

After महास्त्वेन BT read the following passage, A inserting the same after उपस्थापितव्या (see page 254 foot note 2)

अथ सर्वमममभावसमतात्रिपञ्चित रश्मिजालसमाधि श्रोतव्य उद्ग्रहीतव्य धारयितव्यो
 वाचयितव्यो पर्यव्रातव्य प्रवर्तयितव्य उद्देष्टव्य स्वायातव्य अरणाभावनया भागयितव्यो
 बहुलीकर्तव्य परेभ्यश्च विस्तरेण सप्रज्ञाशयितव्य । शीलस्वधे सुप्रतिष्ठितेन भवितव्यम् ॥

N0 37

After अन्तिके वा , AB add the following passage (see page 287, foot note 8)

पुनरपर कुमार परिशुद्धकायसमुदाचारो भविव्यामी येन त्वया कुमार शिक्षितव्यम् ।
 तत् कस्य हेतोः ? परिशुद्धकायसमुदाचारो हि बोधिसत्त्वो महासत्त्व आसन्ननिपण्णो दिव्येन
 प्राणोद्भवेण यावन्तस्त्रिसाहस्रे लोकधातौ दिव्यमनोज्ञधर्मग धास्तान् सर्गान् प्रायति, ये दूर अतिके
 वा । तत्र भगवान् पुनरपि चन्द्रप्रम कुमार भूतमामत्रयते स्म—

N0 38

A substitutes the following passage for the portion beginning with इति हि and ending in st 56 (see page 288 foot note 5)

सम्यग्दृष्टिसमादानहेतोरतद्वेतु तत्रप्रथम कायस्य भेदात् पर मरणात् सुगतौ स्वर्गलोक
 देवलोकैर्धूपयन्ते । इयेव परिशुद्धकायसमुदाचारबोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽनेनप्रणारसुगति
 दुर्गतिसमुपन्नसमाचारा पश्यति । अथ खलु भगवास्तस्या वेलायामिमा गाथामभाषत—

प्रथमं परिशिष्टम् ।

यो बोधिसत्त्वः परिशुद्धकायः

शृणोति शब्दान् दूरे वाग्विभो वा ।

देवान् शब्दान् मनुजान् शब्दान्

दैव्यान् नागान् तप्यन् किलराजान् ॥ १९१ ॥

भूतान् प्रेतान् तप्यन् गारुडानां

तिर्यग्गतानां तप्यन् नारकाणाम् ।

लोकान्तरिक्षेष्वपि ये च शब्दा-

स्तान् बोधिसत्त्वः सततं शृणोति ॥ १९२ ॥

यो बोधिसत्त्वः परिशुद्धकायः

गन्धान् प्रापति स एव सर्वान् ।

प्राणैर्न्द्रियेषु च दैवतेन

यावन्त एव सुमनोज्ञगन्धः ॥ १९३ ॥

देवान् गन्धान् मनुजान् गन्धान्

तिर्यग्गतानां तप्यन् नारकाणाम् ।

सर्वत्रिसाहस्रिकलोकधातौ

तान् सर्वगन्धान् स विदुः प्रप्रापति ॥ १९४ ॥

यो बोधिसत्त्वः परिशुद्धकायः

स शुद्धज्ञानी परचित्तवेदी ।

स रागचित्तं खलु वीतरागं

जानाति सर्वं परचित्ततर्कम् ॥ १९५ ॥

सदोपचित्तं विदुः वीतदोषं

संमोहनिर्मोहकृताकृतं च ।

स नृणाञ्चित्तं परिवीततृष्णं

जानाति सर्वं तनुसंवरस्य ॥ १९६ ॥

सोद्ग्राह्यचित्तं निरुपाग्रहीकं

सक्षिप्तविश्लेषकमानसत्त्वम् ।

परीतचित्तमपरीतचित्तं

जानाति भूतं तनुसंवरस्य ॥ १९७ ॥

महदतं वाप्यमहद्व्रतं च

प्रभास्वरं नैव प्रभास्वरं वा ।

ग्रमाणाभूत् परिनिप्रमाणं

जानाति सर्वं परिशुद्धदेहं ॥ १९८ ॥

समाहित चाप्यसमाहित च
 निरुत्तर सोत्तरमेव चित्तम् ।
 विमुक्तक चाप्यविमुक्तक वा
 जानाति सर्वं ययभूतमेव ॥ १९९ ॥
 अनङ्गण चैव हि साङ्गण च
 ससङ्गिक वापि निसङ्गिक च ।
 परैर्यथा तर्कितमेव सर्वं
 जानाति कायोत्तमस्वरस्थ ॥ २०० ॥
 यो बोधिसत्त्वस्तनुसवरस्यो
 नानाविध पूर्वनिवासजातिम् ।
 सोद्देश साकारमनेकरूप
 सोऽनुस्मरन् भोति च जातिवेत्ता ॥ २०१ ॥
 य सत्त्वक्रयोत्तममवरस्थ
 स दिव्यचक्षुर्लभते विशुद्धम् ।
 तेनैव नेत्रेण सुनिर्मलेन
 सपश्यते लौकिकं सर्वं वृत्तिम् ॥ २०२ ॥
 ये लोक्रुधातौ विचरति लोका
 केचिन्च्युता येऽप्युपपद्यमाना ।
 हीना प्रणीता खलु मयमा ये
 केचित् सुवर्णा खलु ये विवर्णा ॥ २०३ ॥
 सद्धर्मचर्या विचरति केचि
 धर्मार्थकामान् परिसेवमाना ।
 श्रद्धान्विता ये शुभपुण्यकामा
 सपश्यते तान् परिशुद्धकायान् ॥ २०४ ॥
 अधर्मचर्यासु चरति केचि
 दश्रद्धधाना शुभमर्णवृत्ती ।
 आर्यापवादशुभमर्मरक्ता
 सनोमिज्ञान नमित्तयमाना ॥ २०५ ॥
 केचित् पतन्ति नरकेषु तिर्यग्
 येनौ च प्रेतेषुपपति दुःखम् ।
 ताश्चैवमेवं सक्तब्रह्म लोकात्
 सपश्यते वारिहस्तवरस्थ ॥ २०६ ॥

प्रथमं परिशिष्टम् ।

स प्राणिनो हन्ति न चैव जातु
 नासंप्रदत्तं च सभाददाति ।
 न चैव मिथ्याभिरति स मुझे
 यः शिक्षते प्रोत्तमकायसंकरे ॥ २०७ ॥
 तस्मात् कुमार प्रतिशुद्धदेहं
 शुभेषु धर्मेषु चरन्मेवम् ।
 यथा चरन्तो नचिरेण बोधिं
 प्राप्स्यन्ति धर्मानुपदेशयन्तः ॥ २०८ ॥
 इति श्रीसमाधिराजे कापतंवरपरिवर्तो नामाष्टत्रिंशत्तमः ॥

NO. 39

After 38. 78, AT add the following passage (see page 294, foot-note 1) :

मनःसंबरेण लभि येन विदु
 ब्राह्मा विहार चतुरो निखिलान् ।
 तथ शून्यतानिमित्ताप्रणिहितं च मुखं
 मनःसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ २०९ ॥
 मनःसंबरेण लभि येन विदु
 कल्पान्निहार महुषेक्षु लभी ।
 तथ ईर्यं चर्यं महमैत्रिकरां
 हितचित्त भोति स सर्वं सत्त्व
 मनःसंबरेण युततो भवति ॥ २१० ॥

While B reads :

मनःसंबरेण लभि येन विदु
 चतुरैस्त्रिविहार चतुरो निखिलान् ।
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितं च मुखं
 मनःसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ २११ ॥
 मनःसंबरेण लभि येन विदु
 महुषेक्षता विहारण परमप्रवरम् ।
 मनःसंबरेण विदु येन यतो
 मिथ्या कुदृष्टि-सह नो वसति ।
 गुह्यां च शाठियु न स जनयी
 मनःसंवरः कथितु श्रेष्ठ अयम् ॥ २१२ ॥

द्वितीय परिशिष्टम् ।

(अ) समाधिराजसूत्रस्य श्लोकसूची ।

- अकम्पिय समययलेन होति ७ १०
 अकम्पियो च सो भोति २८ २८
 अकम्पियो भोति परप्रवादिभि २८ ३२
 अकम्पियो भोति परप्रवादिभि ३६ ३४
 अकल्पश्चात्रिकल्पश्च १३ २
 अकिलिष्टचित्तु परिशुद्धचरी २९ १००
 अकिंचनाया कोट्या हि ११ २३
 अक्रिया सवि वर्जति २८ ४२
 अक्षया उपशान्ता च १३ ३१
 अक्षरपदप्रमेदकोविदशो ११ ५०
 अक्षर अक्षय क्षीण निरुद्धा ३७ २१
 अक्षरदशीलश्च अचिद्धशीलो ३८ ४४
 अखिलमधुरवागी रुक्षयाचा सुयुक्ता ३० ४
 अखिलमधुरसंविभागीशील ३९
 अखिलितपदधर्मदेशकोऽसि १४ २५
 अगोचरोऽस्ताविह सर्वप्रणिता ३८ २२
 अग्निना दह्यते नासी २८ १
 अग्नीश्वरस्योपारतेन बुद्धो १७ ७
 अग्राह्य गगन प्रोक्त ३२ ४०
 अग्राह्य सर्वैस्त्वेहि २२ ३५
 अग्नेयुग कोलितसारिपुत्रा २ १४
 अद्वाह पुन तस्य छिद्यती यदि कायो ३१ १९
 अचिन्तितस्य बुद्धस्य २२ ३२
 अचिन्तितयानानुदासान् २४ ६७
 अचिन्तितयो महावीरो १८ १७
 अच्छद्यमास्या प्रतिभानयतो १७ ३७
 अजाति सर्वधर्माणा ११ २०
 अविमरन्तु दन्तदातानि १० ८१
 अणु नोत्पद्यते धर्मो ३२ १२
 अतिमान्तु कामभूमि १२ १०
 अतिमान्तु नामभूमि १२ ११
 अनिचोररूपा अद्गु गिरि मापि तत्र ३५ ४०
 अनीतु जानासि तथा अनागत ११ ६
 अथ धारेण पुन समयेन ३७ ४५
 अयागमी पथि स यन्प्रयातको ३५ ९२
 अधान्य गुरुष कथिन् ३ २६
 अदान्त्वदमदो वीर १४ २१
 अध्यायगच्छामि महविचार्य ३५ १०७
 अधिकरणु न जातु चास्य टोति २८ ७५
 अधिष्ठानेन दुद्धानां २२ ७
 अधिष्ठितो नायको हि ११ १५
 अध्यात्म प्रजहित्व बाह्यमपि चो ३५ ७९
 अध्यात्मस्य तस्य त्रिदिव राजो १७ १६१
 अध्यासायेन पृच्छामि १ ३
 अध्यासायेनो गुरुणा निमन्त्रणा १७ ९५
 अध्येय्येयुर्मदि एता ते २४ ४४
 अध्योपिता परधीपु १८ २८
 अनन्तरत्याश्चरियाय उद्भूता १७ ३८
 अनन्तवेषश्च त्रिष्टुष्टोषो १७ १६
 अनन्तज्ञानस्य ददिव गन्धान् ६ १
 अनन्तज्ञानोत्तनामधेया १७ १६५
 अनन्ता नामन्वाहारा २३ ४
 अनन्ता यास्त्रिसाहस्रा ३३ १४
 अनन्तु तस्य प्रतिभानु होति २ २७
 अनर्थिका भगवतिषु अनिश्चिता १७ ३९
 अन्त त्रिवर्जयथा सद्काल ३७ १००
 अन्त पुर तत श्रुत्वा ३४ १३
 अन्त पुरस्यो प्रतिवेदयाम्यह ३४ ११
 अनागतानगतिकान् १३ ३४
 अनाभिन्तुत पुण्येहि १८ १
 अनाभिलाष्या अग्राह्या ३२ २५
 अनालस्यता गौरवता गुरुणा १७ ६४
 अनास्रव च मे चित्त २२ १७
 अनास्रव सप्रथ प्रजानते ३८ ५
 अनास्रवा हि ते धर्मा ३२ २६
 अनित्रित सर्वलोके २८ ५१
 अनीर्षुनो भोम्यहु नित्यकाल १७ १५२
 अनुग्रह चो हिरिमोत्राय च १७ ८०
 अनुत्तरा बुद्धवाचा ३२ ११
 अनुत्तराथ ते युक्ता ३२ ६६
 अनुत्तरा गति शान्ता ३२ ७७
 अनुपति त्रिलेशान १३ २८
 अनुत्पन्नानिरुद्धाश्च ३२ १०९
 अनुपातु दान्तु अनिमित्तपद २२ १८
 अनुमोदमी ये गणदोष दृष्ट्वा २५ ९
 अनुमोदमी ये विद्वन्परम्ये २५ १०

श्लोकसूची ।

अनुमोदनी एकाह वेदद्वितीया २५ ६
 अनुमोदनी वेप न आत्मघटि २५ ४
 अनुमोदनी वेप न सस्तनोऽस्ति २५ ७
 अनुमोदनी वेप प्रपद्यु नास्ति २५ ८
 अनुमोदनी वेप प्रसादु युद्धे २५ ३
 अनुमोदनी ये सुगतस्य शासने २५ ५
 अनुलोमिनी धारित य बुद्धवर्जिता १७ १०३
 अनुवसा दशैकैते २८ ३४
 अनुव्यञ्जनलक्षणा बुद्धधर्मा २ २१
 अनेन धृतिरूपेण ३३ १३
 अनोपलिता पदुमेन वारिणा १७ ३९
 अनोपलिता लोनेन १३ १८
 अनोलीनेन चित्तेन ३२ २३४
 अनेहि पानदि च चीवरेहि ५ १०
 अन्यत्र य शुक्ल समाधिमेत ३६ १२
 अन्यातनन्तान् बहु आनुसतान् ११ ४१
 अन्ये भविष्यति त लोदनाथ १० १२
 अन्ये इमेऽपि च प्रकार यद्दु २९ ७२
 अन्ये वाष्टी दशान्यत्र १८ ४०
 अन्योन्पेचु च क्षत्रेणु ३२ २४९
 अपगतगिरिधापपया अतभिलष्या ११ ४४
 अपरासृष्टशीलस्य २८ ५२
 अपरि नर क्षिपन्ति हेमचित्रान् १० १६
 अपरि पुनःसन्तमालधारी १० ५७
 अपरिमित अतीत नापका ३० १
 अपरिमित अनन्तकर्यकोटय ३ ५
 अपरिमित अन्त करपत्रीण्यो १८ १५
 अपरिमित भर्वा न जन्तरीया १० ४८
 अपरिमितु तथाप्रमाण आत्मा १० ५१
 अपरीच आयु न च अस्ति धन २९ ३९
 अपावृत्त मे समुत्सव द्वारम् ४ १
 अपि बलकोटि भूमि अप्रतिमा १८ ९५
 अप्रचारोऽश्वराणा च १३ ३०
 अप्रमेयश्च ज्ञानेन १८ ४
 अप्रमेया गुणा एते १३ २७
 अप्रमाण यथाकाश २० ३८
 अप्रमाणेहि धर्मादि २२ ३६
 अप्रमेया हि ते धर्मा २२ ३४
 अप्राप्ति प्राप्ति निर्दिष्टा ३५ ३४
 अप्रियु ये हृदितेहि निवासी १९ १७

क्षमाचो क्षमणित्त ३२ १६
 अभिज्ञ एषा बहुसेने दर्शिता १७ १२४
 अभिज्ञाता प्रतिगानन्दो १७ ३३
 अभिज्ञाप्रमनिर्दिष्टो ३८ ५१
 अभिज्ञा तस्य सा प्राज्ञा ३२ २
 अभिज्ञशुद्धिचिपुष्टार्थिन्ती ३६ २७
 अभिज्ञकृता द्विरिमन्त लज्जितो ६ २०
 अभिरप दर्शनियु प्रेमगियो २९ १०२
 अभिपेक्षाता परित अभ्रमेया ५ १५
 अभूमि दोषे विगमश्च मोहे १७ १२२
 अभूमिरसि भगवतु श्रावराणां १४ ४३
 अभूमि चित्त पुष्टोत्तमस्य ५ १९
 अभ्यतीत बहुकल्पोदियो २० १
 अभ्याख्याति न सो बुद्ध २८ ५४
 अभसरी भोग्यदु नित्यकाल १७ १४८
 अभन्याना हि सा कोटी ३२ ४५
 अभुत्सव द्वारे भवती सदा स्थितो २८ ४०
 अभुक्तयोगान् अपयताना १७ १४०
 अभुक्तयोगानि मोन्ति लक्षणा १६ ११
 अभुक्तयोगी तदा विवर्जना १७ १०५
 अभुक्ता सप्रयुक्ताश्च ३२ ५४
 अरण्यवर्ग च सदापि भाषे १७ १३३
 अरण्यवास नो रिक्षित २४ ५३
 अरण्यवास ध्यानमूल २४ ५२
 अर्थेन लब्धेन न मोति सूदनो ७ २१
 अर्थे प्रयुक्तान् मयाधु दशितो ३८ ८
 अर्थो अय बुच्चति कायसवरो ३८ ७
 अर्थो य उक्तो हि जिनान् शासने ३८ ९
 अलक्षणी समप्र रापधनी १० ७१
 अलक्षणी निर्विमित्तो ३२ २१
 अलक्षिलक्षिणो नस्ये ३२ ५०
 अलक्षिलक्षणांशो ३२ १३
 अलक्षि सर्वधर्माणां ११ २६
 अलक्षोन्तिद क्षेत्रं ३२ २२७
 अलक्ष कामहि अलक्षिलक्षो २८ २४
 अल्पकृ च सदा मोति २८ ७०
 अल्प च भाव्ये मधुर सुदुर्लभ १७ ९०
 अल्पेऽपि सतुष्ट मङ्गलभावा १७ ४०
 अल्पेऽपि सतुष्ट भगामि नि य १७ १५४
 अत्र याद्यस्य सच्छति २८ ११

अवभासितमधैवं ३५ १५
 अवस्तुका पद्म स्कन्धा ३२ ३७
 अविकलवेशाधारी भोति ११ ४७
 अविग्रहो ह्यय धर्मो ३२ ३१
 अविप्रगादा फलधर्मदर्शत १७ ५९
 अविरुद्धो विहरति २८ ५३
 अविवर्तिकपथे स्थापेन्ति १३ २४
 अविप्रत्याश्र त्ते भोन्ति ३२ ७६
 अवृद्ध अतपादच दृष्टसत्या १० ४९
 अव्यावधेन चित्तेन २८ ७१
 अशिक्षिताना च'लाना १४ २३
 अशीतिकोटीनियुता सहस्रा १७ ३२
 अशीति क्रोधीनस्त इन्द्रियाणा १७ ४८
 अशीतिकोटय परिपूर्णं तस्य ५ १३
 अशीति गाथा नियुता सहस्रा २ १०
 अशीत्या कल्पकोटीभि १८ ५१
 अशुचि कलिमला न भोति तस्मि काले १० २६
 अशुभाय राग सतत मुनिगृहीतो ३२ १९५
 अशून्या बुद्धक्षेत्रास्ते ३२ ८६
 अश्रद्धा ये वा इह कुल जम्बुद्वीपे ३२ २०२
 अश्रीपि राजन् दृढदनु तदा २९ ३०
 अश्रीपि सो घोषमथान्तरीशब्दू ३५ ९५
 अश्रद्धस्तिरथपत्तियो त्वया १४ ४७
 अष्टाङ्गजलसपत्ना ३२ ७५
 असक्त परिपन्मध्ये २३ ११
 असक्त सो बुचति धर्मभागको ३६ २८
 असमाहितो बुचति एष मन्यना १३ ९
 असकिलिष्ट सुविशुद्धज्ञानी ३५ १०१
 असस्कृत सस्कृतु ज्ञास्व विज्ञो ४ १४
 अस्वीति नास्तीति उभे पि अन्ता ९ २७
 अस्वीति नास्तीति त्रिवाद एष ९ २८
 अस्त्येषा लौकिकी पूजा ३३ १५
 अस्थान सर्वधर्माणा ११ ३१
 अस्थिता हि इमे धर्मा १३ ७
 अस्मिन् समाधौ हि प्रतिष्ठिद्विरा ४ १०
 अस्मिन् समाधिय स्थिदिव मया २९ ७७
 अस्मिन् सूत्रे प्रभाष्यन्ते १८ ४३
 अस्वभावा इमे धर्मा ३२ ४२
 अहमपि इह एष्ट गृध्रहृटे ११ ६०
 अह च सत्रियो आस २ ३
 अह च नापेय प्रगीतधर्म ४ २४

अह च भापेय्य गुणान वर्णान् १६ ३१
 अह च भोमी सद शीलवन्तो १७ १४२
 अह च रूपेण न तादृशोऽभव ३५ ८३
 अह च हीन प्रलुलितु कामभोगे ३५ ३६
 अह तदासीन्मति राजपुत्रो १६ २
 अह निर्वृते सखुदे १८ ३५
 अह पि एव प्रणिधिं ३३ ९
 अह बुद्धो भवेत्लोके ३२ ११४
 अह स पूर्वं चरमाणु चारिका ३५ ८०
 अहु धर्मस्वामि मम यूयु सुता २९ ५४
 अहो अहु पुरि असि वांक्षप्रसो १० ७०
 अहो जिना उत्तमधर्मदेशका १५ ११
 आक्षरिपताभूदसुमति पद्द्विकारं १४ ४२
 आकारतो य स्मरते तथागतान् ४ ९
 आभुष्ट सत्त्वेहि प्रदारतर्जितो ७ ३०
 आश्रीयानां पसन सर्वसो सहेत १७ ८७
 आहयाहि मे महावीर १८ १८
 आघातु क्रोध च विवर्जयित्वा ३४ ५१
 आचक्षितो देशितु सप्रकाशितो ३८ ३०
 आचारि सौ तिष्ठति बोधिसत्त्व २८ २१
 आजीवका ये बहु प्रवर्जिता १६ २५
 आजीवशुद्धिस्तथ रण्यवालो १७ ६५
 आनुशाणामयव्याधिमोचनो २० ६
 आत्मान स त्यजते न चैव १२ १६
 आ मानुषेयी सतत भवती २९ ९९
 आदर्शपृष्ठे तथ तैलपात्रे ९ ९
 आदितु ह्यन्य धनान्त धर्मा ३७ १८
 आनुलोमि सर्वेप जिनात शिक्षतो ६ ७
 आभासमानच्छति तस्य चारणी ७ ७
 आयतनकौशलयमभिज्ञान १७ ६६
 आयु गच्छति सदानवस्थितं २१ ७
 आरब्धवीर्यस्य अतर्निद्रतस्य २ १९
 आरब्धवीर्येण तथागतेन २८ १२
 आरब्धवीर्येहि समुदृहीत १७ १२८
 आरब्धवीर्यो भवती दुरासद २८ १३
 आरब्धवीर्यो भवती विमुक्तो २८ ३१
 आरोचयामि च कुमार इद २९ ७१
 आरोचयामि प्रतिवेदयामि १६ २९
 आरोचयामि प्रतिवेदयामि वो ४ १६
 आरोचयामि सर्वेषा १८ ५६
 आरोहपरिणहनेन २२ ८

आत्मपेव संलपेय्यासि २४-३८
 आश्वास प्रधास गणेतु शक्यं ३६-२०
 आसत्रास्ते मुनीन्द्राणां ३२-१६२
 आसि पूर्वमिह जम्बुसादृषे २१-१
 आहारि अध्युपित भोन्ति व्याका १-५८
 इत्थं सुदक्षेप्रावो १८-४६
 इत्थंश्चपरिवाल स बोधिसत्तवः २८-६९
 इतः समाकितो यश्च २४-६६
 इति पश्चि समागत कालि सदा २९-८
 इदं जगद् याव च किंचि वर्तते ९-२
 इदं सूत्रं पितृं कृत्वा ३२-१४२
 इदं स्वकं व्याकरणं शृणुश्व १५-१०
 इन्द्रकेतुं ध्वजराजु नायको २०-१०
 इन्द्रवेतु विक्रयश्च सुकर्मो १०-७६
 इमं ईदृशान् दीप विदित्वा पण्डितो ९-६३
 इमं नयमगमनतो २४-११
 इमं भार्दं नन्दन्तस्य ३३-३०
 इमां राशिंमजानन्तः २४-१६
 इमि गुणाः सुगतस्य आग्नेयाः १०-९०
 इमु भिक्षु इष्ट्वा परम सुशीलवन्तं ३५-४२
 इयं धित्वा महाचिन्ता ३२-१०५
 इक्षिसंज्ञां विभावित्वा ३२-२१६
 इह कोप्यां स्थिताः क्षुराः ३२-२६५
 इह जम्बुद्वीपसि भन्नुपि राजा ५-१६
 इह बोधीय ते क्षुरा ३२-१६३
 ईदं चो रामगृहसि पूर्व १५-२
 ईदं तन्मदाज्ञानं ३२-२३२
 ईदं ममोग्रन्तं भन्नुपि तक्षणां ३५-८८
 ईर्ष्यालुका उद्धत प्राक्तेन्द्रियाः १६-९
 उक्त्वा लुब्धं बहु तत्र निक्षयो २१-१३
 उक्तिश्च भिक्षो प्रतिनस क्षाननसिम् ३५-४५
 उन्मोष ब्रह्मणक साहसिकाः २९-७१
 उन्मिषु भिक्षव शोच मुहीन्वा ३७-५५
 उत्पलं धारिमध्ये वा ३८-१०
 उद्दिश्येनं समाधिं च ३२-२१५
 उमानन्देतिनुवा बहवः २९-६७
 उन्नत उद्धत बुद्ध प्रपत्त्या ३७-७२
 उन्मत्तचित्तभूमि गच्छि नरा २९-७०
 उन्मादु गच्छेय नरस्य चित्तं ४-११
 उपक्रे धर्मं मां हृदि नाप १-६
 उपगत एलपनु नागराजा १०-६९
 उपगत धनदेवता अनन्ताः १०-८०

उपपचिद्रयुक्तिस्तेषां ३२-१२३
 उपशान्तः स चरते २८-७२
 उपस्मितं धितु विचक्षणस्य २८-४९
 ऋद्धिपारमिप्राप्त भोन्ति सततं ३६-६८
 ऋद्धिबलु अनन्त तस्य होति १३-१५
 ऋद्धिमन्तं चतुर्ध्यातलाभिर्नो २१-२
 ऋद्धिं च तत्र स्पर्शेति ३२-२४४
 ऋद्धी अनन्त प्रतिबन्ध मया २९-७४
 भयभाण तदा नदन्ति ह्यह्य १०-१०
 एकक्षणसामायुक्त ३८-५६
 एकगाथां पि धारित्वा २४-६४
 एकधर्मं समादाय १-११
 एकमेकं तेषु धर्मभाणको २१-६
 एकस्य सुनस्युपदेशकोटिषो ३६-२९
 एकारिण कल्पसिं इमे उपजा १७-१५
 एकरवरा तु तव खोदित्वा १४-८७
 एकहि वारुपथे यजुतुजा १९-१
 एकं पद्मार्थं चिन्तित्वा ३२-६
 एकत्रयं सर्वधर्मान् १२-३
 एक निर्देशा धर्माणां ११-१३
 एकैव सर्वं जानाति ११-१६
 एकैकदाश्च क्षेत्रातः १८-७५
 एतं गुण समुदाहितुं मि पूर्वा ३-७
 एतदर्थं रूपमिदं ३३-२
 एवादशानां धर्माणां ३२-१८
 एतादृशो क्षान्तिवले निरत्तो ७-३५
 एवाद्योन शानेन ३२-१५५
 एतुं श्रुत्वा कथं निरत्तरं २१-२९
 एतेषु बुद्धान परेण भग्नो १७-२९
 एतेषु बोधिसत्त्वानां २३-१२
 एतेषु यिधुविह पतितो धरण्यां ३५-४९
 एतेषु वयं धर्मस्तूपो गिह्यन्तको ३४-३३
 एव ते बहुप्रकार पण्डिता २१-९
 एवं पद्मानं स्तम्भानां २४-९
 एवमनेकप्रकारस्तदसा ३७-१०
 एवं मया बहु कल्प्यं क्षतन्वा ३७-७०
 एषमिषु न समाधिं याव लज्जो ३-३२
 एवमिह शरत्सि प्रजगित्वा ९-७६
 एवं च देशता धर्मा ३२-४१
 एवं धरन्तस्य स कोटिं माराः ९-८
 एवं च सो तत्र जनेति चिरं ७-३४

एव त्व वाच भाषेय्या २४ ४५
 एव नर शीलविहीन मूढ ९ ३९
 एव पृथाजना सर्वे ११ २५
 एव प्रभाषित जिनैन गिरा २९ १०९
 एव मया कल्पसहस्रकोट्यो १७ १६७
 एव मुनीन्द्र स्मरतो नरस्य ४ १७
 एव योगोऽप्ययुक्ताना ३ २७, २८, २९, ३०
 एव शिक्षित धारणीवशगतो ३५ ३०
 एव ह्यन्येषु धर्मेषु ३२ ५१
 एव विज्ञानतु मन्यन नास्ती ३७ ३७
 एवं समतु बुद्धाना २२ ५
 एव स्तवित्वा दशबल सयवादिं १४ ४०
 एव स्थितस्यो इह कायसवरे ३८ २४
 एव स्थितस्यो न भय न त्रासो ३८ २६
 एष गोचरु दूराणा ३२ १९
 एष युक्ति नयद्वार भद्रक २० ४
 एषा वाचा बुद्धवाचा ३२ १०
 एषा हि पूजा परम विशिष्ट मद्वा ३२ २७९
 एषा हि सा बोधि तथागताना ३६ १५
 एषोऽकरिव्यद् यदि भिक्षु काल ३४ ३४
 एषो गोचरु शान्तु भावितो ३१ २७
 एषो मयानुत्तरबोधिभर्थे ३४ १८
 एषो मुञ्चि मनोश घोष रुचिर ३५ ६३
 एषो वरो अनुपम पुण्यस्कन्धो ३६ ७
 एषो वशी धारगिज्ञानधारगो ३५ ६२
 ऐलविल चलवन्त यक्षराजा १० ५६
 ओक्त्रिन्ति च चूर्णेडि १३ २६
 ओक्त्रिन्ति महावीरा ३२ २३६
 औदुम्बर पुष्प यथैव ताता ३४ २५
 क उरसद्वित युष्माक १८ ३३
 कटकवर क्षिपति क्वचि तत्र १० १५
 कटराहारका धर्मा १ ५
 कथ कायेन वाचा १ ९
 कथ गम्भीरिमे धर्मा ३२ ३६
 कथ च जातिस्मरु भोति नायक ११ २
 कथ चरन्त सतुद्ध १ १
 कथ चरन्तु नोन्द्र सत्यवादि १ २
 कथ चरन्तो विदु घोषिसर ११ १
 कथ दशबलशास्त्रे उदरे १ ८
 कथ न स्वप्ने शील १ ७
 कथ भवति विशुद्धकायधर्मा १ १०

कथानिर्देशु यस्यैत २२ २३
 कदा सज्ञा अनुत्पन्ना ३२ ९७
 कम्पेन्ति मारभवन ३२ ६९
 कर्णाविहारी तद्युपेक्षलाभी ३८ ३७
 करोमि ते अधिष्ठान १८ ३९
 कर्मक्रियाय च वर्तति एव ३७ ३३
 कर्मणा तेनाहमनुत्तरेण १७ १५०
 कर्मणो न च सक्रान्ति ३२ २११
 कर्म नश्यति विपालु नश्यति २१ १५
 कर्मो वै वहता तेपा ३२ ५५
 कलविङ्गकोक्लिमयूररवा १४ ८४
 कलीविवाद्यु न भोमि उरसुको १७ १३९
 कल्प अचिन्तित्य एवमतीता ३७ २
 कल्पकोटि चरितोऽसि नायको १४ ४५
 कल्पशतसहस्र अप्रमेया ११ ६२
 कल्पा अचिन्तित्यास्तेडि ३२ १३४
 कल्पितु बुचति कल्पनमात्र ३७ ३२
 कल्याणमित्रास्य न भोन्ति दुर्लभा २६ ८
 कस्येय सज्ञा उत्पन्ना ३२ ९५
 कामरतीरु रतिं विजहित्वा ३७ १०१
 कामाना कारण बाला ३२ ६२
 कामान् बुद्धा वर्णेन्ति ३२ ६३
 कामान् सेवतु राज पार्थिववरा ३५ ६५
 कामा होन जघन्य दु खजनना ३५ ६४
 काय अद्भु त्यजित्व जीवित च ३ ३७
 कायस्य शुद्धी तथ चाचशुद्धी १७ ५८
 कायि जनार्थिक जीवित भोधा ३७ ९८
 कायु विभावयया यथ फल ३७ ८६
 कायेन चित्तेन असयत्ताना ९ ५७
 कायेन वाचा च प्रसन्नमानसा ४ २०
 कायेन शुद्धो वचसा मनेन चैव १४ ३९
 कारेय बुद्धप्रतिमां रचिरां २९ ५२
 कालक्रिया च स करोति यदा २९ ११०
 कान्येषु शास्त्रेषु तथैव च हास्यलास्ये ३२ १७२
 कापाय त्रिघोवर प्रादुर्भूता २९ ३६
 काशां च सो विन्वरति सर्वप्राणिनां २८ ३९
 काशा विन्वरति ज्ञानी २८ ३६
 क्रियद्गहून् धर्मे पर्यापुणेय्या ९ ३४
 किं कारण बुध्यति क्षान्ति नाम ६ ५
 किंचापि भावेस्य समाधि छोके ९ ३६
 किं चापि विद्वान् मतिमान् विचक्षणो ९ ६०, ६१

श्लोकसूची

कुवस्वया शोणितु लघुषु द्वारिके ३४'५
 कुमार पद्याचरितमत्ताकल्पं ३५'१२१
 कुमार तस्माद्धि ये बोधितात्वा १०'१६८
 कुमार शृणु भाषिष्ये १८'२०
 कुमार राजन् भवदी शृणोहि १०'१३२
 कुर्वन्ति तेऽथै सरवानां ३२'६८
 कुसीदा हीनबोयोश्च २४'१८
 कुमुमित अनुच्यञ्जेति काये १०'३५
 कुमुमितु सुगतस्य आत्मभावः १४'३३
 कृतज्ञो भोति पुत्रानां २८'६२
 कृतस्मि कर्म परम सुधोरूपं ३५'५२
 कृत्वा स्वकर्मैति सुधोरूपं ३५'९३
 कृष्णाशुभ च न नश्यति कर्म ३७'३५
 कृदागाराश्च मानेति ३२'२३९
 कृदागारेति गच्छन्ति १३'२५
 केचिदेवं प्रवक्ष्यन्ति २४'१९
 केचि पुनरुपपादयि सुचितं १०'४३
 केचि वर क्षिपन्ति सुकहारान् १०'१३
 केचि वर क्षिपन्ति हेमजालसु १०'१४
 केचि स्थित शूरे गृहीतयुष्माः १०'४६
 केचि स्थित निर्वृह खोटकेदि १०'४४
 केचि स्पृह जनेति तत्र काले १०'४२
 केन दान दम संवमः पुरे १४'५४
 केन पूजित नराणमुत्तमाः १४'४९
 केन पूर्व्वं विषदेन्नु पुच्छितो १४'५५
 कोटी मया विहायणां २'४
 कोटीय पतां सुष्यन्ति ३२'२६३
 क्षणमपि च न मासरी भवानि ३'१०
 क्षमेतु सर्वां सुकरं न तेषां ७'३७
 क्षमेयं पापकं कर्म १८'३७
 क्षमिष्यन्लोलमपये स्थितस्य ६'१०
 क्षान्ति भावेति स प्रायः २८'२६
 क्षान्तीरताः क्षान्तिपये प्रतिष्ठिताः १४'५
 क्षान्तीसमादानमकोधर्यानां १७'७३
 क्षान्त्वस्मि धर्मं प्रकृतौ निराधमकै ६'६
 क्षान्त्या इमास्तिस्र निरुत्ता यदा ७'२६
 क्षिप्त विष्ट शिनस्य तत्र येनो १०'७३
 क्षिप्रं भद्रु जडित्व नागपोनि १०'७१
 क्षेत्रकोटी प्रकल्पेति ३२'७२
 क्षेत्रकोटीसहस्राणि २२'२०

क्षेत्रं च तस्य सद भोति शुद्धे २८'४७
 क्षेत्रातः क्षेत्र गच्छन्ति १३'२२
 क्षेत्रेषु पश्यते नित्यं १३'१९
 क्षेमदत्तं महाप्राज्ञं ३३'१
 क्षेमदत्तोऽहमभवं ३३'३९
 क्षेमदत्तो हि राजानं ३३'११
 क्षेमदत्तो दासो भिक्षुः ३३'३२
 क्षेत्रान न सन्ती परिस्थितानस्तूर २८'४८
 क्षेत्रास्वरो मधुरयुक्तगितो २९'९४
 क्षेत्रा नयूर परशुत चक्रावा १४'२६
 गगनं पतेय्या सह शशितारकेदि १४'९
 गच्छन्ति क्षेत्रकोटीयो ३२'२७२
 गणे सुविपुले शाल्वः १४'१९
 गणेषु शक्यमित कल्पकोदिभिः ३६'२२
 गणेषु शक्यं कृत सर्वप्राणिनां ३६'२५
 गणेश्वराणामुल्लु गणेश्वरा १७'२५
 गणेश्वरस्योपरतेन बुद्धो १७'९
 गतिश्चन्द्र उक्त्वा न च सत्सवावी २९'२५
 गतिं गतो भोति स शून्यतायां ३६'३५
 गतिमेतां गवेयित्वा ३२'२२५
 गन्धहस्ति पुरिमादिशागवो १४'६८
 गन्धीरघोषः विरिषारणश्च १७'२१
 गन्धीरबुद्धी सततमनन्तबुद्धी ३२'१६८
 गर्जेन्ति मेघा त्रिसुहृता चरन्वा ३२'१८४
 गात्रं चित्रितु लक्ष्मणेः सुखचिरीः ३५'११
 गीते च वासो च तथैव रोदिति ९'१४
 गुणतो अनुस्मरि जितं सततं २९'२८
 गुणा इमे कीर्तिता यावता मे १७'१५७
 गुणावृंशसा हृष्यते ३२'१५६
 गृहान् समुत्सृज्य प्रपञ्चजितं १७'७३
 गृहिणश्च भविष्यन्ति २४'२५
 गृहिणां देशविष्यन्ति २४'२४
 गृहिणो न स्ववारेषु २४'२७
 गृहीत्व नैपय्य वृष्टुं वरां वरां ९'४५
 ग्रामाय रात्रनगरा निगमाः २९'६५
 घातयेति धमि धर्मभागवो २१'१४
 घोरात् गमिष्ये निरवांश्रुतस्य ३५'१०३
 घोषश्च उक्त न च घोषगती २९'२४
 घोषः परिहाय प्रमोघलाभः १७'६२
 घोषाननस्योपरतेन बुद्धो १७'११

घोषानुगामी इय क्षान्तिरुक्ता ७'२२
 घोषेश्वरस्योपरतेन बुद्धो १७'१०
 घोषो चाक्षयविशसिः ३२'१०८
 चक्षुश्च ते विशोधेन्ति ३८'५५
 चक्षुश्च सो लभति अप्राकृतिकं २९'९३
 चक्षुः श्रोत्रं च घ्राणं च ३२'१७
 चतुरि चतुर्दिशासु लोकपाला १०'५५
 चतुर्णं भातुन सियान्यथात्वं ७'८
 चतुर्षु ध्यानेषु कथां कथित्वा ९'३०
 चतुर्षु सत्त्वेषु कथां कथित्वा ९'३१
 चत्वारि कल्पा नवति च अन्ये १७'१३३
 चन्दनस्य यथा कश्चित् ३'२४
 चन्द्रप्रभः कुमार हृष्टचित्तः ३'३६
 चन्द्रप्रभो एष कुमारभूतः १५'१
 चन्द्रस्य आभा तपरिव सूर्यआभा ३२'१७९
 चन्द्राननस्योपरतेन बुद्धो १७'१२
 चरतां हुष्करं चैव ३२'१४१
 चारित्र्यवन्तस्य बहुश्रुतस्य ३४'२९
 चित्तप्रवेशं च रतस्य ज्ञानं १७'८३
 चित्तमनाविलं भोति २८'६०
 चित्तन्यवस्थान एकाम्रता च १७'७८
 चित्तसमुत्थानत चित्तकल्पता १७'८२
 चित्तसंतति प्रजाय जानते १४'५७
 चित्तस्य वा ये बहुविधु यन्किलेशाः ३२'१७७
 चित्तस्यानुपलब्धिश्च १३'५
 चित्तं च तस्यो भवति अनाविलं २८'६४
 चित्तुपाद म जनेहि ईदृशां २१'१८
 चित्तेनापि न बुद्धानां २२'३३
 चित्रा नानाविधा पूजा ३२'१५१
 चिन्ताभूमी स्थित्वित्वा ३२'९९
 चिरप्रविष्टो ब्रुहु ह्य राजधान्यां ३५'४७
 चिरं मृपावादि अश्लक्षचारिणो १६'१८
 चीर्णोऽसि धीर्यं बहुकल्पकोटियो १४'२
 चीवरकोटिशतान च लाम्बि ३७'४९
 चीर्वाः पिण्डपातैश्च २४'४३
 चेदिन्द्रानां मयाख्यातं ३४'७
 चीराण धूर्तान च पापकारिणां ३८'२८
 च्यवते अगातीत्येवं १३'८
 च्युते मृत्ये कालगते ३२'१०३
 च्युतोपपादं जानाति ३२'२१०

छत्रैर्भञ्जैः पताकाभिः २४'५५
 छिद्यन्ति मांसं न ममासि वेदना ३४'२३
 छिन्दित्व भिन्दिद्व महासहस्रं ३६'१९
 जनको बोधिसत्त्वानां ३२'१६१
 जनयित्वा वीर्यं भरियजनप्रशस्तं ३५'२४
 जनेय गौरवं बुद्धे ३२'२३३
 जलनिधि निवसन्ति ये सुपर्णा १०'७८
 जातमात्रस्य चित्तं सि २६'२
 जातिजरोपगाः सत्त्वाः ३२'५२
 जानाति धर्मं पृथु सांकिडेशिकं २८'३८
 जानाति मे आशयु लोकनाथो १७'५६
 जायते च्यवते वापि १३'१६
 जालेन पाशेन च शक्यु यन्धितुं ३८'२१
 जालेन शक्यं गृह्णितु वायमानः ३२'१८२
 जिज्ञासनां तत्र करित्व मारो १७'१४७
 जिनस्य तस्य द्विपदोत्तमस्य २'६
 जीवित काय अपेक्षि प्रदाया ३७'७८
 ज्ञातः स्वभावो रूपस्य २४'८
 ज्ञातं तु जिज्ञैर्यु बोधिसत्त्वैः १७'१२७
 ज्ञात्वा घोरमतिदारुणं नृपं २१'२३
 ज्ञानप्रतिष्ठा तथ योगभूमी १७'१०४
 ज्ञानस्य कोपः प्रतिभानमक्षयं १७'११०
 ज्ञानं च तस्यो परिपूर्णं भोति २७'४
 ज्ञानं च तेषां विपुलं प्रवर्तते ११'३६
 ज्ञानं च परिपूरति २७'१
 ज्ञानाबल्ये ज्ञानविशेषाश्च १७'१७
 ज्ञानी ज्ञानवराप्रपारमिगताः ३६'६६
 ज्ञानु श्रेष्ठु त्रिभवेऽतिवर्तते १४'४८
 ज्ञानु विपुलु तस्य भोति तीक्ष्णं १८'६
 ज्ञानु विपुलु मात्र संशयोऽस्ति १८'१४
 ज्ञानेन जानाम्यहु स्कन्धशून्यकं ६'१२
 ज्ञानेन सागरसमो भवती २९'८७
 ज्ञानेनासनेन करोति सोऽर्थ ११'३८
 ज्ञानेश्वरस्यापि परेण बुद्धो १७'३
 ज्ञाने स्थित्वित्वा बहु व्याकरोमि १५'६
 सद्य शासनमतीतशास्तुकं २१'१२
 सतश्चिन्त्यः स्वरोऽप्येवं ३२'२६६
 ततोत्तरे यासिक्त गङ्गादिवा ७'३६
 ततो निर्मिणि संबुद्धो ३२'२३०
 ततो मया एष समाधि भावितः १७'१३४

श्लोकसूची ।

ततो मे नामितं चिन्तं ३४*१४
 ततो लभित्वा इमं शान्ताभूमि ४*४
 ततोऽस्य तं व्याकरणं श्रुतिषा ७*२४
 तत्र च कालि इयमपि सर्वा ३७*४
 तत्र च कालि महीपतिरासीत् ३७*७
 तत्र च प्राग्विसहस्रं असीतिः ३७*४०
 तत्र पदे च पुद्गान् उत्पादो १९*७
 तत्र पदे निर्यात्र सुषोयाः १९*५
 तत्र पदेऽपि च केपचिदासुः १९*९
 तत्र पदेऽपि च देवविमानाः १९*६
 तत्र पदेऽपि च धर्मं निरुद्धो १९*८
 तत्र पदेऽपि च पर्वतं केके १९*४
 तत्र पदे सतराः ससमुद्राः १९*३
 तत्र प्रतिज्ञाय प्रतिघटित्वा १७*१४६
 तत्र निष्ठु स्थितु धर्ममाणको २०*९
 तत्र सगौरु कृत्व उदारं ३७*६५
 तत्रासि राजा मनुजान ईश्वरः १७*४७
 तथ नर पुन ये भवन्ति अन्धा १७*३
 तथपि च भनवतसु नागराजा १७*२९
 तथपि च अपलाळु नागराजा १७*६४
 तथपि च कालि-कोऽपि नागराजा १७*६६
 तथपि च खरकर्णं सूचितोमा १७*७५
 तथपि च मुचिच्छिन्द नागराजा १७*६५
 तथ पुन परनिर्मितापि देवा १७*५३
 तथ पुनरमितासु तेष तत्रो ११*६१
 तथ मयि घनधान्यदासिवासाः ३*३
 तथरिच मयि दसु धर्मदानं ३*६
 तथ शुभमस्त्राश्च अप्रमेयाः १७*५०
 तथागतस्यो यथ निर्दुःखस्य ९*४
 तथागतोऽपि अनुबुद्धमेतं १७*१७
 तथास्य चिन्तं निर्यातं ११*१७
 तथापि तेन विचिन्तित्वं ज्ञाता ४*२२
 तथापि तेनो विवक्ष्यति ज्ञाता ७*२८,३२
 तथैव नामं हृतु बोधिसत्त्वो ६*१४
 तत्र कालि ते पुरवराः सकलाः २९*४
 तदिमां कुमारं मम शुकं गिरं २९*४४
 तमेनमयददच्छास्त्रा १८*१९
 तस्म इमि श्रुतिश्च आनुशंसा ३*३४
 तस्माच्छ्रुतिषा इमं चर आनुशंसान् ३६*३
 तस्माच्छ्रुतिषा इमु आनुशंसा ४ २३,६*२५

तस्मान्श्रुतिषा इमु परिचकाले ५*२८
 तस्माच्छ्रुतिषा इमु पुद्गानां ३*१८

तस्मात् कुमारो बहु पथकाले १६*७
 तस्मात् कुमारो मम शिक्षमाणा ३८*४४
 तस्मात् कुमारो य बोधिसत्त्वो ३६*१४
 तस्मात्तर्हि कुमार ७*३८ : १२*१९
 तस्माद्धि य इच्छति बोधिं बुद्धिं ८*१२
 तस्मादिमं श्रुत्वा य धर्मराजं ३६*१७
 तस्माद्धिद्वेन विचक्षणो ४ २५
 तस्मात् समग्रा भवय अदुष्टचिताः ३६*२
 तस्मिन् काले अमु राजपुत्रः ८*६
 तस्मिन् काले स नरेन्द्रबोधो १७*४५
 तस्मिन्नोत्तरती महामतिवो ३५*९
 तस्य इमु विशिष्टं पत्ररूपा ११*६३
 तस्य च धाराय ज्ञात्व स्वयंभू ३७*१४
 तस्य च राजिन पुत्र्य अमूषी ३७*४६
 तस्य ममा एतु समाधिं श्रुत्वा १६*५
 तस्य राज् अलुबद्धं देवता २१*१७
 तस्य राज् तद् आत दास्यः २१*२०
 तस्य राज् बहवोऽन्यं शिक्षवो २१*११
 तस्य शुकं तव मूलमागता २१*२७
 तस्यासु बुद्धोपरिमिण आसीत् १७*२
 तस्यासुशिक्षी बहु अन्यसत्त्वाः ५*१८
 तस्यैतं क्षान्तिमधिमात्रं सेवतः ६*४
 तस्यो इमं शान्तं समाधिं भाषतः १७*४६
 तस्यो कुमारस्यिमि गाव्य भाषतो १७*३०
 तस्यो च तं व्याकरणं श्रुतिषा ७*२५
 तस्यो रागु न जातु कुप्यते ३१*१
 तस्यो विदित्वं परिशुद्धं चर्यां २९*३२
 तस्यो विदित्वा सुगमं विशिष्टं चर्यां १४*४१
 तदि कालि राज इह जग्जुषत्रे २९*११
 तदि कालि राजसु सितु क्षेमं अभूत् २९*१२
 तदि कालि सो वशयको भनिवो २९*१३
 तं चो लभित्वा स हि नष्टं पुण्यवन्तो ३६*४३
 तं चो श्रुत्वा अट्टं भूतनयं २९*७६
 तं हृष्टं भिक्षुं प्रमुदितं नारिसंघो ३५*३७
 तादत्र बन्धनं कुर्यात् बहु २९*२८
 तात् महत्कथंऽपि समादपमि १७*१४४
 तश्च प्रकल्पयो सर्वा ३९*२२८
 तिष्ठने चामृतद्वारे २८*३७
 तित्तोऽपि क्षान्तीयं यदा निरुत्तरा ७*२३

तीक्ष्णस्य ज्ञानस्य धरागमो यतो १७'६९
 सुरियज्ञवसहस्र अग्रमेया १४'२८
 सुष्ट अभूत्त भिक्षुसहस्रताः ३७'१३
 तूर्यसहस्र पर दिव्यरता १४'८६
 तूर्यं क्रौट्टिनियुतसहस्रगन्धाः १४'३५
 ते अञ्जलीयो दानतः कृत्स्नं सर्वं ३५'२८
 ते आत्मनः शीलमपश्यमानाः ९'५६
 ते आत्मना सुदुःशीला २४'३०
 ते ऋद्धिपादान् सततु निवेदमाणा ३२'२०८
 ते कल्पकोट्यध्रामाणु चारिकां ६'२
 ते कुमार सर्वं परममुशील्यन्तो ३५'४१
 ते स्वाध्यायसिद्धिं सदा प्रयुज्य १६'१२
 ते गीतशब्दाः प्रदासित सर्वि राज्ञः ३५'३८
 ते च सद्गतिकाः सात्वाः ३२'७८
 ते च सद्य धनपण्डि शीलले २१'३
 ते च सर्वे स्फुरित्वा ३२'२४२
 ते च स्पृशित्वा अतुल्यिमप्रबोधिं ३२'२०३
 तेजेश्वरस्योपरतेन बुद्धो १७'४
 तेजोबलस्येजवतिः सुतेजाः १७'१९
 ते तस्य सर्वे भणि आनुशासा २'२४
 ते तस्यो भणि आनुशास सकलां ३६'६९
 ते तादृशा भोन्ति नराः सुपेविता ५'२
 ते तीव्रतागास्तथ तीव्रदोषाः १६'३०
 ते तु मात्र करिष्व धर्मं सुदृढां ३६'५८
 ते ते आहनि धर्ममेरि विपुलां ३६'५४
 ते ते दानपत्नी भवन्ति सततं ३६'५३
 ते ते दान्त सुदान्त सत्त्वदमका ३६'५२
 ते ते धरेन्ति वरबोधि समा २९'८०
 ते ते धर्मधरा भवन्ति सततं ३६'५०
 ते ते धर्ममन्त्रमेष्ये मतिमान् ३६'५६
 ते ते धर्मस्वभानु देशयो मुप्रणीतं ३१'११
 ते तेऽधिपति सार्यवाद् विपदः ३६'६१
 ते तेन सर्वं कुशलैः कर्मणा ५' २५
 ते ते नादं नदिव्यन्ति ३२' १४५
 ते ते भोन्ति बहुभुजाः शुक्तिधराः ३६'५५
 ते ते मत्त प्रमत्त सत्त्व सततं ३६'५७
 ते ते वादिअपवादिमथना ३६'६०
 ते ते वैद्यवरा व्रतेषु चरिता ३६'५९
 ते ते रूपेण संपन्ना ३२'१४८
 ते ते लेनु भवन्ति प्राणु धारणं ३६'६२
 ते ते व्याकृत बुद्धेन ३२'१४७

ते ते शीलधनेनुपेत मतिमान् ३६'५१
 तेन क्षेत्रगद्व्याणि ३३'३३
 तेन राज मृगया अटन्तके २१'४
 तेन च राजसुतेन जिनस्यो ३७'८
 तेन च वर्षे अशीनितनूना ३७'६२
 तेनो पृथित सर्वि नायका य अतीता ३१'२०
 ते पश्चिमे पाळि शशुपि मुद्धा ५'२६
 तेऽपि च जिनरो करिष्व पूजां १०'८३
 तेऽपि भिक्षु यद्योपरिभरा २१'२५
 तेऽपि व्याकृत बुद्धेन १८'४९
 तेऽपी पूर्वं विनायका दशयला ३५'१०
 ते प्रमग्निवा इह बुद्धनामने ९'५५
 ते प्रमज्जिन्वान इमं समाधिं ५'२४; १७'१६४
 ते बुद्धकृत्यं करियाण निर्मिता ११'३९
 ते बुद्धानुचरां बोधिं ३२'१४
 ते बोधि बुद्धिश्च शिवामसोर्नां ९'६५
 ते भोजनं स्वादुरवं प्रगीतं ९'५९
 ते राजधानीं प्रतिशित्व सुरता ३५'६०
 ते व्याकृता नरेन्द्रेण १८'४७
 तेषां च बुद्धकोटीनां ३२' १५३
 तेषां जिनो आदायु जानमानो ५'२३
 तेषां न कायेदिम च भस्तिनिप्रिता ३४'१२
 तेषां पश्चिमको आसीत् २'२
 तेषां शुच्या पत्त त्रिशिष्टधर्मं ३५'७७
 तेषां व्यापत्तचित्तानां २४'३३
 तेषु आयु बहुकल्पकोटियो २१'२८
 तेषु एक एवस्य शिरो भवेयुः २'२३
 तेषु निवेदित उद्यानशता २९'९
 तेषु स्थापुं कथ आनुलोमिकीं २१'५

स्वयत्वा ररकाये शिरकर बोधिद्वेषोः ३५'११८
 त्यजते सर्वैरस्तानि २८'४४
 त्यागाधिमुक्त सततं भवती २९'१०१

त्रिदश अपि च शक्र देवराजा १०'५४
 त्रिभवे को न सत्त्वः ३४'१०
 त्रियध्वयुक्तान जिनान धर्मता ११'७
 त्रिसप्तति बुद्धकोट्यः ३'१९
 त्रिसप्ततिरसंख्येया कल्पा १८'५४
 त्रैकाल्यं दिवसे व्रजी महिपती ३५'११२
 ददिद्द दृष्ट्वा सधनं करेया १७'९२
 दशदिशित विरोचि बोधिसत्त्वः १'१५

श्लोकसूची

दम्भ नियुक्त जिनान् निर्मितान् १०.४०
दश भिक्षुकोटि पद्मभिर्जहताः २९.२
दवान् पर्येष्टि बलान् मूला १७.११८

दानप्रदानेन अन्योन्य सेधतां ५.१
दानं दक्षिणा सुविपुलं नन्तकल्पान् ३५.२३
दानं देय विदिष्टधर्मरत्नं ३५.८
दानं शीलं तथा क्षान्तिं २४.५१
दानं शीलं श्रुतं क्षान्तिं ११.३२
दानाधिमुक्तो भविय स बोधिसत्त्व ३६.५
दाने शिक्षितुं शीलं अप्रतिसमः ३५.६७
दान्तोद्यतो दान्तं मुदान्तवित्तः १७.२३

दीपप्रभत्याप तपागतस्य ३४.७१
दीपंकरः सो चरमाणु चारिकरं १६.६

दुरासदः सदा भोति २८.७
दुर्युधो सो भोति प्रभूतकोशो ३६.४८
दुष्टप्रदुष्टमना अकृतज्ञा ३७.७३
दुदितृणं चस्मिन् शतं पद्मं मह्यं ३५.८५
दुःखस्य मूलं गदु संनिश्चितं ९.३३
दुःखो हि जातिसंसारो ३२.५३

द्वयबलत्वमवदी कुमारं १७.१३१
द्वयबलो नाम पितास्यभूपि १७.५५
द्वयबलो परमु उदम आसीत् १७.१६०
दृष्टस्तत् मया स्वप्नो ३४.४
दृष्टस्तेहि महावीरो ३२.१३७
दृष्टालो सर्वकुर्वेहि ३२.१३५
दृष्टि मं शृणुय पापिक जातु ३७.८७
दृष्टोऽकृतेषु ये स्थित्वा ३२.८७
दृष्ट्वा च शब्दं न भाषयति भिक्षुः ३७.५६
दृष्ट्वा च एतान् विदुस्तंश जातु ३५.८७
दृष्ट्वा च भिक्षुन् विदुं शीलवन्तो ३७.५०
दृष्ट्वा त्वं दुःखितान् सत्त्वान् १४.१०, २२
दृष्ट्वान् निर्जुं शृणु ह्यहं एषद्वयगण्डं ३५.५५
दृष्ट्वा गरान् भागवतुद्धिमन्तान् ४.५
दृष्ट्वान् सत्त्वान् दुःखितानुपदुतान् १४.१
दृष्ट्वा मैथेय संतुदं ३२.१३८

देव अमुर नाम पक्ष संघा १०.८२
देवकीटीसहस्राणि ३३.२८
देवता पाय राजु चोरितो २१.२६
देवतागान यथाग १८.४१

देवमनुजनागराक्षसानां ११.५१
देवदातसहस्राणां सृष्टां ३०.८
देवाय नागाः सद् सत्वरोन्ति ११.३३
देवा नागाश्च यक्षाश्च ३३.३७
देवान् नागान् अशीतिकोटयः १५.८
देवान् शब्दं तथ नागरता १७.८८
देवानां च स भवति पूजनिवो २५.८४
देवापि सर्वे प्रमुमोच शब्दे ८.३
देवास्य नाम तथ यक्षणाया २९.१०४
देशेत्वं कर्म पुरिमकु राजश्रेष्ठो ३५.११६
देशीमि धर्मं सत्त्वानां २४.१०
देवे यथा वर्पति स्थूलविन्दुके ९.६

द्रक्ष्यति बहु बुद्धं लोकरुनायान् १८.९
द्रक्ष्यथा दशादिशो तथागतान् २१.३०
द्रक्ष्यन्ति बुद्धममितानु नायकं २.२८
द्रोण्यां तस्य कृतं शरीरममवद् ३५.१११
द्राविश कयोऽस्य भवन्ति लक्षणा २८.५
द्रिजगणकलविद्मभ्रुपोपाः १४.२९
द्वितीयं नरं भवेत् पुण्यकामो ११.५७

धनधान्य दास बहुदासिघता २९.५७
धने च धान्ये च ते सारसंशिनो १६.१६
धर्मरूपेण पश्यन्ति ३२.३२
धर्मरूपो महावीरो २२.२२
धर्मं रावेयय गौरवजाताः ३७.८९
धर्मं ददाबल संप्रमापि तत्रो १०.८८
धर्मनिधानं विरजं विपुलं २९.२९
धर्मैत पश्यथ सर्वे जेन्द्रान् ३७.८२
धर्मपञ्चक्रो तथ धर्मक्रेतुः १७.२६
धर्मपालु भव राजकुञ्जरा २१.८
धर्मश्रेण्या च हृष्यामि ३३.१०
धर्मस्वभावं जानाति ३२.२०
धर्मा अधिन्य एते १२.६
धर्मणं सत्या अनुदुञ्जितव्या १७.९३
धर्मेषु चो नामिनिवेशतापि १७.७४
धर्मो न लज्जो बुद्धेन ३२.९६
धर्मो यथायं अधिगतु आत्मना ते ३५.३७
धारणी विपुलज्ञानसंचया २०.५
धारिण्य एत विरज समाधि वान्तं ३६.८
धिक् पापचित्तं व्यसगत्य कर्तुं ३५.१०४
धूतद्रुत संकिप्रित नैकगुणान् २९.४५

भूतान् गुणांश्च संख्येयान् १८*२२
 भूतान् समादाय गुणांश्च वर्तते २*२५
 भूताभिव्युक्तो भद्रु भोमि नित्यं १७*१५१
 धूप्यमानेन गन्धेन ३२*१४१
 धृतराष्ट्रराजर्हसोपनिभा २९*७
 ध्यानध्यायी च सो भोति २८*२७
 ध्वजच्छप्रवितानपताकररा २९*४९
 न भाग्यसंज्ञाय वस्त्रित्व जातु ३५*१
 न उत्तरो तस्य च सत्त्व कश्चित् ३६*११
 न कदाचि भवित्यपि दीनचित्त. १८*१२
 न क्रोध मान न जनेय चित्तं २९*४७
 न कश्चि बुद्धः पुरिमेण आसी ५*७
 न कंचि धर्मं प्रार्थति ३२*११५
 न कामधातौ न च रूपधातौ ३५*७०
 न केनचित्सार्धं करोति विप्रहं ७*१
 नगरशात ये केचि जम्बुद्वीपे १०*७२
 - न च अनन्त भान्त न च मध्यगति. २९*२६
 - न च अस्मि लोकि मृतु कश्चि नरो २९*१५
 न च आत्मदृष्ट्यैकं सो भवती २९*९८
 न च कश्चि प्रतिदृश्यतेऽस्य चित्तं १*१२
 न चक्षुः प्रमाणं न श्रोत्र घ्राणं ९*२३
 न च घोषसंचयु स्वभावगतौ २९*२१
 न च ज्ञानेन जानाति ३२*९०
 न च तन्मन्ये उपलभाति क्वचि ३८*९०
 न च तस्य कांक्ष विमतिर्भवति २९*१०७
 - न च तस्य दुर्गतिर्भयं भवती २९*१०६
 न च तस्य भान्सु निमित्तरत् २९*९२
 न च तस्य मैथुनि मनो रमते २९*९१
 न च पुनरियमक्षरेहि शक्यं १३*११
 न च भवित्यपि वा अक्षरणेषु १८*१३
 न च भोजने भवति मृत्पुमना २९*९७
 न च मम क्वचिदाप्रहो अभूयि ३*८
 न च शाश्वतं न च उच्छेदु पुन २९*१६
 न च स प्रज्ञानतीह स्वमातु क्वचि २९*२०
 न च स कथं करोति वैप्रहं ३०*६
 न च सक्रमो न च पुनागमन २९*१७
 न च सा चला हि स्वयमेव स्थिता २९*२३
 न च सोऽग्निमन्ये स्त्रियते न जले २९*८५
 न च ह्री भेष्यते तेपा २४*३२
 न चात्र पश्यते मारं ३२*२१७

न चात्र युष्यते कश्चित् ३२*२२२
 न चापि आहारविमूर्च्छितेहि ६*१७
 न चासी लम्पते सत्यो ३२*२८
 न क्षिप केनचिज्जातु २२*११
 न तेषामोवदन्तानां ३२*२१३
 न चो अपायान् गच्छन्ति ३२*२७४
 न चो तव मानसु जातु चित्तं १४*३
 न च्युतिर्नापि चो जातिः १३*१७
 न जातु कामान् प्रतिसेवमानः ५*५
 न जातु कुर्याद् भृशुटिं ससुरतः १७*६३
 न जातु तस्य अज्ञानं १३*२०
 न ज्ञाप्रकामो भवति २८*७७
 न ज्ञाप्रलाभं पि कदाचि देशयेत् १७*१००
 न तस्य अग्निः क्रमते न दाखं ३८*२५
 न ताव शीघ्रं प्रतिलभि युद्धज्ञानं ३६*४५
 न ते नवाः पुराणा वा ३२*२४
 न तेषामभिसस्कारः ३२*१२१
 न तेषामस्ति र्वाळित्यं ३२*१२६
 न तेषां कांक्ष विमती ३२*१३६
 न तेषां दुर्लभं ज्ञानं ३२*१४३
 न तेषां लम्पतेऽन्तो हि ३२*२६४
 न तेषां विद्यते कांक्षा ३२*१४०
 न तेषां सर्वदेवेभिः ३२*१२५
 न तेषां स्खलितं पश्येद् २४*४०
 न ते स्त्रीष्वभिरज्यन्ते ३२*८५
 न त्व किंचि स्मरसी नराधिप २१*१९
 न धर्मोऽस्ति रजोमात्र १३*४
 न निश्चयस्तस्य कदाचि विद्यते २८*५७
 नन्दु तया उपनन्दु नागराजां १०*६८
 न पापकरिणां हस्ताद् १८*२३
 न पि चास्ति अक्षरप्रचार इह २९*२८
 न पि तस्य अरित विनिपात मये २९*८१
 न पुत्र प्राण न पि मम ज्ञातिसंबो ३५*५३
 न पुत्रलोढो न च पुनधीतलोढो ३२*१८८
 न प्रकाशयतां धर्माण ३२*२१४
 न बहि च शब्दु परिपातु प्रजा १४*९०
 न बुद्धधर्मा देशस्था ३२*२३
 न भवति कदाचि दृष्टव तृषी १०*३१
 न मयि पिच्छेभ्यु तरिम काले १०*२१
 न भावसंज्ञा न च पुनरभावसंज्ञा ३५*७२
 न भिरवृत्तेहि पृथग्भनेहि ६*१९

न भ्रंशयति स बोधै १२.१८
 न मनसि तद् भोमिन् दिव्यपुष्पा १०.३२
 न मद्भ भूयो विनिपाततो मयं ३४.३७
 न मार्गते ज्ञात्र यतो न हार्भं २८.८०
 न मे श्रुतं च ह्यं वा २४.३४
 न मे श्रुतं नापि कदाचि ह्यं १६.२२
 नयदातकुशलश्च नित्यु भोति ११.४६
 न राज्यं प्रेषते कश्चित् ३५.१७
 नरेन्द्रयोगस्य तयागतस्य १७.३०
 न विश्वालयान करोति सेवनां ९.४९
 न विश्वावालेविद् विश्वसन्ति २.५०
 न विश्वावालेहि करोन्ति विप्रहं ९.४८
 न शक्त्यु कम्पेत यथा सुमेरु ३८.१६
 न शक्त्यु कामान् प्रतिसेवमानि ३८.४
 न शीलु प्रायेत श्रुतं च तस्य ३४.५२
 न धुणति भमनोश्च शब्दं जातु ११.४८
 न सत्त्व लम्बति न जीवु नरो २९.१४
 न स शीलं विलम्बेति ३२.२६७
 न संपारं न वा पारं १३.३३
 न सा पुनोऽपि स्त्रीभावं ३२.१५८
 न सुकरं जिनवर्णं सर्वं वक्तुं ३.१
 न सोऽस्ति वेदुश्चिद् व्यूहः ३२.२६१
 न सोऽस्ति सत्त्वो दशानु दिशानु ४.१२
 न स्वानमिन्द्राभिहृतेः कुसीदैः ६.१८
 न स्वर्गद्वैतो धरति स महाचर्य ३२.१९०
 न हि जातमानसेजस्य १२.८
 न द्विरण्यलोको न च पुनर्यैलोको ३२.१८९
 न हि रूपतो दशबलान् १२.५
 न द्वाकारणकं जिना विनायका १४.७४
 न द्वाय प्रोषो भयती परायणं १७.१४१
 न द्वाय जातो न श्रुतो च कश्चिद् ६.१६
 नागसहस्रेदि सदा सुसङ्घतं १७.१०८
 नागान वक्ष्णान् असुरमहोरगाणां १४.३७
 नात्मानन्तुर्वि परात्तं पसी २८.८१
 नात्तो न चास्य पर्यन्तु श्रुते २९.८८
 नामूलं भणति वाचं १२.२
 नाभूयि तेषां सद अशितो गो ३४.४५
 नामाथ अधिमुक्तिश्च २३.७
 नाम्नी दुर्गानि तु गमित्यति ३१.२३
 नाम्नी गूयो विलुप्येत ३२.२६८
 नासौ भोति अनाचारो २८.१७

नासौ स्पर्शयितुं शक्यं ३२.११३
 नास्ति अन्य इह कश्चि भाजनं १४.७३
 नास्ति उपातु निरोधु नरस्यो ३७.४१
 नास्ति पापमकर्तव्यं २४.३७
 नास्ति सत्त्व मनुजो च ह्यन्ये २०.३
 नास्य प्रत्यर्थिको जातु १८.३
 निकेतु त्रैधातुकि नास्ति तुभ्यं १५.१४
 निगृहीतं सि मास्यं २६.१
 नित्य करोध च पूज जिनानां ३७.७९
 नित्यमनित्य च परमथ नित्यं ३७.१०२
 नित्यमरक्त अट्टु.अमृदाः ३७.२९
 नित्य सगौरु च्चरियेषु ३७.९२
 निधानलाभः सुगतान वासनां २५.१२
 निधानश्रेष्ठं मयि ह्यद्यमय १५.१६
 निमित्तकर्मणा शैव २२.३०
 निमित्तप्रादित्य असंबृतास्य ३८.१४
 निमिषापानता बुद्धा २२.३१
 नियुक्तान्यतीतिसहस्र श्रावकाणां २.७
 निराका निर्जीव निरीहतां वा ३८.६९
 निरामिषं चित्तु उपस्यहित्वा ५.४
 निरामिषं देति च धर्मदानं २८.८२
 निरोधसत्त्वं सुगिनं यथैव ३८.७०
 निर्जीवमोतरति निःसत्त्व मनो ३८.८९
 निर्मिष्वन्ति च ते वृक्षान् ३२.७३
 निर्मिष्वन्ति विपूलांस्ते ३२.८१
 निर्वाणं निवृत्ती बुद्धा २४.५
 निवृत्तिमप्यथ भेष्यति एवं ३७.७१
 निवृत्ति धर्माणं न अस्ति धर्मां ९.२४
 निवृत्तैश्च राज्ञोऽप्यौ ३२.२५७
 निवृत्तान्तर ते धारा ३२.२४६
 निष्कल्पानविकल्पान् १२.४
 निष्परिदादाविहारी २८.१८
 निष्पर्युत्थितो विहरति २७.३
 निष्पादयत्यपि च येन विदु ३८.७५
 निहीनप्रसा युगप्रिहीना १९.२४
 निःश्रुता कामस्यकारे २४.२२
 निःसृताशोपलम्भस्यिन् २४.२३
 नीतार्थसूत्रान्त्रिविधेषु जानति ७.५
 नीरास्यपयमान् यदि प्रत्यवेक्षते ९.३७
 नीरास्यसंज्ञा च दिवाविद्यारो ६.२२
 नीरास्यं सर्वधर्माणां ३२.७

नैव च नील न पीत न श्वेता ३७.१९
 नैवं स्यादहदीनोऽसौ ३३.१२
 नो अग्निश्रेण स जातु हन्यते २८.४
 नो अस्तिसंज्ञा न च पुनर्नास्तिसंज्ञा ३५.७३
 नो आत्मसंज्ञा न च पुन सत्त्वसंज्ञा ३५.७१
 नो इंद्रियेभिर्न पुन ते बलेभिः ३५.७५
 नो कामलोले न च पुन रूपलोले ३२.१८७
 नो चापि वाचं छभते स वांचित ३८.७१
 नो तस्य दोषो जनयति जातु पीडां ३२.१८३
 तो तस्य मिदं जनयति जातु पीडां ३२.१९६
 नो तस्य मोहो जनयति जातु पीडां ३२.१९४, १९७
 नो तस्य रागो जनयति जातु पीडां ३२.१९२
 नो ते तृप्त कदाचिदप्रतिस्मा ३६.६४
 नोत्सृजत्यास्यंशं च २८.७८
 नो रागराजा न च पुन दोषदुष्टा ३५.७६
 नो रागसंज्ञा न पुन विरगसंज्ञा ३५.७४
 नो राज्यहेतोश्चरति तपो व्रतं वा ३२.१९१
 नौका इयं देशित पारगामिनां १७.१११
 न्यप्रोष सर्वं द्विजसंघरता २९.६
 पञ्च कोटीय प्रशसा ३२.२४५
 पञ्चगतीगत बालपपस्मि १९.२
 पञ्चशत अनवतसपुत्रा १६.६३
 पञ्चशत अनून तस्मि काले ३.३९
 पञ्चहि प्रागिसहस्रशतेहि ३७.५३
 पञ्चोत्तरा पैद्यरता अनूनका १६.३
 पणवैः सुघोषक शृदङ्गशतैः २९.५१
 पण्डितानामियं भूमिः ११.२८
 पताका अवसत्ताश्च ३२.२३८
 पदुम कुमुदोत्पलान् शिपन्ति केचि १०.४७
 पदुमैः सदस्रशतपत्रचिता २९.१०
 पञ्चशतसहस्र प्रादुर्भूता १०.२५
 परदारगृह्ण अविशुद्धमना २९.४०
 परभृतशुकशारिकाण शब्दाः १४.३०
 परभृतशुकशारिकामयूराः १०.१८
 परम इयं विशिष्ट बुद्धपुत्रा ११.५८
 परमदुःखित ये भवन्ति सत्त्वा १०.१७
 परम प्रिय मनसु पण्डितानां १८.७
 परमसुअभिरुपदर्शनीयाः ३.२
 परम सद मुलब्ध वेदि कामा ११.५९

परमार्थस्य मुपिनेन समं ३८.९१
 परिगृहीतो भवति त्रिनेभिः २.२६
 परिदाहु तस्यो न कदाचि होति २८.२२
 परयादीकृिगृह्णन्ति ३२.७०
 परस्परं च घातेन्ति ३२.५८
 परिनिर्तृतस्य बुद्धस्य ३२.२७
 परिवारवान् सो भविष्यति निष्पयाळं ३२.१७३
 परिवृत जितु देवदानवेहि १०.३४, ३७
 परिशुद्ध कायोऽस्य यथा जिनान १७.१२१
 परिशुद्धेन शानेन ३२.१३१
 परोचा यदि पातेच्छा २४.४९
 पर्याप्त वा निम्नु सुपण्डितेन १७.१०९
 पर्युत्थितं चित्तु न भोति तस्य २७.६
 पश्याम्येकस्य सत्त्वस्य २२.२८
 पशियत्या कायु बुद्धस्य २४.७
 पशियत तद् रूप नायस्स्य १०.२२
 पश्यो कुमार स हि राजवरो २९.३७
 पात्रं चीवरु गृह्य प्रस्थितु ऋषी ३५.१४
 पानीयं ते ततः पीत्वा ३२.२४८
 पापक मित्र म जातु भजेथ ३७.९५
 पापमित्रवघनेन पश्यया २१.२४
 पापेन कर्मण कृतेन तावा ३४.२१
 पापेन कर्मण निर्मासशोणिताः ३४.२२
 पितु शुगित्वा वचनं च दारिरा ३४.३
 पीत्वा यथाच्छं सलिलं जनस्य ३४.२७
 पुण्यनिर्जातु बुद्धस्य २२.२
 पुण्यबल न शक्यु तेप वर्तु ११.५४
 पुण्यबलेन च स्पृशलेन ३५.५२
 पुण्यबलेन च सर्वं उपेता ३७.५
 पुण्यसहस्रशतेहि अलंकृतः १४.७८
 पुण्यानुप्रासा बुद्धेषु १८.२९
 पुण्येहि रक्षितः शूरो १८.२
 पुत्रा महं धनं मह्यं ३२.५९
 पुत्राण पञ्चाशत प्रवर्जितु १७.५२
 पुत्राण संपूर्ण सहस्र मह्यं ३५.८४
 पुत्रान् धीतर दासदासियो ३१.१८
 पुत्राश्चो दुहितुः स्त्रियो गृहपती ३५.१०९
 पुनः पुनस्तेन गयेपता च ९.४४
 पुरवर प्रविशन्ति नायकस्मिन् १०.१
 पुरवर समलंकृतं समन्तात् १०.३८

पुण्यचन्दनचूर्णैश्च ३३.३४
 इरिमोत्तरा दक्षिणपश्चिमासु ७'१५
 पुरिसां कोटि कल्पिण्या ३२'४६
 शुभपञ्चजानि इम कृत दक्षिणेन ३५'४६
 सुष्प विलेपन भूप गृहीत्या ३७'१२
 पूर्वां कुर्वन् त्रिनेत्राणां १८'२१
 पूर्वां चो अतुलां करोन्ति गुरिणाः ३५'६९
 पूर्वाभास्यां यथा चन्द्रः ३३'८
 पूर्वभास्यां यथा चन्द्रो ३५'१८
 पूर्वगमः कुशाळचरीषु निष्ये १७'९७
 पूर्व परिपद ज्ञात्वा २४'५०
 पूर्वान्तज्ञानमयराजतज्ञानं १७'७७
 पूर्वान्तमपराजानं च ३२'८९
 पूर्वांतु कायस्य अत्रेष्टमगो ९.२५
 पूर्वनिवासां जानन्ति ३८'५४
 पृच्छन्व प्रश्नं द्विपदानुत्तमान् १७'३४
 पृथु धर्मा प्रपङ्गन्ति ३२'६१
 पेशाळमेतदात्म्यात् ३२'२६२
 पृच्छति दशमलं विनायकं १७'४४
 पृथिवीय उन्नज्ज निमज्ज गच्छति ३८'४७
 पृथु निविध अनन्त लोकभासु ३'१३
 पोष्यं च निवेशित ३२'६७
 परम्पित्रेयं पृथिवी ३२.७
 प्रभातयित्वा इमु आनुशोभा २.२९
 प्रजापतिं द्वि धी रूपं २४.१५
 प्रथमं शुभधर्मगतानां ३७.३१
 प्रत्याय यौ चक्ष्यन्ति ३.२३
 प्रतिप्रमेत कश्चि न चो अक्राते १७.९१
 प्रतिघातुनीयौ चासु २८.७९
 प्रतिज्ञाने न चळति २७.२
 प्रतिज्ञानेऽशी न चळति पण्डितः २७.५
 प्रतिपत्तां उतासत्रैषां ३२.११९
 प्रतिपत्स्य एव समाधि उन्मते २.१६
 प्रतिपत्स्यं दक्षिण सिंहेनादिना १७.११४
 प्रतिमानमूरी ह्य संयत्तरिणा १७.११७
 प्रतिमानचन्दा मुद्रिनालयया १४.८३
 प्रतिभासु केष्टं वरपात्सीयो १७.१०१
 प्रतिभासु धार्यं जलगत गृह्णता ३२.१८३
 प्रतिभासीयना धर्मा ३२.३०
 प्रतिशुक्ला शक्नु गृहीतु केनचित् ३८.१८

प्रतिसंविदा स कर्मते २८'६३
 प्रतिसंविदा नामोच्चार २३'९
 प्रतिसंविदा शान्त्ययतास्त्रानं १७.६१
 प्रतीत्य धर्मां वरैन्वे-३२.२२३
 प्रतीत्य प्रतिनिर्दिष्टा ३२.३२
 प्रथमां सर्वसन्नेभ्यः २७.५९
 प्रत्यादिनां अद्विय सदा प्रमदं १४.८
 प्रत्येकपुत्रेषु च श्रवणेषु चो २८.३३
 प्रभादि चूडानपरिमितानन्तान् ३२.२०९
 प्रभूत विषं मणिहेमतीं १६.१५
 प्रमाणं कल्पमास्यातो २२.३७
 प्रमुद्रित तद् भोन्ति पक्षिसंया १०.१९
 प्रपञ्चि ते मम शक्तनि चरित्वा ३७.७७
 प्रपणितो यद् राज स्वयुगो ३७.४३
 प्रशंस एषा च त्रयागतानां १७.११२
 प्रशान्तचिन्ताः सद् रण्यतोच्चराः १७.७२
 प्रशान्ता उपरान्ताश्च १३'२९
 प्रहाय राज्यं यथ क्षेत्रविणं ५.८
 प्रहास्याम इमां संज्ञां ३२.९४
 प्रहीणानुसवास्तोषां ३२.१२८
 प्राग्निप्रसहस्र तं शुभित्वा १७.७१
 प्रास्तादांश्च विमानानि ३२.७४
 प्रासादिकश्च सद् क्षो भयतो २९.१०३
 प्रास्यविरो भोति महाभियपट्टकः ११.७२
 प्रिय मधुर मनोज्ञ प्रेमणीयाः १४.३१
 प्रियो भगवत्प्र बहुजनस्य २.५
 प्रीतिं ज्ञेयते च न च रामरतिं १७.८९
 प्रीतिं मया धर्मि परां ज्ञानिया ३७.२४
 पञ्चदशजाति विविधा रजिता २९.५
 पञ्चधनु गौरुषु जने च जिते २९.३१
 पञ्चानि योष्मन् न तस्य सुतेभ्या ३७.३६
 पञ्चैरेतेषां दशभिर्वैलैः सिधया १४.६
 पञ्च शत करोत्प्राणि भस्मा १७.५८
 पञ्च दानसदस्य पारिधया १७.५२
 पञ्च शतसहस्राः रामरौटो अनन्ता ३२.२०५
 पञ्चोऽधिमिता धर्माः २२.३
 पटु अधिमिता चिन्ता ३२.१०६
 पटु इमि सुगतस्य प्रतिहाया १७.८९
 पटुः कल्याण लक्ष्मणोऽपि ३१.२९
 पटुः कल्याण लक्ष्मणोऽपि ३१.२९
 पटुः कल्याण लक्ष्मणोऽपि ३१.२९

बहुनियुतता सहरा कोट्यो १४-२६
 बहुप्रकाश मयि तस्य पुत्रा २-८
 बहुभिः शुद्धधर्मैश्च २२-१२
 बहुविधमनन्त दानु दत्तं ३-१२
 बहुभुत धुतधारि ये भवन्ति ३-११
 बहु एवं प्रपश्यन्ति २२-६, ३२-११६
 बहु जनो भाषति स्फुटयून्यतां ९-४२
 बाला हि बालेहि समं समेन्नि ९-५२
 बालैः प्रतिक्षिप्त अज्ञानकैः १७-१०६
 बुद्धक्षेत्रनियुतैश्चात्पना १४-७२
 बुद्धक्षेत्रं च शोधेति २८-४३
 बुद्धगुणाश्च प्रभाषय निर्यं ३७-९१
 बुद्धबोधिं प्रकरोन्ति १३-२३
 बुद्धसहस्ररता य अतीता ३७-२२
 बुद्धनिधानं च धर्मनिधानं २८-८३
 बुद्धान आचारं तथैव भोचरा ७-१८
 बुद्धान कोटीनयुतान्पुपस्थितेषु ३५-३
 बुद्धान क्षेत्रा यथ गङ्गावदिका ३६-२१
 बुद्धान चो गोचरि सुप्रविष्टिनो १७-८८
 बुद्धान पुत्रैरिरीर्यं प्रतीहितो १७-११९
 बुद्धान सौ भोति सदा कृतज्ञो २८-६६
 बुद्धेन ये चक्षुष ह्य सत्त्वा २-२२
 बुद्धोत्पादोऽपि दुर्लभो २४-६१
 बुद्धो यदा भेष्यति धर्मराजः ८-४
 बोधिता बुद्धश्रेष्ठेन ३२-२७५
 बोधेति सत्त्वान् विपमानु दृष्टितो ६-९
 बोधिमण्डे निपण्णस्य ३२-२१८
 बोधिमण्डे निपीदित्वा ३२-२२७
 बोधिसत्त्व बहवोऽथ आगताः १४-६७
 बोधिसत्त्वस्य क्रद्धैर्यं ३२-२२०
 बोधिसत्त्वाश्च बुद्धमन्त्रे ३२-१५
 बोधिसत्त्वाश्च तान् शूरान् ३२-२७१
 बोधिसत्त्वानामियं भूमिः ११-२९
 ब्रह्मचारीण शूरानां १८-२४
 ब्रह्मस्य अथ शक्रत्वं २८-३
 ब्रह्म दशबलस्य दक्षिणेनो १०-३३
 ब्रह्मा च शक्र वशवर्ति बहु २९-१०५
 ब्रह्मानस्योपस्तेन बुद्धो १७-८, १४
 ब्रह्माबलो ब्रह्मस्युः सुब्रह्म १७-१८

ब्रह्मेण मन्ये प्रतिष्ठितुं मङ्गलकै ३५-२१
 ब्रह्मेधरस्योपरतेन बुद्धो १७-६
 ब्रज्यादियं मद्दी सशैलरणा १४-९१
 भग्नि वचनमसक्तं ब्रह्मबोध ३०-९
 भवैरिमुक्तस्य न प्राप्तु गायने ३८-२९
 भवति च अनुकूल तस्य मोक्षो २८-७६
 भवति च सदा विद्वान्स्वामी ३०-७
 भवति सततमल्पकृत्यु योगी २८-७३
 भवति स सुखरासः सूरतः ३०-५
 भवया सदापि अरिला मधुरा २९-४६
 भवाभिवृत्तस्य न तस्य दुर्लभं ३६-३७
 भवेत्सुदि धारणेच्छाः २४-४८
 भारनामयि क्रद्धीये ३२-१२४
 भारानमावानिति यः प्रजानति ३८-११
 भावितु मार्गं प्रवर्तितुं ज्ञानं १९-१५
 भावेन्ति योधिमार्यं च ३२-६५
 भापतु अक्षरं संप्रप्तु नास्ति ३७-२०
 भापतः कल्पकोट्योऽपि १३-२१
 भापिता व ह्यं याचा ३३-१८
 भापिताश्च इना गाथा ३३-२७
 भापित्यति पुरतः स्थित्व लोकनाथान् १८-१०
 भिक्षु अभूत्तद मंजुशरीरा ३७-५९
 भिक्षु इहो दुःखहत सर्वं एव ३५-५०
 भिक्षु करोति स अज्ञलि मूर्खान् ३७-५७
 भिक्षु च भिक्षुणिका गृहिणश्चो ३७-७५
 भिक्षु जनिस्वन मित्रं स तेपु ३७-६१
 भिक्षु भिक्षुणिकाश्चिन १८-४८
 भिक्षोस्तस्यातुरस्याहं ३४-१६
 भीताश्च त्रस्ताश्च गृहं त्यजन्ति १६-२३
 भीष्मो बलो भीष्ममतिः सुभीष्मो १७-२०
 भूतगणपिशाचराक्षसाश्चो ११-५२
 भूतचर्यासु संपन्नो १४-१६
 भूतधरा सप्तसुद्रपर्वत १४-८१
 भूतवादी महावीर १४-१४
 भूवा ते चारिका आसीद् १४-१५
 भेदाय स्थास्यन्ति च ते परस्परं १६-१९
 भेरिशङ्खजुणवाः सुचोपकाः १४-५२
 भेरीशङ्खसूदनेहि २४-२९
 भेरीं सुदहणवाश्च तथा १४-८५

श्लोकसूची ।

भेष्यन्ति पश्चिमे काले ३२१
 भेष्यन्ति मित्रु बहु पश्चिमाले १६८
 भोजनं च प्रदातव्यं ३४८
 भोध च सर्विषु व्यागाधिसुकाः ३७८३
 भगिरतनविधिप्रमुक्तद्वारा ३४
 भगिरतनु यथा विद्युदधेष्ट १०३६
 भतीश्वरस्योपरतेन युद्धो १७५
 मनःसंवेगेण लघु येन विदु ३८७९
 मनःसंवेगेन लभि येन विदु ३८७३, ७४, ७७
 ७८, ८०
 मनःसंवेगेन लभि येन शिवान् ३८८१
 मनःसंवेगेन विदु येन युतो ३८८२, ८३, ८४,
 ८५, ८६
 मनः संवेगेन विदु येन वरां ३८७६
 मम च प्रवृत्तिवै १८२७
 मम चैव चित्तं परम निहोनुमासीत् ३५३९
 मय त्यक्त आभरणं ज्ञानविधा २९५९
 मय हृद् पूर्व सुदरिद्र नराः २९६२
 मय पुत्रदार परित्यक्त पुरे २९५६
 मय युद्धं पुत्रिज अनन्तपुरे २९५५
 मय सुक्तिं स्फाटिकं सुनयं बहु २९५८
 मय यस्मिन्नेव परमा सुखमाः २९६०
 मय हरित अश्व रथं ज्ञानविधाः २९६१
 मया च पूर्वं चरियां चरित्वा १६१७
 मया चोत्थाय शर्यातः ३४६
 मयापि पूर्वजुहानां २४६०
 मरणं ते निगच्छन्ति ३२५७
 मरीचिकायामुदकं न विद्यते ९२१
 मरुतजुक्तुम्भाण्डराक्षसाभ्य १०७
 महकर्मण जनिन्व सत्पराये ३३८
 महद्गते चित्ति सदा प्रतिष्ठितः ३४३६
 महाकर्मजोतरं ३२०
 महाहृषां स लभते २८२९
 महाधने चापि कुले स जायते २६६
 महाधर्मो संनद्धा ३२८३
 महाबलस्यो विजितरिम युद्धो ५१७
 महाबलो राजा य आति पूर्व ५२७
 महाभिज्ञापरिकर्म ३२१
 महाभिज्ञाय निर्देत ३२११८
 महासहतेविह लोकपालु ३६३२
 मदीपतय ये केचि भूमिपाला १०११

मह्यं च ते शासनं प्रवृत्तत्वा ३४४७
 मातृग्रामोऽपिदे सूर्यं ३२१५७
 मा ते अनित्यं भयतु कदाचि मिलो ३५२६
 माससर्वचित्तं सि न जातु भोति २६५
 मानुष्ये सति कल्पकोटिनयुता ३५११५
 मायोपमं च मन शोतरति ३८८७
 मायोपमान् जानति सर्वधर्मान् ७२
 मायोपमान् जानथ सर्वधर्मान् ११३७
 मायोपमेदि पुष्येदि ३२१४९
 मासमेव च मोहित सत्त्वा ३७७४
 नाराभिभूता दुःप्रज्ञाः ३२५६
 नारा कोटिसदृशं तेष विदुषां ३६६७
 मित्रस्त्वं सर्वसत्त्वानां १४१८
 मित्रं स भोति सदा संप्राणिनां ११४३
 सुर्यस्य संक्रान्ति यदा न विद्यते ९१०
 मूर्धस्मि पाणिं प्रतिस्थापयित्वा १५१७
 मृदू हस्तौ च पादौ च २६४
 मेघाभिगर्जित्स्वरौ भवति २९२५
 मेरु तप सुमेरु चक्रवाला १०८५
 मैत्रसंजनवि प्रेमवर्धनी १७७६
 मैत्रि निषेचि तथा करुणां चो ३७९४
 मैत्रीविहारी अहु भोमि नित्यं १७१५३
 मैत्री इयं दोषरामे प्रकाशिला १७११३
 मैत्रीविहारी च भवति पाण्डिताः ९६४
 मैत्रेय ज्ञानं बलु सो नरेन्द्रः ३४७२
 मैत्रेयस्य च बुद्धस्य १८५२
 य इच्छति स्वयंभूर्भवेय १२२०
 य इच्छते धर्ममिमं महर्षिणां ३८३३
 य इच्छते बुद्धियतु बुद्धधर्मान् ३८३२
 य इच्छेय कथं आपेत्या २२१०
 य इच्छे कोकनायस्य २२१
 य इदं धारयेत् सूर्यं २२६३
 य एवं जानाति धर्मान् ३२४३
 य एवं धर्मनिर्देशं १११४
 य एवं शल्पसन् धर्मान् ११२२
 यशराक्षसकुम्भाण्डगुह्यकाः १४६६
 यशस्तसदृश रीद्रचिन्ताः १०२८
 यत्नो विविक्तं सा संज्ञा ३२९३
 यतोऽप्य भावमि च बुद्धोऽप्यो ११३४
 यत्र हृद समाधि योषित्तो १३१६

यश्च नरु जनित्व घोषिचितं ३१६
 यश्च स राजितु पुत्रु अधूपी ३७.५२
 यश्चापि मां पृच्छितु कश्चिदेति १७१३७
 यश्चाहंती निहनेत्या १८३२
 यश्चैव जम्बुद्वीपसि १८३१
 यश्चैव परिच क्षयकालि हर्म २९११५
 यश्चैव घोषिं प्रतिरुद्धभागः ५११
 यश्चैव भापाम्यहु तत्र तिष्ठे १७१५६
 यश्चैव भापि मम ते सुगता २९७५
 यश्चैव भिक्षुरभिरतु द्रव्यतायां ३६४२
 यश्चैव सद्धर्मं प्रलुज्यमाने ३५४
 यश्चो लभित्वा इमु वर सान्तभूमिं ३६४६
 यश्चो समाधिमिमु वरु श्रेष्ठ गृह्णेत ३६४४
 यश्चो सन्नाधि इमुमिद घोषितयो ३१४
 यत् किंचि धर्मं स्खलितं न वेऽस्ति ११८
 यत् तथ दृष्टु क्षुत मत ज्ञातं १९१२
 यत्र स्थितास्तं च परेषु देशसु १७४१
 यत्रासौ विरजो बुद्धो १८५३
 यत्रिमे स्थित मितस्य धौरसाः १४.५१
 यय अन्तरीक्षं न सुकर चित्रगाय ३२१८०
 यय गगानु न जातु द्वाधपूर्वं १३१३
 यय ज्ञान्वात्मसंज्ञाः १२७
 यय नरु इह कश्चि पुण्यकामो ११५६
 ययन्तरीक्षं गगानमनोपलितं ३२१७८
 यय पुरिमभवेपु लोकात्पायः १०८४
 यय पुरुष दरिद्रुं कश्चिदेव ३३१
 यय मैत्रको जितु अतन्तयथाः २९८२
 यया कुमारी सुपिनान्तरसिं ९१७
 यया घोपस्य पूर्वान्त १११९
 यया चन्द्रश्च सूर्यश्च ३२२९
 यया च यस्य भावेहि २२१८
 यया नरश्चौरगणैरुपद्रुतः ९३८
 यया नरः शैलवनान्तरे स्थितो ९१३
 यया नरो आतुरु कायदुःखितो ९४३
 यया नरो मातमदेन मोहितो ९८
 यया यथा प्रकाशेन्ति २३१३
 यया निर्वाणं गम्भीरं २४३
 यया निपण्णो विदु योगि भोति ३८४९
 ययान्तरीक्षस्मि न किंचिदध्रं ९३
 ययान्तरीक्षस्मि न घासु सज्जेते ३८४८
 ययान्तरीक्षं गगानं ३२३९
 ययान्तरीक्षं गगानं विशुद्धं ३८१

यया मायां विदर्शेति ३२४९
 यया मृतो मातरमात्मजं वा ९१८
 ययावदर्शिं ह्येति १२९
 यया शिषुडमाकाशं ४०२
 यया सत्त्वास्तया चिन्ता ३२१०१
 यया हि पुत्र पुत्रस्य जातु ६१३
 ययैव आर्द्रं कृत्वीय स्कन्धं ९२२
 ययैव कश्चिपुण्य महाभुभानो ३५४८
 ययैव कामान् सुपिनन्त सेविय ९१५
 ययैव गन्धः सुरभी मनोरमः ३४३०
 ययैव गन्धर्वपुरं मरीचिका ९११
 ययैव प्रामान्तरि लेखदर्शनात् ९७
 ययैव श्रीष्माण भय्याद्दकाले ९२०
 ययैव चन्द्रस्य मने विशुद्धे ९१२
 ययैव चोराय बहु सद्धो ९४०
 ययैव जाम्बूनदनिष्कु भासते ३४२६
 ययैव फेनस्य महान्तु विष्टं ९५
 ययैव मेहरवलो भङ्गिभयः ३६३१
 ययैव मेरुर्दशतासु द्ययते ३४३१
 ययैव रात्रौ जलचन्द्र द्ययते ९१९
 ययैव स्तूपं पत्रमातु कश्चित् ३४३२
 यय आसि ईश्वर महीय शर्दं २९६८
 यय तेन राज परमार्थं शुको ३९३३
 यय पुनरिय लब्ध भोति भूमी ३३३
 यय भवति निरिण्णु संस्कृतेऽस्ता २८.७४
 यय राज प्रवजि जडित्व महीं २९.३४
 यय लोकात्पातु न विवर्तं ह्येति ९.१
 यय सुगत कयां कथेति नाथो १०.३९
 यय इमा क्षांति धयो निहन्तरा ७.२७
 यय च आकाङ्क्षति धर्मं भाषितुं ३८.५०
 यय च घोषिसत्त्वानां ११.३०
 यय जातिस्मरो भोति ११.२१
 ययानि राजा स भवति चक्रवर्ती ३२.१९९
 ययानि सत्त्वाः प्रगृहीतवाद्याः ७.३३
 ययानि सौ भोति गिलान आतुरः ४.२१
 ययान्यसौ संस्कृतु भोति केनचित् ७.२९
 ययानि मोक्षं शृणुति ३२.९८
 ययि क्रिया न क्रियते ३४.९
 ययि दुःशील पश्येति २४.४७
 ययि प्रमाणं लभ्येत २२.९
 ययान्महात् शरीर छिद्येत् ३५.९
 ययेषां स्वलिखं परयेद् २४.४१

श्लोकसूची ।

- यद्रजो लोकाधातु २२.२६
 यश्चिन्दकोऽयं इह स्थित राजमार्गं ३५.४३
 यमविषये वे केचि भोन्ति ज्ञेताः १०.४
 यल्लक्षणा धर्मं जितेन बुद्धा ११.९
 यल्लक्षणा पद्मदन्धा ३२.३८
 यस्मिन् क्षणे अयु समाधि मया २९.७३
 यस्मिन् मया कोपितु आग्रमाहो ३६.१६
 यस्तथा दीपितो बाहुः ३३.३
 यस्य चोदारसंज्ञादि २२.१४
 यस्य चो गृह्णी संज्ञा २२.१५
 यस्य भोति मया प्राप्तं ३२.३५
 यस्य यो यादसं चितं २२.१३
 यस्य हस्तौ विदहन्ते ३३.७
 यस्मादिमे इन्द्रिय अग्रमाणाः ४.२४
 यस्याधि ह्यं पुन संज्ञेयया ४.६
 यस्यैव तेन श्रुत बोधिचरी २९.४३
 यस्यो कुमार इय शान्तराती २९.११६
 ये च प्रभापति धर्मं जिनस्यो ३०.२४
 ये चैते द्विपदोत्तमा जित्ना ३१.१५
 ये ये पि धर्मं श्रुण्वती सुखुर्मं २९.१०८
 यः फरिच धर्मं श्रुण्वते सुमाधितं ७.४
 यः कायपेर्म विगदित्व सर्वतो ३५.५५
 यः क्षेत्रश्रेष्ठस्य श्रुण्वित्व वर्णं ३२.२७३
 यः पुत्र बुद्धान नरपंमाणं ३५.५७
 यः शीलवन्तो गुणवन्तु भेष्यति १६.२७
 यः शीतस्क्रन्धे प्रतिष्ठितु बोधिसत्त्वो ३६.१
 यः शून्यतायां सततं प्रयुक्तो ३६.३३
 यः शून्यतां जानति बोधिसत्त्वः ११.३५
 यः शून्यतां प्रजानाति २४.१३, १४
 यः सुस्थितो भोति इहो समाधियो ३६.३०
 या तेषां कुडवा सत्र २४.३५
 याचक धर्मं विजानि स राजा ३.१३८
 याचक भाषित एषि गुणा मे ३७.१०४
 याचकं जानु वृत्रस्य २३.१
 याचकानां कृते अर्थः ३३.२०
 याचका बुद्धनामानि २३.३
 याचकाः सर्वसत्त्वानां २३.६
 याचकाः संस्कृते दोषा २३.५
 याचिका दशमज्जा अतीतकाः १४.५६
 यादशा बोधिवृत्तस्य २२.३
 यादशो शिक्षितो धर्मं १४.१२
- यापि ध्यानचरित्तोपा ३२.१३२
 या बुद्धज्ञानस्य च परिपुरिता १७.१२०
 या बोधिसत्तगान चरी त्रिदूना ६.२३
 या प्रमाणो वा मरुपतिनश्च च आत्मा १४.३८
 याय गिराय स कीर्तितु धर्मः ३७.२६
 यावत्तु पृथु क्षत्राण नरः ३०.१०
 यावत् पृथु केचिदस्ति पुण्या ३.१४
 यावत् पृथु केचिदस्ति धावा ५.१५
 यावत् पृथु गह्ववालिकाः स्युः ३.१७
 यावति पून लतोस्मि प्रणीता ३७.८१
 यावती नाचिरपूजास्ति २४.५८
 यावन्त केचि गिन कारगिरा १४.९४
 यावन्त क्षेत्रा बहुविध ते अनन्ता ३६.४०
 यावन्त धर्माः पृथु बोधिपाशिकाः २५.११
 यावन्त रोगा बहुविध मर्तल्लोके ३२.१७६
 यावन्त द्रव्याः पृथु सर्वल्लोके ३८.१९
 यावन्त सत्त्व इह सर्वजो १४.५३
 यावन्तः कीर्तिताः शान्ता ३२.२२
 यावन्तः पुश्मिण आसि सुगता ३५.१२
 यावन्तः संस्कृता धर्मा ३२.२२१
 यावन्ति सन्नि यद्दु विविधा दि सत्त्वा ३६.४१
 यावन्तश्चिन्ने सत्त्वा ३३.२५
 यावन्ति गन्धमाल्यानि २४.५७
 यावन्ति धर्माः कुडवाः प्रकीर्तिताः २५.१४
 यावन्ति पूजा बहुविध अग्रमेया ३२.२७७
 यावन्ति शान्तास्तदि लोकाधायी ८.५
 यावन्तो बहु सत्र सेतुपाता ३६.६५
 यावन्तो रूपव्याहाराः २३.२
 यावन्त्युपद्रवाः केचिद् ३३.२६
 यावन्त्वो बुद्धक्षेत्रेषु ३२.८२
 याव प्रयुक्त गिरा सुगतेन ३७.१५
 या सर्वधर्मां स्वभावरमुदा १७.५७
 यास्त्र वेदता घोरा ३२.७९
 यास्ये घोसमई शचीचित्तरुं ३५.१०८
 युष्मे भोग सुखी स्वकर्तुं कुर्या ३५.६
 युवं पी मम चयां शिक्षया ३.२८
 ये अग्रनत्ता इह बुद्धशासने २५.१५
 ये अरिम लोके पृथु अन्यतीर्था ७.६
 ये कर्म बुद्धेदि सदा विवर्तिता १६.१४
 ये कर्मस्थाना तपरिण निरूपस्थाना ३२.१७१
 ये काम वर्जन्ति यमासिर्करुं ५.६

ये कायमेवं जानन्ति २२'३९
 ये कायशूलास्तथरिव दित्तशूलाः ३२-१७५
 ये केचित्पश्चिमे काले १८'५५
 ये केचि बुद्धा ददासु दिशामु २'३०
 ये केचि बुद्धा दिशता सुनिर्गताः ३'३५
 ये च इह समुद्र बुद्धक्षेत्रे १०'८६
 ये च केचि जिनाः परिनिर्गताः १४'८०
 ये च क्षेत्रसहस्रेषु ३२'२३५
 ये च घ्रायन्ति तं गन्धं ३२'२५३
 ये च देवशतसदस्र कोटियो वा १०'२९
 ये च पुनर्वितथे प्रतिपन्नाः १९'२१
 ये च प्ररुम्पिताः क्षेत्राः १८'४४
 ये चरन्ति चरियामनुत्तमां १४'५८
 ये च शृण्वन्ति तं शब्दं ३२'१५२,१५४
 ये चापि अन्ये वर बुद्धधर्मा ३८'३९
 ये चापि अष्टादश बुद्धधर्मा ३८'३४
 ये चेह धर्मं काल्पन्ति ३२'८०
 ये जम्बुद्वीप इह बुद्धक्षेत्रे ७'१७
 ये तां विजानन्ति जिनान् धर्मतां ९'६६
 येऽतीत बुद्धाप्यय ये अनागताः ३५'१०२
 येऽतीत बुद्धास्तथपि च ये अनागताः ३५'५४
 ये तु पूर्वासु जातीषु १८'२६
 ये ते पश्चिमि कालि मैत्रे ३१'३०
 ये ते विहाराः पुरुषार्थभागां २८'५६
 ये तेषामवपानेन २४ २६
 ये दानि तेषां पुरुषार्थभागां ३५-५
 येन आरागितः शास्ता २४ ६२
 येन गणेश्वर पूजितु शास्ता ३७.६९
 येन पूर्व बहुकल्पकोटियो १४.७०
 येन प्रजानन्ति अक्षयधर्मान् ३७.२३
 येन यशःप्रभु रक्षितु भिक्षुः ३७ ६८
 ये नर क्षुधिताः पिपासिता वा १०-२
 येन स कल्पसहस्ररातानि ३७ ६७
 येन सत्येन धर्मोऽसौ ३३.२१,२२
 येन सत्येन बुद्धोऽहं ३३-१७
 येन सुनिध्यासु निरात्मस्कन्धा ९.४१
 येनानिमित्तं भयती विजानितं ३८.१०
 ये नामाः सर्वसत्त्वानां २३.८
 येनेह वाक्संवरणेन धीमान् ३८.५९,६२,६३,
 ६४,६५,६६,६७,६८
 येनेह वाक्संवरणेन धीरा ३८.५८

येनेह वाक्संवरणेनुपेतो ३८.५७
 येनेह वाचावरणेन धीमान् ३८.६०,६१
 येनेत्र सो प्रजति धर्मधरो २९.११२
 येनो चक्र प्रवर्तितं भस्वरं ३५.३२
 येऽपि पूर्वं बहुकल्पकोटियो १४.६५
 ये पुन ध्याद् प्रमदा मुनीन्द्रे ३७.६०
 ये बालधर्मा सद तान् विवर्जयेत् १७.८९
 ये बुद्धवीरा भस्वरसत्त्वसाराः ३५.२५
 ये भिक्षु धारन्ति ह्यं समाधिं १७.१४९
 येभिदव पूर्वबुद्धानां ३२.१४४
 येभी तदा रोदितु भिक्षु हृष्या ३४.४४
 ये भूतकोटीय भवन्ति शिक्षिता ३८.१५
 ये भोन्ति मुख्याः कुलरतना विविधा ३२.२०१
 ये भिक्षु मह्यं परिपृच्छ देन्ति १७.१३५
 ये मनुज क्षिपी जिनस्य पुष्यं १०.३०
 ये मया आरमभासस्य २२.२९
 ये मे कुमार वृत आश्चरिया २९.६९
 ये ये शिल्पवरा जगे बहुकरा ३६.६३
 ये लोकाघातुष्विह केचि सत्त्वाः ७.१४,१९,२०
 ये शिल्पस्थाना पृथु अस्ति लोके ७-९
 ये श्राद्ध पण्डित विधिज्ञ नरा २९.७९
 ये श्राद्ध भोन्ती इह वरबुद्धज्ञाने ३२.२०१
 येप ज्ञानमतुलमचिन्तितं १४.६१
 येप ममापि तु नास्ति कश्चित् १९.१४
 येप मैत्रि करुणा सुभाविता १४.६०
 येपामयं शान्त समाधिरेषो ४-८
 येषां मया अन्तिक एक गाथा १७.१३६
 ये सप्त बोध्यन् महामहर्षिणां ३८.३५
 ये समवाय प्रतिष्ठित भोन्ति १९.१९
 ये सर्वत्रैषातुकिं ग्रस्तमानसा ३८'६
 ये स्थिता आत्मसंज्ञार्थां १४'१३,२४
 ये स्थिता इच्छिसंज्ञार्थां ३२'१०४
 येहि धर्मं सुखुमाः सुदुर्दशाः १४'५९
 येहि पुरिमका बुद्धा १८'२५
 येहि पूजित जिनान् कोटियो २०'८
 ये हि न दृष्ट पुरिमा सुगता २९'७८
 येही सञ्जितु भोन्ति सर्वि सुगता ३५'७
 यो अनुनीयति शुक्लिभि धर्मान् १९'१८
 यो आत्मसंज्ञा प्रजहित्त्व सर्वेश. ३५'२
 यो इच्छि बुद्धो कथमिह धर्मस्वामी ३५'१२३

यो ह्यो पुनर्भवेत्यति दुष्टचित्तः १६*२८
 योगिनो हि विद्योपोष्यं २८*२०
 यो जानती ह्यन्यत् पद्मस्कन्धान् ३८*१३
 यो जानती संवरमेवलक्षणं ३८*३
 यो देति दानं विविधमनन्तकल्पान् ३५*५७
 यो धर्मकाये भवति प्रतिष्ठितो ४*१५
 यो धर्मकोशोपरु नायदानार्त्तं ३५*१००
 यो धम प्रख्याहरती प्रजातां ३५*९९
 यो धर्मु धारयति तथागतातां ३५*२८
 योऽपि निश्चरते शब्दः ३३*२३
 योऽपि निधानं प्रतिबन्धि एवस्वपं ३६*४७
 यो बुद्धसेयान् यथ गङ्गाजलिम्बाः ३४*३८
 यो बुद्धवीरान् यथ गङ्गाजलिकाः ५*९
 यो बोधिसत्त्वः प्रतिष्ठित धारणीये ३५*१२२
 यो बोधिसत्त्व मतिमान् १२*१
 यो भावः सर्वभावानां ३२*११२
 यो भोति बालान् हितानुक्रमी ९*६२
 यो ह्यो एक चिन्तेति ३२*१०२
 यो विदारो नरेन्द्राणां २८*५०
 यो वीर्यवन्तः सप्तवर्षमनन्तकल्पान् ३५*५८
 योऽसी चिन्तयते नाम ३२*१०७
 योऽसौ विन्दु पण्डितो धर्मभाणको ३५*५६
 यो हि दानं हदान्यमं २८*७१
 रक्षति देवताश्रमं २८*२
 रक्षति शीलं असहस्र महाधर्मं ३२*२०७
 रक्षेत् शीलं न च तेन मन्ये ९*३२
 रजनीवेदि त्वयं हि २४*५६
 स्तनान् शशय मुमेह्यमा २९*६६
 रत्नाभययाश्च ते युष्मा ३२*२५९
 रथाभिरुदस्तत्र दष्टु भित्तुं ३५*८१
 रश्मि कोटिसदृश निश्री ३१*२६
 रश्मिकोटिसदृशसामि ३२*८४
 रश्मिरातासदृश अग्रमेया १०*८७
 रश्मिरातासदृश निद्रुमनि १०*२३
 रसेयगृध्रस्य अडोलुपस्य २*१७
 राक्षसपक्षत्रुम्भाः शठप्रमादनि १४*७९
 रामदोषाः समुच्छ्रिताः ३५*१६
 रामराज्यं प्रदीपितां ३२*२४३
 रामु शमेप सदा अनुभा ये ३०*८५
 रामो द्वेषश्च मोहश्च ३२*२५४
 रात्र तदा विनाहित्यत्त रात्र्यं ३७*४२
 स. ४४

राजसुतो ह्यसु मुख समाधि ३७*३९
 राजा अभूत् तद् बहु शूरदत्तो ३५*११९
 रामान तं सो अवचितु भिक्षुसंघो ३५*६१
 राजाप्यवोचदुहितो कथं ते ३४*३३
 राजा भवित्वा महिपति चक्रवर्ती ३२*१६४
 राजा वै यथ चक्रवर्ति बलवान् ३५*२९
 राज्यं त्यजिष्ये तथपि च राजधानीं ३५*३४
 राज्यं छभित्वा परमसमृद्ध स्मृतिं ३६*४९
 रात्रिदिवं भवति शुद्धपक्वो २८*१६
 रूपाणि शब्दान् रस तथा गन्धं श्रेष्ठान् ३५*६६
 रूपान् यथा निर्मिति मायकारो ९*१६
 रूपेण दर्शिता बोधी २४*१
 रोदन्तो उदितस्तत्र १८*३४
 रज्ज्वति सुप्रसङ्गीतं दिव्य ३०*२
 रज्ज्वन्तो तेषु वृक्षेषु ३२*२६०
 रज्ज्वत्तनधुरागीतवादितास्मिन् १०*५९
 रामकामा भवियन्ति २४*२१
 राम म कुर्वन् गृहो कदाचित् ३७*८८
 रामि परमश्रेष्ठ वीररागां १८*८
 रामी च धारणिय सो भवति २९*१११
 रेखा न पियन्ति अदुत्तयोगाः १६*१३
 लोकपातुसदृशेषु ३२*५
 लोकधातुनिक्रम्य ३२*२७०
 लोकधरीपत्रेभि जिनेभिः ३७*१०३
 लोकमिपेणो नर सेवतां नृणां ५*३
 लोकाश्च स्वयं उक्ताः १२*१५
 लोष्टेदि दण्डेदि च तादवमानः ७*३१
 लौकिकध्यानपदसंज्ञी १८*३०
 लक्ष्यन्ति वाचा पम बोधिवत्त्वाः १६*२१
 लक्षिता ज्ञानलाभेन २४, १७
 लक्ष्यन्तुपद्रवि परस्य रताः २९*४२
 लक्ष्यन्तरे वसतु तस्य सदा २९*८६
 लक्ष्यन्तरे तेष्य विविक्त सदा २९*५३
 लक्ष्मणो जितैराजसमं ३५*३३
 लक्ष्मण पत्नीं विष्णोत्समस्य १०*५०
 लक्ष्मण पत्नीं मुनिपुत्रावस्य ८*७
 लक्ष्मणोपमं भिक्षुणां १८*४२
 लक्ष्मणोपमं भिक्षुणां २९*११३
 लक्ष्मणोपमं भिक्षुणां २९*१९

धरोद्दि धर्मोद्दि अचिन्तियेदि ३६९
 धर्षुं धुणिय उदारं हर्षुं ३०३
 धर्षां कोटिसदस्य पद्मनर्षाते ३५११
 धर्षां कोटिसहस्रपद्मनवती ३५११४
 धर्षां परिपृच्छित्वा २४३९
 धातो यथैव चतुर्दिश वायमानो ३२१८१
 विकुर्वमाना कथेभिः ३२७१
 विकृत षट् दुःसंस्थितारामभावा १०७७
 विचरन्तु बुद्धक्षेत्रान् १२१७
 विचित्र उद्यान सहस्रराता ३७९
 विज्ञानना च संज्ञा च ११२७
 विशसा भावराज्येन ३२१११
 विशसिगान्यसंकेतं ३२९१
 विशात घेनेह निरामा धर्माः ३८१२
 विषा ह्यं धर्मस्थितान तापिनां १७११६
 विधिज्ञाः सर्वधर्मेषु ३२२२४
 वितयस्मि क्रीडाहय विपाकज्ञानं १७७५
 विनिश्चित भाव विभावित १४७७
 विपाकजाये शरद्वीये ३२१२२
 विपुल कथं धुणित्व पण्डितानां ११५३
 विपुल प्रणिधि मष्टामस्ति छन्दः १४
 विपुला चरि सत्वानां ४०३
 विपुला बुद्धधर्मा हि ४०१
 विपुलो गणो दशावलयस्य तदा २९३५
 विभावितः सवधर्मा ३२४४
 विमानान्यधैचन्द्राश्च ३२२४०
 विमुक्तं मम विज्ञानं २२१९
 विमुक्तिसाराणिय तृप्ति भाषिता १७१२३
 विरक्तः कामतृष्णाया २८१९
 विरजं विदुद्धि परमार्थपदं २९२७
 विरोधु तस्यो न कदाचि भोति २८५९
 विलक्षणं धर्मस्वभावलक्षणं ११११
 विलक्षणां सत्त्वचरीमनन्तां १११०
 विवर्जनीयाः सद्य पापमित्राः ४२
 विवर्जयन्ति त धीराः ३२६४
 विवर्जिता अक्रिया पण्डितेन २८४६
 विवर्जिता सद् विमुक्ति स्पर्शिता १५१२
 विवर्जिताः सर्वपदेषु लौकिकाः १७४३
 विविकु शून्यो अयु कायसंवरो ३८२
 विशारदश्च पर्यन्तु २६३
 विशारदश्च सो निश्च ३२१६०

विशारदस्यो परिषां विगाहते २६७
 विमुक्तधर्मो गलक्षोपमोहः ३५१०५
 विशेषगामी सद्य भाजनारवी १७६८
 विशेषज्ञानं उपपत्तिज्ञानं १७७२
 विपस्य शत्रुस्य न जातु भायति ३८२७
 विस्तीण विपुलं अचिन्तितं ३११४
 विहरत्यारण्यायतनेषु गुप्तो २८२३
 विहारकोटीनियुता भयेषु १२१३
 विहार कृत्वान त अन्यमन्यं १६२६
 विंशति धर्मरातात् परिपूर्णात् ३७४४
 वीथि नगरी तद्य भोति सर्वा १०२७
 वीथु जनेष अलीन अदीनाः ३७८४
 वृक्ष शतसदस्य भोमनन्ति १०९
 वृक्षै रत्नमयैः सर्वै ३२२४७
 वृक्षेषु मध्येषु नवेषु भिक्षुषु १७१३८
 वैदूर्यस्य च दण्डानि ३२२५२
 वैधो भिषकु समु सौ भवती २९९०
 व्याकरि नायकु आरायु ज्ञासा ३७१६
 व्याकृतास्ते नरेन्द्रेण ३३४१
 शकुनानां यथाकशो ३२४८
 शकुन्ता फलविह्वारश्च ३२२५८
 शक्यं गणेतुं षट्कल्पकोटिभिः ३६२४
 शक्यं गणेतुं बहुकल्पकोटिषु ३६२३
 शक्यं पदं पश्यितु सर्वप्राणिनां ३८२३
 शक्यं प्रभा गृह्णितु मूर्धगण्डलात् ३८२०
 शक्येत रक्षैर्गानं विचिन्तितुं ३८१७
 शक्रश्च देवेन्द्र महाभुभावः ३५२०
 शतनियुत अनन्त राक्षसानां १०६१
 शतःसहस्रेषु च दुर्लभास्ते १६२०
 शब्दस्ततो निरश्चरति ३२२५५
 शब्दकामा भविष्यन्ति २४२०
 शब्दश्चाप्यथ निर्वाणं २४४
 शब्देन उत्तरं रूपं २४२
 शब्देन देहिता कर्मा ३२११७
 शब्देन सूचितो ह्यर्थः १३६
 शब्दान शब्द पणवसुधोपकारां १४३४
 शंबर बत वेमचित्र राहु १०६०
 शाक्यस्त्रिदोऽपि संवृद्धो ३३३८
 शान्तप्रशान्तउपशान्तगती २९२२

शान्तेन्द्रियस्यो ह्य स्यानु घोषये १७'१२५
 शारिपुत्र अनुपद कोलिता १४'६३
 शिक्षावदातवस्त्रां २४'२८
 शिक्षितोऽसि महावीर १४'११
 शीरीषलो राजु अहं भाभूषि १७'१६६
 शीतज्ञानगुणपारमिता १४'६२
 शीलप्रशंसा च कुशीलकुसुमा १७'९४
 शीलव्रतोपगतस्य मुनिस्तो ३७'५८
 शीलस्त्रधे स्थित्वा च २४'५४
 शीलस्य द्वारमिम मार्गभावना १७'१०२
 शीलस्य वर्णं वक्ष्यन्ति ३'२२
 शीलं तवाच्छं विमलं विभुदं १४'४
 शीलं समाधिं सततु निषेवमाणो ३२'२७८
 शीलु रक्ष मणिरत्नसंनिभं २०'११
 शीले प्रतिष्ठितु सुपरिच्छेद १९'२०
 शुक्लधर्मविपाकौष्यं ३२'१००
 शुक्लान धर्माणं सदा गनेयणा १७'७०
 शुचिद्व च नित्यं भविष्यति ब्रह्मचारी ३२'१६२
 शुद्धं च शीलं सद रक्षितव्यं ४'३
 शुन्यता अनिमित्तस्य ३२'२५६
 शुन्यता च महात्मनां ३२'२१२
 शुन्यविमोक्षरता, सद भोया ३७'९९
 शुन्यं ज्ञात्वा च संसारं ३२'४७
 शुन्यं ति ज्ञानं न च पुनरिद्वारित सत्त्वो १४'७
 शुन्यानिमित्तं परम प्रणीतु शान्तं ३२'१६७
 शुन्याद्व घर्माः सद सेवितव्या १७'९९
 शृणोय सर्वां भविष्यन्मना ३८'७२
 शृण्वन्ति ये च सं वर्ण ३२'२५०
 शीलशुद्धागिरिदुर्गनदीपु ३७'३०
 शीलशिक्षणशृङ्गपर्वणद्वच १०'५
 शोकाय शल्या तपसि विलपीडा ३२'१७४
 श्राद्धं च भोमी मनसः प्रसादो १०'१५५
 श्रावकभूमि म शिक्षय जातु ३७'९६
 शुणित्व गार्थां तद राज पार्थिवो ५'२१
 शुणिय रक्षणीय सत्वकोट्यः १०'२०
 शुणोति घोषं यं कंचित् ११'१८
 शुणोति मह्यं वचनं नराधिपा ३४'१७
 शुर्वं च सत्यो न कदाचि हीपते २८'१४
 शुर्वं न हीपते वस्य २८'८
 शुर्व कुमार इमा मम वाचं ३७'७६

शुर्व तेष वचनं तदन्तरं २१'१६
 शुर्व धर्मं तद राजकुञ्जरा २१'१०
 शुर्वा इमं शून्यत पुद्गलोचरं २५'१३
 शुर्वा इहो ईददा कायसंवे ३८'४०
 शुर्वा च गीलान्यु स महा भिक्षु १६'४
 शुर्वा च ते स्वयं निहतरामिमां ३४'४९
 शुर्वा च धर्मं गंभीरं २२'२४
 शुर्वा च छोऽस्नायाणां २८'६१
 शुर्वाय ते महा कुमार वाक्यं ३५'८९
 शुर्वाय राजा तद पुत्रवाच्यं ३५'९१
 शुर्वान राजा महत्तान घोषं ३५'९६
 शुर्वा पार्थिववाक्य सर्वनगरं ३५'११०
 शुर्वा शीलस्य ते वर्णं २४'३१
 शुर्वा सूत्रनिदं विद्वान् ३३'४२
 श्रूयति च मनोऽत्र वाद्यशब्दः १०'८
 श्रेष्ठेऽप्य इद सूत्रमिन् ३२'१५२
 श्रेष्ठं च ते विनोषेति ३८'५२
 शूद्रस्त्वती नगरकोटिशताः २९'३
 पद्मभिज्ज श्रैविद्य जितेन्द्रियाणां १७'३१
 पद्मविकार पृथिवी प्रकम्पिता १४'५०
 पट्टिकोटिनियुता अनूतका २१'२७
 पट्टिनूतक कोटिसहस्रा ३७'३
 पट्टित्वा कोटिशत अनूतका १७'१६३
 स कार्तिकायां तद पूर्णमास्यां १७'४२
 स काल कृत्वा तद राजकुञ्जरो १७'५४
 सागौरवः श्रौतमना, सदा भवेत् १७'९६
 स चंद्रमस्यो न निषयमाश्रितः ७'१८
 सचि पुन ज्वलमान बुद्धक्षेत्रे १३'१४
 सचेत्कल्पं प्रभाषेयं २४'३६
 सचेत् कुमारो बद्धकल्पकोटिय १७'४४
 सचेत् कुमारा शिव भयु धर्मरूप ३६'१३
 सचेत् कल्प जानीयुः ११'२७
 सचेत्पुनर्जानति वास्ति सत्त्वो ६'३
 सचेत्पुनः शीलनदेन मत्तो ९'३५
 सचेद् भवेन्मणिरतनान पूर्णा ३६'३९
 सचेत्प्रधानापसिमिताप्रमाण ३६'४
 सचेन्ममा आयु भवेत् पत्तकं ६'२४
 सचे नास्कोट्यो यद्य गङ्गापुच्छः ६'११
 स चो त्रिनो आरायु ज्ञात्व धीरः ८'८
 स जातमात्रो गमने स्थित्वा ८'२
 सततमननिभूत पुण्यस्त्रयो १८'५

स वादनां शान्त समाधिमेपते ७'१३
 स तां गतिं गतो भोति ३२'२२६
 स तेन चैवं कुशलेन कर्मणा ८'१०
 सत्कारलाभेषु अनर्पिकस्य २'१८
 स दान्तसूमीमनुप्रासु भोति २८'६७
 सदा विशारदो भोति ३३'२४
 सत्कारु लब्ध्या च न विस्मयेय्या १७'८६
 सत्कृतो बुद्धशब्देन ३२'२१
 सत्यवाक्यं करिव्यामि ३३'१६
 सत्यगिरं सदा भाषय शुद्धां ३७'२७
 सत्पान शक्यं रुतरवितं प्रह्वितुं ३२'१८५
 सत्पानमर्थाय चरन्ति चारिकां १७'३५
 स नरं तं प्रतिव्रयात् ३'२६
 सनगरनिगमा सत्पारान्ता १०'६
 स पश्चिमे काष्ठि महाभयानके १५'४
 स पदिचकाले अभु बुद्ध लोके ८'११
 स पार्थिवः ध्रुत्व समाधिमेतं १७'५१
 सपुत्रदारेण मि प्रव्रजित्वा २'९
 स पूज कृत्वा द्विपदान उत्तमान् १५'९
 स प्रव्रजित्व जिनवरशासनस्मिं ३२'१६६
 स प्रव्रजित्वा दशावपेकोटी ३८'४१
 स प्रव्रजित्वान इमं समाधि ८'९ ; १७'१६२
 स प्रव्रजित्वेह सपुत्रदारं १७'५३
 स बुद्धबोधिं परिगृह्णते लघुं २८'६८
 स बुद्ध संजानति बुद्ध पश्यते ४'१९
 स भांपते गाय नराणमुत्तमः ५'२०
 स भोति बुद्धान सदा कृतज्ञो ११'४०
 सममधिपमचित्तु भावयित्वा १'१४
 समतिश्रमः सर्वभयगतीनां १७'६७
 समन्तप्रासादिकु भोगित नित्यं ३७'४६
 समन्तभदे पतवति प्रेमणीये ३५'४४
 समविपम एष शान्तभूमिः १३'१०
 समस्ते प्रज्ञया नास्ति १४'१७
 समं चित्तं निपेत्विवा १२'१३
 समाधिमेतिनियुतां ३२'१२९
 समाधिगोत्रं लभते २८'९
 समाधिगोत्रं च लघुं धिगच्छति २८'१५
 समाधिमेपन्तु इदं प्रगीतं १५'५
 समाधिगोत्रो यदि वैप शून्यलो ४'७
 समाधिपिपमा भूमिः १३'१
 समाहितस्तिष्ठति भाषते च ७'११

समाहितो यदा भोति १३-३
 समाहितः स चरति ३२-२६९
 समाहितस्य चित्तस्य २२-१०
 समुद्रमध्येऽपि ज्वलेत अग्निः ६-१५
 समुद्राद्वाडकोटीभिः २२-२७
 सर्वगिरः स प्रभापति विज्ञो ३७-२५
 सर्वजगो समचित्त भवित्वा ३७-९०
 सर्वं जिन अतीत पूजितास्ते ११-५५
 सर्वज्ञानस्य च आदिरिमा १७-११५
 सर्वत्र चो एष ममासि पुत्र १५-३
 सर्वदोषप्रहीणाश्च ३२-२७३
 सर्वधर्मवशिपारमिं गताः १४-६४
 सर्वधर्मा बुद्धधर्मा ३२-८
 सर्वधर्माः स्वभावान् २४-६
 सर्वप्रपञ्चोभिरनोपलिप्ता १५-१३
 सर्वबालजनभूतचोदना २०-७
 सर्वबुद्धस्तुतु संप्रांसितः १४-७१
 सर्वबुद्धानियं शिक्षा १३-३२
 सर्वभावान् विभावित्वा ३२-११०
 सर्वरत्नैः सर्वपुष्पैः ३३-३५
 सर्वरत्नामयैर्व्यूहैः ३३-३६
 सर्वसत्त्वान् प्रत्यक्षं २८-४५
 सर्वसत्त्वान् बोधिप्राप्तान् २४-६५
 सर्वसंज्ञाप्रहीणस्य २४-१२
 सर्वसंज्ञा विभावित्वा ३२-८८
 सर्वस्य लोकास्य परित्राणु मिश्रु ३४-३५
 सर्वस्वत्यागो न शुद्धिं मन्यते २८-३०
 सर्वस्यं त्यजते धीरः २८-२५
 सर्वाङ्गवाक्यपरिबुद्धगिरा १४-९२
 सर्वाणि रत्नजातानि ३२-१५०
 सर्वाण् बुद्धात्प्रमत्यामो ३५-३१
 सर्वा वाग् बुद्धवातेर ३२-९
 सर्वासु शिक्षासु गतिगतो विदुः १७-७१
 सर्विं जस्य भारजालं १२-१४
 सर्विं भवा अभवाः परिकल्पाः ३७-१७
 सर्विं भवा अलिका वसिताराशो ३७-३६
 सर्विनि धर्म अलक्ष प्रिलक्षा ३७-२७
 सर्वे कृत्य प्रदक्षिणं क्रियितुं ३५-१३
 सर्वे च क्षीणास्य निरिच्छेनाः ५-१४
 सर्वे च दानवर्षभनामधेया २-१३
 सर्वेऽपि सख निय कारणिना २९-११४

श्लोकसूची ।

सर्वे मम ज्ञातव्य एति सत्याः २५'१
 सर्वे मया सञ्चत ते भेदेन्द्रा २'१५
 सर्वेषु चो तेप जितान कान्तिके ३६'३८
 सर्वेषु चो शासनि प्रयजित्वा ३८'४३
 सर्वेषु तेषां द्विपदोत्तमानां ३४'४०
 सर्वेषु धर्मांग निदेशु जानति ३६'२६
 सर्वेषु धर्मांगमजाति भाषिता १७'१२९
 सर्वेषु सत्यान चरिं प्रजानस्ते ११'३,५
 सर्वेषु स्यागिदमप्रसूत्रं ३६'१८
 सर्वेषां पूज काङ्क्षित १८'५०
 सर्वेषां छोकनाथानां २८'५५
 सर्वेषु धर्मेषु अर्त्तज्ञान ३८'३१
 सर्वेषु धर्मैस्विद् पारमिताः ११'१२
 स सद्गता सत्पुरुषेभिर् नित्यं १७'८४
 स सर्वस्यदानयेषु कोविद् ७'३
 स सुवीक्षणप्रज्ञो भविष्यति श्रेष्ठप्रज्ञः ३२'१७०
 स सृष्टिमान् मतिमान् गतिमाद्वयो ३७'४८
 सरागमसरागं या ३८'५३
 स राजधीता मतिमान् विदारदा ३४'२०
 स राज्य त्यक्त्वा यय खेटपिण्डे ५'२२
 स शीघ्रशीघ्रं खरमाणरूपाः ३५'९४
 सङ्घर्षनेन मिश्रस्य ३३'४०
 सङ्घर्षमिक्तेन वचनेन उक्तः ९'५१
 सहसैषां न जल्पेत् २४'४६
 सहिव्याम्यत्र पाठानां १८'३६
 संक्रेतप्रज्ञसिन्वाहारत्तां च १७'८५
 संक्षेपो व्यवदानं च २८'३५
 संगणिकां विजहित्वा अरोपां ३७'९३
 संज्ञाप्रचारु नास्ति १२'१२
 संज्ञा संज्ञानार्थेन ३२'९२
 संघाभाष्यमज्ञानान्नः ३२'४
 संनदित्व तद् राजकुञ्जरो २१'२२
 संशोधिलक्षणः कर्मयो २२'४
 संसृति भाषितु धर्म जितेन ३७'३४
 संशयो किमतिर्नास्ति ३२'१२७
 संसारदोषाण अप्रत्यक्षेणात् ९'५३
 संसारं वर्षयन्मस्ते ३२'६०
 संस्कृतासंस्कृत सर्वा विविक्ता ३७'२८
 संस्थाप्य छोकचरितं विनायकं ३६'१०
 सागर अष्टिराजचक्रती १०. ७२
 सा दारिका कालनितश्च कृत्वा ३४'३९

सा देवता मनावोचत् ३४'५
 साधु ते ज्ञानमादवर्ष ३३'६
 सिया कुमारा तत्र अन्य सासीत् ३८'४५
 सिद्धनादं नवन्तस्ते ३२'१४६
 सिद्धनादं गरी सुद्धः १४'२०
 सुखावर्तीय वरलोकधातुतो १४'६९
 सुखेन रात्रिदिव तस्य यान्ति २८'६
 सुतीक्ष्णप्रज्ञो विदु चोषिसखो १७.१५९
 सुत्यक्तमेतन्मय मांसशोणितं ३४'२८
 सुवरिद्र सख कृत धाढ्य मया २९'६७
 सुदान्तचित्तस्य अनुद्धतस्य २'२०
 सुदुर्लभं लभ्य मनुष्यलभं ९'५४
 सुनेत्र शुद्धान्तु नेत्रशुद्धो १७'२२
 सुपरीन्द्रितास्ते सुद्धसङ्घकोटयो ३२.२८०
 सुफिनोपमं च सुखमोतरती ३८'८८
 सुपुष्पचन्द्रो दिशता सुविशुतो ३५'८२
 सुपुष्पचन्द्रो यद्यरिप दीक्षराजो ३५'५१
 सुपुष्पचन्द्रोऽयमिद् मिश्रुणीसीत् ३५'३५
 सुबहुकरादयो अमि तद् बोधितत्वाः ३२'२०६
 सुबुध्यते नैप अयुक्तयोः १७.१२६
 सुभाषिता मल्लविहार कृत्वा ३८'४२
 सुमेरुः समुद्राश्च ३२'२१९
 सुरमनुजनेन्द्रदानपानां १४'३९
 सुखचिखर चम्पकस्य मालां १०'४५
 सुख्यं तेन मानुष्यं ३२'१३३
 सुवर्णवर्णेन समुच्छ्रयेण ४'१३१'७'१६
 सुसंगृहीत्वानिम सुवचोर्धि ३४'४८
 सुप्रसन्नसङ्घ भाषमाणः ११'४५
 सुजान्तनिर्हारपदेषु वीरालं १७'९८
 सुख सुमत् मन्दश्लेष्ठाः ३७'६
 सुयंप्रम न भान्ति तस्मि काले १०'२४
 सुयान्तस्योपचरते सुद्धो १७'१३
 सुयौ वा मन्ये प्रतपति अन्तरीक्षे ३५'२२
 सुसुखिता वत ते नरलोकै १९'१३
 सुसुखिता सद ते नर लोके १९'१६
 सो अलिखो मयुषे च भभूपी ३७'४७
 सो अन्वी श्रेणु राजकुमारा ३७'६६
 सो तां लभित्व विरजं समाभिभूयि ३२'१८६
 सो दरासु शुभकर्मयेषु ३७'११
 सो नारिसंघो सुविपुल क्षत्रियाश्चो ३५'१२०

सोऽन्वोनैव कदापि भेष्यती ३१*२२
 सो परिषाय प्रभापति धर्मं ३७*५४
 सोऽपरेण च पुनः समयेन ३७*६४
 सोऽपि तदा परिभूत अभूवी ३७*६३
 सोऽपि पाम गौरवं जलित्वा १०*६७
 सो पूज कृत्व अतुलिय नायकानां ३२*१६५
 सो समाधिमिसु शान्तु देशयि २०*२
 सोऽसौ आतुरु जाल् ३१*५
 सोऽसौ कल्पसहस्रकोटिशो ३१*१३
 सोऽसौ कोश धेन्ति पण्डितः ३१*२१
 सोऽसौ क्षान्तिवलेन उद्गतो ३१*८
 सोऽसौ क्षान्तिवले प्रतिष्ठितो ३१*९
 सोऽसौ जम्बुध्वजे भविष्यती ३१*१७
 सोऽसौ ज्ञानविधिज्ञ पण्डितो ३१*३
 सोऽसौ नेह चिरेण भेष्यति ३१*४
 सोऽसौ भापति सूत्रकोटियो ३१*१२
 सोऽसौ भैषज्यनयेषु कोविदो ३१*६
 सोऽसौ भोति त्रिशष्टत्यागवान् ३१*१६
 सोऽसौ वस्तु न जातु मन्थते ३१*१०
 सोऽसौ शिक्ष न जातु ओषिरो ३१*२
 सोऽसौ शून्यनयेषु कोविदो ३१*७
 स्कन्धपरिज्ञा समता च धातुनां १७*६०
 स्तूप करापयया सुगतानां ३७*८०
 स्त्रीणां सहस्राणि अशीति मद्यं ३५*८६
 स्त्रीसंज्ञा पुरुषसंज्ञा च ३२*१३०
 स्वपेष्य पाणि मूर्धसि १८*३८
 स्थापयन्त्यप्रबोधोषीये ३२*२३१
 स्वामेनुषेवो भवति अनोपमेयो ३२*१९८
 स्थास्पति पुरतोऽस्य लोकाधः १८*११
 स्थिताः प्रणिधिज्ञानमिन् ३२*१२०
 स्थितास्ते भूतकोटीये ३२*१३९
 स्थितोत्तरः दान्तसुदान्तचित्तः १७*२४
 स्निग्धमृदुमनोऽकालयुषां १४*२७
 स्निग्धं सुयुक्त सद मुद्य गिरां २९*८९
 स्नेहं धृतिं जायते अनुनयः ३५*७८
 स्थिताया उक्तमां योधि ३२*२२२
 स्मरामि दशयलान पट्टिकोटी २*१
 स्मरामी अवीत षड्विंशत्यस्य २९*१
 स्मरामि कष्येऽनुलिष्याम्येये १७*१
 स्मरामि पूर्वं धरमाणु धारिकां १६*१
 स्मरामि बुद्धान सहस्रकोटियो २*१२

स्मरामी पूर्वजातीषु २२*१६
 स्मराम्यतो बहुतरु दुष्कराणि १७*१५८
 स्मराम्यहं कल्पमतीतमध्वनि १७*१४५
 स्मराम्यहं पूर्वमतीतमध्वनि ५*१२;८*१
 स्मरित्व बुद्धान् द्विपदानमुत्तमान् २८*६५
 स्मृतिमन्तः गतिमन्तः प्रज्ञावान् ३१*२५
 स्मृतिमतिगतिप्रज्ञवन्तु भोति ११*४९
 स्मितेन मुखचन्द्रेण २४*४२
 स्मृतिमान् स भोति मतिमान् २९*८३
 स्मृतीउपस्थान प्रहाण सम्यक् ३८*३८
 स्मृतेरुपस्थान इह येप गोचरः ६*२१
 स्मृतेरुपस्थानकथां कथित्वा ९*२९
 स्वकर्महं मया क्लित्वा ३४*१५
 स्वकस्वकेषु क्षेत्रेषु ३३*३१
 स्वकेन मांसेन च शोणितेन चो ३४*४३
 स्वभाव धर्माणमभातु जानसे ११*४
 स्वभावधर्मोत्तरनिश्चितश्च १७*२७,२८
 स्वभावशून्याः सद सर्वधर्मा ९*४७
 स्वभातु धर्माण प्रजातनतश्च २८*५८
 स्वभातु धर्माण सभातु जानसे १५*१५
 स्वर्णविभ्रं यथा चित्रं ३५*१९
 स्वर्णमयेहि पत्रेहि ३२*२५१
 स्वस्मि गृहे सुपिनेव मनुष्यो १९*११
 हतरागदोपतिमिरा निखिल्या १४*८२
 हतो ह्ययं वाथ मृतोऽय लब्धो ३४*२
 हन्त शृणोथ ममेतु कुमारा ३७*१
 हर्षिता देवमनुजा ३३*१९
 हर्षितु स कुमारा तस्मि काले १८*१६
 हस्तपाद परिकृच शास्तुना १४*४६
 हस्तशतसहस्रातः ३३*५
 हस्ता विच्छिन्नास्तथपि च पादकर्णं ३५*११७
 हस्ता शिरा भायं तथैव पुत्रा २*११
 हस्तांश्च पादांश्च तथ विद्यमाना १६*१०
 हस्तीअश्वरथास्त्यजन्ति सुदिता ३५*६८
 हस्ती रथाश्वरयका न्युताः २९*६३
 हस्ते यथा आमलकानि पद्म १५*७
 हंसनोकिलनयूस्सारस्ता १४*७५
 हंसस्यैऽप्यकण्डविद्धकोविद्याः १४*५३
 हा सुमया क्षान्तिवपोधनाख्या ३५*१०६
 हिरिश्च ओत्रास्य प्रासादिकं च १७*७९
 हिरिश्च ओत्रास्य सदा धरेता १७*८१
 हृद्यमनश्च मियश्च गनस्यो ३७*५१

[आ] प्रथमपरिशिष्टस्थश्लोकसूची ।

[अङ्कः श्लोकाङ्कसंकेतः ।]

अज्ञानु कर्णस्य स्थितिव ज्ञाने १२५
 अतिरिदाणि कर्माणि १४८
 अथ पादरजोपमा ४१
 अथर्मचर्यासु चरन्ति केचित् २०५
 अप्यवसान करिष्वन बालाः १३१
 अप्यवसिता ये सत्त्वाः १४७
 अन्तर्गतां चैव हि साङ्ग्यां च २००
 अतिरोधमनुत्पादं १
 अनुमोदमी एकक येऽद्वितीया १११
 अनुमोदमी ये स्वयं आत्ममावं १०८
 अनुमोदमी ये घनवान्पत्न्या १०७
 अनुमोदमी येषु न आत्मदृष्टिः १०९
 अनुमोदमी येषु न संस्तवोऽस्ति ११२
 अनुमोदमी येषु प्रपन्न नास्ति ११३
 अनुमोदमी ये सुगतस्य शासने ११०
 अनुमोदमी येहि अनुत्तरायां १०६
 अपायोपपन्नान् गतीं परापयो १४७
 अप्रतिमो परिवारितु शास्ता ८८
 अप्रपञ्चं निराळम्बं ७
 अभावानक्षराः सर्वं ४६
 अभावाः सर्वधर्मा ४५
 अयुक्तयोगीन् सदा त्रिवर्जना १२७
 अरुणमनिसिन्धुं च ४
 अयत्नमिषत् सर्वैरिहानु ६५
 अतिप्रहा अनुत्पन्ना ९८
 अविद्ययवचनं मुनीं प्रकारां ४०
 अष्टाक्षणशोभविमुक्तदोषं २८
 अहो अचिन्तया बुद्धा १०२
 आकाशरूपमचलं ३
 आकीर्णं पूर्णं गतनागिणैः ६८
 आत्मनि यामनि वैशंपायनि ९५
 आयान्तु देवसुत्रगायुरकिञ्चिन्ना ३५
 आयान्तु देवमनुजाः ३४, ४३
 आत्म्यसंभाम्युदयश्च यावत् २२
 आर्यं चन्द्रप्रदीपं वशाबल ९
 आसनकोटीसहस्रमनन्ताः ६४
 उष्यिहि उष्यिहि दशबल देवा ७३
 उष्यिहि चन्द्रप्रभा, त्रिननुजा ७५

उत्सृज्य यं वनवह ह्यादनीयं १५३
 उपगतु गिरि बलु म्रौञ्जनागाराजी ९०
 उपगतु मणिनाथु नागराजा ९२
 ऋषिराण सर्वा यं केचिद् लोके ९७
 एका सती वाचमुद्रादेर्यथा १२०
 एतादृशं वनवह म्रैण्णीयं १४३
 एनेययं गुणधर धर्मेनागच्छे १४४
 एवं स्तवित्व आत्मसमैकनार्थं १०३
 करोमि ते आन दयो शुभित्वा १५४
 कारुणिकं सुगतमनुमन्धि ८०
 काष्ठ विदित्व तथारात बुद्धः ७६
 किं विष्टे माय करित्व देवा १६५
 केचित्पवन्ति नरत्रेपु विद्यं २०६
 क्षुत्तर्पणु, गलाकुलचेतसश्च १८
 क्षेपसताप्यनन्त व्रजन्तो ८३
 खसमा विरजा वररूपधरा ४९
 खगनतलगाताश्च ये च दिग्भ्यः ३६
 गच्छति एवं अजितो जितमारा ११५
 गम्भीरं च न चान्यस्तं ३९
 गन्मीशोदारविपुलो ५
 गौवसुगतिं वृहस्पति जह्नु ९३
 चन्द्रप्रभः पुरतः स्थितु वीर ८२
 चलापि भूतिः क्षणमह यौवन ४२
 छत्र च दिव्य मनोज सुवोषं ११७
 छिद्यन्ति आर्या तव अन्नमन्त्रे १५९
 छिन्नोऽसि धीरा मयि तुह खण्डलखण्डं १५६
 जरातुपारप्रकारणा २१
 जाहावनरूपस्त्रिं कलशाङ्कुशाख्यं ५०
 ज्ञानप्रतिष्ठा तथ योगभूमि १२६
 तज्जटिला गव पूर्णं सडलं ८५
 तत्र च गच्छतु बोधिवृत्तमन्त्रं ७४
 तत्रवकोचित् स्थामु क्षमोचो ७७
 तद्यपि च नारदु तुष्ट उदमो ९४
 तयर्लङ्घितो मार्गं विचिषं ५८
 तथागतोहि अनुसुद्धमेतं १२९
 तस्मात्कुकार्यं क्षपयाद्य सर्वं २७

तस्मात्कुमार प्रविशुद्धवेदं २०७
 तस्माद्दुदासगुणरत्ननिधानभूतां २९
 तस्माद्धि यो इच्छि विपश्चितामिमां ४७
 तस्माद्धि यो हृतीच्छेत् ४८
 त दिव्यनानाङ्कुरभूमिमण्डितं १५२
 तालाः स्थापित पार्श्वयोर्बरवराः ५९
 तीर्थं ह्युधान्यान्यभयात्तु गम्यां १७
 तुह्यु बुच्यमानोऽपि बहुप्रकारं १५०
 तेभि पुरस्कृत्य मैत्रकु तत्र ८१
 प्राणकं सर्वसत्त्वानां २
 त्वं भिक्षुसंघस्य धरुद्य व क्यं १५१
 दक्षिणतो अजित. स्थितु तस्य ७८
 दशबल गुणधर ऋषिवरनमिता ७०
 दृष्टु ऋपि ऋपयस्तद मीता ९६
 देव नाग असुरा मर्दिंका १९०
 देवान गन्धा मनुजान गन्धा १९४
 धर्मप्रसादोऽस्ति तथैव संघ १०५
 न अस्तिलोलो न च पुन नास्तिलोलो १३९
 न गीतलोलो न च पुन नृत्यलोलो १३४
 न मेहलोलो न च पुन रण्यलोलो १३६
 न च्छुलोलो न च पुन धोत्रलोलो १३५
 न चास्य द्वार इम मार्गभावना १२४
 न ज्ञानलार्भं पि कदाचि देशयेत् १२२
 नटनर्तकनारिणैर्बहुभि ५५
 न दानलोलो न च पुन शीललोलो १३७
 नमोऽस्तु ते अभयददा अनुत्तरा ५१
 नरनारिगणा इह ये नगरे १८८
 नर्तनगायनगायत्रेण ६७
 न शयनुते वा तत्र काय खण्डितुं १६४
 न सत्त्वलोलो न च पुन जीवलोलो १३८
 नागसद्वेदेति सदा नमस्कृता १३०
 निचान् स धर्मं प्राप्य सदेन्द्रलोकं १९
 निर्मिगियान च शीघ्रतु वीरो ११८
 निर्मित्त पर्वतु दिव्य विशालो ११६
 निरगा वावाय सदा भवेत्या १२०
 पद्म तथा महापशु नागराजा ९१
 पुष्प क्षिपन्ति शुभाम्यत्मान्धान् ८९
 पृथु भूपित निरयम दिव्यं ६२
 प्रशय जनिता वीरा ९९

प्रतिभानु श्रेष्ठ वरधारणीया १२३
 प्रसादवान् भोहि ममात्मसत्त्व १५८
 प्राञ्जलि प्रहृष्टता रिपि दान्ता ८६
 प्राणिसहस्रं प्रमोचयमानो ८७
 प्राप्तं यावत्सकलेन्द्रियत्व २०
 फेनपिण्डोपमे काये १४९
 बहुरत्नपुष्परुचिरेर्विचिधैः ६६
 बालैः प्रतिक्षिसमजानकेहि १२८
 भद्रिकराजु तथपि कौण्डिन्यो ८४
 भवत तदवधूय बालतां ३८
 भूतान प्रेतान तथ गारुडानां १९२
 भो भो आहनि धर्मभेरि विपुलां १८०
 भो भो दान्त अदान्तसत्त्वदमका १७६
 भो भो धर्मधरा महाह्रुतगुण्या १७२
 भो भो नाव करित्व दानफलकैः १७७
 भो भो मय्यनुकम्पका जिनसुता १७३
 भो भो वैद्यवरा यतेषु चरिता १७८
 भो भो व्याधिकिचिसका करुणया १७९
 भो भो शीलधनेनुपेत मतिमान् १७५
 भो भो सर्वत्रोऽवभासजनका १७४
 मण्डित मार्ग उदार विशाल ५६
 मदन संवरेण लभि येन विदु २०९, २१०, २११,
 २१२
 महद्गतं वाप्यमहद्गतं च १९८
 महाकृपाहारमनहृत ३२
 महायानस्य यो मार्गः ३३
 मैत्र्युपेक्षमुदभावितकायो ७९
 यदसुलभमेतत्कल्पकोटि ३७
 यदुर्लभं कल्पशतैरनेकै १४
 यस्माच्च नैक्यसनेघतेऽप्या १६
 यस्माच्च लोके करुणात्मिकानां १५
 यस्य हृत्वेन च विभावित मैत्री १८९
 यः सत्त्वकायोत्तमसंवरस्थः २०२
 याम तथागत पर्वतराजं ११४
 यावच्च निर्वाणपुरानुयायी २५
 यावच्च सर्वेशदिवारस्थ २६
 यात्रप्रियो जीवितपूर्णचन्द्रो २३
 ये चापि प्रथेदजिनाद्वितीया १४६
 ये जीविकार्थं च करोन्ति पापं १०४
 येनगन्तसहस्ररूप ११
 ये पुन कायि निरात्मकि शून्ये १३३

श्लोकसूची ।

- ये बोधिसत्त्वाः करुणयत्नेनपुत्रा १४५
 ये लोकायास्तौ विचरन्ति लोकाः २०३
 येष न विद्यते अय्यवसानो १३२
 यो बोधिसत्त्वस्तुर्नवरस्यो २०१
 यो बोधिसत्त्वः परिशुद्धपापः १९१, १९२, १९५
 रत्नघटावलम्बितपात्राः ६१
 रुचिरैश्च तुङ्गैश्च विद्यालयपर्वतैः १४१
 रूपक्रयं दर्शयन्ति १०१
 वनं च देवान् यथैव नन्दनं १४२
 वन्दे नार्थं भक्तिरासक्तिं ५२
 वर्णोद्यं यस्य वक्तुं १०
 विज्ञप्तिभेकामर्हसि साव कर्तुं १५७
 विभूय निद्रां तु प्रमत्ति भूतं १३
 विपदिच विपुलौत्तमावकाशं ३०
 व्याकरणं नम श्रुतिवह लोको ७२
 ज्योत्सामि रतनामयाः सुरचिटा ६०
 शाश्वतोच्छेदरहितं ६
 शुचिवाटिकसंस्तृता दिव्यं ५७
 शय्याश्च भर्माः सद्यः सेवितव्याः १२१
 सदोपचितं किल वीरवोपं १९६
 सद्वर्त्मचर्यां विचरन्ति केचित् २०४
 स पार्थिवः श्रुत्व समाधिमेतं ११७
 ससाहसुत्तोऽसि त्वमद्य नाया १६८
 स प्राणिनो हन्ति न चैव ज्ञातु २०७
 समन्तभद्रं वनपण्डगह्वरं १४०
 समस्तसुगतोद्गीर्णं ४३
 समाहितं चाप्यसमाहितं च १९९

- समुपस्थानविदारोगोचरा १००
 सर्वानुक्मया प्रतिजातयश्च २४
 सिंहे यथा मृगपतिरद्वितीयो १५५
 सुअलंकृतमपि पुरवर सर्वं ६९
 सुप्रतिमण्डित गृहवर सर्वं ६३
 सुप्रतिमण्डितमार्गविचित्रं ५४
 सुविशालप्रज्ञ नममण्डलोदितं ५३
 सुसहितो देव गच्छिदि मेढं ७१
 सोद्ग्राह्यचित्तं निरुपाग्रहीकं १९७
 स्तुत्या भर्मस्वभावां १२
 स्तुत्या यानमनुत्तरं ८
 स्वादानुलूत्य जन्म ३१
 हा एहि आर्या मम पुष्पचन्द्रा १६६
 हा एहि त्रैलोक्यप्रदीपभृता १७१
 हा एहि वीरा मम देहि वाचं १६२
 हा एहि संपूर्णशास्त्रवक्त्रा १६१
 हा देवदेवाधिकपूजनीया १६३
 हा नायनायोऽत्र सांमत भिक्षुसंघो १७०
 हा पुष्पचन्द्र कारुणिका सुदान्ता १६०
 हा मद्वा ताता वरधर्मक्रीविदा १६९
 हे दिव्यधोत्र वरधर्मधरा १८६
 हे निष्पक्मया हृदयैरसमा १८५
 हे पुष्पचन्द्र चतुर्भ्योनरता १८४
 हे पुष्पचन्द्र तव विज्ञपतीमा १८३
 हे पुष्पचन्द्र वरकृपाणमूर्धितान् १८१
 हे भूतव्याघ्र वरवानविदा १८२
 हे सर्वलोकहित अर्थकरा १८७

(इ) पादटिप्पणीगतश्लोकसूची ।

[अङ्कः पत्राङ्कबोधकः ।]

अनुबुद्धज्ञानस्य वरस्य भागमो ११९
 अनुमोदनी ये त्यजि आत्मभावं १५५
 अनुमोदनी ये धनभान्यरत्नान् १५५
 अनुमोदनी येहि अनुत्तरायां १५५
 अन्य बहुसहस्र नागराजा ६५
 अभियाचमि ससुत्तरेन्द्र ५४
 आक्रन्दु श्रुत्वा सकरुण देवगानां ५१८
 आनन्द एवं चरत अनन्तकल्पान् ५४१
 आयुं कर्मपरिष्काराधिसुक्तिं १८७
 इन्द्रकेतुष्वजराजु अन्तिके १३७
 पर्काशतो घाचमुद्राहरेख्या ११७
 एमेव ते शक्यदुःखहत सर्वमेते ५१५
 ओभासितेना चतुर्दशता ५१२
 कारण्वाः शुरा हंसा २१५
 कारेय मृन्मयमयीं प्रतिमां १७९
 कुण्डलाः शारिकाः श्रौद्धाः २१५
 चन्द्रप्रभ कुमार आसी २३०
 च्छैश्चापि मणीभिर्हाररश्मिरे ५०६
 चक्रमस्थाननिपद्यशायिनः १७८
 जननी च या आसि बभूव मह्यं १२६
 त एव मार विज्ञेय २०१
 तद्य हेमरूप्यकमयीं प्रतिमां १७९
 तयागतोऽभूद् द्विपदानमुत्तमो ५४०

तेपु चाचिन्तियो गन्धो २१५
 दश वशित लभति भूमियो द्वे च अष्टौ १८९
 दद्व्यलो नाम थदासि राजा १२६
 न तस्य छिन्नादपि अद्गमङ्ग ५२९
 न मानसंज्ञा न पुनरमानसंज्ञा ५२३
 प्रमुदित विमल प्रभाकरि भूमि १८७
 महाशिसाहस्रिय लोकघातौ ६१३
 मैत्रेयु राजु अमु तस्मि काले १४२
 यावन्तः शकुनाः केचित् २१५
 येनेह वाक्संवरणेन धीमान् ६१४
 ये बोधिसत्त्वा प्रतिष्ठितु धारणीये ५४१
 यो इच्छि शुद्धि भविष्ये धर्मस्वामी ५४९
 यो भापते धर्म विरागहेतोः १११
 यो भ्रातुरासी तस्य अभूपि राज्ञा १४२
 यो वैद्यराजो इह सर्वलोके ५३१
 वर नृत्य गीत बहुभिर्विधिभिः १७८
 वर रुचिर गृहीत्व नागराजा ६४
 वशितेहि समुपेत उदत्त बलधन्वो १९३
 सद्धर्मैलक्षणं ज्ञात्वा २१३
 सा देवता आसि पुराणसालोहित २३०
 सिया कुमारा दुवि धर्मभाणकौ १४२
 सुपिनोपर्म हि त्रिभवसिक १७४
 सोऽसौ घाहविहारि सुस्मितो १९३

तृतीयं परिशिष्टम् ।

[समाधिराजसूत्रगतानां परिभाषिकादानां विवरणम् ।]

अकुशलानि (दश) - प्राणातिपातः, अदत्तादानम्, काममिथ्याचारः, मृपावादः, पाह्यम्, पैशुन्यम्, संभितप्रलापः, अभिध्या, व्यापादः, मिथ्यादृष्टिः ।

अक्षणाः (षष्ठी) - नरकगतिः, तिर्यग्गतिः, प्रेतगतिः, दीर्घायुधं देवेषु, प्रत्यन्तजनपदे वासः, इन्द्रियवैकल्यम्, मिथ्यादर्शनम्, तथागतानामनुत्पादः ।

अधिष्ठानानि (चत्वारि) - सत्याधिष्ठानम्, त्यागाधिष्ठानम्, उपशमाधिष्ठानम्, प्रज्ञाधिष्ठानम् ।

अप्रमाणानि (= चत्वारो ब्रह्मविहाराः) मैत्री, करुणा, मुदिता, उपेक्षा ।

अभिज्ञाः (पट्) - दिव्यचक्षुः, दिव्यश्रोत्रम्, परचेतःपर्यायज्ञानम्, पूर्वनिवासानुस्मृतिः, ऋद्धिविधिज्ञानम्, आक्षयज्ञानम् ।

इन्द्रियाणि (पञ्च) - श्रद्धा, वीर्यम्, स्मृतिः, समाधिः, प्रज्ञा ।

उपायक्रीशल्यम् - बुद्धैर्वा बोधिसत्त्वैर्वा अज्ञानां शिक्षार्थमुपयुज्यमानः प्रयोगविशेषः ।

उपोसथः - अद्यानां शिक्षापदानामष्टमीचतुर्दशीषु परिपालनम् ।

ऋद्धिपादाः (चत्वारः) - छन्दसमाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतऋद्धिपादः, चित्तसमाधि-प्रहाणसंस्कारसमन्वागतऋद्धिपादः, कीर्यसमाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतऋद्धिपादः, भीमासासमाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतऋद्धिपादः ।

कुशलानि (दश) - श्रीणि कायमुचरितानि - प्राणातिपाताद्विरतिः, अदत्तादानाद्विरतिः, काममिथ्याचाराद्विरतिः । चत्वारि वाक्मुचरितानि - मृपावादप्रतिविरतिः, पाह्यादाप्रतिविरतिः, पैशुन्यादाप्रतिविरतिः, संभितप्रलापात् प्रतिविरतिः । श्रीणि मनःमुचरितानि - अभिध्यायाः प्रतिविरतिः, व्यापादात्प्रतिविरतिः, मिथ्यादृष्टेः प्रतिविरतिः ।

कुशलमूलानि (श्रीणि) - अलोमः, अद्वेषः, अमोहः ।

तथागतबलानि (दश) - स्थानात्थानज्ञानबलम्, कर्मविपाकज्ञानबलम्, नानाधिमुक्तिज्ञान-बलम्, नानाधातुज्ञानबलम्, इन्द्रियबरावरज्ञानबलम्, सर्वत्रगामिनीप्रति-पञ्चज्ञानबलम्, सर्वध्यानविमोक्षसमाधिसमाधिसंज्ञैराव्यवदानव्युत्थानज्ञानबलम्, पूर्वनिवासानुस्मृतिज्ञानबलम्, व्युत्पत्तिज्ञानबलम्, आक्षयज्ञानबलम् ।

तथागतवैशारद्यानि (चत्वारि) - सर्वधर्माभिसंबोधित्रैशारथम्, सर्वान्नक्षयज्ञानवैशारथम्, आन्तराधिक्यमर्मानन्यथात्वनिश्चितव्यावरणवैशारथम्, सर्वसंपदविद्यगमय नैर्यागिक-प्रतिपत्तयात्ववैशारथम् ।

धातवः (त्रयः) - कामधातुः, रूपधातुः, आहूयधातुः ।

धारण्यः (द्वादश बोधिसत्वधारण्यः) — अभिनेचनी, ज्ञानवती, विशुद्धस्वरनिर्घोषा, अक्षयकरण्डा, अनन्तावर्ता, सागरमुद्रा, पद्मव्यूहा, असङ्गमुखप्रवेशा, प्रतिसंविनिश्चयावतारा, बुद्धालंकाराधिष्ठिता, अनन्तवर्णा, बुद्धकायवर्णपरिनिष्पत्त्यभिनिर्हारा ।

धृतगुणाः (द्वादश) — पाञ्चकुलिकत्वम्, त्रैचीवरिकत्वम्, नामन्तिकत्वम्, पैण्डपातिकत्वम्, ऐकासनिकत्वम्, खलुपश्चाद्भक्तिकत्वम्, आरण्यकत्वम्, वृक्षमूलिकत्वम्, आभ्यवकाशिकत्वम्, श्माशनिकत्वम्, नैपदिकत्वम्, याथासंस्तरिकत्वम् ।

ध्यानानि (चत्वारि) — १ स विविकं कामैर्विविकं पापकैरकुशलधर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसंपद्य विहरति । २ स वितर्कविचाराणां व्युपशमादध्यात्मं संप्रसादाचेतस एकोदीभाव्रादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरति । ३ स प्रीतेर्विरागादुपेक्षको विहरति स्मृतः संप्रजानन्, सुखं च कायेन प्रतिसंवेदयति यत्तदार्या आचक्षते—उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखं विहरतीति, निश्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरति । ४ स सुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्यदौर्मनस्ययोरस्तंगमाददुःखमसुखं उपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसंपद्य विहरति ।

नामरूपम् (नाम च रूपं च ऐक्यं कृत्वा नामरूपमित्युच्यते) पञ्च उपादानस्कराः ।

पारमिताः (पञ्च दश वा) — दानपारमिता, शीलपारमिता, क्षान्तिपारमिता, वीर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता इति पञ्च । तथा-उपायकौशल्यपारमिता, प्रणिधानपारमिता, बलपारमिता, ज्ञानपारमिता इति अन्याश्चतस्रः ।

प्रतिसंविदः (चतस्रः) — धर्मप्रतिसंविद्, अर्थप्रतिसंविद्, निश्क्तिप्रतिसंविद्, प्रतिभान-प्रतिसंविद् ।

प्रातिहार्याणि (त्रीणि) — ऋद्धिप्रातिहार्यम्, देशानाप्रातिहार्यम्, अनुशासनीप्रातिहार्यम् ।

बलानि (पञ्च) — श्रद्धा, वीर्यम्, स्मृतिः, समाधिः, प्रज्ञा ।

बुद्धधर्माः (अष्टादश आवैणिकाः) — नास्ति तथागतस्य स्वखलितम्, नास्ति रवितम्, नास्ति मुञ्चितस्मृतिः, नास्त्यसमाहितं चित्तम्, नास्ति नानात्वसंज्ञा, नास्ति अप्रतिसंख्याय उपेक्षा, नास्ति छन्दहानिः, नास्ति वीर्यहानिः, नास्ति स्मृतिहानिः, नास्ति समाधिहानिः, नास्ति प्रज्ञाया हानिः, नास्ति विमुक्तिहानिः, सर्वकायकर्मज्ञानपूर्वगमं ज्ञानानुपरिवर्ति ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते, सर्ववाक्कर्मज्ञानपूर्वगमं ज्ञानानुपरिवर्ति ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते, सर्वमनःकर्मपूर्वगमं ज्ञानानुपरिवर्ति ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते अतीतेऽध्वनि असङ्गमप्रतिहतं ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते, अनागतेऽध्वनि असङ्गमप्रतिहतं ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते, प्रत्युत्पन्नेऽध्वनि असङ्गमप्रतिहतं ज्ञानदर्शनं प्रवर्तते ।

बोधिपक्षीया धर्माः (सप्तत्रिंशत्) — चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि, चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि, चत्वारो ऋद्धिपादाः, पञ्च इन्द्रियाणि, पञ्च बलानि, सप्त बोध्यज्ञानि, अष्टाङ्गमार्गः ।

तृतीय परिशिष्टम्

बोध्यज्ञानि (सप्त) - स्मृतिसबोध्यङ्गम्, धर्मप्रविचयसबोध्यङ्गम्, वीर्यसबोध्यङ्गम्, प्रीति-
सबोध्यङ्गम्, प्रसन्नबिषयसबोध्यङ्गम्, सगाधिसबोध्यङ्गम्, उपेक्षासबोध्यङ्गम् ।

ब्रह्मविहाराः (चत्वार) = चत्वारि अप्रमाणानि ।

मार्गाज्ञानि (अष्ट) - सम्यग्दृष्टि, सम्यक्सकल्प, सम्यग्वाक्, सम्यक्कर्मात्, सम्यगानीत्र,
सम्यग्ब्रह्मयाम, सम्यक्स्मृति, सम्यक्समाधि ।

लोकधर्माः (अष्ट) - लाभ, अलाभ, यश, अयश, निदा, प्रशंसा, सुखम्,
दुःखम् ।

वशिताः (दश बोधिसत्त्ववशिता) - चित्तवशिता, परिष्कारवशिता, आपुर्वशिता, कर्मवशिता,
उपपत्तिवशिता, अधिमुक्तिवशिता, धर्मवशिता, प्रणिधानवशिता, श्रद्धिवशिता,
ज्ञानवशिता ।

विमोक्षसुप्तानि (श्रीणि) - शून्यता, अनिमित्तम्, अप्रणिहितम् ।

विमोक्षाः (अष्टौ) - रूपी रूपाणि पश्यति, अव्यात्मरूपसञ्ज्ञी बहिर्धी रूपाणि पश्यति, शुभ
विमोक्ष कथेन साक्षाद्ब्रह्मा उपसपद्य विहरति, सर्वशो रूपसञ्ज्ञाना समतिक्रमात्
प्रतिषमज्ञानामस्तगमात् नानात्वसञ्ज्ञानाममनसिस्कारात् अन तमावाशमित्यावाशानत्या
पतनमुपसपद्य विहरति, सर्वश आवाशानन्त्यापतन समतिक्रम्य अन त विज्ञानमिति
विज्ञानानन्त्यापतनमुपसपद्य विहरति, सर्वशो विज्ञानानन्त्यापतन समतिक्रम्य नास्ति
किञ्चिदिति आकिञ्चन्यापतनमुपसपद्य विहरति, सर्वशो आकिञ्चन्यापतन समतिक्रम्य
नैवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञापतनमुपसपद्य विहरति, सर्वशो नैवसञ्ज्ञानासञ्ज्ञापतन समतिक्रम्य
सञ्ज्ञावेदितनिरोध कथेन साक्षाद्ब्रह्मा उपसपद्य विहरति ।

वैशारद्यानि (बोधिसत्त्वाना चत्वारि) - धारणीश्रुतोद्गृहणार्थनिर्देशवैशारद्यम्, नैराग्याधिगमात्
परविहेदनानिमित्तसमुदाचारसहजानविगतिर्यथापथत्रिचर्यापरिपुद्गमहारक्षसपन्नवैशारद्यम्,
सदौदमहीतजर्मविस्मरणप्रज्ञोपायनिष्ठागतसत्पनिस्तीरणप्रसादसदर्शनशुभान तरायिक
वैशारद्यम्, सर्वज्ञताचित्तासप्रमोपान्पयानानिर्वाणसपूर्णवशितासर्वप्रकारसत्त्वार्थसंप्रापण
वैशारद्यम् ।

शिक्षापदानि (अष्ट दश वा) - प्राणतिपातविरति, अदत्तादानविरति, अन्नहाचर्पविरति,
मृषावादविरति, मद्यपानविरति, गधमाल्यविशेषनार्थकधारणविरति, उच्चशयनमहा
शयनविरति, विनालभोजनविरति । तथा नृथमीतनादिताद्विदशानविरति, जातरूप
रजतप्रहणविरति ।

समापत्तयः (= चतस्र) = विमोक्षा चतुर्थ, पञ्चम, षष्ठ, सप्तम ।

सम्यक्प्रहाणानि (चत्वारि) - अनुपज्ञाना पापकानामनुशालना धर्मोपायानुपादाय छन्द
जनयति, उपपन्नाना पापकानामनुशालना धर्मोपायानुपादाय छन्द जनयति, अनुपज्ञाना

कुशलानां धर्माणामुत्पादाय छन्दं जनयति, उत्पन्नानां कुशलानां धर्माणां स्थितये भूयोभावतायै असंप्रमोषाय परिपूर्णत्वाय छन्दं जनयति ।

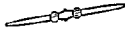
स्कन्धाः (असमसमाः पञ्च)— शीलस्कन्धः, समाधिस्कन्धः, प्रज्ञास्कन्धः, विमुक्तिस्कन्धः, विमुक्तिज्ञानदर्शनस्कन्धः ।

स्कन्धाः (उपादानस्कन्धाः पञ्च)— रूपस्कन्धः, वेदनास्कन्धः, संज्ञास्कन्धः, संस्कारस्कन्धः, विज्ञानस्कन्धः ।

स्मृत्युपस्थानानि (चत्वारि)— कायस्मृत्युपस्थानम्, वेदनास्मृत्युपस्थानम्, चित्तस्मृत्युपस्थानम्, धर्मस्मृत्युपस्थानम् ।

स्वराङ्गानि (पट्चिर्वाग्विशेषणानि)— स्निग्धा, मृदुका, मनोज्ञा, मनोरमा, शुद्धा, विमला, प्रभास्वरा, बल्गुः, श्रवणीया, अनेला, कला, विनीता, अकर्कशा, अपक्ष्या, सुविनीता, कर्णसुखा, कायप्रह्लादनकरी, चित्तौढिल्यकरी, हृदयसंतुष्टिकरी, प्रीतिसुखजननी, निष्परिदाहा, आज्ञेया, विज्ञेया, विस्पष्टा, प्रेमणीया, अभिनन्दनीया, आज्ञापनीया, विज्ञापनी, युक्ता, सहिता, पुनस्तदोपजहा, सिंहस्वरवेगा, नागस्वरशब्दा, मेघस्वरघोषा, नगेन्द्रस्ता, गन्धर्वसंगीतिघोषा, कलविङ्कस्वरस्ता, ब्रह्मस्वरस्तारविता, जीवजीवकस्वरस्तारविता, देवेन्द्रमधुरनिर्घोषा, दुन्दुभिस्वरा, अनुलता, अनवनता, सर्वशब्दानुप्रविष्टा, अपशब्दविगता, अविकला, अलीना, अदीना, प्रमुदिता, प्रसृता, सखिला, सरिता, ललिता, सर्वस्वरपूरणी, सर्वेन्द्रियसंतोषणी, अनिन्दिता, अचञ्चला, अचपला, सर्वपर्पदनुरविता, सर्वाकारवरोपेता ।

बौद्धसंस्कृतग्रन्थमालायां प्रकाश्यत्वेन संकल्पिता ग्रन्थाः ।

१ नव धर्माः

- १ ललितविस्तरः Rs. 10.00 and 12.50
- २ समाधिराजसूत्रम् Rs. 12.00 and 16.00
- ३ लङ्कावतारसूत्रम् Rs. 10.00 and 12.50
- ४ अष्टसाहस्रिका (प्रज्ञापारमिता) आलोक्याख्यासहिता
Rs. 20.00 and Rs. 25.00
- ५ गण्डव्यूहसूत्रम् Rs. 16.00 and 20.00
- ६ सद्धर्मपुण्डरीकसूत्रम् Rs. 10.00 and 12.50
- ७ दशभूमिकसूत्रम् Rs. 10.00 and 12.50
- ८ सुवर्णप्रभाससूत्रम्
- ९ तथागतगुह्यकम्

२ माध्यमिकमते—

- १० मध्यमकशास्त्रं नागार्जुनीयम्, आचार्यचन्द्रकीर्तिविरचितया प्रसन्नपदाख्य-
व्याख्यया संवलितम् Rs. 10.00 and 12.50
- ११ शिवासासमुच्चयः शान्तिदेवविरचितः Rs. 10.00 and 12.50
- १२ बोधिचर्यावतारः शान्तिदेवविरचितः प्रज्ञावरमतिविरचितया पञ्जिकाख्य-
व्याख्यया संवलितः Rs. 10.00 and 12.50

३ योगाचारमते—

- १३ सूत्रालंकारः आचार्यासङ्गविरचितः

४ विनयाः

- १४-१५ महावस्तु—लोकत्रयादिनां विनयः
- १६ मूलसर्वास्तिवादिनां विनयः (Gilgit Mss.)

५ महायानसूत्रसंग्रहः

- १७ प्रथमः खण्डः—प्रज्ञापारमितासंक्षेपाः, सुखावतीव्यूहः, कारणव्यूहः, राष्ट्रपाल-
परिवृच्छ, शालिस्तम्बसूत्रम् अर्पविनिश्चयसूत्रं च Rs. 16.00 and 20.00
- १८ द्वितीयः खण्डः—करुणापुण्डरीकम्, मञ्जुश्रीमूलकल्पः

६ अवदानसंग्रहः

१९ अवदानशतकम् Rs 10.00 and 12.50

२० दिव्यावदानम् Rs. 16 00 and 20.00

२१ जातरुमाद्य (बोधिसत्त्वावदानमाला) सुभाषितरत्नरत्नण्डककथा च, आर्य-
शूरविरचिता Rs 10.00 and 12.50

२२-२३ अवदानकल्पलता क्षेमेन्द्रविरचिता Rs. 20.00 and 25.00

७ प्रकीर्णग्रन्थाः

२४ महायानस्तोत्रसंग्रहः

२५ अष्टधोषग्रन्थाः—बुद्धचरितम्, सौन्दरनन्दम्